

Holy Bible

Aionian Edition®

Kiisanzu Bible

Isanzu Bible

Holy Bible Aionian Edition ®

Kiisanzu Bible
Isanzu Bible

Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0 International, 2018-2025

Source text: eBible.org

Source version: 4/18/2025

Source copyright: Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0
Door43 World Missions Community, 2020

Formatted by Speedata Publisher 5.1.14 (Pro) on 7/11/2025

100% Free to Copy and Print

TOR Anonymously

<https://AionianBible.org>

Published by Nainoia Inc, <https://Nainoia-Inc.signedon.net>

All profits are given to <https://CoolCup.org>

We pray for a modern Creative Commons translation in every language
Translator resources at <https://AionianBible.org/Third-Party-Publisher-Resources>
Report content and format concerns to Nainoia Inc
Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Kiisanzu at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aīdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aīdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is *eternal*! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to *eternal* life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of *eternal punishment*. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Please understand these eleven words. The original translation is unaltered and a highlighted note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read at AionianBible.org, with Android, and with TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal and purple is the color of royalty! All profits are given to CoolCup.org.

History

Kiisanzu at AionianBible.org/History

- 06/21/75 - Two boys, P. and J., wonder if Jesus saves all and pray.
- 04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
- 12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
- 06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
- 01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
- 06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
- 12/07/16 - Nainoa Inc established as non-profit corporation.
- 01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
- 01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
- 07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
- 07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
- 02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
- 03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
- 09/15/18 - Aionian Bible dedicated as J. and J. pray again.
- 10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
- 11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
- 03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
- 10/28/19 - Aionian Bible nursed as another J. and J. pray.
- 10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
- 02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
- 05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
- 08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
- 12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
- 03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
- 11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
- 12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
- 01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
- 01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
- 01/23/22 - Volunteers celebrate with pie and prayer.
- 02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEPBible.
- 02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
- 12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
- 02/04/24 - 352 translations now available in 142 languages.
- 05/01/24 - 370 translations now available in 164 languages.
- 08/05/24 - 378 translations now available in 165 languages.
- 08/18/24 - Creative Commons Attribution 4.0 International, if source allows.
- 10/20/24 - Gospel Primer handout format.
- 11/24/24 - Progressive Web Application off-line format.
- 01/28/25 - All profits are given to CoolCup.org.
- 03/12/25 - 382 translations now available in 166 languages.
- 05/04/25 - 393 translations now available in 175 languages.
- 05/27/25 - 462 translations now available in 229 languages.
- 06/21/25 - 469 translations now available in 230 languages.

Table of Contents

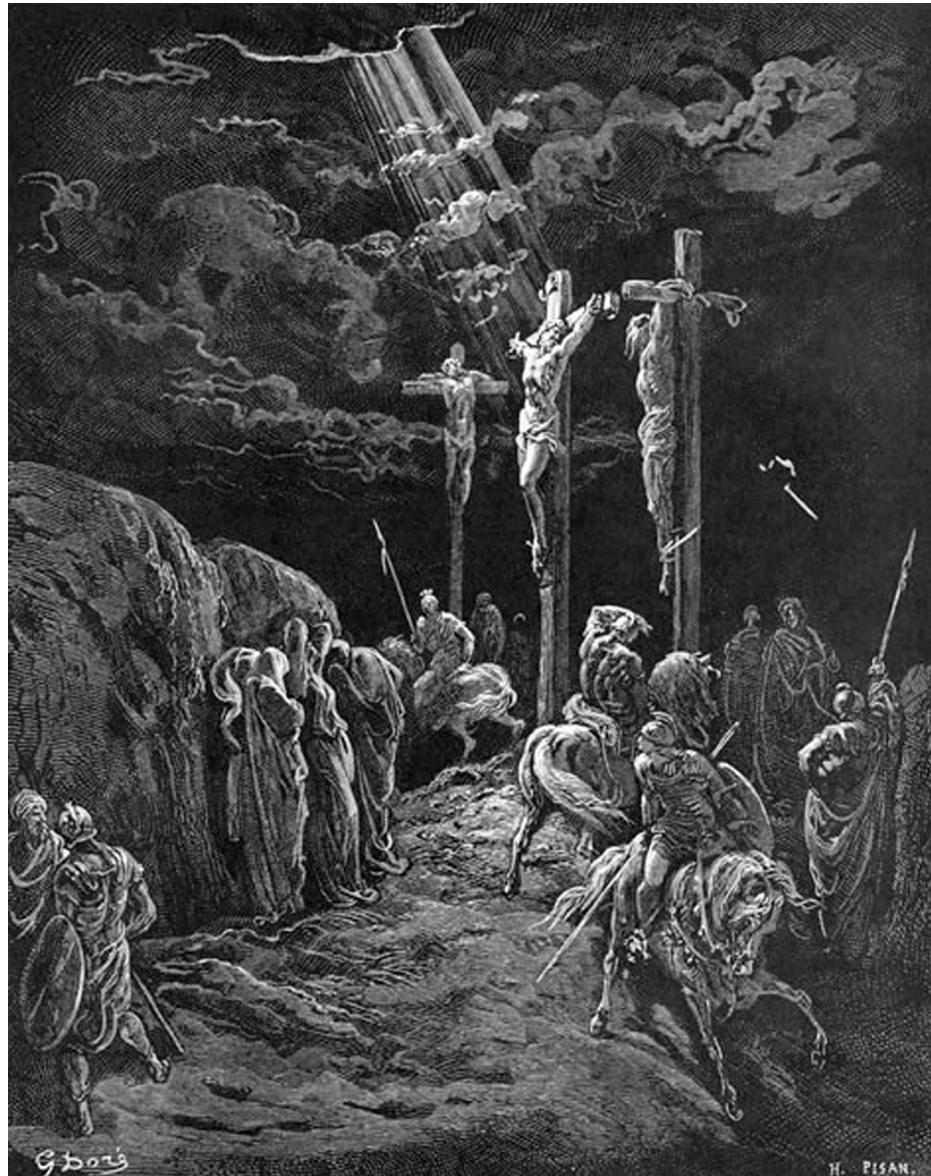
NEW TESTAMENT

Matayo	1
uMarko	25
Luka	42
uYohana	68
Ntendo nia itumi	90
Warumi	118
1 Korintho	129
2 Korintho	140
Galatia	148
Efeso	152
Wafilipi	156
Kolosai	159
1 Thesalonike	162
2 Thesalonike	165
1 Timoteo	167
2 Timoteo	170
Tito	172
Filimoni	174
Ebrania	175
Yakobo	184
1 Petelo	187
2 Petelo	190
1 Yohana	192
2 Yohana	195
3 Yohana	196
Yuda	197
Ufunuo	198

APPENDIX

- Reader's Guide
- Glossary
- Maps
- Destiny
- Illustrations, Doré

NEW TESTAMENT

Uyesu akahinga, Tata alekole kunsoko shangaalikile niakituma.

Nienso ikaku ialo ahume kugalana imyenda akwe.

Luka 23:34

Matayo

1 Kitabu ka ukoo wang'wa Yesu Kilisto ng'wana wang'wa Daudi, ng'wana wang'wa Ibrahimu. **2** Ibrahimu ae tata wang'wa Isaka, nu Isaka tata wang'wa Yakobo, nu Yakobo tata wang'wa Yuda nialuna akwe. **3** U Yuda ae tata wang'wa Peresi nu Sera kung'wa Tamari, Peresi tata wang'wa Hezeroni, nu Hezeroni tata wang'wa Ramu. **4** U Ramu ae tata wang'wa Aminadabu, Aminadabu tata wang'wa Nashoni, nu Nashoni tata wang'wa Salimoni. **5** Salimoni ae tata wang'wa Boazi kung'wa Rahabu, u Boazi tata wang'wa Obedi kung'wa Ruthi, u Obedi tata wang'wa Yese, **6** u Yese ae tata wang'wa mtemi Daudi, u Daudi ae tata wang'wa Sulemani kumu sungu wang'wa Uri. **7** Sulemani ae tata wang'wa Rehoboamu, Rehoboamu tata wang'wa Abiya, Abiya tata wang'wa Asa. **8** Asa ae tata wang'wa Yehoshafati, Yehoshafati tata wang'wa Yoram, nu Yoram tata wang'wa Uzia. **9** Uzia ae tata wang'wa Yothamu, u Yothamu ae tata wang'wa Ahazi, u Ahazi tata wang'wa Hezekia. **10** Hezekia ae tata wang'wa Manase, u Manase tata wang'wa Amoni nu Amoni tata wang'wa Yosia. **11** U Yosia ae tata wang'wa Yekonia nialuna akwe naiahoilwe kulongola ku Babeli. **12** Nai aholwa kulongola ku Babeli, Yekonia ae tata wang'wa Shetieli, u Shetieli ai sekulu wakwe nu Zerubabeli. **13** Zerubabeli ai tata wang'wa Abiudi, Abiudi tata wang'wa Eliakimu, nu Eliakimu tata wang'wa Azori. **14** Azori ai tata wang'wa Zadoki, nu Zadoki tata wang'wa Akimu, nu Akimu tata wang'wa Eliudi. **15** Eliudi ae tata wang'wa Elieza, Elieza tata wang'wa Matani nu Matani tata wang'wa Yakobo. **16** U Yakobo ai tata wang'wa Yusufu mugoha wang'wa Mariamu, kukeela ng'wenso u Yesu akatugwa, naewitangilwe Kilisto. **17** Wileli wehi puma u Ibrahimu nu Daudi ae wileli wikumi na inne, kupuma u Daudi nukunolwa kulongola ku Babeli ae wileli wi kumi na inne, nu kumakuholwa kulongola ku Babeli kupika kung'wa Yesu ae wileli ikumi na inne. **18** Kutugwa kung'wa Yesu Kilisto aetwile ite, Mariamu, auligigwe nu Yusufu, akaze akile kutankanya, akigeeleka ukete nda ang'wau ng'welu. **19** Umugoha wakwe u Yusufu, ae muntu wa tai, singa akalowa kumuhumya uminyala u Mariamu. Akahia amuleke kenkunku. **20** Naukusiga ulukani nulanso, umalaika wang'wa Itunda akamizeela kukeela ndoti. Akalunga, "Yusufu ng'wana wang'wa Daudi, leka kugopa kumuhola u Mariamu anga msungu wako, nsoko inda nutite upatile kungulu ya ng'waung'welu. **21** Ukitunguila ng'wana mgoha ni lina

lakwe ukumitanga Yesu, kunsoko ukuaguna antu ni milandu ao. **22** Aya ihi aigelekile kukondanilya iko naikiligitigwe ni Tunda kukeela anyakidagu, akalunga. **23** Gozi umunanso ukuhola nda nukitunguela ng'wana mugoha, ilina lakwe ukitangwa Immanueli, nsoko akwe "Itunda palung'wi nu sese." **24** Yusufu akauka kupuma mutulo akituma anga naulagiigwe nu malaika akamuhola akatula msungu wakwe. **25** Palung'wi nayo nanso singa aehugee, singa akatugwa ung'wana akamitanga lina lakwe Yesu.

2 Nae watugwa u Yesu mkisale ka Bethelehemu a Uyahudi mumahiku ang'wa mutemi Herode, eantu nia manyi kupuma kilya na kuli ikapika ku Yerusalem ikalunga. **2** Ukolipi uyu nutugilwe umutemi wa Ayahudi? Aza kuina nzota akwe kukilya nusese kapika kumukulya. **3** Matungu nu Herode aewija inkani izi akaambwa masigo makulu, i Yerusalem ihi palung'wi nung'wenso. **4** Herode akailingila iakulu ihi nawa neetunza inkani ya antu, akaakolya, "u Kilisto ukutugwa pee?" **5** Akamuila, "ukutugwa ku Bethelehemu a Uyahudi, kunsoko uu aeyandikilwe nianyakidagu, **6** Nue Bethelehemu, ihi ang'wa Yuda, singa wimunino muatongeeli ang'wa Yuda, kunsoko kupuma kitalako uzile mkulu nuziadima iantu ane Israeli." **7** Herode akaitanga iamanyi ankani kenkunku akaakolya ite matungo kelukulu inzota ai ezigela. **8** Akaatuma alongole ku Bethelehemu, akalunga, longoli kiisa uende mumuetume ung'wana nutugilwe. Matungo angamamuona, ulete inkani nunene nihuma kuza kumukulya." **9** Nai amija umtemi, ikalongoleka numuhinzo wao, ni nzota iyo naeamiine kukilya ikaatongeela ikimika migulya apo nung'wana utugiwe. **10** Nai amiona inzota ikalowa ikulu. **11** Ikingila mnyumba ikamuona ung'wana nutugilwe nu Mariamu unyinya wakwe. Ikamiloelya nukumukulya. Ikatungula imaintu nimaza naiatite ikamupa. **12** Itunda akaahugulya kukeela ndoti kusuka kung'wa Herode, kululo, ikahega kusuka kihe ao kukeela nzila ngiza. **13** Nai akondya kuhega, malaika akamuzeela Yusufu kukeela ndoti akalunga, "Uka, muhole ung'wana nu nyinya wakwe manakeele ku Misri. Musige kuko mpaka ninzemula kunsoko u Herode wenda ukumupenza amubulage. **14** Utiku wuwo u Yusufu akauka akamuhola ung'wana nu nyinya wakwe ikamankiila ku Misri. **15** Akikie kuko mpaka u Herode ikasha. Iko naikilingiligwe numunyakidagu, "Kupuma ku Misri numitangile ung'waane." **16** Kululo u Herode, akalunga kina iantu awa niahugu antendela ubi, akalaka. Akalagiilya kubulagwa ehi iaing'enya niagoha ku Bethelehemu niatite miaka ibiile ni pihe

apanap'wanso kunsoko aiwakondya kulinga kukeela akahia amugilye akalunga, unene ntakile mbadisigwe antu ao niamanyi ankani. 17 Ingi nailakondigwa ulukani nuewe, nikawaza kitalane? 15 U Yesu akasusha naeluligitigwe kukeela mnyakidagu Yeremia, 18 Luli akalunga, "Gomba itule uu itungle. Kunsoko yatula lukigela ku Ramah, kilelo nikinyauwai kikulu, u Raheli kukondaniye itai ehi." Sunga u Yohana akamugombya. akazealila iana akwe, hangi akahita kupumbuligwa, 16 Naiwamala kubadisigwa, u Yesu akapuma mumazi, kunsoko ikutile singaaziziona hangi." 19 U Herode Ilunde likaluguka kitalakwe. Akamuona ng'waung'welu naiwasha, umalaika akamuhanga u Yusufu kukeela wang'wi Tunda akazesima anga inkunda nukukilaja ndoti kuko ku Misri akalunga, 20 "Uka muhole migulya akwe. 17 Goza, luli ailupumie kilunde ung'wana nunyinya wakwe, mlongole mihe a Israeli lukalunga, "Uyu ng'waane mlowa. ni ndoeigwe nangulu kunsoko awa naienda upenza upanga wa ng'wana nung'wenso."

akuza." 21 U Yusufu akauka akamuhola ung'wana nu nyinya wakwe, ikolongola mihe a Israeli. 22 Ingi gwa nae wija kina Arikelau ae mutemi Yuda pang'wa tata wakwe u Herode. Akogopa kulongola kung'wanso. Matungo ni Tunda nae wamuhugula kukeela mundoti, akahega akalongola mukisali ka Galilaya. 23 Hangi akalongola kikie mukisali nikitangwa Nazareti. Ike aekekondaniye iko naikiligitigwe kukeela nzila aanyakedagu, kina ukitangwa Mnazareti.

4 Sunga u Yesu akatongeelwa nung'waung'welu akapika mumbuga ahume kugeng'wa nu mulugu. 2 Pang'wanso ae wiimile kulya indya mahiku makumi anne utiku nu ng'ung'wi sunga akahungwa nzala. 3 Mugemi akaza akamuila, "Angwe tai weng'wana wang'wi Tunda maile imagwe aya atule ndya." 4 U Yesu akasukeelya akamuila, "Yandikilwe, u muntu singa uhumile kikie ni ndya du, uhumilye kikie nalukani nulupumie mumolomo wang'wi Tunda." 5 Sunga

3 I mahiku ayo u Yohana Mbatizaji auzile umulugu akamutwala mukisali nikiza nukumuika akazetanantya ulukani mumbuga ang'wa Yuda pigulya a nyumba ang'wa Itunda. 6 Akamuila, akazelunga, 2 Leki imilandu kunsoko utemi wa "ang'wi wing'wana wang'wi Tunda, puta pih nsoko kigulu ukole pakupe." 3 Kunsoko yuyu nauligitigwe yaandikilye, ukuaila iamalaika akwe akuuke uleke numunyakidagu u Isaya ikalunga, "Luli la muntu kugwa, hangi akuuhumbula na mikono ao. Sunga nukitanga mumbuga, leki uza inzila ya Mkulu, shukukumpa umagulu wako pigwe." 7 U Yesu akaaila, gooli kisa imapanda akwe." 4 U Yohana autugae "Hangi yandikilwe, leka kumgema Itunda wako. 8 mauli angamia hangi akitunga numusipi wa ndili Sunga umulugu akamuhola akamutwala migulya mkileno kakwe indya yakwe ai ngaga nu uki wa akamulagiila utemi wihi nugole akwe nuaunkumbigulu. mihaka. 5 Hangi Yerusalem, Yuda ihi, nikisali 9 Akamuila, Kupa aya ihi agunihuele nukunkulya." 10 kiki nikepilimiye umongo wa Yorodani ikalongola Sunga u Yesu akamuila hega apaite uwe mulugu, kitalakwe. 6 Aizabadisigwa mumongo wa Yorodani kunsoko yandikilwe, mkulye Itunda wako, hange nukila itunu imilandu ao. 7 Sunga akatyatwa unuduwa mafarisayo ni masadukayo kuza kubadisigwa, umitumile imilimo ung'wenso du. 11 Sunga umulugu akahega akalongola ku Galilaya. 13 Akahega ku nahegekile mumilandu, namuloeye Itunda. 9 Leki kusige nukikolya kung'wanyu kutite u Ibrahimu anga tata witu, inge kumuila Itunda uhumile kumuikilya u Ibrahimu iana kupumila mumagwe aya. 10 Ihengo aikwa mumuli wa muti, kulule umuti nishawipeza indya ninza witeng'wa nukugung'wa mumoto. 11 Kumubadiza kunzila amazi, nukumuhugilya muhueli. Kululo uyu nupembilye ukete ingulu kukila unene, ushi, migulya ao alikilwa nung'waung'welu." 17 hangi kuleng'wa lukulu kukenka ilatu yakwe. Nuando Pumeela matungo yayo u Yesu akandy kutanantya ukuabadisa kukeela ng'waung'welu nu moto. 12 ulukani akazelunga leki imilandu kunsoko utemi wa Ipetelo nilakupelela ingano likole mumikono akwe, kigulu wahugeela." 18 Naugenda mumpelompelo a kilingila iyo ninza misalanka. Kululo gwa iyo nikite lizi la Galilaya, akaaona anyandugu abiili, Simoni ipuko ikusonswa umoto uo nishawilima. 13 Sunga u naivitangwa Petro, nu Andrea muluna wakwe, Yesu akaza kupembelya kugaliaya akapika mumongo ikazetega muluzi kunsoko aiavui a samaki. 19 U wa Yorodani akabadisigwa nu Yohana. 14 Yohana Yesu akaaila, nzii ntyati, kumupa uhumi mukivua

iantu. 20 Sunga ikaleka inyavu ikamutyata. 21 U Yesu naikile ulongolekile numuhinzo akaaona anyandugu abiili hangi, Yakobo ng'wana wang'wa Zebedayo, nu Yohana muluna wakwe. Aaze akoli mibina palung'wi nu Zebedayo utata wao akaze tumainyavu yao akaitanga, 22 Shanga ekisinsela ikalileka ibine nu tata ao ikamutyata. 23 U Yesu akagendeela i Galilaya ihi, akaze amanyisa mumapolyo ao, akazetanantya ulukani la utemi wa kigulu, hangi niantu akaza komya indwala. 24 Inkani yakwe ikenela Isiria ihi, niantu ikaleta ihi iantu awa niilwala indwala ni makendi, niatile iamintunga, niagwa nkolo nawa niatite igandi. U Yesu akaakomya. 25 lumbi ikulu la antu likamtyata kupumiila ku Galilaya nuku Dekapoli, Yerusalem nuku Uyahudi nukupuma kitumbi la Yorodani.

5 U Yesu naewalionia iumbi, akahega akalongola

Mulugulu, naewkie pihi, iamanyisiga akwe akaza kitalakwe. 2 Akaligitya nukuamanyisa, akalunga, 3 "Bahu awa nia kia amunkolo kunsoko utemi wa kigulu wao. 4 Bahu niakite ikinyauwai, azizapumbuligwa. 5 Bahu awa niapolo, kunsoko azizamisala ihi. 6 Bahu awa niakite inzala ni nyota atai kunsoko azizalisigwa ikute. 7 Bahu awania hegelya imilanda nienso aziza hegeliwga. 8 Bahu awa niankolo nza azemuona Itunda. 9 Bahu awa niakaminkanya, nsoko nianso azeztangwa ana ang'wi Tunda. 10 Bahu awa neitumigwa usese kunsoko atai, nsoko utemi wa kigulu wao. 11 Bahu unye niantu akumutukila nukumitumya ubi, nukumligitya ubi nuteele kunsoko ane. 12 Lowi nukumbiilya kunsoko ikipegwa kanyu kikulu kigulu. Kunsoko inge uu aiaitumilya ubi ianyakidagu nia kali. 13 Unye mi munyu wa unkumbigulu umunyu iga ulimilye umulyo wake, ukutula ne munyu hange? Singa ukutula uza kukintu nikingiza inge ukugung'wa kunzi nukupambatwa nimigulu aantu. 14 Unye miwelu wa unkumbigulu. Ihi nizengilwe mulugulu nishalipihile. 15 lantu singa akakilya ulumule nukuluika pihi a nkapu, akumiika migulya, ikualika ihi niakoli munyumba. 16 Leka uwelu wanyu welye kuntongeela aantu kunsoko aione intendo yanyu ninza hangi amukulye utata wanyu nuakigulu. 17 Leki kusigijili kina ainzile gazanja uzipiili nia anyakidagu. Singa zegazanja zilekondanilya. 18 Kutai kumuila unkumbigulu nihu ihi ukile hangi kutile uzipiilya hata nung'wi, mpaka nuzetula wakondigwa. 19 Kululo wihi nuibananga ilagiilyo ninino nilamalagiilyo aya nukuamanyisa kituma niangiza uu ukitangwa munino muutemi wa kigulu. Inge gwa wihi nuiambile nukuimanyisa ukitangwa muutemi wa kigulu. 20 Kunsoko numuie itai anyu igeheite kumikelinkela itai a mafarisayo, shanga mukingile mtemi wa kigulu. 21 Amigulu ikali ailambuwe kina leka, "kubulaga" numubulagi wihi ukole mubii wa ulamulya. 22 Hangi kumuila wihi ni shumuloiwe muluna akwe ukutula ukole mubii wa ulamulwa. Hangi muntu wihi nukumuila umunyandugu wakwe kina shufaile! ukutula mubii wianza. Nuyu wihi nuilunga uwe wimupungu, ukutula mubii wa moto wamu jehanamu. (Geenna g1067) 23 Ang'wi ukupumya isongeelyo kuntongeela ikumbikilo, kunu aza mileile numunyandugu shamiungamie, 24 Lileke isongeelyo pa ntongeela pi kumbikilo, uambi nzila ende miungamile hanza numunyandugu wako, usuke uzupumye gwa isongeelyo. 25 Kayi igombi numilei wako munzila nimukili mulongoe kianza, hakamuhite kigombya umilei wako uhumile akuleke mumikono angwa mlamuli hangi ugung'we kukitungo. 26 Tai numuie shangaukulekelwa mpaka mulipe impia nimudaigwe. 27 Migule iligitigwe kina leka, "Kugoolya." 28 Numuie kina wihi nukumugoza umusungu nukumulowa wagoolya munkolo akwe. 29 Ang'wi ililo lako nila mukono wako nua kigoha lenda kutwala muibe, liheje uligume kule nuewe, ikatula bahu muili unino ugung'we unukulu uguneke kugung'wa ku jehanamu. (Geenna g1067) 30 Ang'we umukono wa kigoha inda nsoko akukumpa uteme ugume kuli, sunga umuili nungiza uleke kugung'wa ku jehanamu. (Geenna g1067) 31 Itambuwe kina wihi nukumuzunsa umusungu wakwe ampe ikilingisilyo kutai na ulamulwa. 32 Une numuie wihi nukumleka umusungu wakwe nsoko a ugoolya, ukutula wituma usambo. Hangi wihi nukumuhugela anga wa pegwa ulamulwa wa tai ukutula wituma usambo. 33 Hangi migule aitambuuue kuantu ao niakali, leki kutambuli uteele, kululo twali itai anyu kumukulu. 34 Une numuie, leki kutambula hata niniino, ang'wi kigulu, nsoko kung'wanso kung'witunda. 35 Ang'wi mihi, nsoko wieka ituntu lakupambatilya impambatilyo yakwe ang'wi Yerusalem, nsoko ingi kisali ni kamutemi numukulu. 36 Leka kulapa nitwe lako, kunsoko shukulipeula isingi ling'we litule lyelu ang'wi ilwaalu. 37 Ingi gwa inkani yanyu, tai, tai, singau, singa u, kunsoko ayo nakangeelya ipuma kumulugu. 38 Migule iligitigwe kina, liho na liho ni lino na lino. 39 Une numuie leki inkungumi nu muntu nu mubii, anga wakukua ikunda nilamkono wa kigoha mupiuele nilulya. 40 Ang'wi wihi nuloilwe kulongola nuewe kianza anga wakuhegelya inkanzu ako, muleke ni joho lao. 41 Nuyu wihi nukuonyeelya kulongola muhinzo ung'we, longola nung'wenso mihinzo ibilli. 42 Wihi nukulompa mpe, hangi uleke kumuhita uyu nutakile umukopise. 43 Migule iligitigwe mlowe umunyakisali wako, na

umuhukilwe umubi wako. 44 Kululo numuie, alowi ikekelya ikiuto kako kigulu, kung'wanso kulile anga iabi anyu, alompeeli awa nimutasha. 45 Ingi gwa agazanji, hangi tile anga ii niakubunanga nukia. 21 mutule miano wang'wa tata wanyu nuakigulu, kunsoko Kunsoko kuna kiuto kako kikoli, kuko ni nkolo ako wialikila ilyoa iabi niaza. Hangi wikiusa imbulu kuabi izize ikoli. 22 I liho lumuli la muili. Kululo ang'wi iliho niaza. 46 Anga mualowe ao nizamualoilwe nye, lako ipanga, muili wihi ukizuligwa welu. 23 Anga itule mipata kintu kii? Aiahoela mpia shaituma ne itii? 47 iliho lako ibe, umuili wako wihi ukizula kiti nikibe. Anga Anga mulamushe ianyandugu anyu du mipata ntuni itule uwelu nuukole mitalako wa ki ti nangulu, ikiti kua uya? lanyakilungu shaituma ne uu? 48 Kululo ihumikile mutule mia tai, anga utata wanyu nuakigulu kikutula kikulu nangulu. 24 Kutile ata nung'wi nuhumila nukoli mutai. kuitumila akulu abili, kunsoko ukumuhukilwa ung'wi nukumlowa numungiza, hangi ukipumya kumukulya

6 Tula miho uleke kituma intendo niyatai kuntongeela aantu nukielya kitalao, nsoko shukupata ukembetwa kupuma kung'wa tata nukole kigulu. **2** Kululo nukupumya leka kukua impembe nukikulya anga ao niileyia niakoli mamatekeelo numuisali, nsoko iantu aakulye, tai numuie asingiilya uziza wao. **3** Uwe nukupuma, umukono wako nuakikema uleke kulingga iko nikekitung'wa numukono nua kigoha. **4** Ingi gwa ikintu kako kipumigwe kwa kinkunku. Pang'wanso utata ako nuiona unkunku ako ukuupa imaintu ako. **5** Hangi nukulompa, uleke kutula anga ao niileyia, kunsoko ilowa kimika nukulompa mamatekeelo numumpelo ya isali, nsoko agozwe niantu. Tai numuie akondilye kupegwa ipegwa yao. **6** Kululo gwa, angawahia kulompa ingile munyumba lugaila umulango ulompe kung'wa Tata ako nukole kunkunku. Pang'wanso utata ako nuiona unkunku ukuupa ikipegwa kako. **7** Nukulompa leka kusukila sukiila inkani ningila insoko anga anyakilungu niituma, isiga kina akigigwa kunsoko amakanu du niakumaligitya. **8** Kululo, uleke kutula anga nianso, kunsoko utata ao aiwalinga kina atakile ntuni nianso akazi akili kanu kulompa. **9** Ingi lompa iti: Tata witu nukoli kilunde lina lako likuligwe. **10** Utemi wako uze, ulowa wako witume mihi anga n uituma kilunde. **11** Ukupe indya yitu nia lelyie. **12** Ukulekele imilandu anga usese nikialekela awa naiakukosee. **13** Uleke kuutwala muma geng'wa, ukupugamule numulugu. **14** Anga itule mukualekela iantu imilandu ao, nunyenye utata anyu nuakigulu nung'wenso ukumulekela. **15** Ang'wi shamukualekela imilandu ao ka nu tata anyu shukumulekela imilandu anyu. **16** Matungo ihi nakiima leka kigeleke anga ao niilya, akunye imakelu ao anwe kina iimile kuntongeela aantu. Tai kuila asingiilya ipegwa yao. **17** Kululo uewe niwiimile, paka imakuta itwe lako, hangi woje usu ako. **18** Ingi shaikigeeleka kuntongeela aantu kina wiimile, ikutula kung'wa Tata ako nuakinkunku. Nu tata ako nuiona unkunku ukuupa ikipegwa kako. **19** Leka kiekilya ikiuto kako munu mihi akoli agazanji, nii ii niibunanga nukia. **20**

kutumila akulu abili, kunsoko ukumuhukiwa ungwi nukumlowa numungiza, hangi ukipumya kumukulya ungwi, nukuhita kumukulya umuya. Sha mukumtumi kila Itunda ni nsao. 25 Kululo kuila, heja uoa wako, kina ukulya ntuni, ang'wi ukung'wa ntuni, ang'wi umuili ako, ukutugala ntuni. Aya hii singa akinglingie indya, nu muili ukilinkie utugali? 26 Goza inyunyi nikoli migulya. Shaitemela, shaikungula hangi shayilingila nukuika misalanga, utata anyu nua kigulu wilesa, unye sha miazane kukila nianso? 27 Nyenyu nuhumile kiongeela ala uluhiku nulung'wi munu mihi upanga wakwe? 28 Niki nimukula nuwoa nuakutugala? Si sigiila maua nitula mumagunda nitulakula, shituma anga milimo, hangi shanga akitugalya. 29 Nkili kumula kina ata Sulemani mugole wakwe wihi shautugawi ana nanso. 30 Ng'wi Itunda wiimatugalya imatutu na mumigunda nikie luhiku lung'wi numudau agung'we mumoto, aunye mkulaigaligwa uu, nimutite uhuili unino? 31 Kululo leki kutula nuwoa, kina kuulya ntuni? Angwe kutendwa ule? angwe kutugala ntuni? 32 Kunsoko ianya kilungu akuduma yayo, nu Tata nyu nuakigulu uineu kina mtakile yayo. 33 Ingi gwa hanza upenzi utemi wakwe ni tai akwe nayi hii mukupegwa kitalakwe. 34 Kululo leka kutula ninkiki nsoko amudau, aya namudau akizipiilya imenso. Kila uluhiku lutete ninkani yakwe.

7 Leka kuakenya ulamulwa, nuewe uzuleke
kukenkigwa ulamulwa. **2** Ulamulwa nuapeza,
nue uiza lamuilwa. Ningele nuiapimila nuewe uiza
pimilwa yiyo yiyo. **3** Kuniki nukugoza ikipande kamuti
nikikoli muliho la mnyandugu ako, kunu shuine
ikipande kigogo nikikoli muliho lako? **4** Uhumile
ule kulunga kumunyandugu ako, kilaja nukuhegelye
igogo nikikoli muliho lako, kunu uewe igogo likoli
muliho lako? **5** Wimieli uewe; hangi heja igogo nikikoli
muliho lako, hangi pang'wanso ukuhuma kuona iza
nukuheja igogo la miti nikikoli muliho la mnyandugu
ako. **6** Leka kuipa mbwa iko nikigila imilandu, hangi
leka kuigumila ingulima insailo kuutongeela ao.
Uhumile kuigazanja nukupambata namigulu, hangi
akupilukila nukutamulanga inino inino. **7** Lompa,
nuewe ukupegwa, duma nuewe ukulija, pindula nuewe

ukuluguilwa. 8 Wihi nulompa wisingiilya, nuyu wihi muntu wihi. Ambi nzila aka, hangi ulongole uewe nuiduma wilija, nu muntu wihi nuiplindula wiluguilwa. ende umulagile umdimi, upumye nisongeelyo numusa 9 Ang'wi ukoli muntu kitalanyu, ung'wana agalompe au iagiyye, kunsoko awikengi wako." 5 Matungo u indya ukumpa igwe? 10 Angwe ukumulompa nsamaki, Yesu akapika Kapernaumu, munyangulu ung'wi aka nungwenso amupe nzoka? 11 Ang'wi unye nimiabe kitalake akamuuliza, 6 akalunga, "Mukulu, umitumi mumanyile kuapa iana anyu ipiegwa niza, au Tata ane ulae munyumba ukete ulwae wigandi hangi umuili nukuli kigulu singaukuapa nangulu imaintu nimaza ao utete uwai wakogopa." 7 U Yesu akamuila, nzile nimulompa? 12 Kululo gwa, ayo nulowa kitumilwa nukumukamya." 8 Umunyangulu akasukiilya hangi niako, nuewe uitumile iako uu. Kunsoko nuanso akamuila, "Mukulu unene niantuni ni mpaka nize uzipilya numunyakidagu. 13 Ingili kukiila ikihepeelo ningile munyumba aka. Tambula ulukani du numitimi nikipinyi. Kunsoko ikihepeelo nikigali ni nzila ningali ane ukukomigwa. 9 Kunsoko une nimuntu ninkite ihongile kuubi hangi antu idu ikilla inzila nanso. 14 uhumi ntete anino ane anyangulu, akanunge kung'wa Ikihepeelo nikipinyi, ikihepeelo nikipinyi ingi nzila uyu "Longola" wilongola nukumuya, nzuu nung'wenso nilongoe kuupanga hangi akehu niahumble kumiona. wiiza, nukumitumi wane. Itume iti, nung'wenso ukitura 15 lhambé nianyakidagu niautelee, azile aze atugae uu. 10 Matungo u Yesu naiwijja aya, akakuiwlwa, akaila ndili ya nkolo, nianso mbugi ni ntaki. 16 Kuntendo ao naiamutyatile, tai namuita nkili kuona umuntu yao mukualinga. lantu ahumble na kukungula indya nukite uhuili anga uyu mihi iyi na Israeli. 11 Idi mumija, ang'wi itini mumibaruti. 17 Kululo umuti nuuza azile akupuma kilya ning'weli, akikie palung'wi nu wituga indya ninziza, nu muti nuubi wituga ndya nimbi. Abrahamu, Isaka nu Yakobo muutemi wa kigulu. 12 18 Umuti nuuza shanga uhumble kutuga indya nimbi. Ingigwa iana autemi akugung'wa mukiti nikakunzi, Nu muti nuubi shaukutuga indya ninza. 19 Muti wihi pang'wanso izitula kililo kakasia namino." 13 U Yesu nishaukutuga indya ninza ukuteng'wa nukugung'wa akamuila umunyangulu, "Longola! Anga nauhuie, mumoto. 20 Kululo ukualinga kukiila ntendo yao. 21 na itule anga uu kitalako, nu mitumi akagunika Singa ihi nimbila, mukulu mukulu, akingila mutemi wa itungo lilo. 14 Matungo nu Yesu aupikile munyumba kilunde, aoit du niituma ulowa wang'wa Tata nana ang'wa Petro, akamuona umukwingwa ang'wa Petro nuakigulu. 22 Antu idu azimbila uluhiku nulanso, nuakisungu ulae akazimulwae ndwala. 15 U Yesu mukumukulu kua lina lako, shaikuhegelye iamintunga akamuamba umukono wake, nindyalala ikahega, sunga kua lina lako, hangi kukiila lina lako shaikitumile akaaka akatula muailya. 16 Naipikile impindi antu idu ne nimakulu? 23 Pang'wanso ziza aila kimazali, ikamuletela u Yesu antu idu naikaiwe niamintunga. shanumulingile unyenye! Hegi kitalane, unye nimitunga Akaazunsa iamintunawa naialwae akaakomya. 17 nimabi! 24 Kululo wihi niwija inkani yane nukuityata Kunsoko iyiye aakondigwe kuligitigwa nunabii Isaya, ukimpyana numuntu numuhugu nauzengile inyumba "Ung'wanso aukenkile ulwae witu hangi aukenkile akwe migulya nigwe. 25 Mbula ikakua, imazi akizula, upungukilwa witu." 18 Sunga u Yesu naiwaliana iumbi nung'wega ukiza ukamikua inyumba pih, kunsoko nailimupilimile, akaalagila ende nkigi ngiza na luzi aizengilwe migulya migwe. 26 Uyu niwija ulukani lane, la Galilaya. 19 Sunga muika nkani ung'wi akaiza ahite kulukela, ikimpyanigwa numuntu numupungu kitalakwe akamuila, "Mumanyisi, kunuhongee." 20 U nuzengele inyumba mihangha hanga. 27 Mbula ikaza, Yesu akamuila, "Amulula atite imakombo, ni nyunyi mazi akaza, nung'wega ukaza ukamikua ikagwa, niamigulya itite iuye, ung'wana wang'wa Adamu mugila nungwi wake ukatula ukulu. 28 Ikapika matungo u uhongo wakulalisha itwe." 21 Mumanyisigwa ung'wi Yesu naiwakondya kuligitya inkani nianso, umilundo akamuila, "Mkul, ngombye hanza nongole nende ukakuiwlwa numanyisi wakwe. 29 Kululo aiwiamanyisa miuka ibaba ane ukule." 22 Sunga u Yesu akamuila, anga muntu nukite uhumi, hangi singa anga aandiki "Ntaye, hange uwaleke iashi aike iashi ao." 23 U ao.

8 Matungo u Yesu naukusima pih kupuma mulugulu, milundo ukulu ukamutyata. 2 Goza, umunyambili akaza kuntongeela akwe, akalunga "Mukulu, ang'wi wihambole, uhumble kunzipya ntule nimuza. 3 U Yesu akagooola umkono akwe nukumuamba, akalunga, "Nihambile utule wing'welu." Matungo yayo akazipigwa imbili ikahila. 4 U Yesu akamuila, "Goza uleke kumuila

Matungo nu Yesu nauzile kunkika kihi na Magadala, nishaima? 15 U Yesu akaila, iatindikilya awinga itunja abiili naizaingiwe niamintunga ikatankanya ahumile nekutula nikinyauwai matungo numunyawinga nung'wenso akaze apumie muibiila akazenyomana ukutala palung'wi niens? Ingi mahiku apembilya ikulu, kutile muntu amihizazo nauhumila inzila nanso. umunyawinga nuziholya kupuma kitalao, pang'wanso 29 Akitunta ikalunga, kukete ntuni kitalako, uwe azizima. 16 Kutile umuntu nuikuila ikilaka ka ng'wenda ng'wang'wi Tunda? Waza kuunyoma umatungo itu akili nuupa mung'wenda nuakali, ikilaka kikutotoka kupuma kupika? 30 Ilundo ikulu nila ngulima ailikudima, singa mung'wenda nuutamukwa ukutula ukulu. 17 Kutile aikuli napo naiakoli, 31 amintunga azetukana kung'wa iantu niika umunyo nuupya mkiiseme nikamuvinyo Yesu, akazilunga, ang'we ukuzunsa kupume, kutwale nikale, ang'wi akituma, ngozi itachanika, numuvinyo milundo la ngulima." 32 U Yesu akaila, "Longoli!" ukuhega, nindili ikugazika. Badala akwe wiikwe lamintunga ikamanka ikalongola mungulima. Ilundo umuvinyo nuupya nindili nimpya hangi akutula maza. lihi likasima kupuma mulugulu, kuhonga muluzi, 18 Matungo nu Yesu akuila inkani izi, goza akaza yihi ikashila mumazi. 33 Eitunja nakuidima ingulima mutu kuntongeela akwe akatugama, akalunga, ikamanka. Naialongola mukisali ikaligitya ihi ayo "Munanso wane matungo makupi ukule, ingi nzuu gwa napumie kuitunja ao naingigwe niamintunga. 34 uikile migulya imikono ako nung'wenso ukukomya. 19 Kisali kihi kikaza kulankanya nu Yesu. Naiamuona, Ingi gwa u Yesu akimika, hangi akamutyata palung'wi niamanyisigwa akwe. 20 Goza umusungu naiwipuma isakami matungo amiaka ikimi ling'wi nibili, akaza pakupe nu Yesu akamuamba mipindo lakwe nilijoho. 21 Kunsoko aulungile, "Anga niliambe ijoho lakwe, une ukukomya." 22 U Yesu akapiluka akamugoza, "Munanso, ipe umoyo, uhuili wako wakuguna, Ni matungo yayo yayo umusungu akagunika akapela kupuma isakami. 23 U Yesu akapika munyumba amuntu ung'wi mkulu, akaona iakua mpembe numilundo wantu ukazogolya. 24 U Yesu akalunga, hega apo, kunsoko umunanso shukule ingi ulaeu. Nianso ikatula heka. 25 Iantu nianso naiapumigwa kunzi, akingila munyumba akamuamba umunanso kumukono akauka. 26 Inkani izi ikasambaila ikisali kihi. 27 U Yesu naukoli mumuhinzo itunja abiili aboku ikamutyata. Ikalongoleka kitunta, akazilunga, kulumba, ukugune imilandu, ng'wa Daudi. 28 Matungo u Yesu naiwapika munyumba iapoku nianso ikaza kitalakwe. U Yesu akaila, muhiue ne kina nkite uhumi nua Kituma? Nienso ikamuila, Ee kuhuue Mkulu." 29 U Yesu akaamba imiho ao akalunga, itule uu kitalanyu, anga uhuili wanyu nuile. 30 Ni miho ikaona, u Yesu akalagilya akalunga, gozi muntu wihi aleke kumanya aya namupumie unyenye. 31 Ingi gwa iantu awa niabili ikalongola kutanantya inkani izi nia ukuiwa ikisali kihi. 32 Itunja abiili aakugenda azeahongile yao, mutu ung'wi kimume aukete amintunga akatwalwa kung'wa Yesu. 33 Niamintunga naiamateela, ukimume nuanso akandya kuligitya. Umilundo ukaambwa ikuilwa ukalunga. Ulukani ulu izalukili kigele mihi iyi na Israeli. 34 Ingi gwa iamanya nkani akazilunga kuakulu amintunga, ukuazunsa iamintunga." 35 U Yesu akalongola muisali yihi. Akatula manyisa mumatekeelo, akazitanantya lukani la utemi wa kigulu, nuhumi nuakuguna indwala yihi. 36

Naiwaona umilundo, akauhumila kinyauwai, kunsoko aiagili nukubunika inkolo, aiatuile anga inkolo ningila umudimi. **37** U Yesu akaila iamanyisiga akwe, indya ipie idu, itumi akenu. **38** Kululo gwa kayi kulompi kumukulu nua indya izi niipie, ahume kutuma uhumi nia indya yakwe.

10 U Yesu akaitanga iamanyisiga akwe ikumi na abili akaapa uhumi wa kuzunsa amintunga niabi, kuakenela nukuheja indwala yahi. **2** Mina aitumi ikumi naabili sayala ng'wandyo, Simeoni (naiwitangwa Petro), nu Andrea muluna akwe, Yakobo ng'wa Zebedayo, nu Yohana muluna akwe. **3** Filipo, nu Bartimayo, Thomaso nu Matayo muhoela mpia, Yakobo ng'wa Alfayo, nu Tadeo. **4** Simeoni mkananayo, nu Yuda Iskariote, naumuhitile u Yesu. **5** Awa ikumi na abili u Yesu akaatuma, akaatuma akaalagiila akalunga "Muleke kulongola uko nikie ianyakilungu, hangi muleke kingila mu isali ya Samaria. **6** Ingi gwa mulongole munkolo nailimie mito lang'wa Israeli. **7** Nuko nimulongoe, muzitanantya nukulunga, utemi akgiglu wahugela." **8** Aguni ialwoe, aushi uashi, anoni ianyambili azensi iamintunga. Musingiyeu nunyenye pamiu. **9** Muleke kukenka isao, mumbugulu yanyu. **10** Leka kuhola imbugulu mumuhenzu anyu, ang'we wakukaila, ilatu ang'wi mulanga, kunsoko umitumi uloiwe ndya yakwe. **11** Kisali kihi nimukingile, mdume umuntu nimuhumile kikie, sunga nimuzizahega. **12** Nimukingila pang'wanso lamushi, ang'we inonee pang'wanso, upolo wanyu usige hapo, **13** ang'wi nyumba shinonee, muhege nuupolo wanyu. **14** Nao nishaakumusingilya mukulegeelya inkani yanyu, matungo nimukuhega munyumba ang'wi mukisali nikanso, kununti ulunkundi nula migula nyu kuko. **15** Tai numuie, izitula izi iisali ya sodoma ni Gomola imahiku nauamatwa kukila ikisali nikanso. **16** Tuli mihi, kumutuma anga nkolo midale la mbugi, kululo mulule miahugu anga inzoka hangi miapolo anga inzia. **17** Mutule miho niantu, akumutwala mumaanza, hangi akumukua mamatekeelo. **18** Hangi mukuletwa kuntongeela akulu nukuatemi kunsoko ane, anga wihenge wao nukuanya kilungu. **19** Anga makatungigwa, leki kutuli nuwoa kuuligitya ntuni, kunsoko iko nikakuligityakuupegwa imatungo yayo. **20** Kululo singa nyenye mukuligitya, ng'waung'we wang'wa Tata anyu ukuligitya. **21** Uzimuluta umuluna akwe nukumulubлага, nu Tata kung'wa akwe. Ni ana kulemanya nia leli, mukuatwala munsha. **22** Antu ihi akumuhukilwa kunsoko a lina lane, hangi wihi nukugimya sunga impelo ukugunika. **23** Matungo nimukagigwa mukisali iki, mankiili mukisali nikityatie,

kutai kumuila, singa mukutula menda muisali yahi nia Israeli azizakili kusuka ung'wana wang'wa Adamu. **24** Umumanyisiga singa mukulu kukila umumanyisi wakwe, ang'we umutugwa azukoli migulya amukulu akwe. **25** Umumanyisiga ukutule anga mumanyisi wake, numutugwa kutula anga mukulu wakwe. Ang'wi akumitanga umukola nyumba Beelzebuli, aigwa singa akilinkie ao niakoli munyumba akwe! **26** Kululo leki kuogopi, kunsoko kutile ulukani nishaliziza kunukulwa, hangi kutile nulipihile nishalumanyikile. **27** Iki nikumuila mukiti, mukiligithe muwelu, nikii numukigulu kuaauza muakutwe anyu, mukitanantye muzemkole migulya na nyumba. **28** Leki kuogopi ao nibulaga umuili inkolo amileke mpanga, ingigwa ogopi uyu nukubulaga umuili ninkolo amutwale kuulungu. (Geenna g1067) **29** Ia kasuku abiili shaiguligwa nee na mpia ninino? Kululo gwa kutile nuhumile kugwa pihii utata wanyu ahite kulinga. **30** Ingi gwa nimasingi a matwe anyu aaligwa. **31** Leki kutuli nuwoa kunsoko musanigwe kukila iakasuku nidu. **32** Kululo gwa uyu nukungomba ntongeele aantu nunene nzinzamugomba pantongeela ang'wa tata ane nukuli kuilunde. **33** Uyu nukunihita paantu nunene nzemuhita pang'wa Tata witu nuakingulu. **34** Leki kulungi aindetile ulowa mihi, unene aindetile mbita. **35** Ainzile kumuika muntu ikue nu Tata wakwe, umunanso nu nyinya, umukwinu nyinyi akwe. **36** Lanyaulugu amuntu akutula wawania nia mitalakwe. **37** Uyu numuloiwe utata ang'wi uia akwe kukila ne nuanso shutakiwe nuyu numuloiwe umuhumba ang'wi munanso kukila une nuanso shutakiwe. **38** Uyu nisinga ukukenka ikota la upanga nukunyata shkuona utemi wa kigulu. **39** Uyu nuiduma upanga wa mihi ukulimilye, kululo uyu nuilimilya uupanga kunsoko ane wipantika. **40** Uyu nukumusingilya warsingiilya nene, nuyu nukumsingiilya unene wamusingsiilya uyu naantumile unene. **41** Nuyu nukumusingiilya uyu nua tai kunsoko muntu wa tai ukupegwa uuza wa muntu nua tai. **42** Wihi nukumupa ung'wi wa anino awa, ikikombe kakungwela imazi nimaliuku, kunsoko nuanso mumanyisiga, tai kumuila, nuanso shkuulya kunzila yahi uuza wakwe."

11 U Yesu naiwakondya kualagiila iamanyisiga akwe ikumi naabili akahega akalongola kumanyisa nukutanantya muisali yao. **2** Nu Yohana akazukoli kukiitungo naiwijia intendo yang'wa Kilisto, aulaagilyo ulukani kukiila amanyisiga akwe, **3** hangi ikamukolya, "Uwe yuyu ne nupembilye, ang'wi mungiza nikumulindie?" **4** U Yesu akalunga, longoli mumuile u Yohana ayo nimumaine nayo nimuwigule. **5** Iantu niapoku akuona, akitele akugenda, anyambili

akogigwa, agulu akija, niakule akuukigwa kutula U tata du. Hangi kutile numulingile utata ingi ung'wana, apanga hangi, niantu niakite insula akutanantilige nuyu wihi nung'wana ukite insula akukunukuilwa. ulukani nuluza. 6 Hangi akembetwe uyu nunihue 28 Nzi kitalane mihi nimulemeigwe nimiligo nimilito, unene. 7 Itungo naiahega iantu awa, u Yesu une nze musupy. 29 Tugali uhuili ane, mimanyise akandy a kulgitya numilundo kunsoko ang'wa Yohana, kitalane, kunsoko unene ingi nimuntu wa ukenge aimendile ona ntuni mumbuga- muntu nutugae mienda nuupolo wa nkolo hangi mkupantika uusupilyo wa nimiza? Ang'wi ifa nilikuhingisiga nung'wega? 8 nkolo yanyu. 30 Kunsoko nakitalane maza ni miligo lte ntuni naimendile ona-muntu nautugae imyanda ane mipepele.

nimiza? Ingi tai ao niitugala imyenda nimiza ikue munyumba ya temi. 9 Ite amulongoe kugoza ntuni-Munyakidagu? Ee, humuila. Hangi ukilinkie umunyakidagu. 10 Uyu yuyo nailindiwe, Goza, kumulagiilya umumboi wane kuntongeela auso wako, uyu nukunonelya inzila pantongeela ako. 11 Une kumuila itai, awa nialugilwe niasungu kutile numukulu kukila u Yohana Mbatizaji, kululo uyu nimunino ukutula mukulu muitemi wa kigulu kukila nuanso. 12 Puma imahiku ang'wa Yohana Mbatizaji sunga nitungile, utemi wa kigulu wa ngulu, niantu nia ngulu ihola kua ngulu. 13 Kunsoko ianyakidagu niaziipilya ankani niazitambula kupika kung'wa Yohana. 14 Ang'wi wihambile gomba uyu Eliya, naulindiwe. 15 Nukite iakutwe akija ukija. 16 Nuipyane nintuni uwileli uwu? Ingi pyani ang'enya niakiginsa kiguiylo la maintu, niike nukiitanga, 17 nu kuligitya akumuquila ikali shamakiginsa, aikuhongeelya shamukalila. 18 Kunsoko u Yohana nauzile singa akalya umukate, singa akang'wa umuvinyo, ukamulia ukete amintunga. 19 Ung'wana wang'wa Adamu auzile kulya nukung'wa ikalunga, goza ingi mulii hangi mugala ntuli, muhumba maya wa ahoela mpia na niakite imilandu, ingi uhugu nintendo yigeeleka niakue." 20 U Yesu akandy a kuitenela isali izo ni ntendo yaukuilwa naiyitumilwe, kunsoko akili kuleka imilandu (kila itunu). 21 Ukie aka, Kolazini, ukia aka Bethsaida! Angi intendo ninkulu aizeyatendekile Tiro ni Sidoni, aya naitumilwe apa, azize alekile imilandu kali kutugala imaginila nukipaka imau. 22 Izetula ugimya i Tiro ni Sidoni imahiku naualmulwa kukila kilala. 23 Uewe Kapernaumu, usigile uezukigwa mpaka kigulu? Ata uzesimigwa mpaka kuulungu. Anga ize intendo ninkulu aizeyilumilwe ku Sodoma, anga naiyitendekile kitalako, aizeikole sunga ni lelo. (Hadēs g86) 24 Ingi izetula bahu ihi a Sodoma kimika uluhiku la ulamulwa kukila uewe. 25 Imatungo nanso u Yesu akalunga nakulumbilya uwe Tata, Mukulu wa kilunde ni ihi, kunsoko aupihile inkani awa nia hugu nawa niamahala, uka kunukula kuantu nishaaine anga kintu anga ang'enya nianino. 26 Tata kunsoko aikuloeye uu mumioho aka. 27 Maintu ihi mambigwe nene kupuma kung'wa Tata. Hangi kutile numulingile ung'wana ingi.

12 Matungo nanso ailuhiku la Sabato u Yesu akakiila mumigunda. la manyisiga akwe aiatite nzala akandy a kubunanga uilo nukulya. 2 Lafarisayo naiaona nanso ikamuila u Yesu goza iamanyisiga ako akituma imilimo iyi nisinga itung'wa uluhiku nula Sabato." 3 U Yesu akaaila magemile ni kuona, u Daudi naiwitumile, matungo naukete inzala, palung'wi niantu naine. 4 Naiwingie munyumba ang'wi Tunda nukulya, imikate iyo nisinga augombigwe palung'wi niantu naine. Kulya nanso aiagombigwe kulya iakuhanu du? 5 Iza mukili ne kuona muuiziipilya wa nkani uluhiku la Sabato, iadimi mitekeelo ituma ubi, musabato, kululo shaiailigwa kina itumile ubi? 6 Kululo kulunga kitalanyu kina uyu nu mukulu kukila itekeelo ukoli hapa. 7 Angamuze uulingile iko nikukiligitya kintuni, ndoilwe ulekelwa singa isongeelyo. Singa aimuzeakenkyia iantu ulamulwa, 8 Kunsoko ung'wana wang'wa Adamu yuyo Mukulu wa Sabato." 9 Sunga u Yesu akahega pang'wanso akalongola mitekeelo lao. 10 Goza aukoli muntu amulwae wigandi la mukono, ia Farisayo ikamukolya u Yesu ikalunga. Iza tai ne kuaguna iantu uluhiku la Sabato? Kunsoko ahume kumsemela nukituma imilandu. 11 U Yesu akaila nyenyu kitalanyu nuhumile kuhita kumipumya mikombo inko nigwie uluhiku la Sabato. 12 Nikiule nikiza nikilikilinkie, kukila inkolo! kululo igombigwe kituma nimaza uluhiku la Sabato. 13 Sunga u Yesu akamuila umuntu nuanso, goola umukono nuanso, akaugoola ukakomya anga uuya. 14 Kululo ia Farisayo ikapuma kunzi ahume kunonya nzila ya kumulimansilya, akenda kunzi akatula duma nzila akumubulaga ule. 15 U Yesu naivalinga ili akahega pang'wanso. Antu idu ikamutyata, hangi akaaguna idu. 16 Akaaligiiya kina singa ntakile manyike kuantu nia ngiza. 17 Kina ikondanilige itai iyo nailigitigwe nu munyakidagu u Isaya akalunga, 18 Goza umitumi wane nainumuholanilye, mlowa wane kukiila ng'wenso. Inkolo ane iloeigwe kuika inkolo ane kitalakwe, hangi ukutanantya ulamulwa kuantu ihi mihi. 19 Shukusiga hangi singa ukupumya ululi lakwe, hangi tile umuntu nukija ululi lakwe munzila. 20 Shukubunanga ulumuli, shukulimisa ulutambi

nuipumya ilyuki sunga nuzeleta ulamulwa uhume. 41 Antu a Ninawi akimika pantongeela aulamulwa 21 Nao nishaizaahuie azetula agimya kukiila lina palung'wi nu wileli wa antu awa apegwe ulamulwa lakwe. 22 Aukole muntu ai mupoku kuna aze kimume, wao. Kunsoko aialekile imilandu pautananti wang'wa aiwingiye nu mintunga akatwala pantongeela ang'wa Yona. Goza ukole muntu mukulu kukila u Yona Yesu. Akamuguna, sunga umuntu nuanso akaligitya apa. 42 Musungu wa mutemi nuakutakama ukuuka nukuona. 23 Umilundo wihi ukakuilwa, nukulunga, muulamulwa palung'wi niantu awileli uwu, nukukipa "Ihumikile umuntu yu ng'wana wang'wa Daudi?" 24 ulamulwa. Auzile kupuma mumpele ihi kuza kija Ingi gwa ia Farisayo naijia uukuiwlwa uwu, akalunga yuu uhugu wang'wa Selemani, hangi goza ukole muntu shukenda azunsa iamintunga na ngulu yakwe, weenda mukulu kukila Selemani ukoli apa. 43 Matungo azunsa kukiila mukulu wa amintunga. 25 U Yesu numintunga numubi nuimlekela umuntu, wikiila pana akalinga imasigo ao akaaila utemi nuutemanukile, kutile imazi, wizeduma kusupya shawipaona. 44 wigazika, ni kisali ang'wi nyumba nitemanukile singa Sunga wilunga kusuka munyumba ane nazampumie, imika. 26 Ang'wi umubi ukumuheja umubi, ingi ukigilya nusukile wihanga inyumba akondaniligungwa kupyagulwa. ung'wenso munkolo akwe. 27 Ukimika ule utemi 45 Sunga wilongola kuityata nkolo ngiza mpungate wakwe? Ang'wi nizunsa iamintunga kungulu ya mukulu nimbi kukila nuanso, yize yikie yihi apo. Hangi witula wa amintunga, aiantu anyu iazunsa kungulu yang'wa mubi kukukila nuang'wandyo. Ite uu uzetula muwileli nyenyu? Kunsoko aili azetula alamuli anyu. 28 Ang'wi uwu nubi. 46 Matungo u Yesu naukuligitya numilundo, kuzunsa iamintunga kungulu yang'wa ng'waung'welu goza, unyinya nianyangdugu akwe akimika kunzi, wang'wi Tunda, ingi gwa utemi wang'wi Tunda akazeduma kuligitya nung'wenso. 47 Muntu ung'wi wazaa kitalanyu. 29 U muntu uhumble ule kingila akamuila, uyaaka nialuna ake imikile kunzi, akaduma mito la munyangulu nukia, ahite kumtunga hanza kuligitya nuewe." 48 U Yesu akamuila umuntu nuanso umunyangulu? Pang'wanso ukuhuma kia gwa imiantu uiane nyenyu? Nialuna ane anyenu? 49 Akagoda nakule mung'wanso. 30 Uyu nisingaiza kigombiliye umukono wakwe kuamanyisigwa akwe akalunga, singaizukoli palung'wi nunene, nuyu nishawilingiila goza awa ingi lane nianya ndugu ane! 50 Kunsoko palung'wi nunene wisambailya. 31 Kululo kulunga iti wihi nuituma ulowa wang'wa Tata ane nuakigulu, kitalanyu, milandu nuimeli iantu azizalekilwa imilandu, ingi gwa kumumela ung'waung'welu shuzizalekelwa imilandu. 32 Muntu wihi nuipiula ukani la ng'wana wang'wa Adamu, wilekilwa imilandu ingi gwa yuu nuipiula inkani ya ng'waung'welu nuanso shawilekelwa imilandu, muunkumbigulu uwu nuo nuuzile. (aiōn g165) 33 Ang'wi unonye umuti kutula uza nindya yakwe nza, ang'wi uugazanje umuti nuluduya lakwe, kunsoko umuti wimanyika kulu dya lakwe. 34 Unye wileli wa nzoka miabi, muhumile uli kuligitya inkani ninza? Kunsoko ikimilo kimaligitya ayo nakoli munkolo. 35 Umuntu numuza nikiuto nikiza nikankolo akwe kipumya nimaza, numuntu numubi mukiuto nikibi nikankolo akwe, kipumya nikibi. 36 Kumuila kina uluhiku la ulamulwa iantu azeputya intendo yao izo naiituma nisingaiza nziza. 37 Kua nkani yako uezeliligwa tai, hangi kuankani yako uezepewa ulamulwa wako." 38 Iaika nkani ni Mafarisayo, akamuila u Yesu akalunga "Mumanyisi azakuloiwe kuona kilingasiylo kitalako" 39 Ingi gwa u Yesu akasusha akaila, "Wileli nuabi nuausambo kikuduma kilingasiylo. Kutile ikilingasiylo nikikupumigwa kitalao, ingi kiki naikipumiigwe nu munyakidagu u Yona. 40 Anga umunyakidagu u Yona naukole munda ansamaki mahiku atatu utiku nu mung'wi. Kuiti uu ung'wana wang'wa Adamu uize ukole mukati ihi mahiku atatu mung'wi nuutuk."

13 Uluhiku nulanso u Yesu akahega kitalakte akikie pampelo a lusi. 2 Milundo ukulu ukilingiila kuligitya nung'wenso, akingila mibini akikie, milundo wihi ukimika pa mpelo a lusi. 3 Sunga u Yesu akaligitya kwa mpyani, Goza, mutemeli aiwendile temela. 4 Naukutemela imbeu ing'wi ikagwa mumpelo mpelo anzila inyuni ikahaela. 5 Ning'wi ikagwa migwe, singaikapata imahalu. Ikakaya kuheluka kunsoko mahalu aimakehu. 6 Ingigwa ilyoa nailatoroka ikasonswa nsoko aingila nga mili hangi ikuma. 7 Imbeu ing'wi ikagwa mumija. Imiti nikite imija ikalipa migula ikatunyiliya. 8 Mbeu ing'wi ikagwa mumahalu ni maza, ikatuga mbeu, ning'wi ikakila igana ling'wi, ning'wi makumi mutandatu, ning'wi makumi atatu. 9 Nukete iakutwi ije. 10 lamanyisigwa akwe akaza akamukolya niki nukendaligitya kukiila mpyani? 11 U Yesu akasukiilya akaila, lumbi nimpewe kulinga inkunku wa kigulu ianyu singa apewe. 12 Kululo uyu nutite ukangeeliga hangi uyu numugila ukuhegeligwa kaniki nazutite. 13 Ingi kuligitya niensu kua mpyani ingi nsoko akuona, aleke kuona itai, ataizeazija aleke kija nukulinga. 14 Uunyakidagu wang'wa Isaya wakondanila kitalao, nuuliye kija mukija singamkulinga kugoza mukugoza shamukuona. 15 Inkolo ya antu

awa ikoli mukiti, ikakukija, imaho ao akunikiwe, aleke kutemanuilye impyani iyi naapungu mumugunda." kuona na miho ao, nukija kua kutwe ao, nukulinga kwa 37 U Yesu akasisha akalunga, Nuitemela imbeu nkolo yao, kululo anga aiampilukile hangi anzeaguna." ninza ingi ng'wana wang'wa Adamu. 38 Umugunda 16 Kululo gwa imaho anyu akembetilwe, nsoko akuona, unkumbigulu, ni mbeu ninza awa ana autemi. lapungu niakutwe anyu akija. 17 Tai kumuila, anyakidagu ana ang'wa uyo numubi, nimbeu izi nuitemee mulugu. idu niaantu niatai akete insula akuona inkani izi 39 Nuogoli mpelu aunkumbigulu niaogoli ia malaika. nimukuiona, shaikahuma kuona, ailoilwe kija aya (aiōn g165) 40 Anga iapungu niilingiilwa nukusonswa nimendija shaikija. 18 Ingi tegeeli impyani amutemeli. umoto. Iti uu izitula mpelu aunkumbigulu. (aiōn 19 Uyu nuija ulukani nulautemi wa kigulu ahite kulinga, 9165) 41 Ung'wana wang'wa Adamu ukualagiilya hapo umubi wiza hola iko nikitemiwe munkolo akwe. iamalaika akwe, hangi ukilingiila kupuma muutemi lye yi yi mbeu nitemewe munzila. 20 Uyu nutemewe wakwe ni nkani yihi nailettekeye imilandu nawa ihi migwe yuyu nuikaya kija nukusingiilya kua ulowa. 21 niituma ubi. 42 Akuaguma ihi milungu la moto, Iza akili mugila anga mili, wigimya matungo makehu. kung'wanso kizeze kikoli kililo nikakusia na mino. 43 Anga hangwe ni nkani ni nkaku wilkaya kugwa. 22 Uyu Pang'wanso iantu niatai azizemili gintia anga ilyoa nautemewe mumiti na mijia yuyu nuwija ulukani, kunu muutemi wang'wa tata wao. Uyu nukete iakutwe akazuyatille makani umukumbigulu akalutunyiilya ulukani lang'wi Tunda lakahita kuluga indya ninza. (aiōn nije. 44 Utumi wa kigulu wa hanga anga ikiuto g165) 23 Nautemewe mumahalu nimaza, yuyu nuija nukuliphiwe mumugunda. Umuntu akaona akakipihal nukulijia, nukulilinga. Uyu yuyu nuituga indya, akgule umugunda. 45 Hangi utumi wa kigulu wihanga anga umuntu numusuluja nuipenza insao. nukulongoleka kutuga kukila igana ling'wi ning'wi makumi atatu." 24 U Yesu akaapa mpyani ngiza. 46 Matungo naiwamiona insao, akalongola akagulya Akalunga, utumi wa kigulu wimpyanigwe numuntu ihi nautite, akamigula. 47 Utumi wa kigulu wili anga nautemee imbeu mumugunda wakwe. 25 lantu inyavu nikoli muluzi, ni liingiila kila ikintu. 48 Naizula naiatindila umulugu akaza akatemela iapungu pakati inyavu ikamuluta kumpelo. Sunga akikie pihii akilingila a ngano sunga akalongola yakwe. 26 Ingano nakonda imaintu nimaza muiseme, nishanganzinza ikagungwa kupuma nukupumya indya yakwe, nia pungu akgela kuli. 49 Izizatula iti kumpolo ihi, aziza kumutemanula hangi. 27 Itumi amumugunda akaza akamukolya muantu niabi, kupuma muantu nia tai. (aiōn g165) 50 shautemee ne imbeu ni nza mumugunda wako? Latula Nukuaguma milungu la moto, kung'wanso izize ukoli ule gwa likite apungu? 28 Akaaila mulugu witumile uhungeelya wa kusiana mino. 51 Malinga ne aya iti. Eitumi ikamuila iti gwa utakila kende kumipe? 29 ih? lamanyisigwa ikalunga "Kalinga." 52 Sunga u Umukola mugunda angalunge, aa imatungo nimukipa Yesu akaila, muika nkani wihi nuatula mumanysigwa iapungu mukipa palung'wi ni ngano. 30 Maleki akule wa utumi wimpyani numukolo nyumba nuipumya palung'wi sunga imatungo akuogola kuligitya kuagoli ikiuto kwakwe nikamaintu ni nimapya naya nakali. ipi iapungu mutunge mapanzi mapunzi mumasonse 53 Ikatula u Yesu naiwakondya kupumya impyani ingano milingiile misalanka lane." 31 Hangi u Yesu yihi, akahega kung'wanso. 54 Sunga u Yesu akapika akaapumilya mpyani ngiza akalunga, utumi wa kigulu mukisali kakwe, akutula amanyisa iantu mumatekeelo, wimpyani ni mbeu a haladali iyi nu muntu auhole ingi gwa ikakulwia ikalunga, umuntu yu auhoe pi u akatemela mumugunda wakwe. 32 Imbeu iyi tai niino hugu wuu nukulwlw uwu? 55 Umuntu singa ng'wana kukila mbeu yihi ninino. Kululo ilungile ikulu kukila wangwa mutamula mbao? U Mariamu singa nyinya? indya yihi niambustani, ukutula mti, kina ni nyuni Niyanandugu singa Yakobo, Yusufu, Simoni nu Yuda? iziza tula zenga niitie mumatambi akwe." 33 Akaaila 56 Nialuna akwe kuwatite apa pitaitu? Umuntu uyu mpyani ngiza hangi, "Utemi wa kigulu anga igai umahoeepi aya hii? 57 Akaatasha sunga u Yesu naihoiwe numusungu nukuhalinkanya ininoinino itatu akaila, umunyakidagu shanga wiulya ikulyo kuleka nia utu mpaka witikiilye. 34 Aya hii u Yesu akaaila kitalao nukihi nao. 58 Singa akahuma kituma ukuuilwa umilundo kukiila mpyani, inkani yihi aiwiliigitya kukiila nuidu kunsoko aiagila anga uhuili nung'wenso. mpyani. 35 Iki aitule kina iko naikakondigwe kuligitywa kukiila anyakidagu kihuma kipika apo naulungle kulugula ikimilo kane kwa mpyani, kuligitya ihi ayo napikilwe kupuma ung'wando wa unkumbigulu." 36 Sunga u Yesu akauleka umilundo akalongola kitalakwe. lamanyisigwa akue akamutayata akalunga,

14 Kumatungo nanso Herode akija ulukumo lang'wa Yesu. 2 Akaila eitumi akwe, "Uyu yuyu Yohana uhimbukile kupuma kuashi. Kululo ingulu izi ikole kitalakwe." 3 Kunsoko u Herode amuamble Yohana akamtunga akamuguma kikitungo nsoko

ang'wa Herodia, musungu wang'wa Filipo nuluna akamuula, iwe nukite uhuili unino, niki nazawogopile? wakwe. 4 Kunsoko Yohana, amuie sunga tai nuanso 32 Kululo u Yesu nu Petro naingila mibini ung'wega kumuholo atule musungu wake. 5 Herode auze ukahila. 33 Iamanyisigwa naiakoli mibini ikamukulya mubulaga akogopa antu kunsoko aumuiine Yohana u Yesu akilanga, "Tai uewe wi ng'wana wang'wi kina munyakidagu. 6 Ingi gwa uluhiku lakutugwa Tunda." 34 Naikondya kuputa uluzi. Akapika mihi Herode nailapika umunanso wa Herodia aiwiginsile na Genesareti. 35 Lantu naiakondya kumumanya u muantu akamuloiya i Herode. 7 Akapumya ilago Yesu akatwala inkani muisali, ikaleta ihi nailwae. 36 akamuula ukumupa kihii nukulilompa kung'wakwe. Akaminena ahume kuomba inguo akue, ihi naiambile 8 Naiwasigigwa nunyinya, akalunga kulompa itwe inguo ikagunwa.

15 Ingi Mafarisayo niaka nkani akiza kung'wa Yesu kupuma ku Yerusalem ikalunga, 2 Ku niki iamanyisigwa niakugazanja imalago anyampala? Kunsoko shaikalala imikona nikulya indya. 3 U Yesu akasusha akaaila, "Au nye kuniki nimukugazanja uzipiilya nuamkulu kunsoko amalagiilyo anyu? 4 Kunsoko Itunda auliye, mkulye itata ako nuia ako; yu uuligity ubii kung'wa tata akwe nuia kwe, tai ikusha. 5 Ingi gwa unye mihunga wihi nuimuala utata akwe nuia akwe wihi uailigwa nauzepata kupuma kung'wane ingi likutula isongeelyo kupuma kung'wi Tunda. 6 Umuntu nuanso mugila anga nsoko nakumukulya utata akwe. Kuiti malupugamukila ulukani lang'wi Tunda kunsoko amalagiilyo anyu. 7 Unye ni mielya, ikutula iza anga u Isaya nauine kitalanyu akalunga. 8 Antu awaiti indankula unene na milomo ao, ingi inkolo yao ikoli kuli nu nene. 9 Akunkulya nakanda, kunsoko akinda manyisigwa malagiilyo aantu." 10 Akaitanga umilundo nuantu akaula." tegeeli hangi mulinge, 11 iki nukingila mumulomo wa muntu singa iza kibi, iko nikipuma mumulomo kiko kintwala nikatula nimubi." 12 Ingi iamanyisigwa ikamuhanga u Yesu ikamuula, uinene Mafarisayo naiiguli ulukani ulo abipiwe? 13 U Yesu akaaila, muti wihi nu tata wane nuakigulu nishauitemee ukipwa. 14 Aleki ing'wene, nianso atongeeli apoku, ang'wi umuntu numupoku ukumutongeela umuya, ihi abiili akugwila mikombo. 15 U Petro akasusha, akamuula u Yesu kuile impyani iyi ilungila ntuni kung'witu. 16 U Yesu akasusha, akaaila, nunyenye mukili ne kulinga? 17 Unye shamuinene kina iki nikilongola mumulomo kukiila munda kenda niwa? 18 Ingi gwa maintu ihi nipuma mumulomo ipembelya munkolo, yaya umushapula umuntu. 19 Kululo gwa munkolo mumo ipuma masigo ni mabi, ubulagi, ugoolya, usambo, wii, ntambu au teele niituki. 20 Aya yaya umupeza umuntu uubi. Ingi gwa kulya nisinga ukalae imikono singa ukutwalwa muubi." 21 Sunga u Yesu akaikoma akahega akalongola muisali ya Tiro ni Sidoni. 22 Akaza musungu Mkanani kupuma kuko, akitunta akalunga, "Nihumile kinyauwai. Mkulu ng'wana wang'wa Daudi, umunanso ane ukagigwa u Yesu akagoola umukono akamuhumbula u Petro

niamintunga." 23 U Yesu singa akasusha anga lukani. U Yesu alilinga nilanso akaaila, unye nimukite lamanyisigwa akwe akaza akamupepelya akazilunga. uhuili nunino, niki nimasigo nukikolya unyenye, Muheje mutwale uko nsoko ukuzogoelya." 24 U Yesu nukuhunga kina kunsoko shaaza muhoile imikate? akaila, akalunga, singa aintumi kunkolo izi nikole 9 Shamulingile ne hangi shamukimbukile imikate aintumilwe kunkolo nilimiie munyumba ang'wa Israeli." iyo mintaano kuantumagana anzogu montaano, 25 Ingi akaza kuntongeela akatuna, akalunga mukulu ni mbugulu inga naimuhoe? 10 Angwi mikate nzailye. 26 Akasusha, akalunga singa iziza kuhola mupungate kuantu magana anzogu anne, ni mbugulu indya yang'wenya nukuigmila mbwa." 27 Akalunga ee inga naimuhoe? 11 Yatulika uli kina shamulingile mukulu, ingi ala mbwa ninino iliza indya nigwie mituntu kina singa aikuligitya nunye kunsoko amikate? Igozi ia mukulu ao. 28 Sunga u Yesu akasusha akazilunga, nuteele wa Mafarisayo ni Masadukayo. 12 Sunga musungu uhuili wako ukulu, utulike uu anganuloilwe, ikalinga kina singa aukuaila ikie miho nimikate iyi numunanso akwe aiwagunika imatungo yayo. 29 nauteele, kina ihambe nuuteele wa Mafarisayo ni U Yesu akahega pang'wanso akalongola pakupe Masadukayo. 13 Matungo u Yesu naiwapika ku nuluzi nula Galilaya. Sunga akalongola mulugulu Kaisaria iyi na Filipi, akakolya lamanyisigwa akwe akikie kuko. 30 Milundo ukulu ukaza kitalakwe, akazelunga antu akulunga ung'wana muntu iza ukamletela akitele, apoku, akimumi, alema nia uya idu, nyenyu? 14 Ikalunga, niang'wi ilunga uyu Yohana naialwae, ikaika mumigulu ang'wa Yesu akaaguna. Mbatizaji, niang'wi Eliya, niangiza Yeremia, niang'wi 31 Umilundo ukakaulwa, ukimumi kuligitya akilema ang'wi anyakidagu. 15 Akaila unye milunga une kutula apanga, akitela kugenda niapoku akazeona. ninyenye? 16 Simoni Petro akasusha, akalunga, "Ue Ikkamulumbiilya Itunda wa Israeli. 32 U Yesu akaitanga ingi wi Kilisto ng'wana wang'wi Tunda numupanga." iamanyisigwa akwe akalunga, nauhumila kinyauwai 17 U Yesu akasusha akamuila, Bahu uewe Simoni Bar umilundo, kunsoko enda kine nene mahiku ataatu Yona. Kunsoko isakami numuili shangaikakulagiilaili. akili kulya kintu kih. Singa kualanga ende kitalao Ingi utata ne du nuakigulu. 18 Nene kuila uewe singa aze alie. Aleki kugwa nanzala munzila." 33 Petro numigulya nigwe ilite ukulizenga itekeelo lane. lamanyisigwa akwe akamuila, pi nikuhumile kupantika Ni moma nakuulungu shakulilemya. (Hadēs g86) 19 indya niakulya mumbuga kikute umilundo uwu nukulu Kuupa iifungulo ya utemi wa kigulu, kih nukukilugaila iti? 34 U Yesu akaila mkite mikate inga? Akalonga munkumbigulu, kikutula kalugailwa kigulu, hangi kih mupungate, ni nsamaki ibili ninino nkehu. 35 U Yesu iko nukukilugula munkubigulu kikulugulwa nukigulu." akapumya ilago umilundo wikie pih. 36 Akahola mikate 20 Sunga u Yesu akaapa ilago iamanyisigwa aleke mupungate ni nsamaki akakembeta, akamiega akaapa kumuila muntu wihi kina ng'wenso ai Kilisto. 21 Sunga iamanyisigwa. Iamanyisigwa ikaupa umilundo. 37 Antu imatungo yayo u Yesu akandy kuaila iamanyisigwa ihi ikalya akikuta akilingiila imaminyanguiwa andya kina itulikile alongole ku Yerusalem, winzagigwa ni akizulya mbugulu mupungati. 38 Ihi naialia ai itunja nkani yidu, mumikono aanyampala nia kulu amakuhani magana anzogu anne iasungu nia ng'enya aikutile. niaika nkani, kubulagwa nukuuka uluhiku lakatatu. 39 Sunga u Yesu aksulaga umilundo ukalongola yao, 22 Sunga Petro akamuholo kumpelo akamkenela, nuanso akingila mibini akalongola ku Magadani.

16 Mafarisayo ni Masadukayo ikamuhanga ukamugema u Yesu alagiile ikilingasiilyo nikakupuma kilunde. 2 Kululo u Yesu akasusha akaaila, ang'wi impindi mukulunga singa iziza, kunsoko likoli ilunde ikauku. 3 Ni kidaudau mukulunga ung'wega ileliye shanga uziza, migulya imalunde makauku du, kugoza ilingasiilyo niamatungo shamumanyile. 4 Wilei nuubi hangi nika ugoolya kikuduma kilingasiilyo, kutili kilingasiilyo kih niukupegwa, iko iti du ni kang'wa Yona. Sunga u Yesu akaaleka akalongola. 5 I a manyingwa akiza inkigi akaabia, akatula iwa shangaahoile imikate. 6 U Yesu akaaila, tuli miho nuteele wa Mafarisayo nia Masadukayo." 7 Iamanyisigwa akatulikolyo ienso nukulunga. Kunsoko shaaza kuhoile imikate. 8

niimikile singaaziza mionza insha sunga azizamuona ung'wa wang'wa Adamu nuzile muutemi wakwe.

17 Mahiku mutandatu u Yesu akahola palung'wi nung'wenso Prtro nu Yakobo, nu Yohana muluna wakwe, hangi akahola akaatwala migulya m lugulu nululepu. 2 Au kaiwe pa ntongeela ao, uso wakwe ukamiliginta anga ilyoa, nu nguo yakwe ikigela ikazemiliginta anga uwelu. 3 Pang'wanso ikapumila Musa nu Eliya akazeligitya nung'wenso. 4 U Petro akasusha akamuila u Yesu, Mukulu, ukutula iza ne usese kutula ang'we uloilwe kuizenga itali itatumking'wi kang'wa kako, king'wi kunsoko ang'wa Musa ni king'wi kunsoko ang'wa Eliya." 5 Itungo naakuligitya ilunde lyelu likaguma mululi, likapumula luli milunde lukazelunga, "Uyu ingi ng'wana mulowa nindoigwe, mtegeeli." 6 Iamanyisiga akwe naijia nanso, akagwa undala pih i akogopa. 7 Sunga u Yesu akaza akaamba, akalunga, uki hangi leki kogopi. 8

Nieno ikahumbula imaho ao migulya singa ikamuona anga muntu, ikamuona u Yesu du. 9 Naikusima mulugulu u Yesu akaapa ilagilo, akalunga, "Muleki kupumya ukunukuilwa sunga nu ng'wana wang'wa Adamu nuzeuka kupuma kuashi." 10 Iamanyisiga akwe akamukolya kuniki iakilisi akulunga u Eliya akutongela kiza atule wang'wandyo? 11 U Yesu akasusha akalunga, u Eliya uzile itai hangi ukususha inkani yihi. 12 Kululo numuie unye, u Eliya wahumile kiza, shaikamumanya, ikamulendeela inkani nialoilwe enso. Ni ite ung'wana wang'wa Adamu uzizagigwa mumikono ao. 13 Sunga iamanyisiga akwe ikalinga kina aukuligitya nkani ya Yohana Mbatizaji. 14 Naipika mumilundo wa antu, muntu ung'wi akamuanga, akatugama pantongeela akwe akamuila, 15 "Mukulu muhumile kinyauwai ung'waane, kunsoko izutite lyagu la kugwa nkolo, wiza aze gwa mumyongo nu mumazi. 16 Ai numuletile kuamanyisiga ako singa ikamuguna. 17 U Yesu akasukiilya, akalunga, "Unye wileli nishauhuie hangi nikigazikile kikie nunye sunga nali?" Muleti apa ninkoli. 18 U Yesu akamupaty, nu mintunga akahega. Umuhumba akagunkika imatungo yao. 19 Sunga iamanyisiga ikamuanga u Yesu kinkunku ikamukolya, kuniki kahita kuhuma kumuzunsa umintunga? 20 Yesu akaaila kunsoko auhuili wanyu unino, tai numuie ang'wi mukutula nuhuili unino anga uluseke nula mbeu a haraali, muhumile kuila ulugulu hega apa ulongole uko, nuenso ukuhama kutili kintu kihi nikikulemeka kung'wanyu. 21 Ingi gwa impyan iyi naa mintunga shehuma kuhega, ihega kukiila malompi nukiima. (shayigee muilingasilyo ninza nia kali). 22 Matungo

naiakili akoli ku Galilaya u Yesu akaaila iamanyisiga akwe, ung'wana wang'wa Adamu ukutula mumikono aantu. 23 Hangi akumubulaga nu luhiku lakatatu ukuuka, iamanyisiga ikahungwa kinyauwai. 24 Naipika ku Kapernaumu antu ahoela mpia nusu shekeli akamuanga u Petro nukulunga, umumanyisi anyu wilipa ne inusu shekeli? 25 Akalunga ee, u Petro nai wingila munyumba akwe, u Yesu akaligitya nu Petro akalunga, ukusiga ntuni Simoni? Iatem i amih ihoela impia, angwi kung'wa nyen? Ang'wi kuantu nizaa temile kupuma kuagen? 26 Nu Petro naukiye, kupuma kuageni u Yesu akamuila kululo awa niakoli muutemi ahiegigwe mulipi. 27 Kululo kuleke kuitumya iahoela mpia, itume milandu, longola muluzi goma indoano, na umihole insamaki iyo na ng'wandyo, naiwalugula umulomo wakwe, ukuhanga mumo impia ing'wi. Imihole uape iahoela mpia kunsoko ane nuewe.

18 Matungo yayoyayo iamanyisiga akaza kung'wa Yesu akamuila, Nyenyu numukulu muutemi akgulu? 2 Yesu akamitanga umung'enya numunino, akamuika pakati ao. 3 Akahinga, tai numuie, iga muhite kila itunu nukutula anga ang'enya nianino singamuzizahuma kingila ku utemi wa kigulu. 4 Kululo uyu nuituna anga ng'wana numunino, Umuntu nuanso mukulu kutemi nuakigulu. 5 Nuyu wihi nuimu singiilya unge'wana numunino unsingiilyenene. 6 Kululo wihi nukuhuma kukinyila kuantuawa nianino nizaahui kumuleka Itunda. Ikatula iza umuntu nuanso atungiligwe igwe la kusela munkingo agumilwe mulunzi nululundu. 7 Isatiko lanu anyaunkumbingula kunsoko a nkani ya unkunilyi, kunsoko aya aiwi azizaimatungo. Ingi gwa isaliko lakwe umuntu uyu nuziziza kumatungo ayo, naziziza kunsoko ane. 8 Ang'wi umukono wako numugulu weenda kukinyila, Uteme uugume kuli nu ewe, hangi ikutula iza kitalako kingila kuupanga uzewimugila umukono ang'wi wimlema, kukila kungungwa kumoto uzazitite umikono nimigulu ihi. (aiōnios g166) 9 Ang'wi iliho likotosha lipa uligume kuli newewe, ukutula iza uewe kingila ni liho lingwi kukola kwiningila ni moho abiiliikunu endu soswe moto. (Geenna g1067) 10 Gozi mleke kumudalaha ung'wi wa anino awa, kunsoko kumuila kina kilunde akale amalaika ao mahiku ihi azeaulindie uunso wang'wa Tata ane nua kigulu. 12 Mukusiga ntuni? iga itule umuntu utite nkolo igana ling'wi ilimile ing'wi singi ukualeka ne ao ni makumi kenda mulugulu nukulongola kumupenza uyo nung'wi? 13 Anga amuhole, tai kumuila, ukulumbilya kukila ao ni makumi kenda na kenda ni singa aialimie.

14 Ingi iti singa ulowa wang'wa Tata anyu nuakigulu kina ung'wi waanino awa kulimansila. 15 Ang'wi ng'waanyu wakulea, longola ende umuhugulye ueste Yudea kuntongeela amongo wa Jordani. 2 Mihundo nu ng'wenso anga akije waina munyandugu ako. 16 ukulu wa antu ukamutuya, ukapantika uguunik kuko. Anga wahita kuulegeelya, muhole mutu ng'wi ang'wi 3 Mafarisayo akamuhanga u Yesu, akamugema, abiili palung'wi nue, kunsoko imilomo naantu abiili akamuila, Iktulula taine umuntu kumuleka umusungu ang'wi atatu ihumile kukondanilya ulukani luzipe. 17 akwe kunsoko ihi? 4 U Yesu asusha akalunga, Anga wihita kumutegeelya liile itekeelo ulukani ulu, "shamusomile ne kina uyu nauauimbile ung'wandyo, angawahila hangi kulilegeelya itekeelo, nuando waina auauimbile mitinja nu musungu? 5 Hangi akalunga, munya kilungu rumuhoela mpia. 18 Tai numuile kilu kunsoko iye umitunja ukumuleka utata akwe nu iakwe nimukukilungaila mihi nu kilunde kikulugailwa hangi nukutula palung'wi numusungu akwe nianso abiili kilu nimukukilugula mihi nukigulu kikuhugulwa. 19 akatula muili ung'wi. 6 Kuluko singa abiili hangi, aina Hangi numuie kina antu abiili miumbi lanyu anga muili ung'wi ingi gwa iko naukikamantilye Itunda, kutile igombye lukani lihi mihi nialulompila nulanso utata muntu wihi nukukikamantula. 7 Ikmuiila niki gwa ane nuakigulu ukituma. 20 Kunsoko abiili ang'wi umusa aupamiliye ilago li tutu nulakumuleka? 8 Akaaila atatu nikie palung'wi kukiila lina lane, nunene nkoli kunsoko aukaku wa nkolo yanyu, umusa akaagombya palung'wi nienso. 21 Hangi u Petro akaza akamuila u kualike iesungu ao ingigwa kupuma ng'wandyo singa Yesu, "mukulu, umunyanduguani antashe kanga nune aiza uu. 9 Numuie kina wihi nukumuleka umusungu numulekee, ata mupangati? 22 U Yesu akamuila, akwe angwe singa nsoko augoolya nukutina musungu singakuila ang'wi mupugati, Ingi iti imakumi mungiza, ukutula wagoolya, numitunja nukumutina mupungati na mupungati. 23 Kunsoko nanso utemi umu sungu naulekilwe la ukutula wagoolya. 10 wa kigulu wilika nuulemi uo nautakile kunonelya ialo Amwanyisigwa akamuila u Yesu ang'wi uu yili la mutugwa wakwe. 24 Naiwandya kunonelya ialo, umugoha nu musungu singa iziza kutina. 11 U umutugwe akwe ung'wi anudaiye makumi anzagu Yesu akaila ingi singa kila munti uhumble kusingiilya ikumi. 25 Kunsoko aimugila anga nzila akulipa, unugole umanyisi uwu ingi aoitio dunia gombigwe kusingiilya. akwe akalagiilya aguligwe umusungu akwe, palung'wi 12 Kululo gwa akoli iantu naiaimilwe uhumi wa kituma niana akwe ni kintu kihii nautille uulipe wifung'we. ikimuiili, kupuma niang'wi aiiaimilwe uhumi nuanso 26 Umutugwa akagwa, akatugama pa ntongeela niantu, niang'wi aimpya nilye age kunsoko itume akwe, akalunga mukulu utule nuugimya palung'wi lukani la kigulu, nuhumile kusingiilya umanyisigwa nune hangi kuulipa kila ikintu. 27 Umugole wang'wa ausingiilye. 13 Sunga akatwaila ang'enza anino alume mutugwa nuando akahungwa kinyauwai akalekanuka kuaikilya imikono ao nu kulompa iamanyisigwa akwe nayo ihi naumudaiye. 28 Ingigwa umutugwa ikamupaty. 14 U Yesu akaila, "agombi" ianganya naiwalekelwa numugole, akalongola akamuamba nianino, laki kuagili kuza kitalame, kunsoko uetemi muntungwi akamgoga kunsoka amudailye dinari wa kigulu ingi wa antu anga wawa. 15 Nung'wenso igana ling'wi, akamuila ndipe iko ninukudaiye. 29 akaika imikono akwe migulya ao, sunga akahega Umutugwa uyu naudaigwe akamuila nindile kuupa pang'wanso. 16 Muntu ung'wi akaza kung'wa Yesu udu aya nundailye. 30 Umuntu gwa uyu nuang'wandyo akalunga, "mumanyisi, kintuni nikiza nini humile akahita, sunga akalongola akamutunga kikitungo, kituma sunga mpanlike utemi nuakali nakali. (aiōnios anga wazawamailya iko numudaiye amutungui. 31 Latugwa niangiza naiaona nikanso makipumie, kinikiza? Ukoli ung'wi du numuza, ang'wi uloilwe ikahung'wa kinyauwai kikulu, akaza ikamuila umugole kupantika uupanga ambiila uunonelya wa ng'wi Tunda. ao kihii iko naikine kung'wanso. 32 Ingi gwa umugole 18 Umuntu nuando akamukolya, unonelya kii? u Yesu uyo nua mutugwa akamitango akamuila ue mutugwa akalunga, leka kubalaga, leka kugoolya, leka kia, leka numbi, nakalekela ueste ideni lake lili kunsoko kuligitya ueste. 19 Akulye utata ako nuiako, hangi aumpepeye. 33 Uewe gwa? singa au humile na kutula mulowe umanyakisali anga ueste nizawiloilwe. 20 ni kinyauwai kumutugwa miako? Anga une nainukumie Umuntu nuando akamuila, aya ihi nimakondaniye. ikinyauwai. 34 Umugole akwe ataka akamutwala Nikiule ni mpee. 21 U Yesu akamuila ang'wi uloilwe kuantu niaja iantu, akatula gigwa sunga ruzemaila kukondanila, longola ende ugulye ihi uape iahimbe ilipo naudaigwe. 35 Iti ingi uu uTata ake nuakigulu ukutula ni kiuto kihunde, sunga nzuu untyate. 22 uzimu tendeela, ang'wi ungl'wianyu shuzemulekela Umuhumba yu naiwija ayo nu Yesu naukumuila imilandu umulana akwe kupuma munkolo yanyu. akahenga akazesiga masigo idu, kunsoko aiwilingie

nsao yidu. 23 U Yesu akaila iamanyisigwa akwe; mutumi mulemo kuite waemppyania nusese use " Tai numuii ikaku umugole kingila muutemi wa kukenkile imeligo kuluhuku lelinukupya mpasui. 13 kigulu. 24 Hangi numuie ingiipeeple ingami kukiila Kuite umuhola nuugunda wihesusha nukulunga mibolomyo la sindano, kukila umugole kingila mutemi kung'wi wao, muhumbe miane, singa nutumile anga wa kigulu. 25 Iamanyisigwa naiija nanso, ikakuilwa ubii. 14 Itee? singa aelugombilyene nunene kudinali nangulu nukulunga, "Nyenyu gwa nuzegunika? 26 eng'wi? 15 Itee singa taine leung'wane kutuma U Yesu akaagoza akalunga, kuantu shalihumikile, anga nendilwe ninsao yane? Ang'wi ililo lako ibe kung'wi Tunda ihi nanso ahumile. 27 Sunga u nsoho une nemuza? 16 Unu nua mwisho ukutula Petro akamusukiilya akamuila, Goza, kaleka ihi wang'wendyo nuyu nua ng'wandyo ukutula wa kakatyata uewe, kintu ki nikupantika kitalako? 28 Yesu mwisho. 17 U Yesu nauhunankila kena kuyelusalemu akaila, "Tai numuie, uyu nuantyatile unene muileli awahoile iamanyisigwa akwe ikumi nuubili kumpelo, nupya mumatungo na ng'wana wang'wa Adamu, numunzila wiakailla. 18 Gozi kuunaikela kuyelusalemu, nuzizikie pakatikati pi tundu la ukulu wa mukola, nu Ng'wana wang'wa Adamu uhukwa mumikono nunye muzizikie migulya amatundu ikumi na abiili aakulu aakuhani neaandeki. Akumulamuila ensha. na ukulu kumapa ulamulwa makabila ikumi na abiili 19 Hange akamupunya kuantu ne amahi nsoko na Israel. 29 Sunga ung'wi anyu naulekile ito lakwe, aluna niagoha, nawa niasungu, Tata, ia, ana ang'wi kumumela, kumukua nukumutumbeka. Kuite uluhiku mugunda kunsoko a lina lane, ukusingiilya kukila igana, nu kusala uutemi nuakali nakali. (aiōnios g166) laka taatu ukuiuka. 20 Hange uia nua ng'wana wang'wa Zebedayo ae uzile kung'wa Yesu niana akwe. Wikatungama ntongeela akwe nukulompa kentu kupuma kung'waakwe. 21 U Yesu wika niila, "utakile ntuni? Wikamuila, "Lunga kena iana ane neabiliikie, eng'wi kumohono wako nua hegoha hange ung'wi kumokono wako nua kekema nuiitemi wako" 22 Kuite u Yesu wihasusha nululunga, "singauine eke nukulompa. Itee? Uhumilene kung'wela ekekole nekung'wela? ekamuila"Kuuhuma" 23 Aaaila, ekehole kane mukuhingwela. Kuite kikie umukono wane nua kulela numokono wane nuakekema singa anga nene kumupa, kuite kuawa neanoneegwe nutata wane". 24 Eamanyisigwa neangeza ikuminaiegule uu, iha ambwa ukea nea luna ao neabili. 25 Kuite u Yesu wikaitanga ung'wenso nukuaile, "Muleugile kena eahumu nea mihe amuduile, nea hulu ao ituma uuhumi kitalao. 26 Kuite ileke kutula uu kitulanyu kuleka ite, wehi nakulowa kutula mukulu nulalanyu kusinjawayatule mutumi wanyu. 27 Nunyu nukulula wang'wendyo kusinja watu mitumi wanyu. 28 Anga uu ung'wana nuang'wa Adamu singa ae uzitumilwa inge kituma, nukupunya uupanga wakwe kutule ukomoli waantu duu." 29 Imatungo naepumile kuyeliko, iimbe ikulu lekamityata. 30 Hange ika aona apoku abiili ikie mumpelompelo anzila. Naeigule kena Uyesu ukukela, ekitanta mduli ekalunga, "Mukulu, Ng'wana wang'wa Daudi ukugeze." 31 Kuite iumbe likaakenda nukuaile kulagi. Ata uu, neango ekahulya unduli kukile nukulunga " Mukulu Ng'wana wang'wa Daudi kugoze." 32 Hange u Yesu wikenuka wikailanga nukuaoholya mutakile numulendele ulee? 33 Ikamuila, "Mukulku kena emiho itu apelye. 34 Inge u Yesu wikatalutwe nuukea, wika maambaemihao ao, inge uu ekasingiilya uhumi wakuona hange ikanityata.

20 Kumdogoilyo utemi nuakilunde ukimpyananu muntu nukete umugunda, nai wiandiie ukedaudau nsoko akuaika anyamilimo mumugunda wakwe nuamizabibu. 2 Nae igombya neanyamilemo dinalu ing'wi kumung'wi, wiakaayuma ende kumugunda nua mezabibu. 3 Nai akeile masaa ataatu wikkenda hange uu wiakaona itumi angiza aeimekule akeeze agila anga mulemo pake awiza kisoko. 4 Wikaaila, "Nunyenye gwa, longoli mumugunda nuamuzabibu, hange kehi nemutakile kumupa Uuu ekalongola kitumia umulemo. 5 Wikalongola hange naakela masaa mutandatu muma saa nemutandatu, wikituma uulukulu. 6 Nkua yedu hange naepikile saa ikumi neleng'wi akenda nukuahanga eantu neangiza imekile akeze angila anga mulemo. Wikaaila, "kuneke mumehile apa nuagle anga mulemo wehi kuluhiku lehi? 7 Ika muila kunsoko kutile umuntu wehi nukuppee umulemo. Wika aila nunyenye gaa lungoli mumugunda nua mezabibu. 8 Imatungo ampinde napikile, umuhola mugunda nua mezabibu wiakamuila umemeeli wakwe, "Itange eitumi wape ekinyamulimo, kandiilya nua musho sunga nua nguandyo. 9 Nae ekiza awa nae aikilwe saa kumi ne ng'wi, kelaung'wi ausengiyye dinali. 10 Nae ekiza eitumi ang'wandyo, aeasigike kena akupegwa kukele, kuite ekasingiilyegua kela ung'wi dinali ing'wi kela umuntu. 11 Nae ikasingiilya dunyamulimo kao, ikamisusumelya umukola mugunda. 12 Ikalunga, "Ee eitumi neampelo aeitumiile isaa Ing'wi udu

21 U Yesu neamanyisigwa akwa ekapika pakupi ang'wi mi hutula nuuhueli muleke kuailya, shanga ne Yelusalemu hange ekalongola sunga mukituma eke nekitumilwe kumtini udu, kuite mukuila kuBethfage, kulugulu nuka mezeituni, hange u ate ulugulu, uholwe ugung'we mubahali, yukutula. Yesu wihaatuma iamanyisigwa abiili. **2** Wikaaila, **22** Kehi nemukulompa kusola, kunu eze muhuie longoli kukesale nekakunlongeela, sunga mukumiona mukusengiilya. **23** U Yesu naupikile mitekeelo, ndogwe etungilwe palungwanso, nung'wa ndogwa akulu amakuhane anyampala antu ekamuhanga palung'wi nuyo. Itungueli nukuileta kung'waane. imalungo naukumanyisa nukukolya, kuuhumi ke **3** Anga muntu wihi wamuila kehi kua nelanso, ukitura imakan aya? Hange nyenyu nukupee uhumi mukulunga, 'Mukulu uitakile,' numuntu nuanso uwu? **24** U Yesu wihasusha nukuila, nunene ukukaya kumugimbwa mize palung'wi nizo. **4** Ikani hange kumukolya ikolyo nen'wi. Ang'wi mukumbila, nelanso inge ilo naelekeiye kuanyahedagu kusinja nunene uu kumuila kuuhumi ke nekituma imakan ligelekele. Wikaaila. **5** Aeli iana akisungu akasayuni, aya. **25** Ubadisigwa nuang'wa Yohana aeupumile egoza, umutimi wako upembilye kung'waanyu, mupolo pee, kulumdane ang'wi kuantu? Ikiholya ienso, hange unaulie mundogwe, nung'wa ndogwe mugoha, akalunga, anga kulunge, aeupumile kilunde ukuila, ng'wa ndogwe mudabu. **6** Hange iamanyisigwa nehe mukahita kuhuila? **26** Kuite anga kulunge, ekalongola ekituma anga u Yesu naualagiye. **7** aeupumile kuantu, "kogopile imaumbie, kunsoko ikamualeta undogwe nu ng'waa ndogwe, nukueka ehi aine uYohana kena munyakedagu." **27** Hange iang'wenda migulyao, nu Yesu wikikie nung'wanso. ekasusha kung'wa Yesu nukulunga, "Shakuine" **8** lidu mumilundo ekaila iangwenda ao munzila Nung'wenso wikaaila gwa, "Nunene singa kumuila niauye ehatema imatambi kupuma mumahota nukaile kuushumi he kituma emakan aya. **28** Kuite mukusinga munzila. **9** Iumbi naelemutongee u Yesu nawa ntuni? Umuntu nukete iama abiili Wikenda kung'wi naiamulyatile iha hulya mduli, nukulunga, "Hosana nukumuila, Ng'waane, longola witume umulemo kung'wana wang'wa Daudi! Ukembelilwe uzile kulima mumugunda nuamezabebu. **29** Lelo, "Ung'wana lamukulu; Hosana migulwa kukila. **10** U Yesu wikasusha nukulunga, shaninzuu, kuite panyambele paekapika kuYelusalemu, kesale kehi kekitumba wikkakaila imasigo akwe nukulongola. **30** Nu muntu nukulunga, "Uyu nyenyu? **11** lumbe lekalunga, "Uyu nuanso wikalongola kung'wana nuanso akasusha Yesu munyakidagu, kupuma kunazaleti akuGalilaya. nukulunga ninzuu, Mukulu, huite shanga wekenda. **12** Hange u Yesu wekingela mitekeelo (ang'wi Tunda. **31** Nuule kuawa neabili nulumile anga nuTata wakwe Akaazunsa ehi hunzi naiakugulya nukugula mitekeelo. nauoilwe? Ikalunga, "Ng'wana nuangwandyo" U Yesu Wekaapeula ga numeza neyaantu nae akukaila impia wikaaila, "Itai kumuila, iamanangwa neakosi ahingela ne maintu naagulya nkume. **13** Wikaaila, "Iandekile, muutemi wang'wi Tunda kuleka hanza unyenye "Ito lane lekutula ito nelakulompela, kuite unyenye hingela. **32** Kundogoilyo u Yohana auzile kitalanyu mametenda ikulungu laii. **14** Hange iapulu nea kunzila nenguloku, kuite singa meka muhuela, kilele ika miziila mitekeelo, nung'wenso wikaakomya. mutungo ia manangwa nea kosi akamuhuela. Nu **15** Kuite kumatungo eakulu amakuhani neaandeki nyenye naimuine nelanso lekole, shanga mekaungana naiaine imakula naumiyyumi, hange naeigule iang'enya nsoko mieka mumuluile. **33** Tegeeli ikilingasiilo ahuzugalya mitekeelo nukulunga, "Hosana ng'wana nekiuya, aukule muntu, umuntu aukele ieneo ikulu wang'wa Daudi, "ihaambwa makuo. **16** Ikuila, nelishi. Auteme imizabibu, unkakitiila, wikkazipy "Wigulene nehe kulambulwa neantu awa? U Yesu nihiseme nekakukamula imagai, akazenga numuhala wikaaila, "Ee! kuite muikele kusoma, kupuma nualindi nukuliliha kuagaza zabibu. Hange wekenda mumelomo ang'enya neadabu neakankamukete likimo kehengiza. **34** Imatungu amaogola amizabibu lupikile. **17** Hange u Yesu wikaaleka nuikulongola naeuhugee, wikaatuma atuuungwa ang'wi, Umuya kunzi nakisale mu Bethania nukulala kuko. **18** ekamubulega, nu muya ung'wi ikamukua namagwe. Ikedaadau nausukile mukesali, aeukete nzala. **19** **35** Kuite awe neelima izabibu ikazihola eihimi akwe, Wikaleona ikota mumpelompelo anzila. Wikalehanga, ihamuhua ung'wi, Umuiye eka mubalaga, nu muya kuite shanga wikalaya angakentu, mung'wanso inge ung'wi ikamukua namagwe. **36** Kumkua nengiza, ematutu du. Akausele, Itule tile inkali kung'waako umugole wikaatuma atungwi angiza, eeluu kukila lukulu hange. "Hange itungu lelo imtini wekuma awa neangwandyo, huite awa neelima akaaleda (aiōn g165) **20** Amanyisigwa akwe naiaine, ikakulwa hange wudu. **37** Nai akahila nanso umuhulu nukulunga, yatuleka ule umtini wuma nkua eng'wi? nuanso akamutuma latalao uug'waalawé nukulunga, **21** U Yesu wikasusha nukulunga, "Tai kumuila, ahumukulyaumngwane. **38** Kuite awa neelma

emezabibu naeamwine umuhumba nuanso, Akiela, kuite awa niasaguwe ashenyu. 15 Uu iatalisay Uyu musali, Nzii, kumbulage nukuhola uusali. 39 ikahega nukuzipeilya amurambe uyehu munkani Uu ekamuholo, ekamugume kunzi na mugunda nua yakwe ung'wenso. 16 Uuikaatuma iamanyisigwa ao mizabibu nukumubulaga. 40 Itee umukola mugunda palung'wi Helode Hange ikamuila uYesu, "Mumanyisi, nua mizabibu nuzile, utenda uli ialemi amezabibu? 41 kulengile kenauewe wimuntu watai, hange kena ikamuila, "Ukuabipya iantu nuanso abi kunzila aulaki ukumanyisa ita ang'wi Tunda etai shanga ueke mkani kukila, ne hange ukusalisha umugunda nua mizabibu ningiza hange umugila anga ukweli nua antu. 17 Kuite kulumiangeza, iantu neahuli pa kunzila amezabibu kuile, usegile ntuni? Itee? taine kilago kapunya ehodi neakahonda". 42 U Yesu wikaaila " Shamusomilene nshenyu ang'wi alii? 18 U Yesu aulengile ubbi wao numaandeko,' Igwe nealatulile iaashi naina igwa ikulu wikalunga, Kuneki nemungema unye nemiamasue? nelaukundeki, Ile lepumile kumukulu, hange ukuleta 19 Ndangiili empia netumeka mukodi."Uu ikamatetela ikuiwlwa kumiho iluu? 43 Uu kumuila, Utemi wang'wi edinali. 20 U Yesu akakolya "Ikelu ne lina ele Tunda ukuholwa kupuma kitalanyu nukupegwia ihe lang'wi nyanyu? 21 Ikasusha, "Yang'wa kaisari." Uu nekee inkali yalawe. 44 Wehi nuekagwa nugwe Yesu akabila, "Mupiukaisari nakwe nang'wi Tunda nelanso ukubungwa ninoo. Kuite kuehi nelelumugwila, mupi Itunda." 22 Naeigule ile ikakuiwlwa. Hange lekumusia. 45 Ikulu amakuhani nea mafalisayo ikamuleka nukulongola yao. 23 Iluhiku nulanso naeakija ilingasiyo yakwe, ikaona kena akulambulwa angwi ao amasadukayo akiza kung'wa Yesu, awa enso. 46 Kuite kela naealoilwe kugoola mikono migulya lakwe, akagopa umilundo, kunsoko iantu 24 akalunga, "Mumanyisi, Umusa aulugile, Angeze umuntu ukule singa utugile ung'wana, umuluna ukumusala umusungu nuanso nukumuligelya ung'wana nsoko amuluna wakwe. 25 Aeahote atuna mupungate. Nua ng'wandyo autenile wikasha shuutungile ung'wana. Aka mutekela umulune umusungu. 26 Hange umulune wakwe wikalenda uu, hange nuyu nuaka taatu, yekatenda uu sunga yuyu nua mupungate. 27 Nae ituma ite ehi, numusungu nuanso wikasha. 28 Inge muuiuki umusungu nuanso ukutula wang'wanyenyu mualuna neanso nemupungate? kunsoko ehi ae amutenile." 29 Kuite u Yesu ausuhilye nukulunga, Mukakoseela, Kunsoko shamumanyile Imaandeko sunga ningulu niang'wi Tunda. 30 Kunsoko muuniuhu, iantu shaitena ang'wi hulenwa, kuleka ite iantu etula anga iamakika hilunde. 31 Kuite uiuki waashi mukele musomene niTunda auketambue kitalanyu, nukulunga. 32 Uhene ni Tunda nuang'wa Iblahimu, Itunda wang'wa Isaki, ni Tunda nuang'waYakobo? Itunda singa Itundawaashi, inge Itunda nua panga." 33 Imatungo umulundo nuahija ile, ikakuiwlwa umanyisi wakwe. 34 Kuite emafalisayo niakija kena Uyesu wakilaja ea masadukayo, ekiiligeila ienso palug'wi. 35 Ung'wiao, akeze munyilago, wika mukolya ikolyokumugema. 36 Mumanyisi, ilago neleuke ni kulu kukele imalago ehi. 37 U Yesu akasusha, "kusinja umulowe umukulu kunholo ako ehi, nemahala ako ehi. 38 Ili lilo ilagilyo ikulu hangi nilang'wandyo. 39 Hange na akabiili impyani ni yiyo. Kusinja kumulowa u munya kisali anga nuioilwe u ewe. 40 Imalago ehi neanya kidagu imeiwe nemalago yaya nabili. 41 Ne mafalisayo naekili ilingile paluug'wi, U Yesu akaakulya ikoloy.

22 U Yesu autambue neenso mulengasiilyo nukulunga. 2 "Utemi wa kilunde wumpyani numutemi naoneneeye wilolinua winga wang'waakwe. 3 Wikaatuma eitumi akwe husila awa neaalehikweize muwiloeli nua winga, huite sengakapika. 4 Umutemi wikaatuma hange eitumi angizawikalunga. "Aeli ehe neanilwe, Gozi, nanonelyaindy. Nakwa neamudama neaginu asinzwa, ne makani ehi ahondilile, Nzii hiloelye muwinga". 5 Kuite iantu awa singaai akee lukulu uamwi wakwe. Neang'wi ikalongola kumigunda ao, nawa niangiza ikalongola mumaanza ao nabiahsala. 6 Niangiza ikaaja eitumi amukulu nukuabulaga. 7 Kuite umutemi wikataka. Wikatuma ikua mbiteakwe akabulangwa eabulagi nukulimansiilya ikisalekao kumoto. 8 Hange wikaaila eitumi akwe, "Uwinga ukondile, kuite ianwi shangaaza. 9 Kuitelongoli muninsambwa nzile nemehulu, muane iantu needu anga uu neukuhuma aze muwiloeli nua winga." 10 Eitumi akena munzila ninkulu nukuakalibisha iantu ehi nae aine, aza kuabi, Uu itando nila winga ieizula iageni. 11 Kuite umutemi nae wingie nukagoza iaiziila, wikamuona mutu ung'wi akeze mugila ung'wenda nua winga. 12 Umutemi akamukolya, Muhumba miane, azaapikile ule apakunu umugila ung'we nua winga? Numuntu nuanso shanga wikashaketi. 13 Uu gwa umutemi akaaila eitumi akwe, Mutungi umuintu uyu imekono nemegulu mugumi kunzi kuhiti, kung'wanso nuuhole uleli nukusia muno. 14 Kunsoko antu edu itangilwe,

42 Akalunga, "Itee? Musegile ntuni kung'wa Kristo? kisongelyo nelekole mung'waakwe, utungilwa nuulapi Nuango ng'wa nyenyu? Neenso ekasusha," Ng'wana wakwe. 19 Unye antu nemeapoku, nekeule nekekulu wang'wa Daudi. 43 U Yesu wiakaasukeelya."Kuuuhuni kukele ikiunyia isongeelyona ang'wi adhabu neekwa kea udaudi ike ni nkolo ukumitanga mukulu, wakufu imasongeilyo nepumigwa kung'wi Tunda? 20 nukulunga. 44 Mukulu auumui Umukulu wane," Kuite, nuango nuelopa kuzahabu wilapa kunelanso lkieumohono wanenuakegohe, sunga nekuatenda nukumaintu ehe nahole kung'wa akwe. 21 Nung'wenso ialugu aho aikwepihe amegulu aho?" 45 Ang'wi Udaudi nuelapa mitekeelo, wilapa kunelanso kung'wenso ukumitanga ukristo, "Mukulu"Ukutulang'waakwe ule? 22 Nung'wenso nuelapa kiluunde, wilapa 46 Kutile nae usuhiyle ulukani hanga, hange hutile pituntu la utemi ne lang'wi Tunda nukung'wenso naugemile kumukolya imakolyo nendu kupuma nukie mung'wanso. 23 Ukae wanyu, aandeki uluhiku lulo nukulongoleka.

23 Kuleka ite auligilye ne antu neamanyisigwa

ahwe, 2 "laandeki neamafalisayo ikaie ituntu lang'wa Musa. 3 Kehi neakumuila kituma, itumi kunu mezeagoza. Kuita muteke kituma intendo yao, kunsoko neanso elunga imakani neshaituma. 4 Itai etunga meligo melito neanso hangemekaku humehenna, hange eahensha iantu mumeenga ao. Kuite neanso shaehugeela ata ninino kukenha. 5 Inlendo yao yehi, ituma nsoko agozwe neantu. Kunsoko neanso igalipya imasandeko ao nukongeelya ukuulu nua upendi wang'wenda ao. 6 Neanso ilowa kikie muianza yakikulya muumalagone mumatantu akakulya mukate amumasinagogi, 7 nuhulamushigwa kukulyo nkani yakusoko, nukulang'wa, "Amanyisi" ne antu. 8 Kuite unye singainonee kitangwa "Miamanyisi" Kunsoko muukete umumanyisi ung'wi, hange unye meehi mekiluna. 9 Muleke kuitanga muntu wehi apa mihe kena Tata wanyu, kunsoko mukete Tata wang'wi alua, nung'wenso ukole hilunde. 10 Hange muleke kitangwa "amanyisi" kunsoko mukete umumanyisi ung'wi duu, inge Kristo. 11 Inge numukulu mulalanyu ukutala mutumi wanyu. 12 Wehi nukihumbula ukusimigwa, hange wehi nukisimya ukuhumbulwa. 13 Kuite ukea wanyu aandeki nea mafalisayo, ateele! mukua lugale iantu utemi nuakilunde. Nunyenyeshamuhumile kingela, shamuagombilye neakingela hutende ite. 15 Ukae wanyu aandeki neafalisayo, ateele! Mukuputa itumbe labahali nukumutenda umuntu ung'wi wahuele kuaya nemukumanyisa. hangi nuekatenda anga unyenye, mukumulenda kabilii muntu nue [kumoto] jehanamu anga uu uuyenye nemile. (Geenna g1067) 16 Ukae wanyu atongeeli nea poku, unye nemilunga, wehi nuelapa kitekeelo, singa kentu. Kuite nuelapa kilapo la zahabu ni lekeelo, ukulungwa nekelapokakwe. 17 Unye apoku meapungu, nekeule nekekulu kukelakeuya, zahabune angwi itekeelo neliikilwe wakufu nezahabu kung'wi Tunda? 18 Hange, wehi nukulapa kuzahabu, singa kentu. Inge nukulapa

(Geenna g1067) 34 Kuite, goza, kuatuma kitalanyu ianyakidagu, antuneakuligwa, neaandeki, Ang'wi ao mukuabulaga nukuaja. Ang'wiao mukuakua mumasinagogi anyu nukuaunsa nukupuma makesale king'wi sunga numuya. 35 Upumeli kena kung'wa anyu ukupumela usakami wehi nua tai nauhunuwe mihe, kaziliya isakamiang'wa Habili nua tai sunga isakananiya Zakalia ung'waa Balaki, nae mumubulabile patakatifu nepa kezindaalo. 36 Tai, kumuila, imakani aya ehi akuupata uwileli uwu. 37 Yerusalem, Yerusalem, uewe nukeze abulaga ianyakidagu nukuaqua namagwe awa neatumilwe kung'wa ako! Nkua inga kumilingeela iang'enya ako palung'wi anga enkuu nilingeela iana akwe mumanana akwe, kuite singa wikagomba! 38 Goza ito lako lasaga nuula. 39

Nunee kuila, kandeelya, itungo lele nukulongoleka kunsoko akukongela, ang'wi yukuwezekana ata singa umona, sunga nuekalunga, "Ukembetilwe iasagulwa. 25 Gozi, namuhugula nakele kupumela. 26 nuanso nuzile kulina nela Mukulu."

24 U Yesu akapuma mitekeelo akalongola kwea. Iamanyisigwa akwe ikamuhangha nukumulagiila imajengo amatekeelo. 2 Kuite akasusha nukuaila, "Itee, shamuine ne imakani aya ehi? Itai kumuila, kutile igwe nelekusaga migulya alulya nesha nukuhambulwa." 3 Hange pawikkie mulugulu nula Mizeituni, iamanyisigwa akwe ekamuhangha akeze ipihie nukulunga, "Kuite imakani aya akupumela nale? Kentu ke nekitutula kelingasiilyo kakuza kung'waako ne mpelo aunkumbigulu? (aiōn 9:165)

4 U Yesu akasusha nukuaila, "Tuli nuugozi kena aleke umuntu kuakongela. 5 Kunsoko edu azile kulina lane. Akulunga, "Unene inge nene ne Kilisto, hange akuakonga edu. 6 Muukija mbita ni mpola nia mbita. Gozi muleke kutula nuwoa, kunsoko imakani akupumela, kuite empelo ika ikeli. 7 Kunsoko ihe ikauka kihe nzuya, nuutemi kuutemi uuya. Yukutula nenzala nematetemeko amahimuianza niakuli kuli. 8 Kuite imakani aya ehi ng'wandyo udu wauai nuakutuga. 9 Uu akumupumya kunsoko magigwe nukubulagwa. Mukubipilwa ne mahi ehi nsoko alina lane. 10 Uu edu akukumpa nukilekeelya nukibepilwe unyenye kua nyenye. 11 Anyakidagu edu akupumela nukua Kongela edu. 12 Kunsoko ubi ukongegeleka, ulowa nuantu du ukopula. 13 Kuite uyu nukigigimilaya sunga empelo, ukuguneka. 14 Iz iki inkani nenziza nia utemi yukutanatigwa unkumbigulu wehi kutula wihengi kumahi ehi. Uu empelo ekapika. 15 Kuite nemekaona uwibulugi nuubi, naeletambuwa numunya kedagu u Danieli lemekile pakianza neketakatifu (nukusoma nualinge), 16 uu awa neakole ku Yuda amankile mumalugulu. 17 Nuyu nuakole migulya mumalo waleke kusima pihe kuhola kentu keke kupuma munyumba akwe, 18 nuyu nuakole kumugunda aleke kusuka kuhola ung'wenda wakwe. 19 Kuite ukia wao neakete ung'wana nawe neakonsha mumahiku nanso! 20 Lompi kena kumanka kung'waanyi ileke kutula matungo ampepo, ang'wi luhiku nula kusupya. 21 Kursu ikalukole lwago lukulu, neze lukile lupumile kupuma kuumbwa uukumbigulu sunga nitungo gaa, singalezezigela hange. 22 Anga imahiku nanso anga ae akugempigwe, kutile naeweze guneka. Kuite nsoko aasagulwa, imahiku nanso akukugempigwa. 23 Hange angeze mutnu wehi ukumuila, "Goza, Kilisto ukole papa! Ang'wi, Ukilisto ukole uko muleke kuhuila inkani nianso. 24 Kunsoko i Makilisto nauteele neanya kidagu aateele azile nukigeelya makula makulu naukuelwi,

Kuite, anga amuila, "Ukilisto ukole kumbuga, muleke kenda kung'wanso kumbuga. Ang'wi, "Gozi, ukole munyumba muleke kuhuela inkani nianso. 27 Anga uu nulumeleka kupuma kilya nukumelika kung'welli, uu yeekatula keza kung'wana nuang'wa Adamu. 28 Pehi nuukole umuimba, kung'wanso kuko indeeyilingeela. 29 Kuite matungo makupe kukela yekatula nulwago lukulu imahiku nanso, Ilya lukukilwa kiti, ung'welli shaukupumya uwelu wakwe, inzota yukugwa kupuma kilunde, ningulu yakilunde yukuheingieka. 30 Uu ekelingasiilyo ka ng'wana wang'wa Adamu ekigela migulya, ni ntambu yehi ni amihe yako hongelya. Akumuona ung'wana nuang'wa Adamu upembilye mumalunde amigulya kungulu nuukulu nukulu. 31 Ukuatura iamalaika akwe kululi nulukulu alalumbeta, neensa akuulingili palung'wi iasagulwa akwe kupuma nande ine nia mihe, kupuma mpelo ung'wini lunde sunga neye nengiza. 32 Imanyisi isomo kupuma mumtini. Anga itambee liketegela nukupumya imatatu, malenga kena iketiku kahugeela. 33 Uu gwa, anga maona imakani aya ehi, mulenge kena wahugeela, pakupi pamulango. 34 Itai kumuila, uwitugi uwu shaukukila, sunga imakani aya igele. 35 Ilunde nihi yukukela, kuite inkani yane shayukukila kwee. 36 Kuile kuluhiku nulanso nesasa kutile umuntu nuine, ata umalaika nua kilunde, ang'wi ung'wana, inge u Tata ung'wana wang'wenso udu. 37 Anga uu naeyeli mumatungo ang'wa Nuhu, uu yukutula keza kung'wana wang'wa Adamu. 38 Kunsoko mumahiku nanso imazi naeakeli kigela iantu ae akulya nukung'wa, akutina nukutinwa kupika uluhiku lulo nu Nuhu aewingile musafina, 39 hange shanga aealingile kentu kehi sunga emazi nai ahangile nukuchola ehi uu yukutula heza kung'wana wang'wa Adamu. 40 Uu antu abiile ika akole kumugunda, ang'wi ukuholwa, ang'wi ukulekwa kunyuma. 41 Asungu abiili ikaa eze sia palung'wi, ang'wi ukuholwa, ang'wi ukusaga. 42 Kuite, tuli meahugu nsoko shamuine luhiku ke nuzile u Mukulu wanyu. 43 Kuite mulenge kena, angeze umukulu nuito angize azuine itungo ke nuzile umuhembu, azuzekesha shanga azuzee leka ito lakwe kubunangwa. 44 Kuite, inonee gwa mutule mukondile, kunsoko ung'wana wang'wa Adamu uzile itungo nesungamuine. 45 Ite nyenyu numulindie, mutugwa nukele imakala, umukulu wakwe umupee uuhumi kuawa neakole nuto lakwe, nsoko waape indya kumatungo nanonee? 46 Ukembetilwe umitumi nuanso, u Mukulu wakwe ukumuhangha ukitume uu imatungo nuzile. 47 Itai kumuila kena umukulu

ukumuika mukela kentu nekakwe. 48 Kuite umutugwa atalanta ngiza itaano. 21 Ubwana akwe wikamuila," ang'wi mubii ukulunga munkolo akwe, "Mukulu wane Hongera, mutugwa numuza nuuhueli! Umuhueli watinia," 49 wandye kuakua eitumi akwe, hange kuintu niino. Kuupa emadalaka migulya kuintu wang'we nukulya palung'wi nuhugala. 50 U Mukulu niidu. Ingele muiloelyi wang'wa Bwana ako. 22 nua mutugwa nuanso uzile uluhiku numugila ata isigo, Umutugwa nausengeye italanta niibeele wekeza numitungu nushuine. 51 U Mukulu wakwe ukumutema nukulunga, Bwana, aumpee talanta ibelee. Goza ipande ibili nukumuika mulyoma ling'wi anga asambo, napata faeda atalanta geza ibelee. 23 Ubwana akwe kung'wanso ikole kulila nukusia emino.

25 *Uu utemi wakilunde ukipyanigwa neawali nikuminaahole intala yao ekalongola kumupokela ubwana nuawinga.* 2 Antaano ao ae apungu nawa neangiza ataano aeaelewa. 3 Eanawali neapungu ekahola intala yao, shanga ekahola emakuta. 4 Hange aenawali awa neaelewa ekahola iseme yao nemakuta palungwi ni ntala yao. 5 Imatungo yayo Ubwana nuawinga naushelewé kupika, ehi akahung'wa tolo ekalala. 6 Lakini utiku wakatekate akakakuta ngwano,"Goza, ubwana nuawinga! Pumi kunzi mumusingeelye. 7 Uu neenso enawali ehi akauka ekakakelya intala yao. 8 Awa neapungu ekaaela awa neelewa, 'Mukongelye esehemu amakuta anyu kunsoko intala yitu yukulima.' 9 Lakini awa neaelewa ekaasukilya ekaaela, 'Kunsoko shanga akutosilye unyenye nuseso, kuite longoli kwa awaneegulya migueleye ekeasi kanyu nekemutosilye. 10 Imatungo naalongoe neanso kugula, Ubwana wawinga wekapika, ne matungo naakole tayali aeendile nang'wenso kushelehe awinga, numulango wikalugailwa. 11 Baadae enawali neangiza naapikile ekalunga, "Bwana, bwana, kulungwile." 12 Lakini akaasukelya nukulunga,'Etai kumuela, shanga numumanyle. 13 Kuite gozi, kunsoko shangamuuhe ematungo luhiku ang'wi saa. 14 Kuite sawa numuntu nautakile kusafili kulongola ihe ngeza aeutangile eatugwa akwe nukuapa ugole wakwe. 15 Ung'wiao wekamupa talanta itaano, uyu numungiza wekamupa ibelee, nuyuite wekamupa eng'wi. Kela ung'wiao aupokee kiasi kulgengana nuuwezo wakwe, numuntu nuanso weka safili kulongola yakwe. 16 Mapema uyu naupokee entalanta niitano wikalogola wekaelya, nukutugisa talanta itaano hange. 17 Uu uu nuyu naeupokee italanta nibeele, aeutugizilye ni nzuya ibelee. 18 Lakini umutugwa naeupokee talanta eng'wi, wikalongola yakwe wikhembra ishimu pihe, ite wikamepiha empia ang'wa bwana akwe. 19 Na baada matungo malepu, Ubwana watungwa neanso wekasuka nukuzepelya emaesabu neenso. 20 Umutugwa nuanso nausengeeye italanta niitano auzile wikaleta ningeeza itaano. wikalunga, Bwana, azumpee talanta iitano. Goza napata efaeda atalanta ngiza itaano. 21 Ubwana akwe wikamuila," Hongera, mutugwa numuza nuuhueli! Umuhueli watinia," 49 wandye kuakua eitumi akwe, hange kuintu niino. Kuupa emadalaka migulya kuintu wang'we nukulya palung'wi nuhugala. 50 U Mukulu niidu. Ingele muiloelyi wang'wa Bwana ako. 22 nua mutugwa nuanso uzile uluhiku numugila ata isigo, Umutugwa nausengeye italanta niibeele wekeza numitungu nushuine. 51 U Mukulu wakwe ukumutema nukulunga, Bwana, aumpee talanta ibelee. Goza ipande ibili nukumuika mulyoma ling'wi anga asambo, napata faeda atalanta geza ibelee. 23 Ubwana akwe wekamuila,"Hongeeli mutugwa numuza nuuhueli kumaintu nemakehu. Kuupa emadalaka migulya kumaintu needu. Ingile wilioelye mung'wa Bwana ako." 24 Baadae umutugwa naupokee etalanta neng'we aewezie wekalunga,"Bwana, nengile kina uewe umuntu mutaki wevuna pang'wanso neshanga uhusekile. 25 Unene nekogopa, nekenda yane nekapiha etalanta akopihe. Goza, ukete hapa nekako." 26 Lakini ubwana wikamusukilya wekalunga. 'Uewe umutugwa mubee, aulengile kina nekala pang'wanso neshanga ntemee nukuvuna pang'wanso neshanganihusekile. 27 Kuite aeizepie kuapa empia ane entu abenki, nematungo naensukile kung'wane aezemesengelya nane palung'wi nefaeda. 28 Apa muhegelyi etalanta nanso mumupe utugwa nukete talanta nikumi. 29 Kila umuntu nukete nekakwe, okongeligwa ikulu ata ukuzidisheliga. Lakini kwa uyu nemugila ekantu, ga nekenukete ukuhegeligwa. 30 Mugumi kunzi kukiti umutugwa nuanso neshanga ufaile hange ikutula kelelo nukukelya emino! 31 Ematungo ung'wa Adamu nuekeza nuutukufu wakwe, naealaeka ehi palung'wi nung'wenso, Uu ukikie migulya ituntu lakwe nuutukufu. 32 Indugu yehi ikilingeela ntongeela akwe, nung'wenso ukuabagala eantu. Anga umudemi nuebagula inkolo nimbili. 33 Ukuieka inkolo mukono wakwe nuwakigoha, ite ukiekaimbuli mokono wankege. 34 Ite umufalme ukuela awa nea mukono wakegotha, Nzii, nemukembetilwe nu Tata anyi, usali ufalme nauandalewe kunsoko anyu kupuma ukuekwa emesingi au nkumbigulu. 35 Hange aenkete nzala mekampa indya; Ae nemugen i mukankalibisha. 36 Ae nkole kepwe, mekantugala eang'wenda; Ae numulwae mekantunza; Ae nkole muketungo mukangoza! 37 Uu awa neatai akumusukelya nukumuela, Bwana, Nale aekukuine ukete nzala kekakulesa? Ang'wi ukete nyota kekakupe maze? Hange nale nae kukuine umugen i kekaku kalibisha? Ag'wi ukete nyota kekakupe emaze? 38 Ang'wi nale naekukuine umugen i nakekakukalibisha? Hange umugila anga lang, wenda kekakutugala eang'wenda? 39 Ang'wi nale naeumulwae, ang'wi ukole muketungo kekeza kuugoza? 40 Na umufalme ukuasukelya, etai kumuela, naemutendile apaite kung'wi anyandugu

ane neanino, aemuntendee nene! **41** Kuite ukuaela awa neakole umukono wakwe nuankege; Hegi kitalane unye nemukete emasatiko, Longoli kumoto nua kulenakale naeuandalewe kunsoko ang'wa shetani neamalaeka akwe; (*aiōnios g166*) **42** Kunsoko aenkete nzala shangamekakumpa indya; Ae nkete nyota shangakekakupa emaze; **43** Ae nemugen shanga mekankalibisha; Ae nkolekpwe shanga mekampa eang'wenda; Ae nemulwae ae ntungilwe kuite shanga mekangoza. **44** Au nawa neanso aku musukelwa nukulunga, Bwana nale naekukuine ukete nzala ang'wi nyota, ang'wi umugeni, ang'wi ukepwe ang'wi umulwae, ang'wiutngilwe, shanga kekakuhudumela? **45** Ite ukuasukelya nukulunga, "Etai kumuuela, eke neshanga aemutendee awa neanino, shangaae muntendee anga nene. **46** Awaite inzu kuazabu akale nakale kuite awa neatai upanga wakale na kale." (*aiōnios g166*)

26 Imatungo u Yesu naumaile kutambula inkani yehi niyano, aakaela eamanyisigwa akwe, **2** "Mulengile kina baada amahiku abeele kuutula nesikuu, nung'wana wang'wa Adamu ukupumigwa kuite wasulubiwe." **3** Baadaye eakulu amakuhanineanyampala neantuaeatankanile palung'wi pakate pamakao ang'wa kuhaninumukulu, naewitangwa Kayafa. **4** Kwa palung'wi ekupanga enjama akumuamba u Yesu kwa unkunku nukumbulaga. **5** Kunsoko aalungile, "Ileke kutula matungo asikuku, kuite ilekekulete eghasia pakatekate aantu." **6** Imatungo u Yesu naukole ku Bethania munyumba ang'wa Simoni umukoma, **7** naukole ukionyesha tameza, musungu ung'wi aewezile kitalakwe aukenkile mukebe nuwa alabasta naekete imakukuta naake ethama nkulu, na aeumahunuie migulya mitwe lakwe. **8** Lakini eamanyisigwa akwe naaine ikani eleite, aabepewa nukulunga, "Kunsoko ke easala eyeite?" **9** Ayaite ahumekile aguligwe kukeasi kekolonkupegwaeaula." **10** Lakini u Yesu kunsoko aaulengile eleite, wekaaela. "Kuneke mukumusumbula umusungu uyuite? Witumile kentu kezakung'wane. **11** Eaula mukete mahiku ehi, lakini shangamukutula mukole nunene mahiku ehi. **12** Kunsoko nauhunue imakuta mitwe lane aya migulya wa mwele wane, aewitumile ite kunsoko ukuekwa kung'wane. **13** Kutai kumuuela, pehi ulukani ulu nulekatambulwa pakate aunkumbigulu wehi, eketendo nukitumile umusungu uyuite, hange kekutambulwa kunsoko akumbukumbu." **14** Kuite ung'wiao nua awa nekumi nambele, naewitangwa Yuda Iskariote, akenda kwa akulu amakuhanine, **15** nukulunga "Mukumpa ntuni anganumusaliti?"

Akamupimela u Yuda ipande thelathini niyampia. **16** Hange imatungo yayo wekaduma enafasi akumusaliti. **17** Hata uluhiku lang'wando nuamekate neshanga eekewe igae, eamanyisigwa akwe aeendile kung'wa Yesu nukulunga, Pe nutakile kukuandaelye ulye indya ya Pasaka?" **18** Wekaaela, Longoli kumujini kumuntu fulani namueli, Ung'walimu ukulunga, "Ematungo ane ahumbeela kumetimelya epasaka palung'wi neamanyisigwa ane, pakate panyumbako." **19** Emanyisigwa akituma anga u Yesu naualageye, na andae indya ya Pasaka. **20** Naeipikile mpende, aewikie kulya indya palung'wi neamanyigwa kumi nambee. **21** Naakulya indya, wikalunga, "Etai kumuuela ung'wi anyu ukunisaliti." **22** Ekapyenenkela kule, kila ung'wiao akandy kumukolya, "Ite shanganene Mukulu?" **23** Akaasukilya, "Uyu nukutala umukono wakwe palung'wi nunene mukate mibakuli yuyo ukunisaliti. **24** Ung'wana wang'wa Adamu ukuhega, anga naeyandekilwe. Lakini isateko lakwe umuntu nuekamusaliti ung'wana wang'wa Adamu! Azetula tazu kumuntu nuanso angae waleke kutugwa." **25** U Yuda, nae uzemusaliti wikalunga, ite nene Labi? U Yesu wekamuila, "Ukutambula ulukani nulanso uewe." **26** Naatuile ukulya indya, u Yesu wikauhola umukate, akakukembeta, nukuega. Wikaapa eamanyisigwa akwe nukulunga, "Holi, mulye. Uwu wuwu mweele waane." **27** Wekahola ekekombekukembeta, akaapa nukulunga, "Wing'wi mehi kuekite. **28** Kunsoko uyu sakami wane nuiago lane, nekuhunulwa kwa ehi kumusamaha waanyamendu. **29** Lakini kumuuela, shangakung'wa hange inkali yamezabibu uwiae, hadi uluhiku ulo nenzeng'wa nepya palung'wi nunyenye pakate autemi wang'wa Tata ane." **30** Nakondilye komba uwembo, ekapuma ekalongola kumulema wa Mizeituni. **31** Hange u Yesu wikaaela, "Utiku wuwu mehi mukukumpa kunso ane, kunsoko yandekilwe, kumukua umudemiki lankolo ninyenzo ikusambaela. **32** Lakini baada akuiuka kung'wane, kumutongela kulongola ku Galilaya." **33** Lakini u Petelo wikamuila, "Hata anga ehi akuhite kunsoko amakani nakuhangna, nakuupata, unene shanga kuhita. **34** U Yesu wikamusukelya, "Etai kuela, utiku wuwu kabla ujogoo wakunkule, ukunihita nkua itaatu." **35** U Petelo wikamuuela, "hata kina impasile kusha nuewe, singa kuuhita." Neamanyisigwa neangeza ehi ekalunga uu, uu. **36** Baadaye u Yesu wikalongola neenso pang'wenso niitangwa Gethsemane navikaaela eamanyisigwa akwe, "Ikie hapa ematungo neninzu uko kulompa." **37** Akamuhola u Petelo neana abeele neang'wa Zebedayo na Wikandy kupyenenkela nukusononeka. **38** Hange

wikaaela, "Enkolone ekete kenyauwai kekulu kule nilang'wa Kuhani u Mukulu. Ai wingie mukate ata ekeasi kakusha. Sagi hapa mukeshe palung'wi nukikie palung'wi nienso wihenga mukikapumila. **59** nunene." **39** Wekalongola kuntongela inino, wilagwa Kuite eakulu amakuhanu nebalaza lehi aeakuduma kifidifudi, nukulompa. Wikalunga, "Tata ane, peza ushahidi wauteele dhidi ang'wa Yesu kunsoko ahume iwezekanile, ekekombé ekeite kenkwepe. Iteke kutula kumubulaga. **60** Kuite apumie amashaidi eedu, lakini anga nentakile unene, hange kina nutakile uwew." **40** shanga ekalija anga lukani lehi. Lakini baadaye Akaahanga eamanyisigwa wekaahanga alala tulo, eamashahidi abeele ekapumila pantongela. **61** nu kunso emiho aemalito. **41** Keshi nukulompa kunso kulunga, "Umuntu uyu aulungile, "Mbezile kuunanga mulekekingila mumagemo. Inkolo akole radhi, lakini ihekalu lang'wi Tunda nukulezenga kwa mahiku atatu." umweele udhaifu. **42** Akalongola yakwe nkua akabeee **62** Ukuhani numukulu akimeka wikamukolya, "Shanga nukulompa, akalunga, "Tata ane kina ulukani ulu uhumilene kusukilya? **63** Lakini u Yesu aewikie shangaiwezekanile kulekwepa lazima nukeng'we ukilagilye ihetwe. Ukuhani numukulu wikamuela, ekekombé ekeite, emapenzi ako atimele." **43** "Anga Itunda nuukie kuamulu ukuele, kang'wi uwe wi Wekasuka hange wikhanga alala tulo, kunsoko emiho Kilisto ng'wana wa Itunda. **64** U Yesu wikamusukilya, ao ae malito. **44** Kuite wikaaleka hange wekalongola "Uwe utambue ulukani nulanso. Lakini kuela kupuma yakwe. Akalomba enkuu akatatu inkani zizo zizo. **45** itungele nukendelea ukumuona ung'wana wang'wa Baadaye u Yesu wekaahanga eamanyisigwa akwe Adamu wikkie umukono wakulela nuukete ingulu na nukuaela, "Kele mukie ne nukusupya? Gozi ematungo wikeza na malunde kigulu." **65** Uu gwa u Kuhani nu ahumbbeela, nung'wana wang'wa Adamu ukusalitiwa Mukulu wekatamulanga eng'wenda akwe nukulunga, mumekono aanyamelandu. **46** Uki kuhege. Gozi uyuite "Wakufulu! Ite, kutakile hange ushahidi wantuni? nung'wenso nukunsaliti wahugela." **47** Ematungo Goza, uu wimeka ukukufulu. **66** Ite mukusega ntuni? naukele ukuligitya, u Yuda ung'wi wa awa nenkumi Ekamusukilya nukulunga, "Ugombigwe washe." **67** na mbeelee, akapika. Lulili lukulu lukapika palung'wi Hange ekamutye emate muusu nukumukua enkunde, nung'wenso anga lepumele kwa akulu amakuhanu nukumukua emakopi kumekono ao, **68** nukulunga, neanyampala neantu. Ae azile nimpanga niidunkuli. "Wewe uewe Kilisto. Nyenyo nukukuile? **69** Ematungo **48** Hange umuntu naeudee kumusaliti u Yesu auapee nanso u Petelo aewikie kunzi pakate aukumbi eshala, akalunga, "Uyu nene kamulungela, ng'wenso umitumi nuakesungu wikamuhenga nukulunga, muambi." **49** Imatungo yayo wekiza kung'wa Yesu Newe ga aeukole palung'wi nu Yesu wa Galilaya." **70** nukulunga, "Na wikamulungela. **50** U Yesu wikamuila, Lakini wekahita ntongeeli ao ehi, wikalunga, singa "Muhumba meane itume ele nelekutile uu akeza, nengile ekeite nemukutambula." **71** Nae ulongoe kunzi nukumugoolela emekono u Yesu, nukumuamba. **51** amulango, umitumi mungiza nuakesungu wakamuona Goza, mutu ung'wi naukole palung'wi nu Yesu, nukumuela naakole pang'wanso, "Umuntu uyu wikagooola umukono wakwe, wikahopola upanga aliakoli nu Yesu wa Nazareti." **72** Wikahita hange wakwe, na wikamukua umitumi wang'wa kuhani kwakulapa, "Unene shanga numumanyile umuntu numukulu, nukumuamba ukutwe wakwe. **52** Uu Yesu uyuite." **73** Ematungo makupe baadaye, awa wikamuila, susha upanga wako pana aza uhoe, naeimekile pakupe, ekameendela u Petelo nukulunga, kunsoko ehi neetumila upanga akuangamizigwa kwa "Kutai nuewe ga wiang'weao, kunsoko ata lafudhi upanga. **53** Ite mulungile shanganihumilene kumitanga ako ekuonyesha." **74** Uu wikanza kuapa emasateko, u Tata ane, nung'wenso ukuntumela emajeshi zaidi "Unene shanga numumanyile umuntu uyuite" kuite akumi na mbeelee na amalaeka? **54** Lakini ite ujogoo wekakunkula. **75** U Petelo wekakumbuka emaadiko awazekanile kutimeligwa, kuite uu ipasilwe inkani nauewe nu Yesu, "Kabia ujogoo wekakunkula kupumila? **55** Imatungo yayo u Yesu wikauela wakunihita nkua itatu."

umilundo, "Ite mezile nemapanga neidunkuli kumamba kina uyu nuehegelanya? Kila imahiku aenikie mihekulu nukumumanyisa nashangaemumambile! **56** Lakini ayaite ehe itumilwe ite emaadiko anyakedagu atimile. "Uu emanyisigwa akwe ekamuleka nukumanka. **57** Awa naamuambile u Yesu akamutala kung'wa Kayafa, u Kuhani nu mukulu pang'wanso eaandeki neanyampala aeilingie palung'wi. **58** Kuite u Petelo aiumutyatille kunyuma kukuli kupikila mu itando

27 Ematungo ekedaudau naapikile, eakulu ehi neamakuhanu neanyampala aantu aalie njama dhidi ang'wa Yesu ahume kumubulaga. **2** Aamutungle, aeamutongee, ekamupisha kung'wa Liwali Pilato. **3** Hange ematungo ang'wa Yuda, naeumusalitile, auinekina u Yesu wahukumilwa wikaambwa masego wekasusha epande thelathini niya mpia kwa akulu neamakuhanu neanyampala. **4** Wikalunga, "Nituma

melandu kumesaliti usakami nengila anga mulandu." itu neana itu." 26 Hange wikamutungwila u Balaba Lakini ekamusukelya, "Akuhusile ntuni? Magoze kung'wao, lakini aeumukuile emesheleli u Yesu nanso uewe." 5 Hange wikaguma pihe ipande nianso wekamukabidhi kung'wao alongole amusulubishe. 27 nesalan niya mpia mihekalu, wekahega yakwe Hange easkale ang'wa liwali akamuhola u Yesu mpaka wekigoga ung'wenso. 6 Umukulu wa Makuhani Praitorio numilundo nuamaskali ehi ekilundeela. wekahola ipande niyanso neampia nukulunga, "Singa 28 Akamutugula eang'wenda akwe nukumutugala inonene kuieka impia iziite muhazina, kunsoko ung'wenda nualangi nkuuku. 29 Hange akazepa etaji agalama asakami." 7 Ekikolya kwa palung'wi amija nukumueka migulya itwe lakwe, na amuekeye empia ekutumeka kuguila umugunda nelamufinyanzi mwanzo kumukono wakwe nuakegoha. Aeakuili nelakieka eageni. 8 Kunsoko eyeite umugunda imalu ao pihe ntongela akwe nukumuhonda ekalunga, nuanso ukitangwa, "Mugunda wa sakami" ata elelo "Salamu, Mutemi wa a Yahudi?" 30 Na amutye emate, yeye. 9 Hange ulukani naelutambuwe numunyakedagu na aeahoile umuanzi ekamukua kitwe. 31 Ematungo u Yeremia Iekatimila, kulunga, "Aeatumie ipande naeakumugema, ukumutugula ung'wenda nuanso salasini niya mpia, egalama naepangilwe neantu ekamutugala eang'wenda akwe, ekamulongolya a Israeli kunsoko akwe, 10 na ae ametumie kenda kumusulubisha. 32 Naapumile kunzi, ekamuona kumugunda wamufinyanzi, kina Mukulu naeundagie." muntu aeupumie ku Krene elina lakwe Simeoni, 11 Imatungo yayo u Yesu wekimika ntongeela ang'wa hange amulazimishilye kenda nenso kuite aukenke liwali nuliwali wakamukolya, "Ite uewe umutawala umusalaba wakwe. 33 Naeapikile pang'wanso wa Ayahudine? U Yesu wikamusukelya, "Wewe niitangwa Golgota, endogoelyo akwe ieneo li fuvu ulungile ite." 12 Lakini ematungo nae usemewe litwe." 34 Amupee esiki nehangigwe nenyongo neakulu amakahani neanyampala, shanga aeusukeye wang'we. Lakini naeumionzile, shanga wikaewe lehi. 13 Hange u Pilato wekamula, "Shangawigule kumeng'wa. 35 Imatungo naamusulubishilye, ae anga mashitaka ehi kung'wako?" 14 Lakini singa agalanile e ang'wenda akwe kwa kuikuela kula. 36 aeumusukeye ata ulukani nulung'wi, kuite uliwali Na aeikie kwa kumugoza. 37 Migulya mitwe lakwe wakizula uwoa. 15 Kumatungo na sikukuu ae aaekile mashitaka akwe ekasomeka, "Uyuite Yesu, desituli aa liwali kumutungula umutungwa ung'wi mutemi a Wayahudi." 38 Ee nyang'anyi abeele nusaguwe numilundo. 16 Ematungo nanso aeakete ekasulubiwa palung'we nung'wenso, ung'wi mukono mutungwa ung'wi sugu elina lakwe Balaba. 17 wakulela ung'wi mukono wankege. 39 Awa naakeile Kuite imatungo naeatuile kilundela palung'wi, u ekamutanelia, ekaze hingisa ematwe ao, 40 nukulunga, Pilato wekaakolya, "Nyenyu nemutakile kumutungule "Uewe wewe nautakile kulizepaya ihekalu nukulezenga kunso anyu?" Balaba ang'wi Yesu nukitangwa kwa nsiku itatu, iokoe uewe! Angiza wang'wa Itunda, Kilisto?" 18 Kunsoko aeuin kina amuamba kunsoko sima pihe uhege pa msalabai!" 41 Kumatungo amubepewe. 19 Imatungo naeakoli ikie mituntu la ehali yeyo yeyo ekulu a makuhani aeakumukashifu, ulamuli, umusungu wakamutumela lukani nukulunga, palung'wi neaandeki neanyampala, nukulunga, 42 "Lekakituma lukani lehi kumuntu uyuite numugila anga "Aeuakoke neangiza, lakini shangauwezilye kiokoa ubee, kuite nsumbukile ikulu eleleye mundoti kunsoko ung'wenso. Nuanso Mutemi wa Ayahudi. Nuasime akwe." 20 Uu eakulu amakuhani neanyampala pihe kupuma mumusalaba, kunso aulungile, unene aashawishilye emakutano amulompe u Balaba, nu neng'wa Itunda kuite kumuhuela. 43 Aeumuhue Yesu abulagwe. 21 U Liwali aiuwakoyle, "Nu uli Itunda. Leki Tunda wamuokoe angeza utakile kunsoko kati a abiili muloilwe unene numulekele kitalanyu?" aeulungile, "Unene neng'wana wang'wa Itunda." Alligitilye "Balaba." 22 U Pilato wikaaela, "Numutendele 44 Nawoite enyanyanyi namusulubishilye palung'wi ntuni u Yesu nukitangwa Kilisto?" Ehi ekasukelya nung'wenso ga atambue makani akumudhihaki. "Msilibishe." 23 Nung'wenso wikalunga, "Kuneke 45 Imatungo yayo nasaa sita ikatula kiti mihe ikosake n uitumile? Lakini aeazidilye kukulya induli ehi mpaka esaa tisa. 46 Naepikile esaa tisa, u yao migulya ikulu, "Musulubishe." 24 Kuite imatungo u Yesu wikalala kusauti nenkulu, "Eloi, Eloi, Lama Pilato auine shangauwezilye kituma lukani lehi, lakini thabakithani?" wikaamaanisha "Itunda ane, Itunda badalakwe efijo ekanza, wikhola emaze wekakaala ane, mbona wandeka?" 47 Ematungo nanso emekono akwe ntongeela amilundo, nukulunga, ang'we ao aeimekile pang'wanso aigulye, ekalunga, "Unene numugila anga ubee kusakami wa muntu Ukumitanga Eliya." 48 Akamanka ung'wi kuhola uyuite numugila ubee. Magozi ayaite unyenye." 25 sifongo nukizulya ekinywaji nekelulu, ekameeka Antu ehi ekalunga, "Usakami akwe watule migulya migulya mumute ekamupa wang'we. 49 Nao nasagile

ekalunga, "Muleki wing'wene, leki kuone kina u lelikogopi kondogoelye mine kina mukumuduma Eliya weze muguna." 50 U Yesu wikalela hange Yesu, nausubiwe. 6 Ukutile apaite, Lakini wioka anga kwa luli nulukulu wekameheja enkolo akwe. 51 naeumuie. Pembyi muone Ubwana pana aulae. 7 Goza, Ipazia li itekeelo ailitamukile nkika ibeele Longoli halaka muaele emanyisigwa akwe, wiuka kupumila migulya kupikiila pihi. Ni ihi ikakagaka kupuma mwashi, goza wamutongeela ku Galilaya. ni matalagwe ikatamuka ipande. 52 Emakabuli Kung'wanso kukomukumuona. Gozi unene namuela." akaluguka nemeele atakatifu edu nualae utulo akioka. 8 Easungu neanso ekahega pang'wanso pikabuli 53 Ekapuma mumakabuli baada aa uiuki wakwe, halaka ekaze akete uwoa ao niloeligwi ikulu, hange ekingila mumuji nuutakatifu ekigeeleka edu. 54 Uakida ekamanka kuaela eamanyisigwa akwe. 9 Goza nuanso nawa naamugozee u Yesu ekaona itetemeko U Yesu wikitankana neenso nukulunga, "Salamu," nemakani naakupumela, ekisula uwoa kule nukulunga, Easunguneanso aeazile ekaamba emegulu akwe, "Etai uyu aeng'wana wang'wi Tunda." Ekagoza hage ekamukulya. 10 Ite U Yesu wekaaela," kupuma kule. 55 Aasungu edu amutyatile u Yesu lelikogopi, Longoli muaele eanya ndugu akwe kupuma ku Galilaya ahume kumuhudumela akoeakole atongele Kugalilaya. Kung'wanso akumona." 11 pang'wanso ekagozeela kupuma kule. 56 Mukatekate Ematungo nanso easungu naalongoe, goza baadhi ao aeukole u Mariamu Magdalena, Mariamu mama aalinzekenda kumujini nukuaela aekulu amkuhani akwe Yakobo nu Joseph, nu mama waana ang'wa emakani ehinaapumie. 12 Emakuhanu naatankanile Zebedayo. 57 Naepikile mpende awezile muntu neanyampala kikoelya emakani nanso palug'wi mugole kupuma Arimathaya, nae witangwa Yusufu, neenso, Aeapumilye keasi kekulu nekampia kwa alinzi kuite nuyu nuanso aemumanyisigwa wang'wa neanso. 13 Ekaaela, "Aeli neangiza ite, Eamanyisigwa Yesu. 58 Aewendile kung'wa Pilato wekalompa ang'wa Yesu aeazile utiku ekia umweele wang'wa umeele wang'wa Yesu. Kuite u Pilato wekalagelya Yesu imatungo usese azakulae. 14 Hange etaalifa apegwe. 59 U Yusufu wekauhola umweele akautunga eye angemupikile uliwali, usese kuumushawishi ung'wenda numuza, 60 wekaularesha mikabuli nipyu nukumuhegelya unyenye emashaka ehi." 15 Kuite naeulezepilye wekalechonga mumwamba. 61 U easkali neanso ekaihola impia ninyanso nukituma Mariamu Magdalena nu Mariamu numungiza akole anga naalagewe. Impola izi ikenela kule kwa ayahundi hapo aeikie kugozela ikabuli. 62 Uluhiku nautyatie nayatuile uu mpaka elelo. 16 Lakini ametume neanso kina uluhiku nula maandalio, e akulu amkuhani kumi na moja ekalongola ku Galilaya, kumulema ne Mafarisayo aeilingee palung'wi kung'wa Pilato. nuanso naualagie. 17 Neenso namuine, ekamukulya, 63 Ekamuela, "Mukulu kukembukile kina imatungo lakini baadhi ao ekakisha. 18 U Yesu wekeza nuanso numudanganyifu naeukele ukole mupanga, kung'waa wekaaela wekalunga," Mpewe uhumi wehi aulungile, Baada amahiku atatu ukiiosa hange. 64 muunkumbigulu nukilunde. 19 Kuite longoli muaifanye Kululo lagilya kina ikabuli lelindwe salama mpaka indugu yehi itule amanyisigwa ane. Abadisi kulina uluhiku lakatatu. Kuite, eamanyisigwa akwe awezilye lang'wa Tata. nele nela ng'wana nu ng'wa ung'welu. 20 kezakumia nukulunga kuantu, "Wioka kupuma Amanyisi kumaamba emakani ehi naenumuie, Goza mwaashi. Nuudanganyifu wamwisho ukutula ubee unencole palung'wi nunyenye mahiku ehi. mpaka kukela naakwanza. 65 U Pilato wekaaela, "Holi ealinzi. empelo aunkumbigulu. (aiōn g165)

Longoli mitume muhalii ausalama pamuwezeye." 66

Kuite akalongola nukituma pikabuli kutula usalama ukole, igwe lekagongwa umuhuli nukueka ealinzi.

28 Baadaye empende uluhiku la Sabato, elyoa
haelakapuma kuhumbela luhiku lang'wandyo
nulijuma, Mariamu Magdalena, nu Mariamu
numungeza azele kulegoza ikabuli. 2 Goza aelekole
itetemeko ikulu, kunsoko umalaeka wang'wa Mukulu
ausimile wekalepingilitya igwe, hange wekikaela. 3
Esula akwe ae ehanganga umeme, neang'wenda
akwe ae elu anga etheluji. 4 Ealinzi neanso
ekizula uwoa ekatu anga eashi. 5 Umalaeka
nuanso wekaalengasa easungu neanso wekalunga,"

uMarko

1 Uwu ingi ng'wandyo nua nkani ninza niang'wa Yesu Kristo, Ng'wana wang'wa Itunda. **2** Anga ni ikilisigwe nu munyakidagu ulsaya, "Gozeela, kumulagiilya u mutung'wa nuane ntongeela aka, ung'wi nuikazipiilya i nzila niako. **3** Luli nula muntu nuitangaa mihaka, "Mikondeelyi i nzila a Mukulu; Igooli i nzila niakwe." **4** uYohana ai uzile, wazoja mihaka nu kutanantya wogigwa nua kila itunu ku ulekelwa nua milandu. **5** Ihi ihi a ku Yudea ni antu ihi nia ku Yerusalemu ai alongoe kitalakwe. Ai atulaa akogigwa nu ng'wenso mu mongo nua Yordani, aze ila itunu ku milandu ao. **6** uYohana ai watulaa utugae ng'wenda nua mauli a ngamia nu mukoha nua ndili mu kilino nikakwe, hangi ai watulaa ukulya ngaga nu uki nua mihaka. **7** Ai utanantilye nu kuligitya, "Ukoli ung'wi upembilye ze yakila unene munya ngulu ikolo kukila unene, hangi nimugila u unoneli ga nu kutuna pihii nu kutungula i mikoha a ilatu niakwe. **8** Unene ai numogilye ku mazi, kuiti nuanso ukumoja unyenye ku Ng'wau Ng'welu." **9** Ai ipumie mu mahiku nanso kina uYesu ai uzile kupuma ku Nazareti a ku Galilaya, hangi ai woogigwe nu Yohana mu mongo nua Yordani. **10** Itungo uYesu nai uhumbukile kupuma mu mazi, ai wihengile ilunde ligalanukile ng'walyi nu Ng'wau Ng'welu ukusima pihii migulya akwe anga i nkunda. **11** Nu luli ai lupumiie milunde, "Uewe ingi Ng'wana nuane mulowa, Ndoeigwe nangaluu nu ewe." **12** Uugwa nkua ing'wi u Ng'wau Ng'welu akamusinja kulongola mihaka. **13** Ai ukoli mihaka mahiku makumi anne, wazegeng'wa nu Mulugu, Ai watulaa palung'wi ni ikali nia mihaka, nia malaika ai amuaiiye. **14** Itungili ze yakila uYohana kuambawa, uYesu ai uzile ku Galilaya wazetanantya inkani ninza niang'wa Itunda, **15** wazeligitya, "Itungo lakondaniila, nu utemi nuang'wa Itunda wahumbeela. Ili itunu nu kuhuiila mu nkani ninza." **16** Hangi wazekila mu mpelo a lusi nula Galilaya, ai umihengile uSimioni nu Andrea muluna wang'wa Simioni azegumila i nyavu niao mu lusi, kunsoko ai atulaa avua nsamaki. **17** uYesu ai uatambui, "Pembyi, ntyati, hangi kumuzipya avua antu." **18** Ni nkua ing'wi ai alekile i nyavu hangi akamutiyata. **19** Itungo uYesu naiwagenda kahelu iniino, ai umihengile uYakobo ng'wana wang'wa Zebedayo nu Yohana muluna nuakwe; ai atulaa mi ilinga akuzipya nyavu. **20** Katungo akaitanga ni ensu ai amulekile u tata nuao uZebedayo mukati ilinga ni anyamulimo nia kugulwa, akamutiyata. **21** Nai akapika ku Kapernaumu, luhiku nula kusupya, uYesu

ai wingie mi itekeelo nu kumanyisa. **22** Aka ukuilwa u umanyisa nuakwe. ku iti ai watulaa ukuamanyisa anga muntu naiza ukete uhumi hangi shanga anga amanyi. **23** Itungo lilo liilo ai ukoli nu muntu mi itekeelo nilao nai ukete nu hing'wi, hangi ai uzogooye, **24** wazeligitya, "Kukete ntuni nika kituma nu ewe, Yesu nua ku Nazareti? Uzile ku ulimilya? Nukulingile wi nyenyu. U ewe ingi Ng'welu wing'wene nuang'wa Itunda!" **25** uYesu ai umukenee u hing'wi nu kuligitya, "Kilaga hangi upume mukati akwe!" **26** Nu hing'wi ai umugwisilye pihii hangi akapuma kitalakwe itungo wazelila ku luli nula migulya. **27** Ni antu ihi ai aukiwe, iti gwa akikolya kila ung'wi, "iki ingi ntuni? Umnyisa ugeni ukete uhumi? Ga nukulagiilya ia hing'wi nienso aku mukulya!" **28** Nu lukani kutula ng'wenso nkua ing'wi lukasapatila kila kianza mukati a mukoa wihi nua Galilaya. **29** Hangi nkua ing'wi ze yakila kupuma kunzi itekeelo, ai ingi mi ito nilang'wa Simioni nu Andrea aze akoli nu Yakobo nu Yohana. **30** Itungili mukwingwa nuang'wa Simioni ai watula ulae mulwae, ni nkua ing'wi ai amutambui uYesu inkani niakwe. **31** Iti gwa ai uzile, ai umuambile ku mukono, nu kumunyansula migulya; ulwae ukahega kitalakwe, hangi wakandyia ku a aiilya. **32** Mpindi nanso itungo ilyoa lakondya kulimila, ai amuletee kitalakwe ihi nai atulaa alwae, ang'wi nai akete i ahing'wi. **33** Kisali kihi ai kilingiie palung'wi pa mulango. **34** Ai uagunile idu nai atulaa alwae a kila ulwae nu kupumya ahing'wi idu, ila shanga ai ulekee hing'wi kuligitya ku nsoko ai amuligile. **35** Ai u ukile dau maniabwa, itungo nai ikili kiti; ai uehgele nu kulongola nkika a kinkunku nu kulompa kuko. **36** uSimioni ni ihi nai atulaa palung'wi nu ng'wenso ai amudumile. **37** Ai amuligilye hangi akamatambuila, "Kila ung'wi uku uduma" **38** Ai uatambui, "Kwini kianza kingiza, kunzi mu isali ni ipilimikiyi, iti nihume kutanantya nuko ga. Yiyo nsoko aza nzile apa." **39** Ai ulongoe waze ukie i Galilaya ihi, waze tanantya mu matekeelo ao nu kuapatya ia hing'wi. **40** Munya mbili ung'wi ai uzile kitalakwe. Ai watulaa ukumusinja; ai utugamile nu kumutambuila, "Anga ize uloilwe, uhumile kunzipya ntule ni muza." **41** Waze usuntilwe ni kinya uwai, uYesu ai ugooe u mukono nuakwe nu kumuamba, akamuila, "Ndoilwe, Utule u muza." **42** Itungo ling'wi i mbili ikamupuma, hangi ai uzipigwe kutula muza. **43** uYesu akamukania itaki nu kumuila walongole itungo ling'wi. **44** Ai umutambui, "Kendegeela shanga uligitilye lukani ku wihi, kuiti longola, wiambye kung'wa kuhani, hangi upumye isongelyo ku nsoko a weligwa naiza uMusa ai ulagiyye, anga ukuilli kitalao." **45** Kuiti ai ulongoe nu kandyia kumutambula kila ung'wi nu

kenelya u lukani ikilo ga nu Yesu shanga ai uhumile hangi kingila mu kisali ku ulyuuku. Iti gwa ai wikiie kianza nika kinkunku ni antu ai azile kitalakwe kupuma kila nkika.

2 Nai usukile ku Kapernaumu ze yakilaa mahiku masheenyu, ai ikumukile kina ai ukoli mi ito. **2**

Antu idu nangaluu ai atulaa ilundiie pang'wanso hangi shanga ai limoli i lyoma hangi, ga nilo nila pa mulango, nu Yesu ai uligitilye lukan kitalao. **3** Uugwa ang'wi a antu ai azile kitalakwe nai amuletile muntu nai watulaa ukule igandi; antu anne ai atulaa amukenkile. **4** Itungo nai alemilwe kumuhumbeela kunsoko a iubi nila antu, ai agumue migulya a kianza pang'wanso nai ukoli. Hangi nai atula akondyaa kutobola ibolomyo, ai asimilye u ulili naiza u muntu nai ukule igandi ai watulaa ulae. **5** Nai wihengile u uhuiili nuao, uYesu ai umutambuie u muntu nai ukule igandi, "ng'waane, i milandu ako alekelwa." **6** Kuiti ang'wi ao a amanyi awo nai akoli ikie pang'wanso ai ikoije mu nkolo niao. **7** "Uhumble uli u muntu uyu kuligiyia iti? Uku kuna! Nyenu nuihuma kulekela i milandu kwaala ltunda wing'wene duu?" **8** Itngu uYesu nai ulingile mu nkolo akwe nai atulaa akusiga mukati ao akola. Ai ua tambuie, "Ku niki mukusiga iti mu nkolo nianyu? **9** Ni liuli ni ipepee ikilo kuligitya ku muntu nu kule igandi, 'Milandu ako alekelwaa' ang'wi kuligitya 'imike, hola u ulli nuako, hangi uende?' **10** Kuiti iti alije kulinga kutula u Ng'wana nuang'wa Adamu ukete u humi nua kulekela i milandu mi ihi, ai umutambuie uyo nai ukule igandi. **11** "Nukutambuie u ewe, nyansuka, hola u mukeka nuako, hangi ulongole kito nilako." **12** Ai wimikile hangi nkua ing'wi akahola u mukeka nuakwe, hangi ai ulongoe kunzi a numba ntongeela a kila muntu, iti ihi ai aukiwe hangi akaminkiilya ltunda ikulyo, hangi akaligitya "Nangaluu, kukili kaya kihenga ikani anga ili." **13** Ai ulongoe hangi mpelo a lusi, ni iumbi lihi nila antu ai azile kitalakwe, hangi waka amanyisa. **14** Nai watula ukukila ai umihengile uLawi ng'wana wang'wa Alfayo wikie mu nkika a kuhanguilya i kodi hangi akamuila, "Ntyate." Ai wimikile nu kumutyata. **15** Hangi itungo uYesu nai watulaa ukulya indya mu nyumba ang'wa Lawi, ahangulya kodi idu ni antu niakete i milandu ai atulaa akulya nu Yesu ni amanyisigwa akwe, ku nsoko ai atulaa idu ni enso ai amutayatile. **16** Itungo i amanyi, naza atulaa Afarisayo, nai akihenga kina uYesu ukulya ni antu anya milandu ni ahangulya kodi, ai a atambuie i amanyisigwa akwe, "Ku niki ukulya ni ahangulya kodi ni anya milandu?" **17** Itungo uYesu nai wakija iti ai uatambuie, "Antu niakete u upanga mu

muili shanga amutakile u mukiliki; Ingi antu nia Iwae ing'wene wawo amutakile. Shanga ai nzile kuitanga i antu niakete itai ane, kuiti antu ni akete i milandu." **18**

Amanyisigwa ang'wa Yohana ni Afarisayo ai atulaa akudilya kulya. Hangi ang'wi a antu ai azile kitalakwe nu kumuila, "Ku niki i aanyisigwa ang'wa Yohana ni Afarisayo idila kulya, kuiti i amanyisigwa ako shanga akudilya kulya? **19** uYesu ai uatambuie, "Itii niamoli mu winga ahumile kudila kulya itungo u mukulu nua winga waze utuile ukoli palung'wi ni enso? ku lihi u mukulu nua winga anga watule ukoli palung'wi ni enso shanga ahumile kudila kulya." **20** Kuiti mahiku apembilye itungo u mukulu nua winga nuika hegigwa kitalao, nu mu mahiku nanso ni enso akudilya kulya. **21** Kutili u muntu nuihilita i kilaka ni kigeni nika ng'wenda mu ng'wenda nui taho, anga itule i kilaka kikataluka kupuma mu nilanso, ni kigeni kitaluka kupuma mi itaho, hangi ikutula nu utamukwaa ubibi. **22** Kutili muntu wihi nuikitila i magai ni maza mu ntunda ni nkakilu, anga itule iti imagai akubadula i ntunda hangi yahi ibilli magai ni itunda ikulimila. Badala akwe, ika imagai ni maziza mu ntunda ni nziza. **23** Mu luhiku nula kusupya uYesu ai ukiile mu migunda ing'wi, ni amanyisigwa akwe akandy a kuhola imatita ang'wi a ngano. **24** Ni Afarisayo akamuila, "Gozza, ku niki akituma i kintu naiza ingi nsuta ni ilagiilyo mu luhiku nula kusupya?" **25** Ai uatambuie, "Shanga ai musomile iko nai witumile uDaudi nai watula mu u ula nua nzala—Ng'wenso palung'wi ni antu nai akoli palung'wi nu ng'wenso? **26** Iti nai ulongoe mu ito nilang'wa ltunda itungo nilang'wa Abiathari nai watulaa kuhani nu mukulu nu kulya u mukate nai uikilwe ntongeela—naza ituile nsuta a malagiilyo ku muntu wihi kulya kwaala akuhani— hangi ai uinkkiye ga ni ang'wi a awo nai atulaa palung'wi nu ng'wenso **27** uYesu ai uligitilye, U luhiku nula kusupya ai litumilwe ku nsoko a ana adamu, shanga ng'wana adamu ku nsoko a luhiku nula kusupya. **28** Ku lulo, u Ng'wana nuang'wa Adamu ingi mukulu, ga kuluhiku nula kusupya.

3 Ni hangi ai wingie mukati itekeelo nu mung'wanso ai umoli muntu ukete mukono ukule igandi. **2** Ang'wi a antu ai atulaa akumutyatiila ku ukupi kihenga kina anga ize ukuguna luhiku nula kusupya iti kina amusemele. **3** uYesu ai umutambuie u muntu nu kete u mukono ukule igandi. "Humbuka wimike pakati i umbi ili." **4** Uugwa aka atambuila i antu. "Itii ingi taine kituma mulimo nu uza luhiku nula kusupya ang'wi kituma ni shanga tai ane; Kunguna likalo ang'wi kubulaga?" Kuiti akasaga ihi twi. **5** Aka agozeela ku

ikuo, waze uhukilye ku nsoko a ukaku nua nkolo niao, hangi akamutambuila u muntu uyo, "Goola u mukono nuako." akaugoola nu Yesu akamuguna u mkono nuakwe. **6** Afarisayo akalongola kunzi hangi itungo akazipyia isu palung'wi ni Aherode ku ng'waakwe iti kumubulaga. **7** Uugwa uYesu, palung'wi ni amanyisigwa akwe, ai alongoe mu lizi, ni i umbi ikulu nila antu ai limutyatilie ize lipembeeye ku Galilaya, nu ku Uyahudi **8** nu kupuma ku Yerusalemu nu kupuma ku Idumaya ntongeela a Yorodani ni kisali nika Tiro ni Sidoni, i umbi ikulu, nai likija kila i kintu, nai watulaa ukituma, akapembya kitalakwe. **9** Hangi ai uatambuie i amanyisigwa akwe kuzipiilya u mulinga nu unino ku nsoko akwe ku nsoko a iumbi, iti kina aleke kumutunyiliya. **10** Ku nsoko ai ugunitile idu, iti kila u muntu nai watulaa nu lwago ai watulaa ni nsula a kumpukiiila iti warnuambe. **11** Pih i ahing'wi nai amuine, ai agwie pih i ntongeela akwe nu kulila, nu kuligitya, "U ewe ingi wi Ng'wana wang'wa Itunda." **12** Ai ulagiye ku kukomangiila aleke kituma wakumuke. **13** Ai ulongoe migulya a lugulu, nu kuitanga nai ualoilwe, hangi akalongola kitalakwe. **14** Aka aholania ikumi na abiili (nai uitangile itumi), iti kina atule palung'wi nu ng'wenso hangi wahume kualagiilya kutanantya, **15** nu kutula nu uhumi nua kupumya i ahing'wi. **16** Hangi aka aholania ikumi na abiili; Simioni nai uminkiiye ilina nila Petro, **17** Yakobo ng'wana wang'wa Zebedayo, nu Yohana muluna nuakwe u Yakobo, nai winkiigwe i lina nila Bonagesi, awo ingi, ana nia mulilo, **18** nu Andrea, Filipo, Bartholomayo, Mathayo, Tomaso, Yakobo ng'wana wang'wa Alfayo, Thadayo, Simioni Mukananayo, **19** nu Yuda Iskariote, naiza uku mugumaniilya. **20** Uugwa ai ulongoe ki ito, ni umbi nila antu akapembya palung'wi hangi, aleng'we ga nu kulya ga nu mukate. **21** Familia akwe nai akija u lukani nulanso, akalongola kumuamba, kuiti akaligitya, "Waputup ni mahala." **22** Amanyi nai azile kupuma ku Yerusalemu ai aligitilye, "Uhalinkaniwe nu Beelzebuli," nu "Ku mukulu nua a hing'wi ukupumya i a hing'wi." **23** uYesu ai uitangile kitalakwe nu kuligitya ni enso ku mpyani, "Kinya uli uMulugu wahume kumupumya uMulugu? **24** Anga ize utemi ukugalanuka ukola, utemi nuanso shanga uhumile kimika. **25** Anga ize ito likugalanuka ikola, ito nilanso shanga lihumile kimika. **26** Anga ize uMulugu ukunyansuka nsuta akwe mukola nu kugalanuka, hangi ukutula wapika mpelo akwe. **27** Kuiti kutili ga nung'wi nuhumile kingila mukati ito nila muntu ni munya ngulu nu kia i intu niakwe bila kumutunga u munyangulu hanza, hangi uugwa kilingilia ni kimoli mi ito. **28** Tai kumutambuila, milandu ihi nia ana a antu ikulekelwa, palung'wi nu

ukuni naza akutambula, **29** kuiti wihi nuika mukuna u Ng'wau Ng'welu shanga ukulekelwa lukulu, ila ukete ugazi nua mulandu nua kali na kali." (aiōnios g165, aiōnios g166) **30** uYesu ai ultambue ili ku nsoko ai atulaa akuligitya, "Ukete hing'wi." **31** Uugwa u nyinya nuakwe ni aluna akwe ai apembilye nu kimika kunzi. Akamulagiilya muntu, kumitanga. **32** Ni iumbi nila antu nai latulaa likie pakupi nu ng'wenso akamutambuila, nai kuligitya, "Gozza, awa ingi a ia ane ni aluna ane! **33** Ai uasukiye, "Ingi nyenye u ia ane ni aluna ane?" **34** Ai uagozee nai atulaa ikie amupilimikiyye, nu unoanso ingi muluna ane, hangi ng'waitu, hangi ia ane."

4 Hangi ai wandilye kumanyisa mu mpelompelo a lizi. Ni iumbi ikulu likilundiila likamupilimikiyya, akingila mukati i ilinga mu lizi, nu kikie. Iumbi lihi nai likoli mu mpelo a lizi mu nshemba. **2** Hangi aka amanyisa makani idu ku mpyani, hangi akaligitya kitalao ku umanyisa nuakwe. **3** Tegeelyi, mutemeli ai ulongoe kutemela. **4** Nai wakatula ukutemela, ing'wi nia mbeu ai igwie mu nzila, ni nyunyi ikapembya ikailya. **5** Mbeu i nzuya ai igwie mu matalagwe, naiza kutili ni mahalu idu. Itungo ikanya, ku nsoko ai ngila anga mahalu nakondanie. **6** Kuiti i lyoa nai litolokile, ai inyaile, ku nsoko ai ngila anga mili, ikuma. **7** Mbeu inzuya ai igwie pakati a mijia. IMija ikakula nu kuitunyiliya, hangi shanga ikapa inkali yihi. **8** Mbeu i nzuya ai igwie mu mahalu ni maza hangi ai ippee i nkali itungo nai yukukula nu kungeeleka, inzuya ai ippee nkua makumi ataatu ikilo, ni nzuya makumi mutandaatu, ni nzuya igana." **9** Hangi wakaligitya, "Wihi nukete i akutwi ni akija, nu ije!" **10** uYesu nai wakatula wing'wene, awo nai akoli pakupi nu ng'wenso nawo ni ikumi na abiili ai amukoie kutula i mpyani. **11** Akaligitya kitalao, "Kitalanyu minkiiigwe kinkunku nika utemi nuang'wa Itunda. Kuiti ku niakoli kunzi kila i kintu ingi mpyani, **12** iti anga agoze, uu igoza, kuiti shanga ihenga, hangi ku lulo niakija uu ija, kuiti shanga ilinga, anga ize shanga uu aza azee mupiluka Itunda ai uzeekaleka." **13** Hangi akaligitya kitalao, "Itii shanga mulingile i mpyani iy? Mukuhuma uli kulinga i mpyani ni ingiiza? **14** Mutemeli ai utemee lukani. **15** Ing'wi ingi awo nai agwie mu mpelo a anzila, kianza u lukani naza lutemewe. Hangi nai igulye, itungo u Mulugu akapembya nu kuluhola u lukani naiza lutemewe mukati ao. **16** Hani ang'wi ao ingi awo nai atemewe migulya amatalagwe, naza, nai igulye u lukani, ku ukau akulusingiilya ku ulowa.

17 Hnagi agila imili ihi mukati ao, kuiti igimya ku itungo ikupi. Halafu lwago nu wagigwa ni ipembilye ku nsoko a lukani, itungo ikumpyyaa. **18** Hangi ang'wi ingi awo nai atemewe mu mijia. Akulija u lukani. **19** Kuiti unyong'wa nu ihi. ukongelwa nua nsao, ni nsula a makani mangiiza, wi ingila nu kulutunyiliya u lukani, nu kuleng'wa kupaa inkala. (*aiōn g165*) **20**

Uugwa akoli awo naza atemewe mu mahalu ni maza. Akulija u lukani nu kulusingiilya nu kupa i nkali; ang'wi makumi ataatu, hangi ang'wi makumi mutandatu, hangi ang'wi igana ling'wi." **21** uYesu aka atambuila, "Itii iiza wileta u lumuli mukati ito nu kuluika pihi a nkapi, ang'wi pihi a ulili? Wiluleeta mukati nu kuluika migulya a ishupaka. **22** Ku nsoko kutili kihii nikipihile naiza shanga kiku kumuka, hangi kutili i kinkunku naiza shanga kikuikwa kihenga. **23** Anga ize ukoli nukete i akutwi a kija, nu ije!" **24** Aka atambuila, "Tuli miakendegeeli ku iko ni mukukija, ku nsoko u ugemeelya ni mukugemeelya, kiko ni mukagemeeliga, hangi kikongeligwa kitalanyu. **25** Ku nsoko nuanso nukete, ukinkiiliga ikilo, hangi uyo nimugila, kupuma kitalakwe ikuholwa ga nizo nuikete." **26** Hangi akaligitya, "Utemi nuang'wa Itunda wimpyanigwe nu muntu nai utemee i mbeu mu mahalu. **27** Nai wakalala u utiku nu kuuka i kidaudau, ni mbeu ikaheluka nu kukula, Ga ni uu shanga ulingile nai ipumie. **28** Ihi ipumyaa i mbeu nkola; hanza matutu, alafu ulua, alafu mbeu niakagupaa. **29** Hangi itungo imbeu ni ikatula ailyaa itungo witwalaa uzolo, ku nsoko i maogola apikiila." **30** Hangi akaligitya, "kuimpyanie u utemi nuang'wa itunda ni kintu kii, ang'wi kutumile mpyani kii ku uganula? **31** Ingi anga i mbeu a haradali, naiza ai itemewe ingi niino nangaluu kukila i mbeu yihi mihi. **32** Ga, ni itungo naza itemewe, ikukula nu kutula nkulu ikilo nila mimea ihi mu shuli, hangi izipyaa ntaambi nkulu, ga ni nyunyi nia kilunde ihumaa kuzipyia iuyi niao mu mululi nuakwe." **33** Ku mpyani idu ai umanyisilye hangi ai uligitilye u lukani kitalao, ku upikiilo nai uhumble kulinga, **34** hangi shanga ai uligitilye ni enso bila mpyani. Kuiti itungo nai wakatula wing'wene duu, aka aganuila kila i kintu i amanyisigwa akwe. **35** Mu luhiku nulanso, itungo nila mpindi nai lipikiie, akaligitya kitalao, "Kweni i nkika a kabiili." **36** Iti gwa akalileka i umbi, akamuhola uYesu, itungo nilanso yakondaa ai watula mukati ilinga. Malinga mauya ai atulaa palung'wi nu ng'wenso. **37** Nu ng'wega utaki nua kimpupu ni maingu ai atulaa akingila mukati a mulinga nu mulinga ai wakondyaa kutula wizula. **38** Kuiti uYesu mukola ai ukoli mu shetri, ulae mu muto. Akamutambuila, azeligitya, "Ng'walimu, shanga ulingile kina usese kuusha?" **39**

Hangi akauka, akaukanela u ng'wega nu kuluila u lizi, "Itule ihi twii, ulyuuku." Ung'wega ukapela, hangi ai itiule nu ulyuuku ukulu. **40** Hangi akaligitya kitalao, "Ku niki mukitumba? Itii mukili miagila u uhuiili?" **41** Akizuilwa nu woa ukulu mukati ao hangi akitambulya enso ku enso, "Uyu ingi nyenya hangi, ku nsoko ga nu ng'wega nu lizi ikumugombya."

5 Nai akapembya kupikiila nkika ingiiza a lizi, mu mukoa nua Gerasi. **2** Hangi kupumpugila itungo uYesu naiwatulaa ukupuma kunzi ilinga, muntu nukete u hing'wi ai uzile kitalakwe kupuma mu ibiila. **3** Muntu uyu ai wikiie mu ibiila. Kutili nai uhumble kumugilya ikilo, kutili ga nu ku minyororo. **4** Ai watulaa utungilwe matungo iduu ku mpingu ni minyororo. Kutili ga nu ng'wi nai ukete i ngulu nia kumukilya. **5** Utiku nu mung'wi waze ukoli mu ibiila nu mu malugulu, ai wilila nu kitemanga u ng'wenso mukola ku magwe ni migi. **6** Nai wakamihenga uYesu ku kaheelu, akamankiila kung'wakwe nu kutuna ntongeela akwe. **7** Ailele ku luli lukulu, "Uloilwe nukutendele ntuni, Yesu ng'wana wang'wa Itunda nukoli migulya nangaluu? Ku usinja kung'wa Itunda mukola, leka kunaja. **8** Ku nsoko ai watulaa wamuila, "Mupume u muntu uyu, u ewe hing'wi." **9** Nu ng'wenso ai umukoie, "Lina nilako ingi nyenya?" Nuanso akamusuliilya, "Lina nilane ingi Legion, ku nsoko kukoli kidu." **10** Ai umusingilye hangi ni hangi waleke kuatwala kunzi a mukoa. **11** Itungili idale ikulu nila ngulima ai likoli likuding'wa migulya a lugulu, **12** ni enso ai umusingilye, azeligitya, "Kulagiiyle ku ngulima; kingile mu kati yao." **13** Iti gwa ai uagombilye, ia hing'wi ai amupumile nu kingila mukati a ngulima, ni nyenso ai imankile pihi a lugulu kupikiila mu lizi, hangi kupikiila ngulima magana a nzogu a biili ikalimilila mu lizi. **14** Hangi awo nai atulaa akudima i ngulima ai amankile nu kupumya u lukani nula iko nai kipumie mu kisali nu mi ihi. Uugwa antu idu ai apumile kulongola kihenga nai kipumie. **15** Uugwa ai apembilye kung'wa Yesu hangi ai amihengile u muntu nai wahalinkaniwe nu hing'wi nai ukete idale —wikie pihi, utugawe, hangi aze ukoli mu mahala akwe akondaniie, ni enso ai itumble. **16** Awo nai atulaa ihengile nai kipumie ku muntu nai watulaa uhalinkaniwe nu hing'wi ai a atambuie nai kipumie kitalakwe ga ni kutula i ngulima. **17** Ni enso akandy a kumusinja wahege mu mukoa nuao. **18** Hangi nai wakatula ukingila mukati i linga, muntu nai watulaa uhalinkaniwe nia hing'wi ai umusingilye kina alongole palung'wi nu ng'wenso. **19** Kuiti shanga ai umugombilye, kuiti ai umutambuie, "Longola ki ito nilako nu ku antu niako, hangi uatambuile aza

ukutendee Mukulu, nu ukende naza ukinkiyye.” 20 ai uatambuie, “Ku niki mukusiga ikulu hangi ku niki Uugwa ai ulongoe nu kandy kutanantya i makani mukulila? uMung’inya akili kusha ila ulae.” 40 Ai makulu naiza uYesu witumile kitalakwe mu Dekapoli, amuhekile, kuiti nuanso, ai upumilye ihi kunzi, ai ni kila ung’wi ai ukuwi. 21 Hangi itungo nai wakaputa umuhoile utata nua ng’wana nu nyinya ni awo nai hangi nkika i ngiiza, mukati ilinga, iumbi ikulu likilingiila atulaa palung’wi nu ng’wenso, hangi ai wingie mukati kumupilimiikiiya, nai ukoli mpelo a luzzi. 22 Hangi nai umoli u ng’wana. 41 Ai u uhoile u mukono nua ung’wi nu a lukolongo ni i tekeelo, nai witangwaa ng’wana hangi ai umutambuie, “Talitha koum,” naiza Yairo, ai uzile, hangi nai umuhengile, ai uwie mu ingi kuligitya, “Munanso muniino, ku utambuila, uka.” migulu akwe. 23 Akamusija ikilo ni ikilo, wazeligititya, 42 Kupumpugiilya u ng’wana ai u ukile nu kugenda. “Munaanso nu ane nu muniino wahumbeela kusha. (ku nsoko ai watulaa ni ilika nila myaka ikumi na ibilli). Ku usinja, pembya nu kuika i mikono ako migulya Hangi kupumpugiilya ai a ambilwe nu ukuilwa ukulu. akwe iti kina wahume kulija upanga nu kikie.” 24 43 Ai ulagiyye ku ngulu kina kutili wihi utakiwe kulinga Iti gwa ai ulongoe palung’wi nu ng’wenso. ni i umbi kutula ili. Hangi ai uatambuie aminkiiyle u munanso ikulu ai limutyatile ni enso ai akumunyempa pakupi nuanso indya.

aze amupilimiikiiye. 25 Ai ukoli nu musungu naiza i sakami akwe ai atulaa ipumaa ku myaka ikumi na ibilli. 26 Ai wagilee nia kukonda pih a aklilki idu hangi ai watumie kila i kintu nai watuile ni kenso. Ga ni iti shanga akagunika ku kintu kih. kuiti badala akwe akakilinkiila kutula ni hali mbibi. 27 Ai wigulye i nkani kutula uYesu. Iti gwa ai upembilye ku nyuma akwe itungo nai watulaa ukugenda mukati i umbi, nu ng’wenso ai utenilye u ng’wenda nuakwe. 28 Ku nsoko ai uligitilye, “Anga niatenie i ang’wenda ni akwe udu, nikatula ni mupanga.” 29 Nai utenilye, kupung’wa i sakami ikapela, hangi ai wigulye mu muili nuakwe kina ai wagunwaa kupuma mu lwago nulakwe 30 Hangi kupumpugiilya uYesu akalinga mukati akwe mukola kina ngulu imupumile. Hangi ai upilikile kunu nu kunu mi iumbi nila antu nu kukolya, “Ingi nyenyu nutenilye u ng’wenda nuane?” 31 Amanyisigwa akwe ai amutambuie, “Ukihenga i umbii ili likutunyiye likupilmikiyye, nu ewe ukuligitya, ‘Ingi nyenyu nu ntenilye?’” 32 Kuiti uYesu ai ugozile kunu nu kunu kihenga naiza watulaa witumile ili. 33 Musungu, waze ulingile nai kipumie kitalakwe, ai witumbile nu kukagata. Ai upembilye hangi ai uwie pih i ntongeela akwe nu kumuila i tai ihi. 34 Ai uligitilye kitalakwe, “Munanso, uhuili nuako wakuzipyu utule u mupanga. Longola ku ulyuuku hangi ugurwe kupuma mu ulwae nuako.” 35 Nai watulaa ukuligitya, ang’wi a antu ai apembilye kupuma kung’alukolongo nua itekeelo, azeligititya, “U munanso nuako wakuza. Ku niki kulongoleka kumunyoma u ng’walimu?” 36 Kuiti uYesu nai wakija naza akukiligiya, ai umutambuie u lukolongo nu itekeelo, Leka kitumba. Huiila udu.” 37 Shanga ai umugombilye wihi kitongeelya nu ng’wenso kwaala uPetro, Yakobo, nu Yohana muluna nuakwe uYakobo. 38 Ai apembilye mi ito nilang’wa lukolongo nui itekeelo nu ng’wenso ai wihegile unyongwa, kulila kidu nu kuhongeelya. 39 Nai wakingila mi ito,

6 Hangi akahega pang’wanso nu kulongola mu kisali kao, ni amanyisiga akwe akamutuyata. 2 Luhiku nula kusupya nai likapika. ai wandilye kumanyisa mu itekeelo. Antu idu ai amigulye hangi akakilwa. Akaligitya, Uligilye pii u umanyisa uwu?” Ingi upolo kii uwu nuirkiigwe?” Ukituma uli u ukuilwa uwu ku mikono akwe?” 3 “Itii uyu shanga yuyo u mulanda mabada, ng’wana wang’wa Mariamu hangi muluna nuao ia Yakobo, Yose, Yuda nu Simioni? Itii i aluna akwe nia kisugu shanga ikie papa paapa palung’wi nu sese?” Hangi shanga ikaloeligwa nu Yesu. 4 uYesu aka atambuila, “U munyakidagu shanga wiulyaa ikulyo, kwaala mu kisali nikakwe ni mukati a aluna akwe nia mi ito nilakwe.” 5 Shanga ai uhumble kituma u ukuilwa pang’wanso, iti ai uaikiye mikono alwae asheenyu aka aguna. 6 Ai ukuiwe nangaluu ku nsoko a kuhita kuhuilia kitalao. Uugwa ai ugendee i ijiji nia kisali waze manyisa. 7 Ai uitangile awo i amanyisigwa ikumi na abiili akandya kualagiilya abiili a biili. Ai uinkkiye uhumi migulya a ahing’wi 8 nu kualagiilya aleke kuhola kih nialonge kwaala mulanga udu. Aleke kuhola u mukate ang’wi mbogoshi, ang’wi mpia mu kilino; 9 Kuiti atugale i latu, hangi shanga a mujulungu a biili. 10 Hangi aka atamuila, “Ito lihi ni mukingila, ikii papo kupikiila ni mikahega. 11 Ni kisali kih nishanga kikumusingiilya ang’wi kumutegeelya, hegi kitalao, kununti u lunkundi nula migulu anyu, itule ukuili kitalao.” 12 Ni enso akalongola azetanantya antu ile itunu nu kuleka i milandu ao. 13 Ai a anuzunsilye i ahing’wi idu, hangi ai apuguhie i makuta i alwae hangi akagunwa. 14 uMutemi Herode nai wakija nanso, ku nsoko i lina nilang’wa Yesu ai latulaa lakumuka nangaluu. Ang’wi ai aligitilye, uYohana ni moganyi wiika hangi ku nsoko nanso, iyi ngulu a ukuilwa ikituma u mulimo mukati akwe.” 15 Ang’wi ao akaligitya, “Uyu ingi

Eliya," Ikili i auya akaligitya, "Uyu ingi munyakidagu, a aisiilya, ku nsoko ai atulaa anga i nkolo ni ngila anga ung'wi nua awo anyakidagu nia kali." 16 Kuiti anga mudimi. Hangi akandya kuamanyisa makani uHerode nai wakija aya akaligitya, "uYohana, nai idu. 35 Itungo ai lilongolekile nangaluu, amanyisigwa numudumue itwe wiukigwa." 17 Ndogoelyo uHerode akamuzaila akamutambuila, "Apa ingi kianza nika mukola ai ulagiye uYohana waambwe nu kutungwa kinkunku ni itungo lalongolekaa. 36 Ualage alongole mu kadulumu ku nsoko ang'wa Herodia (musungu mu isali nia kisali ni ijiji iti ende igulye indya." 37 nua muluna nuakwe uFilipo) ku nsoko nuanso ai Kuiti aka asukiilya akaligitya, "Api nyenye indya." Aka watulaa wamutenaan. 18 Ku ndogoelyo uYohana ai atambuila, "Kuhumile kulongola nu kugula i mikate umutambuie uHerode, "Shanga tai ako kumutina u nikete i nsailo a dinari magana abiili nu kuinkiilya musungu nuang'wa heu nuako." 19 Kuiti uHerode alye?" 38 Aka atambuila, "Mukete mikate inga? ai wandilye kumubipilwa hangi ai watulaa uloilwe Longoli mugoze." nai aligilye akamutambuila, "Mikate kumubulaga, kuiti shanga wikahuma, 20 ndogoelyo u itaano ni nsamaki ibilli." 39 Aka alagiilya i antu ikie mu Herode aizaa umitumbile uYohana; ai ulingile kina ingi madale migulya a mafwa ni matotu. Aka ikalinsha mu munya tai ane muntu ni ng'welu, hangi ai umulekile madale; madale a magana ni ku makumi ataano. 41 iziza. Hangi nai ulongolekile kumutegeelya akahusha Uugwa akahola i mikate itaano ni nsamaki ibilli, nu nangaluu, kuiti ai wilole kumutegeelya. 21 Nai lipikile kugoza kilunde, akamikendepa uugwa aka inkiilya i ga ni itungo niligombekile anga itule lahumbbeela u amanyisigwa aike ntongeela a iumbi. Hangi uugwa luhiku nula kutugwa uHerode aka azipiililya i aopisa ai ugalanilye i nsamaki ibilli ku antu ihi. 42 Ai alie akwe isiku kuu, nia mboi, nia lukolongo nia ku ihi kupikiila akakondaniila. 43 Ai ilingiye i mapuli a Galilaya. 22 Uugwa u munaano nuang'wa Herodia mikate nai isigile. Yikizula nkapan ikumi na ibilli, ga ni akingila kiginsa ntongeela ao, akamuloeelya uHerode mapuli a nsamaki. 44 Hangi ai atulaa agoha magana ni aziila nai ikie itungo nila ndya nia mpindi. Uugwa u nzogu ataano nai alie i mikate. 45 Itungo aka mutemi akamuila umu nanso, "Nompe kihii nukiloilwe atambuila anankile mu mashua alongole nkuka i nu nene nikaki nkiiilya." 23 Akamulapila nu kuligitya, ngiiiza, kupikiila ku Bethsaida, itungo Nuanso waze kihii nui kanompa, nika kinkiilya, ga ni ikinda nila utemi alaga anyianza. 46 Nai akatula akondyyaa kuhega, nuane." 24 Akapuma kunzi akamukolya u nyinya akalongola mu lugulu kulompa. 47 Nai ikatula mpindi, nuakwe, "Nompe ntuni?" Akaligitya, "Itwe lang'wa ni mashua ao itungo ni lanso ize ikoli pakati a luzi, Yohana nuoja." 25 Ni itungo ling'wi akingila ku nu ng'wenso ai ukoli wingwene duu mihi ni nyumu. mutemi akandya kuligitya, "Ndoilwe uninkiiilye mukati 48 Hangi ai uihengile akagisha kukua i makasia ku a sahanii, itwe nilang'wa Yohana Nuoja." 26 uMutemi nsoko a ng'wega ukuagilya. nai ihumbee i kidaudau akahusha nangaluu, kuiti ku nsoko a ilapo nilakwe aka alondoola, wazegenda migulya a mazi, hangi ai hangi ku nsoko a aziila, shanga ai uhumile kumuhitilya uloilwe kuakila. 49 Kuiti nai akamihenga ukugenda ilompi nilakwe. 27 Iti gwa, umutemi akalagilya i a migulya a mazi, akingiilwa nu mitumbo aze asigile asikali pakati a asunja akwe nu kualagiilya kulongola ingi mintunga akakua ga ni ogo. 50 Ku nsoko ai kuleta itwe lang'wa Yohana. uMusunja ai ulongoe amihengile akizulwa nu woa, Itungo akaligita ni enso kumutema itwe waze ukoli mu kitungo. 28 Akaleta aka atambuila, "Mutule akamatiku ingi nene! Leki itwe nilakwe mu sahanii nu kuminkiilya u munanso, nu kutuli nu woa. 51 Akingila mukati a mashua, nu munanso akaminkiilya u nyinya nuakwe. 29 Hangi i g'wega ukaleka ku kunka, ni enso akakuilwa lukulu. amanyisigwa akwe nai akija nanso, ai alongoe ku 52 Iti gwa shanga ikatula alingaa i ndogoelyo a iyo i uhola u muili nuakwe akalongola ku uika mu kibila. 30 mikate. Ndogoelyo i mahala ao ai akete ulungi uniino. Ni itumi, ai ilundie palung'wi ntongeela ang'wa Yesu, 53 Ni enso kaputa kitumbi, akapika mihi a Genesareti akamuganuila ihi nai itumile hangi nai amanyisilye. 31 imashua ikaika i nanga. 54 Nai akapuma kunzi a Nu ng'wenso aka atambuila, Pembyi akola i kianza mashua, itungo akamulinga. 55 Akamanka kutanantya nika kinkunku hangi kusupye ku itungo." Antu idu ai mu mukoa wihi hangi akandya kualeta i alwae ku atulaa akupembya nu kuhega, shanga ai aligilye ga ulili, kila nai igulye upembilye. 56 Pihi nai wingie nilyoma nila kulya. 32 Iti gwa akanankila i mashua mu ijiji, ang'wi mu isali, ang'wi mi ihi, ai a aikile i akalongola kianza nika kinkunku i ng'wene duu. 33 alwae kianza ni kisoko, hangi akamusinja waagombye Kuiti ai uihengile ni akuhega hangi idu aka alinga, kutenia ukunzilo nua ng'wenda nuakwe. Hangi ihi nai ku palung'wi ai amankile ku migulu kupuma mu isali amutenilye ai agunilwe yihii, ni enso akapika ze ikili ni anso. 34 Nai apilkile ku nkilimbwaa, ai wihengile i umbi ikulu hangi aka

7 Afarisayo ni ang'wi a amanyi naza atulaa uligitilye, "Ingi iko naiza kikumupuma u muntu kiko ni apembeeye ku Yerusealemu ai ilingiie kumupilima kimushapulaa. **21** Ku nsoko kipuma mukati a muntu, ung'wenso. **2** Hangi ai ihengile kina amanyisigwa kunzi a nkolo, ipuma masigo ni mabibi, ugoolya, wii, ang'wi ao akulya u mukate ku mikono mishapu; naiza ubulagi, **22** usambo, nsula ni mbibi, ubibi, ukongelani, shanga ikalaigwe, **3** (ku Afarisayo ni Ayahudi ihi kigoolya, wilu, ukunki, wiketi, upungu. **23** U ubi shanga iliza kupikiila akalaye i mikono ao iziza; a uwu wihi wipuma mukati, kiko iko ni kimushapula u ambiye ulogo nula anyampala. Matungo **4** i Afarisayo muntu." **24** Ai u ukile kupuma pang'wanso nu kuhega niagomokile kupuma kianza ki isoko, shanga ilizaa kulongola mu mukoa nua Tiro ni Sidoni. Ai wingie kupikiila oge hanza. Hangi akoli malagiilyo maulya mukati hangi shanga ai uloilwe muntu wihi walinge naza akumatyata lukulu, anga itule ingi palung'wi nu kina ukoli papo, kuiti shanga ai ihumikile ku mupiha. koja i ikcombe, masupulia, iseme nia shaba, ga ni **25** Kuiti kupumpugiilya musungu, naiza u ng'wana matuntu ni itumila itungo nila ndya,) **5** Afarisayo ni nuakwe muniino ai ukete hing'wi, ai wigulye i nkani amanyi ai amukoive uYesu, "Ku niki amanyisigwa niakwe, akiza, hangi akagwa mu migulu akwe. **26** aka shanga ikii kuniganiila nu logo nula anyampala, uMusungu nuanso ai watulaa Muyunani, nua ndugu a ku iti akulya umukate shanga ize akalae i mikono?" Kifoeniiki. Ai umusingilye nuanso amuzunse u hing'wi **6** Kuiti nuanso aka atambuila, "ulsaya ai ulotile kupuma ku munaanso nuakwe. **27** uYesu akamuila u iza kutula u nyenye adosi, ai ukiisiliye, 'Antu awa musungu, "Aleke i ang'yirinya alisigwe hanza, kunsoko akunkulya ku milomo ao, kuiti i nkolo niao ikoli shanga izipie ku uhola u mukate nua ana nu kuigumila kuli nu nene. **7** Akunintumila ikumbiko ni gila anga i mbwa" **28** Kuiti u musunu akamusukiilya nu kuligitya, ndogoelyo, azemanyisa malagiilyo a ana adamu anga "Iti gwa Mukulu, ga ni mbwa pihi a meza iliza i ipoli ulekeelya nuao,' **8** Malilekaa ilagiilyo nilang'wa Itunda nia ndya nia ana." **29** Akamuila, "Ku nsoko waligitya maluambaa ku upepee u logo nula ana adamu." **9** iti, ukoli ilyuukulonlongola. uHing'wi wamupumaa u Hangi akaligitya kitalao, "Malihitaa ilagiilyo nilang'wa munanso nuako." **30** uMusungu ai ugomokile ki ito Itunda ku utontu iti kina mu luite u logo nulanyu! **10** nilakwe hangi akahanga u munanso nuakwe ulae mu Ku nsoko uMusa ai uligitilye, 'mukulye u tata nuako ulili, nu hing'wi ai watulaa wamupumaa. **31** uYesu ai nu ia nuako, 'nu ng'wenso nuilicitya u ubi migulya upumile hangi kunzi a mukoa nua Tiro nu kukila ku ang'wa tata nuakwe nu nyinya nuakwe kulu kuulu Sidoni kutunga u Lazi nula Galilaya kupikiila nika ukusha,' **11** Kuiti mukuligitya, 'Anga ize u muntu a Dikapolisi. **32** Akamuleta hangi muntu nai watulie waligitye kung'wa tata nuakwe ang'wi nyinya, 'Uaiilya gulu hangi ai watulaa shanga uhumile kuligitya iziza, wihi naza mukusingiilya kupuma kitalane ingi itulyo ai amusingilye uYesu waike i mikono migulya akwe. nila Itekeelo," (nanso ingi kulunga kina, ipumiigwe **33** Ai umupumilye kunzi a milundo ku kinkunku, hangi kung'wa Itunda') **12** iti gwa shanga imugombilye akaika i ng'yanza niakwe mu akutwi akwe, hangi ze kituma lihi ku nsoko ia tata ang'wi a nyinya akwe. yakila kutya i mati, ai utenilye u lulimi nulakwe. **34** Ai **13** Mukulizippy ilagiilyo nilang'wa Itunda ku nakanda ugozile migulya mi lunde, akahupa nu kumuila, Efata," ku kuleta u logo nulanyu. Ni makani idu a kinya nanso ingi kuligitya, "luguka!" **35** Ni itungo lilo liilo iti ni mukitura." **14** Ai uitangile i anyianza hangi akutwi akaluguka, hangi nai katulaa kimugiiye u lulimi nu kuatambuila, "Muntegeelye u nene, unyenye kikabipigwa hangi akahuma kuligitya iziza. **36** Hangi mihi, hangi muninge. **15** Kutili kihi kupuma kunzi ai ulagiilye aleke kumuila muntu wihi. Kuiti kupikiila a muntu naiza kahumaa kumushapula u muntu ni nai ulagliiye, uu nai atanantilye i nkani nianso ku kingiila kung'waakwe. Ila ingi iko ni kimupumaa u widu. **37** Kulu kuulu ai akiwe, nu kuligitya, "Witumile muntu kiko ni kimushapulaa. **16** (Komaniilya; u lukiili kila i kintu iziza. Waazipyga ga nia gulu kija nia kimumi ulu. "anga ize u muntu wihi ukete i akutwi akija, kuligitya."

u jie" umutili mu mbugulu nia kali.) **17** uYesu nai wakaaleka i anyianza nu kingila mi ito, amanyisigwa niakwe akamukolya kutula i mpyani nanso. **18** uYesu akaligitya, "Nu nyenye ga mukili ku ninga? Shanga mihengile kina kihi ni kimingiila u muntu shanga kihumile kumushapula, **19** ku nsoko shanga kihumile kulongola mu nkolo akwe, kuiti kikingila mu nda akwe hangi kikukila kulongola ku shoo." ku lugano ulu uYesu ai uzipilye i ndya yihi kutula nzelu. **20** Ai

8 Mu mahiku nanso, ai likoli hangi iumbi ikulu, hangi ai agila ni ndya, uYesu akaitanga i amanyisigwa akwe aka atambuila, **2** Nilaisiliye i umbi ili, alongolekile kutula nu nene ku mahiku ataatu hangi agila indya. **3** Anga niasapatilye agomoke ku mato ao bila kulya ahumile kusha kisha mukanka munzila ku nzala. Hangi amg'wi ao apumile kuli nangaluu." **4** Amanyisigwa akwe akamusukiilya, "Ku ulija pii i mikate a kenela

kui kutya i antu awa mu nkika iyi nililekilwe?" Filipi. Waze ukoli mu nzila ai uakoije i amanyisigwa, 5 Aka akolya, "mukete mapuli anga na mikate?" Antu akuligitya unene ingi nyenye?" 28 Akamusukiilya Akaligitya, "Mupungati." 6 Ai ulagiye i umbi likie pih. akaligitya, "Yohana nu ojaa. Auya akuligitya, 'Eliya' Akahola i mikate mupungati, akamolumba Itunda, ni auya, 'Ung'wi nua anyakidagu." 29 Aka akolya, nu kumibadulania. Akainkiilya i amanyisigwa akwe "Kuiti unyenye mukuligitya unene ni nyenye?" uPetro amiikie ntongeela ao, ni enso akamiika ntongeela i akamuila, "U ewe ingi Kristo." 30 uYesu aka ahugula umbi. 7 Hangi ai akete ni nsamaki ni niino nsheenyu, ni aleke kumutambuila muntu wihi ku mutula u ng'wenso. ze yakila kulumba, ai ualagiye i amanyisigwa akwe a 31 Hangi akandy kuamanyisa nia kina u Ng'wana agalanie iti hangi. 8 Ai alie nu ku kondaniila. Hangi ai wang'wa Adamu kusinja wagishe ku makani idu, hangi ilingiye i mapuli nai asigile, nkaku ni nkulu mupungati. ukuhitwa nia lukolongo nia kuhan ni akulu, ni amanyi, 9 Ai ahumbee antu magana a nzogu anne. Hangi ai ni elu a nkolo, hangi ze yakila a mahiku ataatu ualekile alongole. 10 Itungo ai wingie mu mashua ni ukiuka. 32 Ai uligitilye aya ku kihenga. Uugwa uPetro amanyisigwa akwe, hangi akalongola mu nkika nia ku akamuhola ku mpelo hangi akandy kumupaty. 33 Dalmanuta. 11 Uugwa Afarisayo ai apumile kunzi nu Kuiti uYesu ai upilukile nu kuagoza i amanyisigwa kandy kikunguma nu ng'wenso. Ai aloilwe wainkiilye akwe nu kumukenela uPetro nu kuligitya, "Kila ku kilingasiilyo kupuma kilunde, ku kumugema. 12 kitili ni kane Mulugu! Shanga ukee i makani ang'wa Akasiganiilya ku mukati mu nkolo akwe akaligitya, "Ku Itunda, kwaala makani a antu" 34 Uugwa akalitanga i niki ulelwa uwu ukuduma kilingasiilyo" Kumutambuila umbi ni amanyisigwa akwe palung'wi, nu kuatambuila, unyenye itai, kutili kilingasiilyo ni kikapumigwa ku "Anga ize ukoli muntu uloilwe kuntyata, nui kungume ulelwa uwu." 13 Uugwa aka aleka, akingila mukati a umkola, wahole ikota nila mpaga nilakwe wantyate. mashua hangi, akahega kutunga nkika ingiiza. 14 35 Ku nsoko wihi nuloilwe kuluguna u likalo nulakwe Itungo nilanso amanyisigwa ai i ilwe kuhola i mikate. ukululimilya, hangi wihi nuika lulimilya u likalo nulakwe Shanga ai akete ni mikate kukila a ipuli ling'wi nai ku nsoko ane hangi ku nsoko a nkani ni nziza, limoli mu mashua. 15 Ai uahugue nu kuligitya, "Mutule ukuluguna. 36 Icumuaiilya ntuni u muntu, ku ulija u miho nu kisunja ku usasu nua Afarisayo nu usasu unkumbigulu wihi, hangi uugwa kulija uula nua likalo nuang'wa Herode. 16 Amanyisigwa akitambulya enso nulakwe? 37 Muntu uhumble kupumya ntuni badala ku enso, "Ingi ku nsoko kiagila i ikate." 17 uYesu ai a likalo nulakwe? 38 Wihi nui nihumilwa i minyala ulilingile ili, nu kuatambuila, "Ku niki mukitambuila ni makani ane mu ulelwa uwu nua ugoolya hangi kutula kuhita kutula ni mikate? Mukili kulinga? Shanga mu ulelwa nuaanya milandu, u Ng'wana wang'wa mulingile? I nkolo yanyu yatulaa mpepee? 18 Adamu ukumuhumilwa i minyala nuikapembya mu Mukete i miho, shanga mukihenga? Mukete akutwi, utemi nuang'wa Tata nuakwe palung'wi ni a malaika shanga mukija? Shanga mukimbukiile? 19 Naza nimigalanilye i mikate itaano ku antu magana a nzogu ataano, ai muhoile nkaku inga nai yizue nia mapuli a mikate?" Akasukiilya, "i kumi na ibilli." 20 Hangi naza nimigalanilye i mikate mupungati ku antu magana anzogu anne, ai muhoile ikaku inga?" 21 Akaligitya, "Mupungati." Aka atambuila, "Mukili kulinga?" 22 Akapembya ku Bethsaida. Antu awo ai amuletile mupoku hangi akamusinja 23 uYesu amutenie. uYesu akamuamba ku mikono u mupoku uyo, nu kumutonga kunzi a kijiji. Nai wakatya i mati migulya a miho akwe nu kugoola i mikono akwe migulya akwe, ai umukoije, "Ukihenga kihi?" 24 Akagoza migulya nu kuligita, "Kihenga antu akigela anga makota akugenda." 25 Papo akagoola hangi i mikono akwe migulya a miho akwe, muntu uyo akapitya i miho akwe ai wihengile hangi, nu kihenga kila ikintu iziza. 26 uYesu ai umulekile alongole ki ito hangi akamutambuila, "Uleke kingila mu kisali." 27 uYesu ai uehigile ni amanyisigwa akwe kulongola ijiji nia ku Kaiseria a ku

9 Hangi ai uligitilye kitalao, "Kulu kuulu kuligitya kitalanyu, ang'wi anyu akoli antu neimikile papa shanga ikalulya i nsha ze akili kuihenga u utemi nuang'wa Itunda uze upembilye ku ngulu." 2 Hangi ze yakila mahiku mutandaatu, uYesu ai uahoile uPetro, Yakobo nu Yohana palung'wi nu ng'wenso mu lugulu, ing'wene duu. Uugwa akandy kukailika ntongeela ao. 3 Ang'wenda akwe akandy kelya nangaluu, melu ikilo, melu kukila melyi wihi mihi. 4 Uugwa uEliya palung'wi nu Musa ai upumie ntongeela ao, hangi ai atulaa akuligitya nu Yesu. 5 uPetro ai usukiilye akamutambuila uYesu, "Ng'walimu, Ingi iziza usese kutula papa, ni kuzenge itala itaatu, king'wi ku nsoko ako, king'wi ku nsoko ang'wa Musa ni kiuya ku nsoko ang'wa Eliya." 6 (Ku nsoko shanga ai ulilingile ntuni nika kuligitya, ai itumbile nangaluu.) 7 Ilunde ai lipumie nu kuakunkila, Uugwa luli lukapuma mu malunde lukuligitya, "Uyu ingi ng'wana nuane

mulowa. Mutegeelyi ng'wenso." 8 Kupumpugiilya, nai atula akugoza, shanga ai amihengile wihi palung'wi ni aza kuhumile ku mupumya?" 29 Ai uatambuie, "ku enso, kwaala uYesu duu. 9 Nai atula akusima kupuma kinya iti shanga ukupuma kwaala ku malompi." 30 mulugulu, ai ua lagijiye kuleka kumutambuila muntu Akahega pang'wanso nu kukiila ku Galilaya. Shanga wihi ayo ihi nai ihengile, Kupikiila uNg'wana wang'wa ai uloilwe muntu wihi walinge ku amoli, 31 ku Adamu nui kiukigwa kupuma mu ashi. 10 Uugwa ai nsoko ai watulaa ukuamanyisa amanyisigwa akwe. Ai amaikile i makani ao akola. Kuiti a itambuuye enso ku uatambuie, uNg'wana wang'wa Adamu ukupikigwa enso ingi ntuni i ndogoelyo akwe "kiukigwa kupuma mu mikono a antu, hangi akumubulaga. Nuikatulaa ku ashi." 11 Ai amukoixe uYesu, "Ku niki i amanyi wakuza, ze yakilaah mahiku a taatu ukiuka hangi." 32 iligitya kusinja uEliya waze hanza?" 12 Aka atambuila, Kuiti shanga ikalinga uganuli uwu, hangi ai itumbile "kulu kuulu uEliya ukupembya hanza kuguna i intu kumukolya. 33 Uugwa ai apikile ku Karperinaumu. yihi. Ku niki ikilisigwe uNg'wana wang'wa Adamu Matungo nai ukoli mukati i ito ai uakoixe, "Aza kusinja walije ulwago lidu hangi amubipilwe? 13 mukisia ntuni mu nzila?" 34 Kuiti akatula ihitwi. Kuiti kuligitya kitalanyu uEliya ai wakondya kuza, Kuiti ai atulaa akikunguma mu nzila kina nyenya nai hangi ai amutendile anga nai aloilwe, anga iti u watulaa mukulu kukila. 35 Ai wikie pih i akaitanga ukilisigwa nuiligitya kutula nuanso." 14 Hangi nai ikumi na abiili palung'wi, hangi ai uligitilye ni enso, agomokile ku amanyisigwa, ai ihengile idale ikulu "Anga ize wihi uloilwe kutula wang'wandyo, ingi liapilimikiye ni Asadukayo ai atulaa akikunguma kusinja watule wang'wisheso hangi munyamulimo nua ni enso. 15 Hangi itungo nai ihengile, idale lihi ai ihi." 36 Akamuholu mung'yinya muniino akamuika likuiwe nu kumumankiila kumulausha. 16 Ai uakoixe i pakati ao. Akamuholu mu mikono akwe, akaligitya. amanyisigwa akwe, "Mukikunguma ni enso migulya 37 "Wihi nuimusingiilya u mung'yinya anga uyu ku autuni?" 17 Ung'wi nu ao mi idale ai umuuusukiye, lina nilane, unsingiye ga nu nene, hangi anga itule "Ng'walimu, aza numuletile ng'wana nuane kitalako; muntu shanga unsingiye unene du, kuiti ga nuyu nai ukete hing'wi naiza wimutendaal waleke kuhuma undagiye." 38 uYohana ai umutambuie, "Ng'walimu kuligitya, 18 hangi wimusasha kukagata nu kumugwisa aza kumihengile muntu ukupumya hing'wi ku lina pih, nu kupuma ipombolu mu mulomo nu kukilisa i nilako hangi kamugilya, ku nsoko shanga ukutayile. mino nu kugagambala. Aza nialompile i amanyisigwa 39 Kuiti uYesu akaligitya, "Leki kumugilyi, ku nsoko ako kumupumya u hing'wi, kuiti shanga ahuma. kutili nuikituma u mulimo nu ukulu ku lina nilane 19 Ai uasukiye, "Ulela nishanga kihuie, kikie nu hangi uugwa panyambele waligitye lukani nu lubi nyenye ku itungo kii? Kihoeela nu nyenye kupikiila lihi migulya ane 40 Wihi nui kutilye nsuta nu sese nali? Muleti kitalane." 20 Ai amuletile u ng'wana ukoli nkika itu. 41 Wihi nuika kinkiilya i kikombe nuakwe. U hing'wi nai umihengil uYesu, kupumpugiilya nika mazi a kung'wa ku nsoko ukoli nu Kristo, tai ai umuikile mu ukagati. uMuhumba ai uwgwie pih kumuila, shanga ukulimilya i kinyamulimo kikakwe. 42 nu kupumya ipombolu mu mulomo. 21 uYesu ai Wihi nuika asasha awa ni aniiro nianihuie unene, umukoixe u tata nuakwe, "Watulaa ni hali iyi ku aza izeetula iziza kitalakwe kutungiiliga ulwala mu itungo kii?" uTata akaligitya, "Puma ung'yinya. 22 nkingo nu kugumilwa mu lizi. 43 Anga u mukono Itungo lulya wigwizaa mu moto ang'wi mu azi, nu nuako ukusashe uteme. Ingi ibahu kingila mu upanga kugema kumulimilya. Anga ize uhumile kituma kihia bila mukono kukila kingila mu ulamulwa uze ukete kuaisiilye nu ku uailya." 23 uYesu ai umutambuie, mikono ihi. Mu moto ni "shanga wimimaa. (Geenna "Angaa ize ukoli ukondanie? Kila i kintu kihumikile g1067) 44 '(Komanilya; U lukili ulu, Nkika naiza i ku wihi nu uhuiie." 24 Kupumpugiilya u tata nua ngunyi shanga ikuza nu moto shanga wilimaa." umutili ng'wana akalila nu kuligitya, "Nihuiye nzaiilye kuhita mu mbugulu nia kali). 45 Anga u mugulu ukusashe, kuhuiila ku ng'waane" 25 Matungo uYesu nai wihenga idale likumankiila kitalao, ai umukenee u hing'wi nu kuligitya, "U ewe hing'wi kimumi hangi gulu, ku g1067) 46 (Komanilya; Ulukili ulu, "Kianza naiza i ulagiilya muleke, leka kingila kitalakwe hangi. 26 ngunyi shanga ikuzaa nu moto nishanga wilimaa" Akalila ku ngulu nu kumaja u ng'wana nu hing'wi ai Umutili mu mbugulu nia kali). 47 Anga ize i liho umupumile. Ung'wana ai wigee anga ukule, Uugwa idu likusashe lipe. Ingi iziza kitalako kingila mu Utemi ai aligitilye, "Wakuza." 27 Kuiti uYesu ai umuhoile ku nuang'wa Itunda uze ukete liho ling'wi, kukila kutula mukono akamunyansula, hangi u ng'wana ai wimikile. ni moho abiili hangi ugung'we ku ulungu. (Geenna g1067) 28 Matungo uYesu nai wakingila mukati, amanyisigwa 48 Kianza niimoli i ngunyi ni shanga ikuza, nu moto ni

shanga wilimaa. 49 Ku nsoko kila ung'wi uku aswa nu moto. 50 uMunyu ingi uziza, anga u munyu ulimilye i kinagunagu kakwe, uku utenda uli utule niki nagunagu kakwe hangi? Mutule nu munyu mukati anyu akola, hangi mutule nu ulyuu ku kila ung'wi."

10 uYesu ai uegile i kianza nikanso nu kulongola mu mukoa nua Ayahudi ni kianza nika ntongeela a mongo nua Yordani, hangi anyianza akamutiyata hangi. Ai uamanyisiliye hangi, anga nai yatulaa ntendo akwe kituma. 2 Hangi i Afarisayo akapembya kumugema hangi akamukolya, "Ingi taine ku mugoha kutemanuka nu musungu nuakwe?" 3 uYesu aka asukiilya "uMusa ai umulagiye ntuni?" 4 Akaligitya, "uMusa ai ulekee kukilisa ibada nila kutemanuka hangi kumuzunsa u musungu." 5 "Ingi ku nsoko a ukaku nua nkolo nianyu yiyo ndogoelyo ai umukilisiye ilagiilo ili." uYesu ai uatambuie. 6 "Kuiti kupuma u ng'wandyo nua u umbwa, 'Itunda ai ua umbile mugoha nu musungu.' 7 Ku nsoko iyi u mitunja ukumuleka u tata nuakwe nu nyinya nuakwe ukuambinkana nu mukima nuakwe, 8 hangi awo nia biili akutula muili ung'wi; ku nsoko shanga a biili hangi, ila muili ung'wi. 9 Ku lulo niuka kiambinkania Itunda, u ng'wana adamu waleke kukitemanula." 10 Nai akatula mukati ito, amanyisigwa akwe akamukolya hangi kutula ili. 11 Aka atambuila, "Wihi nuimulekaa umusungu nuakwe nu kutina musungu mungiiza, wituua ugoolya ku ng'wakwe. 12 Umusungu nu ng'wenso aga wamuleke u mugoha nuakwe nu kutinwa nu mugoha mungiiza, ukituma ugoolya." 13 Ni enso ai amuletee ang'yinya niao nia niino iti waatenie, kuiti amanyisigwa aka apaty. 14 Kuiti uYesu nai ulilingile nilanso, Shanga akaloeligwa ni lyenso lukulu aka aila, "Alekeli i ang'yinya nia niino aze kitalane, hangi leki kuagilyi, ku nsoko niili anga awa u utemi nuang'wa Itunda ingi wao. 15 I tai kumutambuila, wihi nishanga uku usingiilya u utemi nuang'wa Itunda anga mung'yinya nu muniino kulu kuulu shanga uhumile kingila mu utemi nuang'wa Itunda. 16 Uugwa aka ahola i ang'yinya mu mikono akwe nu kuakendepa waze aikiilya mikono akwe migulya ao. 17 Hangi nai wakandyu muhinzo nuakwe muntu ung'wi ai umu mankie hangi akatugama ntongeela akwe, aka mukolya, "Ng'walimu Mukende, nitume ntuni iti nihume kusala u upanga nua kali na kali?" (aiōnios g166) 18 Nu Yesu akaligitya, "Ku niki ukunintanga mukende? Kutili niiza mukende, kwaala Itunda wing'wene duu. 19 U malingile i malagiilyo; Leka kubulaga, Leka kugoolya, Leka kia, Leka ku kuiila u uteele, Leka kukongela, Mukulye u tata nu ia nuako." 20 U muntu nuanso akaligitya, "Ng'walimu, aya ihi

namakuiye puma nai nkoli ni muhumba." 21 uYesu ai umugozee nu kumulowa. Akamatambuila, "Ukepewe kintu king'wi. Utakiwe kugulya yahi nuatuile ni nyenso nu kuinkiilya i aula, hangi ukutula ni itulyo kilunde. Uugwa upembye untyate." 22 Kuiti aka hung'wa ukata kunoko a uganulwa uwu; ai uegile aze uhukilye, ku nsoko ai ukete nsao idu. 23 uYesu akihenga nkika yahi nu kua tambuila i amanyisigwa akwe, "Ingi kinya uli niyili ikaku ku mugoli kingila mu utemi nuang'wa Itunda! 24 Amanyisigwa ai akiwe ku makani aya. Kuiti uYesu aka atambuila hangi, "Ang'yinya, ingi kinya uli ni yili ikaku kingia mu utemi nuang'wa Itunda! 25 Ingi itontu ku ngamia kingila mu nzuunki a lusinge, kukila muntu nu mugoli kingila mu utemi nuang'wa Itunda." 26 Ai akiwe nangaluu hangi akitambullya, "Iti gwa nyenyu ukugunika" 27 uYesu aka agoza nu kuligitya, "Kung'wa bina adamu shanga ihumikile, kuiti shanga kung'wa Itunda. Ku nsoko mung'wa Itunda ihi ahumikile." 28 uPetro akandy akuligitya nu ng'wenso, "Goza kulekile yahi hangi kakutyata." 29 uYesu akaligitya, "I tai kumuila unyenye, kutili nualekilee ito ang'wi heu, ang'wi muluna musungu, ang'wi nyinya, ang'wi tata, ang'wi ana, ang'wi mugunda, ku nsoko ane, ni kunsoko a nkani ni nziza, 30 naize shanga ukusingiilya nkua igana ikilo a itungili papa mi ihi; Ito, heu, muluna musungu, nyinya, ana, nu mugunda, ku lwago, nu unkumbigulu nu upembilye, upanga mua kali na kali. (aiōn g165, aiōnios g166) 31 Kuiti idu niale ang'wandyo akutula a ng'wishes hang ni aile a ng'wishes akutula a ng'wandyo." 32 Nai atula munzila, kulongola ku Yerusalem, uYesu ai watulaa utongee ntogeela ao. Amanyisigwa ai akiwe, hangi awo nai atulaa atyatille ku nyuma ai itumbile. Uugwa uYesu akaapumya ku mpelo hangi awo ni ikumi na abiili nu kandyu kuatambuila naiza kikumupumila iti pakupi; 33 Goza, kulongoe kupikiila ku Yerusalem, nu Ng'wana nuang'wa Adamu ukupikigwa ku akuhanu ni akulu ni amanyi. Akumulamula washe hangi akumupumya ku anyaigu. 34 Akumukuna, akumutiyila i mate, akumukua milanga, hangi akumubulaga. Kuiti ze yakila mahiku ataatu ukiuka." 35 uYakobo nu Yohana, ana ang'wa Zebedayo, ai azile kitalakwe nu kumutambuila, "Ng'walimu, kuloilwe ukutendeele kihni ku ukulompa." 36 Ai uatambuie, "Muloilwe numutendeele ntuni?" 37 Akaligitya, "Ukugombye kikie nu ewe mi ikulyo nilako, ung'wi mu mukono nuako nua kigoha nu mya mukono nuako nua kima." 38 Kuiti uYesu ai uasukiiye, "Shanga mulingile ni muku kilompa. Muhumilene kuking'wela i kikombe naiza kuking'wela ang'wi kugimya u wogigwa naza nikogigwa?" 39 Akamatambuila, "Kuhumile" uYesu

aka atambuila, "i kikombe ni nika king'wela, mu Amanyisigwa a biili ai amuletile u ng'waa ndogwe kuking'wela. Nu wogigwa naza kitalao nogigwe, muku kung'wa Yesu hangi ai aie ang'wenda ao migulya ugimya. **40** Kuiti nuikikie mukono nuane nua kigoha akwe iti uYesu wahume kumunankila. **8** Antu idu ang'wi nua kikima shanga nene nina kupumya, kuiti akaila i ang'wenda ao mu balabala, ni auya ai aie ingi ku awo naza kitalao yakondile kuzipiiliga." **41** ntaambi nai aitemile kupuma mu migunda. **9** Awo nai Awo i amanyisigwa auya ikumi nai akija aya, akandy a longoe ntongeela akwe hangi nawo nai amutatiie ai ku atakiila uYakobo nu Yohana. **42** uYesu akaitanga azogooye, "Hosiana, Ukendepilwe nupembilye ku ilna kitalakwe ku kuligitya, "Mulingile kina awo niasigile nila Mukulu. **10** Ukendepwe u utemi nu upembilye kina ahumi nia anyaingu i ahumaa, ni antu ao ni ahugu nuang'wa tata itu u Daudi! Hosiana kung'wa nu koli ia lagila u uhumi migulya ao **43** Kuiti shanga itakiwe migulya" **11** Uugwa uYesu akingila ku Yerusalem kutula iti mukati anyu. Wihi nuloilwe kutula mukulu hangi ai ulongoe mi itekeelo hangi akagoza kila i kati anyu kusinja nua muaiilye, **44** hangi wihi nuloilwe kintu. Itungili, itungo ai latulaa lalongola, ai ulongoe ku kutula wang'wandyo mu kati anyu ingi kusinja watule Bethania palung'wi nawo ni ikumi na abiili. **12** Luhiku mutuang'wa nua ihi. **45** Ku nsoko uNg'wana nuang'wa nai lutyatile, itungo nai atula agomokile kupuma ku Adamu shanga aza uzile kuailigwa ila kuailiya, nu Bethania, ai watulaa ni nzala. **13** Hangi akihenga u kulupumya u likalo nulakwe kutula usukiilya ku idu." **46** Akapembya ku Yeriko. Nai wakatula ukuhega ku anga ize ai uhurimile kulija kihii migulya akwe. Hangi Yeriko ni amanyisigwa akwe hangi idale ikulu, ng'wana itungo nai watula ulongoe ku nuanso, shanga akalija nuang'wa Timayo, Batimayo, mupoku nulompaa, kihii kwaala matutu, ku nsoko shanga ai matungo ai wikie mpelo ipamda. **47** Nai wakija kina ingi a mutini. **14** Ai u utambuie, "Kutili wihi nuikalya i Yesu Munazareti, ai wandilye kuzogolya nu kuligitya, nkali kupuma kitaalako hangi." Hangi i amanyisigwa "Yesu, Ng'wana nuang'wa Daudi, mbaisiilye!" **48** akwe akija. (aiōn g165) **15** Ai azile ku Yerusalem, Idu ai amupatilye u mupoku uyo, aze mutambuila nu ng'wenso ai wingie mi itekeelo hangi akandy wakilage. Kuiti ai ulile ku luli ikilo, "Ng'wana nuang'wa kuapumya kunzi i agulya ni aguli mukati i itekeelo. Ai Daudi, mbaisiilye!" **49** uYesu ai wimikile nu kulagiilya uiipie i meza nia akaila mpia ni matuntu a awo nai witangwe. Ai amitangle u mupoku uyo, azeligitya, Kina atulaa akugulya i nkunda. **16** Shanga ai umulekee wihi mukomoli! nyansuka! Yesu ukuitanga." **50** Akauguma kukenka kihii mi itekeelo nai kihumile kuguligwa. **17** Ai ku mpelo u mujulungu nuakwe. akamanka ikilo, nu uamanyisilye hangi akaligitya, "Iti shanga ai ikilisigwe kupembya kung'wa Yesu. **51** uYesu akamusukiilya ne, 'ito nilane likitangwa ito nila ikumbiko ku anyaingu nu kuligitya, "Uloilwe nukutendele ntuni?" U mugoha ihi?" kuiti malitenda ikulungu nila asapuilaang'y'i." **18** uyo nu mupoku akasukiilya, "Ng'walimu, ndoilwe Akuhani niakulu ni amanyi ai igulye nai watulaa kihenga." **52** uYesu akamuila, "Longola, u uhuili nuako wiligitya, ni enso ai adumile nzila a ku mubulaga. wakuguna." Papo paapo i miho akwe akihenga; hangi Ga ni iti ai amogopile ku nsoko i umbi ai likuiwe nu akamutuya uYesu mi ipanda.

11 Itungo nilanso nai akapembya ku Yerusalem, Nai akahumbeela ku Besthfage ni Bethania, mu Lugulu nula Mizeituni, uYesu aialagiyie abiili mukati a amanyisigwa niakwe **2** hangi ai utambuie, "Longoli mu kijiji kigozenkanile nu sese. Itungo ni mikingila mung'wanso, mikamuhanga ng'wa andogwe naiza wakili nankilwa. Mutunguili hangi mu mulete kitalane. **3** Hangi anga wihi wamutambuila, "Ku niki mukituma iti?" mutakiwe kuligitya, ' Mukulu umutakile hangi itungo ukumususha papa." **4** Akalongola nu kumuanga u ng'waa ndogwe utungilwe kunzi a mumpita mu kisali niking'walyi, ni enso ai amutunguie. **5** Hangi ang'wi a antu nai akoli imikile pa ng'wanso hangi aka atambuila, "Mukituma ntuni, kumutungula u ng'waa ndogwe nuanso?" **6** Ai a atambuie anga uYesu nai ua tambuile, hangi i antu aka aleka alongole. **7**

kidau dau, ai ui hengile u mutini wumile kupikiila mu mili akwe. **21** uPetro ai ukimbukile nu kuligitya, "Rabi! Goza, ikota nila mutini nai u uzumile wumaa." **22** uYesu ai uasukiilye, "Mutule nu uhuili mung'wa Itunda. **23** Huiili kumuila kina kila nu iluilaa u lugulu ulu, ' Hega, hangi wigumile u mukola mu lizi, 'hangi anga ize mugila i nkankani mu nkolo akwe kuiti uhuile kina nukiligitilye kikupumila, iti uu Itunda nuikituma. **24** Ku lulo kumuila; kila i kintu ni mulompile nu kukolya ku nsoko akwe, huiili kina mukusingiilya, ni yenso yukutula yanyu. **25** Matungo ni mukimika nu kulompa, mutakiwe kulekela kihii ni mukikete ku wihi, iti kina uTata nuanyu nukoli kilunde amulekele ga nu nyenye u utumuli nuanyu. **26** (Komaniilya; Ulukiili ulu, "Kuiti angamuhite kulekela, ang'wi uTata nuanyu nukoli kilunde shanga ukulekela i milandu anyu" umutili mu

mbugulu nia kali). 27 Nai atulaa ku Yerusalem hangi. mpyani nanso ki italao. Iti gwa ai amulekile akalongola Nu Yesu nai watulaa ukugenda mi itekeelo, akuhani yao. 13 Uugwa aka alagiilya ang'wi a afarisayo ni ni akulu, amanyi ni anyampala ai azile kitalakwe. a herode kitalakwe iti ku mugema ku nkani. 14 Nai 28 Ai amutambuie, "Ku uhumi kii ukituma i makani akapika, akamuila, "Ng'walimu, kulingile kina shanga aya?" Hangi ingi nyenу numinkiye u uhumi nua ukee i masigo a wihi hangi shanga ulagiie ukuili kati kituma aya?" 29 uYesu ai uatambuie, "Nikamukolya a antu. Ukumanyisa i nzila ang'wa Itunda mu tai. Itii! ikolyo ling'wi. Ntambuili nu nene nikamutambuila ku ingi tai ane kupumya i kodi kung'wa Kaisari ang'wi uhumi kii kituma i makani aya. 30 Itii, u wogigwa ishi? Itii! Kuhumile kupumya ang'wi ishi? 15 Kuiti nuang'wa Yohana ai upumile kilundene ang'wi ai uYesu ai ulingile u udosi nuao nu kuatambuila, "Kuniki upumile ku ana adamu? Nsukiilyi." 31 Ai itambuuye mukungema? Ninkiilyi i dinari nihume kumigoza." 16 mukati ao nu kikilya nu kuligitya, "Anga kuligitye, Akaleta ing'wi kung'wa Yesu, Aka atambuila, Itii! ingi 'Kupuma kilunde,' ukuligitya, 'Ku niki gwa shanga ikelu lang'wa nyenу nu ukilisigwa nu ukoli apa ingi ai ku muhuui? 32 Kuiti anga kuligitye, 'Kupuma ku wang'wa nyenу? Akaligitya, "Wang'wa Kaisari." 17 ana adamu,..." Ai aogopile i antu, ku nsoko ihi ai a uYesu aka atambuila, Minkiilyi u Kaisari i intu niang'wa ambiie kina uYohana ai watulaa munyakidagu. 33 Kaisari nu Itunda i intu niang'wa Itunda." Akamukulwa. Uugwa ai amusukiye uYesu nu kuligitya, "Shanga 18 Uugwa iAsadukayo, ni iligitya kutili u wiuki, ai kulingile. Uugwa uYesu aka atambuila, "Uugwa nu akamutyata. Akamukolya, azelilitya. 19 Ng'walimu, uMusa ai ukukilisiye kina, 'Anga itule u muluna washe nu kumuleka u mukima ku nyuma akwe, Kuiti shanga ulekile ung'wana, muntu ukumuhola u mukima nua muluna nuakwe, nu kiligilya u ng'wana ku nsoko a muluna nuakwe.' 20 Ai akoli ni aluna mupungati, nu ang'wandyo ai uhoile u mukima ni hangi akasha, shanga ai ulekile u ng'wana. 21 Uugwa nua kabiili ai umuhoile nung'wenso akasha, shanga ai ulekile u ng'wana. hangi nua kataatu ga ni iti. 22 Hangi nua mupungati shanga akaleka u ng'wana. Mpelo akwe ga nu musungu akasha. 23 Itungo nila wiukigwa, ni ikiukigwa hangi, Itii! Ukatula mukima wang'wa nyenу? Kuiti awo i aluna ihi mupungati ai atulaa agoha akwe." 24 uYesu ai uatambuie, "Itii! Ili shanga nsoko kutula malimiligwaa, ku nsoko shanga mulingile u ukilisigwa ang'wi ngulu niang'wa Itunda?" 25 Itungo nila kiukigwa puma ku ashi, shanga akutina ang'wi kingila mu utinwa, ila akutula anga i amalaika nia Kilunde 26 Kuiti, kutula ashi naiza akiukigwa, Itii! Shanga ai musomile kupuma mu mbugulu ang'wa Musa, mu nkani ni yi tunku, iti Itunda nai uligitilye nu kumuila, 'Unene ingi Itunda nuang'wa Abrahamu, hangi Itunda wang'wa Isaka, hangi Itunda wang'wa Yakobo?' 27 Nuanso shanga Itunda nua ashi, ila nua ni akoli apanga. Ingi i kihenga malimilaa." 28 Ung'wi nua amanyi akapembya nu kija i ntambu ao; ai wihengile kina uYesu ai uasukiye iziza. Ai umukoije, Itii! ingi ilagiilyo ni liuli nilikete u usanigwa ikilo mu ihi?" 29 uYesu ai umusukiye, "Nila kusanigwa ingi sili, "Ije, Israeli, Mukulu Itunda nuitu, Mukulu ingi ung'wi. 30 Kusinja u mulowe uMukulu Itunda nuako, ku nkolo ako ihi, ku Ngwau ng'welu nuako wihi, ku mahala ako ihi, nu ku ngulu niako yihi!" 31 Ilagiilyo nila ka biili ingi sili, 'Kusinja umulowe u munyakisali nuako anga nuioilwe

12 Uugwa uYesu ai wandilye kuamanyisa ku mpyani. Akaligitya, "Muntu ai utemeemugunda nua mizabibu, akauktilla ikito, hangi akahimba ikombo nila kugundikila u muvinyo. Akazenga i kilingasiilyo hangi uugwa aka wililha u mugunda nua mizabibu ku alimi nia mizabibu. Uugwa ai utungile muhinzo nua kuli. 2 Itungo nai lipikile, ai umulagiye munyamulimo ku alimi nia mizabibu kusingiilya kihikupuma kitalao ing'wi nia nkali nia mugunda nua mizabibu. 3 Kuiti ai amuamble, akamukua, hangi akamuzunsa bila kintu. 4 Akalagiilya kitalao munya mulimo mungiiza, akamuaalya kitwe nu kumutendeela makani a minyala. 5 Ikili ai umulagiye mungiiza, nuyu nu ng'wi akamubulaga. Ai a atendee ni auya idu makani anga yayo yaayo, aze akua ni auya kuabulaga. 6 Ai wakili ukete muntu ung'wi ikilo nua kumulagiilya, ng'wana mulowa. Nu ng'wenso ai watulaa wang'wiso nai ulagiigwe kitalao. Akaligitya, "Akumukulya u ng'wana nuane." 7 Kuiti i ilihwa akitambulya enso ku enso, "Uyu ng'wenso musali. Pembyi, si ni kumubulage, nu usali ukutula witu 8 Ai amugilinkiye, akamubulaga nu kumuguma kunzi a mugunda nua mizabibu. 9 Ku lulo, Itii! Ukituma ntuni u mukola hiu nua mugunda nua mizabibu? Ukpembya nu kualimilya i alimi nia mizabibu nu kuwinkiilya u mugunda nua mizabibu ku angiiza. 10 Mukili kulija kusoma u ukilisigwa uwu? "Igwe naiza ia zengi ai alihitile, latulaa igwe nila kumpelo. 11 Ili ai lipumile ku Mukulu, hangi ingi nila ukuilwa mu miho itu" 12 Ai adumile kumuamba uYesu, Kuiti ai aogopile i anyianza, Kuiti ai alingile kina ai watulaa utambue i

u mukola.' Kutili ilagiilyo ingiiza ni ikulu kukila aya." nika makani aya kupumila?" 5 uYesu ai wandleyle 32 uMumanyi akaligitya, "Iziza Ng'walimu! Uligitilye kuatambuila, "Tuli miakendegeeli kina mntu wihi tai kina Itunda ini ung'wi, ni kina kutili nu mungiiza waleke kumulimilya. 6 Idu ikapembya ku lina nilane kukila nuanso. 33 Kumulowa nuanso ku nkolo ihi, azeligitya 'Unene ng'wenso,' hangi akualimilya idu. 7 nu ku ulingi wihi nu ku ngulu yahi, nu kumulowa u Ni mikija ulugu nu pwepwe nua uligu, leki kitumbi; munyakisali anga u mukola, ingi kusanigwa nangaluu makani aya atakiwe kupumila, kuiti i mpelo ikili. 8 kukila i masongelyo ang'wi ipolya nila kulimiliga." 34 Ihi likunyansuka kikua ni ihi lingiiza, nu utemi nsuta Itungo uYesu nai wakihenga kina wapumya isosho nu utemi. Yikatula ni matetemeko nkika nia kuli ni nila upolo, akamutambuila, "Uewe shanga ukoli kuli nu kuli, hangi nzala. Uwu ingi ng'wandyo nua uwai. 9 utemi nuang'wa Itunda." Ze yakila pang'wanso kutili Tuli miho. Akumutwala kupikiila mu maanza, hagi ga nung'wi nai ugemode kumukolya uYesu makolyo mukukuwa mu matekeelo. Mukimigwa ntongeela a ihi. 35 Hangi uYesu ai usukiyye, itungo nai watula ahumi ni atemi ku nsoko ane, anga ukuuili kitalao. ukumanyisa mu itekeelo, akaligitya, "Itii! amanyi iligitya 10 Kuiti i nkani ninza kusinja hanza itanantigwe ku kina uKristo ingi ng'wana wang'wa Daudi? 36 uDaudi anyaingu ihi. 11 Ni ikatula amuamba nu kuinkiliya, mukola mu Ng'wau Ng'welu, ai uligitilye, 'uMukulu ai leki kitumbi kutula iko nimukaligitya. Mukati itungo uligitilye ku Mukulu nuane, ikie mu mukono nuane nilanso, mukinkiliwgwa ntuni nika kuligitya; shanga nua kugoha, kupikiila niazipyre i alugu niako kutula pih i mifikatula nyenye ni mikaligitya, ila Ng'wau Ng'welu. 12 a migulu aki." 37 uDaudi mukola wimitangaa uKristo, Munyandugu ukumusemela u muluna kubulagwa, u 'Mukulu' Itii! ingi ng'wana wang'wa Daudi kinya uli?" tata nu ng'wana nuakwe. iAna akimika nsuta a atata Hangi milundo ukulu ai umutegeeye ku ulowa. 38 Mu ao hangi kuasasha kubulagwa. 13 Mukutakiila wa ni umanyisiga nuakwe uYesu ai uligitilye, "Ikendegeeli kila u muntu ku nsoko a lina nilane. Kuiti nuikagimya nia manyi, niakete i nsula akugenda nia mujulungu kupikiila i mpelo, muntu nuanso ukugunika. 14 Ni nialipu nu kulamukigwa mu masoko 39 nu kikie mu mikihenga utaki nua ubipigwa wimikile pang'wanso matuntu a akulu mu matekeelo nu mu siku kuu ku ni shanga utakiwe kimika (nukusoma nua linge), nkika nia akulu. 40 Akulya ga ni mato a ahimbi hangi papo niamoli mu Yuda amankile mu malugulu, 15 akulompa malompi malipu iti kina i antu aihenge. nu ng'wenso nukoli migulya i ito nualeke kusima pih Antu awa akusingilya u ulamula nu ukulu." 41 Uugwa ito, ang'wi kuhola kihi nikikoli kunzi, 16 hangi nukoli uYesu ai wikie pih i pakupi ni isandiko nila masongelyo mu mugunda waleke kusuka kuhola u ng'wenda mukati a nkika itekeelo; Ai watula ukugoza antu nai nuakwe. 17 Kuiti ukia awo i asungu niakete inda atulaa akiukila i mpia niao mukati i sandiko. Antu idu i nawa niakonsha mu mahiku nanso! 18 Lompi kina agoli ai aikie negele nkulu a ampia. 42 Uugwa musungu ileke kupumila itungo nila ulyuu. 19 Kuiti yikatula mu muihimbi muula ai uzile nu kuikila ipande ibilli, nsailo Iwago lukulu, naiza lukilikaya kupumila, puma Itunda a senti. 43 Uugwa akitanga i amanyisiga akwe nu nai u umbile u unkumbigulu, kupikiila itungili, ishi, kuatambuila, Huiili kumutambuila, u musungu uyu nu ang'wi shanga ikapumila hangi. 20 Kupikiila u Mukulu muhimbi uikie negele nkulu iki a ihi naza akondya nuikakepya i mahiku. Kutili u muili nuikagunika, kuiti pumya mu isandiko nila masongelyo. 44 Kuiti ihi ku nsoko a asagulwa, nuika asagula, wikkapeya apumilye kupumiila nu widu nua upuli nuao. Kuiti u i namba nia mahiku. 21 Matungo nanso anga ize musungu uyu nu muhimbi, kupuma mu uula nuakwe, muntu wihi wika mutambuila, 'Goza, uKristo ukoli apa!' uikie i mpia yahi naza ai utakiwe kuitumila ku likalo nu ang'wi 'Goza, ukoli apo!' leki kuhuili. 22 Kuiti iAkristo nia uteele ni anyakidagu nia uteele akupumila hangi akupumya ilingasiilyo nu ukuilwa, iti kina, amukongele, nsigile ga ni asagulwa. 23 Tuli miho! Nakondyaay mutambuila aya ze akili i matungo. 24 Kuiyi ze yakilaa u Iwago nula mahiku nanso, i lyoa likuikilwa kiti, u ng'weli shanga ukupumya u welu nuakwe, 25 i nzota yuukugwa kupuma kilunde, ni ingulu ni ikoli kilunde yukuhiingiika. 26 Papo ni ikamihenga u Ng'wana wang'wa Adamu upembilye mu malunde ku ngulu nkulu ni ikulyo. 27 Papo ukulagiilya i amalaika akwe hagi ukulingiila palung'wi i asagulwa akwe kupuma nkika inne ni yahi, kupuma i mpelo nui ihi kupikiila i

13 uYesu nai wakatula ukugenda kupuma mi itekeelo, ung'wi nua amanyisiga akwe akamukolya, "Ng'walimu, goza i magwe aya ni aku kuilwa ni mazumba!" 2 Akamutambuila, Ukihenga i mazumba aya ni makulu? Kutili ga nigwe ni ling'wi nilika sagiila migulya a lingiiza ni shanga aza likugwa pih." 3 Nu ng'wenso nai wakatula wikie migulya a lugulu nula mizeituni kituli i itekeelo, uPetro, Yakobo, Yohana nu Andrea akamukolya ku kinkunku. 4 "Kuile, i makani aya akutula nali? Ingi ntuni i kilingasiilyo

mpelo ilunde. 28 Ku mutini imanyisi. Anga itambi nili i akulu a Akuhani nai igulye ili, ai iloile hangi akalaga humile kupumya nu kuika u ukende mu matutu akwe, kuminkiilya mpia. Ai wandilye kuduma ilyoma nila papo mukulinga kina i kipasu kikoli pakupi. 29 Uu gwa kuminkiilya kitalao. 12 Mu luhiku nula ng'wandyo nula yili, nimikihenga i makani aya anga apumile, lingi kina mkate nishanga ukiye i igai, itungo nai apumilye ukoli pakupi, ni mimpita. 30 Tai, kumuili, uwu u ulelwa u ng'waa nkolo nua pasaka, amanyisigwa niakwe shanga ukukila kuli ze akili imakanai aya kupumila. 31 ai amutambuie, "Uloilwe kulongole pii kuzipiilye iti Ilunde ni ihi yukukila, kuiti imakanai aye shanga ukukila ulije kulya u ludya nula pasaka?" 13 Ai ua lagiiye lukulu. Kuiti kutula luhiku nulanso ang'wi saa, 32 kutili amanyisigwa akwe abiili nu kuatambuila, "Longoli nulangile, ga nia malaika nia kilunde, ang'wi Ng'wana, mu kisali, nu mitunja naiza ukenkile i ntunda ukiona ila Tata. 33 Tuli miho, Gozi, ku nsoko shanga mulingile nu nyenye. Mutyati. 14 Ito nuikingila, mutyati hangi ingi itungo kii akupumila. (Komaniihya; U lukiili ulu, mutambuili u mukola ito nilanso, 'Ung'walimu uligitilye, "Mutule miakendegeeli, Gozeeli hangi lompi ku nsoko Kikoli pii i shumba nika aziila kianza ni nikalila i pasaka" umutili mu mbugulu nia kali). 34 Ingi anga ni amanyisigwa ane?" 15 Ukumulagiila i shumba umuntu nulongoe muhinzo; wakaleka ito nilakwe, nu niaka migulya kikulu ni kikete i iseme niize kikoli kumuika u mutuung'wa nuakwe kutula muhumu ni kikondile. Itumi u uzipiilya ku nsoko itu pang'wando." ito, kila ung'wi nu mulimo nuakwe. Nu kumulagiila u 16 Amanyisigwa ai ahegile akalongola mu kisali; ai musunja kikie miho. 35 Ku lulo tuli miho! Kuiti shanga ahangile kila ikintu anga nai watulaa uatambuie, mulingile ingi nali u mukulu nu ito nuikagomoka ki hangi akazipiilya u ludya nula pasaka. 17 Matungo ito, ihumikile ingi mpindi, utiku nuigingu, itungo nia nai yatula mpindi, ai upembilye ni awo ikumi na abili. nsambaligugu ni ikakunkula, ang'wi kidau dau. 36 18 Hangi nai akatula akumihumbeela i meza nu kulya, Anga waze kupumpugiilya, waleke kuhanga ulae. 37 Iko ni kukiligitya ku kila u muntu; Huguki!"

14 Ai yatulaa mahiku abiili duu ze yakilaa i siku kuu a pasaka nulu nula mikate Ni shanga i ikiwe i igai. Akuhani niakulu ni amanyi ai atulaa akuduma nzila akumuamba uYesu ku uhugu nu kumubulaga. 2 Ku nsoko ai aligkeit, "Shanga itungo lili nila siku kuu, antu aleke kuza kituma u minyomo." 3 Matungo uYesu nai ukoli ku Bethania mi ito kung'wa Simioni munyambili, hangi nai wakatula utungile mu meza, musungu ung'wi ai uzile kitalakwe waze ukete i nsupa a manyunkiilo a nardo nziza ikete nsailo nkulu nangaluu, ai umibunangile i nsupa nu kumadubunsha migulya itwe nilakwe. 4 Kuiti ai akoli ang'wi ao nai atakile. Ai itambuie enso ku enso azeligkeit, "Ingi ntuni insoko a ulimilyi uwu? 5 Manyunkiilo aya aza azeeguligwa ku dinari magana ataatu ni ikilo, hangi apegwe i aula." Ni enso ai amupatilye. 6 Kuiti uYesu ai uligitilye, "Muleki wing'wene duu. Ku niki mukumunyoma? Witumile ikani iza kitalane. 7 Mahiku ihi i aula muakete, hangi itungo lihi ni mukuhung'wa i nsula muhumile kituma ni maza kitalao, kuiti shanga mukutula nu nene itungo lihi. 8 Witumile iko nukihumile, u upuguhie u muili nuane i makuta ku nsoko a uikwi. 9 Tai kuimuii, kila i kianza i nkani ninza niuku tanantigwa mu unkumbigulu wihi, iko nukitumile u musugu uyu kikutambulwa ku ukimbuiilyi nuakwe. 10 Uugwa uYuda Iskariote, ung'wi nua awo ikumi na abiili, ai ulongoe ku akulu a akuhani iti kina walije kuminkiilya kitalao. 11 Matungo

Ihi akasiga ikulu, hangi ung'wi ze yakilaa u maya ai amutambuie, "Kulu kuulu shanga u nene?" 20 uYesu ai usukiiye nu kuatambuila, "Ingi ung'wi nua ikumi na abiili kati anyu, ung'wi naiza itungili ukuliilya ipuli mi bakuli palung'wi nu nene. 21 Ku soko uNg'ana wangwa Adamu ukulongola anga uu u ukilisigwa nu uligitilye migulya akwe. Kuiti ukia nuakwe u muntu uyo naiza kukiila nuanso u Ng'wana wang'wa Adamu ukugumaniiygwa! Aza izeetula iziza kunkilinkila ku ng'wakwe anga ize u muntu nuanso ai uzeeleka kutugwa 22 Hangi nai atula akulya, uYesu ai uhoile u mukate, akaukendepa, nu ku uega. Akainkiilya wazeligkeit, "Holi. Uwu ingi muili nuane." 23 Ai uhoile i kikombe, akalumbiilya, hangi akainkiilya, hangi ihi akaking'wela. 24 Ai uatambuie, "Iyi ingi sakami aye na wigombya, sakami ni hunuka ku nsoko a idu. 25 Tai kumutambuila, shanga kung'wa hangi mu nkali iyi na muzabibu kupikiila u luhiku ulo ni nikang'wa nu upya mu utemi nuang'wa Itunda." 26 Nai akondya kimba u wimbo, ai alongoe kunzi mulugulu nula mizeituni. 27 uYesu ai uatambuie, "Unyenye mihi mukibagula kuli ku nsoko aye, ku nsoko ikilisigwe, 'Nikamukua u mudimi ni nkolo yokusapatila.' 28 "Kuiti ze yakila ku iuka kitalane, nikamutongeela ntongeela anyu ku Galilaya." 29 uPetro ai umutambuie, "Anga itye ihi ga akuuleka, unene shanga kuuleka." 30 uYesu ai umutambuie, "Tai nakutambuila, u utiku uwu, ze ikili i nsambaligugu ku kunkula nkua ibilli, wikatula wanihita nkua itaatu." 31 Kuiti uPetro ai uligitilye, "Anga insinje ga nu kusha

palung'wi nu ewe, shanga ku uhita."Ihi ai apumilye nu ng'wenso ai umutyatile uYesu ku kuli, kutunga mi ilago lilo liilo. 32 Ai apembilye mu nkika nai itangwaa itando nilang'wa kuhani nu mukulu. Ai wikie palung'wi Gethsemane, nu Yesu ai uatambuie i amanyisigwa ni asunja, nai atulaa pakupi nu moto akaze ota akwe, "Ikii papa itungo ni kikumbika." 33 Ai uahoile u iti kulija upyu. 55 Matungo nanso akuhani niakulu Petro, Yakobo nu Yohana palung'wi nu ng'wenso, ihi ni ianza lihi ai atulaa akuduma ukuili kung'wa akandy kuhung'wa kinya uwai nu kaga nangaluu. Yesu iti alije kumubulaga. Kuiti shanga ikaulija. 56 34 Ai uatambuie ung'yeniy nuane ukete kinya uwai Ku nsoko antu idu ai aletile ukuili nua uteele ku nangaluu, ga insha. Sagi papa nu kelya." 35 uYesu ngwaakwe, kuiti ga nu ukuili nuao shanga ukimpyana ai ulongoe ntongeela iniino, akagwa pih, akalompa, 57 Ang'wi ao ai imikile nu kuleta ukuili nua uteele anga ize ihumikile, kina isaa iyi aza ize muhuga. 36 ku ng'waakwe; azeligit, 58 "Aza kigulye ukuligity, Ai uligitilye, "Aba, Tata, Makani ihi kitalako ahumikile. 'Nikalibipy i tekeelo ili nai lizipigwe ku mikono, nu Nihegelye i kombe iki. Kuiti shanga ku ulowa nuane, mukati a mahiku a taatu nikikalizenga ingiiza ni ila ulowa nuako." 37 Ai ugomokile nu kua hanga alala, shanga lizipigwe ku mikono." 59 Kuiti ga nu ukuili hangi aka mutambula uPetro, "Simioni, itii walalane? nuao shanga ukimpyana. 60 Kuhani nu mukulu ai Shanga wahuma kelya ga i saa ing'wi? 38 Huguki wimikile pakati ao nu kumukolya uYesu, "Itii umugila hangi mulompe muleke kingila mu mageng'wa. Kulu isosh? Antu awa akukuiila ntuni kitalako?" 61 Kuiti ai kuulu i nkolo ikoli iziza, kuiti u muli ingi unementaalu." wikie ihi twii hangi shanga ai usukiye kih. Itungo u 39 Ai ulongoe hangi nu kulompa, hangi ai utumie kuhani nu mukulu ai umukoyle hangi, "Itii u ewe ingi makani yayo yaayo. 40 Ai upembilye hangi waka wi Kristo, ng'wana wang'wa Mukendepwa?" 62 uYesu ahanga alala, kunsoko miho ao ai atulaa malito hangi ai uligitilye, "Unene ng'wenso. Hangi wikumihenga shanga ai alingile ntuni nika kumutambuila. 41 Ai uNg'wana wang'wa Adamu wikie mukono nua kigoha uzile nkua aka taatu nu kuatambuila, Mukili mulae nu nua ngulu upembilye ni malunde a kilunde." 63 kusupyaa? Yakonda! isaa apikaa. Goza! uNg'wana uKuhani nu mukulu ai utamue i ang'wenda akwe wang'wa Adamu ukugumaniiilwa mu mikono a nu kuligity, "Itii, kukili kuloilwe akuiili? 64 Migulye i anya milandu. 42 Uki, kwini. Goza, uyo nuendaa kimeli. Ulamuli nuanyu nu uli?" Hangi ihi ai amulamue ngumaniliya ukoli pakupi." 43 Itungo udu nai watula anga ung'wi nai utakiwe insha. 65 Ang'wi akandy wakili ukuligitya, uYuda, ung'wi nua awo ni ikumi kumutylia i mati nu kumukunikila u usu nu kumukua na abili, ai upikile, ni idale ikulu kupuma kuakulu a nu kumutambuila, "Lota!" A ofisa ai amuhoile nu akuhani, amanyi ni anyampala akete i mpanga ni kumukua. 66 Hangi uPetro nai wakatula wakili ukoli idunkuli. 44 Itungo nilanso u mugumaniiiyi nuakwe pih, mitando, munyamulimo ung'wi nua kisungu ai watulaa uinkiye kilingasiilyo, wazeligit. Uyo ni nuang'wa kuhani nu mukulu akapembya kitalakwe. 67 nikamulungila, ng'wenso. Muambi nu kumutwala pih. Ai umihengile uPetro nai wimikile ukota u moto, hangi a usunji." 45 Itungo u Yuda nai upikile, kang'wi duu ai umugozile ku kumuhambeela. Uugwa ai uligitilye, ai ulongoe kung'wa Yesu nu kuligitya, "Ng'walimu!" "Nu ewe ga aza ukoli nu Munazareti, uYesu." 68 Hangi akamulungila. 46 Uugwa akamuika pih a Kuiti ai uhitile, wazeligit, "Shanga ningile hangi usunji nu kumuamba. 47 Kuiti ung'wi kat iao nai shanga manyile kutula iko nukuligitya!" Uugwa ai wimikile pakupi nu ng'wenso ai uhopoe i mpanga upumile akalongola kunzi itando. (Komaniilya; U lukilli akwe akamukua u munyamulimo wang'wa kuhani ulu, "Hangi i nsambaligugu ikakunkula" umutili mu nu mukulu nu kumutema u kutwi. 48 uYesu ai mbugulu nia akali). 69 Kuiti munyamulimo nua kisungu uatambuie, "Mupembilye kumamba ku mapanga ni pang'wanso, ai umihengile nu kandy kuatambuila idunkuli anga muhegelanyi? 49 Matungo kila luhiku hangi awo naza akoli imikile pang'wanso, "uMuntu uyu ai nkoli nu nyenye hangi nizemanyisa mi itekeelo, ingi ung'wi ao!" 70 Kuiti ai uhitile hangi. Panyambele shanga ai mumambile. Kuiti ili litumikile iti ukilisigwa iniino awo nai atulaa imikile pang'wanso ai atulaa ukondaniile. 50 Hangi awo ihi nai akoli nu Yesu akumumbuila uPetro, "Kulu kuulu u ewe ingi wi ung'wi ai amulekile nu kumanka. 51 Muhumba ung'wi ai ao, ku ndogoelyo ga nu ewe ingi wi Mugalilaya." 71 umutyatile, hangi ai watulaa utugae u mugolole udu Kuiti ai wandilye ki ika u mukola pih a kizumo nu ai watulaa wikumbile kitaligilya; ai amuambile kuiti 52 kulapa, "Shanga numulingile u muntu uyu ni muku ai utaqigie akauleka u mugolole papo akamanka kipwi. mutambula." 72 Uugwa i nsambaligugu ikakunkula 53 Nai akamutongeela uYesu kung'wa kuhani nu kabiili. Uugwa uPetro ai ukimbukiye i makani naiza mukulu. Pang'wanso ai ilundiie palung'wi nu ng'wenso uYesu ai watulaa umutambuie; "Ze ikili i nsambaligugu i akuhani ni akulu ihi, anyampala, ni amanyi. 54 uPeto

ku kunkula nkua ibili, ukunihita nkua itaatu." Hangi ai hangi akagalana i ang'wenda akwe, akamakuila i kula ugwie pih i nu kulila.

15 Kidaau dau maniambwa akulu a akuhani ai atankanila palung'wi ni anyampala ni amanyi ni ianza lihi nila anyampala. Uugwa akamutunga uYesu akamutwala kung'wa Pilato. uPilato akamukolya, "U ewe ingi wi mutemi nua Ayahudi?" **2** Akasukiilya, "U ewe ukuligitya nianso." **3** Akulu a akuhani akaganula u usemelwa widu migulya ang'wa Yesu. **4** uPilato akamukolya hangi, "Shanga ukusukiilya kih? Shanga wihengile iti niaku usemela ku makani idu? **5** Kuiti uYesu shanga ai umusukiye uPilato, hangi nianso ai imukue. **6** Ku u udu itungo nila siku kuu wimutunguila mutugwa ung'wi, mutungwa niize amulompile. **7** Ai amoli atumuli mu kadulumu, mukati ao i abulagi mu kati a nai apilukile ni akutumikila u utumuli nuao. Ai ukoli muntu ung'wi nuitangwa Baraba. **8** Lumbi ai lipembilye kung'wa Pilato, nu kumulompa witume anga nai witumile uko kunyuma. **9** uPilatto aka asukiilya nu kuligitya, "Muloilwe numutunguilye u mutemi nua Ayahudi?" **10** Ku nsoko ai ulingile ingi ku nsoko a wilu akulu a akuhani ai amuambile uYesu nu kumuleta kitalakwe. **11** Kuiti akulu a akuhani ai akinyie i umbi ku kua i yogo ku luli kina watunguilye u Baraba badala akwe. **12** uPilato aka asukiilya hangi nu kuligitya, "Numutende ntuni u mutemi nua Ayahudi? **13** Akakua iyogo hangi, "Maje!" **14** uPilato akaligitya, "Witumile ikani kii ni bibi?" Kuiti akakilinkilya kukua iyogo ikilo ni ikilo "Maje." **15** uPilato waze uloilwe kulinloeyeli umbi, aka atunguilya uBaraba. Akamukua uYesu i mikoha uugwa akamupumya iti wagigwe. **16** la Asikali ai amutongile uYesu kupikiila mukati itando (ilo nilikoli mukati a nkambi) hangi ai ilingiile palung'wi idale nila asikali. **17** Akamutugala uYesu mujulungu nua ung'ole nua zambalau, hangi akapotya i ngala amija akamutugala. **18** Akandy kumukunka nu kuligitya, 'Milamu, Mutemi nua Ayahudi!' **19** Akamukua mi itwe ku mulanga nu kumutyila i mati. Akatugama ntongeela akwe ku kumukulya. **20** Nai akondya ga nu kumukunka, akamutugula u mujulungu nua ung'ole nua zambarau nu kumutugala i ang'wenda akwe, hangi akamupumya kunzi kulongola ku maja. **21** Akamusinja mukila nzila kumuailya, nai watulaa ukingila mu kisali kupuma ku mugunda. Nuitangwaa Simioni Mukirene (tata nuakwe u Iskanda nu Rufo); Akamusinja kukanika ikota nila mpaga nilangwa Yesu **22** la Askali akamutwala uYesu kianza ni kitangwaa Golgotha (ndogoelyo a mpyani iyi ingi Ing'ang'a litwe). **23** Akaminkilya magai na ahalinkanigwe ni manemane, kuiti shanga ai ung'wee. **24** Akamaja hangi akagalana i ang'wenda akwe, akamakuila i kula kulamula i kipande nuikalija kila u asikali. **25** Ipikiie saa tatu kidau dau nai amagilye. **26** Akaika migulya akwe ibada nililiklisigwe u usemelwa. "Mutemi ua Ayahudi." **27** Akamaja palung'wi ni a himbi abiili, ung'wi ipande nilakwe nila kigoha nu muya ki kima ku ng'waakwe. **28** (Komaniilya; Ulukili ulu. "Nu ukilisigwa ukakondaniila nai uligitingwe umutili mu mbugulu nia kali). **29** Nawo nai atulaa akukila ai amutukie, aze hingisa i matwe ao nukuligitya, "Ahal! u ewe nuikalibunanga i itekeelo nu kulizenga ku mahiku ataatu, **30** Igune mukola hangi usime pih puma mikota nila mpaga!" **31** Ku ndogoelyo yiyo yiyo akulu a akuhani ai amusensile azitambulya, palung'wi ni amanyi nu kuligitya, "Ai uagunile i auya, kuiti shanga uhumble kiguna u mukola. **32** Kristo Mutemi nua Israeli, sima pih puma mikota nila mpaga, iti kuhume kihenga nu kuhuiila." Hangi awo nai aqigwe palung'wi nu ng'wenso ga ai amusensile. **33** Nai ipikile i saa mutandatu, kiti kikapembya migulya ihi ihi kupikiila i saa kenda. **34** Itungo nila saa kenda, uYesu akazogolya ku luli lukulu, "Eloi, Eloi, lama sabaktani?" ize ituile ni ndogoelyo, "Itunda nuane, ku niki nuandeka?" **35** Ang'wi a awo nai imikile nai akija akaligitya, "Goza, ukumitanga Eliya." **36** Muntu ung'wi akamanka, akizulya i siki misali nu kumiikila migulya amulanga, akaminkilya iti wang'we. Muntu ung'wi akaligitya, "Lindiila kihenge anga ize u Eliya ukupembya kumusimya pih." **37** Uugwa uYesu akalila ku luli lukulu nu kusha. **38** Ipazia ni li tekeelo likagalanuka ipande ibiili puma migulya kupikiila pih. **39** uOfisa ung'wi nai watulaa wimikile waze umutungile uYesu, nai wakihenga wakuza ku kinya iti, akaligitya, "Tai u muntu uyu ai watulaa Ng'wana wang'wa Itunda." **40** Ai akoli ga niasungu nai atulaa akugoza ku kuli. Mukati ao ai ukoli uMariamu Magdalena, Mariamu (nyinya nuakwe u Yakobo muniino wang'wa Yose), nu Salome. **41** Matungo nai akoli ku Galilaya ai amutatile nu kumuailya. Ga ni asungu angiza idu ai ityatirkanilye kupikiila ku Yerusalem. **42** Nai yatula mpindi, hangi kunsoko ai ituile luhiku nula wihambi, luhiku ze ikili u luhiku nula kusupya. **43** uYusufu nua ku Arimathaya ai uzile pang'wanso. Ai watulaa munyianza nai ukuigwe muntu nu ulindie u utemi nuang'wa Itunda. Ku ukamatiku akalongola kung'wa Pilato, nu kumulompa u muili nuang'wa Yesu. **44** uPilato akakuiwa kina uYesu yakondaa wakuza; akamitanga u afisa uyo akamukolya anga ize uYesu wakuza. **45** Nai wakalija i kulu kuulu kung'wa Afia kina wakuza, ai umugombilye uYusufu ku uhola u muili. **46** uYusufu ai watulaa wagula i sanda. Akamusimya puma mikota nila mpaga, akamutunga ku sanda, nu

kumuika mukati a kibiila nai kihimbilwe mi italagwe. ngila Marko 16: 9-20) "Ilingasiilyo izi ikityata ni ihi Uugwa akalipingilitya igwe mu mulango nua kibiila. 47 niahuiie. Ku lina nilane akupumya i ahing'wi. Akuligita uMariamu Magdalena nu Mariamu nyinya wang'wa Yose ai ihengile i kipango nai uikilwe uYesu

ngila Marko 16: 9-20) "Ilingasiilyo izi ikityata ni ihi Uugwa akalipingilitya igwe mu mulango nua kibiila. 47 niahuiie. Ku lina nilane akupumya i ahing'wi. Akuligita uMariamu Magdalena nu Mariamu nyinya wang'wa Yose ai ihengile i kipango nai uikilwe uYesu

16 Matungo u luhiku nula kusupya nai laula, uMariamu Magdalena nu Mariamu nyinya nuakwe u Yakobo, nu Salome, ai aguile manyunkilo maziza, iti ahume kupembya nu ku upuguhila i makuta u muili wang'wa Yesu ku nsoko a uikwi. 2 Kidau dau mania mbwa luhiku nula ng'wandyo nula wiki, ai alongoe mu kibiila itungo i lyoa nai litolokile. 3 Azitambulya enso ku enso, "Nyenyu ukulipingilitya igwe ku nsoko itu iti kingile mu kibiila?" 4 Itungo nai agozile, ai amihengile muntu wakondya kulipingilitya igwe, naiza lituile ikulu nangalu. 5 Akingila mu kibiila nu kumienga muhumba utugae mujulungu ng'welu, wikie ipande nila kigoha, hangi akakuilwa. 6 Aka atambuila, "Leki kitumbi. Mukumuduma Yesu, nua ku Nazareti, naza wagigwe. Wiuka! Wimutili apa. Goza i nkika apo naza atulaa amuikile. 7 Longoli, muatambuile i amanyisigwa akwe nu Petro nia kina wamutongeela kutunga ku Galilaya. Kung'wanso mukumihenga, anga nai watulaa umutambuie." 8 Akahega nu kumanka kupuma mu kibiila; ai akagatile nuku kuilwa. Shanga ai aligitilye kihii ku muntu wihi nsoko ai itumbile nangalu. 9 (note: The most reliable and earliest manuscripts do not include Mark 16:9-20.) (Komaniilya; Mbugulu nia kali ngila u Marko 16: 9-20) Dau ni nkulu mu luhiku nula ng'wandyo nula wiki, ze yakilaa kiuka, ai umupumie hanza uMariamu Magdalena, naiza kupuma kitalakwe ai umupumiye a hing'wi mupungati. 10 Ai uehengile nu kuatambuila awo naza atulaa palung'wi nu ng'wenso, itungo nai atulaa akusiga ikulu nu kupumya u liholi. 11 Ai igulye kina ingi mupanga hangi wigelekile nu ng'wenso, kuiti shanga ai amuhuiie. 12 (Komaniilya; Mbugulu nia kali ngila i Marko 16: 9-20) Ze yakilaa nanso, akipumilya ku mpyani isa ku antu angiza abiili, itungo nai atulaa akugenda kupuma mi ihi. 13 Ai alongoe nu kuatambuila i amanyisigwa ni angiiza nai asagile, kuiti shanga ai a ahuiie. 14 (Komaniilya; Mbugulu nia kali ngila u Marko 16: 9-20) uYesu panyambele akipumilya ku awo ni ikumi na ung'wi nai atulaa ipantamiyye mu meza, hangi aka akenela ku kuhita kuhiiila kitalao nu ukaku nua nkolo, ku nsoko shanga ai ahuiie awo nai amihengile ze yakilaa kiuka kupuma mu ash. 15 Aka atambuila, "Longoli mu unkumbigulu wihi, nu kutanantya inkani ninza ku intu yihi. 16 Wihi nu uhuiie nu kogigwa ukugunwa, nu uyo ni shanga u huiie ukulamulwa. 17 (Komaniilya; Mbugulu nia kali

Luka

1 Idu naakagupile kuika uza imahumo ayo naakondigwe kung'witu, **2** anga naakupee usese kupuma ung'wandyo naaihengile kumiho nitumi alukani. **3** Kululo unene nanakomanilya ung'wandyo wa nkani izi yihi kupuma ung'wandyo naona uza kitalane hangi kuandikila unoneliga wakwe mkuligwa wakwe Theofilo. **4** Kina uhume kumanya itai ankani naumanysigwe. **5** Mumahiku ang'wa Herode, mtemi wa Yuda, aukole umdimi naiwitangwa Zakaria, nuaukoo wang'wa Abia musungu akwe akapuma kuwa nanso ang'wa Haruni, nilina lakwe aiwitangwa Elizabethi. **6** Ihi akete itai pantongeela ang'wi Tunda, aakugenda aziagili anga ubi mumalagilyo ihi na mukulu. **7** Aagila anga ng'wana kunsoko u Elizabethi aimugumba, aya ihi abili aina anyampala. **8** Ikatula na ukitura imilimo akidimi akaziunonelya kuntongeela ang'wi Tunda. **9** Kutyata uigobi naizaigombilye kumupata umudimi nua kenda kunyunkilya uvumba kunyumba ang'wi Tunda. **10** Ilundo lili nilaantu ailikoli kunzi likazilompa imatungo nuvumba nukutunkiiya. **11** Malaika wa mukulu aupumie akimika mukono wa kigoha wa kikumbikilo la kunyunkilya. **12** U Zakaria wikatinuka nuika muona; uoa wika mugwila. **13** Ingigwa umalaika akamuila, "Leka kogopa Zakaria, kunsoko imalompi ako igigwa u musungu u Elizabethi ukutugila ung'wana ilina lakwe ukumitanga Yohana. **14** Ukula nuulowa na idu niakuulowa kutu gwa kung'wakwe. **15** Kunsoko ukutula mukulu mumihio amukulu. Sanga ukung'wa idivai anwi ikigalyo nikilulu, ukutula uiizuligwa ng'wa ung'welu kupuma munda ang'wa nyinya. **16** Niantu idu nia Israeli akupiulwa kung'witunda wao. **17** Winzu pantongeela amukulu kunkolo ang'wa aung'welu ningulu yang'wa Eliya. Ukituma iti kunsoko akususha ikolo yaana ingigwa awa nishaigomba ilongola kuwa hugu niatai. Ukituma iti kuaika antu ihamble kumukulu kinoneelya kunsoko akwe. **18** U Zakaria akamuila umalaika, kuhuma uli kuhuma ili? Kunsoko unene nimunyampala numusungu wane imyaka akwila. **19** Umalaika akasusha akamwila unene ni Gabrieli, numika pantongeela ang'wi Tunda. Ntumilwe kuila, ulukani nuluza. **20** Hangi goza, shukuligitya, ukukilaja, shukuhuma kuligitya sunga uluhiku ulo inkani izi ni ziza kupumila iyi kunsoko aulemilwe kuhuili nkani yane niziza yakondaniligwa kumatungo ane. **21** lantu aamulindie u Zakaria. Ikakulila nautinilye mitekeelo. **22** Naiwapuma kunzi singa akahuma kuligitya nung'wenso. Ikalinga kina awa

apa akakunukuilwa naukole mitekeelo. Akalongoleka kulagiila iilinga silyo hangi aka kilaja twi. **23** Imahiku amilimo naahila akasuka kitalakwe. **24** Matungo u Zakaria naiwakondya kituma imilimo akwe mitekeelo, umusungu akaamba ulito nuanso singa akapuma mitalakwe nimatungo amyeli itaano, akalunga. **25** Ulu lulu naiwitumile umukulu kitalane kwa uuza kuheja iminyala kuntongeela aantu." **26** Elizabethi naiwapisha inda amyeli mutandatu, Itunda akamuila umalaika Gabrieli longola kukisali nikitangwa Galilaya ni Nazareti, **27** munanso nauiligigwe numuhumba ilina lakwe naiwitangwa Yusufu nuanso amuluna wang'wa Daudi, umunanso nuanso aiwitangwa Mariamu. **28** Akaza kitalakwe akalunga 'Nusigilye uhumi Nukulu Nitunda uloeeigwe.' **29** Kululo inkani u malaika auhalinkanilye akahita kulinga kuniki umalaika atambule imakulila akwe. **30** Umalaika akamwila, "Leka kogopa, Mariamu, kunsoko uupatile uhumi kupuma kung'witunda. **31** Goza gwa, ukukena inda ukutuga ungwana. Ukumitanga Yesu.' **32** Ukutula ngwana nua Mkulu migulya Itunda ukumupa ituntu lanywa Daudi utata akwe. **33** Ukutula mutemi numukulu mukoo wang'wa Yakobo mpaka impelo utemi wakwe ugilangampelo. (aiōn g165) **34** Mariamu akamwila ikutuika uli, iza nkili kihugeela numitun wihi? **35** Malaika akamwila akalunga, "Ng'wang'welu ukuuhanga migulya ningulu yako uyu nukutugwa ukitangwa ng'wang'wi Tunda. **36** Goza, umuluna wang'wa Elizabethi ukete nda ang'wana nunyampala wakwe ukete mieli mtandatu, naiwilwa mugumba. **37** Kunsoko kutili nilihumble kung'wiTunda." **38** Mariamu akalunga, "Goza, une nimukulu numusungu wang'wi Tunda. Leka itule uu kitalane iza nulukani lako." Umalaika akamleka. **39** Kululo imahiku yayo u Mariamu akahega akenda mihe na malugulu, mihe na mukisala nitangwa Yudea. **40** Akalongola munyumba ang'wa Zakaria akamulamusha u Elizabethi. **41** Itungili aipumie kuiti u Elizabethi naiwigule imilamu ang'wa Mariamu ung'wana munda akwe akaputa nu Elizabethi akizula ingulu yang'wawelu. **42** Akitunta kululi nulukulu akalunga akaligitya akitunta kululi nulukulu akalunga ue kukiila muasungu nu ng'wana nukoli muda ako ukembetilwe. **43** Ingi gwa atuile uli kitalane uiya wang'wa tata ane aze kitalane? **44** Kunsoko goza naiwigule muakutue ako ululi imilamu ako ung'wana munda ane auputile kilumbi. **45** Nu ng'wenso ukia nai uhuii; kundogoelyo akukondeeliga nai utambuiwe nu Mukulu. **46** U Mariamu akaligitya, nkolo ane ikumulumbiilya u Mukulu, **47** nu ng'wau nuane imioeye Itunda, Muguni nuane. **48** Kunsoko ugozile u unyeku nua mutugwa nuakwe. Kundogoelyo, goza,

pumiila itungili ulelwa wihi akunintanga mukendepwa. **49** Kunsoko munyangulu wantendeela makulu, ni lina 2 Matungo na mahiku nanso ukaisari Agusto au pumilye llago akaila holi ua ligwa waantu ihi ni nilakwe inge inyelu. **50** Nu ukende nuakwe wikiee Ikie mihiyi. 2 Ili aialyo lagwandiyo alitumilye matungo ulelwa ga nu ulelwa ku awo ni umukulyaa. **51** Uzipilye krenio amukulu wang'wa siria. **3** Kila mutu akalongola ngulu ku mukono nuakwe; uasapatiye niakete ulugoha kukisali kao. Kenda kuhola ialo. **4** Nung'wenso uyusufu mu masigo a nkolo ni ao. **52** Uagwisilye i akulu akahega mukisali ka Nazareti ku Galilay nu kulongola mu matuntu ao na ukulu ni anyeku uanankiye. **53** ku Yudea mukisali ka Bethlehemu. nu manyikile Anya nzala uikutilye ukende, ni anya nsao uahegilye anga kisali kang'wa Daudi. kunsoko au pumie mikono mitili. **54** Umiiaiye u Israeli munyamulimo muileli wang'wa Daudi. **5** Au ulongae kung'wanso nuakwe, iti wikimbuikiye u ukende nuakwe **55** (anga nai uatambu i atata itu) u Abrahamu nu ulelwa kenda kuhola ialo palung'wi nu Mariamu amuligilye nukumulindilya ung'wana. **6** Naiakole kung'wanso nuakwa ga ikali na kali." (aiōn g165) **56** Mariamu akikie imatungo nanso aialindie ung'wana aleywe. **7** nu Elizabeti mieli itaatu uu gwa ikatulika akasuka kito. Akaleta ng'wana mugoha. Uleli wakwe wang'wandyo **57** Matungo nai apika u Elizabeti akitunguila ng'wana akamuimba inguo muili wihi kugilya impepo ung'wana. mgoha. **58** lanya kisali akwe nialuna akwe naigule Akamuika muntua nakuliselya imitugo kunsoko aikutile umukulu uza. **59** Naiapikile mahiku munana aiazila ilyoma munyumba ya kila nzila. **8** Ihi ni anso aikole kumtalalukidamu umung'nya akamitanga lina lakwe iadimi naikie mumbuga akazelindila ikolo yao utiku. Zakaria kushatilya ilina lang'wi he. **60** Ingigwa unyinya **9** Itungo malaika wa mukulu akapumila utemi wa akwe akasusha akalunga aa ukitangwa Yohana. **61** mukulu ukelya nukupilimilya akatula nu oa. **10** Kululo Kamuila kutile hata nung'wi kua luna ako nuitangwa umalaika akaaila, "Ieki kogopi numuletee lukani luza, ilina nilanso. **62** Akatula kilinga silyo ihe itangwe nulukuleta ilumbi ku antu ihi. **11** lie liyi, muguni uleilwe nyinyu. **63** Ihe akalowa ahole ikibao andike "Ilina kunsoko anyu, mukisale kang'wa Daudi nuanso yuyo lakwe Yohana." Ihi ika ambwa ikuilywa kua ili. **64** kristo mkulu! **12** Ike inge kilingasiliyo mkupegwa, Itungo umulomo wakwe ukaluguka nulimi lakwe mukumu hanga ung'wana utungilye nguo uloe muntua likaligitya nukumukulya Itunda. **65** Uoa ukaizila wihi akulisilya imetungo. **13** Itungo itumi akilunde ikaza naiakolipakupi nung'wenso. Makani ikasambaila mihi idu ikatula palung'wi ikamusongelya Itunda, Ikalunga. ihi mulugulu mung'wa Yudea ayo. **66** Ihi ayo naigule **14** Ukulu wang'wi itunda mua migulya nu upolowa ikamaika munkolo yao akalunga ung'wana uyu wiuli? mihi nualoiyle. **15** Kuite inge ia malaika ai atuile Kunsoko umukano wang'wa tata ukoli palung'wi kulongola kenda kilunde, iadimi akitambuile enso kua nung'wenso. **67** Ihe akwe u Zakaria ung'wang'welu **16** Akakaya kung'wanso, wa Israeli, kunsoko auiye kuleta uguniki kuantu akwe. akamuhanga mariamu nu Yusufu, ikamuona ug'wana **68** "Akuligwe Itunda mukulu nikige nu mukulu ukulagie. **17** Na iane uu mitumi akwe u Daudi, **70** Anga na ulngile mulomo **18** Ihi wakinaya kidagu naiakoli matungo ao na kale. (aiōn g165) **19** Inge u mariamu akalongoleka, kusega nia kubipiwe. **72** Ukende uu kulagilya uza wang'wa **20** I a dime ikasuka ikamukulya nukumulumbelya kung'wa Abrahamu tata witu. **74** Uine kigeleka uhumble **21** Naelipikile ulu hiku la munana itu. **75** Kuite uza nitai kuntongela itu imahiku ihi. **76** ikatula matungo, akumatala kukedamu ung'wana, Uu nu ewe munya kidagu nukole migulya kunsoko **22** Naelipikile imahiku kulanonelya iantu kunsoko aupembelyo wakwe. **77** akuzepilingwa kitalao anga nai uezepigwe malagelyo Kualingasa iantu akwe kugunwa imilandu ao. **78** Ulu ang'wa musa, Yusuma na Mariamu akumatala lutuile kinyauwai wang'wi Itunda witu kunsoko ilyoa **23** Anga naeiandekiye mumalago ang'wi lukupuma hange. **79** Kelya kuantu nikie mkiti nao niikie Tunda. **24** Ne anso aiazile mitekelo ku yerusalem kumuika kuntongela ing'wi kumunonelya inzila malaika Inda naikilengila munda. **25** Goza aukoli mutu ku yerusalem kuanonelya iantu kunsoko aupembelyo wakwe. **77** akuzepilingwa kitalao anga nai uezepigwe malagelyo Kualingasa iantu akwe kugunwa imilandu ao. **78** Ulu ang'wa musa, Yusuma na Mariamu akumatala lutuile kinyauwai wang'wi Itunda witu kunsoko ilyoa **23** Anga naeiandekiye mumalago ang'wi mitekelo ku yerusalem kumuika kuntongela ing'wi kumunonelya inzila malaika Inda naikilengila munda. **25** Goza aukoli mutu ku yerusalem kuanonelya iantu kunsoko aupembelyo wakwe. **77** akuzepilingwa kitalao anga nai uezepigwe malagelyo Kualingasa iantu akwe kugunwa imilandu ao. **78** Ulu ang'wa musa, Yusuma na Mariamu akumatala lutuile kinyauwai wang'wi Itunda witu kunsoko ilyoa **23** Anga naeiandekiye mumalago ang'wi mitekelo ku yerusalem kumuika kuntongela ing'wi kumunonelya inzila malaika Inda naikilengila munda. **25** Goza aukoli mutu ku yerusalem

zilina lakwe aukitangwa Simeoni. Umuntu nuanso munyumba ang'wa tata ane? **50** Singa alinga azu aewatai nukumukulya Itunda. nuanso aizulindie muaili kuligitya nkanike izi. **51** Sunga akalongala palung'wi wa Israeli, nu ng'wang'welu aiukole migulya lakwe. **26** ku nazareti kitalao hangi au gomble kitalao, Unyinya Aituile kuhila kukiela kung'wa ng'welu kuiti nuanso auikile inkani yihi munkolo akwe. **52** Sunga u Yesu sanga auzesha iza kuli kumuona U - kristo wang'wi akalongeleka kukula kimahala ni kimwili, niantu ang'wi itunda. **27** Luhuki lung'wi auzile mukate mitekeelo Tunda ikamulowa.

akazutongewe nung'wang'welu, Ateli ai amuletile ung'wana, yesu, kumtendela anga ilago. **28** Simeoni akamsingilya mumikono akwe, kumukulya Itunda akalunga. **29** Mulekele umitumi wako alongote kuhuili wa mukulu, kutula nulukani lako. **30** Kunsoko imiho ane auona uza wako. **31** Nuingee kumiho aantu ihi. **32** Nuanso ng'welu kunsoko akukunukulya ukumbigulu nu ukulu wa antu Israeli. **33** Ihe nu nyanga nia ng'wana ai akuiwe Inkani nai itambuwe kunsoko akwe. **34** Smeoni akasongelya akalunga Mariamu, akwe ntegeelye kisa ung'wana uyu ite ukutula kunsoko kulimila kuguna iantu idu ku Israeli inge kulingasilyo ku antu idu nia kuhita. **35** Ingi upanga ukusonsa ikolo ako ue, maswgo amukolo igelekee! **36** Munyakidagu musungu nai witangwa Ana hangi au koli mitekelo, nuanso ai munanso wang'wa Fanueli kupuma uelwla wa ng'wa asheli, Aukite mahiku idu, nung'wenso ai ikie nu mugoha myaka mapungate nai ihoile. **37** Akatula muhimbe kumanyaka munana na unne Nuanso shanga aiwihega mitekelo akendelea kumukulya Itunda palung'wi nukupunga nukulopa, utiko nu mung'wi. **38** Matungo nanso akaza pang'wanso na iakoli akamusongelya Itunda akaligitya kunsoko ang'wa na kumuntu na mulindie ku Yerusalem. **39** Naiamalile kila ekintu naealoilye kituma ilango la mukulu ikasuka ku Galilaya, kukesali, kao, Nazareti. **40** Ung'wana akakula akatula ukete inguru akaongeleka mulikalo, Uza wang'witunda ukatula mingulya. **41** Ialeli akwe kila ung'waka enda ku Yerusalem kunsoko amilundo wa Pasaka. **42** Nautuele myaka ikumi na ibili akalongoka hange naeipipile miko kunsoko amilundo. **43** Naisigile matungo ehi kunsoko amilundo ikanza kusuka kito. Inge Umuhumba u-Yesu auasiga kunyuma mumo mu-Yerusalemu ialeli akwe shanga ikalinga ili. **44** Aialiye ukoi palung'wi neinso naiakugenda aiagendile luhiku. Kululo akanza kumuduma Mwanya ndugu ao. **45** Naialemilye kumulija akasuka ku-Yerusalemu ikatula kumuduma kuko. **46** Ikatula mahiku atatu ikamuhanga mutekelo akazimikie pakate pamanyisigwa akizu ategeye nuku akolya inkani. **47** Ihi naiamigule akakuilwa umanyi wakwe nu usukeli. **48** Nai amuine Ikakuilwa unyinya akamuila ng'waane, neke nukutenda nanso? Utata ako nu nene aikekuduma kuo nuukulu. **49** Kunene, "naimukunduma? sanga aimulingile kina kutula kol

3 Itungli myaka ikumi na utano utemi wanywa kaikani Tiberia, Matungo Pontio Pilato mudimi wang'wa Uyahudi, Herode ayi mukulu wa kisali Galilaya, Filipo muluna akwe amukulu wakisali kang'wa Iturea nutrakoniti, nu Lisania amukulu wakisali kang'wa Abilene, **2** Matungo umudimi mukulu wa Anasi nukayafa, Lukani Langwi Itunda alumuzie Yohana wana ang'wa Zakaria mumbuga. **3** Aulongoe muhinzo mkisali kihii nikipilimiye umongo wa mazi nu ang'wa Yordani, akizitanatia itai naubadisigwa nanukuheja imilandu. **4** Anga naiandikilwe mukitabu kankani yang'wa Isaya naauotile, ululi la mutu nakulila, nyika noneeli mukondien Inzura amukulu na munonelye Inzula akwe igoloke. **5** Makombo ihi akizulig'wa malugulu niana malugulu ihi akunoneligwa ninzula niyikunyile ikikogoolwa ninzila Yihi nimbi yikuzipigwa. **6** Antu ihi akuona uguni wang'wi Itunda. **7** Kululo u Yohana akauala umilundo nukulunu antu au muhangile abatisigwe nugwenso uye wileli wanzoka nua uhungu nubii nyinyu na muhuguye kuumanka ubii nauzile. **8** Leli Indiya niyipyani nitai namuleke kulunga makti anyu kukete u Ibarahimu ingi tata witu kunsoko nimuila kuiti Itunda ukete uhumi kumuhumbula Ibalihimu ng'wana kupuma mumagwe aya. **9** Ingigwa ihengo aikwa mumili a miti kululo u muti nishawitugaa Indya ninza wite ng'wa mu moto. **10** Sunga iantu niilundie akamukolya akalunga, i magwe aya utakile kutende ulii? **11** Akasusha akalunga ang'wi mutu ukite nkanzu Ibili utakiwe aheje nkanzu ing'wi amupe umuya numugila nuyu nukete indya witume uu. **12** Sunga iahoela mpia ikaza kubadisigwa akamuila, mummyi kutendeuli. **13** Aka aila, " leki kuhoeli impia ni idu kukela ni mutakile kuhoela. **14** Anya nguru akamuila akalunga ause? Kitumentuni? **15** Matungo, lantu aiaikite Insula akumulindila U-kristo kila mutu akasiga munkolo akwe kunsoko ng'wenso Kristo. **16** U yohana akaaila ihii, "unene kumubatiza unye kumanzi ukoli nuzile nukete uhumi kukila une, nishantakiwe kutungula uludingi la ilatu yakwe. ukumubatiza unye kung'wang'welu nu kumoto. **17** Ipetelo lakwe likoli kumukono akwe kupyagula ni Iza ikiuga nikakupetela Ingano nukilingila. Ingano misalanka lakwe ingi gwa ukuma sansa imakamila kumoto ni shawilimaa. **18** Ukeneli widu autanantilye

nkani ninza kuantu. 19 U Yohana aumpatile U - Ng'wana wang'wa Enashi, ng'wana wang'wa Sethi, Herode mukulu wa kisali akamutina U - Herode ng'wana wang'wa Adamu, ng'wana wang'wa Tunda. musungu wa ng'wa muluna akwe nuku mabi nidu ni mangiza u Herode nutendile. 20 Matungo naitwile Herde aiwitumile ubbi ukulu na ngulu, akamu tunga Yohana kukitungo. 21 Ingi aipumie matungo iantu ihii naiakubadilisi gwa nu Yesu nu ng'wenso aubadisigwe, Imatungo naukulompa, llunde likalunguka. 22 Ung'wa ngwelu akasima migulya akwe. anga Inyuni, Matungo yayo yayo luli likaza kupuma milunde likalilya. Ue Ingi nu anso ng'wana wane ninumukuyile. 23 U-Yesu ung'wenso, naiwapisha Imyaka makumi ataatu. Akandilya kumanyisa akazimpaya nigwa anga ng'wana ang'wa Yusufu, anga Eli. 24 Ni ang'wi akalunga ng'wana wa ng'wa Mathati, ng'wana wang'wa Lawi, ng'wana wang'wa Melki, ng'wana wa ng'wa Yona, ng'wana wang'wa Yusufu. 25 Ng'ana wa Matathia, ng'wana wa ng'wa Amosi ng'wana wa ng'wa Nahumu, ng'wana wa ng'wa Esli, ng'wana wa ng'wa Nagai. 26 Ng'wana wang'wa Maati, ng'wana wang'wa Matathia, ng'wana wang'wa Semein, ng'wana wang'wa Yusufu, ng'wana wang'wa Yuda. 27 Ng'wana wang'wa Yoanani, ng'wana wang'wa Resa, ng'wana wang'wa Zerubabeli, ng'wana wang'wa Shealtieli, ng'wana wang'wa Neri, 28 ng'wana wang'wa Melki, ng'wana wang'wa Adi, ng'wana wang'wa Kosamu, ng'wana wang'wa Elmadamu, ng'wana wang'wa Eri, 29 ng'wana wang'wa Joshua, ng'wana wang'wa Eliezeri, ng'wana wang'wa Yorimu, ng'wana wang'wa Matath, ng'wana wang'wa Lawi. 30 Ng'wana wang'wa Simeoni, ng'wana wang'wa Yuda, ng'wana wang'wa Yusufu, ng'wana wang'wa Yonamu, ng'wana wang'wa Eliyakimu. 31 Ng'wana wang'wa Melea, ng'wana wang'wa Mena, ng'wana wang'wa Matatha, ng'wana wang'wa Nathani, ng'wana wang'wa Daudi. 32 Ng'wana wang'wa Yese, ng'wana wang'wa Obedi, ng'wana wang'wa Boazi, ng'wana wang'wa Salmoni, ng'wana wang'wa Nashoni. 33 Ng'wana wang'wa Abinadabu, ng'wana wang'wa Aramu, ng'wana wang'wa Hesroni, ng'wana wang'wa Peresi, ng'wana wang'wa Yuda, 34 Ng'wana wang'wa Yakobo, ng'wana wang'wa Isaka, ng'wana wang'wa Ibrahimu, ng'wana wang'wa Tera, ng'wana wang'wa Nahori, 35 Ng'wana wang'wa Seruig, ng'wana wang'wa Ragau, ng'wana wang'wa Pelegi, ng'wana wang'wa Eberi, ng'wana wang'wa Sala, 36 Ng'wana wang'wa Kenani, ng'wana wang'wa Arfaksadi, ng'wana wang'wa Shemu, ng'wana wang'wa Nuhu, ng'wana wang'wa Lameki, 37 Ng'wana wang'wa Methusela, ng'wana wang'wa Henoko, ng'wana wang'wa Yaredi, ng'wana wang'wa Mahalalei, ng'wana wang'wa Kenani, 38

4 Sunga u - Yesu akaza wizue ung'wanelu, akasuka kupuma kumongo wang'wa Jordani, hangi akatongelwa nu ng'wang'welu mumbuga. 2 Kwa mahiku makumi ane nukung'wanso akapata, mageng, wa nu mulungu, imatungo nanso shanga akalya anga kintu kilii, nempelo amatungo nanso. 3 Umulugu akalunga ang'we tai wing'wana wang'wi Itunda liilie igwe litule ludya. 4 U - Yesu akasukilya iandikile umuntu shanga ukikie kundya duu. 5 Hangi umulugu akamutongela mingulya kunsonge a lugulu, akamulagila utemi wi hii nwa munku migulu kumatungo ni makupii. 6 Umulugu akamula kuupa ukulu wa utemi wihii nuu kote kituma uu kunsoko iikilwe kitalane nikete wihi nutakile kumpa. 7 Ang'wi ukutungama, nukunkulya imaintu aya akutula ako ihii. 8 Ingi u Yesu akasusha nukumuila, iandekilye, umukulye Itunda wako, nukumutumikila ung'wenso duu. 9 Itungo umulugu akamutongela u-Yesu mpaka kuYerusalem, nukumuika migulya mitekelo, akamuila ang'wi wing'wana wa ng'wi tunda wigume pihi kupuma pang'wanso. 10 Kunsoko iandikilwe, ukualangilya i a malaika akwe nukuusunga. 11 Hakuhumbula miglyi mumikono ao kunsoko uleke kiaalya imigulu migwe. 12 U-Yesu akasusha akamuila, itambuwe leka kumugema Itunda ako. 13 Umulugu naukondilye kumugema U-Yesu, akalongola yakwe akamuleka imatungo ni mangiza. 14 Ingi U-Yesu akasuka kugalilaya kunguluu ya ng'wa ng'welu, ninkani yakwe yakendelea kusambaila muisale yihi nia pakupi. 15 Aumanyisilye mumatekelo ao, ihi ikamukulya. 16 Luhiku akalongola ku Nazaleti, mukisali nautungilwe nukukuila. Anga naiwilowa kingila mumatekelo luhiku la sabato, na aiwimikile nukusoma naiandikile. 17 Akapegwa ikitabu kang'wanyakindagu U-Isaya, kululo, akalungula akaduma apo niandekile. 18 Ung'wang'welu ukole mitalane, kunsoko aumpakoe imakuta kutanahia ulukani luza. Untumile kutanantwa ulekelwa kuwatungwa, nishaiona kuteleona hangi kuapa ulekelwa awa neonyeigwe. 19 Kutanantwa ung'waka nua mukulu ukulangila uza wakwe. 20 Hangi akalungaila ikitabu, akamusukilya umukulu witekelo, nukikie pihe. Miho aantu ihi ikamuguzela naiakoli pang'wanso ikamugozela ung'wenso. 21 Akandyia kulingitya neenso akalunga, ileliye ilangilyo lapika muakutwi ayu. 22 Ihii naihenile pang'wanso naikilingitigwe nu Yesu, na indu naiakoli pang'wanso ikakuilwa inkani Yauhugu nai yakupumakumulomo wakwe aikulunga, "uhuyu ingi muhumba du wang'wa

Yusufu, singa uu. 23 U-Yesu akamuila itai mukulingitwa ulu lukole kitalane, ilagute uewe kihii nikigule anga wituma Kapernaumu, Itume hangi numukisali kako. 24 Hangi akalunga, "tai kumuilaunye kutile munya kidagu nugombigwe mihi akwe. 25 Ingi kumuilaunye tai aia kole lashilwa iduku Israel kumatungo ang'wa Eliya, matungo ni lunde nailitungilwa itule kutili anga mbula myaka itaatu ni kinda, matungo naeikoli inzala ni nkulu ihi ihi. 26 Ingi u - Eliya shaaautumilye kumuntu wihi hangi kumushilwa ung'widu naiwikie ku sarepta pakupi ni kisali ua sidoni. 27 Aia koli anyambili ku Israel imatungo ang'wa Elisha umunyakidagu, ingi kutile ung'wi ao nauponigwa ingi u Naamani muntu wa ku siria. 28 Antu ihi munyumba mitekelo aiizue nuulowa naigule nanso ihi. 29 Ikimika kumuhugelya kunzi mukisali, nukumugila pakupi nu lugulu la mukisali hangi kisali kao nauzengilye migulwa akwe kumuguma pihii. 30 Ingi aukiile uza pakati ao akalongola yakwe. 31 Hangi akasimila kapernaumu mukisali kaku Galilaya sabato ung'wi aukuananyisa iantu munyumba mitekeelo. 32 Akauilwa umanyisigwa wakwe aumanyisilye kwa uhuru wakwe. 33 Uluhiku nulanso mukati musinagogi aukoli muntu naukite nkolo amitunga niaabii. 34 Ukite ntuni nue u - Yesu nazareti? waaza kumala? minne ue winyanyu! uewe wing'wang'welu ang'wi Itunda. 35 U-Yesu amapatilye umintunga akalunga kilaga ihitwu nuanso umintunga nuanso akamuguma muntu nuanso pihii mukatikati ao akapuma kuuntu nuanso singa akaona anga uwai. 36 lantu ihi ikapata Ikuilwa, ikatula ligitya Inkani kila umuntu numuya Ika zilunga Izinnankikee akahega ikolo nimbi kuhumi akag'wa. 37 Kululo intambu ang'wa Yesu ikapika kuli ninkani yikapiimilya mukisali nikanso. 38 Ingi u-Yesu akahega mukisali nikanso naaki ngila munyumba ang'wa simoni itungili ite mukwing'wa angwa Simoni ae mulwae ndwala ntaki naikamulompa kukiila kungwa kwe. 39 Ingi u-Yesu akamuhugela, akamupatyia Indwala ikahega hapuu na akimika akatula mitamila Itunda. 40 Liyoa nailukuhaila, lantu aiamuletee U-Yesu kila umuntu naikite umu lua akwe hangi kila indwala akaika imikono akwe migulya amulue na akagunika. 41 lamintunga nienso ikapume iduu akazilila kulali ikazilunga ue ingi wing'wana wang'wi Itunda: U-Yesu akapatiya lamimitunga shakago mpya kuligitu kunsoka auine nuanso Kristo. 42 Matungo naiweile, aiwendile kieneo naingila iantu. Umilundo wa antu akumuduma naikaza kieneo naukoti. Ikatula mugilya alekekenda kuli nienso. 43 Ingi akaila, kutula tanalwya uuza mukulu ng'wa ngwa Itunda, Kuisali ningiza kunsoko aidangiigwe Pa ng'wanso. 44 Hangi akendelea kutanatia mukati musinagogi ku- Yahudi wihi.

5 Aitulikile matungo iantu akizura nakumupilimilya U-Yesu nukumutegelya ulukani Langwi Itunda, nai wimikile panipelo aluzi la Genesareti. 2 Auine mabine abili Imikingwe kupelo aluzi laibua Samaki aiapumaa aia koja inyabu yao. 3 U-Yesu akingila mibini, nai lang'wa Simoni na akalompa awale ibini muluzi kuli inino niihinyumu. hangi akikie kumumanyisa kupuma mibini. 4 Akaligitia, akamuila U-Simoni litwale ibini lako muluzi uisimie inyabu yako utule bua Insamaki. 5 Simoni akasusha nukulunga, tata kituma, aimilimo uliku wihi, Shakupatile anga kintu kihii hangi kulukani lako kuisimya inyabu. 6 Naitumile uu ikahoela Insamaki iduu na lyabu yao yika tula tinike. 7 Ika tanga labuani ao kibini Ingiza hangi aze kua ailya. Ikaza akizulia imabini ihi ikatula kiliaka mukati muluzi. 8 Hangi Simoni Petro nauine uu, akatugama na malu pang'wa Yesu akalunga; "Hega kitalane, kunsoko une ni muntu wamilandu tata. 9 Kunsoko akapata ikuilwa ihi naine kunsamaki naiatendile. 10 Ulu iti aliakuile uYakobo na Yohana ng'wana wang'wa Zebedayo aipulug'wi nu Simoni. Nu Yesu akamuila uSimoni kandy itungili apana kogopa kumbele ukutula bua iantu. 11 Naaimaletile imabini ao mihi ni nyumu, kaleka kintu kihii ikamutiyata nuanso. 12 Niipumie naukali mukisali muntu naukete ibili kuko, matungo namuine U-Yesu augwie akakumana pihii nukulompa, akalunga, "tata ang'wi uliowe umponie." 13 Sunga U-Yesu akahumbula umukona nukumuamba, akalunga ndoilwa ukomie itungo liilo imbili iakahega. 14 Akamuile alekekumuila anga muntu wihi, akamula longala wionyeshe nu utemi upumie isongiliyo. 15 Kulula ikani yakwe ikasambaila kui, numilundo wa antu ukaza palung'wi nukumutigelya numanyisa nukuguna imalwae ao. 16 Ingi hapu hapuu akikie wingene akazilompa. 17 Aitule luhiku lungwi nema hiku ayo naukumanyisa, aia koli Mafarisayo niemannisa anonya nkai akikie hapo aizile kupuma muisali ningiza numukisali kang, wa Galilaya nanu Yudea, hangi nukupuma mukisali kang'wa Yerusalem. Ingulu yang'wa tata akali palung'wi nung'wenso kuguna. 18 antu akehu aiazile, ainkenkile mundili umuntu nuigandi naikai ikaduma inzila akumingilya mukati amulalishe pihii kuntongela ang'wa Yesu. 19 Shaikapata inzila akumingilya mukati kunsoko umilundo, ukankankila migulya milialo lanyumba ikamusunta muntu nuanso pihii kukiila mibolomya migulya mundili akwe mukati wa antu kuntongela lukulu pang'wa Yesu. 20 Akazigoza uhuili wakwe, Yesu akalunga muhumba miane, imilandu

ako wasamehelwa. 21 Anumwa nkani ni mafalisayo ikalya indya. 2 Ingi niang'wi mafalisayo ikalunga, ikandyukukolya nulanso, akalunga uyu nyenyu "Kuniki nimukituma ikintu nishanga katai ilango nukuligitya kuubii? Nyenyu nuhumile kusamehela singatai kituma uluhiku la sabato." 3 U Yesu imilandu ingi Itunda du nuing'wine? 22 Ingi u Yesu akasukilya, akalunga, shanga aimusomile ne iki ainualinga ntuni naiakukisiga, akasukilya, nukuaila, nu Daudi aiwitumile naiukite inzala niitunja auya kuniki nimukikolya mukolo yanyu? 23 Nikiuli nikipepele naine palung'wi. 4 Aiwendile munyumba ang'wi kulugilya, Imilandu ako alekwa ang'wi kulunga uka Tunda, akahola imikate nimiza nukumilya mikehu, ugende? 24 Ingi mulinge gwa ung'wana wang'wa akamipumya imiuya kuantu naiakoli nung'wenso Adamu ukite uhuru muukumbigulu kusamehela kumilya, ingi aituile tai iadimu kulya." 5 Ingi imilandu, kuila uewe uka uhole indili ako ulongole akalunga, Ung'wana wang'wa Adamu mukulu wa kitalako. 25 Imatungo yayo yayo akauko meleao Sabato." 6 Aiipumie musabato ngiza akalongola nukuhola indili akwe naulaie. Hangi akasuka kitalakwe mukati musinagogi nkuamanyisa iantu kung'wanso. nukumukulya Itunda. 26 Ingi kila ung'wi ao akakuilwa Aiukole muntu umukono wakwe nuakingoha aukule nukumukulya Itunda. Ikuilwa nuao, ikalunga, kuine igandi. 7 Laandike iamafalisayo aiamugozee kisa ikani shanga nzaile liyi. 27 Ingi inkani nianso kupumila, nkuona ang'wi ukumuguna umuntu uluhiku la Sabato, u Yesu akahega kung'wanso akamuona umuhoela ingi ahume kuligwa igazo la kumusemela. 8 Aaine tuni mpia naiwitang'wa Lawi wilie mukisali kakuhuela naiakusiga akalunga umuntu naiwigandi umukono, mpia. Akamuila, ntwate. 28 Ingi u Lawi akahumbuka auke imike apa mukatikati antu ihi kululo umuntu nukumuntwata, akaleka kila kintu kunyuma. 29 Ingi akauka akimika apo. 9 U Yesu akalunga kitalao, u Lawi akanunelya munyumbakwe isikukuu ninkulu kumukolya unye tai ne uluhiku la Sabato kituma kunsoko ang'wa Yesu. Aiakoli iahoela mpia indu nimaza ang'wi kugazanja kuguna imatungo ang'wi kung'wanso ni antu indu naiikie pameza akizilya kugazanja? Hangi akaagoza ihi nkuaila umuntu uyu. palung'wi nienso. 30 Hangi mafalisayo aiakuanung'u 10 Goola umukono ako." Akatenda uu numukono akwe nikila iamanyisigwa akizilunga, kuniki nimukulya uuagunwa. 11 Ingi ikizula ikuo, ikiligitwa enso kuenso nukung'wa niahoela mpia palung'wi ni antu niangiza itume ntuni kung'wa Yesu. 12 Apumie mahiku ayo niakite milandu? 31 U Yesu akasusha, iantu niakite kusoko aiwendile mulugu kulompa, akalongoleka utiku upanga nuuza shaatakile itabibu, ingi ao nialwaeli wihi kumulompa Itunda. 13 Naiituile dau, akaitanga niaamutakile ung'wi. 32 Shainzile kuitanga iantu makite iamanyi akwe, akahula ikumi na ibili ung'wi ao, itai ahume kugunwa, ingi ainziitanga nia milandu hangi akaitanga ia mitume." 14 Mina amitume nianso ahume kugunwa. 33 Ikuimila, iamanyisigwa ang'wa aitangwa Simoni (hangi akamitanga Petro) nu Andrea Yohana a hapouifunga nukulompa, ni amanyisigwa umuluna akwe, Yakobo, Yohana, Filipo, Bartolomayo, ang'wa mafalisayonienso itenda uu, Ai amanyisigwa 15 Matayo, Tomaso nu Yakobo ng'wana wang'wa ako iliza nukung'wa. 34 U Yesu akaaila, ihumile Alfayo, Simoni, awitangilwe Zelote. 16 Yuda, ng'wana muntu wihi kituma naiendile muwinga kumunyawinga, wang'wa Yakobo nu Yuda Isikariote naumuguiye. matungo numunyawinga, kilukoli palung'wi nienso? 17 Ingi u Yesu akasima mulugulu palung'wi nienso 35 Ingi imahiku aziziza imatungo umunyamwinga nuzi nukimika muegusi, malundo makulu idu na manyisigwa hegigwa kitalao, lulo luhiku lakufunga. 36 Ingi u Yesu aiakoli kuko, palung'wi nilundo ikulu la antu kupuma ku akaligitya kitalao kwakilingasilyo. Hutile nukutamula Uyahudi nuku Yerusalem, nukupuma kupwani ang'wa inino ung'wenda kupuma mivazi nipyka nukutumila Tiro nu Sidoni. 18 Ingi ikaza kumtegelya nukumuguna kunonelya ivazi nilakali. Anga watende uu, ukutamula imaulwaee akwe. Iantu aiagigwa nia mintunga niabii ung'wenda. 37 Hangi kutile anga muntu nuika idivai ikagunwa ingi. 19 Ihi naiakole pang'wanso pamilundo nimpya muuriba nunkulukulu, inga angitume uu, ihi aiagemile kumuamba ingulu yaugunwa aiipumile idivai nimpya aizitamula. Ikuimila ni divai aizihunuka mukati akwe, akagunwa ihi. 20 Ingi akaagoza iriba aiyizigazika. 38 Ingi idivai nimpya iikwe muiliba iamanyi akwe, nu kulunga, makendepwane unye nimpya. 39 Kutile umuntu hangi nukung'wa idivai na nimiahimbi kunsoko utemi wang'wi Tunda wanyu. 21 kali, shukulowa nimpya kunsoko ukulunga na kali Makendepwa ni unye ni miyanzala itungili, kunsoko mukikutigwa. Makendepwa unye nimukulila itungili, kunsoko mukuhuka. 22 Makendepwa unye kunsoko iantu akumubipiwa nukuabagula unye nukulwa miabii kunsoko ang'wana wang'wa Adamu. 23 Ingi mulowe n'wa uluhiku nulanso nukuputangila kuulowa,

6 Ingigwa aiipumie musabato u Yesu aukiile mukati mumugunda wandyia nia manyisigwa akwe aiakukala masukwi ikapugula mumikono ao

kunsoko itai mukutula nikulu kilunde, kunsoko iatata uubii nuukutuga imatunda ni maza. **44** Kunsoko kila ao aiatendee uu ianya kidagu. **24** Ingi gozi gwa unyi umuti umanyikile ni matunda ake. Kunsoko umuntu agoli nimapatile upumpuilya wanyu. **25** Ingi gozi gwa shangakukala itini kupuma mumija, hangi shangu nimikutile itungili, kunsoko mukumiona inzala pambele. kukala izabibu kupuma mumichongoma. **45** Umuntu Unyenimukuheka itungili kunsoko muzeziaya nukulila numuzaa nukite imasigo nimaza munkolo akwe pambele. **26** Uriye nimukulumbiliigwa niantu ihi ingi wipumya nakoli nimaza. Umuntu numubii imasigo iatata ao aiatendee ianyakidagu autele uu uu. **27** ni mabii namunkolakwe ipumya ni mabii kunsoko Ingi gwa kulunga kitalanyu unye nimutegeye, alowi umulomo wake wiligitwa nizuulya inkolo akwe. **46** iaibii anyu nukituma nimaza awani mubipiwe. **28** Kunike nimukuntintanga, Tata, Tata, namukili kituma Akendepi ao niakumuzuma unye nu kualompela aya ninungile? **47** Umuntu wihi nuzile kitalane nukija awa niakumuonela. **29** Kitalakwe uyu nukukua ikani yane nukituma, imilimo, kumulagila nuili. **48** ukunda ling'wi mupiulye nili nilakabili anga umuntu Ingigwa impyani numuntu nuzengile inyumba akwe wakuhegelya inkanzu ako leka kumugilya. **30** Mupe hangi nuhimble pih iukulu nukuzenga umusingi kiki nukulompa, anga umuntu wakuhegelya ikintu wa nyumba migulwa migwe nikaku imazi naiazile, kiki nikako lekakumlompa akusukilye. **31** Anga numongo ikamikua inyumba sanga ikagwa shanga nimualoilwe iantu amutendeke, nunye atendeli uu ikahuma ata ukumihingisa kunsoko aizengile iza. uu. **32** Anga mualowe iantu nia amuloilwe unye du, **49** Ingi wihi nukija ulukani lane, shanga ulukee, nilanso isongelyo kii kitalanyu? Ingi ataianyamilandu impyani akwe numuntu nuzengile inyumba migulwa aloilwe ao nizaaaloilwe. **33** Anga muatendele nimaza amizi nikutile numusingi, umongo nausimile kunguru, ao niimutendela unye nimaza nilanso isongelyo inyumba iyo ikahingisiga ikulu.

kukitalanyu? Ata ianyamilandu ituma uu. **34** Anga muapa imaintu niantu ao nimulindie akusukilya, nilanso isongelyo ki kitalanyu? Ata ianyamilandu iapeza ianyamilandu, nukulindila kusigilya kikokiko hangi. **35** Ingi alowi iabii anyu nukuatendela ni maza. Akopisi muleki kutula nuwoa kusukiligwa. Isongelyo lanyu lukutula ikulu. Mukutula miana ang'wa uyo nukole migulya, kunsoko nuango ng'wenso muza kuantu niagila isongela niabii. **36** Tuli nikinyauwai anga utata anyu nukete ikinyauwai. **37** Leki kuahukumile, ianyu shanga mukuhukumilwa. Leki kuzumi, nunye shanga mukulaanilwa. Lekeli niangiza, nunye mukulekelwa. **38** Api niangiza, nunye mupegwa. Ngele aukende nu ukinyangiwe, nu kokelwa nu kuhunuka mu malu pang'wanyu. Kunsoko kungeli ihi ni mukutumila kugemelya, ingele iyo ikutumika kumugemeleya unyenye." **39** Ingi akaaila hangi, "Ite umuntu numopoku uhumi kumutongela umuntu numungiza numopoku? Ang'wi aiwitumile uu ihi aizigwila mikombo, ite singa aazigwila? **40** Umumanyisigwa singukutula mukulu kukila umumanisi akwe, kululo umuntu anga manyisigwe kisa ukutula anga umumanyisi wakwe. **41** Kuniki nukuligoza ihongo nilikoli muliho la munya ndugu ako, ili nilikoli muliho lako shuligozili? **42** Uhumile uli kumuila umundaydugu ako, munyandugu kulopa nikiheje ikibanzi nikikoli mukati muliho lako. nue shangaugozili nilikoli muliho lako uewe? Umutele uewe! Heja hanza nilikoli muliho lako uewe, pang'wanso ukuona iza kuheja ikibanzi muliho la munyandugu ako. **43** Kunsoko kutile umuti nuuza uukutuga imatunda ni mabii, hangi kutili umuntu

7 U Yesu naiwakondya kuligitya imaintu izi iantu naiamutegeye, akingila ku Kapernaumu. **2** Mtungwa ung'wa ung'wi wang'wa akida, aimuza nangulu kitalakwe ai mulwae tai hangi aukuhaukusha. **3** Ingi aiwijaat endo yang'wa Yesu, uyo u Akida akamutuma umomboi wa kiyahudi, kumulompa aze kumuguna umutugwa akwe aleke kusha. **4** Naiapikile kakupi nu Yesu, ikamlompa akalunga, utakiwe witume uu kunsoko akwe. **5** Kunsoko umiloilwe izi itu, ng'wenso akazenga itekeelo kunsoko itu." **6** U Yesu akendelea ni muhinzo wakwe palung'wi ni enso naiwakuli kulongola kuli ni nyumba, mukulu wang'wi auatumile lahumba uya aligitye nu ng'wenso tata iekakukatala uewe kunsoko unene singa faile iewe kingila mudari ane. **7** Kunsoko iyi shaaza singie unene ung'wenso kutula faille kuza kitalako, ingi tambula ulukani du umitumi wane akomye. **8** Kuniki unene hangi ni muntu nuikilwe muukulu hangi nyenyu nitalishi pihi ane. Wilunga kung'wa uyo, "Longola" na ulongole, nukumungiza, "Nzuu" nung'wenso wizaa nukumitumi wane itume iki nung'wenso wituma. **9** U Yesu naiwigule aya akakulwa, nukuapilukila umilondo naumtyatile nukulunga kumuila ata ku Israeli iza nkili kuona umuntu nukite uhulli nukulu anga uyu. **10** Ingi awaite naiatumilwe aiasukile kitokamuuhanga umukulu mupangau. **11** Naitumile nanso, aeipumie u Yesu aulongoe mukisali nikitangwa Naini, iamanyisigwa akwe ikalongola palung'wi nung'wenso ikakule niaantu idu. **12** Naupikile pakupi nitanilyo lakisali goza, muntu nukule akizukekilwe, hangi

ng'wana wing'wene kung'wa nyinya akwe, naukali niakigisa mumpelo isoko, niikie nukuitanga ung'wi muhimbi numilundo ikatuula palung'wi nung'wenso. ung'wi nukulunga, kupembile ipilimbi kunsoko anyu, 13 Naumuine, utata akamuhugela kwa uwai nukulu shanga miginsile kiaye shanga muliile. 33 U Yohana itai migulya akwe nukumuila, liekakulila." 14 Ingi mubadisi auzile shanga aulie hangi shanga aung'wee akahugela akalianka isandiko nailikenkee umuimba, imagai, mikalunga ukite amitunga. 34 Ung'wa muntu nawanaiakenkile ikimika ikalunga umuhumba nungile uzile walya nukung'wa mikalunga, "Gozi mulaku uka. 15 Umushi akauka nukikie piih nukaza kuligitya mugala ntuli, muhumamuya wa ahoela mpia nia hangi u Yesu akamupa unyinya wakwe. 16 Hangi anyamilandu! 35 Ingi uhuili wigeleka kina ukite itai ku ikizuilwa nuoa ihi. Ikalongoleka kumukulya Itunda anaako ihi." 36 Ung'wi wa mafarisayo aumulompile u akizilunga "Munyakidagu mukulu uukigwe kukiila Yesu alongole kulya palung'wi nung'wenso. U Yesu kumataituu" nu Itunda ukugozile iantu akwe. 17 Izinkani naiwingila munyumba ang'wa farisayo, akahegamila ni nzaa ni yang'wa Yesu aisambaie ku Yudea ihi mumeza alye. 37 Goza aukoli musungu ung'wi niisali yihi niapakupii. 18 lamanyisigwa ang'wa Yohana mukisali nikanso naukete imilandu, Akalinga kumbi aiamue inkani izi yihi. 19 Ingi Yohana akaaitanga wikie kung'wa farisayo, akaleta insupa na makuta abili iamanyisigwa akwe nukuatuma kung'wa tata, nimaza. 38 Aiwmikile kunyuma akwe kakupi ni kulunga uewe ng'wenso uyu nuzile, ang'wi ukole migulu akwe kunu akizilila. Hangi akizitonwa imigulu muntu mungiza kumulindile? 20 Naiapikile pakupi akwe kulihali, nukupyagula kumasingi amitwe lakwe, nu Yesu nianso ikalunga, Yohana mubadisigwa akamibusu imigulu akwe nukumipaka imakuta nimaza. ukutumile kitalako kulunge. Uewe u ng'wenso nuzile 39 Nung'wenso u farisayo aumanile u Yesu nauine ang'wi ukole muntu mungiza kumugezele? 21 uu, akasiga ung'wenso akalunga, umuntu uyu Imatungo yayo auagunile iantu idu, kupuma mdwala angaaizi munyakidagu, auziliga uyu nyenyu nu numulwago, kupuma mukolo nibii, niantu niakete wanamuna ki umusungu nukumupapatwa, ukutula upoku ikaona. 22 U Yesu akasukilya nukulunga kitalao, mnyamilandu. 40 U Yesu akasukilya nukumuila, ingi naimulongoe naiapumie mukumulagilwa u Yohana Simoni nkite kitu kakuuila. "Akalunga" "Kitambule ikinimiuiine nukukija, awaniapoku akuona niakitele udu ngwalimu!" 41 U Yesu akalunga, "Aiakole akugenda, niakite imbili akunona, iagulu ainija, iashi adaigwa abili kumukopisi ung'wi. Ung'wi audaigwe ahimbuka nukutula apanga hangi iahimbi akiwilwa magana miatano nua akabili dinari hamusini. 42 ulukani nuluza. 23 Umuntu nushukuleka kunihiula Naiatuile agila impia nia kumulipa ikalekelwa ihi. unene kunsoko autumi wane ukukendepwa." 24 Ao Nuuli nukumulowa mbelee? 43 U Simoni akasukilya naiatumilwe nu Yohana kusuka naiapumie, Uu Yesu nukulunga, nsigile uyu nutekewe u Yesu akamuila, akandy kuligitya numilundo kunsoko ang'wa Yohana, ulamue itai." 44 U Yesu akamupilika umusungu aimendile kunzi kugoza ntuni, uwelu auukuhingisigwa nukumuila u Simoni umuine ne umusungu uyu. nu ng'wega? 25 Azamendile kunzi kugoza ntuni, Ningie munyumba aka. Shangaupee imazi kunsoko muntu nutugae izaane? Goza iantu niatugae inguo amigulu ane. Ingi umusungu uyu, kuliholi lakwe yakitemi nukikie ulikalo nuluza akole niang'wi akete akafontwa imigulu ane nukumipyagula kusingi lakwe. Ilyoma anga iatemti. 26 Ite minzu kunzi kugoza ntuni, 45 Shanga azunungje, nuando nazawingia muno muntu mnyakidagu? Ingi kulunga kitalanyu niidu sigulekile kunungila imigulu ane. 46 Shaazumipakile itai kukila umnyakidagu. 27 Uyu yuyu nauandikiwe, imigulu ane imakuta, ingi umipakile imigulu ane "Goza, kumtuma mitumi wane ntongela a miho kumakuta nimaza. 47 Ku lukani uli, nukuuila ingi aukite anyu, nukunonelya inzila kunsoko ane. 28 Nungile imilandu nidu ingi wasamihilwa itai, hangi akalowa itai. kitalanyu, kukiila ao naiatugilwe numusungu, kutile Ingi uyu nusamihilwe inino, nuijowa inino du. 48 Itungo numukulu anga Yohana, ingi umuntu ishanga watii akamuila umusungu, "Imikindo aka asamihilwa." 49 nuhumile kikie nu Itunda kung'wanso nukoli nuanso, Nawa naiikie pameza palung'wi nung'wenso ikandy ukutula mukulu kukila u Yohana." 29 Ni antu ihi kiligitya enso ku enso, "Uyu nyenyu nukusamihila naiigulwe aya palung'wi niahoela mpia aiatanantilye imilandu? 50 Nu Yesu akamuila umusungu, uhuili Itunda ukete Itai. Aiakoli niang'wi naiabidisigwe wako wakuguna. Longola ku uhuili" nu ubadizo wang'wa Yohana. 30 Ingi imafarisayo nia zaa akani ya kiyahudi awa nishaaiabidisigwe nung'wenso aiahitile itai ang'wi Tunda kunsoko ao ienso. 31 Hangi nihumile kumipyana ni ntuni antu nia uleli uwu? Akoli uli hangi? 32 Impyani niangenya,

8 Aiiuite tungo ikupi u Yesu akandy kulongola muisali numukisali nia kulikuli, akazitanantwa inkani ninzaa nia utemi wang'wi Tunda na nikumi na ibili aialongoe palung'wi nung'wenso, 2 kuu

iasungu niang'wi aiagunilwe kupuma kumakoro kuluzi, ikanonelya ibini lao. 23 Naiandilye kuhega, u nimabii nindwala nigiza, ai Mariamu naiwitagliwe Yesu akalala utulo, nung'wega ukatula leta imaingo, ni Magdalena naupumiigwe iamitunga mupungati. 3 mabini ao ikatulizula imazi. 24 Ingi iamanyisigwa akwe Yoana musungu wang'wa Kuza numukulu wang'wa akiza kitalakwe uumuusha, nukulunga, tata mukulu. Herode, Susana, nia sungu niagiza idu, aiapumilye Tata mukulu kukoli kakupi kusha. Akauka nukuukenela imaintu ao ienso. 4 Matungo inino umilondo wa ung'wega imaingo amazi akakilaja. Ikatulia. 25 antu kilingila palung'wi, akiziakole ni antu naiazile Hangi akaaila, uhuili wanyu ukoli pii? Akogopa, kitalakwe muisali kulikuli, akalitwa nienso kutumila ikakuilwa, ikatuitambulya ung'wi numuya. Uyu nyinyu ipyani. 5 Umutemeli aiwendile kutemela imbeu, nukulagilwa ung'wega ni mazi akumukulya? 26 nautuile kutemela imbeu ing'wi nianso yikagwila Aiapikile kukisali kaku Gerasini nikoli ipande kunyuma pampelo a nzila yikapanangilwa nimigulu ni nyunyi ang'wa Galilaya. 27 U Yesu nausimile nukupambata niamigulya ikailya. 6 Imbeo inzuya aiigwee milolo pih, mutu kupuma mukisali akatankana nung'wenso migulya, numitalagwe naiipumile nukukula imili ikaola umuntu nuanso aukite ngulu ya kiti. 28 Naumuine u kunsoko aikutile utotu totu. 7 Imbeu niingiza aiigwei Yesu akalila kululi, nukugwa pihikuntongela akwe. mumiti namija, ni miti nanso ikakula palung'wi nimbeu Ululi nulukulu akalunga, tendile uli kitalako, u Yesu nianso yikatunyiligwa. 8 Ingi imbeu ningiza naigwie ng'wana wang'wi Tunda nukoli migulya? Kulompa milolo niza yikatuga ulo hangi magana idu, U Yesu uleke kumpa ulwago unene. 29 U Yesu akamilla akalunga inkani izi akahumbula ululi, "Ulihi nukete ikolo nibii ihege kumuntu nuanso, kunsoko aizimukite iakulyu ije." 9 Hangi iamanyisigwa akwe ikamukolya ata atungwe indigi nukutunyingwa, nukuikwa pih i insoko apyaniao. 10 U Yesu akaaila mupewe iyoma ulindilwa, akabadula ifungo nukatalwa nia mintunga nukumanya ukulu wa mutemi wa utemi wang'wi mumbuga. 30 U Yesu akamukolya ilina lako winyinyu? Tunda, hangi iantu idu akumanyisigwa du kumpyani, Akasusha akalunga, "Legiono" Kunsoko iamintunga ingi angaona, alekekuona niakija aleke kulinga." 11 I idu niingzie kitalakwe. 31 Ikalongoleka kumupepelya yi yi yi ng'wao apyanio i yi. Imbeu lukani lang'wi Tunda. Ieka kuuzunsa kweni mikombo. (Abyssos g12) 32 Ilundo 12 Imbeu niing'wi niingwie mupelopelo anzila ingi la ngulima ailikudima migulya mulugulu, akamlompa wawo antu nija ulukani, umubii umulugu wikalohula alekele ingile kung'wanso mungulima. Akaagompya kuli kupuma mukolo, ingi aleke kuhuila nukugwigwa. Kituma uu. 33 Ingi iamitunga ikahega kumuntu 13 Ingi izo niigwie mitalagwe ingi antu nianso nija ikalongola mungulima ilondo langulima likamanka uluka nukulupokela kuulowa ingi agila imile ihi, ihuila migunguda mlugulu numulizi ikalimansila mumo. 34 udu kumatungo nimakupi ni matungo amageng'wa lantu naiakudima ingulima nai aine itulekile ikamaka ingwiza. 14 Imbeu izo niigwie mumija ingi antu nija ikaaila ianyakisali nikunzi isali naiapilimile. 35 lantu ulukani, ingi aloilwe kukula ilingilwa nu ugoli, nuuza naiigule nanso ikalongola kugoza nikigee, ikaza walikalo aya ingi shaituga imatunda. 15 Ingi imbeu izo kung'wa Yesu ikamuona umuntu naukite iamintunga naigwie milolo niza wawa antu niapolo nikolo ninza, ikamuteela. Aiwitungile ung'wenda iza akizukete ni angajie ulukani iluambilika likatula lupanga nukutuga mahala izi, akikie mumigulu ang'wa Yesu, ikakuilwa. indya kulindila. 16 Ingi itungili kutile ata nung'wi 36 Kululo ung'wi ao nauine akaaila niangiza umuntu nukusonsa intala nukumikunikila ni bakuli ang'wi uyu nautawe nimintunga naugunilwe. 37 lantu ihi nia kumiika pihi akitanda kuika migulwa ya ntala hangi mukisali kang'wa wa Gerasi nimatumbi naiapilimile ungwiao nukingila ahume kumiona. 17 Hangi gwa ikamolompa u Yesu ahege kitalao kunsoko aukete kutile nikupiha nishakumanya ang'wi niakaunkunku uoa ukulu. Akingila mibini akasuka. 38 Umuntu iki nishakumanya nikikoli muwelu. 18 Ingi tula ukoli nuanso naupumilwe numintunga akamupepelya u uza unutegeye kunsoko nukite kitalakwe ukungeliga Yesu alongole nung'wenso, ingi u yesu akamuila itai. Uyu numugila ata nikinino ukite kikuholwa." 19 alongole nukulunga. 39 "Suka munyumba ako na Matungo unyinya wang'wa Yesu nianyandugu akwe ualye ayo ihi ni Tunda ukutendee" Uyu umuntu akiza kitalakwe shanga aihahugee kunsoko amilundo akahega, akatanantya uko muisali yihi aya ihi nu nu antu. 20 Ingi akailwa, "Unyinya ako nialuna ako Yesu naiwitumile kunsoko akwe. 40 Nu Yesu akasuka, akoli apo kunzi atakile kuona uwewe. 21 Ingi u Yesu umilundo ukamusisingilya kunsoko ihi aiamulinde. 41 akasukilya akalunga uiane nialuna ane awaniiliya Goza akaiza mutu ung'wi aiwitangwa Yairo ung'wi ulukani lang'wi Tunda nukulugomba." 22 Aiipumie wao wa kulu wa mikumbikilo, Yairo akagwa mu magulu luhiku lung'wi imahiku nanso u Yesu nia manysigwa ang'wa Yesu nukumupepelya alongole munyumba akwe aianakie mibini, akaaila kupute kitumbi la kabilo akwe, 42 kunsoko aukete ung'wana numunanso

ung'wi du naukete imyaka ikumi na ubili, aukole inino nung'wenso nikija inkani yakwe? u Herode akaduma nukusha. Naulongoe, umilondo aiwitunyiye kitalakwe. inzila akumuona U Yesu. 10 Imatungo naiasukile nai 43 Umusungu aiwipuma isakami imyaka ikumi na atumilwe, ikamuila imantu ihi naitumile. Akahahola ubili aukoli hapa autumie impia yihi muaganga ingi palung'winung'wenso akalongola wing'wene muhisali kutile naumugunile ata nung'wi. 44 Auzile kunyuma nikitangiwiye Bethsadia. 11 Ingi umilundo wikija, ang'wa Yesu nukuamba ung'wenda mumpelo akwe, ikamutwata, nukuasingilya akaligitwa nienso, utemi hapou isakami ikahila. 45 U Yesu akalunga, "Nyinyu wang'wi Tunda, au agunile awa naialoitwe kuguma. 12 numambile? Naiahitile ihi u Petro akalunga, mkulu, Uluhuki nailandilaye, kuhila nao nikumi naibili ikalongola umilondo wa antu winda kusunta nukuutambula. Kitalakwe akalunga, "Usimbailye umilundo ulongole 46 Ingi u Yesu akalunga, muntu ung'wi aumambile mukisali nia pakupi numuisalis adume, usupilyo nindya, kunsoko aimine ingulu ipumile kitalane." 47 Umusungu kunsoko kukoli mumbuga. 13 Ingi akaaila unye api nauine shanga ukupiha naiwitumile, akatula kagata, imaintu akulya. "Ikalunga kutile nimangiza ikoli indya akagwa pih pang'wa Yesu akatanantwa muantu ihi kunsoko amilundo ni antu". 14 Aikali itunja magana kunsoko naiituile amuamble nukumuguna hapou. 48 anzugu ataano pang'wanso. Akaaila iamanyisigwa Ingi akalunga kitalakwe, "Munanso uhuili wako ukulu akwe, Ikalinsi pih maanza aantu iziakoli hamsini kila wa wakutenda utule wimupanga. Longola kuuza." lanza 15 Kuluko ikatenda uu ni antu akikie pih. 16 49 Naulongolekile kulunga, umuntu ung'wi akaza Akahola indya itaano ni samaki ibili akagoza milunde, kupuma munyumba amukulu wa mitekeelo akalunga, akaikendepa, nukuega ipande, akaapa iamanyisigwa "Munanso ako ukule likakumunyoma ung'walimu. 50 akwe aike kuntongela amilundo. 17 Ini ikalya ikikuta, U Yesu naiwigwe iti, akasukilya, "Uleke kogopa du imaminyanguiwa naisigile ikahoela ikizulya itoto Huila ukugunika." 51 Hangi naiwingie munyumba ikumi na ibili. 18 Nung'weso naukulopa wing'wene, nanso, shanga ulekee muntu wihi kingila palung'wi lamanyisigwa akwe aikakoli palung'wi nung'wenso, nung'wenso, ingi Petro, Yohana, nu Yakobo, ihe akwe akaakolya akalunga, lantu ilunga une ni nyinyu? nua munanso, nu nyinya akwe. 52 lantu ihi aiakulila 19 Ikasusha, ikalunga, Yohana mubadisaji, niangiza nukupumya uluili kunsoko akwe, hangi akalunga, ilunga Eliya, niangiza ilunga ung'wi wanyakidagu tekikukulya iogo, sangu kule, ingi ulae tulo du. 53 wa matungo na kali wahimbuka hangi. 20 Akaaila Ingi ikamuheka kuzalau akizi aini ingi ukule. 54 Ingi unyenye milunga unene ni nyinyu? Akasusha u petero nuanso, akamuamba umunanso umukono, akitanga akalunga, "kristo kupuma kung'wi Tunda". 21 Ingi kululi akalunga, mung'enya uka." 55 Ikolo akwe ngwa u Yesu akaahugolya, alekekumuila wihi kua ili ikamusukila, nukuuka matungo yayo. Akalagelya iti. 22 Akalunga ng'wana wang'wa Adamu itai ukaga apege kintu kihii alye. 56 Ialeli akwe ikakuilwa, ingi kunkani ni idu nukuhitwa nianyampala ni atemi ni akaalagelya alekekumuila muntu iki nakipumie. 23 Akaaila ihi, ang'wi muntu wihi nuloilwe kutyata, Ikanwe ung'wenso, ahole itoka lakwe imahiku ihi na antyate. 24 Wihi niwiza kugemakukuna upanga akwe ukuguni. 25 Kululo ukupata nsao ke umuntu, hangi au one ukumbigulu wihi, ukuliniilya nukuulya lioma lakwe. 26 Wihi nkuona iminyala kungwana ninganiyane, ng'wenso ng'wana wa ng'wa Adamu ukumuone minyala muuza na nuuzawang'wi ihe. 27 Ingi kumuili itai, akehu, niimikile apa, sha akumilulya insha ku utemi wang'wi Tunda. 28 Mahiku munana naiakile u yesu alunga nkani Izzi ingi ahela palung'wi nung'weso petro, Yona nu Yakobo, Akanankila mulugulu nukulompa. 29 Ingi gwa nakulompa, u usu wakwe ukakailika ni mavazi akwe ikela pee. 30 Ingi goza, aikali Itunja abili akaziligitwa nung'wenso ai Musa nu Eliya. 31 Aigee kunso au kendepwa, ai aligitilya kunsoko kuhega kitala kwe, nkani naihuge kumala ku Yerusalem. 32 Itungili u petro naiyine palung'wi nung'wenso ainkoti mutulo numulito hangi

naiaukile, Ikaona uza wakwe ni itunja abili naimikile iunyi, kunsoko umuntu mugila pakulala itue lakwe" palung'wi nung'winso. 33 Ikatula naiakuhega kung'wa 59 Kululo akamuila muntu mungiza, Itiate."naunso Yesu, akamuila, "mukulu, ingi iza kikie kunu kitaitu akalunga" mukulu, ndekele nendemuika utata wane. itakiwe kunoniye imakazi a antu atatu. 34 Nau 60 Nuanso akamuila aleke lashi aike lashi ao, kululo ukulunga, nanso, likeuta ilunde lika akunikila, na uewe longola utanantie umei wang'wi Itunda kuisali. ikogopa nilkaona apilimili gwa ni lunde. 35 Ululi lika 61 Hangi muntu mungiza akalunga, kutiata, Mukulu, puma milunde ikalunga, uyu ng'wa ana mutemi, ndulusile hanza nialage niakoli munyumba ane. 62 mutegeli ng'wenso. 36 Ululi nailukilagilye, u Yesu Yesu akamuila kutile umuntu, nuika umukono akwe aiwing'ene du, aiwicie twee imahiku nanso. 37 Luhiku kulima nukugoza kunyuma nukutula Mtemi wang'wi nulukatwata, nika puma mulugulu, mumilunda ukulu Itunda.

nu a antu ikantankana nu ng'winso. 38 Goza, mitunja mitunja aupumie mumilundo akalila kululi, akalunga, mumanysi kulopa umugoza ung'wa ane, wingene. 39 Waona ikolo nimbi hapun witule kulia iogo, witula uhaile nukupumai pombalu, N lipuma kushada, nu uwai nu utaki. 40 Aini alompile iamanyisigwa ako kukemela Ikaleng'wa. 41 U Yesu akasusha akalunga, unye uileli nu uhuie nuwu nualekile, kizi kikie nalinunye? muleti ungwa apa. 42 Muhumba inkolo aiza nimbi aimutaga pihi nuku muhingisa kungulu. 43 Ihi ikapata ikuilwa ukulu wang'wi Itunda hangi ikatula singa ihi inkani naiwatumiile, alunga kua manyasigwa akwe. 44 Inkani yingile mua kutwa anyu kunsako ungwana angwa Adamu ukuhegigwa mumikono a anadamu. 45 Ingi shanga aialingile inkani nianso aipihilwe mumihio ao kusoko aleke kulingga akogopa kukolia ulukani nulanso. 46 Ingi akatula kinyoma kukilia kitalao Ingi gwa nyenyo natule mukulu. 47 Ingi u Yesu akalinga naiaikikalia mukalo yao, akamuholia umungenye numunino nukumuika pang'wa kwe. 48 Akulunga umuntu wihi nukumusingilia umung'anya numunino angu uyu kulina lane, ansingilie nune hangi, wihi nukunsingili une amasingili nuyu nautumiile, kunsoko munino kung'wanyu wihi yuyo mukulu. 49 Yohana akasusha akulunga, "mukulu, aikumuine umuntu akazi muzunsa ukintunga kulina lako kikamugili kunsoko shukoli palungwi nuse. 50 Ingi u Yesu akaila lekikumugili, uyu nisingukali palung'wi nunye Ingi wanyu. 51 Ikatula imahiku nai ahumbbee kullongala kilunge, akahonja u usu wakwe ku Yaruselemu. 52 Akatuma lanya mpala akwe, kuntonge la akwe, nienso ikalongola kukisali ka Wasomaria amunonelie pang'wanso. 53 I antu sanga ikamusngilia, kunsoko au hongilye u usu wakwe ku Yaruselemu. 54 Iamanyisigwa akwe Yakobo nu Yohana naiaine iti, Ikalunga, mukulu itakile uzume umoto usime pihi kuma milunde ualimili? 55 Ingi akapilukila akaakenela. 56 Ingi gwa Ikalongola kisali lingiza. 57 Naiahongile munzila yao, muntu ung'wi akamuila, mahali Ihi nuinzo. 58 Yesu akamuila," umulula akete imakombo, Inyonyi yamigulia akete

10 Naiwakondyo kuligitya nanso, Uyesu akaaholanya hangi makumi mapungate nuakualagialya abili amutongeele muisali nutakile kenda. 2 Akaila indya niakuogolwa yidu, eituwia milimo akehu, kululo mulompi umukulu nuauogoli akaye kuatwala eitumi muogoli nuandya yakwe. 3 Longoli muisali mutule miho numutumile anga inkolomukati amadale a mbugu ya yamihaka. 4 Muleki kukenka imbugulu nia kila ngila, ang'wi ilatu, hangi muleke kumulamsha muntu wihi mungila. 5 Munyamba ihi nimukingila, lungui hanza, mpolo utule ni nyumba uji 6 . Ang'wi muntu wa upolo ukoli pang'wanso, upoto ukutula kitalakwe ang'wi kutile pang'wanso mpolo ukusuka kusuka katalanyu. 7 Sagi munyumba yiyo, lii nukung'wa iko niakuki pumya, kunsoko umitumi wiipegwa ikinya mulimo nazawitumilo. 8 Mukisali kiji nemukingila, anga amu singilya, muliye indyanikuwekwa panlongeela anfu. 9 Hangi aguni ialwae niakole mung'wanso, lungikitalao Ulemi wang'wi Tunda waza pakupi nunyenye. 10 Anga menda muisali ing'wi ahila kuwusingilia longoli kunzi numunzila mulunge. 11 Ulukundi la kisali kanyu nuludamantie mumigulu itu kuulukununta katalanyu, ingi mulingi ili kina ulewi wang'wi Tunda wahugeela. 12 Numuie kina uluhuki nulaulamulwa luzetula lukamaliku ku sodoma kukali ikisali nikanso. 13 Isatiko lako korazini, Isatiko lako Bethsaida ang'wi imilimo nimikulu aitumiwe kitalako anga aizeitumiwe ku Tiro nuku sidoni, azili tunu ung'wandyo aileke imilandu, aiatugale Imyenda amagunila ni mau kipaka. 14 Ingi gwa izizatula ikamatiku nangulu utuhiku nulaulamulwa rula tiro ni sidoni kukila unye. 15 Ue kapernaumu, usigile uzihumbulwa upike kilundo? Uzesimigwa pihi kujehanamu. (**Hades g86**) 16 Uyu numtegeeye unye, untegeeye unihitile nene, nuyu wihi nunihitile une, umuhitile uyu nuntumile. 17 Ao ni mupungati ikasuka nilumbi, akalunga "Mukulu ka nia mintunga aina kukulya kudiila lina lako. 18 Uyusu akaila "azarumuine umulugu azukugwa kupuma kilunde anga ulupito. 19 Goza numupee uhumi

wakupambala inzoka ni nkuma, ningulu yihi nialugu, nukutegeelya ulukanilakwe. **40** Ingi gwa umartha hangi kutile kintu kihii nikikumu alya. **20** Kuluko muleki akipa milimo idu kunonelya indya akalongola kung'wa kulowa kunsoko aili, kuna menda kuligwa, singa Yesu, nu kuhuga, mukulu, singaukee kina ung'waitu uu, ingi lumbi imina anyu nandikilwe kilunde. **21** wandeka nitume ningwene ingi gwa muile anzailye. Kumatungu yayoyayo akaloa nangulu kuvikolo ang'wa **41** Ingi umukulu akamusukulya akamuila, Martha, ng'welii akalunga nakulumbulya huewe, Tata mukulu Martha, ukaga ni nkani idu. **42** Kululo gwa ingi kintu naukulunde numihi kunsoko umapihile imakanai aya king'wi du nikatai Mariamu waholanya iko nikiza, kuakuantu nisiamanyisigwe, anga ia ngenya nianino, nishakizehegigwa kupuma kitalakwe.

ingi uu Tata kunsoko auloeigwe mumcho aka. antu ni ahugu nawa niamahala nuku makunukula **22** Maintu ihi mambigwe nu Tata wane, hangi kutile nulingile ungwana nyenye ingi utala, hangi kutile numumanyile utata ingi ung'wana, nuyu wihi niulowa ung'wana kikunukula kung'wakwe. **23** Akapilukila iamanyisigwe, akalunga kinkunku, akembetwa awa nimaona aya ninye nimaona. **24** Kumuila unyenye kina anyakidagu idu niaterni alialoilwe kuiona inkani nimiiona, shakaona nu kija ayo nimija singaakija. **25** Goza akimika mumanyisi ung'wi nua unonelya nua kiyahudi, akawiugema uyesu akamuila nitume ntumi nihume kusala utemi nua kiguhe. (*aiōnios 6:16*) **26** Uyesu akamuila iliiye ule muunonelya nuiusoma? **27** Akasusha akalunga, "mulowe Itundo wako kuakonto aka ihi, nukungulu yako yihi, nimahala aka ihi, numunya kisali aka anga uewe nizawiloilwe. **28** Uyesu akalunga, wasukiilya tai, itume uu ukikie. **29** Ingi umumanyisi akalowa iaelyeitaiung'wenso, akamuila uyesu, ite gwa umunyakiali ane nyanyu? **30** Yesu akasucha akalunga aukoli muntu au kusima kupuma kuyelusalemu kulongolaku yeriko akagwilamuantu niabi, ikamuhegela insao yakwe yihi hangi ikamukuwa pakupe insha. **31** Kua uniniau mudimi ing'wi auzile akazesima munjila nansa, naumuine akakiila kunziga. **32** Uu hangi umulawi, naupikile pang'wanso akamuona akakila kungiza. **33** Kululo msamana ung'wi naukite umuhinzo, akakiila apo naukole umuntu nuanso, naumuine, akahung'wa kinyauwai. **34** Aumuhugee akamutungilya inkomele yakwe akahunuila imakuta ni divai migulya akwe. akamunankilya migulya amutugo wakwe, akamutwala munyumba akila njila akamuailya. **35** Iluhiku nailutyatie akahota mpia ibiihi hangi akamupa umukola nuyumba nia kupikila iakila nzila nukumuila muailye kihi mitite angavu suka nzekusukiilya. **36** Nuuli kuawa niatatu, usigile kina ai Munyakisali akwe, naugwie muabi? **37** Umumanyisi akalunga, ingi uyunamuonee inyauwaikatalakwe, Uyesuakamuila iongola ende witume uu. **38** Naiakole mumu ihinzo akiingela mukisali king'wi, musungu ung'wi lina lakwe Mrtha akamu singiilya kito lakwe **39**. Autite umufuna naiwitanga Mariamu naiwikie pa migulu amu kulu

nishakizehegigwa kupuma kitalakwe. **11** **11** Ukatala Matungo Uyesu nakolompa, ung'wi wa amanyisigwa wakwe akamuila, mukulu, kumanyise nusesie kulumpa, anga uyohana nau amisilye iamanyisingwa akwe kulompa. **2** Uyesu akaila nimukulompa, lungi, Tata, lina lako likuligwe, utemi wako uze. **3** Ukupe indya yitu nia mahiku ihi. **4** Ukulekele imalandu itu aka use nikia lakala nakugaziye, uleke kuitwala muimageng'wa. **5** Uyesu akaila, nyenye kitalanyu nukite umuhumba maya nukumuhanga uutiku, nukumuila, muhumba miane mpe imikate itatu. **6** Kunsoko muhumba shuya wane wampikiila inoino kupuma muhinzo, nu ne nimugila indya nikumupa. **7** Nuyo nukale mrupumba akamuila, leka kunaja, umulango walugailwa palung'wi niana ane, nune nalala singa kuhuma kuuka nukuupa uewe indya. **8** Nunue, kina atizeshukuuka indya umuhumba maya akwe, kunsoko akazulongolekile kumupitya tile niminyala, ukuuka akupe indya yidu kutula nuhilwa wako. **9** Nu ne kumuila, lompi, nunye mukupewa, penzi nunye mukulija, pinduli nunye mukuluguilwa. **10** Kunsoko nulompa wisingiilya, nuyu nuiduma wipata, pinduli nunye mukuluguilwa. **11** Tata kii kung'wanyu, ung'waakwe agalompe insamaki ukumupa nzoka? **12** Ang'wi agalompe ije ukumpa nkumi? **13** Klulo ang'wi unyenye nimiabi mumanyile kuapa iana nyu imasongeelyo nimaza, Ai g'wautata nyu nua nuakigulu ukuapa ung'waungweloo ao nimulo mpa? **14** Sunga Uyesu akatula mupatya umintunga, Uyu naukete umintunga ai kimume umintunga akahega kumuntu nuanso, umuntu nuanso akahuma kuligitya umitunda ukakuiwa nanguli. **15** Niang'wi ikalunga, uyu ukuheja imintunga kua Beelzabul mukulu wa amintunga. **16** Niang'we akamgema ikalowa alagiile ikilingasilyo nikakupuma kilunde. **17** Ingi uyesu akalinga imasigo akaaila, utemi wili nukutemanuka utula nuukia, ninyumba nikutemanuka ikugwa. **18** Ang'wi umubi ukutula utemanukile, utemi wakwe ukimaka ule? Kunsoko uenda lunga neenda heja imintunga kua Belzebuli. **19** Ang'wi unene neenda heja iamintunga kua Belzebuli, ai iane menda heja imintunga kukiila ntuni? Kunsoko iyi, nianso azizantwala mulamulwa. **20** Kululo, angwi kuheja amintunga kukiila shala

kang'wi Tunda, ingi gwa utemi ukumuhanga. 21 41 Ape iahimbe aya namkati, ni nkani yihi ikutula Umunyangulu nukite ishigi angaamilile inyumba kwe, nza kitalanyu. 42 Kululo isatiko lanyu Mafarisayo, imaintu akwe akikie uza. 22 Kululo angingiilwe nsoko mipumya imasongeelyo aminanaa numuchicha nu muntu numukiyye ingulu umunyangulu nuanso ni nyenyi yihi niamugunda, kunu mulekile inkani ukumuhegelya ishige yake, nukuhola insao yakwe ya tai nukumulowa Itunda, kuna shango mukuleka yihi. 23 Uyu nisha kipalung'wi nu nene, shamiane, nimangiza. 43 Isatiko lanyu Mafarisayo kunsoko nuyu nishawilingila palung'wi nunene wisambailya. 24 milowa kikiie kumatantu akuntongeela amatekeelo Umintunga numubi nukuhega kumuntu, wenda nikutili imaze kunsoko asupye. Agatule walimila, ukulunga, kusuka nazampumie. 25 Anga asuke ahange inyumba apyagulwa hangi ikie izu. 26 Kululo wilongola kuaduma amintunga mupungati ao bi kukila nuanso, nukualeta ikie pang'wanso, u muntu nuanso witula mubi kukila nazawili ung'wandyo. 27 Naukuligitya inkani izi, musungu ung'wi akahumbula ululi kukila ihi naikoli pang'wanso akalunga, "Akembetwa inda naikutugile nimaele naumonkile." 28 Sunga akalunga, akembetwa ao neija ulukani lang'wi Tunda nukuluamba. 29 anyu. 30 Anga u uuliye, kuatuma ianyakidagu neitura milimo ane Yona naikilingasiilyo kuantu a Ninawi. 31 Umuusungu wa Mutemi nuakutakama ukimika uluhiku nula ulamulwa niantu awileli uwu azizapegwa aze ategelye uhugu wang'wa Solomoni, na paite ukoli numukulu kukila u Solomoni. 32 lantu a Ninawi akimika mulamulwa palung'wi niantu niawileli uwu uluhiku la ulamulwa azizaapa uulamulwa, kunsoko nianso aialekile imilandu nu Yona naukutanantya ulukani lang'wi Yunda, hangi goza pang'wanso ukoli numukulu kukila Yona. 33 Kutile umuntu wihi, nuakilya ulumuli alurike mulungu ang'wi pihii akikapu, ingi wakilya nukuika migulya kunsoko akelyo, angawingila muntu wihi ahume kuona uwelu. 34 Iliho lako lumuli la muili ilio lako angalilule izu umuili wako wihi ukutula nuwelu, ilio lako angalihule ibi umuili wako wihi ukutula kitu. 35 Kululo mihambe uwelu nuukole mitalanyu uleke kukilwa ikiti. 36 Kululo ang'wi umuili wako ukoli muwelu, hangi kutile ata nuunino nuukoli mukiti. Ingi gwa umuili wako ukutula anga ulumuli nulukupumya uwelu kitalanyu." 37 Naiwamala kuligitya, Farisayo akamana enda alye ndya kitalakwe, u Yesu akingila munyumba akatula palung'wi niensio. 38 Imafarisayo ikakulwa kunsoko shaukalae indya naikili kuletwia. 39 U Yesu akaila, "Unye Mafarisayo mendoja iseme kunzi, mukati anyu mizue insuuula nimbi nuubi. 40 Unye antu niimiagila uhugu uyu naumbile kunzi shanga au umbile ne numukati?" 41 Ape iahimbe aya namkati, ni nkani yihi ikutula nukulamukigwa kua milamu iyi nikilya. 42 Kululo isatiko lanyu kunsoko mimpyani niibula ningila ilingasiilyo iantu niza azegenda migulya aibiila nianso singaaazeaine." 43 Isatiko lanyu kunsoko mumpayi ung'wi wa unonelya wa Kiyahudi akasusha akamuila, mumanyisi iki nukukiligitia kakutasha use. 44 Isatiko lanyu kunsoko mendazenga nukuika ilingasiilyo 45 Mumanyisi ung'wi wa unonelya wa Kiyahudi akasusha 46 Yesu akaila isatiko lanyu, unye aminyisi ankani, ingi Isatiko lanyu kunsoko mendazenga nukuika ilingasiilyo 47 kunu unye shamaenda miamba ata nayala yanyu. 48 Kululo gwa unyenye mihangile nukigombya 49 Kunsoko iyo uhugu wang'wi Tunda kukiila ikiilingasiilyo ni kang'wa Yona. 50 Anga u uuliye, kuatuma ianyakidagu neitura milimo ane Yona naikilingasiilyo kuantu a Ninawi. 51 Kupuma ung'wandyo nua unkumbigulu. 52 Isatiko lanyu amanyisi unenso muakaja nukuabulaga niang'wi. 53 U Yesu naiwahega 54 Akaze mugema kumutungila ahume kupantika ueweli uwu uzizalilwa. 55 U Yesu naiwahega 56 Lukani kitalakwe.

12 Kumatungo yayo, maelfu edu naantu aeilingiile palung'wi, ikanza kitilangila, akanza kutambula niamanyisiga akwe niakwanza, "Huguki nigae ya Mafarisayo kunsoko eze unafiki." 2 Naikutula kutile anga unkunku nulipihile kunsoko shangaikunukulwa, wala lukani nulipihile kunsoko shangalukigeeela. Na lehi nemulitambue mukiti, lukigwa muwelu. Na mehi namihinatambuwe mukate mukutwe ntongeela anyu niyamukati naoilugaiwe akatanantigwa migulya muukuta wa nyumba. 4 Kumuila ahumba eane, lekikogopi awa niuilaga umwili na agila anga kintu nikingiza nikakituma. 5 Kuite kumulungasa nuakumwogopa. Mogopi uyo kunsoko kukila kina wabulaga, ukite uhumi wakuguma kujehanamu. Ee kumuila unye, mwogopi nuanso. (Geenna

Luka

g1067] 6 Ite shomoro aatano shangaakualigwa imugunda, kunsoko lelo akole, nu mudau wimaguma kusarafu ibiile? Hata uuga kutile hata nung'we ao mumoto. Ite singa tai ne ukumukunikila unyenye? shangaokusahaulika ntoongela ang'wi Tunda. 7 29 Lekikusumbukili namigulya mukulya ntuni ang'wi Kuite mulinge kina, imasingi amatwe anyu aaigwe. mukung'wa ntuni, muleke kutula nuwoa. 30 Kunsoko Lekikopi. Unye meathamani nkulu kukila shomoro imahe ihe na muunkumbigulu agiila emakani ao. edu. 8 Kumuila, wihi nukungomba unene ntongeela Nutata anyu uiine mutakile yayo. 31 Kuite dumii utemi aantu, Ung'wana wang'wa Adamu ukumugomba wakwe hanza, aya nimangiza mukongeeliga, 32 ntongeela amalaeka ang'wi Tunda. 9 Lakini wihe lekikogopi, unye niakehu, kunsoko utata anyu uloilwe nuekanihita ntongela aantu nung'wenso kumuhita kumupa unye uutemi. 33 Ngulyi insao yanyu muape ntongeela amalaeka ang'wi Tunda. 10 Wehi iatuka, mutule nimefuko nishanguiwl itulyo lakilunde nuekatambula ulukani nulube migulya ang'wana nishangalihila, kianza nikanso eii shangaehumbila wang'wa Adamu, ukusamilwa, lakini wehi wikamumela wala nondo shanga akuweza kubepya. 34 Kuite ung'waung'welu, singaukusamilwa. 11 Nuekamatula nilikole itulyo lako, hapo ninkolo ako ikutulai kole. 35 ntongeela aakulu amatekeelo, akulu, niakite uhumi, lang'wenda anyu nialepu atule atungilwe kumunkanda, lekikuogopi migulya kunsoko akuligitya nukitetea ni ntala yanyu ihakikishigwe kina yendelee kakila, 36 ntuni nilakutambula, 12 kunsoko ung'waung'welu Mutule anga aantu, niamugozee u Mukulu kupuma ukumumanyisa kutambula kumatungo nanso." 13 mushere winga. Kuite anga waze wakoe ihodi, ahumile Muntu ung'we mumo mumilundo akamuila, "Mwalimu kumuluguvela mulango kwa haraka. 37 Akembetilwe muile umunyandogu ane wangawile isehemu aurithi iitumi, neanso u Mukulu nukuaahanga akole miho. wane." 14 U Yesu akamuila, nyenyu naumbikile Etai ukuatunga ang'wenda alepu neminkanda kuite une kutula nimulamuli nukumuhumbilya ntongeela ukuikalesha pihe pandya, neite ukuahudumila. 38 anyu? 15 Kuite akaaila, huguki nekila nsula, kunsoko Kuite u Mukulu angawaze kunkua akabiile nadolia uupanga wantu shangaukole munsao nimaintu akwe ang'wi utiku ung'wi nkua akatatu na dolia, nukuaahanga, nukite." 16 U Yesu akaaila kumpyani, wikalunga, akole uza, ikutula tazu kung'wao eitumi. 39 Kukila ayo, umugunda wamuntu ung'wi naemugole ailitugile ikulu, mulinge ile, kina u mukulu ung'wenso nuanyumba 17 wekikolya munkolo akwe, wikalunga, kutenda ule angize uiine imatungo nuzie umii, singauzegomba nsokotile anga sehemu akueka imazao ane? 18 enyumba akwe kuunangwa. 40 Mutule mukole iza Akatambula, kutenda ite. Kuunanga imasalanka ane kunsoko shangamuine imatungo kee ung'wa Adamu nimanino nukuzepya ile nikulo, nukumaika imazao nukusuka. 41 U Petelo akalunga, "Mukulu, ukoela ane ehi nimaintu nimangiza. 19 Kumeila inkolo ane, usese kumpyani ang'wi ukuila kila umuntu? 42 "Nkolo, wiikilye akiba intu idu kumyaka edu. Supya, Mukulu wekaaila nyenyu umitumi numuhueli ang'wi ulye, ung'we nukusupya." 20 Lakini Itunda akamuila, nukete eheshima kuite u mukulu wakwe ukumuika ue muntu numugila mahala, utiku wa lelo ametakile migulya aitumi neangiza, kuite agawile indya yao inkolo kupuma kitalako, nimaintu ehi numazipye kumatungo nazipie? 43 Uloegwe umitumi nuanso, ukumulekela nyenyu? 21 Uu ikutula kukila muntu kunsoko u mukulu wakwe ukumuahanga ukitura aya nuikiye insao kizepeelya kunsoko ang'wa Mukulu. 22 naulageigwe. 44 ite kumuila unye kunsoko ukumuika U Yesu akaaila iamanyisigwa akwe, kuite kumuela migulya ansao yakwe yehi. 45 Kunsoko umitumi mulekekuhofu migulya amaisha anyu mukulya ntuni nuanso ukulunga mumoyo wakwe, "mukulu wane numigulya ameеле anyu mukutugala ntuni. 23 Kunsoko ukushelewa kusuka, kuite akakaakua zitumi akgoha imaisha kukela andya, numwiile kukila ang'wenda. nawa niasungu, kuite akanza kulya, kung'wa nukugala. 24 Gozi inyuni ya migulya, shangailema hange 46 U mukulu wakwe nuanso umitumi uzile kuluhiku shangaivuna. Agila anga nyumba wala isalanka nisingautegemee nematungo nishangaumaine, nilakukilla, lakini Itunda wialesa. Unye shanga miaza nung'wanso ukumutema ipande ipande nukuaika kukila inyonyi! 25 Nuule kitalanyu nuhumile kisumbula isehemu palung'wi nishangaahui. 47 Umitumi, nuzile nukongelya dhiraa ing'we muwikale wakwe. 26 ulowa wang'wa Mukulu wakwe, nung'wenso shanga Angaitule shangamuwezilye kituma nikanso ikentu aiwihambile endogoilyo shangaukituma sawa sawa ninkinino nekidabu kuneke usumbukile nimangiza? nuulowa wakwe, ukukuwa iboko iido. 48 Lakini umitumi 27 Gozi imaua-nizepela. Shangituma anga milemo nushangaune uloowa wang'wa Mukulu wakwe, lakini wala shangipalinga. Lakini kumuila, ata u Sulemani ukituma naloeye adhabu, ukokuwa iboko ikehу. muutukufu wakwe wehi shangaaukunikiwe anga Kunsoko aupewe yeedu, yeedu kupuma kung'wakwe, yaite. 28 Kuite Itunda wimakunikila iza imatutu ung'wenso nishangaahuiwe kuintu niyedu, kitalakwe

ikudaigwa yedu kukila. **49** Nezile kakilya umoto uwuite nuuginge nukuekila embolea migulya akwe. **9** muunkumbigulu, na nkete insula utule wakeigwe. Anga watuga inkali yakwe ung'waka niuuzile, iza, **50** Lakini nkete ubatizo nuanso nuakubadisigwa, lakini angawahita kutuga uteme!" **10** Itungile u nankite uukia mpaka nuukukamilika! **51** Ite musegile Yesu akatula amanyisa mujawapo wamatekeelo aenizile kuleta uhueline muunkumbigulu? Kutile, matungo a Sabato. **11** Goza, aukole musungu kumuila, badala akwe ndetile mugawanyiko. **52** ung'we nsoko myaka kumi na munana aukete Kupuma itungile nukendelea ikutula aantu aatano nkolo mbee auneketu. Nung'wenso aewipendile munymba ing'wi agawanyikile, awa niatatu akatula aimigila anga uhumi lukulu nuwakimika. **12** U Yesu kinyume nawa niabiile, nawaniabiile akutula kinyume naumuine, wakamitanga, akamuila, "Musungu ukole nawaniatatu. **53** Akutawanyika, utata ukutula kinyume huru kupuma muudhaifu wako." **13** Akaika imekono niana, niana akutula kenyume nutata ao, umama akwe migulya akwe, kuite umwiite wake ukagoloka ukutulakinyume numunanso akwe, numunanso akamukulya Itunda. **14** Uugwa u mukulu nua ukutula kenyume numama akwe, umama mukwe itekeelo ai utakile kunsoko u Yesu umugunile muntu ukutula kenyume numukwingwakwe, numukwingwakw luhiku nula kusupya, akasukiilya, aka atambuila ukutula kenyume numamamukwe wakwe. **54** U Yesu i anyianza, "Mahiku mutandatu nazipie kituma wikitula aela imakutano hange, "Ite angamuone u mulimo, uugwa pembyi, muagune mu mahiku imalunde akupumila kukilya, melunga imatungo nanso, hangi shanga mu luhiku nula Kusupya." **15** ambula aapika; uu yetula. **55** Nung'wega wakuhuma Umukulu wikamusukilya nukumuila, "Uteele! Kuite anga ukunke, mekalunga, ikutula ijoto itaki, uu ikatula. kina ung'we anyu witung'wila endogwe akwe ang'wi **56** Unye ateele, mukuweza kutafsiri wigeleki wihe ni ng'ombe kupuma mitando nukuatongela kuatwala gulu lakini itila ule shangamugemile kutafsiri imatungo kung'wa uluhiku lakukulya? **16** Kuite umunanso nakole? **57** Kuneke kila ung'we anyu kupambanula wang'wa Abrahamu, nsoko u Shetani umutungile ileni lecole iza kung'wakwe kituma kumatungo kumyaka kumi na munana. Ite shangaaizepiene nukete inafasi akituma nanso. **58** Kundogoiloy ikitungo kakwe kileke kutunguelwa luhiku lakukulya?" angawende numube wako ntongeela amulamuli, **17** Nautuile kutambula imakani nanso, awa ehi mugeme kupatana numube wako muze mukole naeakumugilya akahung'wa minyala, imakutano ehi munzila aleke kuatwala kumulamuli, numulamuli neangiza ekalumbilya kunsoko amakan namakula naivitumile. **18** U Yesu wikatambula, "Utemi wang'wi Tunda wipyani nentuni, nakuwipyana nentuni? **19** Anga embeu amuharadali naumihoile umuntu ung'wi nukumitemela mumugonda wakwe, ikazepa ekatula mute ukulu, ninyyuni yakilunde yekazenga itie yao mumamatambe akwe. **20** Ite akatambula, "Nuipyanye nintuni utemi wang'wi Tunda? **21** Inge ihanganga iigae umusungu nuehola wekahalinkanya muipimo itatu niyautu yekaumuka." **22** U Yesu augendee kila ikesale neisale munzila naulongoe ku Yerusalemu nukuamanyisa. **23** Muntu ung'wi wikakolya, "Mukulu, antu akehu dune niakuokolewa?" Ite wakaaila. **24** Ingimelye kingila kukiila mulango nuupinye kunsoko eedu akugema kingila shangaakuweza. **25** Kuite anga umukulu wa nyumba anga wingile nukufunga umulango, ite mukimeka kunzi nukukua ehodi pamulango nukiitanga, mukulu, mukulu, kuluguile nung'wenso ukusukilya nukuaila, shanganumumanyile unye kunamupumile." **26** Ite mukulunga, Aekulie nukungwa ntongeela ako nuewe aukumanyisile muisale yitu." **27** Lakini nuanso ukuasukilya, nukuaila, shanganumumanyile kumupumiie, hegi pitalane, unye nimituma imelandu! **28** Ikutula kelelo nukukelya emino matungo nimekaaona u Abrahamu, Isaka,

13 Kumatungo yayoyayo, aakole baadhi aantu naamuie migulya Aagalilaya kuite upilato auabulagile nukuahalinkanya usakami ao nimasongilyo oa. **2** U Yesu akaasukilya akaaila, "Ite mulungile Eagalilaya awa akete milandu kukila Agalilaya neangiza ehi ee indogoelyo apatilwe naya nemabe? **3** Kutile, kumuila, lakini angamuhite kutubu, nunyenye mukulimiila uu, uu, **4** Ite awa aantu nikumi namunana ku Siloamu nsoko umunana nauugwie nukuabulaga, musegile neanso aeanyamilandu kukila aantu niangiza ku Yerusalemu? **5** Kutile unene, kutambula lakini angamuhite kutubu, unye mehinunyenye mukulimeela. **6** U Yesu wakaaila kumpyani eye, "Muntu ung'wi aukite mutini utemewe mukate amugunda wakwe aewendile kuduma inkali migulya lakini akaulya. **7** Akamuila umutunzi wakianza, "Goza, kumyaka itatu nezile kugema kuduma inkali yakwe mumutini uwu lakini nikaulya. Uuteme. Kunsoko ukuleta uube mihe? **8** Umutunzi wakianza wikaasukilya nukuaila; uleki ung'waka

Yakobo neitumii ehi muutemi wang'wi Tunda lakini Yesu akamuila umuntu naumalekile, "Nukupumya inye unyenye mugumilwe kunzi. **29** Akapika kupuma indya ya mung'wi ang'wi yampende, lakukualeka kukilya, kung'weli, kutakama, nukukuma, nukusupya. eahumba eako ang'wi anya ndugo ako ang'wi Pameza aandyia yampende muutemi wang'wi Tunda. antu ang'wi anyakisale ako neatajili, ite kunsoko **30** Nengile nuamwisho ukutula wang'wandyo nuyu neaenso akekualika uewe upate ilipo. **13** Kuleka nuang'wandyo ukutula wa mwisho" **31** Matungo ite, nukuanya isherehe, aaleke eamasikini, ealema, makupe baadaye, ang'wi a mafarisayo aazile akewete, niapoku, **14** nuewe ukukembetwa, kunsoko nkuaila, "Longola nahega apaite kunsoko u Herode shangaakulipa. Kundogoelyo ukulipwa muwioki utakile kuulaga. **32** U Yesu akatambula, "Longoli watai." **15** Imatungo ung'wi ao aewikie mumeza mumuile umbweha, goza kuazunsa aapepo nukituma palung'wi nu Yesu naewigule aya, nung'wenso kukamya ilelo numudau, nuluhiku lakatatu kutimilya wikaaela, "Ukembetilwe nuanso nuekulya umukute ilengo lane. **33** Kuhali ehi nanso, inge muhimu muutemi wang'wi Tunda. **16** Lakini u Yesu wikaaila, kunsoko ane kendelea eleleye, numudau, nuluhiku "Muntu ung'we auzepilye sherehe nkulu, akaitanga nulutyatiae, kunsoko shangaigombigwe kumubulaga antu eedu." **17** Matungo isherehe naekole tarayi, umitumi kule ni Yerusalem. **34** Yerusalem, aumatumike umitumi akwe aaele awa naalekilwe, Yerusalem, nyenyu nukuabulaga eitumi nukuakua "Pembyi mihi kunsoko iintu yehi ikole tayali. **18** imagwe awa naatumilwe kitalanyu. Kanga naetakile Ehi, ekatalalompa radhi. Nuang'wandyo akamuila kumilingila eana anyu anga inkuku nilingila eana umitumi, ngoile mugunda, lazima nende nulegoze. akwe pihe ambaa yakwe, lakini shangamikalegomba Itunu unsamile. **19** Numuya wikalunga, Nguile ile. **35** Goza, inyumba aka alekwa. Nunene kumuila, majoki ataano na ng'ombe, nunene niinzu kuagema, shangamuhumile kuona nemekatambula ubarikiwe itunu unkoelwe. **20** Nu muntu mungiza wekalunga, uyu nuzile kulina lang'wa Mukulu.

14 Aepumie luhiku lakumukulya, nau longoe

munyumba ang'wi ao nuatongeli a Mafarisayo kulya mukate, neenso akumugoza kwa pakupe. **2** Goza, pantongelakwe aukole mutu nuanso aukagigwa nuuimbwa. **3** U Yesu wakaakolya eamanyi kupuma milago la Ayahudi ne Mafarisayo, "Ite izane kumukomya umuntu uluhiku lakukulya, anga singau?" **4** Lakini nianso akilagilye ihetwe, kuite u Yesu wakamuamba, wekamukomya wikamulekela alongole yakwe. **5** Nung'wenso wikamuila, "Nyenyi apaite nukite ung'wana ang'wi ng'ombe wagwila muluze luhiku la kukulya shanga ukumuluta kunzi wapume?" **6** Nianso aeagila anga uhumi wakupumya ulukani kunkani niyanso. **7** Imatungo u Yesu nauagundue naile naalekilwe kina asagae intu niyaheshima, akaaila, kupyani akaaila. **8** Imatungo nimalekilwe numuntu kuwinga, ukekikie munafasi naheshima, kunsoko iwezekanile walikilwe mutu mungiza nukite heshima kukila uewe. **9** Imatungo umuntu nualekilwe unye nimeabiliie angawapike, ukuela uewe, "muhegele uyu enafasi ako" kuite kwa minyala ukonza kuhega nukikie kunyuma. **10** Lakini uewe angawalekwe, longola wike kumwiso ite imatungo angawaza nukualekile, uhumile kuuila uewe, muhumba miane, longola kuntongela kukila." Kuite ukutula uheshimiwe ntongela aehi neikie palung'wi nuewe pameza. **11** Kundogoilyo uyu nuikulya wisimigwa, nuyu nuisimya wikuligwa. **12** U

Yesu akamuila umuntu naumalekile, "Nukupumya inye unyenye mugumilwe kunzi. **29** Akapika kupuma indya ya mung'wi ang'wi yampende, lakukualeka kukilya, kung'weli, kutakama, nukukuma, nukusupya. eahumba eako ang'wi anya ndugo ako ang'wi Pameza aandyia yampende muutemi wang'wi Tunda. antu ang'wi anyakisale ako neatajili, ite kunsoko **14** Nengile nuamwisho ukutula wang'wandyo nuyu neaenso akekualika uewe upate ilipo. **13** Kuleka nuang'wandyo ukutula wa mwisho" **31** Matungo ite, nukuanya isherehe, aaleke eamasikini, ealema, makupe baadaye, ang'wi a mafarisayo aazile akewete, niapoku, **15** nuewe ukukembetwa, kunsoko nkuaila, "Longola nahega apaite kunsoko u Herode shangaakulipa. Kundogoelyo ukulipwa muwioki utakile kuulaga. **32** U Yesu akatambula, "Longoli watai." **16** Lakini u Yesu wikaaila, kunsoko ane kendelea eleleye, numudau, nuluhiku "Muntu ung'we auzepilye sherehe nkulu, akaitanga nulutyatiae, kunsoko shangaigombigwe kumubulaga antu eedu." **17** Matungo isherehe naekole tarayi, umitumi kule ni Yerusalem. **34** Yerusalem, aumatumike umitumi akwe aaele awa naalekilwe, Yerusalem, nyenyu nukuabulaga eitumi nukuakua "Pembyi mihi kunsoko iintu yehi ikole tayali. **18** imagwe awa naatumilwe kitalanyu. Kanga naetakile Ehi, ekatalalompa radhi. Nuang'wandyo akamuila kumilingila eana anyu anga inkuku nilingila eana umitumi, ngoile mugunda, lazima nende nulegoze. akwe pihe ambaa yakwe, lakini shangamikalegomba Itunu unsamile. **19** Numuya wikalunga, Nguile ile. **35** Goza, inyumba aka alekwa. Nunene kumuila, majoki ataano na ng'ombe, nunene niinzu kuagema, shangamuhumile kuona nemekatambula ubarikiwe itunu unkoelwe. **20** Nu muntu mungiza wekalunga, "Ntenile musungu, kuite shanga nzile." **21** Umitumi akasuka akamuila umukulu wakwe emakan nanso. Umukola nyumba wikataka akamuila umitumi wakwe, "Longokaya muisale numukona akisale ualete hapa iamasikini, niakelema, niapoku nawa nialemilwe." **22** Umitumi wikalunga, mkulu aya nazundagiye ehi namituma, ganitungile ga enafasi kele ekole." **23** Mukulu wikamuila umitumi, longola munzila nenkuu uahimize eantu ingiile, ite enyumba ne izule. **24** Kundogoelyo kumuila, kuite awa nialekilwe nung'wandyo shangaukuonza esherehe ane. **25** Ite umati ukulu aealongoe palung'wi nung'wenso, nung'wenso wikipiluka, wikaaila, **26** Angize muntu wizile kitalane nung'wenso shangauumubipiwe utata akwe, musungu wakwe, anaakwe, anyandugu akwe, agoha nawa niasungu ee, ga nuwikale wakwe ga shanga ukutula mumanyisigwa wane. **27** Umuntu nushanga ukuhola umusalaba wakwe waze kunyuma ane shanga uhumi kutula mumanyisigwa wane. **28** Kundogoelyo nyenyu ung'wi anyu, nuhumilwe insula akuzenga umunola shanga ukikie hanza wakadilie engalama kumahesabu kina ukite eke nutakile wahu kukamisha nelango? **29** Kuite, baada akiika umusingi nukuleng'wa kumala, ehi naineakanza kumugema. **30** Akutambula umuntu uyu aewandilye kuzenga, wekatula mugila anga ngulu akumailya." **31** Ite mutemike, nutakile kenda kikua nuutemi nuungiza kumbita, shanga uhumi kikie hanza pihe nukuhola imasigo angize uhumi, palung'wi ni antu elfu ikumi kikua nuutemi nuungiza nuukiza migulya akwe neantu

elfu ishilini? 32 Kang'wi shangau, matungo ijeshi hange, ntende anga ning'wi wao watugwa ako." nilaangiza kile lekole kule, wetuma momboi kutaka 20 Uu wekahega wikalongola kung'wa tata akwe. emashariti aamanu. 33 Kuite gwa, wehi ung'wi ao Aekele ukole kule utata akwe wikamuonela ukia neshanga ukuleka ehi nanso nukete, shanga uhumile wikamumankila nukumukumbasela nukumulungila. kutula mumanyisigwa ane. 34 Umunyu uza, lakini 21 Ung'wana nuanso wekamuila, "tata natumula anga umunyu angaulimilye lauhu akwe, ikutula ule migulya kilunde nukuntongela amiho ako singainonee utule munyu hange? 35 Ngila anga matumizi muudogo nitangwe ning'wako." 22 Utata akwe wikaaela hata mumbolea uyu nakite iakutwe ahija nuije."

15 Awa neehangulya uushulu wehi nawa niangiza nianyamilandu aazile kung'wa Yesu kumutegeelya. 2 awa neandeka ikamulengola ikalunga "Umuntu uyu weakalibisha enyamilandu hangi welya neenso." 3 U Yesu wikitambula mpyani eye kung'wao, nukulunga 4 Nyenyo kitanyu, angeze ukete nkolo mia moja angawalimigwe neng'wi ao, shanga ukualeka awa netisini na tisa, alongole kumeduma eye nelimie wameone? 5 Nung'wenso anga wamelije wemekenka mumaeaga akwe nukiloelya. 6 Anga wapike munyumba, wiitanga eahumba auyananyakisale akwe nukuaila iloelyi palung'wi nune kunsoko namepata enkolo ane nazelimie. 7 Kumuila uu, uu, ikutula wiloelyo ukulu kilunde kunso umunyamilandu ung'wi nutubile. 8 Ang'wi ukole musunguke nukete sarafu ikumi niyahela, anga walimilige nesarafu eng'we, shanga ukakilane ntala nukupyagula munyumba nukumiduma kwangulu mpaka wamelije? 9 Angawamione weitanga eahumba ekwe neanyakisale akwe nukuaila iloelyi palung'wi nunene kunsoko namillja hangi esarafu ane eye naelimiie. 10 Kuite kumuila, ukole wiloelyi ntongeela amalaika ang'wi Tunda, kunsoko amunyamilandu ung'wi nukutubu." 11 Nu Yesu akaaila, muntu ung'wi aukete ana abiile. 12 Uyu numunino wikaamuila tatakwé, Tata mpe une isalo lane nilengwie kusala. Ite wikaagawila insao yakwe, kati ao. 13 Nsiku singa yedu uyu numunino wekilingila ehi naukete akalongola kesale kakule, nukung'wenso wekasapatilya impia yakwe nukuguli maintu nesingutakile, nukusapatilya impia yakwe kwa usambo. 14 Nung'wenso naukondilye kitumila ehi enzala nkulu ekingila mihe nanso, nung'wenso akatula lompa. 15 Akalongola ung'wenso nukisalisa nukutula ung'wiao mihe nanso, nung'wenso wekamutala kumugunda wakwe kulesa ingulue. 16 Wikatula ukete nsula akilesa emaganda naeikulya ingulue, kunsoko aetile anga muntu naumupee kintu nekakulya. 17 Sunga uyu ung'wana naukimbulu munkolo akwe, wikalunga atung'wa anga neang'wa tatane akete indya yedu ikondile unene nkole apa, kusha nanzala? 18 Kulutya nongole kung'wa tatane, nekina, "Tata natumula migulya kilunde nukuntongeela amiho ako. 19 Shainonee kitangwa neng'wako

migulya kilunde nukuntongela amiho ako singainonee nitangwe ning'wako." 22 Utata akwe wikaaela atugwa akwe "kayi leti ung'wenda uyo numuza, mukumbi mumutugale ipete kushala niilatu kumegulu. 23 Hange muleti ung'wang'ombe uyu numugenu mumusinze kulye kiloelye. 24 Kunsoko ung'wane waioka ukole mupanga. Aulimie nung'wenso wigela ikandyia kilumbilya. 25 Ingi ung'wana numukulu aukole kumugunda naupembilye wakahumbela pito wikija nduli ya nyemboneakiginsa. 26 Wikitanga mutugwa ung'wi wikaumokolya imakan aya endogoelyo ntuni? 27 Umutugwa wikaamuila umurino ako waza nutata ako wamusinzila ung'wang'ombe numugunu kunsoko wasuka mupanga." 28 Ung'wana numukulu wikaapelwa wikhita kingila munyumba nutataakwe wikaupuma kunzi kumupepelya. 29 Sunga wikausha kung'wa tatakwé nukulunga, "Gozza unene nukitumie myaka edu, hange nkele ntumuile ilago lako, kuite ukole kumpa ung'wambuli nihume kiloelya neahumba eane. 30 Kuite nazuzile ung'wako uyu naewiginseye insao yaho yehi palung'wi neasambo wamusinzila ung'ombe uyu numugenu. 31 Utata wikaamuila, "Ng'waane uewe ukole palung'wi nunene mahiku ehi hange ehi nenkete une ako. 32 Inge aaukole iza kitaitu kitume sherehe nukiloelya, umulunako aewakule, nitungo ile, ukole mupanga, aewalimie wigela.

16 U Yesu akaaila hange eamanyisigwa akwe, "Aukole muntu ung'wi mgole aukekete, eandiki, na auewe kina umuandiki nuanso ukusapatilya insao yakwe. 2 Kuite umugole akamitanga, akamuila, ntuni ekeite nekija kitalako? Pumya ualya wauandiki wako, kunsoko shangaukutu umuandiki hange. 3 Nuanso umuandiki wikitambula munkolo akwe, ntende ule indogoilyo umukulu wane wakanihiegelya uwitumi wane nuaundeki? Numugila anga nguluyakulema nukulima kuona minyala. 4 Mine nekituma kuite anganahiegigwa muitumi wane nuaundeki eantu ansingilye munyumba yao. 5 Mukuili wikitanga awa niadaigwe numukulu wakwe, kela ung'wi aa akamuila nuakwanza, udaigwe keasike numukulu wane? 6 Wekalunga ipimo mia moja niyamakuta wikaamuila hola ehati ako ikie halaka andike amusini! 7 Wikaamuila numuya nuewe udaigwe kiasike? Wikalunga ipimo mia moja niyautu wa ngano! Wikaamuila hola ihati ako andike themanini. 8 Umukulu nuanso wikaumulumbilya

umuandiki dhalimu kunsoko naumutende kuelewa. Kuite ina aukumbigulu uwu akete uelewé wedu ituma kuhugu neantu nkeka ao kulila neele eana neawelu. (aiōn g165) 9 Nunene kumuila mitendele kehumba shuya kunsao ya ubee nsoko anga ahita kigela amusinglye mulikalo lukale. (aiōnios g166) 10 Uyu numuhuili kueke nekinino kukila eze muhuili nukueke nekekolo ga nuyu numube kueke nekenino ezemubee nukueke nekekuluga. 11 Ang'wi unyenye shangaaemiahueli kunsao naube nyenyu nukumuila munsao natai? 12 Hangi ang'wi shaemiahueli kitumila ensao amuntu numugiza nyenyu nuekamupa unyenye nanyu? 13 Kutile umitumi nuhumile kuitumila eakulu abeele kundogoelyo ukumubepelwa ung'wi nukumulowa numungiza, ang'wi ukuambikana nuyu kumumela numungiza. Shamuhumile kumitumela Itunda ninsao." 14 Inge i Mafarisayo naeaeze aloilwe impia aiigulye nanso ehi ekamumela. 15 Hange wikaaela, "Unye nyenye nemikulya kutai ntongeela aantu, kuite Itunda uilengile inkolo yanyu. Kunso nelekuigwe kuantu iziibe ndongela ang'wi Tunda. 16 llago nianyakedagu aelekole kupuma kung'wa Yohana nauzile. Kupuma imatungo yayo, impola ninziza niyatemi wang'wi Tunda yetanantigwa, hange kila umuntu wegema kiingelya kungulu. 17 Kuite itotu ilunde nihe kuhegigwa kukila atauandeki nuung'wi nuilago kuula. 18 Uyu nukumuleka umusungu wakwe nukutina musungu mungiza ugooye, nuyu nukumutina uyu nulekilwe numugoha nung'wenso ugooye. 19 Aukole muntu ung'wi mugole aewitugala ang'wenda alagi azambalao nekitani nkeza hange aeezoloilo kila uluhiku kuugole wakwe nuukulu. 20 Hange numuhimbe ung'wi lina lakwe Lazaro aewiikwa pawingilo wakwe, hange aukete nkomele. 21 Nung'we aukete nsula akikuta maminyangulwa nagwie mumeza amugole nuanso ata imbwa yakiza nukulampa inkomele yakwe. 22 Yekatula umuhimbe nuanso nuekasha wikhoholwa numalaeka sunga mukikua kang'wa Ibrahimu. Numugole nuanso wekasha wikaekwa. 23 Nukung'wanso kuilungu naukole mulwago wikhumbu imiho akwe wekamuona u Ibrahimu kukule nu Lazaro mukikua kakwe. (Hadēs g86) 24 Wikalela nukulunga, Tata Ibrahimu, mbuisele umutume u Lazaro wine insonge nashala kakwe mumaze, albuludishe ululeme lane. Kunsoko kagigwa mumoto uwu. 25 Kuite u Ibrahimu wikalunga, "Ng'wanane kembuka kina mulikalo lako ausengetye imakaniko ake nemaza, nu Lazaro uu aupatile nemabe. Inge itungo ile ukole papa ukiloelya nuewe ukuaaligwa. 26 Hange kukila nanso leekilwe ikombo ikulu hange ilundu kitaitu, nsoko awa nialoilwe kuputa kunu nukenda kitalanyu aleng'we hange eantu nianyau

aleke kuputa keza kitaitu." 27 Umugole nuanso wikalunga, "Kuulompa tata Ibrahimu, kina umutume mito lang'wa tata ane! 28 Kunsoko nkete aluna ane aatano wahugule, kuwoa kina neensoga nienso azile papa palwago lulu. 29 Kuite u Ibrahimu akalunga, "Akete i Musa neanyakidagu. Aleke aategelye wawo. 30 Umugole nuanso wikalunga, aa tata Ibrahimu, kuite angawaile umuntu nupile kuashi akuungama. 31 Kuite u Ibrahimu wikamila, "Angaaleke kuategelye u Musa nianyakidagu shanga akumija ataumuntu nuiukile kuashi.

17 U Yesu wikaaila iamanyisiga akwe, "Imakanineletekelya eantu kituma imilandu azepumila. Lakini isateko lakwe umuntu nueletekelya! 2 Ikutula bahu kina umuntu nuanso atungeligwe igwe nilito nelakusela munkingo nukugong'wa mubahali, kukila kumituma ung'wi waawa nianino itume emelandu. 3 Ilindi. Ang'wi umunyandugu ako wakukosela muonye, nung'wenso anga waungame musamehe. 4 Ang'wi wakukosela nkua saba kwa luhiku lung'wi waza kitalako walunga, naungama musamehe. 5 Eitumi akwe akamuila umukulu, "Kongeelye uhueli witu." 6 Umukulu wikamila, "Ang'wi angamutule mukite uhueli anga epunje ahaladalii, muhumile kuuvela umute uwunuamukuyu, ipike wendelie mubahali, newenso ukumutii. 7 Lakini nyenyu mung'wanyu, nukete umitumi nuelema umugunda ang'wi nuesagula inkolo, ukumuila nusukile, Nzuu halaka wikkie ulye indya? 8 Ite shangaukumuila, "Nzepeeli indya ndye, hange itunge umunkanda untumikile hange mpaka male kulya nukung'wa. Baada apang'wanso ukulya nukung'wa? 9 Kuite shanga ukomusogeelya umitumi nuanso kunsoko watinelya aya nazulageigwe? 10 Uu uu nunyenye anga mitume nemulageigwe tambuli "Usese du keitumi nesingakunonee. Kitumile aya naekugombigwe kituma. 11 Aeipumie kina naawile kusafiri kulongola ku Yerualemu, aukeile mumumpaka wa Samaria ne Galilaya. 12 Nautile kingela mukesale king'wi, kung'wanso emtankanile neantu ikumi naakete uukoma. Akimeka kule. 13 Akakulyi nukulunga, Yesu Bwana kuhulumele." 14 Nauaine wikaaila, "Longoli miambye kwa tongueeli." Neenso naalongoe ikatakasisiga. 15 Ung'wi ao nauine kina wakomya, wikasuka kulului nulukulu nukumukulya Itunda. 16 Wikagwa mumigulu ang'wa Yesu wikamusongelya. Nuanso ae Musamaria. 17 U Yesu wikasukilya wikalunga, "Ite shangaatakasigwene ehi ikumi? Akolepe awa netisa? 18 Kutile hata nung'wi naewigee kusuka nukumukulya Itunda, ikutula umugeniyuyudu? 19 Wikamila, "Uka na ulongole yako uhueli wako

wakukomya." 20 Naukoigwe neafarisayo utemi ehaki akwe, waleke kunkatalya kwa kunezela wang'wi Tunda uzile nale, U Yesu wikaasukilya mala kwa mala." 6 Kuite umukulu wekalunga, wikalunga, "Utemi wang'wi Tunda singanga kentu "Tegeelyi nautambue nuanso umulamuli nuanso nekewezile kigela. 21 Wala eantu shanga akutambula, nedhalimu. 7 Ite Itunda shanga ukuleta ehaki "Gozap! ang'wi gozako! Kondogoelyo utemi wang'wi kwateule akwe neakumukela mung'we nuutiku? Ite Tunda ukole mukate anyu. 22 U Yesu wikaaila nuanso shaukiumelyane kung'wao? 8 Kumula kina eamanyisiga akwe, "Imatungo neekapika nemekapa ukuleta ehaki kung'wa kwakukaya. Lakini ematungo insula kuona moja aluhiku lang'wana wang'wa nuzie ung'wana wang'wa Adamu, ite ukuuhangane Adamu, lakini shangamukuona. 23 Akamuila, Goza, uhueli muunkumbigulu?" 9 Uu wikaaela mpyani uko! Goza, pa!" Lakini muleke kenda kugoza wala eye kuantu baadhi hange niiona eenso kina akete ukuatyata, 24 anga umeme wa radi nuemeleka igulu ehaki nukuaazalau eantu niangiza. 10 Antu abeele kondya enkeka ing'wi hadi enka ngiza, kuite hata anankie kulongola mihekalu kusali: ung'wi Farisayo ung'wana wa ng'wa Adamu ukutula uu kuluhiku ung'wi umutoza ushuru. 11 Ufarisayo wekimeka lakwe. 25 Lakini hanza igombigwe kuteseka hanza nukulompa aya migulya lakwe ung'wenso, Itunda kumakani eedu nukuhitwa nuutugwa uwuite. 26 Anga kusongeelya kunsoko unene singa kipyani neantu naituile mahiku ang'wa Nuhu uu ikutuleka kumahiku niangiza kuita eahegelya, antu nishanga aaminifu, ang'wana wang'wa Adamu. 27 Aalee, aang'wee, agoolyi, ang'wi anga yuyu umutoza ushulu. 12 akatena nukutenwa mpaka uluhiku u Nuhu naawingie Nefunga mahiku abeele kuwiki. Neepumya ezaka mukate musafina negarika ekeza nukuaangameza mumapato ane ehi nenepata. 13 Lakini nuanso ehi. 28 Uu aitulekile mumahiku ang'wa Lutu, aalee, umutoza ushulu, aewimekile kule, shanga auwezilye ang'wee, nakugula nukugulya, akulema nukuzenga. 29 Lakini uluhiku nulanso u Lutu nauhegile ku keku kakwe wekalunga, Itunda ngoze unene nimunyu Sodoma ikakuimbula, amoto nekebiliti kupuma kilunde milandu." 14 Kumula, umuntu nuanso ausukile kito ekaangamiza ehi. 30 Uu uu ikutula uluhiku nulanso akize uaeeigwe etai kukela umuya, kunsoko uyu ung'wana wang'wa Adamu nuekakunukulwa. 31 nuikulya wisimigwa, lakini uyu nusimya wehumbulwa. Uluhiku nunso, iekakumugombya nukole kudali 15 Eantu amuletee eana ao neadabu, kuite ahume anyumba asime kuhola ibidhaa yakwe mukate kuaamba, lakini eamanyisiga akwe naaine nanso, munyumba. Naulekekumugombya nukole kumugunda akaagilya. 16 Lakini u Yesu wakaitanga kung'wakwe kusuka kito. 32 Mukembuke umusungu wang'wa wekalunga, "Aleki ana nianino aze kitalane, wala Lutu. 33 Uyu wehi nukugema kuaokoa uwikale lekikuagilya. Kundogoelyo utemi wang'wi Tunda wakwe ukuulimelya, lakini wehi nuekamalimelya waantu anga nianso. 17 Amini kumuila umuntu wehi uwikale wakwe ukuokoa. 34 Kumuelya utiku nuanso ikutula antu abeele alae kitanda keng'we. Ung'we ukuholwa ung'wi ukulekwa. 35 Ikutula asungu abeele akusia palung'wi ung'wi ukuholwa ung'wi ukulekwa. (Antu abiili akutula mu mugunda, ung'wi ukuholwa, ung'wi ukulekwa) 37 Akasukiilya, akamukolya, Ku pii, Mukulu? Akaatambuila, Nu ukoli umuimba, papo ni ikihanguila i a jumuuda.

18 Hange wekaaila mpyani netakewe kulompa daima, alekekuta etamaa. 2 Akamatambula, "Aokole mulamuli pakesale fulani, hange shanga aumwogopile Itunda nkuaheshimu eantu. 3 Aukole mujane pakesale nekanso, nung'wenso aewimuhanga nkua yeedu, nukutambula, "Nzaelye mpate ehakiane numupenzani wane. 4 Kumatungo edu shangaaukole tayali kumusaidila, lakini baada amatungo akatambula munkolo akwe, ataitule unene shanganumwogopile Itunda ang'wi kumuheshimu umuntu, 5 lakini kunsoko umujane uyu ukunsumbula nukumusaidela wapate

nishanga ukusengelya utemi wang'wi Tunda anga ana neanino shangaukingela." 18 Mutawa ung'wi aumukoilye, wikalunga, 'Mwalimu namuza ntende ule nuusale upanga wakale nakale? (aiōnios g166) 19 U Yesu wikaaila, "Kuneke ukuntanga numuza? Kutile umuntu numuza, ila Itunda wing'wene du. 20 Umamanyilene emalago-lekakugoolya, lekakubulaga, lekakia, lekakutambula uteele, aheshimu ebaba ako numama ako. 21 Umutawala nuanso wekalunga, "Imakani ayaite numaambile kupuma uhumba wane. 22 U Yesu naewigule nanso wikaaila, "Upungukewe nekentu king'wi. Lazima ugulye ehi nukete aagawele awa niagila, nuewe ukutuwa nehzina kilunde kuite nzuu, uuntyate. 23 Lakini umugole naewigulye nanso wekapata kenyauai lukulu, kunsoko ae mugole lukulu. 24 Hange u Yesu wikaugoza nauambilwe ikenyauai ikulu wikalunga, 'Kuule neekatula ikaku eagole kingela ku utemi wang'wi Tunda! 25 Kundogoelyo itotu ikulu kungamea kukela mitundu la sindano, kukela eugole kingela utemi wang'wi Tunda." 26

19 U Yesu aewingie nukukela mukate a Yeriko.

2 Nepang'wanso aukole muntu elina lakwe Zakayo. Hange ae mukulu waatoza ushulu hange muntu numugole. **3** Aukugema kumuona u Yesu muntu wa namunake, lakini shanga aukondilye kuona kunsoko amilundo wa antu, kunsoko aemukupe wakimo. **4** Kuite wikitongela intambo ntongeela aantu, wikanankela migulya amunkuyu kuite wahume kuona, kunsoko u Yesu aewahumbela ukukeela inzila yeo. **5** Imatungo u Yesu naupikile pang'wanso, augozile nchala. **24** Celsa Wekamuela canta hacukole imekko apaite, Muhegelyi ifungu nelango nukumupa uyu nuamafungu ikumi." **25** Wekamuela, Bwana, nuanso ukete mafungu ikumi. **26** Kumuela, kila umuntu nukete ukupewga ikulu, lakini uyu numugila, ata keke nukete kekuholwa. **27** Lakini awaite ebbee ane, kuite shangae atakile ntule numutemi wao, aleti apaite muabulage ntongeela ane." **28** Baada akulunga nanso, wikenordelea kuntongela nukunankela kulongola ku Yerusalem. **29** Kuite nauhuigie ku Bethfage nuku Bethania, pakupe

numulema wa Mizeituni, autumile eamanyisigwa akwe imagwe, kundogoelyo ehi amuhue kina u Yohana ae abeele, 30 akalunga: "Longoli kijji nekakesale. Mingile munyakidagu." 7 Ite ekamuela kina shangaaine kuna mukumuhanga ng'wandogwe nukele kunankelwa. upumie. 8 U Yesu wikaaela, "Wala unene singa kumuila Mutungoli, mumulete kung'waane. 31 Anga mutu unyenу kwa utawalake kituma emakani aya. 9 Auoe wamukolya, "Mbona mukumutungwela? "Lungu, eantu mpyani eye, "Muntu ung'wi autemee mugunda "Bwana umutakile." 32 Awa naatumilwe akalongola wamezabibu, wikalekodisha kwa alemi amezabibu ekamuona ung'we - ndogwe anga u Yesu nauaee. 33 nawikalongola kesale kengeza kwa matungo leupe. Naakumutungula ung'wa-ndogwe eatawala akaela, 10 Kumatungo naapangilwe, aeumutumile umitumi kuneke mukumutungula ung'wa ndogwe uyuite? 34 kumitumi wamezabibu, kina amupe esehemu Ekalunga, Bwana umutakile. 35 Kuite, akamutaila ankali yamugunda wa mizabibu, lakini ealemi u Yesu, ekaela ian'wenda ao migulya mung'wa - neamugunda wazabibu ekamuhita, ekamususha ndogwe ekamunankelya u Yesu migulya akwe. 36 mekono metile. 11 Kuite akamutuma hange umitumi Nautuile ukolongola eantu akaela iang'wenda ao mungiza nung'wenso ekamuhita, akamutenda ibee mubalabala. 37 Nautuile ukusima mumulima wa nukumususha mekono metile. 12 Wikamutuma Mizeituni umilondo wehi nuamanyisigwa akwe akanza hange nuakatatu nenso ekamubepya nukumuguma kumulombeelya nukumukulya Itunda kululi nulukulu, kunzi. 13 Kuite umukola mugunda wikalunga, kunsoko amakanu nemakulu naamaine, 38 ekalunga, kutenda ule? Kumutuma ung'wane nenumuloiwe "Inge ukembetilwe umutemi nuzile kulina lang'wa kuite akumuheshimu. 14 Lakini ealemi amizabibu Bwana! Ulowa, Milunde, nuutukufu migulya! 39 naamuine, aeikoile enso kwa enso ekalunga uyu Baadhi amafarisayo mukate amilundo ekamuila, yuyu musali, kumubulage kuite usali wakwe utule Mwalimu akilagye imagwe akukulya ululi. 40 U witu. 15 Ekamupumya kunzi amugunda wazabibu Yesu wekaasukilya, nukulunga, wekaaila, anga wawa nukumubulaga ite umukola mugunda ukutenda ule? akilage, imagwe akukulya ululi." 41 U Yesu nauhugie 16 Uzile uezangameza ealemi amugunda wazabibu, ikesale wekakelela, 42 wikalunga, tazu angezeune naukuapa antu angiza umugunda nuanso. 17 Lakini ata uewe, muluhiku ulu emakani aya nekuletela u Yesu wikaagoza, wekalunga, ite ulukani uluite ulowa! Lakini itungele apihilwe mumihoko. 43 Lukete ndogoelyo ke? Igwe naalehile eazengi latula Kunsoko ipembilye insiku eabee ako akuzenga itando lamumpelompelo? 18 Kela umuntu nukugwa migulya pakupe nuewe. 44 Akugwisa pihe uewe neana igwe nelango ukuunangwa ipande, ipande, lakini ayo. Shangaakulekela ata igwe neleng'we migulya uyu nuekagwelwa lekumutula." 19 Kuite eandeki anilengiza, kunsoko shanga aulengile imatungo Itunda neakulu amakuhanai aeadumile nzela akumuamba naugemile kuoko. 45 Uye wackingila mihekalu, matungo yayo yayo, alengile kina alungile empyani akandyu kuazansa awa naeakugulya, 46 wekaaela, eye kunsoko ayo. Lakini aeaogopile antu. 20 Ae "Yandekilwe, Enyumbane ekutula nyumba amalompi, amugozee nunda, ekatuma eakoelyi naeitendya kina lakini unyenye yatula anga ikulungu lahegelyi" 47 antu neatai, ite alenge kulija ikosa kuhetubaakwe. 21 Kuite, u Yesu aewimanyisa kila uluhiku mihekalu. Neenso ekamukolya ekalunga, mwalimu, kuine kina Eatongeli neakulu nealimu a shelua neatongeli antu naatakile kumubulaga. 48 Lakini shangaekaweza kulija enzila nakituma nanso, kunsoko eantu ehi amutegeye kwamakini.

20 Ikatula luhiku lung'wi, u Yesu naukuamanyisa eantu mihekalu nukuela ulukani, Eatongeli neakulu nealimu ailagilo ekalongola palung'wi neanyampala. 2 Aaligitilye, Ekumuela, kuele kwa utawalake ukitumae makani aya?" 3 Nung'wenso wikaasukilya akaaela, Nunene ga kumukolya iswali mbeli, 4 ubatizo wang'wa Yohana ite aupumie kilundene kang'wi muantu? 5 Lakini akakikolya enso kwa enso, ekalunga, anyakulunge, lepumie kilunde, ukukolya, ite mbona shungamumukue? 6 Anga kulunge aupumie kwanadamu eantu ehe akukua

imagwe, kundogoelyo ehi amuhue kina u Yohana ae abeele, 30 akalunga: "Longoli kijji nekakesale. Mingile munyakidagu." 7 Ite ekamuela kina shangaaine kuna mukumuhanga ng'wandogwe nukele kunankelwa. upumie. 8 U Yesu wikaaela, "Wala unene singa kumuila Mutungoli, mumulete kung'waane. 31 Anga mutu unyenу kwa utawalake kituma emakani aya. 9 Auoe wamukolya, "Mbona mukumutungwela? "Lungu, eantu mpyani eye, "Muntu ung'wi autemee mugunda "Bwana umutakile." 32 Awa naatumilwe akalongola wamezabibu, wikalekodisha kwa alemi amezabibu ekamuona ung'we - ndogwe anga u Yesu nauaee. 33 nawikalongola kesale kengeza kwa matungo leupe. Naakumutungula ung'wa-ndogwe eatawala akaela, 10 Kumatungo naapangilwe, aeumutumile umitumi kuneke mukumutungula ung'wa ndogwe uyuite? 34 kumitumi wamezabibu, kina amupe esehemu Ekalunga, Bwana umutakile. 35 Kuite, akamutaila ankali yamugunda wa mizabibu, lakini ealemi u Yesu, ekaela ian'wenda ao migulya mung'wa - neamugunda wazabibu ekamuhita, ekamususha ndogwe ekamunankelya u Yesu migulya akwe. 36 mekono metile. 11 Kuite akamutuma hange umitumi Nautuile ukolongola eantu akaela iang'wenda ao mungiza nung'wenso ekamuhita, akamutenda ibee mubalabala. 37 Nautuile ukusima mumulima wa nukumususha mekono metile. 12 Wikamutuma Mizeituni umilondo wehi nuamanyisigwa akwe akanza hange nuakatatu nenso ekamubepya nukumuguma kumulombeelya nukumukulya Itunda kululi nulukulu, kunzi. 13 Kuite umukola mugunda wikalunga, kunsoko amakanu nemakulu naamaine, 38 ekalunga, kutenda ule? Kumutuma ung'wane nenumuloiwe "Inge ukembetilwe umutemi nuzile kulina lang'wa kuite akumuheshimu. 14 Lakini ealemi amizabibu Bwana! Ulowa, Milunde, nuutukufu migulya! 39 naamuine, aeikoile enso kwa enso ekalunga uyu Baadhi amafarisayo mukate amilundo ekamuila, yuyu musali, kumubulage kuite usali wakwe utule Mwalimu akilagye imagwe akukulya ululi." 40 U witu. 15 Ekamupumya kunzi amugunda wazabibu Yesu wekaasukilya, nukulunga, wekaaila, anga wawa nukumubulaga ite umukola mugunda ukutenda ule? akilage, imagwe akukulya ululi." 41 U Yesu nauhugie 16 Uzile uezangameza ealemi amugunda wazabibu, ikesale wekakelela, 42 wikalunga, tazu angezeune naukuapa antu angiza umugunda nuanso. 17 Lakini ata uewe, muluhiku ulu emakani aya nekuletela u Yesu wikaagoza, wekalunga, ite ulukani uluite ulowa! Lakini itungele apihilwe mumihoko. 43 Lukete ndogoelyo ke? Igwe naalehile eazengi latula Kunsoko ipembilye insiku eabee ako akuzenga itando lamumpelompelo? 18 Kela umuntu nukugwa migulya pakupe nuewe. 44 Akugwisa pihe uewe neana igwe nelango ukuunangwa ipande, ipande, lakini ayo. Shangaakulekela ata igwe neleng'we migulya uyu nuekagwelwa lekumutula." 19 Kuite eandeki anilengiza, kunsoko shanga aulengile imatungo Itunda neakulu amakuhanai aeadumile nzela akumuamba naugemile kuoko. 45 Uye wackingila mihekalu, matungo yayo yayo, alengile kina alungile empyani akandyu kuazansa awa naeakugulya, 46 wekaaela, eye kunsoko ayo. Lakini aeaogopile antu. 20 Ae "Yandekilwe, Enyumbane ekutula nyumba amalompi, amugozee nunda, ekatuma eakoelyi naeitendya kina lakini unyenye yatula anga ikulungu lahegelyi" 47 antu neatai, ite alenge kulija ikosa kuhetubaakwe. 21 Kuite, u Yesu aewimanyisa kila uluhiku mihekalu. Neenso ekamukolya ekalunga, mwalimu, kuine kina Eatongeli neakulu nealimu a shelua neatongeli antu naatakile kumubulaga. 48 Lakini shangaekaweza kulija enzila nakituma nanso, kunsoko eantu ehi amutegeye kwamakini.

ukutambula, nukumanyisa imakani atai nashanga akulwa numtu wehi, lakini uewe wemanyisa etai kukeela Itunda. 22 He taine usese kulepa ekodi kung'wa Kaisali ang'wi aa? 23 Lakini uyesu wikalenga umuntego wao, wekaaila, 24 Ndagele edinali. Sula ang'wa nyenyu ekole migulya akwa? Ekalunga, "Ang'wa Kaisali." 25 Nung'wenso wekaaela, kuite, mupi ukaisali, ni Tunda nakwe mupii. 26 Eandeki neakulu neakuhani aeagila anga uhumi wa kukosela eke nuketambue ntongeela antu. Ekakuelwa emasukilyo akwe, nashaatambue lehi. 27 Ang'wi amasadukayo ekamendela, awa kina etambula kina kutile anga uiuki. 28 Ekamukolya, ekalunga, "Mwalimu umusa aukuandekie kina umuntu angawashilwe numunyandugu nukete umusungu nemugila anga ng'wana ite uhumile

kumuholu umusungu wamunyandugu wakwe kilingasiilyo ki ni ka nkani nikikoli pakupe kupumila?" nukutuga nung'wenso kunso ang'wa kaka akwe. **29** **8** U Yesu akasusha, "Mutule miho muleke kukongwa, Aakole anya ndugu saba nung'wandyo wekatena, kunsoko idu akupembya kukiila lina lane aze lunga ingi akasha bila kuleka anga ng'wana, **30** Nunyu nene ni matungo ahugeela" Muleke kuatyata. **9** Anga nukabele ga. **31** Nukatatu akamuholu uu, uuuu mijia uulugu nuwilei muleke kugopa, kunsoko inkani izi nuasaba shanga aulikile anga ana wikasha. **32** mpaka ipumile hanza, ingi impelo izizeikili kupumila." Baadae umusungu nuanso, nung'wenso wikasha. **10** Sunga akaaila, "Ihi ikuuka kikua nihi nzuya, nutemi **33** Kuite kuiiuki ukutula musungu wang'wa nyenyu? kua utemi. **11** Izitula ni matetemeko makulu, ni nzala kundogoelyoehi saba amutenile **34** Uyesu wiakaella, ni ndwala niampuku muisali, izitula ninkani yakogopa, "Eana aunkumbigulu etena nukutenwa. (aiōn g165) **35** niilingasiilyo niakogopa kupuma kilunde. **12** Ingi Awa neagombigwe kupokela uiiki nuashi nukingila gwa ntongeela ankanu izi yihi, akuikila imikono ao muupanga wakalenakale shangaitena nukutenwa. migulya anyu nukumaja, kumutwala mumatekeelo nu (aiōn g165). **36** Kuite shanga ahumble kusha hange, muitungo, kumuleta kuntongeela a temi nawa niatite kunso etula kina esawasawa neamalaeka na ana uhumi kunsoko a lina lane. **13** Ili likulugilwa lyoma ang'wi Tunda, Ana auiki. **37** Lakini kuite eashi eiiuka, nila wihengi wanyu. **14** Kululo lamuli munkolo yanyu kuite Umusa aulagie pangwanso ku habali akehaka, muleka kutula nimasigo. **15** Kunsoko kumupa inkani pangwanso aumitangile Bwana kina Itunda wang'wa muhugu, nialugu anyu ihi nishaakuhuma kumigilya Ibrahimu ni Tunda wang'wa Isaka ni Tunda wang'wa nukumihita. **16** Ingi gwa muzizahitwa nia leki anyu, yakobo. **38** Apa nuanso singa Itunda waashi, inge anyandugu anyu, antu akitaitu, ahumba eitu, hangi wa awa neapanga, kunso ehi iikie kung'wakwe. **39** niang'wi azi bulagwa. **17** Mukuhukilwa nu kila umuntu Baadhi aantu ang'wamwalimu ilago akamusukilya, kunsoko alina lane. **18** Kululo gwa ingi kutili ata mwalimu, wasukilya Iza. **40** Shanga aeagemile isingi niliing'wi nuitwe lanyu nukuzizalimila. **19** Kua kumukolya emaswale nemangiza, lukulu. **41** Uyesu ugimya wanyu mukuiguna inkolo yanyu. **20** Anga aakaella, "kuneke eantu elunga kina ukristo ng'wa maona i Yerusalem apiling'wa nia homi, ingi gwa lingi Daudi? **42** Kundogoelyo Udaudi ung'wenso welunga kina ugazanji wake wahugeela. **21** Pang'wanso ao muzabuli: Bwana aumuee ubwana ane: Ikie kumukono niakoli ku Yudea amankiile mumalugulu, nao niakoli wane nuwakulela. **43** Kuite nuaeke hanza eabe pakati akisali ahege, hangi aleke kualeka ao niakoli ane pihe amigulu anko. **44** Udaudi wikamitanga muisali kingila. **22** Nsoko aya mahiku akulipisha, kristo, 'Bwana', Ite ikutuleka ule ng'wana wang'wa kina inkani yihi naiyandikilwe ihuma kukondaniila. **23** Daudi? **45** Eantu ehe naamutegeeye wekaaela Isatiko lao ao niakite inda nao niakonsha mumahiku emanyisigwa akwe, **46** Ihugushi neaandiki, Nelowa nanso! Kunsoko izetula nu Iwago luhiku mihi, nikililo kugenda nukutugala eng'wenda nealepu, naelowa kuantu awa. **24** Hangi akugwa kua nsonge nia panga, kilamusha maaluku misoko nematuntu aheshima hangi akuholwa usese ku ihi ihi, ni Yerusalem mumatekeelo, nemaeneo aeshima mukalamu. **47** ikupambatwa niantu nishaahue, sunga imatungo Nenso ga eleza inyumba ya jane, niafanya elompa na aantu nishaahue nizikondanila. **25** Izezekoli ilingasiilyo mu lyoa, ng'weli ni nzota. Numihi izeze lukoli Iwago mahi, azihita kulongola kunsoko amulilo nualizi ni maingo. **26** Antu azitula gwa kiteta kunsoko akogopa makani ayo nazilepumila mihi, nsoko ingulu yilunde ize hingisigwa. **27** Sunga azemuona ung'wana wang'wa Adamu azuzile mumalunde ni ngulu nuukulu nuakigulu. **28** Ingi imakani aya anga andya kupumila, imiki, humbuli imatwe anyu, kunsoko uguniki wanyu wahugeela pakupe." **29** U Yesu akaaila kua mpyani, "Ugozi umuti, ni mite ihi. **30** Iga andye kutegeta, miona unyenye nukulinga kina kipasu kikoli pakupe. **31** Ingi uu anga maona inkani izi yakapumila nunye lingi kina utemi wa kigulu wahugula. **32** Tai, numuie, uwileli uwu shaukulila, sunga inkani izi yihi nizizapumila. **33** Unkumbigulu ni ukukila, ingi inkani yane shaikukila lulkulu. **34** Kululo igozi unyenye, inkolo izeileke

21 U Yesu akagoza akaaona itunja niagole akazeika masongeelyo ao mukiuto. **2** Akamuona musungu ung'wi mushilwa akazeki mkumba akaziika mpia ibilli. **3** Kululo akalunga, "Tai numuie, umushilwa yuu nikinkumba uikile idu kukila ihi nazaakile. **4** Awa ihi apumilye imasongeelye kunsoko aiatite maintu idu, ingi umushilwa yuu aupumilye impia yihi kunsoko zizo autite." **5** Niang'wi akazilunga itekeelo, nailinoneigwe na magwe nimaza nimasongeelye aantu akalunga, **6** "Kua nkani izi, aya nimukamaona, mahiku azile, nikutile igwe ata nilig'wi nilizizalekwa migulya nigwe ningiza nishalizizakumulwa." **7** Kululo ikamukolya, ikalunga, "Mumanyisi inkani izi izi eapumila nali? Hangi

kulemeligwa nuubi ugala magai, nulwago nula mihi nuzemulekeelya ung'wana wang'wa Adamu kagigwa kunsoko uluhiku nulanso luzizilumbane kuza. **35** niantu. **23** Akandyia kikolya ienso naenso, nyenu Uzetula anga umuntego, kua kita umuntu nuikie mihi apa nikukoli nuhumile kituma ulukani ulu. **24** Sunga ihi. **36** Ingi mihambe kumatungo ihi, mulompe kutula ukapumila wikungumi pakati ao kina nyenyu nusigiwe mikomu kukonda kumatyaga aya ihi nazepumila, kutula mukulu kukila ihi. **25** Atemi amahi iatema nukimika kuntongeela a ng'wana wang'wa Adamu." nao niakote uhumi migulya ao eitanga akuligwa. **37** Kululo matungo ang'ung'wi akapuma kunzi, akenda kulompa mlugulu nulitangwa Mizeituni. **38** Antu uyu numukulu kitalanyu atule anga muniino. Nuyu ihi ikamuhanga ikidaudau ikamutegeelya akazukoli nutakiwi itai nangulu atule anga wituma. **27** Nuuli umukulu, uyu nuikie mumeza ang'wi uyu nuluma? Ang'wi uyu nuikie mumeza? Numene nkili pakati anyu anga nitumika. **28** Ingi unye inda mulongolekile kutula nunene mumakuilwa ane. **29** Kumupa uryenye utemi, anga unene utata naumpee utemi. **30** Kina muhumu kulya nukung'wa mumeza ane mutemi wane, hangi mukikie mumatantu aukulu muzeapa ulamulwa ikabila ikumi naibilli nia Israeli. **31** Simoni, Simoni, linga kina umubi walompa amuhole ahume kumupeta anga ingano. **32** Kululo nakulompeela, kina uhuili wako ulekekulengwa. Anga wasuka hangi uakomise ianyandugu ako." **33** U Petro akamuila mukulu nihambile kulongola nuewe kikitungo nu munsha kulongolania. Palung'wi. **34** U Yesu akasusha, akamuila, Petro, inkunkuli shikukunkula ileli yi, nukila kunihita kataatu kina uningile. **35** Sunga u Yesu akaila, "Nainumutwae unye mikaze miagila umufuko, kikapu kandyia ang'wi ilatu, muhiwi ni maintu? akalunga kutili. **36** Sunga akaila, wihi nukete imbugulu, au hole palung'wi ni ndya, uyu numugila upanga ilakiwe agulye ijoho ende agule ing'wi. **37** Kunsoko kumuila, ihi aya nandikilwe kunsoko ane mpaka akondanile, hangi ahuoilwe anga muntu naubunangile unoneelya, kunsoko iko naikiligitigwe kunsoko ana kikukondaniligwa. **38** Sunga akalunga mukulu, goza sizi hapa ipnga ibilli, hangi akaaila yakonda. **39** Umatungo andya nautiku u Yesu akahega akatula anga naiwituma imahiku ihi akalongola mulugulu nula Mizeituni niamanyisiga akwe ikamutyata. **40** Naipika akaaila lompi gwa muleke kingila mumageng'wa. **41** Akalongola kuli mpyani akuguma igwe, akatugama akalompa. **42** Akalunga, Tata, ann'wi uloilwe, nihegelye ikikombe iki. Ingi gwa singa anga nindoilwe unene, kululo ulowa wako witume. **43** Sunga umalaika kupuma kigulu akapumila akamupa ingulu. **44** Akazukoli muulwali, akalompa kutai, uitutu lakwe lukatula anga imadonyo makulu na sakami akazigwa pihi. **45** Matungo naiwauka kupuma mumalompi yakwe, akiza kuamanyisiga akwe, akaahanga alal kunsoko akinya uwai kao. **46** Hangi akaakolya, kuriiko mlukulala? Uki mulompe muleke kingila mumageng'wa." **47** Matungo naakili ukuligitya,

22 Ingi uluhiku nulaulumbili wa mikate nishiikiwe igai ailapika, nulitangwa Pasaka. **2** lamakuhani niakulu niakilisi akatulikolya kumubulaga u Yesu, kunsoko aiaogopile iantu. **3** Umubi akingila kung'wa Yuda Iskariote, ung'wi wa ao nai amanyisiga ikumi na abiili. **4** U Yuda akalongola kikolya nia kulu amakuhani kina ukumutwala uli u Yesu kitalao. **5** Ikalowa, ikigombyo kumpa impia. **6** U Yuda akagomba hangi akaduma ilyoma niilakumtwala u Yesu kitalao, kuli nu milundo nuantu. **7** Luhiku nulamikate risisingaikiwe igai lukapika, kululo inkolo na Pasaka mpaka ipumigwe. **8** U Yesu akaaligiiya, u Petro nu Yohana, akalunga, iongoli mende mukunonelelye indya nia Pasaka kuze kuilye. **9** Ikamukolya utakile kunonelya pi? **10** Akaasukiilya, "Tegeeli, nimukingila mukisali mitunja nukenkile inyungu a mazi mukutankanya nunyenye. Mulyati munyumba nukingila. **11** Sunga muili umukola nyumba, "Umumanyisi ukuuila, kikoli pi ishumba nikakila nzila, uko nikulya i Pasaka nia manyisiga ane. **12** Ucumulagiila ishumba nikamiggulya nikikondile. Noneeli mumo. **13** Kululo ikalongola ikahanga maintu ihi akoli anganauaie. Sunga ikanonelya indya nia Pasaka. **14** Matungo naapika akikie niitumi akwe. **15** Sunga akaaila, nkete nsula nkulu akulya ilumbili nila Pasaka nuyenye une ninkili kagigwa. **16** Kunsoko numuie, singa kulya hangi niizekondaniila utemi wa kigulu. **17** Sunga u Yesu akahola ikikombe naiwakondya kulompa, akalunga, holi iki hangi mugalane nyenye kua nyene. **18** Kunsoko numuie singa kung'wa hangi uleli nua mzabibu, sunga utemi wang'wi Tunda nuziziza **19** Sunga akauhola umukate, naiwakondya kulomba, akauega, akaapa, akalunga, "Uwu muili wane naupumigwe kunsoko anyu. Itumi uu kua kunkimbuka unene. **20** Akahola ikikombe naiwakondya indya niautiku akalunga, ikikombe iki ilago ipya nilasakami ane, naihunukile kunsoko anyu. **21** Ingi gwa gozi uyu nukungulya kukoli palung'wi nung'wenso kuulya mumeza. **22** Kunsoko ung'wana wang'wa Adamu tai akalongola yakwe anga naupewe ilago. Isatiko lakwe umuntu

goga milunde ukulu nuantu ukapumila, nu Yuda kuduma nsoko? Kunu enda kigule usese kupuma ung'wia wao nuitumi wa kumi na abiili akazuatongee. mumulomo wakwe.

Akaza pakupe nu Yesu ahume kumulungila. **48** Kululo u Yesu akamuila, u Yuda uloilwe kumugulya ung'wana wang'wa Adamu kuilungili? **49** Ao naiakoli pakupi nu Yesu naiaona aya akupumila, akalunga, mukulu, kuakue na panga? **50** Sunga ung'wia akamukua umitumi nuang'wa kuhani numukulu, akamudumula ukutwi wakwe nuamkono wakigoha. **51** U Yesu akalunga, iyi ikondilye, hangi akamuamba ukutwe akwe, akamuguna. **52** U Yesu akalunga kung'wa kuhani numukulu, nukuakulu niamatekeelo, nianyampala naiazile mupiluka, iti muzile anga muzikua nia sambo, niidunkuli nia panga? **53** Mahiku ihi naikina palung'wi nunye mitekeelo, shaimukie imikono anyu kitalane. Ingi gwa aya matungo ako, ni ngulu ya kiti. **54** Akamuamba ikamutongeela ikamuleta kung'wa kuhani, ingi gwa u Petro akamutyatila kua kuli. **55** Nai akilya umoto mung'wanso mukati, naiamala kikie pihi palung'wi, u Petro akikie pakati ao. **56** Mitumi ung'wi nuakisungu, akamuona naiwikie muwelu nuamoto, akamugoza akamuila umuntu uyu azaine palung'wi nung'wenso. **57** Ingi u Petro akahita, akalunga uwe musungu we une shanumumanyile. **58** Matungo makehu, numuya muntu akamuona akamuila nu ewe mipalung'wi nung'wenso, u Petro akasusha, "Mitunja, singa nene." **59** Naakila matungo anga isaa ling'wi itu, mitunja ung'wi akalunga, tai lukulu umuntu uyu azaipalung'wi nung'wenso kunsoko ingi Mgalilaya." **60** Ingi u Petro akalunga, mitunja shamine nuligitilye, akatula naukuligitya inkunkuli ikakunkula. **61** Akapiluka, umukulu akamugoza u Petro nu Petro akalukimbuka ulukani nula mukulu, apo namuie, inkunkuli izizikili kukunkula ileliye, ukunihita katatu. **62** Akalongola kunzi, u Petro, akalila kua kinyauwai kidu. **63** Sunga eitunja ao naenda musunga ikatula mumela nukumukua. **64** Nai amukunikila imaho, akamuropa, akamuila, simumanye nyenyu nukukuile? **65** Ikaligitya nkani yido nishayimpyani nizo niang'wa Yesu, hangi akazemumela. **66** Naapika imatungo akidaudau, anyampala aantu akiilingila palung'wi, akulu amakuhani, niaika nkani. Ikamutwala kianza. **67** Akazelunga ang'wi uewe wi Kilisto, kuile nuanso akaaila, aga numuile shamukuhuila. **68** Hangi aganumukolye shangamukusukiilya. **69** Ingi kandiilya inoino nukulongoleka, ung'wana wang'wa Adamu ukutula wikie mkono nua kigoha nua ngulu yang'wi Tunda. **70** Ihi ikalunga, kululo kulunge uewe wing'wana wang'wi Tunda? Nu yesu akaaila, unye muliile kina unene. **71** Akalunga kuniki enda kukili

23 Umilundo wihi ukimika, ukamutwale uYesu pantongeela ang'wa Pilato. **2** Ikandyia kumuumbilya inkani, akazelunga, kumuhangile umuntu yu ukumunkonga ihi itu, wenda agilya iantu aleke kupumya impia kung'wa kaisari, hangi wenda hinga kina nuanso Kristo, Mtemi. **3** Pilato akamkolya, akahunga, Uewe wintemi Wayahudi? uYesu akasusha akalunga, ingi wewe ukulanga iti. **4** Upilato akamuila ukuhani numukulu a mitunda, shakuona igazo nila muntu uyu. **5** Ingi nianso ikalunga, wenda asongeela iantu, wenda amanyisa kuuyahundi ihi, kandilya kugalilaya ni tungili ukoti hapa. **6** Upilato nai wija, akakaelya kina Umuntu uyu ang'wa waku Galilaya. **7** Naiwalinga kina aukoli mutemi wang, wa Herode, akamutwala kung'wa Herode, imatungo nanso nung'wenso aukoli kuyerusalemu imahiko nanso. **8** Uherode naiwamuona Yesu, akalowa, kunsoko autakile kumuona siku idu. Aiwiya ulukumo lakwe, akalowa aone ata ikuilwa ling'wi nilikitung'wa nung'wenso. **9** Uherode akamukolya uYesu nkani yido, Uyesu singa akasusha kintu kih. **10** Lakuhani niakulu palung'wi niandiki akimika kuautaki ukazimusemela. **11** Uherode palung'wi nia hamu akwe, ikmutukila nukumumda, nukumutagala inguo ninja uYesu sunga ikamususha kung'wa Pilato. **12** Herode nu Pilato ikatula ikihumbashuya kandilya uluhiku lulo, [ntongeela apa ng'wanso aialemanilye]. **13** Upilato akaitanga iakuhanu niakulu nilongeeli niamilundo na antu. **14** Akaaila mandetela umuntu uyu, anga muntu nuiatongeela awa niyituma imabi, hangi gozi namukolekelya pa ntongeela anyu, singa naona igazo ku muntu uyu ku nkani yihi inazamenda musemela nuinso. **15** Kutile, ang'wi Herode, kunsoko wamususha kitaitu, inangi kutile kintu kihni nikibi naiwitumile nakihumile kutule apegwe ulamulwa wa nsha. **16** Kululo kumupa ulamulwa nukumutunguila. **17** Itungili, Upilato ukumulekela mutungwa ung'wi kua yahudi matungo na mahiku aulumbiili. **18** Ingi ihi akazogolya palung'wi, akazelunga, "Muheje uyu, hangi kuluguiyle ubaraba." **19** Ubaraba ai muntu naukilwe kukitungo kunsoko au sambo mukisali palung'wi nuubulagi. **20** Upilato akaila hangi, ndalwe kumuleka uYesu. **21** Kululo nianso akakulya iyogo agigwe agigwe. **22** Akaakolya katatu, akaila umuntu uyu witumile mabiki? Naulya igazo nilihumble kumutwala muulamutwa wa nshaakwe, kululo ingankondye kupumya uulamulwa kumulekela. **23** Akitwita kua ngulu, akalowa agig'wa, induli yao ikampembeselya upilato. **24** Upilato akaaila mitumi

anganimuonee. 25 Akamutunguila uyu nautungilwe akimika kuli akazegoza ayo naitumilwe. 50 Goza kukitingo kunsoko akusingizeeliga kituma ubi nu aukoli muntu nai witangwa Yusufu nai muntu wianza, kubalaga. Uyu naumuloilwe, akamupunya uYesu Muntu muza nuatai. 51 [Akili kigombya ni ntendo yao, amitumile nialoilwe. 26 Naiakumuheja ikamuamba] kupuma Armathaya kisali ka kiyahudi uo naizaulindie muntu ung'wi, Simoni Mkirene, naupimie kumugunda, utemi wang'wi Tunda. 52 Umuntu uyu, akamuhugeela ikamutika ikota la mpanga amutyale uYesu. 27 upilato, akalompa apengwe umuili wang'wa Yesu. 53 Milundo mkulu nuantu, niasungu idu naiahumilwe Akausimya hangi akaukumba isanda akauka mukibiila ikinya uwazi nukuhongeelya kunsoko akwe, ai naikimbihiiimbilwe mungwe, omo naizakili muntu wihi amutyatile. 28 Akaa pilukila akaaila, Ananso niamu kuikwa. 54 luhiku la kunonelya ni Sabato ahugeela. Yerusalem, leki kundiili unene, iliili unyenye niana anyu. 29 Goza imahiku apembilye, "niazelunga, akembetwa iagumba ni nda nishayiluga nimaele aya nisinga aiankilye. 30 Pang'wanso azetula maila imalugulu, kugwili, ana malugulu kukunikili. 31 Ang'wi akituma nkanizizi mu mti nutotu ukatula uli mu mti nuwumo? 32 Intunja abiili hangi niansambo aiatwawe palung'wi nung'wenso ende abulagwe. 33 Naipaka apo niitangwa ing'ang'a litwe, ikatula majaa palung'wi niasambo, ung'wi mukono nuakigha numuya mukono nua kikima. 34 Uyesu akahinga, Tata alekole kunsoko shangaalikile niakitura. Nienso ikaku ialo ahume kugalana imyenda akwe. 35 lantu ainukile akazeagozeeye kunu iatemii akazemumela, akazelunga, aiwiaguna niangizeo, itungili nigune nung'wenso, ang'wi nuanso Kristo wang'wi, Itunda, naushaguwe. 36 Iahomi neonso ikamudalaha, Ikamuhugeela ikamupa inkungi. 37 Ikalunga, ang'wi uewe wimu temi wayahudi igune uewe. 38 Alikoli hangi kilingasiilyo migulya akwe naikiandikilwe, "UYU NGWENSO MUTEMI WAYAHUDI". 39 Ung'wi wa Sambo naukagigwa akamutuhila akalunga, uewe wi Kristo? Iguno uewe nu sese. 40 Ingi gwa umuya akasusha, akamukenela akalunga, uewe shumogopile ne Itunda? nuewe ukoli mulamulwa wuwo wuwo? 41 Use kukoli kutai, Kunsoko usese kusingiila iko nikimpyani ni ntendo yitiye ingi umuntie uyu shawitumile anga kintu kihii nikibi. 42 Hangi akungeelya, Yesu unkimbuke nukingila mutemi wako. 43 Uyesu akamuila, huila kuila ilelo iyi ukutula palung'wi nunene kuparadiso. 44 Ainugee kutula matungo mutandatu, ihe ihi ikakunilkwa ni kiti sunga imatungo kenda ikapika. 45 Uwelu wa lyoa ukalima, sunga ung'wenda nuitekeelo ukatamuka pakati kandiilya migulya. 46 Akalila kua lulii lukulu, Uyesu akalunga, Tata mumikono nako, namiika inkolo ane, naiwaligitya aya akasha. 47 Matungo uakida naiwaona ayo naitumilwe akamukolya Itunda akalunga, itai uyu ai muntu wa tai. 48 Matungo umilundo wa antu naiazile palung'wi kihenga naiaona ayo naitumilwe, ikasuka akaze kuaga ikue yao. 49 Ingi gwa iahumba uya akwe, niasunga ikamatatyaa kupuma kugalilaya,

24 Aikili dau luhiku la ng'wandyo nuli juma, akaiza pa kibii, akaleta imakuta nkunyunkilla naamanoneeye. 2 Akahanga igwe lapilingitigw lend kulini kibila. 3 Akingila mumo, shangaikauhangaa umuili wang'wa Yesu. 4 Matungo nanso ikatula nimasugo makulu na lukani ulu, akaona antu abiili kazemikile pakati ao akazeatugae myenda nakumiligita. 5 la sangu akazeiwe uwoa, akatunya usu pihii, akaaila asungu. Kuniki mukumuduma yuu numupanga muashi? 6 Wikutile apa ingi wauka kembuki nauligitiye nunye naukoli ku Galilaya. 7 Akalunga kina ung'wana wang'wa Adamu ukupumigwa mumikano antu niakite imilandu hangi agigwe nuhihiku la mtandatu ukuuka hangi. 8 la sangu nianso ikakimbuka inkani nianso. 9 Ikasuka kupuma kukibiila ikaaila aya ihi ao ni kumi nung'wi ningiza ihi. 10 Ingi Maria Magdalena, Joana, Maria nyinya wang'wa Yakobo, niasungu niangiza palung'wi nienso ikapumya inkani inzi kuitumi. 11 Ingi gwa ulukani uhu lukatula anga lanakanda udu kuitumi, hangi shanga ikuhiila ia sungu nianso. 12 Upatoo akauka, akamanga akahonga kukibiila akahungiiila akagoza mukati, akaona isanda akwe du, sunga Petro akahega akenda kitalakwe, akazutite ikilwa kwa iko nikipumie. 13 Antu abiili akalongola uluhiku lulolulo kukisali nikitangwa Emmau lugendo la matungo abiili. 14 Akatuli kolya ienso kua enso ayo ihi naupumie kung'wanso. 15 Imatungo nanso naiakili akikolya, Uyesu aka hugeela pakupi akatula palung'wi nienso. 16 Imiho ao ikakuwa upoku aleke kumumunya. 17 Uyesu akaila unye nimiaibili mendi ila ule nimukugenda? akasiga imikile kunu akazatiile kinyauwai. 18 Muntu ung'wi lina lakwe Cleopa, akausha, uewe du ne apa pa Yerusalem nishuiine aya naapumie kung'wanso imahiku aya? 19 Uyesu akaaila, makani ke? akamuila aya nang'wa Yesu mnazareti uyu nai munyakidagu, muhumi nua witumi ni nkani ntongeela ang'wi Tunda niantu ihi. 20

Anga iakulu niakuhanu nia tongeeli itu naamupunilye utanantigwe kulina lakwe kumahi ihi kandiilya ku mulamulwa wa nsha nukumaja. 21 Ingi gwa aikuluule Yerusalem. 48 Unye miikengi ankani izi. 49 Goza, kina uyu yuyu nuzeapa ulekelwa Israel. kulinaya ihi kumutwailya ulagwa wang'wa Tata ane kitalanyu, itungili luhiku la katatu inkani izi niyigee. 22 Kululo kululo lindili hapo pakisali, sunga nimuzetugalwa gwa lasungu kupuma kitaile akupee ikaiilwa, naikoli ingulu kupuma kigulya. 50 Sunga u Yesu akatongeela pakibilia ikidaudau. 23 Naialuya umuiili akwe, akaza kunzi mpaka naiahugeela ku Bethania. Akahumbula akazelunga kina aiaine wa malaika naialiyi kina ukoli imikono akwe migulya, akaakembeta. 51 Matungo mupanga. 24 litunja ao naikoli palung'wi nusesese naukuakembeta, akikie wing'wene akaholwa migulya ikenda pakibilia, ikahanga anga iasungu naialigitilye, kilunde. 52 Ikamukulya hangi ikasuka ku Yerusalem ni ingi singaaia muine nuanso. 25 Uyesu akaaila, unye lumbi ikulu. 53 Akasiga akoli mitekeelo akazemukulya antu nimiapungu nimukite inkolo ni ndito nishaya Itunda.

kuhuila ihi ayo nianyakidagu aliiye. 26 Ingi aitulikili uyesu kagigwa ku nkai izi, nukingila kuukulu wakwe. 27 Sunga kandiilya kung'wa Musa nianyakidagu ihi, akaakunukuila aya ihi naakoli muandike wihi nuakwe. 28 Naahugela mukisali iko, akazialongoe, Uyesu akatula anga kili ulongoe kuntongeela. 29 Kuite aiamusingilya azeligitya, ikie palung'wi nusesese kundogoelyo ilongolekile mpindi nuluhiku anga laula. Itegwa u Yesu akingila kulongola kikie nienso. 30 Matungo naiikie nienso akazilya, akahola umkate, akaukembeta nukuega akaapa. 31 Sunga imiho ao ikakuwukulwa ikamulinga, matungo makupi akalimila mumihio ao. 32 Akatula kitambulya enso iti inkolo yitu shaaza yokie na mukati itui, matungo naukuligitya nusesese munzila, naukukunukuilye ayo naandikilwe. 33 Ikauka itungo lololilo, ikasuka ku Yerusalem. Ikaahanga ao ni kumi nung'wi akazeelingie palung'wi nao naine pang'wanso. 34 Akazilunga, wauka itaitai, hangi aza wigeelekili kung'wa Simoni. 35 Kululo ikaila ayo naiamaine munzila, ayo nu Yesu naiwigeelekile kitalao kuuega umukate. 36 Naakili akuligitya inkani nianso, u Yesu akimika pakati ao, hangi akaila, upolo utule nunye. 37 Aiogapile akazuilwe nuwoa, ikasiga kina azaamuine ng'waungwelu. 38 U Yesu akaaila kuniki nimukusiga? Kuniki makolyo akuuka munkolo yanyu. 39 Gozi imikono ane ni migulu ane, muone kina ingi nene. Mambi muone. Kunsoko inkolo ngila anga nyama ni makupa, anga nimuona unene kutula ninyenso. 40 Naiwakondya kulunga iti, akaalagiila imikono akwe nimigulu akwe. 41 Akaziakili akite ulumbi nauhalu inkanile nukuhite kuhuila nu ukuilwa u Yesu akaila, mukate kintu ne ni kakulya? 42 Akamupa nsamaki iegile ikaziasile. 43 U esu akahola akalya pantongeela ao. 44 Akaaila, "Nainkoli nunye, ainumuie kina ihi naandikilwe munonelya wang'wa Musa nianyakidagu ni zaburi ingi mpaka akondaniile." 45 Sunga akalugula imahala ao, ahume kulingga ayo nandikilwe. 46 Akaaila yandikilwe kina, "Ukilisto mpaka agigwe, nukuuka hangi kupuma muashi uluhiku lakatatu. 47 Uungami nuulekelwa wamilandu

uYohana

1 Ung'wandyo ai lukoli lukani, nu lukani ai latulaa palung'wi ni Itunda, nu lukani ai latulaa Itunda. **2** Uyu, u lukani, Ung'wandyo ai watulaa palung'wi ni Itunda. **3** I intu yihi ai itumilwe ku ng'wenso, ni anga ihite kutula ng'wenso kutili ga ni kintu king'wi nai katulaa kitumilwe. **4** Mukati akwe ai ukoli u upanga, nu uwo upanga ai watulaa welu nu a ana adamu ihi. **5** Welu welyaa mu kiti, ang'wi i kiti shanga ukaulimisa. **6** Ai ukoli u muntu nai ulagiigwe kupuma kung'wa Itunda, niiza ilina ni lakwe ai watulaa Yohana. **7** Ai wazile anga mukuiili kukiila kutula uwo u welu, iti kina ihi ahume kuhuiila kukiila ng'wenso. **8** U Yohana shanga ai uwo u welu, ila ai uzile iti wakuiile kutula uwo u welu. **9** Lyo ai ayulaa welu nua tai naza utuile uzile mu ihi ni nyenso wimukila welu kila u ng'wi. **10** Ai watulaa mihi, ni ihi ai umbilwe kukiila ng'wenso, ni ihi shanga ai limumanyile. **11** Ai uzile ku intu ni akwe, ni antu ni akwe shanga ikamusingiilya. **12** Ila ku awo ni idu nai amusinge, naza alihuiie i lina ni lakwe, ku awo ai uikiye tai ane ni akutula ana ang'wi Itunda. **13** Naza aleilwe shanga ku sakami, ang'wi ku ulowa nua muili, ang'wi ku ulowa nua muntu, ila kung'wi Itunda mukola. **14** Nu ng'wenso u lukani ai wizipiilie muili hangi akikie mukati itu, ka wihengilee ikulyo ni lakwe, ikulyo anga ni la muntu nu ing'wene nua kinyena nai uzile kupuma kung'wa Tata, wizue ukende nua tai. **15** U Yohana ai ukuie kutula ung'wenso, nu kitunta ku luli azelimitya, "Uyu yuyoo niza niligitya i nkani niakwe nizelimitya, "Uyo nuzile ze yakilaan unene inge Mukulu kukila unene, kunsoko iiza ukoli ze ikili unene". **16** Kunsoko kupuma mu ukondaniili nu akwe, usese kihi kusingiye nankanda u uhumi ze yakilaan nia uhumi. **17** Kunsoko ilagillyo ai liletilwe kukiila Musa, u ukende ni tai ai izile kukiila Yesu Kristo. **18** Kutili u ng'wana adamu nai umihengile Itunda matungo ihi, muntu wing'wene niiza inge Itunda, nuili mu kikua kang'wa Tata, umizipilye ung'wenso wamanyike. **19** Nu uwu wuwu ukuiili nuang'wa Yohana matungo i Akuhani ni Alawi nai alagiigwe kitalakwe ni Ayahudi kumukolya "uewe inge nyenyu?". **20** Bila kisinsila hangi shanga ai uhitile, ila ai usukiye, "Unene shanga Kristo". **21** Uu gwa akamokolya, "ku lulo uewe inge nyenyu itungili?" Uewe inge Eliya? Akaligitya, "Unene shanga" Akaligitya, uewe inge munyakidagu? Akasukiila "A aa". **22** Uu gwa akamuila, "uewe inge nyenyu iti kina kuinkiiyle isusho naza akulaagiye? Ukiuila uli uewe mukola?" **23** Akaligitya, "Unene inge luli nu lakwe nui lilaa muvii, "Migooli i nzila a

mukulu! anga munyakidagu Isaya nai uligitilye." **24** Uu gwa ai akoli ni antu alagiigwe kupuma pang'wanso kupuma ku Afalisayo. Akamukolya nu kuligitya, **25** : ku niki ukoja gwa angize uewe shanga wi Kilisto ang'wi Eliya ang'wi munyakidagu? **26** uYohana ai uasukiye azelignty: Nukoja ku mazi, Ga ni iti, mukati anyu wimikile muntu ni shanga mumulingile. **27** Uyu yuyo nupembilye ze yakilaan unene, Unene ni mugila uhumi nuakutolya i mikoha a ilatu niakwe, **28** Makani aya ai atulikile uko ku Bethania, itumbi nila Jordani, kianza naiza uYohani ukoli ukoja. **29** Luhiku nai lutyatilie uYohana akamihenga uYesu upembilye kung'waakwe akaligitya, Goza ung'waa nkolo wang'wa Itunda nuiuhola umulandu nua unkumbigulu! **30** uyu yuyo naindigitye inkani niakwe nizelignty, Nuanso nupembilye kitili kane inge mukulu kukila unene, kunsoko ai watuile zeikili unene, **31** Shanga ai numuligile ung'wenso, kuiti aitulikile nanso kina akunukulwe mukati a Israeli, kina ainzile nikazeoja ku mazi, **32** uYohana ai ukuie, "Ai nihengile uNg'wau Ng'welu ukusima kupuma kilunde mpyani a nkuni nu kusiga migulya akwe. **33** Unene shanga ai numuligile, kuiti nuanso nai undagiye iti noje ku mazi ai untambuie, "uyo nize ukihenga Ug'wau Ng'welu ukusima nu kikie migilya akwe, Nuanso yuyo nuoaja ku Ng'wau Ng'wali, **34** Nihengaa nu kukiila kina yu ige ng'wana wang'wa Itunda," **35** Hangi luhiku nai lutyatilie uYohana aiukoli wimikile nia manyisigwa akwe abiili, **36** ai amihengile uYesu ukugenda nu Yohana akaligitya, "Goza, uNng'waa nkolo nuang'wa Itunda" **37** Amanyisigwa abiili ai amigulye uYohana ukuligitya aya akamutyata uYesu. **38** Hangi uYesu ai upilukile nu kuihenga iamanyisigwa awo amutyatile, nu kuaila, "Muloilwe ntuni?" Akamusukiilya, Rabbi, (ndogoelyo akwe ng'walimu;) wikiee pii?" **39** Aka atambuila, "pembyi nu kihenga. "Uugwa ai alongoe nu kihenga i kianza nai wikiee; akikie palung'wi nu ng'wenso u luhiku nulanso, kunsoko aiyatulaa yapikiila saa ikumi iti. **40** Ung'wi nua awo ni abiili nai amigulye uYohana ukutambula ni uugwa kumutatyata uYesu ai utuile inge Andrea, muluna akwe uSimoni Petro. **41** Akamihenga muluna akwe uSimioni nu kumutambuila, "Kamulijaa uMasiji" (niiza impyanigwe Kristo). **42** Akamuleta kung'wa Yesu. uYesu akamugoza nu kuligitya, Uewe wi Simioni ng'wana wang'wa Yohana" wikitangwa Kefia" (ndogoelyo akwe 'Ptro') **43** Luhiku nai lutyatilie itungo uYesu nai wahia kuhega kulongola kuGallilaya, ai umuligilye uFilipo nu kumuila, "Ntyate unene." **44** uFilipo aiwatulaa mukola ihi nua kuBethasaida, kisali kang'wa Adrea nu Petro. **45** uFilipo ai umuligilye uNathanaeli nu kumuila, Kamulijaa uyo naiza uMusa

ukilisilye inkani niakwe mu malagiilyo nu Unyakidagu, akoli ikie mukati Itekeelo. 15 Uyesu akanonia umikoha Yesu ng'wana awng'wa Yusufu, kupuma kuNazareti. ukete makundo, aka apumya ihi nai amoli mukati 16 uNathanaeli akamuila, "Itii kintu ni kiziza kihumile Itekeelo, ize ihanguie ng'ombe ni nkolo. Akahunula kupembelya kuNazareti?" uFilipo akamuila, "Nzuu impia ni ya akaila mpia nu kuipiola i meza niao. 16 Ku nu kihenga." 17 uYesu akaamihenga uNathanaeli agulya kunda aka aila, "Pumyi i intu izi kuli ni kianza upembilye kung'waakwe nu kuligitya, "Goza uMuisraeli iki, leki kultendi ito ni lang'wa Tata nu ane kutulta tai taai ni mugila u ukongelwa mukati akwe" 18 kianza ki soko" 17 Amanyisigwa akwe akakimbuuilya uNathanaeli akamuila, "Uningile kinyaauli unene?" kina ai yatulaa ikilisigwe, "Wilu nu ito ni lako likundya." uYesu akamusukiilya nu kumuila, Aza ikili uFilipo 18 Akulu ni a Ayahudi akasukiilya, akamuila, Inge kuitanga naza ukoli pih i piota, aza nakihengaa." kilingasiiloy kii nu kulagiila kunsoko ukituma imakan 19 uNahanaeli akasukiilya, "Rabi uewe wi Ng'wana aya?" 19 uYesu aka asukiilya, Ligumuli Itekeelo ili nu wang'wa Itunda Uewe wi Mutemi nua Israeli" 20 nene kulizenga ze yakilaa mahiku ataatu." 20 Ugwa uYesu akasukiilya akamuila, Kunsoko nukuiie aza Akulu a Ayahudi akaligitya, "Ai ikuhoile miaka makumi 'nukihengile pih i kota' itii wahuila? ukihenga ntendo anne na mutaandatu kulizenga Itekeelo ili nu ewe nkulu kukila izi." 21 uYesu akaligitya, "Huiili huiili ukuligitya ukulizenga ku mahiku ataatu?" 21 Ga ni iti, kumuila mikihenga ilunde likuluguka, nu kuhenga nuanso ai utambue itekeelo aze usigie muili nuakwe. 22 Iti gwa panyambele ze yakilaa kiuka kung'waakwe kupuma kuashi, ia manyisigwa ni akwe akakimbuuilya kina ai uligitilye nianso, akahuila uukilisigwa ni ntambu naiza uYesu wakondilyee kumilitya. 23 Ugwa nai watulaa ku Yerusalem matungo a pasaka, itungo nila sikukuu antu idu ai ahuiie i lina ni lakwe. nai ihengile i ilengasiiloy nia a ukulwaa nai witumile. 24 Kuiti uYesu ai mugila u uhuiili ni enso ku nsoko ai ularigile i ana adamu i hi. 25 Shanga ai utakile muntu wihi kumuila kutula ni ili i ana adamu kunsoko ai ularigile nai kimoli mukati ao.

2 Ze yakilaa mahiku a taatu, ai ukoli winga uko ku Kana a Galilaya nu Nyinya wang'wa Yesu ai ukoli kuko. 2 uYesu ni amanyisigwa akwe ai atulaa anilwe mu winga. 3 Itungo nai auiwlwa i magai, u nyinya wakwe uYesu akamuila, "Agila i magai." 4 uYesu akasukiilya, Musungu ni kango kintuile ntuni unene? Itungo ni lane likili kupikiila," 5 uNyinya nuakwe akaaila, "Kihii nuikamuila itumi." 6 U ugwa ai ikoli ni ntunda mutandatu ni a magwe pang'wanso nai iekilwe kunsoko a ku kalala mu mahiku a Ayahudi, kila ing'wi ai ikete wizulyo nua nzio ibiili, itaatu. 7 uYesu aka aila, Izulyi imazi intunda nia magwe, "akizulya ga nu migulya. 8 Ugwa aka aila awo ianya mulimo, "Holi ngele itungili nu kutwala ku mua ailya nu mukulu nua meza." "Akituma anga naza ualagiye. 9 Muaiilya nu mukulu ai umaluilie imazi ayo nai atulaa akailkaa nu kutula magai, ila shanga aiulingile kapumile (kuiti ianyamulimo naza atepile imazi ai alingile kai apumile). Ugwa akamitanga umukulu nua winga nu 10 kumuila, kila ung'wi wandya kuagiza i antu imagai ni maziza ni anga agale wiagiza imagai ni shanga maziza. Kuiti uewe umaikile imagai ni maziza kupikiila itungili" 11 U ukulwaa uwo nua ku Kana a kuGalilaya, ai watulaa wuwo ng'wandyo nua mpyani nia ukulwa nuang'wa Yesu, azekunukula ikulyo nilakwe, itigwa ia manyisigwa akwe akamuhuiila. 12 Ze yakilaa izi, uYesu, Nyinya nua kwe, aluna akwe ni amanyisigwa akwe ai alongoe mu kisali nika Kapernaumu nu kikie kuko ku mahiku masheenyu. 13 Ugwa ipasaka a Ayahudi ai ahumbeela, itigwa uYesu akalongola ku Yerusalem. 14 Aka ahanga ia gulya a ng'ombe, nkolo, ni nkunda mukati Itekeelo. Ga nia kaila mpia ai

3 Ugwa ai ukoli nu Afarisayo nai iza ilina nilakwe Nikodemo, ung'wi nua anyampala ni i anza nila Ayahudi. 2 Muntu uyu ai umuhangile uYesu utiku nu kumuila, "Rabi, kulingile kina wi ng'walimu kupuma kung'wa Itunda, ku ndogoelyo kutili u muntu nu humile kituma izi yihi Itunda aze wikutili palung'wi nu ng'wenso." 3 uYesu akamusukiilya, "Huila huiila shsnga uhumble u muntu kingila mu utemi nuang'wa Itunda anga wahite kutugwa nkua a kabiili." 4 uNikodemo akaligitya, "Umuntu uhumble uli kutugwa aze mynypala? Shanga uhumble kingila munda ang'wa nyinya nuakwe nkua a kabiili nu kutugwa, itii uhuile uli?" 5 uYesu akasukiilya, "Huila huiila muntu shanga uhumble kingila mu utemi nuang'wa Itunda. 6 Ni kitugilwe ku muili inge muili, hangi nikitugilwe ku nkolo. 7 Leka ku kuilwa kunsoko aza nauila, inge kusinja kutugwa nkua aka biili. 8 Ung'wega shanga mulingile kuupumiie nuko ku ulongoe. Ugwa ni yili i hali a kila nutugilwe nu Ng'wau Ng'welu. 9 uNikodemo akasukiilya, ku kuligitya, "Makani aya ahumikile uli?" 10 uYesu akasukiilya, "u ewe wi

ng'walimu nua Israeli shanga ulingile ga ni makani itungili ingi ulowa nu ane ni ukondanii. 30 Utakiwe aya? 11 Huiila, huiila, nu kuuila, iko ni kukilingile kuuki kukilinkila nu nene ntakiwe kukepa. 31 Nuanso nu kuiila ku iko ni kuki hengile. kuiti shanga mukusingiilya pembeeye migulya, ukoli migulya a ihi. Nuanso nua u ukuili nu itu. 12 Anga ize namuilaa imakani aya apa unkumbigulu upumiie mu unkumbigulu hangi wiligitia mihi shanga mu huiie, muhumile uli kuhuiila anga makani a kinya unkumbigulu. Nuanso nupembeeeye numuile imakani na kilunde? 13 Ndogoelyo kutili nai kilunde ukoli migulya a yihi. 32 Nuanso wikuila ayo unankie migulya kupuma kilunde kwaala ng'wenso nuihengile nu kigiilya, kuiti kutili nusingiilya u ukuili nai usimile, uNg'wana wang'wa Adamu. 14 Anga nu akwe. 33 Nuanso nai usingiye u ukuili nuakwe uu uMusa nai umiyansue inzoka mi bambazi, uu ukomaniigwe kina Itunda ingi watai. 34 Ku nsoko nuanso nai ulagiingwe ni Itunda wiligitia makani ang'wa Itunda. Ku nsoko shanga wiminkiilya uNg'wau ng'welu nua nege. 35 uTata wimulowaa ung'wana hangi uminkiiye i intu yihi mu mikono akwe. 36 Nuanso numuhuiie uNg'wana ukete u upanga nua kali na kali, Kuiti ku ng'waakwe ni shanga ukumukulya uNg'wana shanga ukuihenga u upanga nua kali na kali, ila ikuo ni lang'wa Itunda liambirkanaa migulya akwe. (aiōnios g166)

4 Uugwa uYesu nai walinga kina iAfarisayo ijaa kina uYesu ai watulaa ukumanyisa nu kujo ikilo ni lang'wa Yohana 2 (Anga itule uYesu mukola ai watulaa shanga ukoja ila amanyisigwa akwe). 3 ai upumile ku Judea nu kulongola kuGalilaya. 4 Iti ai itule ingulu kukiila ku Samaria 5 . Nu kupikiila mu kisali nikia Samaria, nikitangwaa Sikari, pakupi ni kitongo niiza uYakobo ai uminkiiye u ng'wana nuakwe uYusufu. 6 Ni kilungu ni kang'wa Yakobo ai kikoli pang'wanso. uYesu ai watulaa wakatala kunsoko a muhinzo akikie pakupi ni kilungu. Ai yatulaa matungo a mung'wi. 7 Musungu ni Musamalia ai uzile kutepa i mazi, nu Yesu akamuila, "Ninkiiye imazi ng'wee." 8 Kunsoko i a manyisingwa akwe ai atulaa endaa yao mu kisali kugula indya. 9 uMusungu nuanso akamuila, "Itulikile uli uewe Muyahudi, kunompa unene musungu ni Musamalia, kintu ni ka kung'wa?" kunsoko iAyahudi shanga i halinkana ni Asamalia. 10 Uyesu akamusukiilya, "Anga ize ulingile u uhumi nuang'wa Itunda, nuyo nukuuila "ninkiiye i mazi,'aza uzee mulompa, hangi azza uzee kinkiilya mazi a upanga." 11 uMusungu akamusukiilya, "Mukulu wimugila i ndoo a kutepela, ni kilungu ingi kilipu. Ukuligilya pii imazi na upanga? 12 Itii uewe wi mukulu, kukila utata witu uYakobo, naiiza ukinkiiye i kilungu iki, nu ng'wenso mukola ni ana akwe palung'wi ni mitugo akwe akang'wa imazi a kilungu iki?" 13 uYesu akamusukiilya, "Wihi nui ng'wezaa imazi aya ukuhung'wa inyota hangi, 14 kuiti nuanso huikang'wa imazi ni nikaminkiiya shanga ukuhung'wa inyota hangi. Badala akwe imazi ni nikaminkiiya akutula ndiilyo nikuhuma ikali na kali." (aiōn g165, aiōnios g166) 15 uMusungu uyo akamuila, "Mukulu,

kumalompa imazi nanso iti ndeke kuhung'wa inyota, untambuie imakan ihi nai nitumile." 40 Iti Asamalia nai hangi ndeke kaga kuza apa kupepa imazi." 16 uYesu azile ai amusingilye wikie palung'wi ni enso nu kikie akamuila, "Longola umitange u mugohako, uugwa kitalao ku mahiku abiili. 41 Hangi idu ikilo akamuhuiila usuke." 17 uMusungu akamuila, "Ni mugila mugoha." ku nsoko a lukani lakwe. 42 Akamuila u musungu uYesu akasukiilya, "Uligitiye iziza, 'Nimugila mugoha;' uyo, "Kuhuiie shanga udu ku makani ako, ku nsoko 18 ku ndogoelyo watuilee ni agoha ataano, nuyu usese akola kigulye, ni itungili kamanyaa kina kulu nug'wi niiza ukete itungili shanga mugoha wako. Mu kuulu ng'wenso ingi muguni nua unkumbigulu." 43 Ze ili uligitiye itai!" 19 uMusungu akamuila, "Mukulu yakilaa imahiku nanso na abiili, akahega nu kutunga nihengaa yakina uwewi ingi wimunyakidagu. 20 aTata ku Galilaya. 44 Ku nsoko ng'wenso mukola ai watulaa itu ai ipoelyaa mu lugulu ulu. Kuiti unyenye miligityaa watanantya kina u munyakidagu mugila ukulu mihi kina iYerusalem kiko kipango niizaa iantu atakiwe akwe mukola. 45 Nai wapembaya kupuma ku Galilaya, kipoelya." 21 uYesu akamusukiilya, "Musungu, nihuile, iAgalilaya ai amusingiyye. Ai atulaa ihengile i makani itungo lipembilye niize shanga muku mukulya u Tata ihi nai witumile ku Yerusalem mu siku kuu, ku mu lugulu ulu ang'wi ku Yerusalem. 22 Unyenye antu nsoko ni enso ga ai atulaa amoli mu siku kuu. 46 mikikulyaa nikukilingile, ku nsoko u ugunwa wipumaa Ai uzile hangi ku Kana a Galilaya uko kai umakaie ku Ayahudi." 23 Ga ni iti, itungo lipembilye, nitungili imazi kutua magai. Ai ukoli ofisa naiza ng'wana likoli hapa, itungo ni ikulyaa itai akumukulya uTata nuakwe mulowae uku ku Kapernaumu. 47 Nai wakija mu nkolo ni tai, ku nsoko uTata wiadumaa iantu ni a kina uYesu ai wapumaa ku Judea nu kulongola ku mpyani nanso ku antu akwe ni imukulyaa. 24 Itunda Galilaya, ai ulongoe kung'wa Yesu nu kumusinja ingi Nkolo, hangi awo ni imukulyaa atakiwe kumukulya wasime wamugune u ng'wana wakwe, naiza watulaa ku nkolo ni tai 25 uMusungu akamuila, "Ningile kina pakupi kusha. 48 Uugwa uYesu akamuila, "Unyenye u Masihii upembilye, (nuitamgwaa Kristo). Nuando ana muhite kihenga i ilingasiilyo nu ukuwlua shanga nuikiza ukuutambuila yihi." 26 uYesu akamuila," muhumile kuhuiila. 49 Mutungeeli akaligitya, "Mukulu Unene nukuligitya nu nene yuyo." 27 Itungo lilo liilo i sima pihii ze ikili ung'wana wane kusha. 50 "uYesu amanyisigwa akwe akasuka. Ni enso ai akuiwe ku akamuila, "Longola ung'waako mupanga." umuntu niki ai watulaa ukuligitya nu musungu, kuiti kutili nai uyo akahuuila lukani naiululigitye uYesu 51 Nai ugemode kumukolya, "Uloilwe ntuni?" ang'wi "Ku niki watula ukusima,anya mulimo akwe akamusingiilya ukitambulya nu ng'wenso?" 28 Iti u musungu akaleka nu kuuila ng'wana nu akwe ai watulaa mupanga. intunda akwe nu kulongola mu kisali nu kuatambuila 52 Iti aka akolya ingi itungo kii aza uligilye ibahu. i antu, 29 "Pembyi mihenge muntu naza umbii Akasukiilya, "Igulo itungo nila saa mutandatu ulwae imakani ane ihii nai nitumile, itii ihumikile watule naza umulekile." 53 Uugwa utata nu akwe wakalinga ng'wenso Kristo?" 30 Akapuma mu kisali akapembya kina ingi itungo lilo liilo uYesu naza uligitye, "Ng'wana kitalakwe. 31 Matungo a mung'wi amanyisigwa akwe nuakwe nuako ingi mupanga." Uugwa nuando naa ni anya akamusinja azeligitya, "Rabi lya indya." 32 kuiti mito lakwe akahuuila. 54 Iki ingi kilingasiilyo ka kabiili nuando waka aila, "Unene nkete u ludya ni shanga nai witumile uYesu nai upumiie ku Yudea kulongola mulumanyile unyenye." 33 Amanyisigwa akiila, kutili ku Galilaya.
naza wamuletela kintu kihii kulya," Itii aza aletaa?"

34 uYesu aka aila, "Uludya nu lane ingi kituma ulowa nu akwe ng'wenso nai undagiyye nu kukaminkiiilya umulimo nuakwe. 35 Itii, shanga miligityaa, 'Ikili myeli itaano ni maogola akutula akondaa?' Kumutambuila gozi i migunda ni ikoli ikondile ku maogola. 36 Nuando nui ogolaa wisingiilya i kinyamulimo nu kilingiila inkali kunsoko a upanga nua kali na kali, iti kina nuando niutemelaa nu ng'wenso nui ogolaa alowe palung'wi. (aiōnios g166) 37 Ku nsoko i ntambu iyii a tai, 'Ung'wi witemelaa nu maya wiogolaa.' 38 Aza numulagiyye kuogola naiiza shanga muki nyomekee, Auya itumaa milimo nu nyenye mingie mu ulowa nua milimo ao." 39 Asamalia idu mu kisali ni kансо ai amuhuiile ku nsoko a mpola a musungu uyo nai watulaa uku kuilaa, "Naza

5 Ze yakilaa pang'wanso ai ikoli i siku kuu a Ayahudi, nu Yesu ai unankie kulongola ku Yerusalem. 2 Nu kung'wanso ku Yerusalem ai ikoli ikunu mu mumpita nua nkolo, nai kitangwaa ku ntambu a Kiebrania Bethzatha, ni kenso kikete nkigo itaano. 3 Ilundo ikulu nila alwae ai limoli, apoku, a kitele, ang'wi nia kule igandi ai atulaa alae mu nkigo nianso. (Komaniilya; Makani a lukiili nula 3 shanga igeelekile mu mbogulu ni nziza niya kali,) "Aze alindie imazi kuhigintulwa." ku kulu kuulu itungo la ki tuunga malaika ai wisimaa mukati ang'wa Mukulu nu kumahigintula i mazi. 4 Ku iti, uyo naiza ukutula wang'wandyo kingila mukati ze yakilaa i mazi kuhigintulwa ai watendwaa mupanga kupumiila ni kihii nai katulaa kamuambaa ku itungo

nilanso. 5 Nu muntu ung'wi nai watulaa walwae (aiōnios g166) 25 Huili, Huili, kumuila itungo lipembilye ku itungo la myaka makumi ataatu ni mu nana ai ni itungili limoli naza i ashi akija u luli nula ng'wana ukoli mukati a nkigo. 6 uYesu nai wakamihenga nuang'wi Itunda, hangi ihi ni ikija a kikie. 26 Kunsoko ulae mukati a nkigo ni zeyakilaa kulinga kina ulae anga uu Tata nu ili nu upanga mukati akwe mukola. pang'wanso ku itungo ilipu uYesu ai umuiie, "Itii uloilwe 27 Anga uu uminkiiye u ng'wana kutula nu upanga kutula wimupanga?" 7 Umulwae uyo aka musukiiya, mukati akwe, hangi u Tata uminkiiye u ng'wana "Mukulu nimugila muntu, nua kumbika mi ikunu itungo u uhumi iti kina aulamule kunsoko inge ng'wana imazi nakuhigintulwa, Itungo ni kugema kingila muntu wang'wa Adamu. 28 Muleke ikuilwa ku ili, kunsoko mungiiza wintongeela." 8 uYesu akamuila, "Nyansuka itungo lipembilye naza i ashi ihi ni amoli mi ibiila akija hangi uhole ikipalatu kako nu kulongola." 9 Nkua u luli nu lakwe. 29 Ni enso akupuma kunzi, ku nai umuntu nuanso akakomigwa, wakahola u ulili nuakwe itumile i maza ku u ukigwa nua upanga, hangi nai nu kulongola. Nu luhiku nulanso ai latulaa luhiku la itumile u ubi ku uukigwa nua ulamulwa. 30 Shanga kusupya. 10 Iti gwa i Ayahudi akamuila u muntu uyo nihumile kituma kintu kihis kupuma kitalane mukola, nai ugulinwe, "Lelo luhiku nu la kusupya, shanga anga ni kija, uugwa ni keenda lamula nu ulamuli ugobigwe kukenka i kipalatu kako," 11 Akasukiilya, nuane inge nua tai ane kunsoko shanga kuduma u ng'wenso nu nungunile yuyo umbiie, kenka i kipalatu ulowa wane, ila ulowa wakwe nai undagiye. 31 Anga kaoko u kulongola. 12 Akamukolya, "Inge nyenyu ni kuile mukola, ukuili nuane shanga ukutula wa tai. naza ukuie "Hola igodolo ni lako hangi ulongole?" 13 32 Ukoliki mungiiza nuikuiila kutula unene hangi ningile Ga ni uu, Uyo nai upangataigwe shanga ai umulingile, ku tai ane ukuilli nu ku kuiila inge nua tai. 33 Malagiilya kunsoko ai akoli ni antu idu mu kipango ni kango. kung'wa Yohana nu ng'wenso wamikuila itai. 34 Ga ni 14 Ze yakilaapapo u yesu ai umuhangile u muntu iti, u ukuilli nineenda usingiilya shanga upumile ku nuanso mi tekeelo nu kumuila, "Goza wapangataala! ana Adamu, kumaligitya aya iti muhume kugunwa. 35 uleke kituma i milandu hangi uleke kuligigwa ni ikani ni U Yohana ai watulaa inge ntala natuilee ikakila nu ibi ikilo". 15 Muntu nuanso akalongola nu kuapindula i kelya, hangi ai matulaa mukondile kumuloeelwa ku Ayahudi kina u Yesu yuyo naza umupangataaye. 16 Iti itungo ikupi u welu nuakwe. 36 Uukuilli ni nuukete gwa, kunsoko a makani nanso Ayahudi ai amunyomile ingi ukulu kukila nu ang'wa Yohana, ku milimo u u Yesu kunsoko ai witumile makani aya luhiku nu la Tata naza uninkiiye kumikondeelya, milimo nanso kusupya. 17 U Yesu akaaila, "Tata nu ane uitumma ni niitumaa inkuiila kina u Tata undagiye. U 37 Tata u mulimo ga ni itungili nu nene uitumma milimo" 18 nai undagiye ng'wenso mukola ukuie kutula unene. Kunsoko nanso Ayahudi ai akilinkiila kumuduma iti Izaa mukili kigiilya u luli nulakwe ang'wi kihenge u amulage shanga udu kunsoko akubunanga luhiku la luli nu lakwe itungo lihi. 38 Kutili lukani nu lakwe kusupya, ila ku kumitanga Itunda, Tata nu akwe, Azi tendisa kina ilikaa ni Itunda. 19 U Yesu akasukiila, "Huili, Huili, ung'wana shanga uhumble kituma kintu kihis kwa ala iko niiza umihengile Tata nu akwe uku kituma, kunsoko kihis u Tata nu kituma kiko nu ng'wana wi kitumaa. 20 Kunsoko u Tata umuloilwe u ng'wana, hangi ukumulagiila kila i kintu nu kituma hangi ukumulagiila makani makulu kukila aya iti kina mukilinkiie ku kuiwlwa". 21 Kunsoko u Tata umuloilwe u ng'wana, hangi ukumulagiila kila i kintu nu ku kituma hangi ukumulagiila makani makulu kukila aya iti kina mukilinkiie ku kuiwlwa". 22 Kunsoko u Tata shaga wimulamulaa wihi, ila uminkiiye u ng'wana ulamuli wihi. 23 Iti kina ihi amukulye u ng'wana anga uu nuing'wene? 45 Leki kusigi unene nikamusongeela u ng'wana nu mukuiye u Tata, Nuanso ni shanga ntongeela ang'wa Tata. Nuikamusongeela u nyenye umukuiye u ng'wana shanga umukuiye u Tata naza umulagiye. 24 Huili, huiili nuanso nuijaa lukani lane nu kumuhuilla nuanso nai undagiye ukete u upanga nua kali na kali hangi shanga ukulamulwa, Badala akwe, wakilaapumo mu ushi nu kingila mu upanga.

(aiōnios g166) 25 Shanga muloilwe kupermbiya kitalane iti mulije u upanga nua kali na kali. 41 Shanga kusingiilya ikulyo kupuma ku antu. 42 Ku iti ningile Anga mungiiza waze ku lina ni lakwe aza muzee musingiilya. 44 Iti muhumile uli kuhuilla unyenye naza mukilinkiie ku kuiwlwa". 22 Kunsoko u Tata shaga mukusingiilya ikulyo kupuma ku kila ung'wi anyu kuiti shanga mukuduma ikulyo nilipumiila kung'wa Itunda kitalakwe. 46 Anga ai mutule mumuhuille u Musa, nua kali na kali hangi shanga ukulamulwa, Badala kutula yane. 47 Anga ize shanga muhuille u ukilisigwa akwe mikahuma uli kuhuilla i makani ane?

6 Ze yakilaa i makani aya, uYesu ai ulongoe nkika nia milinganai ipumiie ku Tiberia pakupi ni kianza nai alie luzi nula Galilaya, hangi litangwaa Luzi nula Tiberia. i mikate ze yakilaa u Mukulu kupumya isongelyo).

2 I ANZA IKULU AI LATULAA LIMUTYATILE KU 24 Matungo i anyianza nai alinga kina shanga Yesu NSOKO AI IHENGAA ILINGASILYOO NAI WITUMAA ang'wi amanyisigwa akwe nai akoli kung'wanso, i KU AWO NAI ATULAA ALWAE. 3 uYesu ai unankie enso akola ai anankie mukati a milinga akalongola migulya kupikila nkika nia migulya a lugulu nu kikie ku Kapernaumu azemuduma uYesu. 25 Ze yakilaa kuko ni amanyisigwa akwe. 4 (Ni Pasaka, Siku kuu a kumulija nkika ngiiza na luzi akamukolya, "Rabbi Ayahudi ai atulaa ahumbeela). 5 uYesu nai unyansue aza uzile nali kunu?" 26 uYesu aka asukiilya, aka imiho akwe migulya nu kihenga iumbi ikulu lipembilye atambuila, Huiili, huiili, mukunduma unene, shanga kitalakwe, akamuila uFilipo, "Kikalongola pii kugula kunsoko aza mihengile ilingasiilyo, ila kunsoko aza i mikate iti awa ahume kulya?" 6 (Kuiti uYesu ai mulie mikate nu kikuta. Leki 27 kitumili u mulimo umalitilye aya kung'wa Filipo kumugema ku nsoko u ludya nulibapaa, ila itumili u ludya ni likiee ikali ung'wenso mukola ai ulingile nuikituma). 7 uFilipo na kali ulo niiza ung'wana nu ang'wa adamu wika akamusukilya, "Ga i mikate a nsailo a dinali magana a minkillya, ku nsoko Itunda uikile ugomola migulya biili shanga i kukondaniila ga ni kila ung'wi kulija ipuli akwe." (aiōnios g166) 28 Uugwa akamuila, "Ki ntuni ni ga ni niino." 8 uAndrea, ung'wi nua amanyisigwa akwe kutakiwe kituma iti kituma imilimo ang'wa Itunda?" muluna nu ang'wa Simioni Petro akamuila 9 u Yesu, 29 uYesu akasukiilya, "Uwu wuwo mulimo nuang'wa "Ukoli muhumbaa apa ukete mikate itaano ni nsamaki i Itunda; kina mumuhuile nuanso nai umulagiye." 30 biili, kuiti i kuaiilya ntuni ku antu ni idu kinya iti?" 10 Uugwa akamatambuila, "Ingi kilingasiilyo kii nuikituma, uYesu aka aila, "Ikalinshi i antu pih" (ai ikoli mafa idu kina kuhume kihenga nu ku uhuiila? Ukituma ntuni? pang'wanso). Iti gwa agoha apikiie magana a nzogu 31 aTata itu ai alie manna mibambazi, aga niiza a taano akikie pih. 11 Uugwa uYesu akahola imikate ikilisigwe, "Ai uinkiiye kupuma kilunde iti alye." 32 iyo ni itaano akasongelya akaomolania awo nai Uugwa uYesu aka asukiilya, Huiili, huiili, shanga Musa atulaa ikie. Ku uu akaomolania i nsamaki kupikila uu nai uinkiiye umukate kupuma kilunde, ila Tata nu nialoilwe. 12 Antu naza ikutile, ai uaii e amanyisigwa ake, "Ilingilli imapuli a ipoli, nasagie iti kina kileke ane yuyo nui uinkiilya u mukate nua tai kupuma kilunde. 33 Ku nsoko u mukate nu ang'wa Itunda igi kulimila kih." 13 U ugwa akilingila nu kizulya nkaku uwo nuisimaa kupuma kilunde nu kuinkiilya upanga ikumi na ibili, mapuli a mikate itaano a shyiri-mapuli u unkumbigulu' 34 Uugwa akamatambuila, "Mukulu nai asagigwe nao nai alie. 14 Uugwa i antu nai ihengile kinkiiyle u mukate nuanso matungo ihi." 35 uYesu aka ikilingasiilyo iki naza witumile akaligitya, "Tai uyu yuyo atambuila, "Unene wuwo mukate nu a upanga, nuanso munyakidagu nupembilye mu unkumbigulu." 15 uYesu nuzile kitalane shanga ukulija inzala nu ng'wenso nai wakalinga kina ai atulaa alowa kumuamba iti nunuhuiie shanga ukuhung'wa inyota lukulu." 36 Ga ni amuuke kutula mutemi nu ao, ai wibague, hangi nu itiaza numutambuie kina, manihengaa, hangi mukili kulongola mulugulu ng'wenso wing'wene du. 16 Nai shanga muhuiie. 37 Ihi naza uTata ukuninkiilya azile ipikile impindi, amanyisigwa akwe akasima kulongola kitalane, hangi wihi nuzile kitalane shanga kumuguma muluzi. 17 Akanankila milinga hangi ai atulaa akuputa kunzi lukulu. 38 Ku nsoko nsimile kupuma kilunde, kutunga ku Kapernaumu. (Kiti ai latulaa lingila nu shanga ku nsoko akituma ulowa nuane, ila ulowa Yesu ai watulaa wakili kuza kitalao). 18 Itungo ni nukwe naza undagiye. 39 Nu uwu wuwo ulowa lanso ng'wega utaki ai watulaa uku kunka, nu luzi ai nuakwe nai undagiye, kina ndeke kumulimilya ga latulaa lulongolekile kugazika. 19 Hangi i amanyisiga nung'wi nua awo naza uninkiiye, ila nika ausha uluhiku akwe nai atuua akukua i mabini anga makumi abil na nula mpelo. 40 Ku nsoko uwu wuwo ulowa nuang'wa ataano ang'wi makumi ataatu, akamihenga uYesu Tata nu ane, kina wihi numugozee ung'wana nu ukugenda migulya a luzi ku humbeela ilinga, hani kumuhuila walije u upanga nua kali na kali; nu akitumba. 20 Kuiti aka atambuila, "Ingi nene leki nene nikamuusha u luhiku nula mpelo. (aiōnios g166) kitumbi." 21 Hangi ai atulaa akondaa kumukenka mu 41 Uugwa iAyahudi akisusumya kutula ng'wenso mulinga, ni nkua ilinga ai lipikii mihi kianza nai atulaa ku nsoko ai uligitilye, "Unene ni mukate nu usimile alongoe. 22 Luhiku nai lutyatile, ianza nai watulaa kupuma kilunde. 42 "Akaligitya, "Uyu shanga Yesu wimikile nkika a luzi ai ihengile kina kutili ilinga ningiiza ng'wana nuang'wa Yusufu niiza utata nuakwe nu kwaala ilo naza uYesu ni amanyisigwa akwe ai atulaa nyinya nuakwe kualingile? Itulikile uli itungili ukuligitya, shanga ali nankie kuiti i amanyisigwa akwe ai atulaa "Nsimile kupuma kilunde?" 43 Uyesu akasukiilya, alongolaa yao akola. 23 (Ga ni iti, ai ikoli ing'wi a akaaila, "Leki kisusumyi nyenye ku nyenye mukati

anyu akola. 44 Kutili muntu nuzile kitalane ni shanga winkii igwe nu Tata." 66 Ze yakilaa aya i amanyisigwa ukulutwa nu Tata nuane nai undagiye, nu nene akwe idu akasuka kinyuma hangi shanga akityata nu nikamuusha u luhiku nula mpelo. 45 Kunsoko ikilisiwge mu unyakidagu, 'Akumanyisigwa ni Itunda, ' kila nai wigulye hangi wimanyisilye kupuma kung'wa Tata, wizaa kitalane. 46 Shanga kina ukoli muntu nai umihengile uTata, kwaala ng'wenso nupembeeye kung'wa Itunda- umihengile uTata. 47 Huili, huili nuanso nuhuii uekte u upanga nua kali na kali. (aiōnios g166) 48 Unene ni mukate nua upanga. 49 atata anyu ai alie i manna mi ibambazi, nu kusha. 50 Uwu wuwu mukate nu usimile kupuma kilunde, iti kina muntu nukulya ipuli ni lakwe iti waleke kusha. 51 Unene ingi mukate nuikiee naza usimile kupuma kilunde. Anga muntu wihi walye ipuli nila mukate uwu, ukikie ikali na kali. Mukate ninikau pumya ingi muili nuane ku nsoko a upanga nua unkumbigulu." (aiōn g165) 52 iAyahudi akataka akola ku akola nu kandy a kikunguma azelilitya, "Muntu uyu ukuhuma uli kuinkiiya u muili nuakwe kuulye?" 53 Uugwa uYesu aka atambuila, Huili, huili, anga muhite kulya u muili nua ng'wana nuang'wa Adamu nu kuming'wa isakami akwe, shanga mukutula nu panga mukati nyu. 54 Wihi nuiliza u muili nuane nua kung'wa isakami ane uekte u upanga nua kali na kali, nu nene nikamuusha u luhiku nula mpelo. (aiōnios g166) 55 Ku nsoko u muili nuane ingi ludya nula tai, ni sakami ane ingi king'wegwa nika tai. 56 Nuanso nuiliza u muili nuane nua kung'wa isakami ane wikiee mikati ane, nu nene mukati akwe. 57 Anga uTata munya upanga nundagiye, ni anga ni nikiee kunsoko ang'wa Tata, nu ng'eanso ga ukikiee kunsoko ane. 58 Uwu wuwo mukate nusimaa kupuma kilunde, shanga anga iti ia tata nai alie akasha. Nuanso nui ulizaa u mukate uwu ukikie ikali na kali. (aiōn g165) 59 uYesu ai umaligitilye aya mukati itekeelo nai watulaa ukumanyisa uko ku Kapernaumu. 60 Uugwa idu a amanyisigwa akwe nai igulye aya, akalilitya, "Ili imanyisigwa ikaku ingi nyenу nuhumile kulisingiilya?" 61 uYesu kunsoko ai ulingile nia kina amanyisigwa akwe ai atulaa akisusumilya ikani ili, akaaila itii ikani ili likumukila? 62 Uugwa i kutulika uli ni mikamihenga u ng'wana nuang'wa Adamu ukusima kupuma kai ukoli ze ikili? 63 Ingi Ng'wau ng'welu yuyo nuipumyaa u upanga, u Muili shanga wigunaa kintu kihii. I makani nai nimaligitilye kitalanyu ingi Ng'wau ng'welu hangi ingi upanga. 64 Ikili akoli antu mu kati anyu ni shanga ahuiie." ku nsoko uYesu ai ulingile puma u ng'wandyo uyo niiza shanga uhumiile kuhuila nu ng'wenso niiza ukumugumaniiya. 65 Aka atambuila, ingi ku nsoko iyi ai numutambuie kina kutili u muntu nuhumile kupembya kitalane kwaala

winkii igwe nu Tata." 66 Ze yakilaa aya i amanyisigwa ng'wenso. 67 uYesu aka atambuila awo ni ikumi na abiili, "Itii nu nyenye malowaa kuhega?" 68 uSimioni Petro akamusukiilya, "Mukulu kulongole kung'wa nyenу ku iti uewe ukete makani a upanga nua kali na kali. (aiōnios g166) 69 hangi kahuuie nu kulinga kina uewe wi ng'welu nuang'wa Itunda." 70 uYesu akaaila, "Itii u nene shanga ai numuholaniye u nyenye, ni ung'wi anyu mulugu? 71 Itungili ai watulaa ukutambula kutula uYuda, ng'wana wang'wa Simioni Iskariote, ku nsoko ai watulaa ingi ng'wenso utuile ung'wi nua awo ikumi na abiili, niiza yuyo ukumugumaniiya uYesu.

7 Hangi ze yakilaa a makani aya uYesu ai utungile muhinzo iti mu Galilaya, ku nsoko shanga ai uloilwe kulongola ku Uyahudi ku nsoko i Ayahudi i atulaa akuzipy a masigo a kumubulaga. 2 Itungili i siku kuu a Ayahudi na itala, ai atulaa pakupi. 3 Uugwa i aluna akwe nai amutambuie, "Hega i kianza iki ulongole ku Uyahudi, iti kina amanyisigwa ni ako uu uuu ihenge intendo nukituma. 4 Kutili nuitumaa lihi ku kinkunku anga itule ung'wenso mukola uloilwe ku kumuka ng'walyi. Anga itule ukituma imakani aya, igeelete mukola ku anya unkumbigulu." 5 Ga ni aluna akwe shanga ai amuhuii. 6 Uugwa uYesu ai uatambuie, "Itungo ni lane likili kupikiila, kuiti itungo nilanyu nkua yihi likoli likondile. 7 Unkumbigulu shanga uhumiile kumubipilwa u nyenye, ila umbipiwe unene ku nsoko ku ukuila kina intendo ni akwe ingi ubii. 8 Nankili kulongola ku siku kuu; u nene shanga ninzu ku siku kuu iyi ku nsoko itungo ni lane likili likondaniile." 9 Ze yakilaa kulingitya imakani nanso kitalao, ai usigile ku Galilaya. 10 Ga ni iti, aluna akwe nai atulaa alongolaa ku siku kuu, uugwa nu ng'wenso akalongola, shanga ku kihenga ila ku kinkunku. 11 Ayahudi ai atulaa aku muduma mu siku kuu nu kulisitya, "Ukoli pii?" 12 Ai ukoli nu witambulyi widu mu kati a anyianza migulya akwe. I auya ai aligitilye, "Ingi muntu mukende," I auya ai aligitilye, "Ishi, wialimilya i anyianza," 13 Ga ni iti kutili nai utambue kihenga migulya akwe aze uogopile i Ayahudi. 14 Itungo i siku kuu nai apikiila pakati, Uyesu ai unankie kulongola mi itekeelo nu kandy a kumanyisa. 15 iAyahudi ai atulaa akukuiwa nu kulisitya, "ku kinya uli u muntu uyu ulingile i makani idu? Shanga wimanyisilye nangaluu," 16 uYesu aka asukiilya nu kuatambuila, "Umanyisa nuane shanga wane, ila ingi wakwe ng'wenso nai undagiye. 17 Anga itule wihi ukulowa kituma u ulowa nuakwe u ng'wenso, ukulinga kutula umanyisigwa uwu, anga ize apumiie kung'wa Itunda, ang'wi anga

itule kutambula kupuma kitalane mukola. 18 Kila kuu, uYesu ai wimikile nu kitunta ku luli, azeligitly, ntitambulaa napumiie kitalakwe mukola widumaa "Aga itule wihi ukete nyota, nu aze kitalane wang'we. ikulyo ni lakwe, ila kila nuidumaa ikulyo ni lakwe 19 Nuanso nu ni huiie unene anga u ukilisiga nu nuanso nai umulagiye, mutu nuanso ingi munya uligitiye, kupuma mukati akwe ikuhuma imyongo tai, nu mukati akwe kutili kuhita kituma itai ane. 20 a mazi a upanga." 21 Kuiti ai umaligitlye aya uMusa shanga ai uminkiiye unyenye ilagiilyo? Kuiti kutula Ng'wau Ng'welu, naiiza i enso ni amu huiie kutili ga nung'wi mi italyanu ntitumaa ilagiilyo. Ku akumusingiily; Ng'wau Ng'welu ai watulaa wakili niki muloilwe kumbulagaa? 22 i Anyianza akasukiilya, kupumigwa ku nsoko uYesu ai watulaa wakili ku "Ukete hing'wi. Nyenye uloilwe ku ubulagaa?" 23 Kuligwa. 24 Ang'wi a anyianza, nai akija imakani aya, uYesu akasukiilya nu kuaila, "Nitumile mulimo ung'wi, ai aligitlye, "Tai uyu ingi munyakidagu." 25 i Auya ai nu nyenye mihi makuiwa ku nsoko akwe. 26 uMusa aligitlye, "Uyu ingi Kristo," Kuiti i auya ai aliditilye, ai uminkiiye iganda (shanga kina lipumiie kung'wa "ntuni, uKristo uhumble kupuma ku Galilaya? 27 U Musa, ila nilanso lipumiie kua tata), nu mu luhiku nula ukilisiga shanga uligitiye kina uKristo ukupumiila kusupya mi mutwalaa kiganda mutu. 28 Anga itule mu ndugu ang'wa Daudi nu kupuma ku Bethlehemu, uku singiilya iganda mu Luhiku nula kusupya iti kina kijji naiza uDaudi ai ukoli? 29 Iti gwa, pang'wanso ilagiilyo ni lang'wa Musa lileke kubunangwa, ku niki ukam yansuka utemanuki mu kati a anyianza ku nsoko mukuntakiila unene ku nsoko numitumile u mutu akwe. 30 i Auya mukati ao ai azeem muamba, kuiti kutili kutula mupanga lukulu mu Luhiku nula kusupya? 31 nai ugooe u mukono migulya akwe. 32 Iti gwa awo i Leki kulamuli kuniganiila nu wigeleki, ila lamuli ku tai a ofisa akasuka ku akulu nia Akuhani ni Afarisayo, ane. 33 Ang'wi aoi kupuma ku Yerusalem akaligitly, ni enso aka atambuila, "ku niki shanga mamuleta?" "Shanga yuyu niakuduma kumubulaga? 34 Hangi goza, ukutambula i kihenga, hangi shanga akuligitly ka ikihi migulya akwe. Shanga ihumile itule kina i atongeeli alingile itai kina u mutu uyu ingi Kristo, ihumilene wihi mu kati a atemi numuhuiie, ang'wi wihi mu itule? 35 Kulingile uyu mutu upembeeye pii. uKristo Afarisayo? 36 Ila awa i anyianza ni shanga alingile nuikiza, ga ni iti, kutili nuikalinga pii nuikapuma." 37 ilagiilyo - azumilwe." 38 uNikodemu aka atambuila uYesu ai watulaa ukitunta ululi nulakwe mi Itekeelo, (nuanso ai umuhangile uYesu i kali, aze ung'wi nua aze manyisa nu kulisitya, "Unyenye mihi muningile Afarisayo). 39 "Itii ilagiilyo litu likumulamula umuntu unene hangi mulingile ku mpembeeye. Shanga ai kwaala utegeegiwhe hanza nu kulinga nukitura?" 40 Ai nzile ku umi nuane, ila ng'wenso nai undagiye ingi asukiiye nu kumutambuila, "Nu ewe ga upembeeye ku wa tai, hangi shanga mu mulingile u ng'wenso. 41 Nu Galilaya? Duma hangi wihenge kutili u munyakidagu mulingile u ng'wenso ku nsoko mpembeeye kitalakwe nupembeeye ku Galilaya." 42 Hangi kila u mutu ai hangi ai undagiye." 43 Ai atulaa akugema kumuamba, kuiti kutili ga nung'wi nai unyansue u mukono nu akwe migulya akwe ku nsoko i saa akwe ai ikili kupika. 44 Ga ni iti, idu mu anyianza ai amuhuiie. Akaligitly, "uKristo nuikiza, ukituma ilingasiilyo idu kukila ntitumile u mutu uyu?" 45 i Afarisayo ai aigulye i anyianza akipwepweela i makani aya kutula u Yesu, ni akulu a Akuhani ni Afarisayo akalagiilya ia afisa iti kumuamba. 46 i Afarisayo akasukiilya, "Kutili u muntu nai wakaiye kuligity anga uyu ze ikili." 47 Papo i Afarisayo nai aka asukiiye, "Nu nyenye ga malimiligwa? 48 Ukoli wihi mu kati a atemi numuhuiie, ang'wi wihi mu itule? 49 Ila awa i anyianza ni shanga alingile nuikiza, ga ni iti, kutili nuikalinga pii nuikapuma." 50 uNikodemu aka atambuila (nuanso ai umuhangile uYesu i kali, aze ung'wi nua aze manyisa nu kulisitya, "Unyenye mihi muningile Afarisayo). 51 "Itii ilagiilyo litu likumulamula umuntu unene hangi mulingile ku mpembeeye. Shanga ai kwaala utegeegiwhe hanza nu kulinga nukitura?" 52 Ai nzile ku umi nuane, ila ng'wenso nai undagiye ingi asukiiye nu kumutambuila, "Nu ewe ga upembeeye ku wa tai, hangi shanga mu mulingile u ng'wenso. 53 Nu Galilaya? Duma hangi wihenge kutili u munyakidagu mulingile u ng'wenso ku nsoko mpembeeye kitalakwe nupembeeye ku Galilaya." 54 Hangi kila u mutu ai hangi ai undagiye." 55 Ai atulaa akugema kumuamba, kuiti kutili ga nung'wi nai unyansue u mukono nu akwe migulya akwe ku nsoko i saa akwe ai ikili kupika. 56 Ga ni iti, idu mu anyianza ai amuhuiie. Akaligitly, "uKristo nuikiza, ukituma ilingasiilyo idu kukila ntitumile u mutu uyu?" 57 i Afarisayo ai aigulye i anyianza akipwepweela i makani aya kutula u Yesu, ni akulu a Akuhani ni Afarisayo akalagiilya ia afisa iti kumuamba. 58 Uugwa uYesu nai uligitiye, ikili likoli itungo ikupi nkoli palung'wi nu nyenye, Ni panyambele nikalongola kung'waakwe ng'wenso nai undagiye. 59 Mukunduma ni iti shanga mukunihenga, uko ninongoe, shanga muhumile kuza." 60 Ku lulo iAyahudi akitambulya enso ku enso, "uMuntu uyu ukulongola pii kina kuleke kuhuma kumihenga? Ukulongola ku nia sapathee mu Ayunani nu kuamanyisa i Ayunani? 61 Ingi ikani kii ili nuli ligitiye. 'Mukunduma shanga mukunihenga; uko ninongoe shanga muhumile kupembya?' 62 Itungili mu luhiku nula mpelo, luhiku nu lukulu nula siku

8 uYesu ai wendile mu lugulu nula mizeituni. 2 Dau kidaudau akiza hangi mi Tekeelo, ni antu ihi akamuhanga; akikie nu kuamanyisa. 3 iAmanyi ni Afaisayo akamuletela musungu nai uambilwe mu ntendo a ugoolya. Akamuika pa kati. 4 Papo akamutambuila uYesu, "Ng'walimu, musung uyu uambilwe mu ugoolya, mu ntendo lukulu. 5 Itungili, mi ilagiilyo, uMusa ukulagiyye kuatulanga magwe i antu anga awa, ukuligitly uli migulya akwe? 6 Ai aligitlye aya iti kumutega iti kina alije ikani nila kumusemela, kuiti uYesu akatuna pihi akakilisa mu mahalu ku lung'anza lakwe. 7 Nai alongolekile kumukolya, ai wimikile nu kuatambuila, "Nuanso ni mugila umulandu mukati anyu, watule wang'wandyo kumutulanga i magwe." 8 Akatuna hangi pihi, akakilisa ku lung'anza lakwe. 9 Nai akija nanso, ai ahegile ug'wi ung'wi, kandiilya nai munyampala. Mpelo akwe uYesu ai

ulekilwe wing'wene du, palung'wi nu musungu nai ku iti nkua yihi kituma ayo namu loeeye." 30 Itungo ukoli pakati ao. 10 uYesu ai wimikile nu kumutambuila uYesu ukuligitya imakani aya, idu ai amuhuiie. 31 "Musungu, naza akusemee akoli pii?" Kutili ga nung'wi uYesu akaligitya ku awo iAyahudi nai amuhuiie, "Anga nu kulamuee?" 11 Akaligitya, "Kutili ga nung'wi itule mukikie mu lukani lane, uugwa mukutula mia Mukulu," uYesu akaligitya, "Ga nu nene shanga manyisigwa ane i tai, 32 nu nyenye mukumilinga itai, kuulamula. Longola inzila aka; kandiilya ino nu ni tai ikumuika ilyuuku," 33 Akamusukiilya, "Usese ingi kulongoleka uleke kituma u mulandu hangi." 12 Hangi ulelwa wang'wa Ibrahimu ni kulu kuulu kukili kutula uYesu akatambula ni antu akaligitya, "Unene ingi pih i utugwa nuihi; ukuligitya uli, "Kuuikwa ilyuuku?" welu nua unkumbigulu; nuanso nuintyataa shanga 34 uYesu ai uasukiye, Huiili, huiili, kumuila, wihi ukugenda mu kit; ila ukutula nu welu nua upanga." 13 nuitumaa u mulandu ingi mutung'waa nua mulandu. Afarisyo akamutambuila, "Ukikuila mukola; ukullii nu 35 uMutung'waa shanga wikiee mito matungo ihi; aka shanga wa tai." 14 uYesu ai usukiye akaatambuila, ung'wana wikiee mahiku ihi. (aiōn g165) 36 Ku lulo, anga "Anga ize kikuila mukola, ukullii nuane ingi tai. itule Ung'wana wamuuke ilyuuku, mukutula alyuuku itai Ningile i kianza ni mpumiie nu uko ni nongoe, kuiti lukulu," 37 Ningile kina unyenye mi ulelwa wang'wa unyenye shanga mulingile kumpumile nuko kunongoe. Ibrahimu; mukuduma kumbulaga ku nsoko lukani lane 15 Unyenye mukulamula ki muili; unene shanga lugila ilyoma mukati anyu. 38 Kuligitya imakani naiza kumulamula wihi. 16 Unene anganamule, ulamuli nimihengile palung'wi nu Tata nu ane, nu nyenye u uu nuane ingi tai ku nsoko shanga nkoli ning'wene du, mukituma i makani naiza migulye kupuma ku a tata ila nkoli palung'wi nu Tata nai undagiye. 17 Uugwa, anyu." 39 Ai asukiye nu kumutambuila, "Tata itu ingi nu miilagiliyo ni lanyu iklisigwe kina ukullii nua antu a Abrahamu," uYesu aka atambuila, anga aza mutule biili ingi tai. 18 Unene ng'wenso niki kuiila, nu Tata ana ang'wa Ibrahimu, aza muziituma imilimo angwa nai undagiye uku nkuiila." 19 Akamutambuila, "uTata Ibrahimu. 40 Ga ni itungili mukuduma kumbulaga, nuako ukoli pii?" uYesu akasukiilya, "unene shanga muntu nai umutambuie i tai kina ai nigulye kupuma muningile ga nu Tata nuane shanga mumulingile; anga kung'wa Itunda. Abrahamu shanga ai witumile iti. 41 aza itule muningile unene, aza muzee mulinga nu Mukituma milimo a atata anyu." akamuila, "shanga ai Tata nuane ga." 20 Ai utambue imakani aya aze ukoli kuleilwe mu ugoolya, kukete utata ung'wi, Itunda." 42 pakupi ni tulyo nai watula ukumanyisa mi Itekeelo, uYesu aka aila, "Anga itule Itunda ingi Tata wanyu, aza hangi kutili ga nung'wi nai umuamble ku nsoko itungo muzee ndowa unene, ku ndogoelyo mpumiie kung'wa ni lakwe ai latulaa liikili kupika. 21 Uugwa aka atambuila Itunda; ni uu shanganzile ku umi wane, ila ng'wenso hangi, "Nongoe yane; mukunduma nu kusha mu undagiye. 43 Ku niki shanga mumaligile imakani milandu anyu. uko ku nongoe, shanga muhumile ane? Ku nsoko shanga muhumile kugimya ku mijia kupembya." 22 Ayahudi akaligitya, "Ukulinga mukola, imakani ane. 44 Unyenye mi ang'wa tata nuanyu, u ng'wenso naiza uligitiye, 'uko ku nongoe shanga mulugu, hangi mukuduma kituma insula nang'wa tata muhumile kupembya?" 23 uYesu aka atambuila, nuanyu. Ai watuilee mubulagi puma ung'wandyo hangi "Mupumiie pih; unene mpumiie kigulya, Unyenye mia shanga uhumile kimika mu tai ku nsoko itai imutili unkumbigulu uwu; unene shanga nia unkumbigulu mukati akwe. Nukuligitya u uteele, ukuligitya kupumiila uwu. 24 Ku lulo, ai namutambuila kina mukushaa mu mu upumoo nu akwe ku nsoko ingi muteele hangi milandu anyu. Kwaala muhuile kina UNENE YUYO, tata nua uteele. 45 Ga nitungili, ku nsoko kuligitya mu kusha mu milandu anyu," 25 Ku lulo akamuila, nituile itai, shanga munuhuiie. 46 Ingi nyenye mukati "Uewe wi nyenye?" uYesu aka atambuila, Ayo nai anyu nuku nkuiila kina nkete mulandu? anga itule numutambuie puma u ng'wandyo. 26 Nkete makani kuligitya nili itai, ku niki shanga munuhuiie? 47 Nuanso idu na akuligitya nu kulamula migulya anyu. Ga ni iti, nuang'wa Itunda wimijaa imakani ang'wa Itunda; nuanso nai undagiye ingi wa tai; ni makani nai nigulye unyenye shanga mukija ku nsoko unyenye shanga mi kupuma kitalakwe, makani naso kumatambula ku ang'wa Itunda." 48 Ayahudi akamusukiilya nu kumuila, unkumbigulu," 27 Shanga akamulinga kina ai watula "shanga kuligitiye tai kina uewe wi Musamaria hangi ukutambula ni enso kutula uTata. 28 uYesu akaligitya, ukete hing'wi?" 49 uYesu akasukiilya, nimugila u Ni mika munyansula migulya uNg'wana nua muntu, hing'wi; kuiti nu mukuiye u Tata nu ane, nu nyenye papo mukulinga kina UNENE YUYO, ni kina shanga shanga munkuiye. 50 Shanga kuduma ikulyo ni lane; kituma kihii ku umi nuane. Anga uTata nai umanyisilye, ukoli ung'wi nuidumaa nu kulamula. 51 Huiili, huiili, kutambula i makani aya. 29 Nuanso nai undagiye kumuili, anga itule wihi ukuluamba u lukani lane, ukoli palung'wi nu nene wakili kundeka nig'wene duu, shanga ukihenga insha lukulu." (aiōn g165) 52 Ayahudi

akamutambuila, "Itungili kalingaa kina ukete hing'wi. Abrahamu ni anyakidagu ai akule; kuiti ukiligitya, 'Anga itule u muntu ukuluamba u lukani nu lane, shanga ukululya insha'. (aiōn g165) 53 Uewe shanga wimukulu kukila utata itu Abrahamu nai ukule, shanga? Ga ni anyakidagu ai akule, Uewe ukitendisa kina nyenyo?" 54 uYesu akasukiilya, "Anga itule kikulya mukola, ikulyo lane ingi nankanda; ingi Tata nuane nuenda nkulya - uyo ni mukumutambula kina ingi Itunda wanyu. 55 Unyenye mukili kumulinga nuanso, kuiti unene numulingile nuanso. Anga itule nikaligitya, 'shanga numulingile,' nikatula anga unyenye, muteele. Ga ni iti, numulingile ni makani akwe nimaambile. 56 uTata nu anyu uAbrahamu ai ulumbiiyee nuikhengen u luhiku nu lane; ai ulihengile hangi ai ulumbiiye." 57 Ayahudi akamutambuila, "Ukili kupisha i lika nila waljaa kihenga kupikiila nai aitangile i aleli akwe myaka makumi a taano, nu ewe warnihengaa u Ibrahim?" 58 uYesu aka atambuila, "Huiili, huiili, kumutambuila, ze ikili u Abrahamu kutugwa, UNENE NKOLI," 59 Uugwa akahooela i magwe alije kumukua, kuiti uYesu ai wipihiiye nu kupuma kunzi itekeelo.

9 Itungo, anga uYesu nai watula ukukila, ai umihengile muntu mupoku puma kutungwa kung'wa akwe. 2 Amanyisigwa akwe akamukolya, "Rabi, nyenyo nai witumile u mulandu, muntu uyu ang'wi aleli akwe, watungwa mupoku?" 3 uYesu akasukiilya, "Shanga muntu uyu ang'wi aleli akwe nai itumile u mulandu, ila milimo ang'wa Itunda ilije ku kunukulwa ku kiila kung'wakwe. 4 Kutakiwe kituma i milimo akwe nuanso nai undagiye itungo ni ikli mung'wi. Utiku upembilye itungo niize kutili nukuhuma kituma u mulimo. 5 Matungo nimoli mu unkumbigulu, unene ingi welu nua unkumbigulu." 6 Ze yakila uYesu kuligitya imakan aya, ai utyie imati mu mahalu, akazipyi ilolo ku mati nu kumupaka umuntu nuanso mu miho ni malolo. 7 Akamuila, longola woge mu kilungu nika Siloam (ikulingasigwa anga 'nai ulagiigwe'). Ku lulo umuntu uyu ai ulongoe, aka kalala, nu kusuka, ukihenga. 8 Anya kisali a muntu nuanso na awo nai amihengile u ng'wandyo anga mineneelyi ai aligitilye, Itii uyu shanga yuyo muntu naiwatulee wieke nu kulompa?" auya ai aaligitilye, "Ingi ng'wenso," 9 Ni auya ai aligitilye, Aa, ila wimpyani nu ng'wenso," Kuiti aiwatulaa ukuligitya, "Ingi nene." 10 Akamutambuila, "Itungili imaho ako apitigwe uli?" 11 Akasukiilya, muntu nui atangwaa Yesu aza uzipilye ilolo nu kumpaka i miho ane nu kumbila, ' Longola ku Siloam ukalale.' Ku lulo aza nongoe, nu kukalala, nu kulija kihenga hangi." Akamutambuila, "Ukoli pii?" 12 Akasukiilya, "Shanga ningile." 13 Akamutwala

umuntu uyo nai watuilee mupoku ku Afarisayo. 14 Kunu ai yatulaa luhiku nula kusupya itungo uYesu naza uzipilye ilolo nu kumapitya imaho akwe. 15 Papo hangi iAfarisayo akamukolya aza uligilye uli kihengaa. Ai uatambuile, "Aza uikie ilolo mu miho ane, milandu kituma i ilingasiilyo anga izo?" Ku lulo ikatula ntunda ku nsoko shanga uluambile u luhiku nula kusupya." Auya ai aligitilye, "Ihumikile uli muntu mnyu wanyu. 16 Ang'wi a Afarisayo milandu nu utemanuki mukati ao. 17 Papo nai amukoioye u mupoku uyo hangi, "Ukuligitya ntuni migulya akwe nsoko umapitilye imaho ako?" u mupoku akaligitya, "Ingi munyakidagu." 18 Ga ni tungo ili Ayahudi shanga nu utemanuki mukati ao. 19 Ai a akoiyе i aleli, Itii, Ibrahim?" 20 "Ingi munyakidagu." 21 Kinta u mupoku? uhumble uli itungili kihenga? 20 "Iti gwa aleli akwe akamusukiilya, "Kulingile kina uyu ingi ng'wana witu ni kina ai uleilwe mupoku. 21 Kinta uli itungili ukihenga, shanga kulingile, nu ng'wenso numupitilye i miho akwe, shanga kumulingile. Mukolyi ng'wenso. Ingi muntu mukulu. Uhumble kitambuila u mukola. 22 Aleli akwe ai aligitilye i makani aya, ku nsoko ai aogopile i Ayahudi. Ku iti i Ayahudi ai atulaa akondyaa kigombya kina, anga itule wihi ukulapa kina uYesu ingi Kristo, Ukubagulwa ni Itkeelo. 23 Ku nsoko iyi, aleli akwe ai aligitilye, "Ingi muntu mukulu, mukolyi ng'wenso." 24 Ku lulo ku nkua a kabiili, ai amitangile u muntu nai wakaiyee kutula mupoku nu kumutambuila, "Minkiiye Itunda ikulyo. Kulingile kina u muntu uyu munya milandu." 25 Papo muntu uyu ai usukiye, "Atule ingi munya milandu, unene shanga ningile. Kintu kimg'wi ni nikilingile: ai izaa nimupoku, ni itungili kihenga." 26 Papo nai amutambuile, "Ukutendee ntuni? Aza umapitilye uli i miho ako?" 27 Ai usukiye, "Nakondyaa kumutambuila, nu nyenye shanga muteggeye Ku niki mutakila kija hangi? Nu nyenye shanga muloilwe kutula amanyisigwa akwe ga, shanga uu?" 28 Ai amutukie nu kuligitya, "Uewe ingi wi mu manyisigwa wakwe, kuiti usese ingi kiamanyisigwa ang'wa Musa. 29 Kulingile kina Itunda ai witambuuye nu Musa, kuiti ku muntu uyu, shanga kulingile uko ku upembeeye. 30 uMuntu uyo akasukiilya nu kuatambuila, Ku niki, ili ingi ikani nila kukuilwa, kina shanga mulingile ku upembeeye, hangi ikili umapitilye imaho ane. 31 Kulingile kina Itunda shanga wiageeelya ianya milandu. kuiti anga itule u muntu wihi ukumukulya Itunda nu kituma u ulowa nuakwe, Itunda wimutegeeelya. 32 Puma kandyia

ku unkumbigulu ikili kukaya nangaluu kigigwa kina wihi umapitilye miho a muntu nai utugilwe mupoku. (aiōn g165) 33 Anga itule u muntu uyu shanga upumiie kung'wa Itunda, shanga aze uzii ituma kihi." 34 Ai asukiyi nu kumutambuila, "Ai utugiwe mu milandu nangaluu, nu ewe uku umanyisa u sese?" Papo nai akamuzunsa kupuma mi itekeelo. 35 uYesu akija kina amuhejaa mi Itekeelo. Ai umuligilye nu kumutambuila, "Umuhuiue ie ng'wana nua muntu?" 36 Akasukiya nu kuligitya, "Ingi nyenyu, Mukulu, iti nu nene ndije kumu huilia?" 37 uYesu akamatambuila, "Wakondyaa kumihenga, nung'wenso nukitambulya nu ng'wenso yuyo." 38 Umuntu uyo akaligitya, "Mukulu, Na huilia." 39 uYesu akaligitya, Ku ulamuli nzile mu unkumbigulu uwu iti kia awo ni shanga ihengaa alije kihenga ni awo ni ihenga atule apoku." 40 Angwi aAfarisayo nai atulaa palungwi nu ng'wenso akija imakan i nanso nu kumukolya, "Nu sese ga kiapoku?" 41 uYesu aka atambuila, "Anga aza ize matulaa miapoku, shanga aza muzee tula ni milandu. Ga ni iti, itungili mu kuligitya, 'Kihengaa,' u mulandu nuanyu wiki kie."

10 Huiili, huiili kumutambuila, uyo ni shanga ukingila kukiila mumpita nua itando nila nkolo, kuiti winankila ku nzila ingiiza, muntu nuanso ingi mii hangi muhimbi. 2 Nuanso nuingilaa ku ku mulango ingi mudimi nua nkolo. 3 Ku ng'waakwe u musunja nua mumpita wi muluguilaa. Inkolo yijaa u luli nu lakwe hangi wi yitangaa inkolo ku mina ao nu kuipumya kunzi. 4 Nuika ipumya kunzi izo ni akwe, wi itongeela, ni inkolo yi myutataa, ku nsoko ilingile u luli lakwe. 5 Shanga ikumutyata u muziila kuiti badala akwe yukumuhuga, ku nsoko shanga yilingile induli nia aziil." 6 uYesu ai uligitilye impyani iyi kitalao, kuiti shanga ikamalinga imakan aya naiza utuile ukuligitya kitalao. 7 uYesu ai uligitilye ni enso hangi, Huiili, huiili, kumutambuila, Unene ni mumpita nua nkolo. 8 Ihi nai antongee ingi ii hangi ahimbi, kuiti i nkolo shanga ai iategeeye. 9 Unene ingi mumpita. Wihi ni ingiila kukiila kitalane, ukugunwa; ukingila mukati nu kupuma, nu ng'wenso uki ligilya u ludimo. 10 Umii shanga uzile kwaala kia, kubulaga, nu kulimilya. Nzile iti kina alije u upanga nua kali na kali hangi atule nueno widu. 11 Unene ni mudimi nu mukende, uMudimi nu mukende wipumyaa u upanga nu akwe ku nsoko a nkolo. 12 uMunya mulimo nu anilwe, ni shanga mudimi, naiza inkolo shanga nsao yakwe, wihengaa i mbugi ipembilye nu kuimanka inkolo. 13 Ni imbugi yi iambaa nu kuisapatilya. Wimankaa ku nsoko ingi munya milimo nua kanwa hangi shanga

uikee inkolo. 14 Unene ni mudimi nu mukende, hangi nialingile ni ane, ni enso ni ane aningile unene. 15 uTata uningile, nu nene numulingile uTata, nu nene niupumyaa u upanga nuane ku nsoko a nkolo. 16 Nkete i nkolo inzuya naza shanga yi itando ili. Nianso ga, ntakiwe kuileta, ni nyenso yukija u luli nulane iti kina itule ikoli idale ling'wi nu mudimi ung'wi. 17 lyi amuhejaa mi Itekeelo. Ai umuligilye nu kumutambuila, yiyo nsoko uTata undoilwe: Nu upumye u upanga "Nlisingiile ilagiilyo ili kupuma kung'wa yulo." 18 Kutili nui uholaatupumila kitalane, kuiti unene mukola niu pumyaa. Nkete u uhumi nua ku upumya, hangi nkete u uhumi kumihenga, nung'wenso nukitambulya nu ng'wenso yulo." 19 Utemanuki ukapumila hangi mu Ayahudi Uugwa akamukulya. 20 Idu ao akaligitya, "Ukete ku nsoko a makani aya. 21 Auya akaligitya, "Aya shanga makani a muntu nu halinkaniwe ni ahing'wi. uHing'wi uhumble kumupitya i miho u mupoku?" 22 Uugwa ikaza i siku kuu a hing'wi hangi ingi muhali. Ku niki mukumutengeelya?" 23 Ai yatulaa itungo nila ulyuuku, nu Yesu ai watulaa ukugenda mi Itekeelo mu kianda ni kang'wa Selemani. 24 Uugwa iAyahudi nai akamupilimikiilya nu kumutambuila, "Kupikiila nali ukuuika mu witumbi? anga ize uewe ingi Kristo, kuile kihenga. 25 uYesu akasukiilya, "Nakondyaa kumutambuila kuiti shanga muhuiie. Milimo nikituma ku lina ni lang'wa Tata nuane, nianso iku kuila migulya ane 26 Ga ni iti shanga mu huiie ku nsoko unyenye shanga mi nkolo yane. 27 Inkolo ni ane yukija u luli nulane; Ni ilingile, ni nyenso yukuntyata unene. 28 Ni yinkiiye u upanga nua kali na kali; shanga yulkimila nangaluu, hangi kutili ga nung'wi nuika isapula kupuma mu mikono ane. (aiōn g165, aiōnios g166) 29 uTata nu ane, nai uninkiye nianso, ingi mukulu kukila ni angiiza ihi. hangi kutili ga nung'wi nukete u uhumi nua kuasapula kupuma mu mikono ang'wa Tata. 30 Unene nu Tata ki palung'wi." 31 Akakenka i magwe iti amutulangwe hangi. 32 uYesu aka asukiiilya, "Nakondya kumulagiila milimo idu ni miza kupuma kung'wa Tata. Ku milimo ni uli mu nanso muloilwe kuntulanga imagwe?" 33 iAyahudi akamusukiilya, "Shanga ku ukutulanga image ku mulimo wihi nu uziza, kuiti ku kukunka, ku nsoko uewe, nului wi muntu, ukitendiisa kina Itunda." 34 uYesu aka asukiiilya, "Shanga ai ikilisigwe mu malagiilyo anyu, 'Aindigitilye, "Unyenye mi itunda?" 35 Anga itule ai uitangile mi Itunda, ku awo naza Lukani nu lang'wa Itunda ai liaziie (nu Ukilisigwa shanga uhumble kubunangwa), 36 mukuligitya migulya a uyo naiza u Tata umupumilye nu kumulagiilya mu unkumbigulu, 'Ukunkunka,' ku nsoko ai ndigitilye, "unene ni ng'wana wang'wa Itunda?" 37 "Anga itule shanga kituma i milimo ang'wa Tata

nuane, muleke kuni huiila. **38** Ga ni iti anga itule wakapembya, ai uhangle kina uLazaro wakondya kituma i milimo, anga itule shanga munihuiie, huiili i kutula mukibiila mahiku anne. **18** Ni nyenso iBethania milimo iti kina muhumu kulinga uTata ukoli mu kati a ikoli pakupi ni Yerusalem anga kilomita makumi ane nu nene nkoli mukati ang'wa Tata." **39** Akagema hangi kumuamba uYesu, kuiti akalongola yakwe kung'wa Martha nu Mariamu kuahongeelya kunsoko kupuma mu mikono ao. **40** uYesu akalongola yakwe a muluna ao. **20** Papo uMartha nai wakija kina uYesu hangi ki itumbi nila Yordani nkika naiza uYohana watulaa ukoja u ng'wandyo, nu kikie kuko. **41** kuiti uMariamu akalongoleka kikie mi ito. **21** Papo Antu idu akapembya kung'wa Yesu. Ai alongolekile kuligitya, "uYohana tai shanga ai witule i ilingasiilyo yihi, kuiti imakan ihi nai umaligitiye uYohana migulya a muntu uyu ingi a tai." **42** Antu idu akamuhuila uYesu pang'wanso.

11 Uugwa muntu ug'wi ilina nilakwe Lazaro ai watulaa mulwae. Ai upembeeye ku Bethania, Kijiji kang'wa Mariamu nu muluna nuakwe uMartha. **2** Ai watulaa Mariamu yuyo yuuyo nai umupuguhiie uMukulu nu kumupyagula i migulu akwe ku nsungi ni akwe. naiza mulunaa akwe Lazaro ai watulaa mulwae. **3** Papo i luna awa ai alagiye u lukani kung'wa Yesu nu kuligitya, "Mukulu, goza uyo nu muloilwe ukulwala." **4** uYesu nai wakija akaligitya, "Ulwae uwu shanga wansha, kuiti, badala akwe ingi ku nsoko i ikulyo ni lang'wa Itunda iti kina ng'wana nuang'wa Itunda walije kukuligwa mu ulwae uwu." **5** uYesu ai umuloilwe u Martha nu muluna nu akwe nu Lazaro. **6** Nai wakija kina uLazaro ingi mulwae, uYesu ai wikie mahiku a biili ikilo ku kianza nai ukoli. **7** Uugwa ze yakila a ili ai uaiie i amanyisigwa akwe, "Kweni ku Uyahudi hangi." **8** Amanyisigwa akamutambuila, "Rabi, Ayahudi ai atula akugema ku utulanga magwe, nu ewe uloilwe kusuka kung'wanso hangi?" **9** uYesu aka atambuila, I matngo a mung'wi shanga ikumi na abiili? Muntu nukugenda u mung'wi shanga uhumble ku kumpa, ku nsoko ukihenga ku welu nua mung'wi. **10** Ga ni iti, anga itule wika genda utiku, uku kumpa ku nsoko u welu ukutili mukati akwe." **11** uYesu akaligitya imakan aya, ni ze yakila imakan aya, aka atambuila, "Muhumba miitu uLazaro walala, kuiti nongoe iti kina ndije kumuusha kupuma mu tulo." **12** Uugwa i amanyisigwa akamutambuila, 'Mukulu, anga itule ulae, ukuuka. **13** Itungo ili uYesu ai watulaa ukuligitya nkani nia nsha ang'wa Lazaro, kuiti nianso ai asigie ukutambula migulya a kulala tulo. **14** Uugwa uYesu akatambula niensio kihenga, "uLazaro wakuzaa, **15** Nkete u Iowa kunsoko anyu, kina aza nikutili ku ng'wanso iti kina mulije kuhuiila. Kwini kung'waakwe." **16** Uugwa uTomaso, nai witangwaa ituti, ai uatambuila i amanyisigwa auya, "Nu sese ga kweni kushe palung'wi nu Yesu." **17** Itungo uYesu nai a muluna ao. **20** Papo uMartha nai wakija kina uYesu wapembyaa, ai ulongoe kutankana nu ng'wenso, ai ikoli pakupi ni Yerusalem anga kilomita makumi ane na ataano iti. **19** Idu mukati a Ayahudi akaembya utule papu, uheu nuane shanga azaa uzeesha. **22** Ga ni itungili, ningile ya kina lihi nuikalomba kupuma kung'wa Itunda, ukuinkiiyala." **23** uYesu akamutambuila, uheu nuako ukiuka hangi." **24** uMartha akamuila, ningile kina ukiuka mu wiuki nua luhihi nula mpelo." **25** uYesu akamuila, "Unene ingi wiuki nu upanga; nuanso nu nihuie, anga itule ukusha, ga ni iti ukutula ukikie; **26** nu ng'wenso nuikie nu kunihiuila unene shanga ukusha, uhuie ulu?" (aiōn g165) **27** Akamutambuila, "Ee, Mukulu nihuie kina uewe ingi wi Kristo, Ng'wana nuang'wa Itunda, ng'wenso nu pembilye mu unkumbigulu." **28** Nai wakondya kuligitya ili, akalongolaa yakwe kumitanga u muluna akwe uMariamu ku ki mpinyimpinyi. Akaligitya, uNg'walimu ukoli apa ukuitanga." **29** uMariamu nai wakija aya, ai unyansukile ku upapele nu kulongola kung'wa Yesu. **30** Nu ng'wenso uYesu aiwatulaa wakili kuza mukati a kijiji, ila ai watulaa ukoli ikianza nai utankanie nu Martha. **31** Uugwa Ayahudi nai akoli nu Mariamu mi ito ni awo nai atulaa akumuhongeelya, nai akamihenga ukunyansuka ku upapeele nu kupuma kunzi, ai amutiyatile; aze asigie kina ulongoe ku kibila iti kina wende walile kuko. **32** Uugwa uMariamu, nai wakapika pang'wanso uYesu nai ukoli nai wakamihenga nu kugwa pihi a migulu akwe nu kumuila," Mukulu, anga aza utule ukoli papu, muluna ane shanga aza uzeesha." **33** uYesu nai wakamihenga ukulila, ni Ayahudi nai azile palung'wi nu ng'wenso ai atulaa akulila ga, ai uhongeeye mu nkolo nu kuhusha; **34** akaligitya, "Mumulalikilye pii? akamutambuila, Mukulu, Pembya ugoze." **35** uYesu akalila. **36** Papo iAyahudi akaligitya, "Goza nai umuloilwe uLazaro" **37** Kuiti i auya mu kati ao akaligitya, "Shanga yuyu, muntu nai umapitilye i miho ang'wa uyo nai watuile mupoku, shanga aza uhumble kumuzipya u muntu uyu waleke kusha?" **38** Uugwa uYesu, aze ukuhongeelya mu umi nuakwe hangi, akalogola mu kibila. Itungili ai latulaa ikulungi, ni igwe li ikilwe migulya akwe. **39** uYesu akaligitya, Liheji igwe. "uMartha, muluna nuakwe uLazaro, nuanso nai ukoli, akamuila uYesu, "Mukulu, ku itungo ili, muimba ukutula waolaa, ku nsoko wakondya kutula muimba ku mahiku anne." **40** uYesu

akamuila, "Unene shanga aza nukuiie kina, anga nilanso uLazaro ai watulaa ung'wi ao nua awo nai uhuile, ukihenga ikulyo ni lang'wa Itunda?" 41 Ku ikie mu ndya palung'wi nu Yesu, 3 Hangi uMariamu lulo akaliheja igwe. uYesu akanyansula imiho akwe akahola i ratili a manyukiilo nai azipigwe ku nadro migulya nu kuligitya, "Tata, nukulumbile ku nsoko nziza, ikete nsailo nkulu, akamupuguhila uYesu mu untegeeye. 42 Aza ningile kina wintegelya nkua yihi, migulu, nu kumupyagula i migulu ku nsingi ni akwe; kuiti ingi ku nsoko a milundo nuimikile ku mpilimiikilya ito lili likizula u unyunki nua manyunkiilo. 43 uYuda kina ndigitilye aya, iti kina alije kuhuiila kina uewe Iskariote, ung'wi nua awo ia manyisigwa akwe, naiza undagiyye." 43 Ze yakila kuligitya aya, ai uli ile ku luli yuyo nuika mugumaniilya uYesu, akaligitya. 5 Ku lukulu, "Lazaro, puma kunzi" 44 Mushi ai upumule niki i manyunkiilo aya shanga aza aguigwe ku dinari kunzi utungilwe i mikono ni migulu ku sanda ni kikila, magana ataatu nu kinkililgwa i aula?" 6 Nu ng'wenso nu usu nu akwe ai utungilwe mukako" uYesu aka ai uligitilye nanso shanga kuaisiilya aula, ila ku nsoko atambuila, "Mutunguili mu muleke walongole." 45 ai waatuilee mii; ung'wenso yuyo ai watuile uambii Uugwa iAyahudi idu nai azile kung'wa Mariamu nu i mbogulu a mpia hangi ai watuile wiholaa ing'wi kihenga uYesu naza witumile, ai amuhuiie; 46 kuiti nai aiekilwe mung'wanso kunsoko akwe mukola. 7 ang'wi ao ai alongoe ku Afarisayo nu kuaila imakani uYesu ai uligiyilye, muleke waike nukete ku nsoko a naza witumile uYesu. 47 Uugwa akulu a Akuhani ni luhiku nula uikwi nu ane. 8 i aula mukutula nienso Afarisayo akilundilla palung'wi mu kianda nu kuligitya, mahiku ihi, kuiti shanga mukutula nu nene mahiku Ku utenda ntuni? uMuntu uyu ukitura ilingasiilyo ihi." 9 Iti gwa i umbi ikulu ni la Ayahudi nai alijaa idu. 48 Anga itule ku umuleka iti wing'wene duu, kulinga nia kina uYesu ukoli kuko, ni eso akapembya ihi aku muhuilia; iArumi akupembya nu kuhola yihi i shanga kunsoko ang'wa Yesu duu. Ila amihenge nu kianza kitu ni ihi itu." 49 Ga ni iti, muntu ung'wi mu Petro nai umiulilye kupuma mu ashi. 10 Ni enso kati ao, Kayafa, nai watuile Kuhani Mukulu ng'waka i akulu a kuhani akazipya lukani iti amubulage u nuanso, aka atambuila, 50 "Shanga mulingle kihii Lazar; 11 ndogoelyo kunsoko ayo imakani akwe lukulu. Shanga musigile kina izipie ku nsoko anyu idu mu Ayahudi ai alongoe yao nu kumuhiila uYesu kina muntu ung'wi utakiwe kusha kunsoko a antu 12 Nu luhiku nula kabiili lakwe i umbi ikulu ai lizile kukila ingu wihi kulimila." 51 Aya shsnga ai umaligitye mu siku kuu. Nai akija kina uYesu upembilye ku kunsoko akwe mukola, badala akwe, kunsoko ai Yerusalem, 13 ai ahoile i ntambi nia makota a watulaa kuhani mukulu ung'waka nuanso. ai ulotile mitende nu kupuma kunzi kulongola kumusingiilya kina uYesu ukusha kunsoko a ingu, 52 hangi shanga hangi akakua iyogo, "Hosiana Ukkendepilwe nuanso kunsoko a ingu ling'wene duu, ila uYesu walije u uu nu pembilye ku lina nila Mukulu, Mutemi nua Israeli." kuilingiila i ana ang'wa Itunda naza asapatie nkika nia 14 uYesu ai umuligilye u ng'waa ndogwe akanankila; kuli kuli. 53 Ku lulo kandiilya u luhiku nu lanso nu anga uu nai ukiliseigwe. 15 Leka kitumba munanso kulongoleka akanonia nzila a kumubulaga. 54 uYesu nua Sayuni; goza, uMutemi nuako upembilye, unankie shanga ai ugendale hangi kihenga mu Ayahudi, ila ai ng'waa ndogwe." 16 Amanyisigwa akwe shanga uehegile pang'wanso nu kulongola ihi nikoli pakupi ni ai amalingile imakani aya apo u ng'wandyo; kuiti ibambazi mu kisali ni kitangwaa Efraimu. Pang'wanso uYesu nai wakakuligwa, papo nai akimbukiyye nia kina akikie ni amanyisigwa. 55 Ila i Pasaka a Ayahudi imakani aya ai ukiliseigwe nuanso nia kina itumile ai atulaa pakupi, ni idu aka nankila kulongola ku imakani aya kitalakwe. 17 Uugwa idale ilo nila antu Yerusalem kunzi a kisali ze ikili i pasaka iti alije nai akoli palung'wi nu Yesu itungo nai umitangile ki elya akola. 56 Ai atulaa akumuduma uYesu, nu uLazaro kupuma mu kibiila, aka kuiila ku auya. 18 kutambula kila ung'wi nai atulaa imikile mi Itekeelo, Hangi ai ituile ga ni kunsoko iyi kina idale nila antu ai "Mukusiga ntuni? kina shanga uzile mu siku kuu?" alongoe kumusingiilya ku nsoko ai igulye kina witumile 57 Itungo ili i akulu a akuhani ni Afarisayo ai atulaa ikilingasiilyo nikanso. 19 iAfarisayo akitambulya i apumyaa ilagiilyo kina anga itule ung'wi ukulinga kina enso ku enso, Goza, itungili shanga muhumile kituma uYesu ukoli, utakiwe kupumya impola iti kina alije kihii; goza, u unkumbigulu walongolaa kitalakwe." 20 kumuamba.

12 Mahiku mutandatu ze ikili ipasaka, uYesu ai wendile ku Bethania, kai ukoli uLazaro, nuanso nai umiukilye ku puma mu ashi. 2 Ila akamuzipiliilya indya nia mpindi kuko, nu Martha akamuailiya, itungo

Filipo akalongola nu kumutambuila u'Yesu. 23 u'Yesu aka asukiilya, Isaa apika ku nsoko a ng'wana nuang'wa Adamu ku Kuligwa. 24 Huiili, huiili, kumutambuila, imbeu a ngano anga ileke kugwa mi ihi nu kusha, ikiee uu ing'wene duu, ila anga ishe, ikupa nkali idu. 25 Nuanso nululoiwe u likalo nu lakwe ukululimilya; ila nuanso nu lubipiwe u likalo nu lakwe mu unkumbigulu uwu uku uhuja ga u upanga nua kali na kali. (aiōnios g166) 26 Muntu wihi anga wanzaiye unene, nu antyate, nu nene kunkoli, papo nu munyamillimo nuane nuikatula ukoli. Muntu wihi nuikanzaiilya, uTata ukumukulya. 27 Itungili i nkolo ane ahusha: nu nene ndigitye uli? 'Tata, ungune mu saa iyi" kuiti ingi ku isigo ili nimipikiie i saa iyi. 28 Tata, ulikulye i lina ni lako." Uugwa luli lukaza nu kuligitya "Nalikulyaa nu nene kulikulya hangi." 29 Ila ianza nai limikile pakupi ni enso akija, akaligitya nia kina yatula nu mulilo, Auya ai aligitilye, "Malaika witambuuye nu ng'wenso." 30 u'Yesu akasukiilya nu kuligitya, Luli ulu shanga luzile ku nsoko ane, ila kunsoko anyu. 31 Itungili ulamulwa nua unkumbigulu uwu ukoli; Itungili u mukulu nua unkumbigulu uwu ukugung'wa kunzi. 32 Nu nene anga nyansulwe migulya ihi, kualuta ihi kitalane." 33 Ai wituntile nanso azelagiila ingi nshile kii nuikasha. 34 Ianza likasukiilya, "Usese kigulye mi lagiilyo nia kina uKristo ukikie i kali na kali. Nu ewe kuligitya uli, 'Ng'wana nuang'wa Adamu kusinja wanyansulwe migulya?' uyu u ng'wana nua muntu ingi nyenyu?" (aiōn g165) 35 Ila u'Yesu aka atambuila, "Welu ukoli palung'wi nu nyenye itungo iniino. Longoli nsoko mukete u welu, iti kina i kitii kileke kumuhumiilya. Nuanso nui longolaa mukiti shanga ulingile kulongoe. 36 Mukili mukete u welu." u'Yesu ai umaligityle ni hangi akalongola yakwe akipiha aleke kumihenga. 37 Ga ni iti u'Yesu aiwitumile ilingasiilyo idu kinya nianso ntongeela ao, akili shanga akahuiila. 38 iti lipikiile ikani ni lang'wa Isaya, nai uligitiilye; "Mukulu, ingi nyenyu nai uhuiie inkani yitu? Nu mukono nua Mukulu ukunukuiwe nyenyu?" 39 Yiyo nsoko ni anso shanga ai ahuiie, ndogoelyo ulsaya ai uligitiilye hangi, 40 "Uapokuyye imiho, nu kuitenda nkaku i nkolo ni ao; aleke kihenga ku miho ao nu kulinga ku nkolo ni ao, nu kugunkira nu nene nikaanguna." 41 ulsaya ai uligitiilye imakani nanso kunsoko ai wihengile ikulyo nilang'wa Yesu nu kuligitya inkani niakwe. 42 Ga ni iti, ga i akulu idu ai amuhuiie u'Yesu; kuiti ku nsoko i Afarisayo, shanga ai alapile iti aleke kubagulwa ni Itekeelo. 43 Ai ilole ikulyo ni ana adamu kukila ikulyo nilipembeeye kung'wa Itungo. 44 u'Yesu akanyansula ululi nu kuligitya, "Nuanso nunihuiie unene, shanga unihuiie unene duu ila nu ng'wenso nai undagiye

unene, 45 nuango nunihengile unene umihengile
nuango nai undagiye. 46 Unene nzile anga welu
mu unkumbigulu iti kila muntu nu nihiue unene
waleke kikie mu kiti. 47 Anga itule umuntu wihi ukija
makani ane kuiti waleke kumaamba, unene shanga
kumulamula; ndogoelyo shanga ainzile iti nu ulamule
mu unkumbigulu, ila nuugune u unkumbigulu. 48
Nuango nui nihitaa unene hangi shanga wimagombaa
makani ane, ukete nui mulamulaa; lukani nulanso ni
nululigitilye lulo nulikamulamula uluhiku nula mpelo.
9 Ndogoelyo unene shanga ai ndigitilye ku umi nuane
du. Ila ingi Tata nai untwae, ng'wenso mukola ai
undagiye ni nikamatambula nu kumaligitya. 50 Nu
ene ningile nia kina ilagiiylo nilakwe ingi upangna
kali na kali; ila nanso nikuligitya unene - anga uTata
hai umbie, uu gwa kulingitya kitalao." (aiōnios g166)

13 Itungili ze ikil i siku kuu a pasaka, ku nsoko
uYesu ai ulingile kina isaa akwe apikiila naiza
ukupuma mihi iyi nu kulongola kung'wa Tata, aze
wakili ua loiwe i antu akwe naza akoli mihi, ai
ualoilwe impelo. 2 Nu mulugu ai watulaa wakondyaa
kuikwa mu nkolo ang'wa Yuda Iskariote, ng'wana
huang'wa Simioni, kumugumiilya uYesu. 3 uYesu
ai ulingile kina uTata waikaa i intu yihi mu mikono
akwe ni kina upumiie kung'wa Itunda ni ai watulaa
ulongoe hangi kung'wa Itunda. 4 Akauka mu ndya
mu kaila pihi u ng'wenda nuakwe nua kunzi. Uugwa
ai uhoile i taulo nu kitunga mkola. 5 Uugwa akaikila
mazi mi ibakuli nu kandy kaakalalya i migulu i
amanyisigwa akwe nu kuapyagula ni taulo naiza
ai witungile ng'wenso mukola. 6 Wakiza kung'wa
Simioni Petro, nu Petro akamuila, "Mukulu, Uloilwe
kunkalalya i migulu ane?" 7 uYesu akasukiilya nu
kumutambuila, "Nikulitura shanga ulilingile itungili,
kuiti ukulinga panyambele," 8 uPetro akamutambuila,
"Shanga ukunkalalya imigulu ane nanguulu." uYesu
akamusukiilya "Anga itule shanga kuakalalya, shanga
ukutula ni kipango palung'wi nu nene," (aiōn g165)

9 uSimioni Petro akamutambuila, "Mukulu, leke
kunkalalya i migulu ane duu, ila ga ni mikono ni
twe ni lane." 10 uYesu akamutambuila, Wihi niiza
wakondya koga shanga uloilwe koga kwaala i migulu
akwe, hangi watulaa ng'welu u muili nuakwe wihi,
unyenye matuilee mielu, kuiti shanga mihi." 11
Kunsoko uYesu ai ulingile uyo nuika mugumiilya; iyi
viyo nsoko ai uligitilye, shanga mihi matuilee mielu."

12 Matungo uYesu nai watulaa waakalalya i migulu ao
mu kutula waholaa ung'wenda nuakwe nu kikie hangi,
ai uatambuile, "Itii mukilingile iko naza nu mutendee?

13 Mukuntangta unene "Ng'walimu" nu Mukulu itu

mukuligitya tai, ndogoelyo uu yili. 14 Anga itule unene unene naza numuloiwe unyenye, uu nu nyenye ga Mukulu nu ng'walimu, nu mukalaaye i migulu anyu, mutakiwe kilowa unyenye ku nyenye. 15 Kunsoko nu nyenye ga mutakiwe kuakalalya i ianyu imigulu. a ili iantu akulinga kina unyenye mi amanyisigwa 15 Kunsoko naminkiilya impyani iyi kina unyenye ane, anga itule mukete u ulowa ku kila ung'wi nu ga mutende anga unene ni nitumile kitalanyu. 16 maya." 36 uSimioni Petro ai umutambuie, "Mukulu, Huiili, huiili, Kumuila, umutugwa shanga mukulu kukila ulongoe pii?" uYesu akasukiilya, "Nkika ku nongoe umukulu nuakwe; ang'wi uyo niiza ulagiigwe ingi ku itungili shanga ukuhuma kuntyata, kuiti ukuntyata mukulu kukila uyo numulagiye. 17 Anga itule ulingile panyambele." 37 uPetro akamutambuila, "Mukulu, ku imakanji aya, ukendepilwe anga witume. 18 Shanga niki ndeke ku utyata ga ni itungili? Unene kulupumya kuligitya kuttula unyenye mihi, kunsoko nialingile awo u likalo nula ne ku nsoko ako." 38 uYesu akasukiilya, naza niaholanilye - ila Kuligitya aya iti kina u ukilisigwa "Itii uku lupumya u likalo nulako kunsoko ane? Huila uhume kukaminkilligwa, Nuanso nulizaa u mukate huiila kuutambuila, i nsambaligugu shanga ikukunkula nuane unyansuiye i kintigimyo kakwe. 19 Kumutambuila ze ikili kunihita nkua itaatu."

ili itungili ze ikili kupumila iti kina ni likapumila, muhume kuhuila kina unene NG'WENSO. 20 Huili, huili, kumuila, nuinsingiilya unene wimusingiilya naiza kumulagiilya, nu uyo nuinsingiilya unene wimusingiilya uyo nai undagiilye unene." 21 Matungo uYesu nai ukumaligitya aya, ai unyomekile mu nkolo, ai ukuiie nu kuligitya, Huili, huili, kumutambuila kina ung'wi mu kati anyu ukungumaniilya." 22 iAmanysigwa akwe akigozenkania, aze akiuwe ingi kunsoko ang'wa nyenyeaza uligitilye. 23 Ai ikoli mu meza, ung'wi nua amanysigwa akwe wipantamiiye mu kikua kang'wa Yesu uyo naiza uYesu umuloilwe. 24 uSimioni Petro ai umukoie u mumanyisigwa uyu nu kuligitya, "Kuile ingi nu uli naiza kung'wakwe ukutambula." 25 Mumanyisigwa uyo nai wipantamiiye mu kikua kang'wa Yesu nu kumutambuila, "Mukulu, ingi nyenye?" 26 Uugwa uYesu ai usukiiye, "Ingi kung'waakwe uyo ninika liilya intonge a mukati nu kuminkiilya," Iti gwa nai watula walihly umukate, ai uminkiiye uYuda ng'wana wang'wa Simioni Iskariote. 27 Ni ze yakilaau mukate, uMulugu ai umingiie. Uugwa uYesu akautambuila, Iko naza uloilwe kituma kaya ukitume. 28 Itungili kutili umuntu mu meza ai ulingile nsoko ang'wa Yesu kuligitya ikani ili kung'waakwe. 29 Ang'wi ao ai asigile kina, ku nsoko uYuda ai uambil imbugulu a mpia, uYesu ai umutambuie, "Gula i intu ni kuitakile kunsoko a siku kuu," ang'wi kina utakiwe kupumya kintu ku aula. 30 Ze yakilaau uYuda kusingiilya u mukate, ai ukaiye kupuma kunzi hangi ai yatulaa utiku. 31 Matungo uYuda nai watula wahegaa, uYesu ai uligitilye, "Itungili u ng'wana nuang'wa Adamu wakuligwa, hangi Itunda wakuligwa mu ng'waakwe. 32 Itunda uku mukulilya mu ng'waakwe mukola, hangi ukukaya kumukulya. 33 Ang'yinya aniiino, nkoli palung'wi nu nyenye itungo iniino, Mukunduma, ni anga nai niatambuie i Ayahudi, 'Kunongoe, shanga muhumile kupembaya,' itungili kumutambuila nu nyenye ga. 34 Kuminkiilya ilagiilyo igeni, kina milowe; anga

14 Leka kulekela inkolo ako kutula mu lwago. Umuhuiie Itunda ni huile ga nunene. **2** Mi ito hilang'wa Tata nuane lukoli u likalo lidu nula nula kikie; anga aza ihite kutula iti, aza izee natula nakutambuila, ku nulanso nongoe kuzipiliilya kianza kunsoko ako. **3** Anga nongole nu kumu zipiliilya i kianza, nikapemya nangi kumusingiilya kitalane, iti ikianza ni nkolu nu nyenye ga mutule mukoli. **4** Mulingile i nzila ku nongoe, **5** uTomaso ai umutambuie uYesu, "Mukulu, shanga kulilinge i kianza kulongoe; Itii! ku uhuma uli kulinga nzila? **6** uYesu ai umutambuie, "Uhene yijo nzila, tai nu upanga; kutili nu uhumble kupemya kung'wa Tata kwala kukiila kitalane. **7** Anga aize muningile unene, aize matulaa mamulingaa nu Tata ga; kandiilya itungili nu kulongoleka mamulingaa hangi mamihengaa u ng'wenso." **8** uPhilipo ai umutambuie uYesu, "Mukulu, kulagiile uTata ni iti ikutula yakondya." **9** uYesu akamutambuila, "Shanga natulaa palung'wi nu nyenye ku itungo ilipu, hang ukili shanga uningile unene, Philipo? Wihi nuanihengilee unene wamihengaa uTata; Kinya uli ukuligitya, 'kulagiile uTata? **10** Shanga muhuiie kina unene nkoli mukati ang'wa Tata, nu Tata ukoli mukati ane, Makani ni kumaligitya kitalanyu shanga kumaligitya ku isigo nilane mukola, badala ukwe, ingi Tata nuikie mukati ane nukitura u mulimo nuakwe. **11** Nihuiili unene, kina nkoli mukati ang'wa Tata, nu Tata ukoli mukati ane; Ga ni iti nihuiili unene ku nsko a milimo ane kulu kuulu. **12** Huiili, huiili, kumuila, nuanso nunihuiie unene, milimo iyo ni nitumaa, ukitura ga ni milimo iyi; nangi ukitura ga ni milimo mikulu ku nsoko nalongolaa kung'wa Tata. **13** Kihi anga mulompe ku lina nilane, nikituma iti kina uTata wahume kukuligwa mu ng'wana. **14** Anga mulompe kintu kihii ku lina nilane, nilanso kituma. **15** Anga mundowe, mukuamba i malagiilyo ane. **16** Hangi ni ka mulompa uTata, Nu ng'wenso ukuminkiliyu u muaaiilya mungiza iti kina ahume kutula palung'wi nu nyenye i

kali na kali. (aiōn g165) 17 Ng'wau Ng'welu nua tai. u nu nene mukati anyu. Anga itambi ni shanga lihumile Unkumbigulu shanga uhumule kumusingiilya nuanso kupaa ling'wene, anga lihithe kutula mu muzabibu, ku nsoko shanga umihengile, ang'wi kumumanya ga ni iti unyenye, anga muhite kikie mukati ane. 5 nuanso. Ga ni iti unyenye mumulingile nuanso. Kuiti Uhene ingi ni muzabibu; unyenye mi ntambi. Nuikie wikiie palung'wi nu nyenye nu kutula mukati anyu. 18 mukati ane nu nene mu kat i akwe, muntu uyu wipezaa Shanga kumuleka ming'wene; Nikasuka kitalanyu. 19 nkali idu, kunsoko anga ize shanga nene shanga Ku itungo ihelu, u unkumbigulu shanga ukunihenga muhuile kituma ikani lihi. 6 Anga itule muntu wihi hangi, kuiti unyenye mukunihenga. Ku nsoko ni shanga ukusaga mukati ane, ukugung'wa anga itambi kiie, ga nu nyenye mukikie. 20 Mu luhiku nulanso nukuma; antu ilingiila i ntambi nu kugumila mu moto, mukulinga kina unene nkoli mukati ang'wa Tata, nu kulimila. 7 Anga itule mukikie mukati ane, hangi ni kina unyenye mukoli mukati ane, ni kina unene anga imakani ake mukati anyu, lompi lihi ni nkoli mukati anyu. 21 Wihii nui ambaa i malagiilyo muloilwe, nu nyenye mukutendelwa. 8 Mu ili uTata ane nu kituma, yuyo ung'wi niiza undoilwe unene; nuane ukuwigwe, kina mipezaa nkali idu ni kina ingi mi hangi niiza undoilwe unene wikalowa nu Tata nuane, amanyisigwa ane. 9 Anga uTata nuane nai undoilwe Hangi nikamulowa hangi nikigeeleka unene mukola unene, Ga nu nene namulowaa unyenye; ikii mu kitalakwe." 22 uYuda (shanga Iskariote) akamuila ulowa nuane. 10 Anga itule mikaamba i malagiilyo uYesu, "Mukulu, Iiti ingi ki ntuni kikupumila kina ane, mukikie mu ulowa nuane anga ni mambie i ukigeeleka mukola kitaitu ni shanga ku unkumbigulu? malagiilyo ang'wa Tata nu ake nu kikie mu ulowa 23 uYesu ai usukiye akamatambuila, "Anga ize wihi nuakwe. 11 Ni maligitilye i makani aya kitalanyu ukundowa, ukuluamba u lukani nu lane, nu Tata nuane iti kina iloeelya nilane litule mukati anyu ni iti kina ukumulowa, hangi kikapembya nu kuzipya likalo litu iloeelya ni lanyu litulike kutula likondanii. 12 Ili lilo palung'wi nu ng'wenso. 24 Wihi niiza shanga undoilwe ilagiilyo nilane, kina milowe unyenye ku nyenye anga unene, shanga wiambaa u lukani nulane. Lukani naza nai numuloilwe unyenye. 13 Kutili u muntu nukete mukija shanga lane ila lang'wa Tata naza undagiye. 25 u ulowa ukulu kukila uwu, kina walupumye u likalo Nimaligitilye imakani aya kitalanyu, itungo ni nkili kikie nu lakwe ku nsoko a ahumba uya. 14 Unyenye mi mukati anyu. 26 Ga ni iti, uMupoelyi, Ng'wau Ng'welu, ahumba iane anga itule mukituma ayo ni neenda naiza uTata ukumulagiilya ku lina lane, ukumumanyisa mulagiilya. 15 Shanga kumitanga atugwa, ku nsoko i makani ihi hangi wifikamutenda mukimbukiilye ihi u mutugwa shanga ulingile iko ntitumaa u mukulu naiza nimaligitilye kitalanyu. 27 U ulyuuku, kuminkiilya nuakwe. Numitangile unyenye ahumba iane. ku nsoko ulyuuku nuane unyenye, shanga kuminkiilya uwu namukumuila i makani ihi naiza nigulye kupuma anga unkumbigulu nupumyaa. Leki kuzipyi inkolo kung'wa Tata. 16 Shanga ai muniholaniye unene, nianyu kutula nu lwago, nu woa. 28 Ai migule iti ila unene ai numuholaniye unyenye nu kumuika nai numutambuie, 'Nongoe yane, hangi nikasuka mulongole mupe inkali, ni nkali yanyu ilije kikie. Ili kitalanyu, 'Anga aza ize mundoilwe unene, aza muze likoli iti kina kihni ni mukulompa kung'wa Tata ku lina mukete ulowa kunsoko nongoe kung'wa Tata, kunsoko ni lane, ukuminkiilya. 17 Makani aya kumulagiilya, uTata ingi mukulu kukila unene. 29 Itungili nakondya kina milowe kila muntu nu maya. 18 Anga ize u kumutambuila ze ikili kupumila iti kina, itungo anga unkumbigulu ukumubipilwa, mulinge kina ai umbipiwe lipumile, muhume kuhuiila. 30 Shanga kutambula unene ze ikili kumubipilwa unyenye. 19 Anga aza nu nyenye makani idu, kunsoko mukulu nua ihi iyi mutule mia unkumbigulu, u unkumbigulu aza uzee upembilye, Nuanso mugila ingulu migulya lane, 31 mulowa anga mia kitalao; Kuiti ku nsoko shanga mia kuiti kina u unkumbigulu ulije kulinga kina numuloilwe unkumbigulu hangi kunsoko ai numuholaniye kupuma uTata, nitumaa iko uTata nukundagiilya unene, anga mu unkumbigulu, ingi kunsoko ili u unkumbigulu iti nai uninkiiye ilagiilyo. Nyansuki, hangi kupume i wimubipilwa. 20 Kimbukiilyi ikani naiza numutambuie, 'uMutugwa shanga mukulu kukila umukulu nuakwe, 'Anga itule ai anagilye unene, akumaja nu nyenye ga; Anga izee ai a ambile u lukani nulane, ai aze amba nulu nulanyu ga. 21 Akumutendeela makani aya ihi kunsoko a lina ni lane kunsoko shanga amulingile uyo numulagiilye. 22 Anga aza itule shanga aza nzile nu kuatambuila, shanga ai azeetula itumile u mulandu; kuiti itungili agila u winegi ku milandu ao.

15 Unene ni muzabibu nua tai, nu tata nuane ingi mulimi nua mizabibu. 2 Kila itambi mukati ane niiza shanga lipaa i nkali wi lihenguila, ni kila itambi ni llipaa inkali wileyaa iti kina lihume kupa ikilo. 3 Unyenye yakondaa kutula mielu kunsoko a lukani naza nakondya kumutambuila. 4 Mikie mukati ane,

23 Nuimbipilwaa unene wimubipilwaa nu Tata ga. ikupi mukunihenga,' ni, 'ku nsoko nongoe kung'wa 24 Anga itule shanga nitumile u mulimo mukati ao Tata?" 18 Ku lulo akaligitya, "Ingi kintu kii nukuligitya, naiza kutili nung'wi nai witumile, ai azeetula agila u 'Ikili itungo ikupi?' Shanga kulingile nukuligitya." 19 mulandu; kuiti itungili itumile ihi abiili ihengile hangi uYesu ai uine kina ai ahung'waa nsula kumukolya, nu ambipiwe unene nu Tata nuane. 25 Ili likupumila ng'wenso aka atambuila, Mukikolya akola kutula ili, iti kunsoko lukani lukondaniile naiza lukilisigwe mi ni ndigitilye, 'Ikili itungo ikupi, shanga mukunihenga ilagiilyo ni lao; 'Ambipiwe unene bila nsoko.' 26 Itungo hangi; ni ze yakila itungo ikupi mukunihenga?' 20 u mupooleyaa nuazaa, naiza numulagiiye kitalanyu Huiili, huiili, kumutambuila, mukulila nu kuhongeelya, kupuma kung'wa Tata, uyu yuyo, Ng'wau ng'welu nua kuiti u unkumbigulu ukulumbiliya, mukutula ni kinya tai, naiza ukupembelya kung'wa Tata, ukunkuila. Ga uai kuiti kinya uwai kanyu kikupiluka kutula iloelya. 21 uMusungu witulaa ni kinya uwai itungo nuitulaa nu uwai kunsoko itungo nila kitunguila lapikaa; kuiti nuikitunguila ung'wana, shanga wikimbukiilya hangi u uwai kunsoko a iloelya ni lakwe kina ng'wana watug'waa mi ihi. 22 Nu nyenye ga mukete kinya uwai itungili, kuiti nikamihenga hangi; ni nkolo nianyu yukiloa hangi kutili nuikahuma kuliheja iloelya ni lanyu. 23 Luhiku nu lanso shanga mikankolya i makolyo. Huiili, huiili, kumutambuila, Anga mulope lihi kung'wa Tata, ukuminkiilya ku lina nilane. 24 Kupikiila itungili mukili kulompa lihi ku lina nilane; lompi, nu nyenye mukusingiilya iti kina iloelya nilaanyu likondaniile. 25 Nitambuuye nu nyenye ku ntambu ni shanga ilingikile, kuiti isaa ipembilye niiza shanga kitambulya ku ntambu ni shanga ilingikile kuiti badala akwe nikamatambuila kihenga kutula uTata. 26 Luhiku nulanso mukulompa ku lina nilane, hangi shanga kumuilka kina nikalompa kung'wa Tata ku nsoko anyu; 27 Kunsoko uTata mukola umuloiwe ku nsoko manihuii kina mpumiie kung'wa Tata. 28 Ai mpumiie kung'wa Tata nu kupembya mu unkumbigulu; hangi, kuhega mu unkumbigulu nu kulongola kung'wa Tata." 29 Amanyisigwa akwe akamatambuila, "Ukihenga, itungili ukuligitya i kihenga hangi shanga ukutumila ilitiyo. 30 Itungili, kalingaa kina ulingile imakani ihi, ni shanga uloilwe mutu wihi wakukolye imakolyo. Kunsoko ili kahuiila kina upembeeye kung'wa Tata. 31 uYesu aka asukiilya, "Itungili mahuila?" 32 Goza, isaa ipembilye, ee ni kulu kuulu apikaa, niiza mikasapatila kila ung'wi nu ku kitalao mukundeka umukola. Kuiti shanga nkoli ni ng'wene duu kunsoko uTata ukoli nu nene. 33 Kumutambuila imakani aya iti kina mukati anyu mutule nu ulyuuku. Mihi mukete lwago, kuiti ipii ni nkolo, nauhumaa u unkumbigulu.

16 Numutambuie imakani aya iti muleke kutakigwa.

2 Akumupumya kunzi a Matekeelo; Kulu kuulu isaa ipembilye niiza kila nuikamubulaga ukusiganiilya kina ukituma mulimo uziza ku nsoko ang'wa Itunda. 3 Akumutendeela aya ku nsoko shanga amumanyile u Tata ang'wi shanga amanyile unene. 4 Numutambuie imakani aya iti kina itungo anga lipike nila aya kupumila, muhumile kukimbukiilya ni kinya nai numutambuie muhume kitalao. Shanga numutambuie kutula i makani aya ung'wandyo ku nsoko ai natulaa palung'wi nu nyenye. 5 Anga itule, itungili nongoe kung'wa uyo nai undagiyye; kuiti kutili mukati anyu nukunkolya, "Ulomgoe pii?" 6 Ku nsoko nimaligitye imakani aya kitalanyu, kinya uwai kizue mu nkolo yanyu. 7 Ga ni iti, kumutambuila itai; ku ndogoelyo anga nihite kuhega, u mupoelya shanga uzile kitalanyu; kuiti anga nongole nikamulagiiya kitalanyu. 8 Anga waze, u mupoelya nuanso uku ukaminkiilya u unkumbigulu kutulika nu ulamulwa. 9 Kutulika ni milandu, ku nsoko shanga ai anihuie unene, 10 kutulika ni tai ane, kunsoko nongoe kung'wa Tata, shanga mukunihenga hangi; 11 ni kutulika nu ulamulwa kunsoko u mukulu nua unkumbgulu uwu walamuwe. 12 Nimakete idu nakumutambuila, kuiti shanga mukumalinga itungili. 13 Kuiti, nuanso, Ng'wau ng'welu nua tai, anga waze, ukumutongeela mu tai a ihi; ku nsoko shanga ukuligitya ku nsoko akwe mukola; kuiti ihi nuikija, ukumaligitya imakani nanso; hangi ukumakaminkiilya kitalanyu imakani ni ikapembya. 14 Nuanso wikankulya unene, kunsoko ukumahola imakani ane hangi ukumatanantya kitalanyu. 15 Intu yihi nuikete uTata ingi yane; ku lulo, naliigityaa kina uNg'wau ng'welu ukuhola imakani ane nu kumakaminkiilya kitalanyu. 16 Ikili itungo ikupi, shanga mukunihenga hangi; ni ize yakila itungo ikupi hangi, mukunihenga." 17 Ang'wi a amanyisigwa akwe akitambulya, "Ingi ntuni nu kuutambuila, "itungo ikupi, hangi shanga mukunihenga hangi,' ni, uugwa, itungo

17 uYesu ai umaligitye i makani aya, uugwa akanyansula i miho akwe kutunga kilunde nu kuligitya, "Tata, isaa apikiila; mukulye u ng'wana nuako iti nu ng'wenso akukulye u ewe. 2 anga iti nai uminkiiye i ngulu migulya a yihi ni ikete u muili iti ainkiiyle u upanga nua kali na kali awo ihi nai

uminkiiye (aiōnios g166) 3 Uwu wuwo upanga nua kali na kali; kina akulinge u ewe, Itunda nua tai hangi wing'wene, nu ng'wenso nai umulagiye, uYesu Kristo. (aiōnios g166) 4 Ai nukukuiye apa mihi, nu nilane, ilo nai uninkiiye: ku nsoko uwewai undoilwe, unene. 24 Tata, iko nai uninkiiye unene - Nkete nsula kina ni enso ga ahume kutula palung'wi nu nene kianza ni nkoli iti ahume kihenga ikulyo. 5 unene ze ikili kuumbwa u musingi nua unkumbigulu. Itungili, Tata, unkulye unene palung'wi nu ewe mukola ku ikulyo ilo nai nkoli ni lyenso palung'wi nu ewe ze ikili u unkumbigulu kuumbwa. 6 Ai nilikunukue i lina nilako ku antu nai uninkiiye apa mi ih. Ai atulaa antu ako; kuiti ai waninkiiya unene. ni enso aluambilaau lukani nulako. 7 Itungili alingile kina kila kintu nu ninkiiye u nene kipumiie kitolako, 8 ku makani ayo nai uninkiiye u nene - Nakondya ku inkiilya enso i makani nanso. Ai amasingiye ni tai akalinga kina unene mpumiie kitalako, nu kuhuiila kina uwew yuyo ai undagiye. 9 Kualompeela enso. Shanga ku ulompeela u nkumbigulu ila awo nai ununkiiye ku nsoko i enso ingi ako. 10 Intu yihi naiza ingi yane ingi yalo, ni izo nuikete uwew ingi yane; nu nene nikukulyaa mu nianso. 11 uNene nimutili hangi mu unkumbigulu, ila nianso amoli mu unkumbigulu, unene itungili napembyaa kitalako. Tata nu ng'welu, akulye ku lina nilako ilo nai ukinkiiye usese iti kina ni enso atule nu ung'wi, anga unene nu ewe ni kukete u ung'wi. 12 Nai natulaa ni enso, ai niasungilye ku lina nai uninkiiye; Ai naasunja, hangi kutili ga nung'wi ao nai ulimie kwaala ng'wana nuua mulimili, iti kina ukilisigwa ukondaniile. 13 Itungili napembyaa kitolako; kuiti kumaligitya aya mu unkumbigulu iti kina iloeelya ni lane likondaniile mukati ao akola. 14 Nainkiilya ikani nilako; u unkumbigulu waabipilwaa ku nsoko i enso shanga a unkumbigulu, anga iti unene ni shanga ntuile nia unkumbigulu. 15 Shanga kualompelya kina uaheje mu unkumbigulu ila uasunje nu uyo u mubii. 16 Nianso shanga ihi anga iti unene ni shanga ntuile nia mu unkumbigulu. 17 Uaike mu ikulyo kitalako mu kola mu tai; lukani nulako lulo tai. 18 Ai undagiye mu unkumbigulu, nu nene na alagiyya mu unkumbigulu. 19 Kunsokeao unene mukola kipumyaa kitalao iti kina ni enso ipumye ki tolako ku iyo itai. 20 Shanga wawa duu ni kualompelya, ila ni awo ni ikahuiila kukiila lukani nulao 21 iti kina ni enso atule nu ung'wi, anga iti uwew Tata, nuili mukati ane nu nene mukati ayo. Kualompelya iti kina ni enso ga ahume kutula mu kati iti u unkumbigulu uhume kuhuiila kina uwew yuyo ai undagiye. 22 Ikulyo ilo nai uninkiiye unene - nainkiilya enso, iti kina ahume kutula nu ung'wi, anga iti usese ni kili ung'wi - 23 Unene mukati ao, nu ewe mukati ane, iti ahume kukondeeligwa mu ung'wi; iti u unkumbigulu ulinge kina kulu kuulu uwew yuyo nai undagiye, nu kualowa, anga iti uwew nuizaa undoilwe, unene. 24 Tata, iko nai uninkiiye unene - Nkete nsula kina ni enso ga ahume kutula palung'wi nu nene kianza ni nkoli iti ahume kihenga ikulyo. 25 Tata munya tai ane, u unkumbigulu shanga ai ukulingile uwew; kuiti unene nukulingile uwew; hangi alingile kina ai undagiye. 26 Nilizipilye ilina nilako likumuke kitalao, hangi kulizipylikumuke iti kina u ulowa uwo naiza ku nuanso ai undoilwe unene uhume kutula mukati ao, nu nene nihume kutula mukati ao."

18 Ze yakilaa uYesu kuligitya imakani aya, ai uehigile ni amanyisigwa akwe kulongola ku ng'wapo nua kidron, naize ikoli inzega, naize ung'wenso ni amanyisigwa akwe akingila mukati akwe. 2 Itungili uyo uYuda, nai walowaa kumuhulyaa, nu ng'wenso ai ulingile nkika nanso, kuiti uYesu ai watulaa wilongolaa inkika iyi nkua kitungaa aze ukoli ni amanyisigwa akwe. 3 Nu ng'wenso uYuda, ze yakilaa kutula walijaa idale ni la asikali ni a ofisa puma ku akulu a akuhani, akapembya aze akete ni muli, tochi ni yigi. 4 Nu ng'wenso uYesu, iti aze uilgile kila ikintu nai katula kikitung'wa kung'wa akwe, akapumila ntongeela nu kuakolya, "Ingi nyenyu ni mukumuduma?" 5 Nienso aka musukiilya, "Yesu Munazareti." Nu ng'wenso uYuda nai umugumiilye, ai watulaa wimikile palung'wi ni awo i asikali. 6 Ku lulo nai waatambuila, "Unene ng'wenso" ai asukile kinyuma nu kugwa pihi. 7 Hangi aka akolya, "Ingi nyenyu ni mukumuduma? Ni enso akamusukiilya hangi "Yessu munazareti." 8 uYesu aka asukilya, "Nakondya kumuila kina Unene ng'wenso; ku lulo anga ize mukunduma nene, aleki awa i auya alongole."

9 Aya ai atulaa iti lukani ulo lukaminkiile; apo nai uligitilye; "Mu awo nai ununkiiye, shanga numulimiye ga nung'wi." 10 UgwauSimioni Petro, naiwatulaa ni mpanga, akamipyagula nu kumutema kutyi nua kigoha umunya milimo nuang'wa Kuhani nu mukulu. Ni lina nilakwe u munya milimo nuanso ai latulaa Malko. 11 uYesu akamutambuila uPetro, "Susha i mpanga akmu hala akwe. Ku niki ndeke kuking'wela i kikombe iko nuninkiiye utata?" 12 Ugwau idale ilo nila asikali ni ajemedari, ni anyamilimo a Ayahudi, ai amuamble uYesu nu kumutunga. 13 Nienso akamutonga hanza kupikiila kung'wa Anasi, ku iti ung'wenso ai watulaa mukwingwa nuang'wa Kayafa, naiza yuyo ai watulaa Kuhani nu mukulu ku ng'waka nuanso. 14 Itungili uKayafa yuyo ai watulaa uinkiiye isigo i Ayahudi nila kina utakiwe muntu ung'wi washe ku noko a antu. 15 uSimioni Petro ai umuyatatile uYesu, ni u umu

manyisigwa nu muya. Nu munysisigwa uyu ai watulaa nilanyu." Ni enso i Ayahudi akamatambuila, "Ilagiilyo umanyikile kung'wa Kuhani nu mukulu, nu ng'wenso shanga likulekee usese kumubulaga mutu wihi." 32 akingila palung'wi nuYesu mi itando nilang'wa Kuhani Ai aligitilye aya iti lukani nu lang'wa Yesu lukondaniile, nu mukulu; 16 kuiti uPetro ai watulaa wimikile lukani naiza watulaa wakondyaa ligitly migulya a kunzi a mumpita. Uugwa uyo umu manyisigwa nai mpyani a nsha akwe. 33 Uugwa uPilato akingila watulaa umanyikile kung'wa Kuhani nu mukulu, ai mu praitorio akamitanga uYesu; akamatambuila, "Itii, upumile kunzi akalongola kitambuila nu musungu uyu uewe wi mutemi nu Ayahudi?" 34 uYesu akamusukiilya, munyamilimo nai watulaa ukusunja u mumpita nu "Itii, uewe ukunkolya ikolyo ili ku nsoko uloilwe kumingilya uPetro mukati. 17 Uugwa mutugwa uyo nai kulingaa ang'wi ku nsoko angiiza akulagiye iti unkolye watulaa ukusunja u mumpita, akamatambuila uPetro, unene?" 35 Nu ng'wenso uPilato akamusukiilya, "Itii uewe shanga wi ung'wi nua atyatii a mutu uyu?" "Unene shanga ni Muyahudi, ang'wi shanga?" Ingu Nung'wenso akasukiilya, "Unene shanga." 18 Ni awo nuako ni a kuhani akulu wawo niakuletile kitalane; i anyamilimo ni akulu ai atulaa imikile ikianza nikapa uewe witumile ki ntuni? 36 uYesu aka sukiilya; "Utumi ng'wanso; akota moto ku ndogoelyo, ai ukoli ulyuuku, nuane shanga nua unkumbigulu uwu, anga ize u ni iti ai atulaa akota moto iti alije ilugute, Nu ng'wenso utemi nuane azautule ni patyo mu unkumbigulu uwu uPetro ai watulaa ni enso, ukota moto aze wimikile. atung'waa ane aza aze ninkuiya iti ndeke kupumigwa 19 Kuhani nu mukulu akamukolya uYesu migulya a ku Ayahudi. Ku tai u utemi nuane shanga upumile amanyisigwa akwe nu umanyisigwa nuakwe. 20 uYesu apa" Ila 37 uPilato akamatambuila, "Itii, uewe gwa wi akamusukiilya, "Nnutambuie kihenga u unkumbigulu; mutemi?" uYesu akasukiilya, "u ewe yuyo ukuligitya Unene ai manyisilye nkua ku nkua mu matekeelo kina unene ni mutemi, ku nsoko iyi unene ai ntugilwe ni itekeelo ni ikulu kianza naiza i Ayahudi ilingiila. ni ku nsoko iy unene nazilee mu unkumbigulu iti Nunene shanga ai ndigitilye kih mu kinkunku. 21 Ku ntule numukuili nua tai. Wihi nuailee wa tai iyo niki ai munkoioye? Akoly nai antegeeye migulya a witegeelya u luli nuane. 38 uPilato akamatambuila, iko nai ndigitilye. iAntu awa alingile imkani ayo nai "Itai ki ntuni?" Nu ng'wenso nai wakondya kuligitya nimaligitye. 22 uYesu nai wakondya kuligitya nanso, aya akalongola ku Ayahudi nu kuatambuila, "shanga ung'wi nua akulu nai watulaa wimikile akamukua kihenga mu mutu uyu kih. 39 Unyenye mukete logo uYesu ku mukono nuakwe ni uugwa akaligitya, 23 "Itii, nulanyu nu ukuntenda nu mutunguile ung'wi itungo uu nutakiwe kumusukiilya umukulu?" Nu ng'wenso nila pasaka. Itii muloilwe numutunguile mutemi nua uYesu akamusukiilya, "Anga ize ndigitilye ikani lihi ibibi Ayahudi." 40 Uugwa akakua iyogo azeligitya, shanga uugwa utule wimukuili ku nsoko a ubii, ni anga ize yuyu, kutunguiyle uBaraba." nu ng'wenso uBaraba ai numusukiye iziza ku niki ukunkua? 24 Uugwa uAnasi watulaa muhegelanyi.

nai wakamutwala uYesu kung'wa Kayafa kuhani nu mukulu aze utungilwe. 25 Itungili uSimioni Petro ai watulaa wimikile ulkipupa iluguti u mukola. Ga ni iti antu awo akamatambuila, "Itii, ga nu ewe shanga ung'wi nua amanyisigwa akwe?" Akahita azeligitya, "Unene shanga." 26 Ung'wi nua anyamilimo ang'wa Kuhani nu mukulu, Naiza ai watulaa muluna wang'wa uyo u mugoha naiza uPetro umutemile u kutyu, ai uligitilye, "Itii, shanga u ewe naza nukihengile uko ku nzega?" 27 uPetro akahita hangi, ni nkua i nsamba ligugu ika kunkula. 28 Uugwa akamuhola uYesu puma kung'wa Kayafa kupikiila mu Praitorio. Ai yatulaa dau mania mbwa. Enso akola shanga ai ingiie ilo iPraitorio iti aleke kishapula nu kumilya i pasaka. 29 Ku lulo uPilato aka ahanga nu kuligitya, "Ingi usemelwa kii nu umutuile umuntu uyu?" 30 Akamusukiilya nu kumutambuila, "Anga aza ize umuntu uyu watule shanga mituma ubibi, shanga azaa kuzeemuleta kitalako." 31 uPilato aka atambuila, Muholi unyenye akola, mende mumulamule kuniganiila ni lagiiilo

19 Uugwa uPilato ai umuhoile uYesu nu kumutandika. 2 Awo i a asikali akahoeela i mijia nu kunonia i ngala. akamiika migulya itwe nilang'wa Yesu nu kumutugalya u ng'wenda nua ung'ole wa zambarau. 3 Akamuzailla nu kuligitya, "Uewe mutemi nua Ayahudi ni uugwa kumukua ku ikono ao. 4 Uugwa uPilato ai upumile kunzi nu kuatambuila i antu, "Goza namuletala u mutu uyu kitalanyu iti mulinge kina unene shanga aza mine igazo lihi mukati akwe." 5 Kululo uYesu akapuma kunzi; ai watulaa utugae ngala a mijia nu ng'wenda nua zambarau. Uugwa uPilato aka atambuila, "Gozeeli u mutu uyu apa!" 6 Kululo itungo uKuhani mukulu ni akulu nai akamihenga uYesu, akakua iyogo azeligitya, "Majee, majee." uPilato aka atambil, "Muholi unyenye akola mende mumaje, ku noko unene shanga nihenga igazo mukati akwe. 7 Ayahudi akamusukiilya uPilato, "Usese kukete ilagiilyo, nu ki ilagiilyo nilanso, utakiwe kusha kunsoko nuanso ukitendisa kina ng'wana

wan'gwa Itunda." 8 uPilato nai wakija imakani aya ang'wenda ane. nu mujulungu nuane akakuila kula." aka kilinkiila kitumba, 9 akingila mu Praitorio hangi 25 iAsikali ai itumile imakani aya. uNyinya nuang'wa nu kumutambuila uYesu, "Uewe upumiie pii? Ga ni Yesu, muluna nuang'wa nyinya, Mariamu musungu iti, uYesu shanga akamusukiilya. 10 Uugwa uPilato nuang'wa Kleopa nu Mariamu Magdalena - iasungu akamutambuila, "Itii, uewe shanga ukuligitya nu awa ai akoli imikile pakupi nikota nila mpaga nilang'wa nene? Itii, uewe shanga ulingile kina unene nkete Yesu. 26 uYesu nai wakamihenga unyinya nuakwe u uhumi nua kuutunguila nu uhumi nua kuaja?" palung'wi nu mumanyisigwa uyo nai umuloiwe aze 11 uYesu akamusukiilya, "Shanga aza uezetula ni imikile pakupi, akamutambuila u nyinya, "Musungu, ngulu kung'waane anga aza uhite kinkiliigwa kupuma goza, ihenge u ng'wana nu ako suyu papa!" 27 Uugwa kigulya. Kululo, muntu numpumilye kitolako ukete akamutambuila u mumanyisigwa uyo, "Gozza, suyu mulandu ukulu." 12 Kupumeiila mi soshio ili, uPilato papa u ia ako." Pumiila i saa yiyo u mumanyisigwa akalowa kumuleka iyuuku, kuiti iAyahudi akazogolya uyo akamuholu kulongola kitalakwe. 28 Ze yakilaa azeligitya, "Anga ize ukumuleka iyuuku uugwa uewe ni lanso, Uu uYesu aze ulingile kina ihi akondya shanga wi muhumba maya wang'wa Kaisari; Kila kuhilinkiila iti kukaminkiilya u ukilisigwa, akaligitya, nuitkaendisa kina mutemi wiligityaa nsuta ang'wa "Nahung'waa nyota." 29 Kiseme ai katulaa kizue siki Kaisari." 13 uPilato nai wakija imakani aya, akamuleta ai kikoli ki ikilwe pang'wanso, ku lulo akaikila isifongo uYesu kunzi uugwa akikie mituntu nila ulamuli kianza ni izuee i siki migulya a lukito nua hisopo, akamuikiilya iko nikukumukile anga sakafu, kuiti ku Kiebrania, mu mulomo nuakwe. 30 Nung'wenso uYesu nai Gabatha. 14 Luhiku nula kuzipiilya i pasaka nai wakalulya nanso, akaligitya, "Yaulaa" Uugwa akatunia lapika, anga itungo nila saa mutandatu. uPilato aka itwe ni lakwe, akaminkiilya inkolo akwe. 31 Ku nianso atambuila iAyahudi, Gozeeli u mutemi nuanyu suyu ai yatulaa matungo a unoneelya, ni kunsoko i miili papa!" 15 Akazogolya, "Muheje, muheje, maje!" shanga ai itakiwe kusiga migulya a makota a mpaga uPiatu aka atambuila, "Itii, numaje u mutemi nua matungo a luhiku nula kusupya (ku nsoko u luhiku nyu?" Nu ng'wenso uKuhani nu mukulu akasukiilya, nula kusupya ai latulaa la kusanigwa), ayahudi ai "Usese kiagila u mutemi kwaala Kaisari." 16 Uugwa amulompile uPilato kina migulu ao awo nai atulaa uPilato nai wakamupumya uYesu kitalao wagigwe. 17 agigwe ibunangwe, ni kina i miili ao isimigwe. 32 Papo Nienso akamuholu uYesu, nu ng'wenso akapuma, i a asikali nai akapembya nu kubunanga i migulu a aze u ukenkile ikota nila mpaga nilakwe mukola muntu nua ng'wandyo nuyu nua kabilii nai watulaa kupikiila mu kianza ni litangwaa ing'ang'a litwe, ku ki wagigwe palung'wi nu Yesu. 33 Nai amupikiile uYesu, Ebrania litangwaa Golgota. 18 Papo nai amagilye ai amuhangile yakondaa kutula wakondyyaa kusha, uYesu palung'wi nu ng'wenso agoha abiili, ung'wi Ku lulo shanga ai abunangile i migulu akwe. 34 Ga ni nkika iyi nu maya nkika iyi, nu Yesu pakati ao. 19 iti, ung'wi nua asikali ai umuhomile uYesu mu lubalu Uugwa uPilato akakilisa logo nu kuluika migulya a ku ndilima, ni nkua akapuma mazi ni sakami. 35 Nu ikota nila mpaga. Pang'wanso ai ikilisigwe; YESU ng'wenso nai wihengile ili upumilye ukuilli, nu ukuilli MUNAZARETI, MUTEMI NUA AYAHUDI; 20 Idu nuakwe ingi i tai. Ng'wenso ulingile kina nukiligitye a Ayahudi ai asomile ulogo nulanso kuiti kianza ingi ka tai iti nu nyenye ga muhuile. 36 Makani aya ni kансо nai wagigwe uYesu ai yatulaa pakupi ni ai atuile iti ikani ilo nai liligitigwe lihume kupikiila, kisali, Logo nulanso ai lukilisigwe ku Kiebrania, ku "Kutili ga nu ung'wi nuakwe nu ukubunangwa." 37 Kirumi nu ku Kiyunani 21 Uugwa akulu a akuhani Hangi ukilisigwa u uya wiligitya, "Akumugozeela a Ayahudi akamutambuila uPilato, 'Leka kukilisa, nuanso nai amuhomile." 38 Ze yakilaa imakani aya 'Mutemi nua Ayahudi; ila nuanso ai uligitilye unene ni uYusufu nua ku Arimathaya, ku nsoko ai watulaa mutemi nua Ayahudi." 22 Nung'wenso uPilato aka mumanyisigwa wang'wa Yesu, kuiti ku kinkunku asukiilya, "Ni namakilisa namakilisa." 23 Ze yakilaa ia ku kuitumba iAyahudi, ai umulompile uPilato kina asikali kumaja uYesu, ai ahoile i ang'wenda akwe wauhole u muili nuang'wa Yesu. Nu ng'wenso uPilato nu kuagalania mu malundo anne, kila asikali ilundo akamulekela. Ku lulo uYusufu akapembya nu kuuhuja ling'wi, ku uu nu mujulungu, Itungili u mujulungu u muili nuang'wa Yesu. 39 Nu ng'wenso uNikodemu uyo shanga ai uhilitilwe ila ai usukilwe wihi puma naiza apo ung'wandyo ai umutyatile uYesu u utiku migulya. 24 Uugwa akitambulya enso ku enso, nu ng'wenso akapembya, uNg'wenso ai uletile u "Kuleke kutamulanya, ila kukuile kula iti kihenge uhalinkanigwa nua udi, upikie ulto nua latili igana ukutula wang'wa nyenye. "Ili ai lipumie iti u ukilisigwa ling'wi. 40 Ku lulo aksuhola u muili nuang'wa Yesu uwu ukaminkiliigwe, uwo nai ukilisilye ai agalanile i akautunga mu sanda ni nzelu palung'wi ni manyunkiilo

ayo, anga nai izaa ntendo a Ayahudi itungo nila kuika. **41** Kianza naiza u'Yesu ai wagigwe ai ikoli nzega; ku longola kung'wa Tata nuane naiza ingi Tata mukati a nzega nanso ai kikoli kibila kigeni naiza kutili anga mutu nuakaiye kuikwe mung'wanso. **42** Uugwa, kunsoko ai yatulaa luhiku nula uzipiilya ku Ayahudi, nu ku uu i kibila ai kikoli pakupi, uu akamuika u'Yesu mukati akwe.

20 Dau ni nkulu luhiku nula ng'wandyo nula wiki, ze ikili kitu, uMariamu Magdalena akapembya mu kibila; akihenga igwe nilanso lahegigwaa mu kibila. **2** Ku lulo akamanka intambo kulongola kung'wa Simioni Petro nu ku nuanso u mumanyisigwa mu ngija naiza u'Yesu ai umuloiwe, uugwa akamatambuila, "amuholaa uMukulu mu kibila, nuseshanga kulingile ku amulalikilye." **3** Uugwa uPetro nu uyo u mumanyisigwa mungiiza akapuma, kulongola mu kibila. **4** Ihi ai amankile ntambo ku palung'wi; uyo u mumanyisigwa u maya akamanka ntambo kulia uPetro nu kupika mu ki biila wang'wandyo. **5** Akimika ni uugwa kugozeela mu kibila; akihenga isanda iyo ni nzelu ilae, kuiti shanga akingila mukati. **6** Uugwa uSimioni Petro nu ng'wenso akapika akingila mukati a kibila. Akihenga i sanda iyo ni nzelu ilae pang'wanso **7** nu mukako uwo nai ukoli kitwe wing'wene shanga ai ulae palung'wi ni sanda iyo ni nzelu ila ai watulaa ulae mpelo wing'wene duu **8** Papo u mumanyisigwa uyo u maya akingila mukati a kibila; akihenga nu kuhuila. **9** Ku lulo kupikiila itungo ni lanso ai yatulaa akili kulinga u ukilisigwa kina ai isingigwe u'Yesu wiuke hangi mu ashi. **10** Uugwa i a manyisigwa akalongola hangi kumatalao **11** Ga ni iti, uMariamu ai watulaa wimikile mu kibila ukulila, nai wakatula ulongolekile kulila ai wimikile hangi akagoza mu kibila. **12** Akihenga amalaika abiili akete ikelu lyelu ikie ung'wi ku mitwe nu maya ku migulu kianza naiza u'Yesu ai watula ulae. **13** Ni enso akamatambuila, "Musungu, ku niki ukulila?" Nung'wenso aka atambuila, "Ingi ku nsoko amuholahaa uMukulu nuane, nunene shanga ningile kuamuikile." **14** Nai wakondya kuligitya nanso, ai upilukile nu kumihenga u'Yesu aze wimikile. Kuiti shanga ai umanyile anga ize nuanso ai Yesu. **15** Nu ng'wenso u'Yesu akamatambuila, "Ia, kuni ki ukulila? ukumuduma nyenyu?" Nu ng'wenso kunu aze usigile kina ingi musunja nzega akamatambuila, "Mukulu, anga ize ingi wewe numuhoile, ntambuile kumuikile, nu nene kumuholaa." **16** u'Yesu akamatambuila, "Mariamu." Nu ng'wenso akapiluka mukola nu kumutabuila ku kiaramu, "Raboni," iti gwa ili ingi kuligitya, "Ng'walimu." **17** u'Yesu akamuila, "Leka ki kilisiilya, kunsoko nkili kuluma kulongola kung'wa Tata; ila

ulongole ku aluna ane uatambuile kina nikaluma **18** nuanyu ga, Itunda nu ane hangi Itunda nu anyu. uMariamu Magdalena akapembya nu kuatambuila i amanyisigwa, "Namihengaa uMukulu." ni kina umutambuile imakani aya. **19** Hangi nai ikatula mpindi, luhiku nulanso, luhiku nulang'wandyo nula wiki, ni milango ize ituile ilugaiwe kianza i amanyisigwa nai akoli aze ai tumbile i Ayahudi, u'Yesu ai upembilye nu kimika pa kate ao nu kuatambuila, "Ulyuuku utule kitalanyu." **20** Nai wakondya kuligitya aya aka alagiila i mikono akwe nu lubalu nu lakwe. Ni enso i amanyisigwa nai akamihenga uMukulu ai iloile. **21** Uugwa u'Yesu aka atambuila hangi, "Ulyuuku utule nu nyenye, anga iti uTata nai undagiye unene, ku u u nene kumulagiilya unyenye." **22** u'Yesu nai akakondya kuligitya nanso, Aka aikiilya ingulu aka atambuila nianso, Singiilyi u Ng'wau Ng'welu. **23** Ihi ni mukualekela i milandu, alekelwa; ni awo ni mukuatungilya akutungiligwa. **24** uThomaso, ung'wi nua awo ikumi na abiili, nai witangilwe Didimas, shanga ai ukoli ni amanyisigwa auya u'Yesu nai uzile. **25** Awo i amanyisigwa i auya akamatambuila panyambele. "Kamihengaa uMukulu." Nu ng'wenso aka atambuila, "Anga nihite kihenga i mabasa a misumali mu mikono akwe, nu kuikila ing'anza niane mu mabasa nanso, ni hangi kuikila u mukono nuane mu lubalu nulakwe shanga kuhuila." **26** Ze yakila i mahiku mu nana amanyisigwa ai akoli ku shumba hangi, nu ng'wenso uThomaso ai ukoli palung'wi niensho, Matungo i milango ai atulaa ilugaiwe u'Yesu akimika pakati ao, nu kuligitya, "Ulyuuku nu utule nu nyenye." **27** Uugwa aka mutambuila uThomaso, leta u mukono nuako hangi uuikile mu lubalu nu lane; ang'wi uleke kutula ni shanga uhuiie ila nu uhuiie." **28** Nu ng'wenso uThomaso akasukiilya nu kumutambuila, "Mukulu nu ane hangi Itunda nu ane." **29** u'Yesu akamuila, Kunsoko waninhengaa, wahuiila. Akendepilwe awo ni ihuila, shanga ku kihengaa." **30** Uugwa u'Yesu ai witumile i ilingasiilyo idu ntongeela a amanyisigwa, naiza ikili kukilisigwa mu mbugulu iyi **31** ila izi ikilisigwe iti kina muhumee ku huiila kina u'Yesu yuyo Kristo, ng'wana nuang'wa Itunda, ni kina ni mikahuiila mutule nu upanga mu lina nilakwe.

21 Ze yakila imakani ayo u'Yesu akiika kihenga hangi ku amanyisigwa mu luzi nula Tiberia; iti u nai wigeelekile mukola, **2** uSimioni Petro ai ukoli palung'wi nu Thomaso nui tangwaa Disimas, Nathanaeli nua ku Galilaya, ana ang'wa Zebedayo ni amanyisigwa angiiza abiili ni ang'wa Yesu. **3**

uSimioni Petro aka atambuila, "Unene nalongola ku loilwe; kuiti nuikatula wi munyampala, ukugoola kuvua nsamaki." Ni enso akamatambuila, Ga nuseso, imikono aka, nu muya uku utugalya i ang'wenda kunankile nu ewe." Akalongola akanankila mu mashua, nu ku utwala ku shanga uloilwe kulongola." 19 kuiti u utiku nuanso wihi shanga ikalija kih. 4 Ni kidau uYesu ai uligitilye aya iti kulgili ingi mpyani kii a dau nai ukela, uYesu ai wimikile mu nshemba, ni enso nsha ang'wa Petro niize wikamukulya Itunda. Ze i amanyisigwa shanga ai amumanyile kina ai watulaa yakilaa kutula waligityaa aya, akamatambuila uPetro, Yesu. 5 Uugwa uYesu aka atambuila, "Ahumba, "Ntyate." 20 uPetro akapiluka nu kumihenga u mu mukete kih nikakulya?" ni enso akamusukiilya, "Ishi." manyisigwa uyo naiza uYesu umuloilwe aka atyata- 6 Aka atambuila, Simyi inyavu nkika a kigoha a Uyu yuyo nai watulaa wipantamiye mu kikua kang'wa mashua, nu nyenye mukulija i ngele." Ku lulo akasimya Yesu itungo nila ndyaa nia mpindi nu kumukolya i nyavu ao shanga iahuma kuluta hangi kunsoko a uYesu. "Mukulu, ingi nyenye nuika kugumaniilya?" udu nua nsamaki. 7 Uugwa uyo u mumanyisigwa 21 uPetro ai umihengile ni hangi akamukolya uYesu, naiza uYesu umuloilwe akamatambuila uPetro. "Ingi "Mukulu, Umuntu uyu wikituma ntuni?" 22 uYesu Mukulu." Nu ng'wenso uSimioni Petro nai wakija kina akamusukiilya, "Anga ndowe wasage kupikiila ni ingi Mukulu, akitunga u ng'wenda nuakwe (ndogoelyo nikapembya, ni lango likutuile ntuni?" "Ntyate" 23 Ku shanga ai watulaa witungile iziza," uugwa akgumila lulo ikani ili likenela mukati a awo i aluna, kina u mu lizi. 8 Awo i amanyisigwa ni ang'jiza akapembya mumanyisigwa nuanso shanga wikasha. Kuiti uYesu mu mashua (kuiti shanga ai ukoli kuli ni nshemba, shanga ai umutambuie uPetro kina, u mmanyisigwa ipikiie migulu igana ling'wi pumiila ku nshemba) ni uyo shanga wikasha, "Anga ndowe ung'wenso wasage enso ai atulaa akuluta i nyavu nai yatulaa yizue i kupikiila ni nikapembya ikutuile ntuni?" 24 Uyu yuyo nsamaki. 9 Nai akapika ku nshemba, akihenga moto mumanyisigwa nuiipumyaa u ukuili nua makani aya, nua makala pang'wando migulya akwe ai ikoli nsamaki hangi yuyo nai ukilisilye imakani aya, hangi kulingile nu mukate. 10 uYesu aka atambuila, "Leti ing'wi nia kina u ukuilli nuakwe ingi tai. 25 Akoli makani idu nsamaki naza muvuile itungili iti." 11 Uugwa uSimioni naiza uYesu ai witumile. Anga kila ling'wi ai likilisigwe, Petro akanankila nu kukweha inyavu iyo nai atulaa nsigie kina u unkumbigulu shanga ai uzeekondela izue insamaki ni nkulu, ngele a nsamaki 153; ga ni iti kuieka imbugulu naize ikukiliswa.

anga itule aza idu, inyavu iyo shanga ai itamukile. 12

uYesu aka atambuila, "Pembyi mulije ikitikolo." Kutili ga nung'wi nua amanyisigwa nai ugemile kumukolya, "Uewe wi nyenye?" Ai alingile kina ai watulaa ingi Mukulu. 13 uYesu akapembya, akahola u mukate uwo, uugwa akainkiilya, akituma uu nu ku nsamaki izo. 14 Iyi ai nkua aka taatu kung'wa Yesu kigeeleka kihenga ku amanyisigwa akwe ze yakilaa kiuka kupuma ku ashi. 15 Ze yakilaa kutula atikolaa, uYesu aka mutambuila uSimioni Petro, "Simioni ngwana wang'wa Yohana itii, undoilwe u nene kukila awa?" uPetro akasukiilya, "Ee, Mukulu, Uewe ulingile kina unene nukuloiilwe." uYesu akamatambuila, "Lisa iana ankolo ane," 16 Aka mutambuila nkua aka biili, "Simioni ng'wana wang'wa Yona, itii, undoilwe?" uPetro aka mutambuila, Ee, Mukulu, uewe ulingile kina nukuloiilwe, uYesu aka mutambuila, "Dima inkolo niane." 17 Aka mutambuila hangi nkua a ka taatu, "Simioni, Ng'wana wang'wa Yohana, itii undoilwe?" Nu ng'wenso uPetro ai usigile ikulu iti nai umutambuie nkua aka taatu, "Itii, U ewe undoilwe?" Nu ng'wenso aka mutambuila, Mukulu uligile yihi, ulingile kina nukuloiilwe," uYesu aka mutambuila, Lisa inkolo niane. 18 Huilia, huilia, ku utambuila, nai ukili wimuhumba ai wiziie kutugala i ang'wenda mukola nu kulongola kih.

Ntendo nia itumi

1 iMbugulu a kali ai nimikilisilye, Theofilo, nizeligitya ihi uYesu nai wandilye kituma nu kumanyisa, **2** kupikiila luhiku naiza uNg'wenso ai usingiigwe migulya. Ili ai lituile ze yakila kupuma ilagiiliyo kukiila Ng'wau Ng'welu mu itumi nai watula uaholaniye. **3** Ze yakilaa u Iwago nu lakwe, uNg'wenso ai wigeelekile kitalao aze mupanga ga nu ukaminkiiliy widu uku kuiila. Ku mahiku makumi anne ai wigeelekile kitalao, nu kitambuila kutula utemi nuang'wa Itunda. **4** Nai watula ukutankana palung'wi nienso, ai ulagijiye aleke kuhega mu Yerusalemu, kuiti alindilie ku nsoko a wigombya nuang'wa Tata, naiza, ai uligitilye, "Ai migule kupuma kitalane **5** kina uYohana ai wogilye nangalu ku mazi, kuiti mikoja ku Ng'wau Ng'welu mu mahiku aya ni masheenyu." **6** Hangi nai atula atankana palung'wi ai amukoilye, "Mukulu, iti ili lili itungo nuika asukiilya ia Israeli u utemi?" **7** uNg'wenso aka atambuila, "Shanga ibahu kitalanyu kulinga itungo ang'wi matungo naiza uTata usigie ku ukulu nuakwe mukola." **8** Kuiti mukusingiilya ingulu, itungo uNg'wau Ng'welu nuikapembya migulya nilanyu, nu nyenye mikatula mia kuili ane pih mu Yerusalemu nu uYahudi wihi ni Samaria kupikiila impelo ihi." **9** uMukulu uYesu nai wakondya kuligitya aya, aze atuile agozee migulya, uNg'wenso ai unyasuve migulya, ni ilunde likamunikila aleke kumihenga ku miho ao. **10** Matungo nai agozee ki lunde ku ukendegeeli aze ulongoe, kupumpugiilya, antu a biili ai imekile pakati ao atugae ang'wenda elu. **11** Akaligitya, "Unyenye antu nia ku Galilaya, ku niki mi mikile apa mugozee kilunde?" Uyu uYesu nu ulumile migulya ki lunde ukusuka ku mpyani yiyo yiyo anga naza mumihengile ulongoe ki lunde. **12** Uugwa akasuka ku Yerusalemu kupuma mu lugulu nula mizeituni, naza lukoli pakupi ni Yerusalemu, lugendo nula luhiku nula kusupy. **13** Nai akapika akalongola mu ghorofa naiiza ikiie. Ni enso uPetro, Yohana, Yakobo, Andrea, Filipo, Thomaso, Batholomayo, Mathayo, Yakobo Ng'wana wang'wa Alfayo, Simioni Zelote nu Yuda Ng'wana wang'wa Yakobo. **14** Ihi ai akaminkanile anga muntu ung'wi, ku ukamatiku ai akoli alongolekile mu malompi. Palung'wi ni enso ai akoli asungu, uMariamu nyinya nuang'wa Yesu, ni a heu akwe. **15** Mu mahiku nanso uPetro ai wimikile pakati a anya ndugu, anga antu 120, akaligitya, **16** Anya ndugu, ai yatulaa kusinja kina uukilisigwa utimiligwe, naza ikali uNg'wau Ng'welu ai uligitilye ki llangu nilang'wa Daudi kutulika nu Yuda, naiza ai uaganuie awo nai amuambile uYesu.

17 Ku nsoko nuanso ai watulaa ung'wi itu hangi ai usingiyye ilundo nilakwe nila usukiiigwa mu uwu u uaifiilya" **18** (Itungili u muntu uyu ai uguile i kipango ku iko nai ukisingiyye ku ubi nuakwe ni pang'wanso ai uwie aze utongeeye itwe, u muili ukatamuka ni mala akwe ihi akatula ng'walye akahunuka. **19** Ihi nai ikiie ku Yerusalemu ai igulye kutula ili, uugwa i kipango nikanso kikitangwa ku ntambu ao, "Akeldama" nianso ingi "mugunda nua sakami.") **20** Mu mbugulu a malumbiilyo iklisigwe, 'Lindiila ikianza kakwe kitule ikumuulu hangi ileke kugombigwa muntu ga nung'wi kikie pang'wanso,' nu 'Lekela muntu mu ngiiza wahole iyoma nilakwe nila utongeeli.' **21** Nilanso ingi ingulu, ku lulo, ung'wi nua itunja naza ukaminkanile nu sese matungo a Mukulu uYesu nai upumile nu kingila mukati itu, **22** kandiilya mu wogogwa wang'wa Yohana ku pikilia u luhiku ulo nai upuilewe migulya, kusinja watule mu kuilli nua ukunkulwa palung'wi nu sese. **23** Akaika ntongeela ao agoha abiili, Yusufu nuitangwaa Barnaba, nai iza witangwaa ga ni Yusto nu Mathia.

24 iEnso ai alompile azeligitya, "Uewe, Mukulu, nu lingile i nkolo nia antu ihi, uu ika ng'walyi nu uli kati a awa ni abiili naiza umuholaniye **25** kuhola i lyoma mu uajillya nua itumi, niiiza uYuda ai witumile u ubii nu kulongola nkika niakwe." **26** Akakua kula kunsoko ao, ni kula ikamugwila uMathia naiza ai uaigwe palung'wi ni awo i itumi ikumi na ung'wi.

2 Nai ikapika luhiku nula Pentekoste, ihi ai akoli palung'wi kipango king'wi. **2** Kupumpugiilya ukapumila mulilo kupuma kilunde anga ng'wega utaki. ukizulya ito lihi nai amoli ikiie. **3** Papo ikapumila nimi, anga nia moto, igalanukile, ikatula migulya ao kila ung'wi ao. **4** Ni enso ihi akizuligwa nu Ng'wau Ng'welu nu kandyaligitya ku ntambu ingiiza, anga uu uNg'wau Ng'welu nai ua kendepile kuligitya. **5** Itungili ai akoli Ayahudi nai atulaa ikiie ku Yerusalemu, akulya Itunda, kupuma kila ingu pihu ilunde. **6** iMilio iyi nai igigwe, idale nila antu likapemya palung'wi hangi ikaze akete u witumbi ku nsoko kila u muntu ai uigulye akuligitya ku ntambu akwe mukola. **7** Akalangula nu ku kuilwa, enso ai aligitilye, "Tai, awa ihi nia kuligitya shanga Agalilaya? **8** Ku niki usese ku uiija, kila u ng'wi ku ntambu ni ku tugeegwe ni nyenso? **9** Aparthia ni Amedi ni Aelamu, ni awo ni ikiie ku Mesopotamia, Uyahudi, ni Kapadokia, nu mu Ponto ni Asia, **10** mu Frigia, Pamfilia, mu Misri, ni nkika a Libya ga ni Kirene, ni aziila kupuma ku Rumi, **11** Ayahudi ni alokole, Akrete ni Arabu, ku uiija akuligitya mu ntambu ni yitu kutula mulimo nua uhumi nuang'wa Itunda." **12** Ihi ai atulaa alangula nu ku limangiiligwa;

ai itambuuie enso ku enso, "Iki kikete ndogoelyo kii?" 13 Kuiti i auya ai akunile azeligitya, "Awa izuigwe ku magai mageni." 14 Kuiti uPetro akimika palung'wi ni awo ni ikumi na ung'wi, akitunta, aka atambuila, "Antu a Yudea ni ihi ni ikiie apa mu Yerusalem, ili likumukile kitalanyu, tegeelyi ku ukendegeeli i makani naiza unyenye mukihenga nu kija. 15 Antu awa shanga agaile anga ni musigile, shanga ai ulumile kulongola ki lunde, kuiti ukuligitya, ku nsoko isaa izi ingi kidaudau saa tatu, 16 Kuiti ili 'MUKULU ai uligitilye ku Mukulu nuane, 17 Yikatula mu mahiku a mpelo; Itunda uligitilye, i alugu ako kutula ituntu kusoko a mugulu ako. 18 Uu uu migulya a anyamilimo ane anyamilimo ane nia kisungu mu mahiku nanso, 19 Nikalagiila ukulwa migulya milunde ni kilingasiilyo lyoa likukailwa kutula kitu nu ng'weli kutula sakami, 20 Ni i lina nilang'wa Yesu Kristo ku nsoko pih i mihi, sakami, moto, nu utunki nua lyuki. 21 Antu a Israeli, tegeelyi imakani aya; uYesu nua ku Nazareti, ng'wana 22 Kunti kitalanyu nia kina kila ung'wi niiza wilitanga i lina nila Mukulu ukugunika,' 23 Kunsoko a masigo nai asigiwi upumigwe, nu nyenye, ku mikono a antu niabipya, 24 naiza Itunda ai umunyansue, akauheja u uwai nua nsha kitalakwe, 25 Iti gwa uDaudi ukuligitya kutula u ng'wenso, 'Ai numihengile nu Mukulu mahiku ihi ntogeela a usu nuane, ung'wenso ukoli mukono nuane nua kigoha iti gwa shanga kuhumbeeligwa. 26 Ku lulo i nkolo nane ai atulaa nu ulowa nu lulimi nulane lukuloeiligwa. Ga nu muili nuane ukikie mu ukamatiku. 27 Shanga ukuleka u umi nuane ulongole ku ulungu, ang'wi shanga ukulekela u Ng'welu nuako kihenga i kiol. (Hadēs g86) 28 Uewe uikile kihenga kitalane i nzila a upanga; uku ntendeela nizule ulowa ntongeela a usu nuako,' 29 Anyandugu, nihumile kuligitya kitalanyu ku ukamatiku kutula Tata naitu uDaudi; nuanso ai ukule nu kuikwa, ni kibila kakwe kikoli palung'wi nu sese ga ni iti lelo. 30 Iti gwa, aiwatule munyakidagu hangi ai ulingile kina Itunda ai walapaa ku ilapo ni lakwe, kina ukuika ung'wi mu utuugwa nuakwe mi ituntu nila ukulu. 31 Ai wakayaa kihenga, hangi akaligitya kutula wiukigwa nuang'wa Kristo, 'ang'wi aiwatulaa shanga ulekilwe ku ulungu, ang'wi muili nuakwe shanga ai

uoile.' (Hadēs g86) 32 Uyu uYesu - Itunda ai umiukilye, naiza usese kihi ingi akuiili. 33 Ku lulo, anga watule unyansuwe mu mukono nua kigoha nuang'wa Itunda, hangi angaitule wasingiilya ilago nila Ng'wau Ng'welu "Antu a latulaa latambulwaa kukiila munyakidagu uYoeli. mukono nuane nua kigoha, kupikiila ni nika azipyi 34 Kuiti uDaudi ane. 35 "Ikie i alugu ako kutula ituntu kusoko a mugulu ako. 36 nikahunula u Ng'wau Ng'welu nu ane ku antu uhi, Ana anyu ni ananso anyu akupumya unyakidagu, 37 Itungili nai akija akulota ndoti. 38 Nu Petro 39 Kuiti kitalanyu ingi 40 Ku makani idu ai ukuiie nu kua sinja; ai uligitilye, 41 Uugwa 42 Akalongoleka mu umanyisigwa nua 43 Woa ukapembya mu kila umi, nu ukulwa 44 Ihi nai 45 hangi ai aguiye i intu nu usali nuao nu 46 Iti gwa mahiku ze yakilaa mahiku ai alongolekile 47 ai amulumbiyye Itunda hangi aze 48 komolania ku ihi kimpyana nu u ula nua kila ung'wi. 49 Kuiti uPetro nu Yohana ai atulaa atungile mi Itekeelo matungo a malompi, saa kenda. 50 Muntu nua kitunga, kitele puma kutugwa, ai watulaa ukukenkwa kila mahiku hangi ai watulaa ukulalikigwa mu mulango nui itekeelo naitangwaa uziza, iti ahume kulompa isongelyo kupuma ku antu nai atulaa atungile mi itekeelo. 51 Nai wakahenga ia Petro nu Yohana akuhumbeela kingila mi Itekeelo, ai ulompile isongelyo. 52 uPetro, akamugondoola, palung'wi nu Yohana, ai uligitilye, "kugoze usese." 53 uKitele aka agoza, aze usumbiyye kusingiilya kintu kitunga kupuma kitalao. 54 Kuiti uPetro akaligitya,

"i mpia ni zahabu unene nimugila, kuiti iko ninkete niiza shanga witegeelya ku munyakidagu nuango kukipumya kitalako. Mu lina nilang'wa Yesu Kristo ukulimiliga lukulu wapume mu antu." 24 Iti gwa, ni nua ku Nazareti, genda." 7 uPetro akamuholu ku mukono nuakwe nua kigoha, hangi akamunyansula migulya: itungo ling'wi i migulu akwe ni inungo nia makupa akwe ikalija ingulu. 8 Azeputa migulya, umuntu ukitele ai wimikile nu kandy a kugenda; akingila mi itekeelo palung'wi nu Petro nu Yohana, azegenda, azeputangila, nu kumukulya Itunda. 9 Antu Akalinga kina ai watulaa yuyo muntu naiza watuilee wikiie wazelompa isongelyo mu mulango nu uziza nui itekeelo; ai izuwei nu ukulwa nu kukulwa ku nsoko a iko nazakipumie kitalakwe. 11 Kinya iti nai watulaa ua ambiie ia Petro nu Yohana, antu ihi ku palung'wi akamankila mi itando ni litangwaa nilang'wa Sulemani, aze akuwe lukulu. 12 uPetro nai wakhenga ili, nuango aka asukiilya i antu, "Unye antu a Israeli, ku niki muku kuilwa? ku niki mukumatinja i mihio anyu kitaitu, anga kina kamuzipaya uyu wagende ku ngulu yitu akola ang'wi malompi itu?" 13 Itunda nuang'wa Ibrahimu, hangi wang'wa Isaka, hangi wang'wa Yakobo, Itunda nua aTata itu, umukuiye u munyamilimo nuakwe uYesu. Uyu yuyo naiza unyenye ai muminkiyi nu kumuhita ntongeela a usu wang'wa Pilato, ga ni iti nuango ai watulaa walamula kumuleka ilyuu. 14 Ai mumuhitile uNg'welu hangi Muny Tai ane, ni badala akwe mikalowa u mubulagi walekwe ilyuu. 15 Unyenye ai mamubulaga u utemi nua upanga, naiza Itunda ai umiukilye kupuma mu ash - u sese kiakuili nia ili. 16 Itungili, ku uhuili mu lina nilakwe, u muntu uyu naiza mukumihenga nu kulinga, ai witumilwe kutula ni ingulu, uhuilli niiza kukiila kung'wa Yesu uminkiyi nuango upanga nu ukondaniie, ntogeela anyu unyenye mihi. 17 Itungili, anyandugu, mulingile kina ai mitumile mu upungu, uu nai itumile ga ni atongeeli anyu. 18 Kuiti makani niiza Itunda ai wakaya kumutambuila ku malangu a anyakidagu ihi, kina uKristo uyu ukagisha, itungili wamakondaniilya. 19 Ku lulo, ili itunu hangi mupiluke, iti kina i milandu anyu ihume kuhiegwga lukulu, isigo apembye i matungo na kulumila kupuminkana nu umoli nua Mukulu; 20 ni kina wahume kumulagiilya u Kristo naiza wasaguwe kunsoko anyu, uYesu. 21 uNg'wenso yuyo niiza kusinja i ilunde limusingiilye kupikiila itungo nila kusukiiliga i intu yihi, naiza Itunda ai uligitilye ikali ku malangu a anyakidagu ni elu. (aiōn g165) 22 Kulu kuulu uMusa ai uligitilye, 'uMukulu Itunda ukunyansula munyakidagu anga nene kupuma mu aluna anyu. Mukumutegeelya kila ikintu naiza ukumutambuila unyenye. 23 Ikuupumila kina kila muntu

anyakidagu ihi pumiila uSamwelni awo nai atyatille ze yakilaa u ng'wenso, ai atambue nu kutanantya i mahiku aya.

25 Unyenye ingi ana a anyakidagu hangi

iago naiza Itunda ai ultumile palung'wi ni Isekulu, anga nai uligitilye kung'wa Ibrahimu, 'mu mbeu niako i ndugu yihi nia mihi ikukendepwa.'

26 Ze yakilaa Itunda kumunyansula u munyamilimo nuakwe, ai umulagiye kitalanyu hanza, iti amukendepe unyenye kupiluka kupuma mu ubii nuanyu."

4 Matungo uPetro nu Yohana nai atula akuligitya ni antu, akuhani ni asunja ni i tekeelo ni asadukayo ai a atyatille. 2 Ai atulaa atakisha nangaluu ku nsoko uPetro nu Yohana ai atulaa akuamanyisa i antu kutula uYesu nu kutanantya migulya a kiukigwa kung'waakwe kupuma ku ashi. 3 Aka a amba nu kuaika mu kadulumu kupikiila kidaudau nai kityatile, ku nsoko ai yakondaa kutula mpindi. 4 Kuiti antu idu nai atulaa ijaa u lukani ai ahuii; ni ngele a agoha nai atulaa ahuii ai isigiwe kutula magana a nzogu a taano. 5 Ga nai yapika kidaudau luhiku nai lutyatile, kina akulu ao, anyampala ni amanyi, ku palung'wi ai ilundie ku Yerusalem. 6 uAnasi kuhani nu mukulu ai umoli, nu Kayafa, nu Yohana, nu Iskanda, ni ihi nai atulaa aluna ang'wa kuhani nu mukulu. 7 Nai akatula a aika uPetro nu Yohana pakati ao, ai a akoysi, "Ku uhumi kii, ang'wi ku lina kii mukituma ili?" 8 Uugwa, uPetro, aze wizue u Ng'wau Ng'welu, aka atambuila, "Unyenye akulu a antu, ni anyampala, 9 anga ize usese u luhiku nula lelo ku ukoligwa kutula ntendo ni nkende naza litumilwe ku muntu uyu nu mulwae - ku kinya uli u muntu uyu utendilwe mupanga? 10 Ebu ni likumuke ili kitalantu nu ku antu ihi mu Israeli, kina ku lina ni lang'wa Yesu Kristo nua Nazareti, naiza ai mumagilye, naiza Itunda ai umi ukilye kupuma ku ashi, ingi ku nzila akwe kina u muntu uyu ukimika apa ntongeela anyu aze ukete upanga. 11 uYesu Kristo ingi igwe naiza u nyenye azengi ai mulimeile, kuiti naiza laikilwe kutula igwe ikulu nila kumpelo.

12 Kutili u ugwnuwa ku muntu mungiza nuatula wihi. Kundogoelyo kutili ilina ingiza pihi i lunde nai inkiigwe i antu, naiza ku nilanso ku humile kugunwa." 13 Itungili nai akihenga u ugimya nuang'wa Petro nu Yohana akalinga kina ai atulaa ingi antu a uu niagila u ulingi, ai a akiuwe, akalinga kina uPetro nu Yohana ai atulaa palung'wi nu Yesu. 14 Ku nsoko ai amihengaa u muntu uyo nai uponigwe wimikile palung'wi nienso, akatula agila ni kakutambula kutula iki. 15 Kuiti nai atula akondya kualagiilya i itumi kuhega ntongeela

ianza. ai itambuie enso ku enso. 16 Ai aligitilye, uYesu, nu ukende ukulu ai watulaa migulya ao ihi. 34
ku uatenda uli i antu awa? Ingi tai kina ukuilwa Ai kutili anga muntu wihi mukati ao nai ukepewe i
nuitumikile ku kiila enso wakumukaa ni kila ung'wi maintu, ku nsoko antu ihi nai akete i mabada a iwanja
nui kiee mu Yerusalem; shanga kuhumile kulihita ang'wi ito, ai aguiye nu kuleta i mpia nia intu nai
nilanso. 17 Kuiti, iti kina ikani ili lileke kenela mukati atulaa aguiye. 35 nu ki ika pihi a migulu a itumi. Nu
a antu, ebu kuakanie aleke kuligitya hangi ku untu ihi ku lina ili. 18 Ai aitangile uPetro nu Yohana mu
kat iaka alagiilya nangaluu aleke kuligitya ang'wi kupuma ku Kipro, ai winkiigwe i lina Barnabasi ni itumi
kumanyisa ku lina nilang'wa Yesu. 19 Kuiti uPetro (nanso ai impyanigwe, ingi mukende nu upoeelya).
nu Yohana ai asukiye nu kua atambuila, "Anga ize 37 Aze ukete mugunda, ai u uguiye nu kuleta i mpia,
inonee mi miho ang'wa Itunda kumija unyenye kukila aikaika pihi a migulu a itumi
Itunda, lamuli akola. 20 Ndogoelyo usese shanga 5 Iti gwa, muntu ug'wi nai witangwaa Anania, nu
kuhumile kuleka kuligitya imakani naiza kumaine nu Safira musungu akwe, ai aguiye ipaty o nila nsailo, 2
kumija." 21 Ze yakila ka kuakania nangaluu uPetro nu nu kupa iha ipaty o nila mukende nu ku ihi
Yohana, ai a alekile alongole. Shanga ai ahumile kuleka i nsoko ihi na kua aalya, ku nsoko antu ihi ai
atulaa akumukulya Itunda ku iko nai katulaa katulika. 22 uMuntu nai watulaa wasingiilya u ukuilwa nua
uguniki ai upikiie ilika la myaka makumi anee ikilo. 23 ze yakila ka kuakelka ilyuuku, uPetro nu Yohana
akapembya ku antu ao nu kuaganuila ihi naiza i akuhani akulu ni anyampala ai atulaa a atambuie.
24 Nai akija, ai ituntile ku palung'wi kung'wa Itunda nu kuligitya, "Mukulu, uewe nai u umbile ilunde ni ihi
nu luzi ni kila ikintu mukati akwe, 25 u ewe naiza, ku Ng'wau Ng'welu, ku ilangu ni lang'wa tata itu
uDaudi, munyamulimo nuako, ai uligitilye, "Ku niki i antu a ingu itumile u minyomo, ni antu amasigilia
i makani nishanga anonee? 26 iAtemi ihi ikitile ku palung'wi, ni ahumi ilundiie ku palung'wi ku Mukulu
nu ku musagulwa nuakwe." 27 Igi kulu kuulu, ihi uHerode nu Pontio Pilato, palung'wi ni antu a ingu
ni antu a Israeli, ai ilundiie ku palung'wi mu kisali iki ku munyamulimo nuako nu ng'welu uYesu, naiza
ai umupuguhie i makuta. 28 Ai ilundiie ku palung'wi kituma ihi niiza u mukono nuako nu ulowa nuako
ai umalagiilye puma u ng'wandyo ze ikili kupumila. 29 Itungili, Mukulu, gozeela u ukangi nu ao, hangi
uakendepe i anyamulimo niako kuligitya u lukani nu lako ku ugimya wihi. 30 Iti kina nu kugoola u mukono
nuako kuguna, i ilingasiilyo nu ukuilwa ihume kupumila kukiila i lina nila munyamulimo nuako ni ng'welu
uYesu." 31 Nai akakondya kulompa, nkika naiza ilundiie ku palung'wi ikahingisiga, ni ihi ikizuligwa u
Ng'wau Ng'welu, hangi ai atambue u lukani nulang'wa Itunda ku ugimya. 32 Ngele nkulu a awo nai ahuiie
ai atulaa ni nkolo nu Ng'wau Ng'welu ung'wi; hangi kutili ga nung'wi ao nai uligitilye kina kih i nai usaile
ai katulaa kakwe mukola; badala akwe ai atulaa ni intu yihi muhangu. 33 Ku ngulu nkulu i itumi ai atulaa
akutanantya u ukuili nuao kutula wiuki nua Mukulu

kina uPetro anga watule ukukila u mululi nuakwe awa. **36** Ku nsoko, ikali niaki ilee, uTheuda ai wimikile uhume kusima migulya ao. **16** Ga ni pan'wanso, nu kitendiisa kutula muntu mukulu, ni ngele a antu, ngele nkulu a antu ai apembilye kupuma isali ni apikiie magana anne ai amutyatile. Ai ubulagilwe, ipilimikiyi iYerusalem, aze a aletile i alwae ni ihi nai ni ihi nai atulaa amukuiye ai asapatie nu kulimila. ahalinkaniwe ni nkolo ni nshafu, ni ihi ai agunilwe. **37** Ze yajilaa u muntu uyu, uYuda mu Galilaya, ai **17** Kuiti u kuhani nu mukulu ai unyansukile, hangi uhumbukile i mahiku nanso nia kulkisigwa ularigwa, ihi nai atulaa palung'wi nu ng'wenso (naza ingi a aka aluta i antu idu ku kituli kakwe. Nu ng'wenso makumbiko a asadukayo); hangi ai izuiwe nu wilu **18** ga ai ulimie ni ihi nai atulaa amukuiye ai asapatie. akagoola i mikono ao kua amba i itumi nu kua ika **38** Itungili ku mutambuila, ihuji ni antu awa hangi mukati a kadulumu nila mu hangu. **19** Ni matungo a mualeke i akola, ku nsoko, anga i masigo aya ang'wi utiku u malaika nua Mukulu akamilugula i milango mulimo uwu ingi wa antu ukugung'wa. **39** Kuiti anga a kadulumu nu kuatongeela kunzi nu kuligitya. **20** utule wang'wa Itunda, shanga mukuhuma ku ugilya; Longoli, mimike mi tekeelo nu kuatambuila i antu muhumile ga ukuhanga muki kilya ni Itunda." Iti gwa, imakan ihi na upanga uwu." **21** Nai akija ili, ai ingie mi ai alutilwe ni imakan akwe. **40** Uugwa, ai aitangile tekeelo matungo a maniambwa nu kumanyisa. Kuiti, u i itumi nuku a kua nu kualagiilya aleke kuligitya ku kuhani nu mukulu ai uzile ni ihi nai akoli nu ng'wenso, lina nilang'wa Yesu, nu kualeka alongole yao. **41** Ai nu kitangiisa i anza lihi ku palung'wi, ni anyampala ahiegile ntongeela a ianza aze iloile ku soko a aligwa ihi nia antu a Israeli, nu kua lagiilya mu kadulumu iti kutula akagisha nu kuhita ku kuligwa ku nsoko a lina kualeta i itumi. **22** Kuiti i anyamulimo nai akalongola, ni lanso. **42** Ku lulo, kila luhiku, mukati i tekeelo nu shanga ai a ahangile mu kadulumu, ai asukile nu kupuma mi ito kupikiil ito ai alongolekile kumanyisa kuaganuila. **23** Kuhangile i kadulumu ilugaiwe iza, ni nu kutanantya uYesu kina Musagulwa.

asunja imikile pa mulango, kuiti nai katula ku ulugula, shanga kihenga u muntu mukati." **24** Itungili itngu u jemedari nua itekeelo ni akuhani akulu nai akija i makani aya, ai ingiwi nu woa ukulu ku nsoko ao, azesiga likutulika uli ikani ili. **25** Uugwa ung'wi akapembya nu kuatambuila, "iAntu naza muaikile mu kadulumu imikile mi itekeelo nu kumanyisa i antu." **26** Iti gwa u jemedari ai ulongoe palung'wi ni anyamulimo, nu kualeta, kuiti bila a kituma u minyomo, ku nsoko ai a itumbile i antu akuhuma a akue ku magwe. **27** Nai akondya kualeta, ai a ikile ntongeela a ianza, uKuhani nu mukulu aka akolya, azeligitya, **28** "Aza kulagiye muleke kumanyisa ku lina ili, hangi mukili mumizuiye i Yerusalem ku umanyisa nuanyu, nu kuhung'wa nsula a kuleta isakami a muntu uyu migulya itu. **29** Kuiti uPetro ni itumi aka sukiilya. "Kusinja kumukulye Itunda kukila i antu. **30** Itunda nua atata itu ai umiukilye uYesu, nai mumubulagile, ku kumutumbika migulya i ikota. **31** Itunda ai umukuiye mu mukono nuakwe nua kigoha, nu kumuzipyu kutula Mukulu hangi muguni, kupumya upeli ku Israeli, nu ulekelwa nua milandu. **32** Usese ingi akuiili nia makani aya, nu Ng'wau Ng'welu, naiza Itunda umupumiyile ku awo ni imukulyaa." **33** Lanyi anza nai akija iti, ai a ambilwe ni ikuo akalowa kuabulaga i itumi. **34** Kuiti u pharisayo nai witangwaa Gamalieli, ng'walimu nua malagiilyo, nai ukuigwe ni antu ihi, ai wimikile nu kualagiilya i itumi aholwe kunzi ku itungo ikupi. **35** Iti gwa aka atambuila, "Agoha nia Israeli, tuli ahugu nangaluu ni iko ni mukusigiila kua tendeela i antu

6 Itungili mu mahiku aya, matungo i ngele a amanyisigwa nai ikatulaa i kongeeleka, u witushi nua Ayahudi nia ki Yunani ai landilye ku a Ebrania, kunsoko ahimbi ao ai atulaa akiwa mu womolang'y'i nua kila luhiku nua ndya. **2** Itumi ikumi na abiili ai aitangile u milundo wihi nua amanyisigwa nu kuligitya, "Shanga iziza kita itu kululeka u lukani nulang'wa Itunda nu kua aiihya mu meza. **3** Ku lulo anyandugu, holang'y'i, agoha mupungati, kupuma mukati anyu, antu akende, ni izue u Ng'wau Ng'welu nua upolo, naza kuhumile kuinkilya u uailya uwu. **4** Nu sese, ku ulongoleka ikali kulompa nu mu uailya nua lukani. **5** Uganuli nuao ukaliloeelya ianza lihi. Iti gwa ikamuholania uStefano, muntu nuizuee uhuilli nu Ng'wau Ng'welu, nu Filipo, Prokoro, Nikanori, Timoni, Parmena, nu Nikolao, muokole kupuma ku Antiochia. **6** Abiili ai a aletile i antu awa ntongeela a itumi, nai alompile ni panyambele aka aikiilya i mikono ao. **7** Iti gwa, lukani nulang'wa Itunda likenela; ni ngele a amanyisigwa ai ikiile kongeeleka uko ku Yerusalem; ni ngele nkulu a akuhani aka ukulya u uhuilli. **8** Nu Stefano, nai wizuee u ukende ni ngulu, ai watulaa ukitura ukilwa ni ilingasiilyo ikulu mukati ao mu antu. **9** Kuiti pang'wanso akanyansuka ang'wi ao a antu atyatili itekeelo ni litangwaa itekeelo nila Mahulu, ni la a Kirene hangi la Aesknsderia, ni ang'wi kupuma ku Kilikia ni Asia. Antu awa ai atulaa akikolenkeelya nu Stefano **10** Kuiti, shanga ai ahumile ki kilya nu upolo nua Ng'wau Ng'welu naiza uStefano ai watulaa

ukutumila mu witambuili. **11** Uugwa ai uapembeseeye Yusufu akakumuka kung'wa Farao. **14** uYusufu aka ang'wi a antu ku kinkunku kuligitya, "Kigulye uStefano alagiilya i aluna akwe alongole kumuila uYakobo ukuligitya makani a kimeli kung'wa Musa ni kung'wa tata nuao waze ku Misri, palung'wi ni anya ndugu Itunda." **12** Ai a asingilye i antu, anyampala, ni amanyi, akwe, kuhanguila antu ihi ingi makumi mupungunna kumuhanga uStefano, akamuamba, nu kumuleta na ataano. **15** Iti gwa uYakobo akasima ku Misri; ntongeela i anza, **13** aka aleta ia kuili nia uteele, Uugwa akasha ng'wenso palung'wi ni atata itu. **16** azelilitya, "umuntu uyu shanga ukuleka kitunta i Akaholwa ga nu ku Shekemu akaikwa mu kibiiila naiza makani ni mabii ku kianza iki ni kelu ni ilagiilyo. **14** uAbrahamu ai ukigule ku ipande nia mpia kupuma ku Ku iti kumigulye ukuligitya kina uyu uYesu nua ku ana ang'wa Hamori uko ku Shekemu. **17** Matungo a ilo ilago naiza Itunda ai umulagile uAbrahamu nai ananza, akatunja i miho akwe kumugozeela uStefano, **18** matungo nanso ai u ukile mutemi mungiiza migulya ni enso akihenga u usu nuakwe ai watulaa anga usu a Misri, mutemi ni shanga umulingile u Yusufu. **19** wang'wa malaika. uMutemi uyu nu mungiiza waka akongela i antu itu nu kuatenda ibibi i a tata itu, nu kuaguma i ana ao ni adabu iti aleke ki kie. **20** Mu matungo nanso uMusa ai utugilwe; ai muziza ntongeela ang'wa Itunda, akalelwa myeli itaatu mi ito nilang'wa tata nuakwe. **21** Itungo nai ugumilwe, u munanso nuang'wa Farao ai umuhoile akamulela anga ng'wana nuakwe. **22** uMusa ai umanyisigwe umanyisigwa wihi nua ku Misri; ai munyangulu mu nkani nu mu ntendo. **23** Kuiti ze yakila kutimilya myaka makumi anne, ikamuziila mu nkolo akwe kuagendeela i anyandugu akwe, ana a Israeli. **24** Nai akamihenga mu Israeli ukutendeelwa ubii, uMusa ai umuguniye nu kususha u ubii nai watula ukumuonela ku kumukua u mu Misri: **25** aze usigile kina i anya ndugu akwe akulinga kina Itunda ulelwa nuakwe. **26** Luhiku nai lutyatile akalongola ku ang'wi a Aisraeli nai atulaa akilea; wakagema kuahunga; azelilitya, 'Akulu, Unyenye ingi mi ndugu; mbona mukilea nyenye ku nyenye? **27** Kuiti nai umuleile u munyakisali nuakwe akamugumiila kuli, nu kuligitya, 'Nyenyu nu kuikile wi muhumi hangi wi mulamula antu? **28** Uewe uloilwe kumbulaga, anga naza umubulagile u Mumisri igulo?" **29** uMusa akamanka ze yakila kija ayo; akatula muziila mu ihi a Midiani, naiza akatula tata nua ana abiili. **30** Ze yakila myaka makumi anne kukila, malaika akamupumila mu ibambazi nila lugulu nua Sinai, mu lulimi nula moto mukati i kundai. **31** Matungo uMusa nai wakihenga u moto, ai ukuiwe iko nai ukihenga, hangi nai ugemile kukihumbeela iti kukioga, luli nila Mukulu likamuzila luzelilitya, **32** Nene Itunda nua atata aka, Itunda wang'wa Abrahamu, hangi wang'wa Isaka, hangi wang'wa Yakobo; uMusa ai ukagatible hangi shanga akagema kugozeela. **33** Mukulu akamutambuila, Tugula i ilatu niako, inkika nuimikile ingi kianza kelu. **34** Nihengaa u Iwago nula antu ane niamoli ku Misri; Nijaa kulgwa kitalao, nu nene nasimaa iti niagune; itungili pembya,

7 uKuhani nu mukulu akaligitya, "makani aya ingi a tai?" **2** uStefano akaligitya, Anya ndugu ni a tata ane, ntegeelyi u nene; Itunda nu ikulyo ai umupumie u tata nuitu u Abrahimu matungo nai ukoli ku Mesopotamia, ze wakili kikie ku Harani,¹ **3** akamuila, 'Hega mi ihi aka ni anya ndugu ako hangi ulongole mi ihi ni nikakulagiila.' **4** Iti gwa akahega mihi a Ukalidayo akikie ku Harani, kupuma papo, ze yakila u tata nuakwe kusha, Itunda akamuleta mi ihi iyi, ni ikie itungili. **5** Shanga ai uminkiiye kihi anga usali nuakwe, ai kutili ipaty o ga nila kuika u mugulu. Kuiti uAbrahamu ai upewe ilago ze ikili ga nu kulija ung'wana kina ukupegwa ihi anga isalo ni lakwe nu ulelwa nuakwe. **6** Itunda ai wituntile nu ng'wenso iti, nia kina ulelwa nuakwe ai uziikie mi ihi a uziila, ni kina i akola ihi nia kuko akuatenda kutula atugwa ao nu kuatenda ibibi ku itungo nila myaka magana anne. **7** Nu Itunda akaligitya, nikaulamula u ingu niiza ukumutenda aholwa, ni i zeyakila nia pang'wanso akupuma nu kumpoelya mu nkika iyil. **8** Hangi akaminkiiya uAbrahamu ilago nila kidamu, itigwa u Abrahamu akatula tata wang'wa Isaka akamutwala i kidamu luhiku nula mu nana; utsaka akatula tata wang'wa Yakobo, nu Yakobo akatula tata nua isekulu itu ikumi na abiili. **9** Ilsekulu ni itu akamuonela wilu uYusufu aka mugulya mu ihi a ku Misri, nu Itunda ai watulaa palung'wi nu ng'wenso, **10** hangi akamuguna mu Iwago nu lakwe, nu kuminkiiya kipegwa nu upolo ntongeela ang'wa Farao mutemi nua ku Misri. uFarao akamuika watule muhumi migulya a Misri nu migulya a ito ni lakwe lihi. **11** Uugwa ikatula ni nzala nkulu nu Iwago lidu mu ihi a Misri ni Kanani, ni a tata itu shanga ai aligilye indya. **12** Kuiti uYakobo nai wakija ikoli idya ku Misri, ai ualagiyye i atata itu ku nkua ang'wandyo. **13** Mu muhinzo nua kabiili uYusufu akilagiila ku aluna akwe, anyandugu ang'wa

nikakulagiilya uewe ku Misri.' 35 Uyu uMusa naiza nkaku ni shanga mutawe i kidamu mu nkolo ni akutwi, amuhitile, itungo nai aligitilye, 'nyenyu nukuijile kutula kila nkua mimukingila u Ng'wau Ng'welu,' mukituma wi muhumi hangi mulamuli nittu?' - ai watulaa yuyo anga i a tata anyu nai itumile. 52 Ingi munyakidagu ng'wenso Itunda ai umulagiyye atule muhumi hangi kii mu anyakidagu naiza i a tata anyu shanga ai muguni. Itunda ai umulagiyye ku mukono nuang'wa amagilye? Ai a abulagile i anyakidagu ihi nai apumie malaiaka naiza ai umupumii ulMusa mi ikundai. 36 ze ikili u upembelyo nua Ungwi munya Tai ane; ni uMusa ai uatongee kupuma ku Misri ze yakila kituma itungili matulaa ahugi hangi abulagi akwe ga, 53 u ukulwa ni ilingasiilyo mu Misri nu mu lusi nula unye antu nai musingiyye ilajilyo ilo nai lilagiigwe nu shamu, nu mu ibambazi ku itungo nila myaka makumi malaika kuiti shanga ai muliambile." 54 Uugwa i anyi anne. 37 Ingi uMusa yuyo nai uatambuie i antu a anza nai akija imakanaya, ai asonsilwe i nkolo niao, Israeli kina, 'Itunda ukumunyansuilya munyakidagu akamukilisilya i mino uStefano. 55 Kuiti nuanso, aze kupuma mukati a anyandugu anyu munyakidagu anga watulaa wizue u Ng'wau Ng'welu, ai ugozile kilunde ku nene' 38 Uyu ingi muntu niiza mu i anza mi ibambazi ukendegeeli hangi akihenga ikulyo nilang'wa Itunda,' nu malaika naiza ai utambue nu ng'wenso mu lugulu nu kumihenga uYesu wimikile mukono nua kigoha nula Sinai. Uyu yuyo muntu naiza ai watulaa ni atata nuang'wa Itunda. 56 uStefano akaligitya, "Gozaitu, uyu ingi muntu naiza ai usingiyye u lukani nulukete nihengaa ilunde lalugukaa, nu Ng'wana wang'wa u upanga nu kuinkiiilya usese. 39 Uyu ingi muntu Adamu wimikile mukono nua kigoha nuang'wa Itunda." naiza i atata itu ai ahitile ku mukulya; ai amugumi 57 Kuiti i anyi anza akazogolya ku luli nula migulya, kuli, nu mu nkolo niao ai apilukie ku Misri. 40 Mu akakiila i akutwi ao, aka mumankiila ku palung'wi, itungo nilanso ai amutambuie uHaruni. 'kuzipilye i 58 akamuguma kunzi a kisali nu kumukua i magwe; itunda ni ika kutongeela. Uyu uMusa, nai watulaa uku ni akuili akatugula i ang'wenda ao nia kunzi nu utongeela kupuma kihia ku Misri, shanga kulingile kuika pihi pakupi ni migulu a muhumba nuitkawaa nai kimihangile,' 41 Iti gwa ai azipilye ndama ku Sauli. 59 Nai atulaa akumukua i magwe, uStefano ai mahiku nanso nu kupumya isongelyo kung'wa nuanso u dudu hangi akiloeelya ku nsoko a mulimo nua Yesu, singiilya i nkolo ane.", 60 Akatugama nu kitanga mikono ao. 42 Kuiti Itunda ai uapiue nu kuinkiiilya ku luli lukulu, "Mukulu, leka kua ailya u mulandu uwu. ipoelye i nzota nia kilunde, anga nai ikilisigwe mu "Nai wakaligitya aya, akatinanga inkolo. mbugulu a anyakidagu, 'Itti, mampumilyaa unene i masongelyo a ikali nai muisinzile mi ibambazi ku matungo a myaka makumi anne, ito ni lang'wa israeli 43 Makigombaa i kitala nika kutankanila ni kang'wa Moleki ni inzota niang'wa Itunda refani, nu mululi ni mu uzipilye nu kuipoelya enso; hangi kumutwala kuli ikilo ni Babeli.' 44 aTata anyu ai akete i kitala nika kutankanila nika ukuiili mu ibambazi, anga Itunda nai ulagiyye nai utambue nu Musa, kina ukukizipya kumpyani a iko nai ukihengile. 45 Iki ingi kitala naiza a tata itu ku itungo ni lao, ai aletilwe mu ihi nu Joshua. Iki ai kipumie matungo nai ingie kusala u ingu naiza Itunda ai uazunsilye ze yakila u umoli nu a a tata itu. Iki ai kituile iti kupikiila luhiku u Daudi, 46 naiza ai uligilye u ugombigwa mu miho ang'wa Itunda; nu kulompa kuduma likalo kung'wa Itunda nuang'wa Yakobo. 47 Kuiti uSelemani ai umuzengee ito Itunda. 48 Ga ni iti Nukoli kigulya shanga wikiie mu mato nazengilwe ku mkono; iki iti anga u munyakidagu nai uligitye. 49 Ilunde ingi ituntu nilane nila ukulu, ni ihi ingi nkika a kuikila migulu ane. Ito la mpyani kii Mukunzengela?, uligitye Mukulu; ang'wi ingi pii i nkika ane na akusupilya? 50 Shanga mukono nuane ntitumile izi i intu yihi?" 51 Unye antu niakete nkingo

8 uSauli ai watulaa ukoli mu wigombya nua nsha akwe. luhiku nulanso papo nai wandilye kuaja nsuta ni itekeelo nai likoli ku Yerusalem; ni a huiili ihi nai asapatie mu isali nia Judea ni Samaria, kwaala i itumi. 2 Antu a kinyauwai ai amuikile uStefano nu kuzipilye u hongeelya ukulu migulya akwe. 3 Kuiti uSauli ai ulimeile nangaluu itekeelo. Ai ulongoe ito ku ito nu kuakweha kunzi asungu i agoha, nu kuagumila mu kadulumu. 4 Ahuilli naza atulaa asapatie ai akili akulutanantya u lukani. 5 uFilipo akasima mu kisali nika Samaria nu kumutanantya uKristo Yesu 6 Ze yakila i anyianza kija nu kihenga i ilingasiilyo nai witumile u Filipo; akaika ukendegeeli migulya a iko nai uligitye. 7 Kupuma papo i antu idu nai igulye, ahing'wi ai a apumile i antu kunu akulila ku luli lukulu, hangi idu nai akule igandi ni akitele ai agunilwe. 8 Hangi ai ukoli ulowa ukulu mu kisali. 9 Kuiti ai ukoli muntu ung'wi mu kisali nikanso i lina nilakwe Simioni, naiza watulaa ukitura ulogi; naza ai u utumie kua kuila i antu a ingu nua Samaria, itungo wazeligitya kina nuanso ingi muntu nua kusanigwa. 10 ia Samaria ihi puma nu muniino ga nu mukulu, akamutegeelya; akaligitya; "umuntu uyu igi iyo i ngulu ang'wa Itunda naiza ingi

mukulu." 11 Akamutegeelya, ku ndogoelyo wa akue mu mutuka nu kikie palung'wi nu ng'wenso. 32 Itungili ku itungo ilipu ku ulogi nuakwe. 12 Kuiti itungo nai ilundo nila ukilisigwa nai utuile ukulisoma uMuethiopia ahuiie kina uFilipo ai utanantilye migulya a utemi ingi ili, ai utongeeewe anga ng'waa nkolo kulongola nuang'wa Itunda nu migulya a lina nilang'wa Yesu ku usinziwo kusinzwa ai ukilagile ihi twii, shanga ai Kristo, ai ogigwe, agoha ku asungu. 13 Nu Simioni ukunukua ilangu nilakwe; 33 ku kinya uwai kakwe mukola ai uhuiie: ze yakila kogigwa, akalongoleka ulamuli nua kwe ai uehegigwe; Nyenya ukuganuila u kutula nu Filipo; nai wakihenga i ilingaasiylo nu ulelwa nuakwe? u likalo nulakte lahegigwe mihi." 34 ukuilwa nai watula ikitung'wa, ai ukuiwe. 14 Matungo i Uugwa u towashi akamukolya uFilipo, nu kuligitya, Itumi niaku Yerusalemu nai akija kina ku Samaria "nukulompile, ingi munyakidagu kii naiza utambuve asingiilya u lukani nulang'wa Itunda, aka alagiilya inkani niakwe, ingi kutula ng'wenso, ang'wi nia muntu uPetro nu Yohana. 15 Matungo nai atulaa akusima mungiiza?" 35 uFilipo ai wandilye kuligitya, ai wandilye aka alompeela; kina amusingiilye u Ng'wau Ng'welu. ku ukilisigwa uwu nuang'wa Isaya kumutanantilya 16 Kupikiila itungo nilanso, u Ng'wau Ng'welu ai nkani yang'wa Yesu 36 Aze akoli munzila, akapika watulaa wakili kuasimiila ga nung'wi ao; ai atulaa pa mazi, utowashi akaligitya, "Gozza, akoli i mazi ogigwa udu ku lina nila Mukulu uYesu. 17 Uugwa apa ntuni ni kikingie ndeke kogigwa", 37 (imakan uPetro nu Yohana aka aikiilya i mikono, ni enso aya, 'Iti gwa uMuethiopia akasukiilya, "nihuiie kina akasingiilya u Ng'wau Ng'welu. 18 Matungo uSimioni uYesu Kristo ingi ng'wana wang'wa Itunda." amutili nai wakihenga kina u Ng'wau Ng'welu wapumigwa mu mbugulu nia kali). Papo uMuethiopia akalagiilya kukiila kuikigwa i mikono ni itumi; akalowa kuinkiilya u mutuka wimike. 38 Ai alongoe mukati a mazi, mpia, 19 Akaligitya, "Ninkiilyi ingulu iyi, iti kila ni palung'wi uFilipo nu towashi, uFilipo akamoja. 39 nikamuikiilya u mukono wasingiilye u Ng'wau Ng'welu." Matungo nai akapuma mu mazi, Ng'wau Ng'welu 20 Kuiti uPetro akamutambula, i mpia niako palung'wi nua Mukulu akamutwala uFilipo kahelu; utowashi nu ewe ilimililee kuli, ku nsoko usigile kina i ipegwa ni shanga akamihenga, akalongola i nzila akwe waze ang'wa Itunda iligigwa ku mpia. 21 Umugila ipatyo ulumbiye. 40 Kuiti uFilipo akapumila ku Azolo, ai mu ikani ili, ku nsoko inkolo ako shanga ngoloku ukiile mu mukoa uwo nu kutanantya nkani ninza mu ntongeela ang'wa Itunda. 22 Iti gwa ile itunu u ubii isali yihi kupikiila nai wakapika ku Kaisaria.

nuako nu kumulompa Itunda kwaala ukulekelwa i masigo na munkolo ako. 23 Ku ndogoelyo kihenga ukoli mu uhungu nua uwai ni kitungo nika mulandu." 24 uSimioni akasukiilya nu kuligitya, "Mulompi uMukulu ku nsoko ane, ku nsoko i makani ihi ni mumaligitiilye ahumile kumpumila. 25 Matungo uPetro nu Yohana nai atula akuiila nu kutanantya u lukani nula Mukulu, ai asukile ku Yerusalemu ku nzila yiyo; ai atanantilye i nkani ninza mu ijji idu nia a Samaria. 26 Uugwa u malaika nua Mukulu akitambulya nu Filipo akaligitya, "Elye hangi ulongole takama mu nzila ni longoe pihia Yerusalemu kutunga ku Gaza." (Nzila iyi ikoli mu ibambazi). 27 Akelya nu kulongola. Goza, ai ukoli muntu nua ku Ethiopia, Towashi ukete uhumi ukulu pihia a kandase; malkia nua Ethiopia. Nai uikilwe migulya a itulyo nilakwe lihi; nu ng'wenso ai watulaa walongolaa ku Yerusalemu ki kumbika. 28 Ai watulaa ukusuka wikie mu mutuka nuakwe ukusoma mbugulu a munyakidagu ultiya. 29 Ng'wau Ng'welu akaligitya nu Filipo, "Humbeela pakupi nu mutuka uwu uambinkane nu wenso. 30 Iti gwa uFilipo akalongola i ntambo, akamija ukusoma mu mbugulu ang'wa Isaya; akaligitya, Itii, ulingile nu kukisoma?" 31 uMuethiopia akaligitya, "nikahuma uli muntu anga wahite kuntongeela?" Akamusinja uFilipo wanankile

Mukulu. 11 "uMukulu akamutambuila, "Nyansuka ku Kaisaria, nu kumutwala alongole ku Tarso. 31 ulongole mu kisali nikitangwaa Nyofu, nu mu ito Uugwa itekeelo lihi mu Uyahudi, Galilaya ni Samaria, nilang'wa Yuda ukolye muntu kupuma ku Tarso, ai latula nu ulyuuku, hangi likazengwa, nu kugenda nuitangwaa Sauli; ndogoelyo umoli ukulompa; 12 mu woa nua Mukulu ni ipoelya nila Ng'wau Ng'welu, hangi aza umihengile mu muloto u muntu i lina nilakwe itekeelo likakula ku kongeeleka ingele. 32 Uugwa ai Anania ukingila nu kumuikiilya i mikono migulya akwe upumie uPetro nai ukoli ukupilima pilima nkika yihii iti kina walije kihenga. 13 Kuiti u Anania akasukiilya, nia mukoa, aka asimilia ahuiili ni ikie mu kisali nika "Mukulu, njaa inkani nia muntu uyu ku antu idu, Lida. 33 Akamihenga kuko muntu ung'wi i lina nilakwe ku ngele kii nkuatendeela ubi i elu nia uko ku Ainea, muntu uyu watuilee mu ulili myaka munana; Yerusalem; 14 Apa ukete u uhumi kupuma kung'wa ndogoelyo ai watulaa kitele. 34 uPetro akamuila, kuhani nu mukulu kumuamba kila ung'wi nuenda "Ainea, uYesu Kristo akugune; Uka hangi witandikilye litanga i lina nilako. 15 Kuiti uMukulu akamutambuila, u ulili nuako," Nkua yiyo akauka. 35 Ni atu ihi nai ikie "Longola, ku ndogoelyo nuango ingi kiseme kihoilwe ku Lida ni Sharoni nai amihengile u muntu uyo, ai kitolane, walihole ilina nilane ntongeela a anyaingu ni amupilukie u Mukulu. 36 Ai akoli nu mumanyisigwa a temi ni ana a Israeli. 16 Ndogoelyo nikamulagiila nili Yafa nuitangwaa Tabitha, niiza limpyanigwe anga idu nakumutulika kagigwa ku nsoko a lina nilane." 17 "Dorcus." Uyu musungu ai wizue mulimo ukende ni uAnania akalongola, akingila umo mito; Akamu ikiiilya ntendo nia ukendepwa nai witumaa ku a ula. 37 Ai i mikono akaligitya, Munya ndugu Sauli, uMukulu ipumie mu mahiku nanso ai ulwae nu kusha; nai uYesu, naza ukupumie mu nzila naza watulaa amukalalya, ai amunankiye shumba nika migulya nu upembilye, undagiyye ulije kihenga hangi wizuligwe u kumulalisha. 38 Ku iti i Linda ai atulaa pakupi ni Yafa, Ng'wau Ng'welu. 18 Kupumpugiilya ikagwa kupuma ni amanyisigwa ai igulye kina uPetro ai ukoli kuko, ai mu miho akwe intu anga makulugamba, akalija a alagiyye antu abiili kitalakwe, aze musinja, "Pembya kihenga, akimika, akogigwa; akalya indya nu kulija kitaitu bila kutinia." 39 uPetro akauka nu kuhega ingulu. 19 Akikie palung'wi ni amanyisigwa uko ku palung'wi ni enso. Nai wakapika, ai amuletile mu Dameski ku mahiku idu. 20 Matungo yayo yaayo shumba nika migulya. Ni ahimbi ihi ai imikile pakupi akamutanantya uYesu mu matekeelo, azeligitya kina nu ng'wenso azelila, azemulagiila ia mujulungu ni u ng'wenso ingi ng'wana wang'wa Itunda. 21 Hangi ang'wenda naza uDorcus ai uahilitiye itungo nai ukoli ihi nai igulye ai akiwe nu kuligitya, "Shanga yuyu nai palung'wi ni enso. 40 uPetro aka apumya ihi kunzi a uabipilye ihi nai itangile i lina ili uko ku Yerusalem? shumba, akatugama akalompa, uugwa akaupilukila Hangi apa aza uzile ku isigo nila kuatunga nu kuatwala u muili, akaligitya, "Tabitha, uka." Akalugula i miho ku akuhani." 22 Kuiti uSauli ai uaiigwe kutanantya nu akwe hangi nai wakamihenga uPetro akikie pihi. kuatenda i Ayahudi nai ikie ku Dameski ahalinkanilwe 41 Uugwa uPetro akaminkiilya u mukono nuakwe nu ku kaminkiilya nia kina uyu yuyo Kristo. 23 Ze akamunyansula, hangi nai wakaitanga i ahuiili ni yakila mahiku idu, Ayahudi akaika ulamuli palung'wi ahimbi, akainkiilya kitalao aze mupanga. 42 Ikani iti amubulage. 24 Kuiti isigo lao likakumuka kung'wa ili likakumuka i Yafa ihi, ni antu idu akamuhuiila Sauli. Akamutugila pa mumpita mung'wi nu utiku alije uMukulu. 43 Ai ipumie uPetro akikie mahiku idu ku kumubulaga. 25 Kuiti amanyisigwa akwe akamuhola Yafa palung'wi ni muntu nuitangwaa Simioni, muzipyaa utiku akamusimya kukiila mi ikiligo, akamusimya pihinili.

26 Nu Sauli nai wapika ku Yerusalem, ai ugemile kihanguila ni amanyisigwa; kuiti ai atulaa akumogopa, shanga akahuiila kina ung'wenso ingi mumanyisigwa. 27 Kuiti uBarnaba akamuhola nu kumutwala ku itumi, Nu kuaganuila kinyauli uSauli ai umuine u Mukulu mu nzila nu Mukulu nai uligitilye nu ng'wenso, ni kinyauli uSauli nai utanantilye ku ukamatiku ku lina nilang'wa Yesu uko ku Dameski. 28 Ai utankanile ni enso nai akingila nu kupuma ku Yerusalem. Akitunta ku ukamatiku ku lina nila Mukulu uYesu, 29 azikolenkeelya ni Ayahudi nia Kiyunani, kuiti azegema nkua ku nkua kumubulaga. 30 Matungo ia luna nai alinga ikani nilanso, akamuhola kupika

10 Ai ukoli nu muntu nua kitungaa mu kisali nika ku Kaisaria, lina nilakwe ai witangwaa Kornelio, ai mukulu wi idale nila Kiitalia. 2 Ai watulaa mukulya Itunda hangi ai umukuiye Itunda ni ito nilakwe lihi; ai upumilye mpia idu ku Ayahudi hangi ai ulompile kung'wa Itunda mahiku ihi. 3 Matungo a saa kenda nia mung'wi, akihenga muloto Malaika nuang'wa Itunda upembilye kitalakwe. uMalaika akamutambuila, "Kornelio! 4 uKornelio akamugoza u malaika hangi ai ukete u woa ukulu nangaluu akaligitya "Iki ki ntuni mukulu?" uMalaika akamutambuila "Malompi ako ni masongelyo ako ku aula yanakilaa migulya anga

ukimbukiilyi mu umoli nuang'wa Itunda." 5 Itungili akwe ni ahumba uya akwe nia pakupi. 25 Matungo lagiilya i antu alongole ikisali nika Yafa kumuleta uPetro nai ukigila mukati, uKornelio akamusingiilya mutu ung'wi nuitangwaa Simioni naiza witangwa ga nu kutuna kupika pih mu migulu akwe ku ikulyo. 26 ni Petro. 6 Wikiie hangi munonia ndili nuitangwaa Kuiti uPetro akamunyansula nu kuligitya "Imike; ga nu Simioni naiza ito nilakwe likoli mpelo a lizi." 7 Ze nene mukola ingi ni bina adamu." 27 Matungo uPetro yakilaa uMalaika nai watula ukuligitya nu ng'wenso aze ukoli ukitambuila nu ng'wenso, ai ulongoe mu kuhega, uKornelio akaitanga i anyamulimo ni a mito ito akahanga i antu ilundiila palung'wi. 28 Aka aila, nilakwe abiili, nu a asikali nai watulaa ukumukulya Unyenye akola mulingile kina shanga ilagiilyo nila Itunda pa kati a asikali nai atulaa akumuaiilya. 8 Ayahudi kihanguila ang'wi kugendeelwa nu mutu uKornelio ai uatambuie ihi nai apumie nu kualagiilya ku niiza shanga nua ingu uwu. Kuiti Itunda undagie Yafa. 9 Luhiku nai lutyatile itungo nila saa mutandatu unene kina shanga ntakiwe kumitanga mutu wihi aze amoli mu nzila hangi ahumbeela mu kisali, uPetro ingi muzung'waa ang'wi mushapu. 29 Hangi yiyo akanankila migulya mu kitala kulompa. 10 Ga ni ndogoelyo mpembilye bila kikungumya, nai ndagiigwe hangi akatula ni nzala nu kusiga i kintu ka kulya, kuiti ku nsoko a iko. Kululo numukolye ku niki mulagiigwe itungo i antu akuluga indya, akalagiilwa muloto, 11 ku nsoko ane." 30 uKornelio akaligitya, "Mahiku anne akihenga ilunde luluguka ni kiseme kikusima ni kintu nakiile, itungo anga lili aza nkoli kulompa itungo kituunga anga ng'wenda mukulu ukusima pih mu nila saa kenda mung'wi mukati ito nilane; Nihenga mahalu mu nkigo niakwe yihi inne. 12 Mukati akwe ai ntogeela ane mutu wimikile ukete ni ang'wenda elu. ikoli mpyani yihi nia ikali ni ikete miguluinne nizi ni 31 Akantambuila. "Kornelio malompi ako igigwa nu yagulaa migulya a mahalu, ni nyunyi nia milunde. 13 Itunda, ni masongelyo ako ku aula yatulaa ukimbukiilyi Hangi luli lukaligitya kitalakwe, "Uka, Petro sinza nu ntongeela ang'wa Itunda. 32 Kululo lagiilya mutu ku nkulya." 14 Kuiti uPetro akaligitya "Shanga iti, Mukulu Yafa nu kumitanga mutu ung'wi nuitangwaa Simioni ku nsoko nkili nkaye kulya kintu kihni kizumi hangi waze kitalako, naiza hangi witangwaa Petro. naizaa kishapu. 15 Kuiti u luli lukapembaya kitalakwe hangi ku wikiie ku muzipya ndili ung'wi nuitangwaa Simioni nkua akabiili "Nukeilye Itunda leka kukturanga kizumi naiza ito nilakwe likoli mu mpelo a lizi. 33 (Komaniilya; ang'wi ki shapu." 16 Iki ai kipumie nkua itaatu, ni U lukiili ulu, Nu ng'wenso nuikapemya ukuligitya nu kiseme iko kikatula kaholwaa hangi milunde. 17 Ni nyenye," umutule mu ukilisigwa nua kali.) 34 Uugwa matungo uPetro aze ukoli mu uhalinkanilwa migulya uPetro akalugula u mulomo nuakwe nuku ligitya "Tai, a muloto nuanso ndogoelyo akwe ntuni, Goza, antu nahuila kina Itunda shanga uhumile kutula nu ukuili. nai atulaa alagiigwe nu Kornelio akimika ntongeela 35 Badala akwe, kila ingu u mutu wihi nuimukulyaa a mumpita, azekolya i nzila a kulongola mu ito. nu kituma i ntendo nia tai ane ugombekile kitalakwe. 18 Hangi akitanga nu ku kolya anga ize uSimioni 36 Ulingile u lukani nai u upimilye ku antu a Isreli, nai nuitangwaa ga ni Petro anga ize ai watulaa wkiie watulaa ukutanantya lukani nu lukende nula ulyuu pang'wanso. 19 Itungo nilanso uPetro nai watulaa kukiila Yesu Kristo naiza Mukulu nua ihi - 37 nu ukusiga migulya a uwo u muloto, Ng'wau Ng'welu nyenye akola mulingile i kintu nai kipumie, naiza akaligitya nu ng'wenso, 20 "Uka hangi usime pih kipumie ku Yudea ihi hangi ai landiye ku Galilaya, ze nu kulongola ni enso. Leka kitumba kulongola ni yzkilaa u wogigwa naza uYohana ai utanantilye. 38 i enso, ku nsoko nialagiilye." 21 uPetro akasima pih kintu nai katulaa kimutule uYesu Kristo iti Itunda nai kitalao nu kuligitya, "Unene yuyo ni mukumuduma. umukie i makuta ku Ng'wau Ng'welu nu ku ngulu. Ai Ku niki mupembilye?" 22 Akaligitya, "Akida ung'wi ulongoe nukitura u ukende nu kuaguna ihi naiagigwe i lina nilakwe Kornelio, mutu nua tai ane hangi nu mulugu, ku nsoko Itunda ai watulaa palung'wi wilowaa kumukulya Itunda, ni antu imutambulaa nu ng'wenso. 39 Usese ingi akuiili a makani ihi nai ikende mu ingu wihi nua Ayahudi, utambuiwe nu witumile mi ihi nia Uyahudi nu mu Yerusalem- uyu malaika nuang'wa Itunda ku ulagiilya iti ulongole mi ito ingi Yesu nai amubulagile nu kumutumbika mikota. nilakwe, iti wije u lukani kupuma kitalako." 23 uPetro 40 Uyu mutu wang'wa Itunda nai umiukilye luhiku aka asingiilya kingila mukati nu kikie palung'wi nu nula kataatu nu kuminkiilya kukumuka, shanga ku ng'wenso. Kidau dau nai kityatile akauka akalongola antu ihi, kuiti ku akuiili nai aholanigwe ze ikili ni palung'wi ni enso, nianya ndugu asheenyu kupuma Itunda. 41 -usese akola, nai kalyaa nu ng'wenso ku Yafa akityata nu ng'wenso. 24 Luhiku nai lutyatile nu kung'waa nu ng'wenso ze yakilaa kiuka kupuma ai azile ku Kaisaria. Nu Kornelio ai ukoli ualindie; ku ashi. 42 Ukulagiilye kutanantya ku antu nu ku hangi ai watulaa waitanga palung'wi anya ndugu kuiila kina uyu yuyo naiza Itunda ai umuholaniye

kutula mulamuli nua nia panga nawa niakule. 43 Mu ai wogilye ku mazi, kuiti mukoja ku Ng'wau Ng'welu." ng'wenso anyakidagu ihi akuiile, iti kina kila nukuhuila 17 Hangi anga Itunda upumilye isongelyo aŋa nai mu ng'wenso ukusingiilya ulekelwa nua mulandu ukinkiiye usese nai kumukuiye u Mukulu uYesu kukiila i lina nilakwe." 44 Matungo uPetro ulongolekile Kristo, unene ingi nyenyo, kina nihume kumukingila kuligitya aya, Ng'wau Ng'welu akaizulya ihi nai atulaa Itunda? 18 Nai akija imakani aya, shanga ikasusha, ila akutegeelya u lukani nulakwe. 45 Antu awo niatulikile akamulumbiliya Itunda nu kuligitya, Itunda upumilye ni idale nila ahuiili nai atawé ikidamu- awo ihi nai azile ila itunu kunsoko ni awa anyaingu ga." 19 Uugwa nu Petro- ai akuiwe, ku nsoko a kipegwa nika Ng'wau ahuiili naza u Iwago ai landiiye mu nsha ang'wa Ng'welu nai uhunuwe ga nuku anyaingu. 46 Ku nsoko Stephano ai asapatie kupuma ku Yerusalem- ahuiili ai igule awa anyaingu akutambula ku ntambu ingiiza 20 Kuiti ang'wi ao ingi antu kupuma ku Kipro ni nu kumukulya Itunda. uPetro akasukiilya. 47 "Ukolii Antiokia. Ai a atambuie kutula lukani lang'wa Yesu muntu wihi uhumile kugilya i mazi iti i antu aleke wing'wene ku Ayahudi nu sese ku maya nului wihi. kogigwa, Antu awa amusingiilya uNg'wau Ng'welu 21 Nu mukono nua Mukulu ai watulaa palung'wi ni enso, ni antu idu anga usese?" 48 Uugwa akalagiilya ogigwe ku lina nilang'wa Yesu Kristo. Panya mbele akamulompa wikiie nienso ku mahiku kituunga.

11 Itumi ni anya ndugu awo nai akoli uko ku Yudea nai igulye kina anyaingu alusingiilya u lukani nulang'wa Itunda. 2 uPetro nai wakiza uko kuYerusalem, idale ilo nila antu nai atalwa ikidamu akandyu ku musosha, Azeligitya, 3 "Wa ambinkana nia antu nishanga atawé ikidamu nu kulya niensol!" 4 Kuiti uPetro ai wandilye kuganula i kintu mu kati; azeligitya, 5 "Aza nkoli kulompa mu kisali nika Yafa, nihenga muloto nua kiseme kikusima pihi anga ng'wenda mukulu ukusima kupuma mi ilunde ku nkigo niakwe inne. kikasima kitalane. 6 Nikakigoza nu kusiga migulya akwe. Nikihenga ikali nia migulu inne niyikie mi ihi, ni ikali nia mihaka ni ikali ni yagulaa ni nyunyi nia kilunde. 7 Uugwa nikija luli lukuligitya nu nene, "Uka, Petro, sinza hangi ulye!" 8 Nikaligitya, "Shanga uu, Mukulu, mu mulomo nuane shanga yakaiyee kingila kintu kihii ni shanga keigwe ang'wi kishapu" 9 Kuiti u luli lukansukiilya hangi kupuma kilunde, iko Itunda nukitanantilye kutula ingi kelu, leka kukturanga ingi kizung'wa, 10 Iki ai kipumie nkua itaatu, ni kila kintu kikaholwa kilunde hangi. 11 Goza, itungo nilanso antu a taatu ai atulaa imikile ntongeela ito ilo nai kumoli; alagiigwe kupuma ku Kaisaria kupembya kitalane. 12 Ng'wau Ng'welu akantambula kulongola nienso, hangi ndeke kuhutana nienso. Awa agoha ni mu tandatu akalongola palung'wi nu nene hangi ai kulongoe mi ito nila muntu ung'wi. 13 Ai ukutambuie iti nai umihengile u malaika wimikile mukati ito nilakwe azeligitya, "Ndagiilye ku Yafa numulete uSimioni niiza ilina nilakwe i lulya ingi Petro. 14 Ukuligitya u lukani kitalako mu uwu ukugunika uewe ni ito nilako lihi." 15 Nai nandilye kuligitya nienso, Ng'wau Ng'welu wakiza migulya ao anga kitaitu u ng'wandyo. 16 Nkimbukile i makani a Mukulu, nai uligitile, "uYohana

awa akalongola kaheelu, kupikiila ku Foinike, Kipro ni Antiokia. Ai a atambuie kutula lukani lang'wa Yesu Krene, ai azile ku Antiokia nu kuligitya ni Ayunani nu kumutanantya uMukulu uYesu. 21 Nu mukono nua Mukulu ai watulaa palung'wi ni enso, ni antu idu akahuila nu kumupilukila uMukulu. 22 Makani ao akapika mu akutwi ni i tekeelo nila ku Yerusalem; hangi akamulagiilya uBarnaba walongole kupikiila ku Antiokia. 23 Nai wakapembya nu kihenga i peggwa niang'wa Itunda ai wiloise; nu kua kinyila ihi kusaga nu Mukulu mu nkolo niao. 24 Ku nsoko ai watulaa muntu mukende hangi wizuiwe nu Ng'wau Ng'welu nu u huilli ni antu idu akongeeleka mu Mukulu. 25 Panyambele, uBarnaba ai ulongoe ku Tarso kumihenga uSauli. 26 Nai wakamulija, akamuleta ku Antiokia. Ikatula ku ng'waka wihi akilundiila palung'wi ni itekeelo nu kuamanyisa antu idu. Ni amanyisigwa akitangwa akristo ku nkua a ng'wandyo uko ku Antiokia. 27 Nu mu mahiku aya anyakidagu akasima kupuma ku Yerusalem kupikiila ku Antiokia. 28 Ung'wi ao ingi Agapo uu lina lakwe, akimika aze ulagiwe nu Ng'wa Ng'welu kina nzala ntaki ikupumila mu unkumbigulu wihi. Iki ai kipumie itungo nula mahiku ang'wa Klaudio. 29 Ku lulo, amanyisigwa, kila ung'wi nai ukendepilwe. ai alamue kutwala u ailiya ku anyandugu niakoli ku Uyahudi. 30 Ai itumile iti; Ai atumile i mpia ku mukono wan'gwa Barnaba nu Sauli.

12 Itungo nilanso mutemi uHerode wakagoola u mukono nuakwe ku ang'wi a awo niapumile mu milundo iti kuaja. 2 Akamubulaga uYakobo muluna wang'wa Yohana ku mpanga. 3 Ze yakilaa kihenga kina ia loile i Ayahudi, akamuamba nu Petro hangi. Iki ai katulaa itungo nila mikate nishanga i gahiigwe. 4 Nai wamuamba, akamuika mu kadulumu nu kuika madale anne a asikali iti kumusunja, ai usigiiye kumutwala ku antu ze yakilaa u luhiku nula kusupya. 5 uPetro wakaikwa mu kadulumu, kuiti i malompi akitung'wa ku ngulu ni ilundo ku nsoko akwe kung'wa Itunda. 6 Utiku ze ikili uHerode wakili kulongola kumupumya, Utiku

nuanso uPetro ai watulaa ulae pakati a asikali abiili, kitemi, nu kuatanantilya. 22 Antu akakua iyogo, waze utungilwe ni minyororo i biili, ni asunja ntongeela "Ulu ingi luli lang'wa Itunda iti shanga luli lang'wa a mumpita ai atulaa akusunja i kadulumu. 7 Goza, u malaika nua Mukulu kupumpugiilya wakamupumila nu welu ukelya mukati. Akamukua uPetro mu lubalu nu kumuusha wazeligitya, "Kaya uka." uugwa i minyororo nai watulaa utungilwe ikatunguka kupuma mu mikono akwe. 8 uMalaika akamuila, "Tugala i ang'wenda ako hangi tugala i ilatu niako." uPetro akituma uu. uMalaika akamutambuila, Tugala u ng'wenda nuako hangi untyate." 9 Iti gwa uPetro akamutuya uMalaika nu kupuma kunzi. Shanga ai uhuiie nai kitumilwe nu Malaika anga ize ka tai. Ai usigile ukihenga muloto. 10 Ze yakilaat kukila i sunjo nila ng'wandyo nili nila kabiili, akapika mu mumpita nua shuma nua kingiili kulongola mu kisali, ukaluguka u wenso ku nsoko ao. Akapuma kunzi akasima mu isali, nkua uMalaika akamuleka. 11 uPetro nai wakilinga, akaligitya, "Itungili nahuiila kina uMukulu aza umulagiyye umalaika nuakwe iti kumpumya mu mikono ang'wa Herode; nu ku masigo a antu idu ni a Ayahudi." 12 Ze yakilaat kulinga aya, wakiza mu ito nilang'wa Mariamu nyinya nuakwe uYohana niiza Marko; Akristo idu ai ilundie akulompa. 13 Nai wakapindula pa mumpia nua kukingga, munyamulimo ung'wi munaanso nuitangwaa Roda wakapembya kulugula. 14 Nai wakalinga ingi luli lang'wa Petro, ku ulowa akaleng'wa ku ulugula u mumpita; badala akwe akamanka mukati a shumba; nu kuapikilya kina uPetro wimikile ntongeela a mumpita. 15 Iti gwa, Akaligitya kitalakwe, "Uewe wi muhalii" kuiti ai ukomangiie kina itai ingi ng'wenso. Akaligitya "Uyu ingi malaika nuakwe." 16 Kuiti uPetro ai ulongolekile kupindula, hangi nai alugue u mulango, akamihenga nu kukuilwa nanguluu. uPetro aka akilaja ku mukono ihi twii nu kuatambuila kinya uli uMukulu naza umupumilye kupuma mukadulumu. wakaligitya. 17 Apikilyi i makani aya uYakobo ni aluna akwe." Uugwa akahega akalongola nkika ingiiza. 18 Nai ikatula mung'wi, ikatula nu ukia ukulu kati a asikali, kutulikana ni naikipumie kung'wa Petro. 19 Ze yakilaat u Herode kumuduma hangi shanga wakamihenga wakaakolya i asunja nu kulagiilya abulagwe. Akalongola kupuma ku Uyahudi nu kipikiila ku Kaisaria nu kikie kuko. 20 uHerode ai watulaa ni ikuo migulya a antu a Tiro ni Sidoni. Akalongola ku palung'wi kitalakwe. Akatula ni kihumbashuya nu Blasto mu ailyaa nua mutemi, iti wa a ailye. Uugwa akalompa u ulyuuku, ku nsoko ihi ao ai isingiyye indya kupuma mi ihi a mutemi. 21 Luhiku nai lusigiwe uHerode ai utugae ang'wenda a kitemi nu kikie mi ituntu ni lakwe nila

kitemi, nu kuatanantilya. 22 Antu akakua iyogo, bina adamu!" 23 Itungo kupumpugiilya umalaika akamukua, ku nsoko ai watulaa shanga uminkiiye Itunda ikulyo; akaligwa ni makindi nu kusha. 24 Kuiti lukani lang'wa Itunda likakula nu kusapatila. 25 Ze yakilaat u Barnaba nu Sauli kukondeelya u uailya nuao akapuma pang'wando akasuka ku Yerusalem, akamuhola nu Yohana naiza i lina nila kulelwa ingi Marko.

13 Itungili mi itekeelo nila ku Antioquia, ai akoli ang'wi a anyakidagu ni a ng'walimu. Ai atulaa Barnaba, Simioni (nai witang'waa Nigeri), Lukio nua ku Krene, Manaeni (muluna ni shanga nua sakami nuang'wa Herode mutongeeli nua mukoa), nu Sauli. 2 Nai atulaa akumukulya uMukulu nu kudila kulya, uNg'wau Ng'welu ai uligitiyle, "Nkomatuilyi kumpelo uBarnaba nu Sauli, itume u mulimo naza ni itangie" 3 Ze yakilaat itekeelo kudila kulya, kulompa, nu kuika i mikono ao migulya a antu awa, aka aleka alongole. 4 Ku lulo uBarnaba nu Sauli ai amukuiye u Ng'wau Ng'welu nu kusima kutunga ku Seleukia; Kupuma kung'wando ai atungile u muhinzo mu luzi kutunga i kizonzo nika Kipro. 5 Nai akatula mu kisali nika Salami, Ai alutanantilye u lukani nulang'wa Itunda mu matekeelo a Ayahudi. Ai atulaa palung'wi ga nu Yohana Marko anga muailya nuao. 6 Nai akalongola mu kizonzo kihi kupikiila ku Pafo, ai ahangile mutu nua kituunga mulogi, Muyahudi munyakidagu nua uteele, naiza i lina nilakwe ai latulaa Bar Yesu. 7 uMulogi uyu ai wihangue nu Lawi Sergio Paulus, nai watulaa mutu munyamahala. Mutu uyu ai uanile uBarnaba nu Sauli, ku nsoko ai uloilwe kija u lukani nulang'wa Itunda. 8 Kuiti Elima "uyo u mulogi" (iti uu i lina nilkwe nai limpyanigwe) ai ua kingie, ai ugemile kumupiula uyo u liwali wapume mu uhuili. 9 Kuiti uSauli nai witangwa Paulo, ai watulaa wizuiwgwe u Ng'wau Ng'welu, akamukunkuila i miho 10 nu kuligitya "Uewe ng'wana nua mulugu, wizuiwgwe ni mpyani yihi nia uteele nu unyeku. U ewe ingi wi mulugu nua kia mpyani nia tai ane. Shanga ukuleka kuipiila i nzila nia Mukulu, ni igolokile, itii ukuhuma? 11 "Itungili goza, u mukono nua Mukulu ukoli migulya ako, hangi ukutula wi mupoku. Shanga ukihenga ilyoa ku itungo" nkua ing'wi ikunguguu ni kiti ai igwie migulya a Elimas; akandya kupilima papo wazelompa antu amutongeelle kumuamba u mukono. 12 Ze yakilaat u liwali kihenga nai kipumie, ai uhuiie, ku nsoko ai ukuwe ku umanyisigwa kutula Mukulu. 13 Itungili uPaulo ni ahumbauya akwe ai alongoe muhinzo

mu mazi kupuma ku Pafo hangi akapika ku Perge 31 Ai wigeelekile ku mahiku idu ku awo nai alongoe mu Pamfilia. Kuiti uYohana ai ua lekile nu kusuka palung'wi nu ng'wenso kupuma ku Galilaya kulongola ku Yerusalem. 14 uPaulo ni ahumbauya akwe ai ku Yerusalem, Antu awa itungili ingi akuiili nia antu. atungile u muhinzo kupuma ku Perge nu kupika ku 32 Iti gwa ku umuletelaka nkani ni nkende kutula ilago Antioquia ku Pisidia. Uko ai alongoe mi itekeelo nai inkiigwe i isekulu itu. 33 Itunda ai uikile imalago luhiku nula kusupya nu kikie pih. 15 Ze yakilaaya aya kitaitu, ana ao, mu nilanso ai umiukilye uYesu nu kusoma i ilagiilyo nu unyakidagu, atongeeli ni itekeelo kumususha hangi mu upanga. Ili ga likilisigwe mu ai ualagiye utung'waa wazelimitya, "Anya ndugu, malumbiilyo a kabiili; 'Uewe ingi ng'wana nuane, lelo anga ize mukete u utuung'wa nua kuhumya insula natulaa ni Tata nuako,' 34 Ga ni kutula i tai ingi kina ai antu apa, muligitye." 16 Ku lulo uPaulo ai wimikile nu umiukilye kupuma kuashi iti kina muili nuakwe uleke kuanyansuila u mukono; ai uligitye, "Itunja a ku Israeli kubipa, uligitye iti; 'Nikakinkiliya u welu nu ukende nu nyenye ni mimukulya Itunda, tegeelyi. 17 Itunda kulu kuulu nuang'wa Daudi.' 35 Iyi yiyo nsoko waligitya nua awa i antu nia Israeli ai uaholaniye i a tata itu nu ga mu malumbiilyo ni ma ngiiza, 'Shanga ukulekela u kuazipya antu idu nai ikie mi ihi a Misri, nu ku mukono ng'welu nuako kihenga i kiolu.' 36 Ku nsoko ze yakilaaya nuakwe kunyansuila ai uatongee kunzi akwe. 18 u Daudi ku uaiilya u ulowa nuang'wa Itunda mu ulelwa Ku myaka makumi anne i uagigimiye mi ibambazi. nuakwe, ai ulae, akalalikigwa palung'wi ni a tata akwe, 19 Ze yakilaaya kumabipya i maingu mutandatu mi ihi hangi ai uihengile ubipigwa. 37 Kuiti nai wiukigwe a Kanaani, ai uinkiiye i antu itu ihi ao ku usali. 20 nu Itunda shanga ai uihengile ubipigwa. 38 Iti gwa Maintu aya ihi ai apumie ikilo i myaka magana anne ni ilingike kitalanyu, anya ndugu, ku kiila muntu uyu, ni makumi a taano. Ze yakilaaya i intu izi yihi, Itunda ai ulekelwa nua milandu watanantigwa. 39 Ku nuanso uinkiiye alamuli kupikiila uSamweli munyakidagu. 21 kila nu uhuiiye wia iligwaa tai ane ni makani ihi niiza Ze yakilaaya, antu ai alompile u mutemi, iti Itunda ilagiilyo nilang'wa Musa shanga ai lizee inkiilya i tai ai uinkiiye uSauli ng'wana wang'wa Kushi, muntu ane. 40 Iti gwa ila tulii miakendegeeli kina i kintu nai nua ndugu ang'wa Benjameni, kutula mutemi ku akiganue i anyakidagu kileke kupumila kitalanyu; 41 myaka makumi anne, 22 Uugwa ze yakilaaya Itunda Goza, unye adi ni mimelaa, hangi mende mukuilwe akamuheja mu utemi akamunyansula uDaudi kutula hangi mende mulimiligwe; ku iti kituma u mulimo mutemi nuao. Ai ituile ingi kutula uDaudi kina Itunda ai mu mahiku anyu, Mulimo niiza shanga muhumile uligitye, 'Namulijaa uDaudi ng'wana nuang'wa Yesu ku uhuiila, anga ga nu muntu wikumuganuila.' 42 kutula muntu nuiloeigwe ni nkolo ane; naiza ukituma Matungo uPaulo nu Barnaba nai akahega, antu aka kila ikintu nikindoile,' 23 Kupuma mu ndugu a muntu alompa aligitye i makani aya luhiku nula kusupya uyu Itunda umiletee i Israeli muguni, uYesu, anga nu luzile. 43 Matungo ianza nili tekeelo nai likaula, nai ulagile kituma. 24 Ili landiiye kupumila, ze ikili Ayahudi idu ni aokole akomu ai a atyatille uPaulo nu uYesu kupembya, uYohana ng'wandyo ai utanantilye wogigwa nua kila itunu ku antu ihi nia Israeli. 25 Nu ng'wenso uYohana nai wakatula ukumailya mulimo nuakwe, ai uligitye, 'Musigile unene ni nyenye? kija i lukani lang'wa Itunda. 45 Ayahudi nai akihenga unene shanga ingi uyo. Kuiti tegeelyi, nupembilye kituli kane, nimugila u uhumi nua kutolya i ilatu nia migulu akwe,' 26 Anyandugu, Ana andugu ang'wa Abrahamu, ni awo naza mu kati anyu mi mipoelya Itunda, ingi ku nsoko itu kina ikani nila ugunwa ilagiigwe. 27 Ku awo ni ikie ku Yerusalem, ni atemi ao, shanga ai amulingile ku kulu kuulu, ni ang'wi shanga ai alulingle u lukani nula anyakidagu naza lisong'wa kila luhiku nula kusupya; ku lulo ai apikiiye u lukani nula anyakidagu ku kumulamula insha uYesu. 28 Anga itule shanga ai aligilye i nsoko ni nziza ku nsha mukati akwe, ai amulompile uPilate wamubulage. 29 Nai akamata imakani ihi nai akilisigwe kutula nuanso, ai amusimiliye kupuma mikota nu kumulalya mu (aiōnios g166) 49 Lukani nula Mukulu ai lenee ihi ihi 50 kibilla. 30 Kuiti Itunda akamiausha kupuma mu ashi, Kuiti Ayahudi ai a asingilye nai ipumilye ni asungu

ni angulu, ga ni atongeeli a kisali. Aya ai akinyie u kugenda mu nzila niao akola. 17 Kuiti ikili, shanga lwago kung'wa Paulo nu Barnaba hangi ai a agumile ai uhengile bila mukuili, mu nilanso ai witumile iziza kunzi a mimbii nia kisali. 51 Kuiti uPaulo nu Barnaba hangi akainkiilya i mbula kupuma kilunde ni matungo a maogola, wazeizulya i nkolo nianyu ku ndyu nu ulowa." 18 Ga nu ku makani aya, uPaulo nu Barnaba ai izuiwe nu ulowa palung'wi nu Ng'wau Ng'welu.

14 Ikapumila mukati a Ikonia kina uPaulo nu Barnaba ai ingie palung'wi mukati i tekeelo nila Ayahudi nu kutambula kinya iti idale ikulu nila antu a Ayahudi ni Ayunani nai ahuiie. 2 Kuiti Ayahudi nishanga ai akyiye ai a akinyie i mahala ianyaingu nu kuatenda kutula abii kuaanya ndugu. 3 Ku lulo ai ikiie kuko ku itungo ilipu, azeligitia ku ukamatiku ku gulu nia Mukulu, kunu wazepumya u kaminkiiya kutula lukani nula ukende nuakwe. Ai witumile iti ku kupumya ilingasiyo nu ukuiwla yitung'we ku mikono a Paulo nu Barnaba. 4 Kuiti kianza kikulu nika kisali kikagalanuka; ang'wi a antu akatula palung'wi ni Ayahudi, ni ang'wi palung'wi ni itumi. 5 Matungo anyaingu ni Ayahudi nai agemile kuapema i atongeeli ao kuatendeela ubi nu kuatulanga i magwe uPaulo nu Barnaba, 6 Akalilinga nilanso nu kumankiila mu isali nia Likaonia, Listra ni Derbe ni nkika ni ipilimikiyye pang'wano, 7 nu kung'wano ai atanantilye i nkani niza. 8 Nu kung'wano ku Listra ai ukoli nu muntu ung'wi nai wikiie, ai mugila ingulu mu migulu akwe, mulema kupuma munda ang'wa nyinya nuakwe, wakili wakaye kugenda. 9 uMuntu uyu ai umigulye uPaulo ukaligitia. uPaulo akamukunkuila imiho nu kumihenga kina ai watulaa nu uhuili nua kugunwa. 10 Iti gwa ai ulugitilye kitalakwe ku luli nula migulya, "Imike ku migulu ako" Nu muntu uyo ai uputile migulya nu kandyu kugenda. 11 lumbi nai lihengile nai ukitumile uPaulo, ai anyansue i nduli niao, azeligitia mu luli nula Kilikaonia, "alungu akusimila ku mpyani a ki ana adamu." 12 Ai amitangile u Barnaba "Zeu," nu Paulo "Herme" ku nsoko ai watulaa mutambuli nu mukulu. 13 uKuhani nua Zeu, naiza itekeelo nilakwe ai latulaa kunzi a kisali, ai uletile muzagamba nua ng'ombe nu muntungi nua ulua kupikiila mu mumpita nua kisali, uNg'wenso ni iumbi ai aloilwe kupumya isongelyo. 14 Kuiti i itumi, uBarnaba nu Paulo, nai akalija ili, akatamulania i ang'wenda ao nu ku ukau akalongola kunzi mi iumbi, azelila 15 nu kuligitia, "U nyenye antu, ku niki mukituma imakani aya? Nu sese ga ki ana adamu ni akete i kwai anga ni kanyu Ku umuletela nkani ni nkende, kina mupiluke kupuma mu intu izi ni shanga izepile nu kumutunga Itunda nuii mupanga, nai u umbile ilunde, ihi nu lizi ni kila intu ni imoli. 16 Mu matungo nakiile, ai ualekee i anyaingu

ku lwago ai aligiye iumbi ku apumilya isongelyo. 19 Kuiti ang'wi a Ayahudi kupuma ku Antioquia nu ku Ikonia ai azile kulipema i umbi. Akamukua magwe uPaulo nu kumukweha kupika kunzi a kisali, aze asigile aiwatulaa wakuza. 20 Ga ni iti amanyisiga ai atulaa imikile pakupi nu ng'wenso, ai u ukile, akingila mu kisali. Luhiku nula ka biili, akalongola ku Derbe nu Barnaba. 21 Ze yakila kumanyisa nkani ninza mu kisali ni kango nu kuazipya amanyisiga idu, akasuka ku Listra, kupikiila ku Ikoniamu, ni kupikiila ku Antioquia. 22 Ai alongolekile kukaminkiiya u umi nua amanyisiga nu kuakinyila kulongoleka mu uhuili, akaligitia, "Kusinja kingile mu utemi nuang'wa Itunda ku kiila lwago lidu." 23 Nai atula a ahola ku nsoko ao anyampala a kila milundo nila ahuiili, hangi aze atulaa alompaa nu kudila kulya, ai ainkiyi ku Mukulu, naiza i enso amuhuiie. 24 Uugwa ai akiile mu Pisidia, ai apikile mu Pamfilia. 25 Matungo nai atambue i makani mu Perga, ai asimile kulongola ku Atalia. 26 Kupuma kuko ai anankie meli kupikiila ku Antioquia nize atulaa ipumya ku ukende nuang'wa Itunda ku nsoko a mulimo niize itungili ai atulaa aukondeelya. 27 Nai akapika uko ku Antioquia, nu ki kilingila u milundo nua palung'wi, akapumya i mpola nia makani naiza Itunda witumile kitalao, ni kinya nai ualuguie u mumpita nua uhuili ku antu ni anyaingu. 28 Ai ikie itungo ilipu ni amanyisiga.

15 Antu a ki tuunga ai asimile kupuma ku Uyahudi nu kuamanyisa i aluna, azeligitia, "angamuhite kutalwa i kidamu anga ntendo ni ang'wa Musa, shanga muhumile kugunwa." 2 Matungo uPaulo nu Barnaba nai atulaa nu wikungumi nu witambulyi palung'wi ni enso, anyandugu ai alamue kina uPaulo, Barnaba ni auya kituunga alongole ku Yerusalemu ku itumi ni anyampala ku nsoko a ikolyo ili. 3 Kululo, kulagiiligunga kitalao ni itekeelo, ai akiile ku Foenike ni Samaria azetanantya kupiuwlwa insula ku anyaingu. Ai aletile ulowa ukulu ku anya ndugu ihi. 4 Nai akapembya ku Yerusalemu, ai asingiigwe ni itekeelo ni itumi ni anyampala, hangi ai apikile i mpola nia makani ihi naiza Itunda witumile palung'wi ni enso. 5 Kuiti i antu aktiutunga nai ahuiie, nai akoli mi idale nila Afarisayo, ai imikile nu kuligitia, "ingi ingulu kuatwala ikidamu nu kualagiilya aliambe ilagiilyo ni lang'wa Musa." 6 Iti gwa i itumi ni anyampala ai imikile palung'wi kulisiga ikolyo

ili. 7 Ze yakila u witambulyi ulipu, uPetro ai wimikile yigeeleka ikende ku Ng'wau Ng'welu nu kitaitu, Kuleka nu kuligity kitalao, "Anya ndugu mulingile kina itungo kuika migulya anyu muligo ukulu kukila imakanay aya iziza nilakila Itunda ai witumile uholania mukati anyu, naiza a kusinja; 29 Kina mupiluke kupuma mu intu kina ku mulomo nuane Anyaingu igiiyle u lukani nula ni ipumigwa ku adudu, sakami intu nia kugogwa, nkani ninza, nu kuhuiila. 8 Itunda, nailingile i nkolo, nu usambo. Anga mik ika kuli ni izi, ikutula ikende ukuie kitalao, ukuinkillya uNg'wau Ng'welu, anga kitalanyu. Mu lamu." 30 Iti gwa nai asapatiigwa, nai witumile kitalanyu; 9 hangi shanga ai uzipilye ai asimiie ku Atiokia; ze yakila kilingiila u milundo utemanuli kati itu ni enso, waze yituma i nkolo niao palung'wi, ai ainkiyi ibada. 31 Nai akatula asomaa, nziza ku uhuili. 10 Ku lulo ku niki mukumugema Itunda ai iloile kunsoko a kukinyilwa inkolo. 32 uYuda nu kina muikile kinyuli migulya a nkingo nia amanyisiga Sila, ni anyakidagu, ai a akinyie inkolo i aluna ku naiza ga i atata itu ang'wi u sese shanga ai kuhumile nkani idu nu kuakinyila ingulu. 33 Ze yakila kikie ku gigimiilya? 11 Kuiti ku huiie kina ku ugunwa ku itungo nila kituunga kuko, ai asapatiigwe ku ulyuuku ukende nua Mukulu uYesu, anga nai atulaa." 12 kupuma kuanya ndugu ku awo nai a alaqiye. 34 uMilundo wihi ai ukilagilye nai atulaa akumutegelya (Kuiti ai yigeelekile ikende uSila kusaga kuko) 35 uBarnaba nu Paulo nai atulaa akupumya i mpola Kuiti uPaulo nai auya ai ikie ku Antiochia palung'wi ni nia ilingasiilyo nu ukuilwa naiza Itunda ai witumile auya idu, naize akumanyisa nu kutanantya lukani palung'wi ni enso kati a antu a anyaingu. 13 Nai nula Mukulu. 36 Ze yakila mahiku kituunga uPaulo akaleka kulgitya, uYakobo ai usukiye wazeligitya, ai uligitiy kung'wa Barnaba, "Ni kusuke itungili nu "Anyandugu ntegeelyi. 14 uSimioni waganula iti kuagendeela i aluna mu kila kisali naikatanantya u hanza Itunda ku ukende ai ua aye i anyaingu iti lukani nula Mukulu, nukuihenga ni ili. 37 uBarnaba ai kina wiligilye kupuma kitalao antu kunsoko a lina utakile ga nu kumuholu palungwi niensu uYohana nai nilakwe. 15 iMakani a anyakidagu igombilye ni ili anga witangwaa Marko. 38 Kuiti uPaulo ai usigile shanga nilikilisigwe. 16 Ze yakila i makani aya nikasuka iza kumuholu uMarko, nai ualekile uko ku Pamfilia kukizenga hangi ikitala nikang'wa Daudi, naikagwizaa hangi shanga ai ulongolekile ni enso mu mulimo. 39 pih; nikanyansula nu ku sukiilya ubipigwa nuakwe, 17 Uugwa pang'wanso ikapumila wikungumi ukulu ku iti kina antu nai asagiie amudume uMukulu, palung'wi lulo ai atemanukile. nu Barnaba akamuholu uMarko ni antu a ingu nai itangilwe kulina nilane.' 18 Iti nu kulongola muhinzo ku meli kupikiila ku Kipro. 40 uu nuiligityaa u Mukulu nai witumile i makani aya Kuiti uPaulo ai umuhole uSila nu kuhega, ze yakila nakumukile puma ikali nia kali. (aiōn g165) 19 Iti gwa, u kinkiliigwa ni anya ndugu mu ukende nua Mukulu. usiji nuane ingi, kina kuleke kuinkillya ulwago i antu i 41 Hangi ai ulongoe kukiila ku Shamu nu ku Kilikia, anya ingu niakumupilukila Itunda. 20 Kuiti kukilise waze makomisa i matekeelo.

kitalao kina ihuje nu ubipigwa nua adudu, nsula nia usambo, hangi ni igogilwe, ni sakami. 21 Kupuma u utugwaa nua anyampala akoli antu mu kila isali ni itanantya nu kumusoma u Musa mu matekeelo kila luhiku nula kusupya." 22 Ku lulo yigeeleka kutula ia loeye i itumi ni anyampala, palung'wi ni itekeelo lihi kumuholania uYuda nai witangwaa Barnaba, nu Silas nai atulaa atongeeli i tekeelo, nu kualagiilya ku Antiochia palung'wi nu Paulo nu Barnaba. 23 Ai akilisilye iti, "Itumi, anyampala ni anya ndugu, ku anya ndugu a anyaingu niakoli ku Antiochia, Shamu ni Kilikia, Milamu. 24 Ai kijaa kina antu a kituunga naza shanga ai kuinkillya ilagiilyo nilanso, ai apumaa kitalanyu hangi akumajaa ku umanyisiga nuilettaa u lwago mu umi nuanyu. 25 Ku lulo yigeeleka ikende kitaitu kihi kuholania antu nu kualagiilya kitalanyu palung'wi ni alowa itu Barnaba nu Paulo, 26 antu nai agilye u likalo nulao ku nsoko a lina nila Mukulu uYesu Kristo 27 Ku lulo kamulagiilya uYuda nu Sila, akumutambuila makani yao yaayo. 28 Ku nsoko ai

16 uPaulo nai wakapembya ga nu ku Derbe nu ku Listra; hangi goza, pang'wanso ai ukoli nu mumanyisiga nuitangwa Timotheo, ingi muhumba nai utugilwe nu nyinya nua kiyahudi naiza ingi mu huili nu tata nuakwe ingi Mugriki. 2 Antu aku Listra ni Ikonia ai amukuiie iziza. 3 uPaulo ai umuloiwe akiu iti muhinzo nu ng'wenso, uugwa akamuholu ku mutwala i kidamu ku nsoko a Ayahudi nai akoli uko kuiti ihi ai amulingile kina i tata nuakwe ingi Mugriki 4 Nai akatula alongoe ai akiile mu isali nu kupumya i malago ku matekeelo iti kina i malago nanso ai akilisigwe ni itumi ni anyampala uko ku Yerusalem. 5 Iti gwa i matekeelo aka komisiga ku u huili nao nai ahuiie akongeleka ku ngele kila luhuku. 6 uPaulo ni auya akalongola ku Filiglia ni Galilaya, kuiti u Ng'wau Ng'welu nuang'wa Itunda ai uagiyye kutanantya u lukani uko kijimbo nila Asia. 7 Nai akahumbeela ku Misia, ai agemile kulongola ku Bithinia, kuiti u Ng'wau Ng'welu nuang'wa Yesu aka agilya. 8 Ku lulo

akakila i Misia akapembya kupikiila kisali nika Troa. 9 Muloto ai umupumie uPaulo utiku, ai ukoli muntu nua ku Makedonia wimikile, ukimitanga nu kuligitya "Pembyi mukua liye kunu ku Makedonia." 10 uPaulo nai wakihenga u muloto, itungo ki kizepiilya kulongola ku Makedonia, aze ulingile kina Itunda ai ukitangile kulongola ku atanantilya inkani ninza. 11 Iti gwa kupuma mu tulo nu kihenga i milango a kadulumu kikahega kupuma ku Troa, kikalongola kukilinkanlia ku Samothrake, nu luhiku nai lutyatiie kikapika kisali nika Neapoli. 12 Kupuma papo kikalongola ku Filipi naza ingi king'wi a kisali nika Makedonia, kisali nikangulu mu wilaya nu uhumi nua Kirumi hangi ki kikie mahiku kituunga. 13 Luhiku nula kusupya, aikulongoe kunzi a mumpita ku nzila a mongo, nkinka naiza kusigie yi katula ni kianza nika kitumila i malompi. Ki kikie pihni ku kuligitya ni ana kisungu nai apembilye palung'wi. 14 Musungu ung'wi nuitangwaa Lidia, mugulya nzambarau, kupuma mu kisali nika Tiatira, munya kumikumbikila Itunda, ai ukutegeeye, Mukulu ai umulugue i nkolo akwe nu kuikila ukendegeeli i makani nai atambuwe nu Paulo. 15 Ze yakilaa kogigwa, ng'wenso ni ito nilakwe lihi, ai ukusingilye wazelilitya "anga ize manihenga kina unene ingi ni muhuili mu Mukulu, uu gwa kumusinja mingile nu kikie kitalane." Akusinjia nangulu. 16 Ikatula kina, nai katula kulongoe kianza nika kulompa, munanso ung'wi nai watulaa nu hing'wi nua ulingi akatankana nu sese. ai wimuletela u mukulu nuakwe nsailo idu na kulota. 17 Umu sungu yuu ai umatyatile uPaulo palung'wi nu sese, akakua iyogo nu kuligitya, "Awa i agoha ingi anyamlimo ang'wa Itunda niiza Mukulu, niakumutanantilya unyenye i nkani nia ugunwa." 18 Ai witumile iti ku mahiku idu, kuiti uPaulo waze watakigwa ni ntendo nanso, ai upilukile kinyuma nu kumutambuila u hung'wi, "Ku ulagiilya ku lina nilang'a Yesu umupume mukati akwe." Nu ng'wenso nkua ing'wi wakapuma nu kumuleka. 19 Akulu akwe nai akihenga nia kina isigo nila nsailo niao lahega, ai ambile uPaulo nu Sila nu kuakweha misoko ntongeela aanya uhumi. 20 Nai aka apisha ku a lamuli, ai aligitilye, "Awa agoha ingi Ayahudi hangi akusasha minyomo ukulu mu kisali kitu. 21 Akumanyisa makania naiza shanga ilagiilyo usese kumasingiilya ang'wi kumatyata anga Arumi. 22 Lumbi lika anyansukila nsuta uPaulo nu Sila nu kuatugula nu kulagiilya anyukwe iboko. 23 Ze ya kilaa kunyukwa iboko idu, mu kadulumu nu kumulagiilya u asikali nua kadulumu kuansunja ikende. 24 Ze yakilaa kusingiilya ilagiilyo nilanso, uasikali nua kadulumu ai uagumie mu shumba nika mukati a kadulumu nu kuatunga i migulu ao mu nkika nai uaikile. 25 Itungo nila utiku wigingo, uPaulo nu Sila akatula akulompa nu kimba mimbo akumukulya Itunda, kunu ia tungwa auya aze aategeeye, 26 Kupumpugiilya, ikapumila itetemeko ikulu nu musingi nua kadulumu ukahingisigwa, i milango a kadulumu ikaluguka, ni minyororo a atungwa ihi ikatoligwa. 27 uMusunja nua kadulumu ai u ukile iluguwe; itigwa wakahola i mpanga nuakwe ndogoelyai walowa kibulaga ku nsoko ai usigile i atungwa ihi akondya kutigana. 28 Kuiti, uPaulo wakazogolya ku luli lukulu, wazelilitya, "leka kilemaalya ku nsoko kihii kukoli i kianza apa." 29 uMusunja nua kadulumu ai ulompile i ntala iletwe hangi wakingila mukati a kadulumu ku ukau, wazekagata nu kitumba, waka agwila uPaulo nu Sila, 30 nu kuapumya kunzi a kadulumu nu kuligitya, "Akulu, nitume ntuni ndije ku gunika?" 31 Ni enso akamatambuila, "Mu huile uMukulu uYesu nu ewe ukugunika palung'wi ni ito nilako." 32 Ai ituntile u lukani nula Mukulu kitalakwe, palung'wi ni antu ihi nia mi ito nilakwe. 33 uMusunja nua kadulumu ai uahiole utiku wuwo nu kuoja nkika nai alemaae, nuanso palung'wi ni antu nia mi ito nilakwe itungo akogigwa. 34 Waka aleta uPaulo nu Sila mi ito nilakwe nu kuatengela indya. Nu ng'wenso akatula nu ulowa ukulu palung'wi ni antu a mi ito nilakwe ku nsoko ai amuhuiila Itunda. 35 Nai ikatula mung'wi, alamuli ai alagiilye lukani ku uyo u musunja nua kadulumu azelilitya, "Wa alekele i antu awo alongole." 36 uMusunja nua kadulumu akamupindula uPaulo migulya nkani niansom nia kina, "Alamuli ai alagiilye lukani ndekele muhege; iti gwa pumi kunzi hangi mulongole ku u lyuuku." 37 Kuiti uPaulo waka aila, "Ai akukuile pi galagalo, antu naza ingi Arumi shanga aka ulamula hangi ai alamue ku ugumila mu kadulumu; halafu itungili aloilwe ku upumya ku kinkunku? Ishi, shanga ikuhumika, Enso akola aze ku upumya nkika apa." 38 iAsunja aka apindula i alamuli migulya a makani nanso, i alamuli akitumba nangaluu pang'wanso nai akalinga kina uPaulo nu Sila ingi Arumi. 39 iAlamuli akapembya nu kuasinja apume, hangi nai aka apumya kunzi a kadulumu, ai a alompile uPaulo nu Sila apume kunzi a kisali ni kao. 40 Ku lulo uPaulo nu Sila akapuma kunzi a kadulumu akapembya mi ito nilang'wa Lidia. uPaulo nu Sila nai akaihenga i anya ndugu, ai akiyie inkolo hangi uwuga kuhega mu kisali ni kanso.

17 Hangi nai akakila mu isali nia Amfipoli ni Apolonia, ai azile kupiika kisali nika Thesalonike naiza likoli i tekeelo nila Ayahudi. 2 Anga ni yili ntendo ang'wa Paulo, wakalongola kitalao, nu ku

itungo nila mahiku ataatu nia luhiku nula kusupya akaligitya, "Yigeelekile ukutanantya nkani niang'wa ai witambuuye nienso migilya a ukilisigwa. 3 Ai Itunda muziila." ku nsoko ukutanantya nkani yang'wa watulaa uku akunukuyla u ukilisigwa nu kuaganuila Yesu nu wiukigwa. 19 Akamohola uPaulo nu kumuleta kina, ai imutakile uKristo wagishe ni uugwa kiuka ku Areopago, azeligitya, "Kuhumile kulinga uwu hangi kupuma ku ashi. Ai uatambuie, "Uyu uYesu umanyisigwa uziila nuku uligitya? 20 Ku nsoko ukuleta nikumutambuila i nkani niakwe yuyo Kristo." 4 Ang'wi makanii mazilia mu akutwi itu. Ku iti kuloilwe kulinga nia Ayahudi ai apemekile nu kihanguila nu Paulo makanii aya akete ndogoelyo kii?" 21 (Ni antu ihi nia nu Sila, palung'wi ni Agiriki akulya Itunda, asungu ku Athene palung'wi ni aziila ni amoli kitalao, itumila idu aokole ni idale ikulu nila antu. 5 Kuiti ang'wi itungo nilao ang'wi mu uligitya nu kutegeelya migulya a Ayahudi ni shanga ahuiie, nai izuiwe nu wilu, ai a ikani ni izila.) 22 Ku lulo uPaulo akimika pakati a alongoe ki isoko nu kuahola ang'wi a antu ni abibi, antu nia ku Areopago nu kuligitya, Unyenye antu aku akalundiila iumbi nila antu palung'wi, nu kusasha Athene, kihenga kina ingi antu a ikumbiko ku kila minyomo mu kisali, uugwa akaliglinkiilya ito nilang'wa mpyani, 23 Kuiti mu ukili nua ki talane nu kugoza i Jason, aze aloilwe kua amba uPaulo nu Sila iti kualeta intu nianyu nia kipoelya, nihengile makanii nakilisigwe ntongeela ya antu. 6 Kuiti nai aka aulya, ai amuamble mu ling'wi ikumbikilo lanyu, likuligitya "KUNG'WA u Yasoni ni ang'wi a anyandugu auya nu kuatwala ITUNDA NI SHANGA UKUMUKILE." Itigwa, nuanso ntogeeela a ofisa nia kisali, azekua iyogo, "Awa i ni mukumipolya ize shanga mulingile, yuyo niku agoha naza aupiue u unkumbigulu apika kupikiila mupikilya unyenye. 24 Itunda nai u umbile ihi ni kila i kunu ga. 7 Agoha awa naza asingiigwe nu Yasoni kintu ni kikoli mukati, kunsoko ingi Mukulu nua ilunde akulitumuila ilagiilyo lang'wa Kaisari, akuligitya ukoli ni ihi, shanga uhumble kikie mu matekeelo nazipigwe mutemi mungiiza nuitangwaa Yesu." 8 lumbi ni a ni mikono. 25 Hangi shanga wi ailingwa ga ni mikono a ofisa nia kisali nai akija i makanii nanso, ai ingiwei ana adamu anga kina uloilwe kintu kitalao, kuiti u nu mitumbo. 9 Ze yakilaa kutula akondya kuhola i ng'wenso mukola wi inkiilya antu upanga ni mihupo ni mpia nia nsailo a usunja kupuma kung'wa Yason ni intu ingiiza yihu. 26 Ku kiila muntu ung'wi, ai uzipilye u auya, ai a alekee alongole. 10 Utiku nuanso anya ingu wihi ni antu ni ikiie migulya a usu nui ihi, hangi ndugu ai amulagiye uPaulo nu Sila ku Beroya. Hangi waka aikilya matungo ni mimbi mu nkika ni ikiie. 27 nai akapika kung'wanso akalongola mi itekeelo nila Ku iti, atakiwe kumuduma Itunda, ni tai amupikiile Ayahudi. 11 Antu awo ai atula akete u ulingi ukulu nu kumulija, hangi ku kulu kuulu wikutii kuli ni kila kukila i antu awo nia ku Thesalonike, ku nsoko ai akete ung'wi nu itu. 28 Ki talakwe kikie, kigendaa nu kutula nu ukondaniili nua kusingiilya u lukani ku mahala nu upanga nuitu, anga iti mutungi nuanyu ung'wi nua ao, nu kupukania u ukilisigwa kila mahiku iti kihenga ilumbiilyo nai uligitiyle 'ki atuugwa akwe.' 29 Ku lulo anga ize imakani nai aganuwe uu nili. 12 Ku lulo idu anga itule usese ingi atuugwa ang'wa Itunda, shanga ao ai ahuiie, aze amoli asungu niakete u upemi ukulu kutakiwe kusiga kina utunda ingi anga zahabu, nua Kigiriki ni agoha idu. 13 Kuiti Ayahudi nia ku ang'wi shaba, ang'wi magwe, adudu nu sesilwe ku Thesalonike nai akalinga kina uPaulo ukutanantya ulingi ni masigo a antu. 30 Ku lulo, Itunda ai ukilagiye lukani lang'wa Itunda uko ku Beroya, ai alongoe kuko i matungo ayo na upungu, kuiti itungili ulagiye antu nu kukinyiila ni uugwa nu kandiilya minyomo ku antu. ihi kila kianza ile itunu. 31 Iki ingi ku nsoko uikile 14 Ku ukau, i aluna akamutwala uPaulo ku nzila a luhiku nuika milamula ihi ku tai ane ku muntu naiza luzi, kuiti uSila nu Timotheo akasaga pang'wanso. 15 ai umuholaniye. Itunda ai upumilye i kulu kuulu na Awo i anya ndugu nai amutwae uPaulo ai alongoe nu mumtu uyu ku kila muntu pang'wanso nai umiukilye ng'wenso kupikiila ku Athene, nai akamuleka uPaulo kupuma kuashi. 32 Ni antu a Athene nai akija inkani kuko, ai asingiye i malagiilyo kupuma kitalakwe kina, nia kiukigwa ku ashi, ang'wi ao akamukuna uPaulo, uSila nu Timotheo apembye kitalakwe ku ukau ni ila i auya akaligitya, "Ku ukutegeelya hangi ku nkani ihumikile. 16 Ni itungo nai ualindie uko ku Athene, nia ikani illi." 33 Ze yakilaa pang'wanso, uPaulo aka nkolo akwe ikatakgiwa mukati akwe ku iti nai whihengile aleka. 34 Kuiti ang'wi a antu ai ihanguie nu ng'wenso i kisali nai kizue i adudu idu. 17 Itigwa akitambulya akahuilla, waze umoli uDionisio Mwareopago, nu mu itekeelo ni Ayahudi awo nai amukiye Itunda musungu nuitangwaa Damari ni auya palungwi ni nu ku awo ihi nai utankanile ni enso kila luhiku mi enso.

soko. 18 Kuiti ang'wi a alingi nia a Aepikureo ni Astoiko akamukungiilya. Ni auya akaligitya, "Ingi ki 18 Ze yakilaa imakani nanso, uPaulo ai uhegile ku Athene kulongola ku Korintho. 2 Uko akamulija ntuni ukuligitya yuu u muligitya nu mudabu? iAuya

Muyahudi nuitangwaa Akwila muntu tua kabila nila Pang'wanso, kuiti ung'wenso mukola akingila mi Ponto, ung'wenso nu musungu nuakwe nuitangwaa itekeelo nu kitambulya ni Ayahudi. 20 Nai amutambuiu Prisila ai apembilye kupuma uko ku Italia, ku nsoko uPaulo wikie ni enso ku itungo ilipu, nuanso ai uhitile. uKlaudia ai ulagiye i Ayahudi ihi ahege ku Roma; 21 Kuiti wakahega kitalao, aka atambuila, "Nikasuka uPaulo akapembya kitalao; 3 uPaulo akikie nu kituma hangi kitalanyu, agaitule ingi ulowa wang'wa Itunda." i milimo ni enso kunsoko nuanso witumaa mulimo Ze yakilaa pang'wanso, wakahega ku meli kupuma nuipyani niyi nao. Enso ai iza azepya mahema. 4 ku Efeso. 22 uPaulo nai wakasima ku Kaisaria, uPaulo akitambulya ni enso mi itekeelo kila luhiku ai unankie kulongola kulilamusha itekeelo nila ku nula kusupya. Ai uapemile i Ayahudi palung'wi ni Yerusalem, uugwa akasima pihi ku itekeelo nila Agiriki. 5 Kuiti uSila nu Timotheo nai akapembya ku Antiocka. 23 Ze yakilaa kikie ku itungo ilipu kupuma ku Makedonia, uPaulo ai usuntilwe nu Ng'wau pang'wanso, uPaulo ai uehigile kukiila nkika nia ku Ngwelu kua kuili i Ayahudi kina uYesu yuyo Kristo. Galatia ni Frigia nu kuakinyila inkolo i amanyisigwa ihi. 6 Matungo i Ayahudi nai amukua nu kumukuna, iti 24 Muyahudi ung'wi nuitangwaa Apolo, nai utugije uPaulo wikipunnta u ng'wenda nuakwe ntongeela uko ku Alexandria, ai upembilye ku Efeso. Ai ukete ao, nu kuatambuila, "Sakami anyu ni itule migulya nu ulingi mu kuligitya hangi muhugu mu ukilisigwa. a matwe anyu akola; Unene nimugila ikinkwaaty. 25 uApollo ai watulaa ulagiwe mu umanyisigwa nua kupuma itungili nu kulongoleka, kuahanga i aryaingu." Mukulu. Ku kinya uli nai ukete nu ukamatiku mu 7 Iti gwa akahega kupuma pang'wanso akalongola nkolo, ai wiligityaa nu kumanyisa ku uziza imakani mi ito nilang'wa Tito Yusto, Muntu nai wimukulya namutuile uYesu, ila ai ulingile udu u wogigwa Itunda. Ito nilakwe ai likoli pakupi ni itekeelo. 8 nuang'wa Yohana. 26 uApolo akandyat kitamulya ku uKrispo, mutongeeli nu itekeelo palung'wi ni antu a ukamatiku mi itekeelo. Kuiti uPrisila nu Akwila nai mi ito nilakwe akamuhuila uMukulu. Antu idu nia ku Korintho nai amigulye uPaulo ukuligitya ai ahuii nu kogigwa. 9 uMukulu akamutambuila uPaulo utiku kukiila ku nzila a muloto, "Leka kogopa, kuiti ligitya hangi leka kukilaga. 10 Ku iti unene nkoli palung'wi nu ewe, hangi kutili nuikagema kuumela, ndogoelyo nkete antu idu mu kisali iki." 11 uPaulo akikie kuko ku itungo la ng'waka ung'wi ni myeli mutandatu wazemanyisa lukani nulang'wa Itunda mukati ao. 12 Kuiti uGalio nai wakatendwa muhumi nua ku Kristo.

Akaya, Ayahudi ai imikile palung'wi nsuta nu Paulo nu kumutwala ntongeela a ituntu nila ulamuli, 13 aze ligitya, "uMuntu uyu wiapemaa i antu kumukulya Itunda nsuta ni malagiilyo." 14 Matungo uPaulo nai wakatula uloilwe kuligitya, uGalio aka atambuila i Ayahudi, "Unyenye Ayahudi, anga aza itule utumuli ang'wi ubipy, aza izeetula tai kuitumila u mulimo. 15 Kuiti ku nsoko ingi makolyo, natulikile imakani ni mina, ni malagiilyo anyu, uugwa lamuli nyenye akola. Unene nimugila insula kutula mulamuli ku nkani nia makani nanso." 16 uGalio akaligilya ahege ntongeela ituntu nila ulamuli. 17 Iti gwa, akamuamba uSosthene, mutongeeli nu itekeelo, akamukua ntongeela ituntu nila ulamuli. Kuiti uGalio shanga ai ukee nai akitumile. 18 uPaulo, ze yakilaa kikie pang'wanso ku itungo ilipu, ai ualekile anya ndugu nu kulongola na meli ku Siria palung'wi nu Prisila nu Akwila. Ze ikili nu kuhega pa bandari, ai uzue insingi niakwe ku nsoko ai watulaa walapaa kutula munazili. 19 Nai akapika ku Efeso, uPaulo ai umulekile uPrisila nu Akwila

19 Ikatula kina uApolo nai wakatula ku Korintho, uPaulo akakila matumbi a migulya nu kupika kisali nika Efeso, hangi wakahanga amanyisigwa kituunga kung'wanso. 2 uPaulo aka atambuila, "Itii, ai mumusingiilye uNg'wau Ng'welu nai muhuii?" Aka mutambuila, "Aa, shanga ai kuhumile ga nukija kutula uNg'wau Ng'welu." 3 uPaulo akaligitya, "Itungili unyenye ai mogigwe uli?" Akaligitya, "Mu wogigwa nuang'wa Yohana." 4 Uugwa uPaulo akasukiila, "uYohana ai wogigile ku wogigwa nua kila itunu. Aka aila i antu awo kina atakiwe kumuhiila uyo naiza uezepembya zeyakilaa nuanso, kuiti, uYesu. 5 Antu nai akija u lukani ulu, akogigwa ku lina nila Mukulu uYesu. 6 Hangi ikatula uPaulo nai wakaikila i mikono akwe migulya ao, uNg'wau Ng'welu wakiza migulya ao nu kandya kitunta ku ntambu nu kulota. 7 Jumla ao ai akoli agoha apikiie ikumi na abiili. 8 uPaulo ai ulongoe mi itekeelo akaligitya ku ukamatiku ku matungo a myeli itaatu. ai utule utongee u witambuliyi

nu kualuta i antu kutula imakani natulikile nu utemi Asia ihi, uyu uPaulo wa apemaa nu kuapiula i antu nua ang'wa Itunda. 9 Kuiti i Ayahudi auya ai atulaa idu. Ukuligitya kina kutili i itunda naiza azipigwe ku ilugoha hangi ni shanga ijaa, ai andilye kutambula ubii mikono. 27 Hangi shanga udu ikoli ulugu kina usuulu kutula i nzila ang'wa Kristo ntongeela iumbi. Uugwa naitu ukutula shanga utakiwe hangi, kuiti ga ni itekeelo u Paulo ai ulekenukile ni enso hangi aka abagula nilang'wa itunda nu musungu niiza mukulu uDiana i ahuiili kahelu ni enso. Nu ng'wenso ai wandilye uhumble kuholwa kutula mugila anga ndogoelyo. kuligitya kila luhiku mu kianda nika Tirano. 10 Iki ai Hangi aza uzee huma ga nukulimilya u kulu nuakwe, kilongolekile ku myaka ibilli, ku lulo ihi nai atulaa ikii nuanso naiza ku Asia ni ihi limukulyaa." 28 Nai mu Asia ai igule u lukani nila Mukulu, ihi i Ayahudi akija aya, ai izuwe ni ikuo nu kuzogolya, azeligitya, ni Ayunani. 11 Itunda ai watulaa ukitura makani "uDiana nua ku Efeso ingi mukulu," 29 Kisali kihi makulu ku mikono ang'wa Paulo, 12 kina ga ni alwae kikizula minyomo, ni antu akamanka palung'wi mukati ai akomigwe, ni ahing'wi ai a apumile, itungo nai a kianda nika miginso, aka a amba ia nyamuhinzo ahoile u mukako nu ng'wenda nai ipumile mu muili auya nu Paulo, Gayo nu Aristariko, naiapumile ku nuang'wa Paulo. 13 Kuiti ai amoli Ayahudi akuhiilya Makedonia. 30 uPaulo ai uloilwe kingila miumbi nila a hing'wi ai alongoe muhinzo kukiila i kipango ni antu, kuiti i amanyisigwa ai amugiye. 31 Ga ni, ang'wi kango, ai alitumie i lina nilang'wa Yesu ku nsoko a aafisa nia mukoa nu Asia naza atuile ahumbauya utumili nuao akola. Aze atambuila awo nai akete i akwe akamutwale lukani ku ngulu nu kumulompa ahing'wi; Azeligitya, "Kumulagiilya mupume mu lina waleke kingila mu kianda nika miginso. 32 Ang'wi a nilang'wa Yesu naiza uPaulo ukimutananty." 14 Nai antu ai atulaa akuligitya i kintu iki ni auya ikani ilo, itumile aya ai atulaa ana mupungati ang'wa kuhani ku nsoko iumbi nila antu ai latulaa lahalinkanilwa. nu Mukulu nua Ayahudi, uSkewa. 15 Ahing'wi aka Idu ao shanga ai ahumble ga nu kulinga ku niki ai asukihilya, "uYesu kumulingle, nu Paulo kumulingle; azile palung'wi. 33 Ayahudi akamuleta ulskanda kunzi Kuiti unyenye ingi a anyenyu?" 16 Uyo u hing'wi iumbi nila antu nu kumuika migulya ntongeela a antu. mukati a muntu waka aputila i akuhiilya a hing'wi ulskanda akapumya ilingasiilyo ku mukono nuakwe nu kuakilya i ngulu nu kua kua. Uugwa akamanka nu kupumya ugandalwa ku antu. 34 Kuiti nai akalinga kupuma ito ilo aze ikipwi nu kuaaligwa. 17 Ikani ili kina ung'wenso ingi Muyahudi, ihi akazogolya ku luli likakumuka ku ihi. Ayahudi ni Ayunani, naza ikiee lung'wi ku itungo nila saa ibilli, "uDiana ingi mukulu uko ku Efeso. Akatula nu woa nangaluu, ni lina nila nua Aefeso." 35 Ze yakila u talishi nua kisali ku likilaja Mukulu likakila ku kuligwa. 18 Hangi, idu a ahuiili i umbi, ai uligitilye, "Unyenye agoha nia ku Efeso, ai azile hangi akihanguila hangi azepumilya intendo ingi nyenye ni shanga ulingile kina i kisali iki nika nimbi nai itumile. 19 Idu ai atulaa akituma ukiliki Efeso ingi musununja nui itekeelo ni lang'wa Diana akilingiila i mbugulu niao, akaisonsa ntongeela a kila nu mukulu ni iyo ipisha nai igwie kupuma kilunde? 36 muntu. Itungo nianso nai aka allya insailo nia intu Kihenga gwa kina i makani aya shanga ahumikile, nianso ai yatulaa ipande magana a nzogu makumi kutakiwe kutula nu ulyuuku hangi leki kitumi kihii ku taano niya mpia. 20 Iti gwa ulukani nula Mukulu ukau. 37 Ku ndogoelyo muitangile i antu awa apa likakondaniila ku ugali nangaluu mu ngulu. 21 ni pi ibalaza naza shanga i ii itekeelo ang'wi shanga ang'wa Paulo kukondaniilya u uailya nuakwe uko ku anya kumukuna itunda naitu nu musungu. 38 Ku lulo, Efeso, Ung'wau Ng'welu aka atongeela kulongola anga ize u Dametrio ni atyani niakoli palung'wi nu ku Yerusalem ku kiila ku Makedonia ni Akaya; ng'wenso akete mitumbo ku muntu wihi, i mabalaza Akaligitya, Ze yakila kutula kung'wanso, intakile akoli ng'walyi ni aliwalii amoli. Ni aletwe ntongeela ki henga ni Rumi ga." 22 uPaulo waka alagiilya ku a lukani. 39 Kuiti anga ize u ewe udume kihii kutula Makedonia i amanyisigwa akwe a biili, uTimoteo nu makani ni mangiiza, akitung'wa mi ianza nila tai taai. Erasto, naza atulaa amuaiyi. Kuiti nuanso mukola 40 Ku tai kukoli mu ulugu nua kusigwa ibii kutula wakasiga ku Asia ku itungo. 23 Itungo lilo ai ipumiiie minyomo luhiku ulu. Kutili nsoko a ushunu uwu, hangi minyomo ukulu uko ku Efeso kutula inzila iyo. 24 shanga kuutula nu uhumi nua kuganula. 41 Ze yakila Mutyani ung'wi i lina nilakwe Demetrio, naiza uzipilye kulgitya aya, aka asapatilya ai anyianza.

i a dudu nia mpia ni itunda uDiana, ai wileetaa usuulu ukulu ku atyani. 25 Uugwa akailingiila i atyani nia mulimo nuanso nu kuligitya, "Akulu, mulingile kina mu usulsja uwu usese kingilya mpia idu. 26 Mihengile nu kija kina, shanga udu apa ku Efeso, ila pakupi

20 Ze yakila u minyomo kuhila, uPaulo akaitanga i amanyisigwa nu kuakinyila. Uugwa kualaga nu kuhega kulongola ku Makedonia. 2 Nung'wenso nai wakondya kukila mikoa nanso hangi ai watula

ukuakinyila i ahuili, akingila mu Uyunani. 3 Ze yakilaa Asia, iti nai nkoli kitalanyu matungo ihi. 19 Nitumile ku ung'wenso kutula pang'wanso ku itungo nila myeli Mukulu ku ulyuuu wihi hangi ku liholi, nu Iwago nai itaatu, ushaala ai uzepigwe ki talakwe ni Ayahudi lumpatile unene ku isui nila Ayahudi. 20 Mulingile iti nai watula ukuhumbeela kutunga muhinzo ku nzila naiza shanga ai nigiiye kutanantya kitalanyu kintu a lizi kutunga ku Shamu, iti akasiga kusuka kukiila kihia naza kituile ka kusanigwa, ni iti unene nai ku Makedonia. 4 Nai akiue nu ng'wenso kupikiila numumanyisilye kihenga ga ni kulongola ito ku ito. 21 ku Sopatro, ng'wana nuang'wa Pirho kupuma mu Mulingile iti unene nai nongolekile kualanga i Ayahudi Berea; Aristariko nu Sekundo, ihi kupuma mu ahuili ni Ayunani migulya a kila itunu kung'wa Itunda nu u nia ku Athesalonike; uGayu nua ku Derbe; Timotheo, huiili mu Mukulu nuitu uYesu. 22 Ni itungili, gozeeli, Tikiko nu Trofimo kupuma ku Asia. 5 Kuiti antu awa unene, nize nkoli nu muhuii u Ng'wau Ng'welu akondyaa kutongela hangi ai atulaa akulindiila uko ku kutunga ku Yerusalem, ndeke kumalinga i makani Troa. 6 Ku nzila na lizi kupuma ku Filipi ze yakilaa niiza akumpumila unene kung'wanso, 23 ila ku nsoko luhiku nula mikate ni shanga i ikiwe igai, nu mu u Ng'wau Ng'welu winkuiila unene mu kila kisali hangi mahiku a taano ki ka apikiila ku Troa. Ki kikie kuko ku wiligitya kina i minyororo nu Iwago zizo inindii. 24 mahiku mu tandaatu. 7 Ga nu luhiku nulang'wandyo Kuiti unene shanga ai nsigile kina u likalo nu lane ingi nula wiki, nai kukoli kilingiie palung'wi iti ku uega u ku nzila ihi na nsailo kitalane, iti nihume kumalinkiilya mukate, uPaulo ai witambuuye ni ahuili. Ai watulaa u lugendo nu lane nu uaifiya nai nsingiye kupuma ku ukuzipya kuhega mudau akwe, itigwa akalongoleka Mukulu uYesu, kukiila u lukani nu luza nula ukende kuligitya kupikiila u utiku wigengu. 8 Ai ikoli intala idu nuang'wa Itunda. 25 Ni itungili, goza, ningile kina mu shumba nika migulya naiza kilundiie palung'wi. ihi, mukati ao mu awo nai nongoe kuatanantilya u 9 Mi ibolomyo ai ukoli wikiie muhumba ung'wi i lina Utemi, shanga mukunihenga u usu hangi. 26 Ku nilakwe Utiko, naiza ulemeigwe nu tulo mulito. Ga lulo kumu kuiila lelo yiyyi, kina nimugila igazo ku nu Paulo nai watula ukutanantya ku itungo ilipu, u sakami a mutu wihi. 27 Ku ndogoelyo shanga ai umuhumba uyu, aze ulae, akagwa pihi kupuma mu nigliye kumutanantilya u ulowa nuang'wa Itunda. gorofa a kataatu hangi ai ukugilwe aze ukule. 10 Kuiti 28 Ku lulo tuli akendegeeli migulya anyu unyenye uPaulo wakasima pihi, ai wigooe ng'wenso mukola akola, ni migulya idale lihi niife u Ng'wau Ng'welu migulya akwe, akamu ungatila. Uugwa akaligitya, Leki umuikile unyenye kutula miasunja. Tuli miakendegeeli kuhungwi ukata, ku nsoko ukoli mupanga." 11 Uugwa ku usunja umilundo nua Mukulu, naiza uliguile ku akanankila hangi mu golofa nu ku uega u mukate, sakami akwe mukola. 29 Ningile kina ze yakilaa akalya. Ze yakilaa kitambuila ni enso ku itngi ilipu kuhega kitalane, mbugi ni ntaki yukingila mitalanyu, kupikiila maniambwa, akahega. 12 Akamuleta uyo hangi ihite kulaisiilya idale. 30 Ningile kina ga nu u muhumba aze mupanga akiloelya nangaluu. 13 mukati anyu akola, ang'wi a antu azile nu kuligitya Usese akola ai kutongee ntongeela ang'wa Paulo ku makani a mulimili, iti kualuta i amanyisigwa a atyate meli hangi kikatunga ku Aso, naza usese kuzipilye enso. 31 Ku lulo mutule miho. Kimbukiilyi kina ku kumuhola uPaulo kuko. Iki kiko ung'wenso mukola myaka i taatu shanga ai nihumile kuleka kumanyisa ai uloilwe kituma, ku nsoko ai uzipilye kulongola kila ung'wi anyu ku liholi utiku nu mung'wi. 32 Ni kukiila mihi ni nyumu. 14 Nai wakapika uko ku Aso, itungili unene naminkiilya kung'wa Itunda, nu kulukan kikamankiilya mu meli kikalongola ku Mitilene. 15 nula ukende nuakwe, naiza luhumile kumuzenga Uugwa usese kikahumbuka kupuma kung'wanso nu nu kuminkiilya isalo palung'wi ni enso ihi niaikilwe luhiku nula kabiili ai kupikile nkika a kabiili na kisiwa ikulyo kung'wa Itunda. 33 Shanga ai nkete nsula nika Kio. Luhiku nai lutyatile, kikapikiila ku kisiwa nika a mpia, zahabu, ang'wi a ng'wenda. 34 Mulingile Samo, nu mudau akwe kikapika kisali nika Miletu. unyenye akola kina i mikono iyi ininkiye u Iwinzo 16 Kunsoko u Paulo ai watulaa walamula kutunga nulane mukola nu Iwinzo nula awo nai akoli palung'wi muhinzo kukiila ku Efeso, iti kina waleke kutumila nu nene. 35 Mu makani ihi ai numinkiilye mpyani a iti itungo ilipu lihi mu Asia; ku ndogoelyo ai watula nu ni mutakiwe ku a aiilya ia nyeku ku kituma i milimo, upepele nua kukaya ku Yerusalem kunsoko a luhiku ni iti ni mutakiwe ku kimbukiilya i makani a Mukulu nula Pentekoste, anga ai ihumike nuanso kituma iti uYesu, makani naiza u ng'wenso mukola ai uligitilye; 17 Kupuma ku Miletu akalagiilya antu kupika ku Efeso "Ingi ibahu kupumya kukila kusingiilya." 36 Ze yakilaa hangi akaitanga anyampala ni itekeelo. 18 Nai akapika kuligitya kinya iti, ai utugamile akalompa palung'wi ni kitalakwe, aka atambuila, unyenye akola mulingile enso. 37 Ihi akalila nangaluu nu kumugwila uPaulo puma u luhiku nula ng'wandyo nai mpambatile apa ku mu nkingo nu kumulungila. 38 Ai ahumilwe kinya uwai

ikilo nila ihi ku nsoko a iko naiza watulaa ukiligitilye, amanyisigwa kupuma ku Kaisaria ai ityatille nu sese kina nangaluu shanga akihenga u usu nuakwe hangi. ga. Akamuleta muntu ung'wi nui tangwaa Mnasoni, Uugwa akamutindikiilya mu Melikebu.

21 Matungo nai katula kalekanuka ni enso, nu kutunga muhinzo mu lizi, ai kupikiie moja kwa moja mu kisali nika Kosi, nu mudau akwe kikapikiila kisali nika Rodo, nu kupuma kung'wanso kikapikiila kisali nika Patara. **2** Nai kuligile i meli nikuputa kulongola ku Foenike, ai kunankie kikatunga umuhinzo. **3** Nai kikapika ntongeela a kisiwa nika Kipro, kikakileka nkika a kisungu, kikatunga u muhinzo kupikiila ku Siria, kikaika i nanga mu kisali nika Toro, ku nsoko kung'wanso kuko i meli ai atulaa isimiligwe i miligo akwe. **4** Ze yakila kuihenga i amanyisigwa, ki kikie kung'wanso mahiku mupungati. iAmanyisigwa awa akamutambuila uPaulo ku kila ku Ng'wau ng'welu kina u ng'wenso waleke kupambata ku Yerusalem. **5** Nai kapikiilya ga ni mahiku nanso, u sese kikahega kulongola yitu. Ihi palung'wi, ni asungu ao ni ana ao, ai akutindikiye munzila yitu kupikiila nai kikapuma kunzi a kisali. Uugwa kikatugama mu nshemba, kikalompa, kikilaga kila ung'wi. **6** Kikanankila i meli, kunu nienso akasuka ku mato ao hangi. **7** Nai kikamala ga nu muhinzo naitu kupuma ku Tiro, kikapikiila ku Tolemai. Pang'wanso ai kika alamusha i anyandugu, nu kikie nienso ku luhiku lung'wi. **8** Mudau akwe kikahega kikalongola ku Kaisaria. uSese kikingila mi ito nilang'wa Filipo, mutanantya nua nkani ninza, nai watulaa ung'wi nu awo ni mupungati, nu sese ki kikie palung'wi nu ng'wenso. **9** Muntu uyu ai ukete anano anne a mudama ai ilotaa. **10** Ze yakila kikie kung'wanso ku mahiku kituunga, akasima kupuma ku Uyahudi munyakidagu ung'wi naitangwa Agabo. **11** Nuango ai uzile kitaitu hangi akuahola u mukoha nuang'wa Paulo. ku uwu ai witungile migulu ni mikono akwe mukola nu kuligitya, "Ng'wau Ng'welu wiligityaa itii," "Ayahudi nia ku Yerusalem akumutunga u muntu niiza mukola hiu nua mukoha uwu, ni enso akuminkiilya mu mikono a antu nianyaingu." **12** Nai kikija i makani nanso, usese ni antu nai atulaa ikie i kianza ni kансо ai kumusingilye uPaulo waleke kunankila kulongola ku Yerusalem. **13** Uugwa uPaulo ai usukiye, "Mukituma ntuni, mukulila nu kunihumya ukata mu nkolo ane? ku ndogoelyo nkoli nkondanie, shanga kutungwa udu, kuiti ga nukushila kuko ku Yerusalem ku nsoko a lina nila Mukulu uYesu." **14** Ku iti uPaulo shanga ai uloilwe kupeng'wa, ai kulekile nu kuligitya, "Uugwa ulowa nuang'wa Itunda utumike." **15** Ze yakila i mahiku nanso, ai kuhoile i mpinda yitu nu kunankila ku Yerusalem. **16** Ze yakila i amanyisigwa kupuma ku Kaisaria ai ityatille nu sese muntu nua ku Kipro, mu manyisigwa nua kali, naiza kikie nu ng'wenso. **17** Nai kikapikiila ku Yerusalem, anyandugu ai akusingeeliye ku ulowa. **18** Mudau akwe uPaulo ai ulongoe palung'wi nu sese nu Yakobo, ni anyampala ihi nai akoli. **19** Ze yakila kualamusha, ai uiinkkiye i makani naizaa Itunda witumile mukati ao ianyaingu kukiila uaiilya nuakwe. **20** Matungo nai akija nanso, akamulumbiilya Itunda, hangi akamutambuila, "Wihengaa, munyandugu, akoli magana a nzogu anga ahuiie mukati a Ayahudi. Nienso ihi akete nsula kuamba ilagiilyo. **21** Atambuiwe kutula u ewe, kina ukumanyisa i Ayahudi ni ikiie mu anyaingu kulekanuka nu Musa, ni kina ukuatambuila aleke kuatwala i kidamu i ana ao, hangi aleke kutyata i ntendo nia kali. **22** Kutakiwe kitume ntuni? Kutile u mintumbo aki giilya kina u ewe wapikiila. **23** Iti itume iko usese ni ku ukutambuila itungili; kukete antu anne naza aikile ndagu. **24** Ahole i antu awa hangi wielye mukola palung'wi ni enso, nu kualipilya u ugulwa nu ao, iti ahume kuzula i matwe ao. Uugwa kila ung'wi walije kilinga kina imakani nai atambuiwe kutula u ewe ingi a uteele. Akimanyisa kina u ewe ga utyatille ilagiilyo. **25** Kuiti ku makani a anyaingu naza atulaa ahuili, ai kukilisilye nu kupumya i malagiilyo kina atakiwe kihuja ni intu naza ipumigwe isongelyo ku a dudu, ni sakami, kupumiila ni iko naza kigogilwe, hangi ihuje nu usambo." **26** Uugwa, uPaulo aka ahola i agoha, nu luhiku nula kabiili, akielya u mukola palung'wi ni enso, akingila mu Itekeelo, kutanantya i tungo nila mahiku na kielya, kupikiila isongelyo lipumigwe ku nsoko a kila ung'wi ao. **27** Mahiku nanso ni mupungati nai ahumbela ku ulinkiila, ze yakila i Ayahudi kupuma ku Asia akamihenga uPaulo Mitekeelo, ni anyianza akataka, hangi akamugoela u mukono. **28** Ai atulaa akuzogolya, "Antu a Israeli, kuaiiilyi, Uyu ingi yuyo muntu nuenda amanyisa i antu kila nkika i makani niiza nsuta ni antu, ilagiilyo, ni kianza iki. Wa aleta ga ni Ayunani mu Itekeelo nu kuika kibudu kianza apa ni pelu. **29** Ku nsoko u ng'wandyo ai atulaa amihenga uTrophimo Muefeso aze ukoli palung'wi nu ng'wenso mu kisali, ni enso ai asigie kina uPaulo ai wamuleeta mitekeelo. **30** Kisali kihiai katulaa nu ukunguali, ni antu akamanka palung'wi nu kumuamba uPaulo. Akamupumya kunzi i Itekeelo, ni milango nkua ikalugailwa. **31** Nai ikatula akugema kumubulaga, inkani ikamupikila u mukulu nua anya mbita nia usunji kina i Yerusalem ihi ai atulaa izula minyomo. **32** Itungo ilio aka ahola i asunja nu mukomoli akalimankiila iumbi. Matungo i

antu nai akihenga u mukulu nua idale nila asunja, ihengile u welu, ila shanga ai igulye u luli nulang'wa akaleka kumukua uPaulo. 33 Uugwa u mukulu nu uyo nai uligitilye nu nene. 10 Nikaligitya, 'Nitume idale ai umuhumbee nu kumuamba uPaulo, hangi ntuni, Mukulu?' uMukulu akantambuila, Imike hangi akalagiilya watungwe minyororo ibilli. Akamukolya wingile mu Dameski; kung'wanso ukutambuila kila i nuanso ingi nyenya hangi uituma ki ntuni. 34 Ang'wi kintu nutakiwe kituma.' 11 Shanga ai nihumile kihenga ao a antu mi umbi ai atulaa akubunuka i kintu kunsoko a welu nua welu uwo, uugwa nikalongola iki ni auya kingiiza. Ku nsoko u mukomoli shanga ku Dameski ku kutongwa ni mikono nua awo nai ai uhumble kuatambuila kiki ku nsoko a iyogo ilo, akoli nu nene. 12 Kung'wanso nikatankana nu muntu akalagiilya uPaulo waletwe mukati itando. 35 Uugwa nai witangwa Anania, ai watulaa muntu nai uamble nai wakapika mu munankilo, akaholwa nu asikali ilagiilyo hangi munya ku kuligwa ntongeela a Ayahudi ku nsoko a minyomo nu i umbi. 36 Ndogoelyo i ihi nai ikiie kung'wanso. 13 Akapembya kitalane, umbi nila antu ai limutyatiie nu kulongoleka kukua akimika ntongeela ane, nu kuligitya, Munyandugu iyogo, "Muheji uyu." 37 uPaulo nai watulaa ukuletwa Sauli, ulije kihenga. 'Ku itungo liilo liilo nikihenga. mukati itando, ai umutambuie u mukulu nu idale, 14 Akaligitya, 'Itunda nua atata itu ukuholaniye u "Nihumilene nukutambuile kintu?" Umukulu uyu nu ewe ulije kulinga u ulowa nuakwe, kumihenga uyo ni idale akaligitya, "itii ukutambula Kiyunani? 38 Itii, u munya tai ane, nu kija u luli nulupembbeeye milangu ewe shanga wi uyo u Mumisri naiza u ng'wandyo ai nilakwe. 15 Ku nsoko ukutula wi mukuiili kitalakwe nu utongee u upiluki hangi ai uhoile i a kilemu magana a kuantu ihi migulya a naza umihengile nu kigiilya. 16 nzogu anne mu wii?" 39 uPaulo akaligitya, "Unene ni Ugawa itungili ku niki ulindii? Uka, wogigwe, woje i Muyahudi, kupuma kisali ka Tarso a ku Kilikia. Unene milandu ako, uzelitanga i lina nilakwe.' 17 Ze yakilaa ni munya ihi nua kisali ni kikumukile. Numulompile, kusuka ku Yerusalem, hangi nai natula kipolya mundeke nitambulye ni antu." 40 Itungo u mukomoli nai umulekee, uPaulo akimika pa munankilo hangi 18 Nikamihenga ukuntambuila, 'kagupa upume mu akapumya kilingasiilyo ku antu ku mukono nuakwe, Yerusalem ku ukau, ku nsoko shanga augombile u Itungo nai ikoli ihitwii nangalu, akitambuila ni enso ku Kiebrania. Akaligitya,

22 "Anyandugu ni a tata ane, tegeelyi u ugumiilyi nuane ni nikawituma kitalanyu itungili." 2

Anyianza nai akija uPaulo ukuligitya ni enso ku Kiebrania, aka kilaga. Akaligitya. 3 Unene ni Muyahudi, ntugiwi kisali ka Tarso kipango nika Kilikia, ila aindigiilye i kimanyi mu kisali iki, mu migulu ang'wa Gamalieli. Ai manyisigwe kunuganiila ni nzila nziza nia malagiilyo a atata itu. Unene ni munyangulu kung'wa Itunda, anga u nyenye mihii ni milli ilelo. 4 Ai niagilye ku nzila iyi kupikiila insha; nika atunga agoha ni asungu nu kuagumila mu kadulumu. 5 Ga nu kuhani nu mukulu ni anyampala ihi ahumble kupumya u ukuili kina ai nsingiilye ibada kupuma kitalao ku nsoko a anyandugu niakoli ku Dameski, kitalane unene kutunga u muhinzo kulongola kung'wanso. Ai ituile nialete antu ku Yerusalem ku nzila iyo iti atungwe nu kulingwa njuguda. 6 Ai ipumie kina pang'wanso nai natula nkoli muhinzo nu kuhumbeela ku Dameski, itungo nila mung'wi kupumbugilya welu ukulu ukapumila kilunde ukanya kunelya. 7 Nikagwa pihang iki, luli lukumbila, 'Sauli, Sauli ku niki ukuntasha?' 8 Nikasukiilya, 'u ewe wi nyenya, Mukulu?' Akantambuila, 'Unene ni Yesu Munazaeti, naiza u ewe ukuntasha.' 9 Awo nai akoli palung'wi nu nene ai

kuakua awo nai akuhuiae mu kila itekeelo. 20 Ni sakami ang'wa Stefano mukuiili nuako nai ihunuwe, Unene ga ai nkoli nimikile pakupi nu kugomba hangi ai natulaa kusunja ang'wenda a awo nai amubulagile.' 21 Kuiti ai untambuie, 'Longola, ku nsoko unene nika kulagiilya ulongole kuli ku anyaingu.' 22 Antu akamulekela waligitye migulya a lukanu ulu. Kuiti panyambele akitunta nu kuligitya, "muheje u muntu uyu mi ihi; ku nsoko shanga iziza wikie." 23 Nai akatula akitunta, nu kuguma i ang'wenda ao nu kupekula u lunkundi migulya, 24 u mukomoli nu mukulu akalagiilya uPaulo waletwe mitando. Akalagiilya wakoligwe kunu wazekuwa i mikoha, iti u ng'wenso mukola walinge ku niki ai atulaa akumuzogoelya iyogo kinya iti. 25 Ga ni iti nai atulaa amutunga ku ndigi, uPaulo aka mutambuila u akida uyo nai wimikile pakupi nu ng'wenso, "Itii! ingi tai ane kitalanyu kumukua u muntu niza Murumi hangi wakili kulamulwa?" 26 U akida uyo nai wakija i makani aya, akalongola ku mukomoli nu mukulu nu kumutambuila, wazeligitya, "Uoilwe kituma ntuni? ku ndogoelyo u muntu uyu ingi murumi." 27 uMukomoli nu mukulu akapembya nu kumutambuila, "Ntambuile, itii, u ewe wi munya kisali nua ku Rumi?" uPaulo akaligitya, "Uu." 28 Umukomoli aka asukiiilya, "Ingi kukiila nele nkulu a mpia uugwa ai ndigilye u

unya kisali." Kuiti uPaulo akamutambuila, "Unene uPaulo. 13 Ai akoli antu makumi anne ikilo naza ni murumi nua kutugwa." 29 Uugwa awo nai akoli azipilye isui ili. 14 akalongola ku akulu a akuhani ihambile kulongola kumukolya akahega nu kumuleka 15 Iti gwa itungili, ianza limutambuile u mukomoli nu ni anyampala nu kuligitya, "Ki ika akola mu kizumi itungo lilo liilo. Nu mukomoli nu ng'wenso akitumba, kikulu, kuleke kulya kihi kupikiila kamubulaga uPaulo. nai wakalinga uPaulo ingi Murumi, hangi ku nsoko mukulu wamulete kitalanyu, anga kina mukulamula Ayahudi kung'wa Paulo. Iti gwa akamutunguila i nyuli usemelwa nuakwe ku uziza. Kitaitu usese kukoli kihamble kumubulaga ze wakili kupika apa." 16 Kuiti niakwe akalagiilya i akulu nia akuhani ni anza lihi ung'wana nua muluna musungu wang'wa Paulo wakija litankane. Akamuleta uPaulo pihii, nu kumuika pa kati kina likoli isui, akalongola akingila mukati i itando ao.

23 uPaulo aka agozeela kung'wandyo i antu ianza

nu kuligitya, "Anyandugu ane, nikie ntongeela ang'wa Itunda ku nsula nziza kupikiila lelo iyil." 2 uKuhani nu mukulu uAnania aka alagiilya awo nai imikile pakupi nu ng'wenso amukue ilangu nilakwe. 3 Uugwa uPaulo akamutambuila, "Itunda uku ukua nu ewe, ikiligo nai lipoguhwi inswakaala. Wikie ukunamula ku ilagiilyo, nu ewe ukundagiilya nkuwe nsuta ni malagiilyo?" 4 Awo nai akoli imikile pakupi nu ng'wenso akaligitya, "Iti uu nu kumutukila ukuhanu mukulu nuang'wa Itunda?" 5 uPaulo akaligitya, "alunaa ane, unene shanga azaningile kina yuu ingi kuhanu nu mukulu. Ku nsoko ikillisigwe, shanga ukuligitya ibibi migulya a mukulu nua antu ako." 6 uPaulo nai wakihenga ya kina i nkika ing'wi ni ianza ingi Asadukayo ni auya ingi Afarisayo, akitunta nukuligitya, anyandugu ane, unene ni Mufarisayo, ng'wana nua Mufarisayo. Ingi ku nsoko iyi nsumbiyi ku ukamatiku u wiukigwa nua ashi nikulamulwa nu enso." 7 Nai wakamaligitya aya, Wikungumi ukulu ukapumila mukati a Afarisayo ni Asadukayo, ni ianza likagalanuka. 8 Ku iti iAsadukayo iligitya kutile u wiukigwa, malaika ang'wi ng'wau ng'welu, ila i Afarisayo iligitya aya ihi akoli. 9 Minyomo ukulu ukapumila hangi ang'wi a amanyi nai akoli nkika a Afarisayo akimika nu kisia, azeligitya, "shanga kihengile kihi ni kibibi kung'wa muntu uyu. Uli anga u Ng'weu ng'welu ang'wi malaika uligitilye nu ng'wenso?" 10 Itungo nai lipumie ikoloy iku, mukulu nu idale ai witubiule kina uPaulo ai uzee tamulanigwa mapuli mapuli ni enso, iti gwa akalagiilya i anyidale asime pihii nu kuhola ku ngulu kupuma ku anyianza ni ianza, nu kumuleta mi itando. 11 Utiku nai utyatille uMukulu ai wimikile pakupi nu ng'wenso nu kulisitya, "Leka kitumba, Ku nsoko unkuue mu Yerusalem, iti ukupumya ukuuili ga nu mu Roma." 12 Nai ukela, ang'wi a Ayahudi ai azipilye ilago nu kitanga kizumi migulya ao akola; ai aligitilye kina shanga ikalya ang'wi kung'wa kihi kupikiila ni ikamubulaga

ni anyampala nu kuligitya, "Ki ika akola mu kizumi itungili, ianza limutambuile u mukomoli nu mukulu wamulete kitalanyu, anga kina mukulamula usemelwa nuakwe ku uziza. Kitaitu usese kukoli kihamble kumubulaga ze wakili kupika apa." 16 Kuiti ung'wana nua muluna musungu wang'wa Paulo wakija kina likoli isui, akalongola akingila mukati i itando nu kumutambuila uPaulo. 17 uPaulo akamitanga u akida ung'wi akaligotya, "Muhole u muhumba uyu kung'wa mukomoli; ku nsoko ukete lukani nula kumutambuila." 18 Uugwa u akida akamuholia u muhumba uyo akamutwala kung'wa mukomoli nu mukulu akamutambuila, "uPaulo u mutungwa uyo aza unintangile wandagiilya nukuletele u muhumba uyu kitalako. Ukete lukani nula ku utambuila." 19 uMukomoli uyo nu mukulu akamuamba ku mukono akibagula nu ng'wenso ku mpelo, nu kumukolya, "Ingi kintu kii nuloilwe kuntambuila?" 20 Umuhumba uyu akaligitya, "Ayahudi igombilye ku ulompa umulete uPaulo mudau mi ianza anga kina aloilwe kulija nkani niakwe ku uziza ikilo. 21 Uugwa u ewe uleke kugomba ku ndogoelyo antu makumi anne ikilo akumutungila. Itungile ku kizumi, aleke ga nu kulya ang'wi kung'wa kupikiila ni ikamubulaga. Ga ni itungili akoli akondanii, aze alindie ugombigwa puma kitalako." 22 Uugwa umukomoli uyo nu mukulu akamuleka u muhumba walongole yakwe, ze yakila kumulagiilya "waleke kumuila muntu wihi nia kina wamuganuila aya." 23 Akaitanga i a akida abiili akaligitya azipiilyi i a asikali magana abiili kulongola ku Kaisaria ni a asikali anankila mpalasi makumi mupungati, nawa niakete i ndilima magana abiili, mukuhega zamu a kataatu a utiku. 24 Aka atambuila kuika ikali ikondile naiza uPaulo uku mutumila nu kumuholia iziza kung'wa Feliki uGavana. 25 Akakilisa ibada ku kinya iti, 26 Klaudio Lisia kung'wa Liwali mukuligwa uFeliki, mulamu. 27 Umuntu uyu aza uambilwe ni Ayahudi atula pakupi kumubulaga, uugwa nalongola ni idale nila asikali nu kumuguna, nazandigilye inkani nia kina ung'wenso ingi munya ku Rumi. 28 Aza ndoilwe kulinga ku niki amusemee, iti gwa namutwala mi anza. 29 Nihenga kina aza watulaa usemewe ku nsoko a makoloy a malagiilyo ao, ang'wi shanga aza usemewe lukani lihi nu luzipie kubulagwa ang'wi kutungwa. 30 Uugwa yakumuka kitalane kina likoli isui ki talakwe, iti gwa ku ukau namulagiilya kitalako, nu kualagiilya ni amusemee alete ga nu usemelwa nuakwe ntongeela aki. Ilaga." 31 Uugwa awo i a asikali akakela ilagiilyo;

akamuholia uPaulo akamutwala ga nu ku Antipatri utiku. **32** Luhiku naza lutyatile, i a asikali idu aka ashii, ku ihi anya tai ane hangi ni agila i tai ane ga; aleka awo ianankila mpalasi alongole palung'wi nu ng'wenso, nianso akasuka yao mitando. **33** Ni anankila mpalasi nai akapika ku Kaisaria, nu kuminkiilya u liwali ibada, akamuika uPaulo ntongeela akwe. **34** Nu ng'wenso u liwali akalisoma ibada, ai umukoioye uPaulo ai upembeeye i jumbo kii, nai wakalinga nia kina ingi muntu nua ku Kilikia, **35** akaligitya, "Nikakija u ewe ni ikapembya awo nia kusemee," akalagiilya waikwe mu ikulu ang'wa Herode.

24 Ze yakilaa mahiku a taano, uAnania kuhani nu

mukulu, ang'wi a anyampala nu muligitya ung'wi nuitangwaa Tertulo, akalongola pang'wanso. Antu awa aletile usemelwa kutula Paulo kung'wa gavana. **2** uPaulo naza wimikile ntongeela ang'wa gavana, uTertulo akanya kumusemela nu kuligitya kung'wa gavana, "ku nsoko ako kukete ulyuuku ukulu; nu ku muloto nuako wileeta upiluki uziza mi ihi nilitu; **3** ugawa ku ilumbi lihi kisingiilya kila i kintu nuitumaa, Milamu mukulu Feliki. **4** Kuiti ndeke ku ukatalya ikilo, ku inena untegeelye makani masheenyu ku uaileyi nuako. **5** Ku ndogoelyo kamulijaa muntu uyu munya lugida, hangi ukusasha iAyahudi ihi kupiluka mi ihi. Hangi ingi lukolongo nua mazindaalo a Anazorayo. (Komaniilya; Ipatyo nila makani a lukiili ulu 24; **6**, **6** Ni hangi ai ugemeeye kuli ikila itekeelo kibudu itigwa kamuamba' umutili mu mbugulu ni nziza nia kali). (Komaniilya; U lukiili ulu **7** Lisisasi, afisa, ai uzile nu kumuholia ku ngulu mu mikono itu, umutili mu mbugulu ni nziza nia ukilisigwa nua kali). **8** Anga umukolye uPaulo kutula makani aya, ukuhuma ga nukimanyisa ingi kintu kii kumusemee." **9** Ayahudi ni enso akamusemela uPaulo, azeligitya kina aya makani aza atulaa atai. **10** uLiwali nai wakamunyansuila u mukono uPaulo waligitye, uPaulo ai usukiye, "Ningile kina ku myaka idu watuilee wi mulamuli nua ingu uwu, hangi nkete ulowa kitambuilya mukola kitalako. **11** Uhumile ki ikilya kulu kuulu kina akili kukila mahiku ikumi na abiili ikilo puma naza nankie kulongola kipolya ku Yerusalem. **12** Hangi naza anihangile mi itekeelo, shanga aza nikungumile nu muntu wihi, hangi shanga aza nitumile anga minyomo mi anza, ang'wi mu matekeelo ang'wi mukati a kisali; **13** hangi ang'wi shanga ahumile kuika kulu kuulu kitalako u usemelwa nia ku usemela kitalane. **14** Ila kulapa ili kitalako, nia kina ku nzila iyo naiza akitanga i mazindaalo, ku nzila yiyo yiyo ku mutumikila Itunda nua a tata itu. Unene ingi ni muhiilli ku ihi nakoli mi ilagilyo nu ukilisigwa nua anyakidagu. **15** Nkete ugimya wuwo wuuwo kung'wa Itunda naza

ga nao nienso au lindiie, kupembya ku wiuki nua 16 nu ku ili, kituma i milimo iti ntule ni isigo nigila i kinkwaatyatongeela ang'wa Itunda ni ntongeela a antu kukiila makani ihi. **17** Itungili ze yakilaa myaka idu nzile kuleta uaileyi ku ingu nuane nu uaileyi nua Nu ng'wenso u liwali akalisoma ibada, ai umukoioye mpia. **18** Nai nitumile iti, Ayahudi kituunga nia ku Asia akanihangi mukati a sherehe nai a kielya mukati itekeelo, bila idale nila antu ang'wi minyomo. **19** Antu awa naza atakiwe kutula amoli ntongeela akitungili iti hangi aligitye iko niakikete migulya ane anga ize akete lukani lihi. **20** Ang'wi antu awa akola nia ligitye ingi utumuli kii naza awihengile kitalane naza nimikile ntongeela i anza nila Ayahudi; **21** kwaala ku nsoko a kinu king'wi naza nikiligitilye ku luli naza nimikile pakati ao, "ingi kunsoko a wiuki nua ashi unyenye mukunamula." **22** uFeliki ai watulaa wapinduwee iziza kutula i nzila, hangi akalidilya i anza. Akaligitya, "Lisia mukomoli nui kiza pihi kupuma ku Yerusalemu nikapumya ulamuli ku usemelwa nuanyo." **23** Iti gwa akamulagiilya u akida wamusunje uPaulo, ila watule ni lyoma hangi waleke kutula ukoli ga nu muntu nua kuagilya i ahumba uya niakwe aleke kumuaillya ang'wi kumiumba umbila. **24** Ze yakilaa mahiku kituunga, uFeliki akasuka nu Drusila musungu nuakwe nai watulaa Muyahudi, akalagiilya antu kumitanga uPaulo nu kutegeelye puma kitalakwe nkani nia uhuiili mukati ang'wa Kristo uYesu. **25** Ila uPaulo nai wakatula ukitambulya nu ng'wenso kutula tai ane, kutula nigele nu ulamuli nuikapembya, uFeliki akalija woa akasukiilya, "longola kuli ku itungili, ila anga ndije itungo hangi, nikakitanga." **26** Itungo lilo liilo, ai usumbiyye kina uPaulo ukuminkiilya mpia ku lulo ai umitangile nkua ingiiza akaligitya nu ng'wenso. **27** Ila myaka ibili nai akille, uPorkio Festo akatula Liwali ze yakilaa uFeliki, ila uFeliki ai uloiwe kielya ku Ayahudi, iti gwa akamuleka uPaulo pihi a usunja.

25 Ugawa uFesto nai wakingila mukati i jumbo nilanso hangi ze yakilaa mahiku ataatu akalongola kupuma ku Kaisaria kupikiila ku Yerusalem. **2** uKuhani nu mukulu ni Ayahudi ni asanigwe ai aletile usemelwa kutula Paulo kung'wa Festo. hangi ai aligitye ku ngulu kung'wa Festo. **3** Hangi ai amulompile uFesto Fadhili migulya a makani ang'wa Paulo aliye kumitanga ku Yerusalemu iti ahume kumubulaga mu nzila. **4** Kuiti uFesto ai usukiye kina uPaulo ai watulaa mutungwa mu Kaisaria, ni kina ung'wenso mukola ukukaya kusuka kung'wanso. **5** Ai uligitye, "Kululo, awo naza ahumile, ahumile kulongola uko nu sese. Anga ize kikoli kintu kibibi ku

muntu uyu, mutakiwe kumusemela." 6 Ze yakilaa ki uyu." "uFesto, akaligitya, "mudau ukumutegeelya." 23 kie mahiku mu nana ang'wi ikumi ni ikilo, wikasuka ku Iti gwa mudau akwe, uAgripa nu Bernike ai apikile ni Kaisaria. Nu luhiku nai lutyatile wakikie mi ituntu nila sherehe idu; ai apikile mi itando ni a afisa ni idale, ni ulamuli nu kulagiilya uPaulo waletwe kitalakwe. 7 Nai antu nia asanigwe mu kisali. Nu Festo ai upumilye wakapika, Ayahudi kupuma ku Yerusalemu akimika ilagiilyo, uPaulo waletwe kitalao. 24 uFesto akaligitya, pakupi, Akapumya usemelwa widu ulto naiza shanga "Mutemi Agripa, ni antu ihi naza amoli apa palung'wi ikahuma ku ukaminkiilya. 8 uPaulo ai witambuiye nu sese, mu mihengile u muntu uyu; muhangu wihi nu kuligitya, 'Shanga ku lina nila Ayahudi, shanga nua Ayahudi uko ku Yerusalemu ni apa iti ga aloilwe migulya itekeelo, ni shanga migulya ang'wa Kaisari, ni asije, ni enso ikazogolya kitalane kina waleke nitumile u ubi.' 9 Kuiti uFesto ai uloilwe kielya ku kikie. 25 Ai nihengile kina shanga ai witumile lihi Ayahudi, ni lulo aka musukiilya uPaulo ku kuligitya, nilinonee insha; kuiti ku nsoko wamitangaa u mutemi, 'Itii, uloilwe kulongola ku Yerusalemu nu kulamulwa ai namue kumutwala kitalakwe. 26 Kuiti nimugila i nu nene kutula i makani aya kuko?' 10 uPaulo ai kintu ni kikaminkiie nika kukilisa ku mutemi. Ku nsoko uligitilye, 'nimekile ntongeela i ituntu nila ulamuli ni ili, numuletile kitalako Agripa, iti nihume kutula ni kintu lang'wa Kaisari naiza ntakiwe kulamulwa. Shanga nika kukilisa kutula usemelwa. 27 Ku nsoko kihenga nia tumuie i Ayahudi, anga u ewe nulingile ibahu. 28 Anga itule ntumue hangi anga itule nitumile ni kigila i ndogoelyo kumutwala u mutungwa hangi bila 11 Anga itule ntumue hangi anga itule nitumile ni kulagiila u usemelwa nu umukinyie.

ashanga inonee insha, shanga nihitile kusha. Kuiti anga u usemelwa nuao shanga kintu, kutili u muntu nuhumile kuninkiilya kitalao. Kumulompa uKaisari." 12 Ze yakilaa u Festo kuligitya ni i anza akasukiilya, "ukumulompa u Kaisari; ukulongola kung'wa Kaisari." 13 Ze yakilaa mahiku kituunga, u mutemi u Agripa nu Bemike ai apikile ku Kaisaria kituma wiumbaumbi kung'wa Festo. 14 Ze yakilaa kikie papo ku mahiku idu, uFesto ai winkiyye usemelwa nuang'wa Paulo ku mutemi; Akaligitya, 'Muntu ung'wi aza ulekilwe papa nu Feliki anga mutungwa. 15 Naza natula ku Yerusalemu akuhani ni akulu ni anyampala a Ayahudi ai aletile usemelwa migulya a muntu uyu kitalane, ni enso ai akoiyе migulya a ulamulwa ku ng'waakwe. 16 Ku ili unene aza niasukiilye kina ku ntendo nia a Roma kumupumya muntu ku kielya badala akwe, u musemelwa utakiwe kutula ni lyoma nila ku gugana ni asemi akwe nu kitambuilya ku usemelwa nuanso. 17 Ku lulo, nai akiza palung'wi apa, shanga ai nihumile kulindiila, kuiti luhiku nai lutyatile ai nikie mi tuntu nila ulamuli nu kulagiilya u muntu nuanso waletwe mukati. 18 Itungo i asemini naza imikile nu kumusemela, nikasiga kina kutili u usemelwa nu ukulu nu uletilwe kitalakwe. 19 Badala akwe ai akete u wikungumi nua kituunga palung'wi nu ng'wenso kutula kizindaalo ni kao ni kutula uYesu naiza ai watulaa wakule, kuiti uPaulo ukudaya kina ukoli upanga. 20 Ai natulaa nkunkiwe kinya kudumiila ikolyo ili, hangi nikamukolya anga ize ukulongola ku Yerusalemu kulamulwa kutula makani aya. 21 Kuiti uPaulo nai wakitangwa waikwe pihi a usunja ku nsoko a ulamuli nua mutemi, ai ndagiye waikwe ga ni nikamutwala kung'wa Kaisari. 22 uAgripa ai witambuiye nu Festo, "aza nzeelowa ga nu kumutegeelya u muntu

26 Iti gwa, uAgripa akamatambuila uPaulo, "Ugombigwe kitambuilya." Uugwa uPaulo akagoola u mukono nuakwe akitambuilya iti. 2 "Kiona ni munya ulowa, Mutemi Agripa, iti kituma u usemelwa nuane ntongeela ako lelo ku usemelwa wihi nua Ayahudi. 3 Lukulu, ku nsoko u ewe ingi wi mulingi nua ntendo nia Ayahudi ni makolyo. Iti gwa kulompa untegeelye ku ugimya. 4 Tai, i Ayahudi ihi alingile iti nai nikie puma u ugalimanga nuane mu ingu nuane uko ku Yerusalemu. 5 Aningile puma u ng'wandyo hangi atakiwe kugomba kina ai nikiie anga Mufarisayo, ikumbiko ni likete u uambiila tai utaki mu kizindaalo ni kitu. 6 Itungili nimikile apa namulwe ku nsoko unene naligozee ilago naiza Itunda ai ulitumile ni atata itu. 7 Ili ingi ilago naiza i ndugu yitu ikumi na ibilli ai isumbiilye kusingiilya anga amipoelye Itunda ku ngulu utiku nu mung'wi. hangi kunsoko a uhuiili uwu, mutemi Agripa, kina i Ayahudi akunsemela. 8 Ku niki wihi kati anyu usigile ingi ikuilwa kina Itunda wi iusha i ashi? 9 Itungo ling'wi ai nsigile mukola kina ai nziituma makani idu ku lina nilang'wa Yesu nua ku Nazareti. 10 Ai nitumile aya mu Yerusalemu; Ai niatungile i ahuiili idu mu kadulumu, hangi ai natulaa nu uhumi kupuma ku akulu nia akuhani kituma iti; ni matungo niakubulagwa, ai nikua kula kitalao. 11 Nkua idu ai niapisiilya mu matekeelo ihi hangi ai ngemile kuazipya auhite u uhuiili nuao. Ai nkete ikuo nangaluu migulya ao hangi ai niazunsilye ga nu mu isali nia uzila 12 Matungo nai natulaa kituma aya, ainongoe ku Dameski, nize nkete u uhumi nu ulagiilriga kupuma ku akuhani ni akulu, 13 nai nikatula munzila matungo a mung'wi, Mutemi, nikihenga welu kupuma kilunde nai watula utaki kukila

i mpasu hangi ukelya ku upilimikiilya unene ni antu nai atula atungile u muhinzo palung'wi nu nene. 14 uhumble kuikwa ilyuuku anga aza wahite kutema u rufaa kung'wa Kaisari."

Usese kihai nai kikagwa pihai, ai nigulye luli lukitambulya nu nene luzeligitya mu ntambu a Kiebrania; 'Sauli, Sauli ku niki ukunaja? Ingi ikaku kitalako ku ukua ilambi u mushokoo. 15 Papo nikaligitya, 'U ewe ingi nyenye, Mukulu? uMukulu akasukiilya, 'Unene ingi Yesu naiza ukunaja. 16 Itungili humbuka wimike ku migulu aksa; nsoko ku isigo ili unene nigeeleka kitalako, nukuhoe kutula wi munya mulimo hangi mu kuili migulya a makani naiza ulingile kutula unene itungili ni makani ni nikakulagiila panyambele; 17 hangi Nikakuguna kupuma ku antu ni anyaingu niize ku ulagiilya, 18 kupitya i miho ao nu kuaheja mu kiti kulongola mu welu nu kupuma mu ngulu nia mulugu amupilukile Itunda; iti alije kusingiilya kupuma kung'wa Itunda ulekelwa nua milandu nu usali naza nia inkiye awo nai niabague ku uhuili nu ukoli kitalane. 19 Iti gwa, mutemi Agripa, shanga ai nihumile kupiluka u muloto nua kilunde, 20 kuiti, ku awo niakoli mu Dameski hanza, ni uugwa ku Yerusalem ni ihi ihi nuku Yudea, hangi ga ku antu ni a mahi mangiiza, ai ntanantilye kina ile itunu nu kumupilukila Itunda, itume i ntendo ni itakiwe kila itunu. 21 Ku nsoko iyo i Ayahudi ai amambile mi itekeelo, akagema kumbulaga. 22 Itunda unzaiiyi kupikiila itungili, iti gwa nimika nu ku kuiila ku antu nia nakanda nu ku awo niakulu migulya a ayo naiza anyakidagu nu Musa ai aligitilye akupumila ni shanga ingiiza; 23 kina uKristo kusinja ukagigwa hangi ukutula wang'wandyo kiuka kupuma mu ashi nu kutanantya u welu ku Ayahudi nu ku anyaingu. 24 uPaulo nai wakamala kitambulya, uFesto ai uligitilye ku luli lukulu, 'Paulo, u ewe wi muhalii! kilingi kako kakutendilee utule wimuhali. 25 Kuiti uPaulo akaligitya, Unene shanga ni muhalii, mukulu Festo; kuiti ku ugimya kulgitya i makani nai a tai ntili. 26 Ku nsoko mutemi ulingile kutula i makani aya; ni iti, kulgitya ku ulyuuku kitalakwe; ku nsoko ili shanga ai litumilwe anga ku mpelo. 27 Itii, uhuuie i anyakidagu, Mutemi Agripa? Ningile kina uhuuie. 28 uAgripa akamuila uPaulo, 'Ku itungo ikupi uhumble kumpema unene nu kuntenda ni Mukristo? 29 uPaulo akaligitya, "Kumulompa Itunda kina, ku itungo ikupi ang'wi ilipu, shanga u ewe du, ila ihi ga niantegeeye i lelo, atule anga unene, kuiti bila minyororo iyi na kadulumu." 30 Uugwa u mutemi ai wimikile, nu liwali, nu Bernike ga, ni awo nai akoli ikie palung'wi nu enso, 31 nai ahiegile mu ugalagalo, ai itambuie enso ku enso nu kulgitya, 'Muntu uyu shanga utakiwe insha ang'wi kitungo. 32 uAgripa akamuila uFesto, "Muntu uyu aza

27 Nai ilamuwe kina itakiwe kutunga muhinzo ku mazi kulongola ku Italia, ai aminkkiye uPaulo ni atungwa angiiza kung'wa afisa ung'wi nua idale nila Kiroma nai witangwaa Julio, nua idale lang'wa Agustani. 2 Kikanankila i meli kupuma ku Adramitamu, naiza ituile itunge muhinzo mu mpelo mpelo a nshemba a Asia. Iti gwa ki kingila mu lusi. uAristaka kupuma ku Thesalonike a ku Makedonia akalongola palung'wi nu sese. 3 Luhiku nai lutyatile kikasimya u ludigi mu kisali nika ku Sidoni, naiza uJulio ai umutendee uPaulo ku ukende nu kumulekela kulongola ku ahumbauya akwe kusingiilya u ukende nuao. 4 Kupuma papo kikalongola mu lusi kikatunga u muhinzo kupilimiilya i kisiwa nika Kipro naiza katuile kiku kingama u ng'wega, ku nsoko u ng'wega ai watulaa ukugilinkiiye. 5 Ze yakila kutula katunga u muhinzo mu mazi nakoli pakupi ni Kilikia ni Pamfilia, kikapembya ku Mira, kisali nika Lisia. 6 Pang'wanso u afisa uyo nu idale nila Kiroma, akamihanga i meli kupuma ku Alexandria naiza ituile ikatunga muhinzo kutunga ku Italia. Akakunankilya mukati akwe. 7 Ze yakila kutula katunga u muhinzo ku uembeelu ku mahiku idu ni panyambele kikatula kapika ku lwago pakupi ni Kinidas, u ng'wega shanga wikakulekela hangi kutunga i nzila nanso, itigwa kikatunga u muhinzo mu mpelo mpelo a mululi nua ku Krete kize ku ukigamile u ng'wega, kuhumbeela ni Salmone. 8 Kikatunga u muhinzo mu nshemba ku ukaku, kupikiila kianza nai kitangilwe Fari Haveni naiza kikoli pakupi ni kisali nika Lasi. 9 Ai katulaa kaholaa matungo idu nangaluu, ga ni itungo nila kuhita kulya nila Kiyahudi ai latulaa lakila, ni itungili ai yatulaa ulugu kulongoleka nu muhinzo. Iti gwa uPaulo aka kuhugula, 10 nu kulgitya, "Agoha, kihenga u muhinzo naiza kuloilwe ku uhole ukutula nu ubii nu u ulya widu, shanga udu ku miligo ni meli, kuiti ga nu ku likalo litu." 11 Kuiti u afisa nu idale nila Kiroma akamatgeelya ikilo u mukulu nuakwe nu mukola hiu nua meli, kukila i makani ayo naiza akutambulwa nu Paulo. 12 Ku nsoko i bandari shanga ai atulaa kipango kitontu kikie itungo nila ulyuuku, ia baharia idu akasija kutunge u muhinzo kupuma pang'wanso, iti ku mpyani ihi anga kuhume ku kipikiila i kisali nika Foenike, kikie pang'wanso itungo nila u ulyuuku. Foenike ingi bandari uko ku Krete, hangi igozee hukuma kilya ni takama kilya. 13 U ng'wega nua takama nai wandilye ku kunka ku uembeelu, ia baharia akasigiiila alija iko naiza atulaa akiloilwe. Akipa u ludigi nu kutunga u muhinzo

mpelompelo a Krete pakupi ni nshemba. 14 Kuiti awo, "Shanga mukuhuma kugunika kwaala antu awa ze yakilaat itungo ikupi ng'wega utaki, naitangwaa niakusiga mu meli," 32 Uugwa i asikali awo akatinanga nua hukuma kilya, ukandya ku ukua kupuma itumbi i ndigi nia boti izo nu kulekwa iholwe ni mazi. 33 nila kisiwa. 15 Matungo i meli nai ihumeeigwe nu Matungo u welu nua kidau nai watula ukupumila, kuleng'wa ku ugilingkiilya u ng'wega, ki kigombya ni hali uPaulo aka asinjia ihi ageme kulya iniino. Akaligitya, yiyo kikatwalwa muhinzo nu wenso. 16 Kikamanka "Ulu luhiku nula ikumi na inne mulindii shanga kukiila u ng'wega nuanso nkika nai atulaa ikuukingila mukulya, mukili kulya i kintu. 34 Iti gwa kuminena ung'wega nua kisiwa nikitangwaa Kauda; ni ku lwago muhole indya iniino, ku nsoko iyi ingi kunsoko a kikie nangaluu ai kuligilye ku uguniilya u mutumbwi. 17 Ze kitalanyu; hangi kutili ga nu lusingi lung'wi mu matwe yakilaat kutula kamilutaa, ai atumie ludigi kumitunga i anyu nulukulimila. 35 Nai wakondya kuligitya nanso, meli. Akitumba kina kuzechuma kulongola mu kipango akahola u mukate akamulumba Itunda ntongeela nika mahalu idu nika Syiti, iti gwa akasimya u ludigi a miho a kila muntu. Uugwa akau ega u mukate hangi ai alongoigwe mu mpelo mpelo. 18 Kika kuwa akandy a kulya. 36 Uu gwa ihi akakuilgwa inkolo ni ku ngulu nangaluu nu kimpupu, itigwa luhiku nai enso akahola indya. 37 Ai katulaa antu 276 mukati a lutyatile ia baharia akandy a kuguma i miligo kupuma meli. 38 Nai akondya kulya nu kikuta, ai amiziplye mu meli. 19 Mahiku a taatu, ia baharia akandy i meli kutula mpepee ku kuguma i ngano mukati kumapumya i mazi ku mikono ao akola. 20 Matungo a lusi. 39 Nai ikatula mung'wi, shanga ai amiliingile naiza iyoa ni nzota shanga ai yukalikie ku mahiku ihi ni nyumu, kuiti akihenga kipango kihni nyumu idu, ikili u kimpupu mukulu ai ukukuile, ni isumbiilyo nai kingie mukati a mazi nai katula ni mahalu idu. kina kikagunwa ai li limie. 21 Ze yakilaat kutula Akitambulya anga ize ahumile kumilongolya i meli alongolaa matungo malipu bila ndya, pang'wanso kutunga pang'wanso. 40 Iti gwa akaitolya i nanga uPaulo akimika pakati a abaharia akalingitya, "Agoha, akailekela mu lusi Mu itungo lilo liilo akaitolya i nanga mutakiwe munteegeelye, hangi shanga azza kuziipa u nia itanga nu kumihumbula i nkika a kunungeela ludigi kupuma ku Krete, iti kulija aya u ulugu nu ulimili. kutunga mu ng'wega, iti gwa akatunga mu nkika 22 Ni itungili kumupoeelya mipe inkolo, ku nsoko a mahalu idu. 41 Kuiti akapembya kianza naiza shanga ikutula nu ulimili nua likalo kati anyu, kwaala ukiilo ubiili nua mazi utankanie, ni meli ikatunga mu ulimili nua meli du. 23 Ku nsoko utiku nuakilaat malaika mahalu. Ni nkika iyo na ntongeela a meli ikakigama wangwa Itunda, naiza Itunda uyo unene niakwe, ga ni pang'wanso shanga ai ihumile kupuma, Kuiti i kipango hangi naiza nimipoelya - malaika nuakwe ai wimikile nika ntongeela a meli kikandy a kubunika ku nsoko a pa mpelo ane 24 nu kuligitya, "Leka kitumba Paulo. utaki nua maingu. 42 Isigo nila asikali awo ai latulaa Kusinja wimike ntongeela ang'wa Kaisari, hangi goza, la kuabulaga i atungwa, iti kina kutili nai uziipumpa Itunda mu ukende nuakwe ukinkiye awa ihi naza nu kutigana. 43 Kuiti u asikali uyo nu idale nila atungile u muhinzo palung'wi nu ewe. 25 Iti gwa, Kiroma ai uloilwe kumuguna uPaulo, iti gwa akimisha agoha, ipi i nkolo, ku nsoko nu muhuuie Itunda, kina i masigo ao; nu kulagiilya awo nia humile kipumpa, ikutula anga nintambuiwe. 26 Kuiti kusinja kuaalike ku apute kupuma mu meli hanza nu kulongola kihni nyumu. 44 Uugwa i agoha ni angiiza akutyata, i auya wigengu, nai ikatula kulongoigwe kunu nu kunu mu migulya a ipande nia mabada ni auya migulya a intu ingiiza kupuma mu meli. Ku nzila iyi ikapumila kina ihi ai asigile kina ahumbeela kihni nyumu. 28 Ai atumie mililo kugemela kina ulundu nua imazi nu kulija mita makumi a taatu ni mutandatu, ze yakilaat itungo ikupi akagemela hangi akalija mita makumi abiili ni mupungati. 29 Ai itumbile hanza kuhumile kukumpa matalagwe, iti gwa akasimya i nanga inne kupuma mu nkika a kuikila i nanga hangi akalompa kina idau aza izee kaya kuzu. 30 Awo i abaharia ai atulaa akuduma mpyani a kumigumanillya i meli nanso hangi akasimya mu mazi i boti ni niino niino nia kugunila u likalo, hangi akitendisa kina akuguma nanga kupuma mu nkika a kunungeela a boti. 31 Kuiti uPaulo akamuila u asikali uyo nuidale nila Kiroma ni asikali

28 Nai kikapikigwa iziza, kikalinga kina i kisiwa kitangwaa Malta. 2 Antu akola kisali a pang'wanso shanga udu kina ai akinkiye ukende nua nakanda, ila ai a ikiye u moto nu kuusingiilya kihni, ku nsoko a mbula nu ulyuuku nai atula ilongolekile. 3 Kuiti uPaulo nai wakatula wilngiila i miligo a nkwi nu kuikila mu moto, nzoka ni niino nikete uhungu akapuma mu nkwi nianso ku nsoko a uwo u upyu, hangi akipalingiilya mu mukono nuakwe. 4 Antu akola ihi a pang'wanso nai akihenga kikali kining'inie kupuma mu mukono nuakwe, akitambulya enso ku

enso, "Muntu uyu kulu kuulu ingi mubulagi naiza u rufaa, iti gwa, ai nompile kuihenga nu kuligitya utiganile mu lusi, kuiti tai ane shanga imulekee kikie." nu nyenye. Ingi ku soko a iko naiza u Israeli ukete 5 Kuiti u ng'wenso akakigumila i kikal iko mu moto ukamatiku ku nikanso, natungwa ni kitungo iki. 21 Uu hangi shanga ia uligilye u ulugu wihi. 6 Ni anso ai gwa akamuila, "Kukili kaya kusingiilya ibada kupuma amulindiie waimbe u ulwae ang'wi kupumpugiilya ku Yudea ku utula u ewe, ang'wi kutili muluna nuazile awagwe nu kusha. Kuiti ze yakilaa kumugozeela ku nu kupumya upikiligwa ang'wi kuligitya lukani ihi itungo ilipu nu kihenga kina kuitili ikani naiza shanga nu lubi kutula u ewe. 22 Kuiti kuloilwe kija kupuma nila nakanda kitalakwe, ai akaie ni masingo ao nu kitalako usigile ntuni kutula idale ili nila antu awa, kuligitya ai watulaa itunda. 7 Uugwa kianza ni kanso ku nsoko ikumukile kitaitu kina likuligitya nsuta kila pakupi ai ikoli ihi naiza atuile nsailo a mukulu nua kianza. 23 Nai atulaa abague u luhiku ku nsoko akwe, kisiwa, mutnu nui tangwaa Pabilo. Ai ukusingiilye antu idu ikilo ai amuhangile i kianza nai watulaa wikkie. nu ku ukendepa ku mahiku ataatu. 8 Ai ipumie Ai uligitye ikani ilo kitalao nu ku kuiila kutula utemi kina u tata wang'wa Pabilo ai uambilwe nu ulwae nuang'wa Itunda. Ai ugemile kuapema kutula uYesu. nua kupanza. Nu paulo nai umuhangile, ai ulompile, ku mpyani yihi ibilli kupuma mu malagiilyo ang'wa akaika i mikono migulya akwe, nu kumuguna. 9 Ze Musa nu kupuma ku anyakidagu, kandiilay kidau yakilaa ili kupumila, ga ni antu angiiza pang'wanso mu ndau kupikiila mpindi. 24 Ang'wi ao ai apemekile kisiwa nai atulaa akuawa ai alongoe nu kugurwa. 10 kutula makani ayo nai atambuwe, itungo i auya Antu aka kukulya ku ikulyo lidu. Nai katula kuihamba shanga ai ahuiie. 25 Nai aki igwe kilinga enso ku kutunga u muhinzo, ai akinkiiye izo nai kuloilwe. enso, ai ahiegile ze yakila uPaulo kuligitya ikani ili 11 Ze yakilaa myelli i taatu, ai kutungile u muhinzo ling'wi, "Ng'wau Ng'welu ai uligitye iza kukiila ulsaya mukati a meli a Iskanda naiza atulaa ikuilwe mpepo munyakidagu ku atata itu. 26 Ai uligitye, 'Longola papo mu kisiwa, naiza ia lukolongo akwe ai atulaa ku antu awa uligitye, "Ku akutwi anyu mukija, kuiti aluna abiili mintuti. 12 Ze yakilaa kutula kasimaa mu shanga mukulinga; Nu ku miho anyu mukihenga kuiti kisali nika Sirakusa, ai kikie papo mahiku ataatu. 13 shanga mukumanya. 27 Ku nsoko a nkolo nia antu Kupumiila papo ai kutungile u muhinzo kikapika mu awa yatuile nyeku, akutwi ao ijaa ku Iwago, atutilye i kisali nika Regio. Ze yakilaa luhiku lung'wi ng'wega miho ao; iti kina aleke kulinga ku miho ao, nu kija nua takama kupumpugiilya ukapumila. hangi ze ku akutwi ao, nu kulinga ku nkolo niao, nu kupiluka yakilaa mahiku abiili kikapika mu kisali nika Putoli. hangi, hangi ai nzee aguna." 28 Ku lulo, mutakiwe 14 Kung'wanso ai kuahangile ang'wi a anyandugu kulinga kina uwu ugwnu nuang'wa Itunda watawee hangi aka kusingiilya kikie kuko mahiku mupungati. ku anyaingu, hangi akutegeelya." (Komaniiily; ulukii Ku nzila iyi kikapembaya ku Rumi. 15 Kupuma kuko ulu, 29 "Itungo nai watula ukuligiyi i makani aya, i awo i anyandugu, Ze yakilaa kutula ijaa inkani ni itu, ayahudi ai ahiegile, aze atuile nu wikungumi ukulu ai apembilye ku usingiilya uko ku soko nila Apias ni mukati ao," umutili mu mbugulu ni nziza nia kali). 30 dalimu itaatu. uPaulo nai wakaihenga anyandugu awo uPaulo ai wikkie mi ito nilakwe nila kugula ku myaka ihi ai umulumbile Itunda aki ikilya ukamatiku. 16 Nai ki ibilli, hangi ai uasingiilye ihi nai azile kitalakwe. 31 Ai kingila ku Roma, uPaulo ailekewe kikie wing'wene watulaa ukutananty u utemi nuang'wa Itunda hangi palung'wi nu asikali uyo nai watulaa ukumusunja. 17 ai watulaa ukumanyisa makani migulya a Mukulu Uugwa ai yatulaa ze yakilaa mahiku a taatu uPaulo ai uYesu Kristo ku ukamatiku wihi. Kutili nai umugiiye. uitangile palung'wi i agoha awo nai atulaa a lukolongo mu kati a Ayahudi. Nai akapembaya ku palung'wi, ai uligitye kitalao, "Anyandugu, palung'wi ni kina nkili kituma utumuli wihi ku antu awa ang'wi kituma nsuta ni ntendo nia atata itu nai akutongee, nikapumigwa anga mutungwa kupuma ku Yerusalem kukiila mu mikono a Arumi. 18 Ze yakilaa kunkolenkeelya, ai ahumilwe i nsula kundeka ilyuu, ku nsoko ikatula kutili nsoko kitalane unene ni intakile upisiliigwa nua nsha. 19 Kuiti awo i Ayahudi nai aligitilye nsuta a nsula ao, nikisinja kutema rufaa kung'wa Kaisaria, angaitule shanga ai yatulaa anga kina kuleta usemi migulya a anyaigu ane. 20 Ku nsoko a kutema kitalane

Warumi

1 Paulo, mitumi wang'wa Yesu Kilisto naiwitangilwe kutula mituma milimo, nukimikigwa kunsoko ainjili ang'wi Tunda. **2** Iyi yi yi aaiuaie ikali kukiila unyakidagu akwe mumaanko nimaza. **3** Ingi yuyu naing'waakwe nautugilwe kupuma mukoo wang'wa Daudi nautugilwe ikumuili. **4** Nuanso autanantigwe kina ng'wana wang'wi Tunda. Kungulu nia nkolo ninza kuuki washi Yesu Kilisto mukulu witu. **5** Kukiila ng'wenso kasingiilya ukende nuitumi nua ugombi wa uhuili nua mahi ihi kunsoko alina lakwe. **6** Muma hi aya, ingi nunye mitangilwe kina miatu ang'wa Yesu kilisto. **7** Ibarua iyi ingi kua ihi niakoli Kurumi, ni Tunda ualoilwe, nailangilwe kina antu niazza niagila imilandu, nuukende utule kitalanyu, nuupolo kupuma kung'wi Tunda, Tata witu nu mukulu Yesu Kilisto. **8** Ng'wandyo, namumba Itunda wane mung'wa Yesu Kilisto kukiila nyenye mihi, kunsoko uhuili wanyu ukutanatigwa unkumbigulu wihi. **9** Kunsoko Itunda mikengi wane, ninimitumila munkolo ane kulukani lang'wana akwe, anga niza nimikila kuata imina ao. **10** Mahiku ihi nilompa imalompi ane kunzila yih sunga nihume kupata kulowa wang'wi Tunda kuza kitalanyu. **11** Kunsoko nkete insula akumuona nikume kumpa unyenye ipegwa nia munkolo, nihume kumkamatisha. **12** Ingi kipumbulya palung'wi nunye, kua nzia akila uung'wi witu, naneniyo namyu. **13** Itungili anyandugu singandoilwe muulye kija inkani, nizandoilwe muulye kiza kitalanyu, ingi iza ngiigwe sunga nitungili, aindoilwe itula iti muhume kutula ninda kitalanyu anga imahi nimangiza. **14** Ndaigwe nia Yunani, niageni, niahugu nia pungu. **15** Kululo kunkigi ane unene ngombile kutanantya ulukani lang'wa Yesu kitalanyu unye nimukoli kung'wanso Kurumi. **16** Singa kuluhumilwa iminyala ulukani lang'wa Yesu, kunsoko uhumi wang'wi Tunda niuhela uguniki kua uyu nuuhie, kung'wa Muyahudi nu kung'wa Muyunani. **17** Kunsoko uhuili wang'wa Tunda wakunukula kupuma uhuili nu huili anga niyandikilwe, umunya tai ukikie kuauhuili. **18** Nsoko utaki wang'wi Tunda wigeeleka kupuma kilunde nsoko au bi wihi nua antu nuakumigilya itai. **19** Kunsoko aya ihi namanyikila kung'wi Tunda akunukulwa kitalao, nsoko Itunda waalagiila. **20** Inkani yakwe nishayigela kiisa, yigee kupuma naukuumbwa unkumbigulu. Amanyikile kukila maintu naakumbwa. Imakanu aya au humi wakwe nuamahiku ihi nung'wandyo wakwe. (aidos g126) **21** Naiamulinga Tunda shaikamukulya anga Tunda nukumsingiilya, ikalimila muiteele ninkolo yao ikizula upungu ikatula ni kiti. **22** Ikiitanga kina ahugu,

sunga ikitula apungu. **23** Akaikaila ukulu wang'wi Tunda nimugila uugazanji kumpya ni kelu la muntu numugazanji, niya na nyuni, niye naikali, nizi niyagula pihi. **24** Kululo itunda akaaleka atyate insula ya nkolo yao nia ubi sunga kitegelya ikulyo nila miili ao. **25** Kunsoko aiapiue itai ang'wi Tunda kutula uteele, ikatula makulu nukumatumikila imaintu kukila Itunda nauaumbile nuikuligwa mahiku ihi. Amina. (aiōn g165) **26** Kunsoko iyi itunda akaateka atyate insula yao nia minyala kunsoko iasungu ao aiakaie uitumili nuamilli ao ni Tunda auaumbili nianso ikapiula. **27** Ingi niitunja nienso ikapiula uitumili kuasungu ao, akapatwa ninsula nimbi ya itunja kua itunja nisinga inonee hangi Tunda akaapa ulamula nua ubi wao. **28** Kunsoko aiahitile kutula ni Tunda muma hala ao, akaaleka atyate imahala nisinga maza, ituma ayo nisinga amuloeeye Itunda. **29** Izue ububi wihi, nsula nuubi, izue uwilu, ubulagi, wileu, wikongi ni masigo nimabi. **30** Ikatula kitambula ubi, kitegeta nukumuhukilwa Itunda. Niakete uwilei, widai, nu kiona kina enso kila kintu, anonelya mabi niagila ikulyo kua leli ao. **31** Nianso agila uuohugu, abunangi malagiilyo, agila uulowa nuang'wandyo hangi agila ikinya uwai. **32** Alingile u imalagilyo nang'wi Tunda kina awa niituma intendo izi ni mbi ulamulwa wao kunsha. Kululo gwa singa ituma udu inkani izi, ingi iza igombilyo nao niituma inkani nianso.

2 Kululo wimugila uiteteli uewe ni wiapeza iantu ulamulwa, kunsoko ayo niwialamuila niangiza uewe niazza peza iantu uulamulya wituma nkani zizo zizo. **2** Ingi kulingila kina ulamulwa wang'wi Tunda ingi watai kuantu niituma inkani anga nianso. **3** Kululo uewe siga ili, ue nualamula ao niituma inkani nianso, kunu nuewe wituma zizozizo, kulunge uziza uutiga ne ulamulwa wang'wi Tunda? **4** Ang'wi usigile inino kuuza nua udu wa uza wakwe, kutiya upilya wakwe nu gimya wakwe? Singa ulingile kina uuza wakwe. Unonee kuumanyisa uungami nuamunkolo. **5** Kunsoko aukaku wako ninkolo ako ningila uugombi ukiikilya uewe imbago nia ubi kuluhiku ulo nula ubi. Ingi uluhiku ulo nulaunkunukulwa pa ulamuli wa tai nuang'wi Tunda. **6** Nuanso uzepumya ukinya mulimo anga intendo yako naiwituma muunkumbigulu. **7** Awa naituma iza intendo yao yaapeza lukumo luza ikolyo nukuhita kugazika. Uzeapa utemi wamahiku ihi. (aiōnios g166) **8** Kululo ao niagila itai, nishaigombi itai ilowa ubi ulaki wang'wi Tunda upembilye. **9** Itunda ukuleta ubi nuagi kumuntu naiwitumile imilandu, kung'wa Muyahudi hanza nukung'wa Muyunani. **10** Kululo lukumo nuluza, ikulyo nuupolo ukiza kumuntu naitumile nimaza, kumu

uyahudi hanzo nu kumuyunani. 11 Kunsoko kutile anga uuza wang'wi Tunda utule wanakanda nee. 4 Kutile wigunili kung'wi Tunda. 12 Kunsoko anga naiauiye bila kuee leki Tunda igeleke kutula watai, ataize kila ulamulwa akulimila singa azeakoli mulamulwa anga umuntu utaa. Anga naiyandikilwe kina uhume wawa niidu naiauiye niakite uulamulwa azizapegwa kutula wimunya tai minkani yako, hangi uhume uulamulwa tai. 13 Kunsoko singa iji aunonelya nuatai kukila kupuma muulamulwa. 5 Ingi igaitula ubii pantongeela ang'wi Tunda. ingi ao niituma unonelya witu wigelekila mtai ang'wi Tunda. Kulunge ntuni. niazeppegwa itai. 14 Kunsoko iantu amunkumbigulu, Itunda singa mubi na nuipumya utaki wakwe, iti niagila unoneelya, akituma kunkani ya unoneelya, gwa, ukoli uu ne? Kuligitya kunsoko akiuntu. 6 nianso aile unoneelya ankolo yao hangi nianso Kutile lukulu, ukutula ule itunda kuupa uulamulwa agila anga unoneelya. 15 Kua ili akulagiila intendo unkumbigulu? 7 Kululo ang'wi tai ang'wi Tunda kukiila niitakiwe munoneelya wa nkani wandikilwe munkolo uteele wane, ukigeeleka kukiila ng'wenso, kuniki yao, hangi inkolo yao yeenda singa, nimasigo ao nkili kupegwa ulamulwa anga nimunya milaandu? akenda asemela ienso, 16 hangi Itunda ayo azipumula 8 Kuniki kulunga anga naikutungeigwe niantu kina mumahiku ni Tunda uzeitamula inkunkuni ya antu kenda lunga, kitume nimabi nimaza aza"? uulamulwa ihi kunsoko alukani lakwe naigula nulang'wa Yesu wao ingi wa tai. 9 Kuiletela ntuni, kutile lukulu. Kilisto. 17 Kulunge gwa weendi itanga wi Myahudi, Kunsoko usese kihambile kuasemela Ayahudi nia naiwikie muzeepilya wawa nkani lumbiliya kikulya Yunani ihi palung'wi akoli mumilandu. 10 Iyi ingi anga kung'wi Tunda. 18 Ulinge ulowa wakwe, nukusiga naiyandikilwe, kina kutile ata nung'wi nukete itai. 11 inkani nishayimpiani ni ninyanso, anga walagiligwa nu kutile ata nung'wi nulingile. Kutile umuntu ata nung'wi nanelya wa nkani. 19 Kulunge kina uwewukite ugimya nukumupenza Itunda. 12 Ihi agaza, ihi palung'wi uewe hangi wimutongee wa apoku, wilu mulukia ao aulya ana uza. Kutile nuituma nimaza, ata ng'wi nikuli mukiti. 20 Mumanyisi wa apungu, mmayisi 13 Imakolomelo ao ingi ibiila niyeng'walyi inemi yao wa ang'nya hangi utite munonelya nua uhugu yakong'wa. Inkungu ya nzoka ikihi pihii amilomo ao. 14 nua tai. 21 Uewe gwa nuimutanantilya numungiza, Imilo yao yizue masatiko nuu wai. 15 Imgulu ao ikete uewe sha wimanyisa nuewe? Ue nuanannty auleka ntambo yakuhunula. 16 Ugaziki nuuhita kuhuila ukoli kia uewe wia ne? 22 Ue nuluga leka kugoolya, munzila yao. 17 lantu awa akili kulinga inzila aupolo. wigoolya ne? 23 Ue nuikulya milago shawimuhumya 18 Kutile anga wao kung'wi Tunda kuntongeela a ni Tunda imiryala kubunanga ilago? 24 Kunsoko miho ao. 19 Kulengile ayo ihi naligitlgwe nilago ilina lang'wa Itunda likuhumigwa minyala kuantu iligitigwa kuantu niakoli pihii ilago. Nsoko imilo ihume nishanga ahuie kunsoko anyu, anga naiyandikilwe. kukunikilwa, nuunkumbigulu wihi uhume kupegwa 25 Kunsoko kutilwa kukidamu ni ka tai inonea anga uulamulwa ni Tunda. 20 Iyi ngi kunsoko kutile muili wizugombile kilago, kuhulo uewe ang'wi wimubunangi nuuzepegewa itai kuntendo niyi lago ntongeela amiho ilago kutwala kukidamu kung'wako izeze nakanda. 26 ao. Kukiila ilago wiza uhugu wamilandu. 21 Kululogwa Ang'wi umuntu nisinga utawi kukidamu ulongolekile itungili itai ang'wi Tunda igeleka pana kulili ilagiilyo, kukie milago. Kuhita kutwalwa kukila kitalakwe ukutula aikengilwe kuamalagiilyo nia nyakidagu. 22 kululo kina singa utawe kukidamu? 27 Nuyu nisinga utwawe ingi tai ang'wi Tunda kukiila uhuili mung'wa Yesu kukidamu puma ung'wandyo, singa ukutula lamula Kilisto kuantu ihi niahui. Kunsoko kutile uiholani. 23 anga akondyo kuamba ilago? lye ingi kunsoko akoli Kunsoko ihi itumile milandu, nukukepelwa muukulu naandikilwe kilago kunu akili mubunangi wi lago. 28 wang'wi Tunda. 24 Apewe natai nakanda ukende Kunsoko uyu singa Muyahudi nukoli muhali akunzi, akwe kunzila au guniki nukoli mung'wa Kilisto Yesu. 25 hangi kukidamu singa uko nia koli kunzi du kimuiili. 29 Itunda aumupumilye u Yesu Kilisto autule muungami Kululo nuanso Myahudi nuamkati ni lago niila munkolo kunzila au ungami nua sakami akwe. Aumupumilye mung'wang'waung'welu, singa miandiko. Ulukumo la muntu anga uyu shalipumiila anga kuantu lipumaa milandu natongee kitung'wa. 26 Ahume kulagiila itai akwe namatungo aya, atule muntu watai, nukualigwa itai nuanso numuhuie Yesu. 27 Ikolipi gwa kikulya? Yalugailwa kunzi, kilago ke? kilago la ntendo? Ingi kilago ni la uhuili. 28 Kululo kumailya umuntu wiipegwa itai kua uhuili singa kuantendo ni yilago. 29 Ang'wi Tunda izi Tunda wa Ayahudi du ne? Ang'wi singa izi Tunda wa antu nia mihi? Ingi iza wa antu ihi nia mihi.

3 Umuyahudi ukiongeelya ntuni? Ukupata ntuni
kukidamu? 2 Inonee nangulu kunzila yihi,
ng'wandyo wa ihi layahudi aapewe ukunukuilwa
kupuma kung'wi Tunda. 3 Iktulwa uli gwa lauyahudi
niang'wi aiagila uhuili? Kuhita kuhuila kung'wao

30 Anga itule tai Itunda izu ng'wi ukua ailya tai niauza akatula tata wa mahi idu anga nailigitigwe. Uu ukutula kua uhuili, nao nisinga atawé kukidamu kunzila. **31** uwileli wako. **19** Nuango singa aimunino ikuuhuili. usese gwa kuliheja ni lago kua uhuili? Shanga kuheja use kuulikonda niilya ilago.

4 Kuulunga ntuni hangi kina Abrahamu, tata witu nukimui, wigelaa? **2** Ang'wi Abrahamu aupewe itai kunsoko antendo, auzetula ni nsoko aikulya, ingi singa kuntongeela ang'wi Tunda. **3** Iti imaandiko akulunga uli? Abrahamu aumuhuie Itunda, kitalakwe ikatula muntu wa tai. **4** Kumuntu nuitumile umulimo, ikinyamulimo kakwe shakialigwa kina ukende, ingi izi daigwa. **5** Kululo kumuntu nishawituma umulimo kunu umu huie uyo uku nukumupa itai nishanga muntu wang'wi Tunda uuhuili wakwe umuntu uyo waalikwa kutula watai. **6** U Daudi ingi waligitya ukembetwa wa muntu ni Tunda wimualiya itai panakutili intendo. **7** Akalunga akembetwa ao nuubii wao nualekelwa ni milandu ao akunikilwa. **8** Akembetwe umuntu uyu ni Tunda shukumuailya imilandu. **9** Iti gwa ukembetwa uwu ingi kuao ni tawe kukidamu du, ang'wi nao nishatawe kukidamu? Kunsoko kuulunga. Kung'wa Abrahamu uuhuili wakwe aikuagwe kina watai. **10** iti auaigwe uli? Matungo nu Abrahamu aukoli mukidamu, ang'wi aakili kutwalwa kukidamu? Singa aikoli kutwala kukidamu, ingi kuhita kutwalwa kukidamu. **11** Abrahamu ausingilye kulingasiilyo ni kakudamu. Iki ai kilingasiilyo ni kitai nikauhuili naakili kutwalwa kukidamu. Kuumailyo wa kilingasiilyo iki, ingi akutula tata wa antu ihi niahuiie ata izeakoli mukidamu. Iyi ingi ikualigwa tai kitalao. **12** Iyi hangi ainoneeye kina Abrahamu atule tata wa kidamu singa udu kina ao niapumie mukidamu, ingi nao niaityatile impambatiyo yang'wa tata witu Abrahamu. Nuwu wuwu uhuili naukite kuantu nishaatawe kukidamu. **13** Kunsoko singa ai miko kina ilago ailipumiigwe kung'wa Abrahamu nuwilehi wakwe. Ilago ili kina azetula asali amihi ingi kuleka ihi atule kukiila tai au huili. **14** Kunsoko ang'wi ao nia miko wawo asali uhuili watula nakanda ni lago labipa. **15** Kunsoko imiko ileta kubipilwa kululo apo nikutile imiko, ikulyo iza kutile. **16** Kunsoko aiyi iti ili lipumila kua uhuili, ingi litule laukenda, iiiitiga litule ilago niligeelekile kuwileli wihi, hangi aleki kutula wawa du nialingile imiko, naoga niauhuili wang'wa Abrahamu. kunsoko uyuite tata witu kih. **17** Anga naiyandikilwe, "Nakuika uewe kutula tata wa mahi idu. Abrahamu aukoli mung'wa uyo nauhuie, ingi Itunda uyu nuiapeza uppanga iashi nuitanga inkani nikutile ihume kigela. **18** Palung'wi ninkani yido niakunzi, Abrahamu akimika muhuili wang'wi Tunda mumakani ihi na mahiku napembilye. Kulola

akatula tata wa mahi idu anga nailigitigwe. Uu ukutula Abrahamu akalunga kina umuili wakwe aiwakondya kusha aiwagomba nikululika kusha inda anga Sara. **20** Kunsonko autite ilago lang'wi Tunda, Abrahamu singa akisinsila kuhita kuhuila ingi akizuligwa ingulu ya uhuili akamukulya Itunda. **21** Aumanyle kina iko naupewe ilago ni Tunda aukete ingulu yakuikondamilya. **22** Kululo iyi ikialigwa kitalakwe kina tai. **23** Ingj gwa singa andikilwe kitalakwe du, ingi aiaigwe kitalakwe. **24** Ingj aiyandikilwe kunsoko itu, kuantu ao naiaikiigwe ialo la kualigwa; usese nikuhuie kung'wa uyo naumukilye umukulu witu Yesu kupuma kuashi. **25** Uyu ingi yuyu naupumiigwe kunsoko amagazo itu nu kuukigwa kuhuma kupegwa itai.

5 Kunsoko kapegwa itai kunzila auhuili, kutite uupolo ni Tunda kunzila ang'wa mukulu witu Yesu Kilisto. **2** Kua kukiila ng'wenso kwa nzila auhuili muukende uwu kitalakwe kuimika. Kuloilwe kunsoko auhuili nukuppee Itunda kunsoko amahiku napembilye, nikuihangui muukulu wang'wi Tunda. **3** Sunga uu du ingi kulowe muagigwi witu. Kunsoko kuine kina uagigwa wituga wimiki kuawa niilindiila. **4** Uulindiili witugo ugombeki nu gombeki wituga ugimya kunzila na mahiku napembilye. **5** Uugimya uwu shawikepya insula kunsoko ulowa wang'wi Tunda uhunuiwe munkolo yetu kukiila ng'waung'welu uyu naupumigwe kitaitu. **6** Ungi apo naikukili kiagila ingulu, imatungo ikapika, Ukilisto akasha kunsoko auyamilandu. **7** Ingi ibi umuntu kusha kunsoko amuntu ni munya tai; kululo ihumikile umuntu kugema kusha kunsoko amuntu numaza. **8** Ingi Tunda walagiila uulowa wakwe kitaitu kunsoko naaikili kukoli mumilandu Ukilisto aukule kunsoko itu. **9** Ingi gwa agakutule kapegwa itai kukiila sakami akwe kuugunika kukiila lilo kupuma muutaki wang'wi Tunda. **10** Kulola gwa ang'wi imatungo naikialugu kikakamantanigwa ni Tunda kunzila ansha ang'waakwe hangi anga kakondya kumatatanigwa kugunika kunzila aupanga wakwe. **11** Singa uu du, ingi kuloilwe kung'wi Tunda kukiila Yesu Kilisto, kukiila ng'wenso kasingiilya uiungamili uwu. **12** Kulola gwa ang'wi kukiila muntu ung'wi imilandu aingie mihi, kua mila iyi isha aingie kukiila milandu. Ni nsha ikenda kuantu ihi kunsoko ihi aitumile imilandu. **13** Kupuma ung'wandyo nuamiko, imilandu aikoli muunkumbigulu, kululo imilandu singa ialigwa pana kutile imiko. **14** Ingi insha ai temile kupuma kung'wa Adamu ikapika sunga kung'wa Musa, nao ga nisinga ailumile imilandu, kunsoko ang'wa Adamu nauuiye ikulyo, mpyani ang'wa uyo nuuziza. **15** Kululo ang'wi

uu, isongeelyo la nakanda singa angi gazo, angwi ipumya uewe kung'wi Tunda, anga niapanga kuhega gazo la muntu ung'wi idu aikakule, uukende wang'wi muushi. Hangi pumi imiili anyu anga iseme nia tai Tunda ni kipegwa nikikoli kuukende wake muntu kung'wi Tunda. 14 Leki kugomba imilandu umuambe, ung'wi yesu Kilisto kongeelekile kunsoko kuantu ao kunsoko mikutile mumiko, ingi mukoli muukende. niidu. 16 Kululo isongeelyo singa ailizile kung'wa 15 Ntuni gwa? Kitume ne imilandu kunsoko kikutili uyo naivitumile imilandu, kunkigi ningiza, ikepegwa pih amiko, angwi pih aukende? Singa uu. 16 kanakanda nikiza kuuailigwa nuatai aikizile kumagazo Shanga muine kitalakwe nimipumilye anga metumi ingi nidu. 17 Ingi gwa kukiila igazo la muntu ung'wi, nyenye muzetula meitumi akwe, nuanso nimunonee insha ikenela kukiila ung'wi, ingi gwa ao nikusingiilya kumukulya? Iyi ataize kiasese amilandu nikutwae uukende nuidu palung'wi nikipegwa nikatai akuamba muushi ang'wi usese nuakuli kuutwala mutai. 17 Ingi uutemi kukiita upanga wang'wa Yesu Kilisto. 18 Ingi gwa, ang'wi kukiila igazo la muntu, antu ihi akatwalwa akuligwe Itunda kunsoko kunsoko ai kianya milandu, itungili ukete ikulyo munkolo yanyu kua umanyisigwa muulamulwa, kukiila witumi ung'wi nuatai ikahuma uo naimupewe. 18 Malekewe kupuma mumilandu, kuleta tai naupanga kuantu ihi. 19 Kuhita kutula hangi matula miatugwa atai. 19 Kuligitya iti kiuntu nikulyo kumuntu ung'wi idu akatula akoli mumilandu, kunsoko ansula miili anyu. Anga naimupumilye imiili kululo kukiila ikulyo la muntu ung'wi, idu akutula akoli anyu ku ubi, itungili pumi imiili anyu kutula atugwa mta. 20 Kululo imiko aingie palung'wi igazo lihume atai muhumre kegigwa mele. 20 Apo naimiranya kusambaila. Apo nimilandu aiongeelekile kutula idu, Uukende ukatula widu kukilinkila. 21 Iyi ingi aipumie kina, anga imilandu naihoile utemi wa insha, uuingi nuukende uhumile kuhola utemi kukiila tai kunsoko a upanga nuakilunde kukiila Yesu Kilisto Mukulu witu.

(aiōnios g166)

6 Kulunge ntuni gwa? Kulongoleka kikie mumilandu ukende wongeeleke kutula widu? 2 Singa uu. Usese naikushie mumilandu, kuhumile ne hangi kikie mumilandu? 3 Shamulingile ne ao naiabidisigwe kung'wa Kilisto aibabisigwe kukiila nsha akwe. 4 Aikuikilwe palung'wi nung'wenso kukiila ubatizo wa sha. Iyi aitulikile anga Ukilisto nauukigwe munsha kukiila ukulu wang'wa Tata. Ingi nuseso kuhuma kugenda muupanga nuupya. 5 Kunsoko anga naikukamantanigwa palung'wi nung'wenso kumpyani ansha akwe, hangi kukamantanigwa muuki wakwe.

6 Usese kuine iti umuili witu nuakali aiwagigwi palung'we nung'wenso, ingi umuili wa milandu uhume kugazangigwa, iyi ingi aizile kuleka kulongoleka kutula kianya milandu. 7 Uyu naukule watuile munya tai kunsoko walakanukile ni milandu. 8 Ang'wi aikule palung'wi nu Kilisto. Kuhuie kina kuzikie palung'wi nung'wenso. 9 Kumanyile kina Ukilisto auukile kupsoma kuashi, singa ukutula mushi hangi, kitalakwe insha ahiile. 10 Insha akwe ai sha amilandu, aukule kang'wi kunsoko aantu ihi. Kululo kuupanga uwu nuikie, wikie kunsoko ang'wi Tunda. 11 Kunzila yiyyo, nunyenye inonee mualigwe kina miashi amilandu, kiapanga kukiila Itunda nu Yesu Kilisto. 12 Kunsoko nanso leka kumigombya imilandu ikie mumuili wako,

7 Ang'wi aluna ane (shawlengile kunsoko kuligitya niantu niamimanyile imiko), kina imiko imikaila umuntu nikili mupanga? 2 Kunsoko umusungu nutinilwe witungwa ni miko amugoha wakwe nikile mupanga, umugoha wakwe aga she ukutula wahega mumiko na kulinwa. 3 Kululo gwa umugoha wakwe angatule mupanga, hangi umutinile musungu mungiza ukitangwa mugoolya, ingi gwa umugoha wakwe agosha nuanso ukutula wahega mumiko, nuanso singa ukutula mugoolya kikie numugoha mungiza. 4 Kululo aluna ane amuukilwe kuashi kunsoko a miko kunzila amuili wang'wa Kilisto, itulikile iti muhumre kumantanigwa kitalakwe. Kung'wa uyu nauukile kupuma kuashi kunsoko kuhume kumulugile Itunda indya ninza. 5 Naikili kukoli ikimuili, insula ya milandu aieujikitwe mumiili anyu kunzila a miko nukumitugila insha indya. 6 Ingi itungili kalunguilwa ikahegeka miandiko nila kali. 7 Kulunge uligwa? Imiko iza milandu? Kutile. Angainihite kulinga imilandu, ihume kuikulya insula yakwe. 13 Leka kuupumya angaizesinga kunzila amiko. Kululo singa ainezelinga umuili wako mumilandu anga iseme ningila itai, ingi kulowa anga imiko aihite kulunga leka kutula nuulowa

nuubi. 8 Ingi imilandu aihoile lyoma ilo nililago ikaleta nakimuili, ingi kua kutyata aya nang'wa ng'waung'welu. insula yihi kitalane nikulowa, kunsoko imilandu igiulye 5 Awa niutyata umuili, isiga yaya namuili, kululo ao imiko akuza. 9 Unene ainimupanga ung'wandyo niityata namunkolo, imasigo yaya namunkolo. 6 naikutile imiko, kululo nailaza ilago, imilandu ikapantika Kunsoko insula amuili ingi nsha, ingi insula amunkolo uupanga, nune nikasha. 10 Ilago ilo nailizeleta upanga nu upolo. 7 Iyi ingi kunsoko insula iyi namuili uupanga likapiluka kutula nsha kitalane. 11 Kunsoko iza awilei kung'wi Tunda, kunsoko iza ngila ang'i kulyo imilandu aihoile lyoma lilago hangi ikankonga. Kukiila kumiko nang'wi Tunda hangi shikuhuma kumikulya. 8 ilago nilanso ikambulaga. 12 Kululo imiko iza miziza, Ao niutyata umuili shaakumuloelya Itunda. 9 Kululo ni lago iziziza hangi atai, hangi iza nza. 13 Iti gwa mikutili ikimuili ingi mukoli kinkolo. Ang'wi tai gwa iyo nai nza ikatula nsha ane kitalane? Ileke ung'waung'welu wang'wi Tunda wikie kitalanyu, kululo kutula iti lukulu. Kululo imilandu ihume kigeeleka kina ang'wi umuntu mugila ung'waung'welu nuang'wa milandu lukulu, kukiila ilo niza. Aitetile nsha kitalane. Kilisto, nuanso singa wakwe. 10 Ang'wi Ukilisto lye ingi kina kukiila ilago ili, imilandu aongeelekile ukoli kitalanyu. Umuili ukule kunsoko amilandu, ingi kutula mbinangulu. 14 Ingi kuine kina imiko uandilyo inkolo mpanga kunsoko ankan ya tai. 11 Anga itule wakwe izaiza munkolo, kululo unene iza ni muntu wa inkolo ang'wa uyo naumuushihyle u Yesu kupuma kimuili. Naguigwe musese wa milandu. 15 Kunsoko kuashi wikie kitalanyu, nuanso yuyu naumuushihyle singa ningile iko nerikiawa shanikituma iko nizaniki Ukilisto kupuma kuashi ukumiipa hangi imili na ushi, ihukiwe kiko niluma. 16 Kululo anga nitume iko upanga kunzila nang'wa ng'waung'welu wakwe, nukie nishanikilowa, ikutula nimigombile imiko kwia kina kitalanyu. 12 Kululo aluna ane, usese kudaigwe, miza. 17 Ingi gwa itungili singa nene itungili ingi ingi singa kimuili kina kikie kunsoko kimuili. 13 nkolo ane ikinda tuma nilanso, ingi milandu nikie Ang'wi mikie kunsoko amuili, mahugeela kusha, milalane. 18 Kunsoko ningile kitalane, mumuili wane, angwa mikie kung'wa ng'waung'welu, maileka intendo shalikie ulukani nuluza. Kunsoko insula akintu nikiza niakimuili nunnyenyen mukutula miapanga. 14 Anga ikoli kitalane ila gwa shakumipata. 19 Kunso ilo wawa niido nitongelwa nung'waung'welu wang'wi niza nineliloilwe shanendalituma, ingi gwa ilo nibi Tunda, awa ingi ana ang'wi Tunda. 15 Kunsoko singa nisineliloilwe lilo nilituma. 20 Itungili ang'wi kituma aiiimusingiyye inkolo au sese hangi shamukogopa. ilo nishaniloiwe, singa nene nig'wene nizanazituma, Sunga mukasingiilya inkolo akula miana kukiila nanso ingi imilandu iyo nikie kitalane. 21 Namanya kina kilila "Abba, Tata!" 16 Ung'waung'welu ng'wenso ikoli imiko kitalane nakuhia kituwia nimaza, kululo wikonga palung'wi ni nkolo yetu kina kiana ang'wi uubi ukoli kitalane. 22 Kululo namlumbiilya imiko Tunda. 17 Ang'wi kiana, ingi gwa kiashi hangi asali ang'wi Tunda kunsoko au huili wane. 23 Ingi namiona ang'wi Tunda. Nu sese kiasali palung'wi nu Kilisto, imiko nishimpyani numuili wane. Ikukua ulugu ni ang'wi kuaga nung'wenso nsoko kuhuma kukuligwa miko nimipyi mumahala ane. Ikuntwala unene ntule palung'wi nung'wenso. 18 Kunsoko nuuayie uagi nimuseswa miko amilandu nikoli mumuili wane. 24 nuamatungo uwu kina singa kintu, iga nimpyanie Unene nimuntu wa ukia nyenyu nuzenguna numuili nuukulu nuuzekunukulwa kitaitu. 19 Kunsoko maintu uwu nua nsha? 25 Kululo namulumbiilya Tunda. idu azizalindiiila kunsula ni nkulu kukunukuiwa kuana Kukiila Yesu Kilisto Mukulu witu. Kululo gwa. unene ang'wi Tunda. 20 Kunsoko maintu ili aikilwe muugaziki, kuma hala ane kumitumila imiko ang'wi Tunda hangi singa kua kulowa ng'wenso, ingi kunsoko akwe ikimuili kumitumila imiko amilandu.

8 Kululo gwa kutile ulamulwa nuamilandu kuantu ao niakoli muung'wa. Kilisto Yesu. 2 Kunsoko imiko na gwa ng'waung'welu wa upanga uyo nkoli kung'wa Kilisto Yesu ambikile une kuli ni miko na milandu ni nsha. 3 Kunsoko aiko ni miko ailemilwe kituma kunsoko aingila anga ngulu, Itunda aiwitumile. Aumulagiyye ung'wa akwe wing'wene kumpyani amuili wa milandu, atule isongeelyo lamilandu, hangi alongole amepe imilandu ulamulwa nua kimuili. 4 Aiwitumile iti nsoko imalagiilyo na miko ahume kukondaniligwa kitaitu. Usese nishakimatyata aya

nakimuili, ingi kua kutyata aya nang'wa ng'waung'welu. insula yihi kitalane nikulowa, kunsoko imilandu igiulye 5 Awa niutyata umuili, isiga yaya namuili, kululo ao imiko akuza. 6 naikutile imiko, kululo nailaza ilago, imilandu ikapantika Kunsoko insula amuili ingi nsha, ingi insula amunkolo uupanga, nune nikasha. 7 Iyi ingi kunsoko insula iyi namuili uupanga likapiluka kutula nsha kitalane. 8 Kunsoko iza awilei kung'wi Tunda, kunsoko iza ngila ang'i kulyo imilandu aihoile lyoma lilago hangi ikankonga. Kukiila kumiko nang'wi Tunda hangi shikuhuma kumikulya. 9 Kululo ni lago iziziza hangi atai, hangi iza nza. 10 Ang'wi ukule kunsoko amilandu, ingi kutula mbinangulu. 11 Angi kuine kina imiko uandilyo inkolo mpanga kunsoko ankan ya tai. 12 Kululo aluna ane, usese kudaigwe, miza. 13 Ingi gwa itungili singa nene itungili ingi ingi singa kimuili kina kikie kunsoko kimuili. 14 Anga ikoli kitalane ila gwa shakumipata. 15 Kunso ilo wawa niido nitongelwa nung'waung'welu wang'wi niza nineliloilwe shanendalituma, ingi gwa ilo nibi Tunda, awa ingi ana ang'wi Tunda. 16 Ung'waung'welu ng'wenso ikoli imiko kitalane nakuhia kituwia nimaza, kululo wikonga palung'wi ni nkolo yetu kina kiana ang'wi uubi ukoli kitalane. 17 Ang'wi kiana, ingi gwa kiashi hangi asali ang'wi Tunda kunsoko au huili wane. 18 Kunsoko nuuayie uagi nimuseswa miko amilandu nikoli mumuili wane. 19 Kunsoko maintu uwu nua nsha? 20 Kunsoko maintu ili aikilwe muugaziki, singa kua kulowa ng'wenso, ingi kunsoko akwe ng'wenso nauikila pihia malago akwe. Nila muuhili. 21 Uumbi wakwe nuenso ukulekelwa nakupumigwa musese nuagaziki, nukingiligwa mulekelwa nuakulu wa ana ang'wi Tunda. 22 Ingi kulingile kina maintu ihi ingi ilwala nukaga nuwai palung'wi ni tungili. 23 Singa uu du, ingi nuse ung'waung'welu numpya nuingie kitaitu ingi nusesse kulwala munkolo yitu, kulindii kutula kiana, ingi uguniki wa miili itu. 24 Kunsoko aulindiiuwu aikugunilwe. Kululo ikintu naikilindiiwe anga kigela kutili ulindiili hangi kunsoko nyenyu uyu nuikilindiiila iko nuikiona? 25 Ingi iga kukilindiiile ikintu nishakikiona kukilindie kua uhuili. 26 Anga naikuumbilwe, ung'waung'welu nung'wenso wikuailya

mugila ngulu witu. Kunsoko shakumanyile kulompa ang'wi Tunda. Kululo iana nii lago agizilwe anga ana anga ninonee. Kululo ung'waung'welu ng'wenso awileli. 9 Kunsoko ingi ulu lukani lilago, "Kumatungo wikulompeela kwa kulwala nishai humikile kuligitigwa. aya nzile, hangi u Sara ukupegwa ung'wana." 10 27 Nu ng'wenso nuilingula mumyoyo wilinga imahala Ingi singa lili du, nu Rebeka naiwapantika inda namunkolo, ingi wilompa kunsoko aantu ao niahuie kumuntu ung'wi, Isaka tata witu. 11 Kina iana anga uulowa wang'wi Tunda. 28 Nusese kuine kina aiakili kulelwa, hangi akili kituma lukani lihi nulu ao ihi niamuloiwe Itunda, nuanso ukitura nkani yihi za ang'wi nulubi, ingi isigo lang'wi Tunda lihume palung'wi kuanza ao ihi naitangilwe kunsoko akwe. kutula nu hola ni limike. Hangi singa kua ntendo, 29 Kunsoko ao ihi auamanyile kupuma ung'wandyo, ingi kunsoko ang'wa uyo nuitangile, 12 ailigitigwe hangi auaholaniye kupuma ung'wandyo impyanigwe kitalakwe, "Umukulu ukumitumila numunino." 13 nimpiani nu ng'waakwe, ahume kutula mulelwa wa Anga naiyakondigwa kandikwa: "Nimsigile u Yakobo, ng'wandyo mualuna nidu. 30 Nao nauaholaniye une u Esau shanumuloilwe." 14 Kulunge uli gwa? kupuma ung'wandyo, nienso auitangile hangi. Nao Ukoli wioneli ne kung'wi Tunda? Kutile. 15 Kunsoko nauitangile nianso akaailya akate itai. Nao nauaiye ukulunga kung'wa Musa, zeee nkete kinyauwai itai akaakulya. 31 Kulunge uli gwa kunkani izi? Itunda kung'wa uyo ninzize nkite ukinyauwai, hangi nzenzo ang'wi ukoli kukinge itu. Nyenyu nukukilinkila usese? nkete ukende kung'wa uyo ninzempa ukende. 16 32 Uyu nishukumuleka ung'waakwe ung'wenso, ingi Ingi gwa singa anga kunsoko ang'wa uyo nulakile, aumupumilye kunsoko itu usese kihii ukuhita ule kuupa hangi singa kunsoko ang'wa uyo nuimanka, ingi inkani ninza palungwi nung'wenso. 33 Nyenyu nukua kunsoko ang'wi Tunda uyu nulagiila nakanda. 17 semela eimikigwa ang'wa Tunda? Itunda ng'wenso Kunoko imaandiko alungile kung'wa Farao, kina mukola kuapa itai. 34 Nyenyu nuzeatwala milipo? ainukimikilye kunsoko iyi nihume kulagiila ingulu yane Ukilisto Yesu ng'wenso naukule kunsoko itu, palung'wi kitalako, Ilina lane litanantigwe ihe ihi. 18 Ang'wi uu nanso ihi akaukigwa. Hangi ukate uutemi palung'wi ni uyu nulilwa kupegwa nakanda wipegwa nakanda Tunda pani kulyo likoli, hangi ng'wenso wikulompeela ikinyauwai nuyu nulilwa kupegwa, wimupeza yaya usese. 35 Nyenyu nuzekutemanula nu lowa wang'wa nukumusukiilya Itunda? Kintu naikumbilwe kimuale yakusingwa. 37 Kukiila aya ihi usese kumahumile ne uyu naukumbile ite unene? 21 Ang'wi umuumbi kukiila uyu naukuloiwe. 38 Kunsoko nahuma kulinga mugila ingulu nia kuhola uulolo nukeehu nukuumba tai kina nsha ang'wi upanga, ang'wi amalaika, ang'wi kiseme king'wi kitule kikulyo nikuya kitule kigila maintu nakuli, ang'wi ngulu. 39 Ang'wi nakoli migulya, ang'wi nakoli pihii ang'wi kintu kilu, singa kikuhuma kuitemanula usese nuulowa wang'wi Tunda, uyu ni Kilisto Yesu Mukulu witu.

9 Kuligitya itai mung'wa Kilisto, singa kuligitya uteele, imasigo ane akoli palung'wi nu ng'waung'welu. 2 Kina ukoli ukia ukulu nuuwai nukilinkie munkolo ane. 3 Ainihumile kulompa mpeegwe isatiko nukuikwa kuli nu Kilisto kunsoko aluna ane, nialuna ane niakimuili. 4 Nianso Aisraeli. Niatulikile kutula ana, au kulu amalagilyo, ni songeelyo la miko, kumukulya Itunda ni lagilyo. 5 Nianso atongeeli nu Kilisto uzile kua ikulyo kuutugala umuili uwu. Nuanso Tunda wa maintu ihi. Hangi akuligwe mahiku ihi. Amina. (aiōn g165) 6 Ingi singa kina imalagilyo ang'wi Tunda alemilwe kupika. Nsoko singi antu ihi niaakoli kihiai Israeli, iza muisraeli lukulu. 7 Nukung'wa Abrahamu singa ai wilei wakwe lukulu. Kululo kukiila wileli wang'wa Isaka ukitang'wa. 8 Iyi ingi, iana amuili ingi singa ana

ang'wi Tunda. Kululo iana nii lago agizilwe anga ana anga ninonee. Kululo ung'waung'welu ng'wenso awileli. 9 Kunsoko ingi ulu lukani lilago, "Kumatungo wikulompeela kwa kulwala nishai humikile kuligitigwa. aya nzile, hangi u Sara ukupegwa ung'wana." 10 27 Nu ng'wenso nuilingula mumyoyo wilinga imahala Ingi singa lili du, nu Rebeka naiwapantika inda namunkolo, ingi wilompa kunsoko aantu ao niahuie kumuntu ung'wi, Isaka tata witu. 11 Kina iana anga uulowa wang'wi Tunda. 28 Nusese kuine kina aiakili kulelwa, hangi akili kituma lukani lihi nulu ao ihi niamuloiwe Itunda, nuanso ukitura nkani yihi za ang'wi nulubi, ingi isigo lang'wi Tunda lihume palung'wi kuanza ao ihi naitangilwe kunsoko akwe. kutula nu hola ni limike. Hangi singa kua ntendo, 29 Kunsoko ao ihi auamanyile kupuma ung'wandyo, ingi kunsoko ang'wa uyo nuitangile, 12 ailigitigwe hangi auaholaniye kupuma ung'wandyo impyanigwe kitalakwe, "Umukulu ukumitumila numunino." 13 nimpiani nu ng'waakwe, ahume kutula mulelwa wa Anga naiyakondigwa kandikwa: "Nimsigile u Yakobo, ng'wandyo mualuna nidu. 30 Nao nauaholaniye une u Esau shanumuloilwe." 14 Kulunge uli gwa? kupuma ung'wandyo, nienso auitangile hangi. Nao Ukoli wioneli ne kung'wi Tunda? Kutile. 15 Kunsoko nauitangile nianso akaailya akate itai. Nao nauaiye ukulunga kung'wa Musa, zeee nkete kinyauwai itai akaakulya. 31 Kulunge uli gwa kunkani izi? Itunda kung'wa uyo ninzize nkite ukinyauwai, hangi nzenzo ang'wi ukoli kukinge itu. Nyenyu nukukilinkila usese? nkete ukende kung'wa uyo ninzempa ukende. 16 32 Uyu nishukumuleka ung'waakwe ung'wenso, ingi Ingi gwa singa anga kunsoko ang'wa uyo nulakile, aumupumilye kunsoko itu usese kihii ukuhita ule kuupa hangi singa kunsoko ang'wa uyo nuimanka, ingi inkani ninza palungwi nung'wenso. 33 Nyenyu nukua kunsoko ang'wi Tunda uyu nulagiila nakanda. 17 semela eimikigwa ang'wa Tunda? Itunda ng'wenso Kunoko imaandiko alungile kung'wa Farao, kina mukola kuapa itai. 34 Nyenyu nuzeatwala milipo? ainukimikilye kunsoko iyi nihume kulagiila ingulu yane Ukilisto Yesu ng'wenso naukule kunsoko itu, palung'wi kitalako, Ilina lane litanantigwe ihe ihi. 18 Ang'wi uu nanso ihi akaukigwa. Hangi ukate uutemi palung'wi ni uyu nulilwa kupegwa nakanda wipegwa nakanda Tunda pani kulyo likoli, hangi ng'wenso wikulompeela ikinyauwai nuyu nulilwa kupegwa, wimupeza yaya usese. 35 Nyenyu nuzekutemanula nu lowa wang'wa nukumusukiilya Itunda? Kintu naikumbilwe kimuale yakusingwa. 37 Kukiila aya ihi usese kumahumile ne uyu naukumbile ite unene? 21 Ang'wi umuumbi kukiila uyu naukuloiwe. 38 Kunsoko nahuma kulinga mugila ingulu nia kuhola uulolo nukeehu nukuumba tai kina nsha ang'wi upanga, ang'wi amalaika, ang'wi kiseme king'wi kitule kikulyo nikuya kitule kigila maintu nakuli, ang'wi ngulu. 39 Ang'wi nakoli migulya, ang'wi nakoli pihii ang'wi kintu kilu, singa kikuhuma kuitemanula usese nuulowa wang'wi Tunda, uyu ni Kilisto Yesu Mukulu witu.

iantu ao nishaiduma itai, aka lija itai, tai kua uhuili. nekigela kuantu ao nishaiantakile." 21 Kululo Uisraeli 31 U Israeli palung'wi nukumilyata imikononi tai, ukulunga, "Mahiku ihi aingooe imikono ane kuantu ao shaiamisigle nukukela imiko nanso. 32 Kuniki ikatula niagila ikulyo nao nia kaku ankolo."

iti? Kunsoko shanga ai akumipenza kwa uhuili, ingi nantendo akakumpa migwe nala ukumpi. 33 Anga naiyakondigwe kandikwa, "Goza, nalilalya igwe la kukumpa mu Sayuni nu migwe nila kuulya. Uyu nukuhuila kua ili shuzizila iminyala."

11 Kukolya, Itunda auahitile ne iantu akwe? Ingi singa auahitile, ingi nunene ni Mwisraeli nua ukoo wang'wa Abrahamu, nui kabila lang'wa Benyamini. 2 Itunda singa auahitile iantu akwe, aualingile kupuma ung'wandyo, iti shamulingile iandiko nulliliye kung'wa

Elia, naumulompile Tunda kuantu akua Israeli. 3 Utata waabulaga ianyakidagu ako, neenso akumulanga imakumbikilo ako. Nasaga ning'wene hangi akupenza upanga wane. 4 Isukiilo lang'wi Tunda likulunga ntuni kitalako? "Naika kunsoko ako antu magana

nzogu mupungati awa nishaumukulya Itunda wa unkumbigulu" (Baali). 5 Kululo nimatungo nitungili akoli niasagiile kunsoko au holanigwa nua ukende. 6 Kululo agaitule kuaukende, singa hangi kua ntendo, ang'wi ukendo singa utulo hangi ukende. 7 Ntuni gwa? ulukani nu Israeli aukuluduma, singa akalupantika, ingi iaholanigwa kakipantika, niang'wi ikapegwa kitii aleke kuona. 8 Anga niyandikilwe: "Itunda uapee nkolo au tu, imiho aleke kuona, nia kutye aleke kija sunga ni lekiye." 9 U Daudi nung'wenso ukulunga, kako numumoyo wako nulanso ingi lukani la uhuili nikuulutanantya. 9 Kunsoko kumulomo wako ugombile kina u Yesu tata hangi uhuie munkolo ako kina Itunda amuukilye kupuma muashi ukugunika. 10 Kunsoko inkolo amuntu ihuila nukupantika itai nukuamulomo wakwe wigomba akapantika uguniki. 11 Ingi gwa ulukani luhiyi, "Wihi nuhuie shuzepantika iminyala." 12 Kunsoko kutile impyani kina uyu mayahudi nuyu Muunani kunsoko utata yuyo yuyo wa antu ihi, hangi mugole wa antu ihi niimitanga. 13 Wihi uyu nulihui ilina lang'wa Tata ukugunika. 14 Ikutulika ule ahume kumitanga nuanso nishaamuhuie? Hangi ikutulika ule kumuhuila uyu niakile kumija? Hangi akija ule ana ahite kutanantiligwa. 15 Akuhuma uli kutanantya ulukani aga ahite kulung'wa Anga naiyandikilwe, imigulu ao miza kuantu ao nitanantya inkani ni ya ulumbi ni makani nimaza. 16 Kululo ihi singa ulukani lang'wa Yesu kunsoko. U Isaya wilunga, "Utata nyenyo nawigule ulukumo litu?" 17 Kululo uhuili wiza kunsoko nukija kukiila lukani lang'wa Kilisto. 18 Kululo kulunga, "singa aigule nee?" Ingi aigule. "Induli yeneela ihe ihi, ninkani yao yasambaila mumpelo ihe ihi." 19 Kululo kulunga, Iaisraeli singa aialingile nekiiza u Musa ukutambula, "Kuapa nsula kuantu ni singa amihi iye, kunzila niningga uhugu, nukuasongeela sunga atake." 20 U Isaya ingi mugimya hangi wilunga, "Ainigelekile kuantu ao nishaipenza,

Elia, naumulompile Tunda kuantu akua Israeli. 3 Utata

waabulaga ianyakidagu ako, neenso akumulanga imakumbikilo ako. Nasaga ning'wene hangi akupenza upanga wane. 4 Isukiilo lang'wi Tunda likulunga ntuni kitalako? "Naika kunsoko ako antu magana

nzogu mupungati awa nishaumukulya Itunda wa unkumbigulu" (Baali). 5 Kululo nimatungo nitungili akoli niasagiile kunsoko au holanigwa nua ukende. 6 Kululo agaitule kuaukende, singa hangi kua ntendo, ang'wi ukendo singa utulo hangi ukende. 7 Ntuni gwa?

ulukani nu Israeli aukuluduma, singa akalupantika, ingi iaholanigwa kakipantika, niang'wi ikapegwa kitii aleke kuona. 8 Anga niyandikilwe: "Itunda uapee nkolo au tu, imiho aleke kuona, nia kutye aleke kija sunga ni lekiye." 9 U Daudi nung'wenso ukulunga,

"Leka imeza yao itule nyavu, mntego, nuakukumpa kunsoko awilei wao. 10 Leka imiho ao apegwe ikiti aleki kuhuma kuona. Ulongole wendua tunye imigongo ao mahiku ihi." 11 Ingi gwa kulunga, akumpaa nee sunga agwiiza ileka kutula iti itunu.

Ingi gwa kua kuleng'wa kitalao, uuguniki wapika kuantu nishaahuie, ingi nienso ahume kupegwa uwilu nuansula. 12 Ang'wi kuleng'wa kitalao nsoko augole waunkumbigulu, hangi ang'wi kuulya kitalao kunsoko augoli wa anyakilungu ukondanilli kitalao ukutula ugeile uli? 13 Itungle kulgitya nunye nimiantu amihe. Kunsoko naina nimitumi wa mahi mangiza, nainkuilya uitumi wane. 14 Ang'wi kuapa nsula ao niamuili ung'wi nunene. Ang'wi niang'wi kua guna. 15 Ang'wi kuhitwa kitalako wigombi wa mihi kusingiliqwa kitalao ikutula ule upanga kupuma kuashi. 16 Ang'wi indya yang'wandyo iza kiuto nikiza, uu nili nila utu. Ang'wi umuli iza kiuto imataambi niemento uu.

17 Ang'wi imataambi ang'wi aatemilwe anga uewe itaambi nila muzeituni nuamihaka, nautevwewe pakati

ao, angwe aiwihangue palung'wi nimihu augoli wa mizeituni, 18 leka kilumbiilya kunsoko amataambi, ang'wi ukilumbiilya, singa wewe wimiallya imili, imili ikualilya wewe. 19 Kululo ukulunga imatambi aatemilwe kunsoko nihume kutemelwa. 20 Tai ingi: Kunsoko

akuhiba kuhuila aiatemilwe, kululo uewe aiwimikile kunsoko ahuili wako, uleke kutula kihumbula migulya

inonee kogopa. 21 Kunso Itunda singa aumalekile migulya akwe kukila ninonee kusiga, ingi unonee imatambi na ng'wandyo, nuewe singa ukuhumila ikinya kusiga kua mahala anga Itunda numupee kila umuntu uwai. 22 Goza gwa intendo ninza niang'wi Tunda nizi kua uhuili. 4 Kunsoko kutite ipango idu mumuuli nintaki, uulaki auzile ku Ayahudi kunsoko naiaugwie, ung'wi ingi singa ipango yihi ikete mulimo ung'wi. kululo kuangiza, uuza wang'wi Tunda wiza kitalako 5 Uu ingi nusese nikidu kimuili ung'wi kung'wa ang'wi ukikie kuuza wakwe. Angaitule shanga uu Kilisto, niungo king'wi kumuya. 6 Kukite ipegwa nuewe ukuhitwa. 23 Ang'wi singa akulongoleka kuhita niyilekee kukiila ukende naimupewe. Ang'wi ikepegwa kuhuila kitalao, akulemelwa hangi, kunsoko Itunda kamuntu unyakidagu itulike kua uhuili wakwe. 7 ukete uhumi nuakuatelema hangi. 24 Kunsoko ang'wi Anga itule ikepegwa ka muntu uaili nitume. Ang'wi anye amutemilwe kunzi kunsoko ang'wi ung'wandyo numungiza ikepegwa kakwe kumanyisa ingi amanyise. aimia muzeituni wamihala ni hangi ang'wi anutemewe 8 Ang'wi ikepegwa kamuntu ipumbulyo, ingi apumbulye ung'wandyo wa muzeituni nuza, ang'wi aikukila ang'wi ikepegwa kamuntu kupumya, itume uu kua i Ayahudi, naatuile anga mataambti ang'wandyo ukende anga itule kipegwa kakula mutongeeli atule kuhuma kutemelwa hangi mukati amizeituni ao? 25 nuukenge, anga itule kipegwa kakuona kinyauwai ingi Aluna ane singantakile mulinge unkunku uwu, hangi itulike kutula ilumbi. 9 Ulowa uleke kutula wakielya, muleke kutula nimahala nakusiga kitalanyu. Unkunku uhukilwi ubi, muambiiile nimaza. 10 Kukiila ulowa uwu upumie ukaku ku Israeli sunga kuukondanili wakiluna, ilowi nyenye kua nyenye kukiila ikulyo, mipe nua unkumbigulu nuuizile. 26 Kululo Israeli ihi ikulyo nyenye kua nyenye. 11 Mukaguge, muleke akugunika anga naiyandikilwe: "Kupuma Sayuni uzile kutula miatolo, aya namunkolo. Mutule niinsula, Muguni ukuuheja ubi kupuma kung'wa Yakono. 27 kung'wa Tata mitumili. 12 Lumbi mutule nugimya Nili likutula ilago lane palung'wi nienso. Matungo kumahiku napembilye, muzemulindie kumukulya ninzaheja imilandu ao." 28 Kua lukumo nula lukani, nukimika mumalompi. 13 Muze mukoli mumalompi atula alugu kunsoko anyu kululo kunsoko alukumo naahuili, ipenzi inzila yidu niakulagiila ukende. 14 nulakung'wanso kimikigwa atula alowa kunsoko Alompeeli ukembetwa awa ihi niimaja. Muakembete a Tata anyu. 29 Kunsoko ikepegwa nu witang'wi muleke kuapa imasatiko. 15 Lumbilli nawa niza wang'wi Tunda shawi kailika. 30 Kunsoko ung'wandyal alumbiye, lili palung'wi nao niiliila. 16 Migombyo aimamulekile Tunda kululo itungila mausingiilya palung'wi unyenye kwa nyenye mleke kutula mzdaya, ulekelwa wanakanda, kunsoko akumuleka Itunda kululo agombi awa niakili adabu ikinkolo. Muleke kitalao. 31 Kunzila yiyo yiyo i Ayahudi amulekile Itunda, kutula nuuhugu nua mumasigo anyu du. 17 Muleke kunsoko aimusingiye ulekelwa nienso akusingiilya kumulipa muntu wihi kua kintu nikibi kua ubi. Itumi uulekelwa. 32 Kunsoko Itunda ualungile iantuihi inkani ninza mumihio na antu ihi. 18 Anga yahumika, muubi, ingi ahume kuahumila ikinya uwazi. (eleesē) 33 Anga niza ukulu uugole wakwe nimahala nu hugu wang'wi Tunda, shawilingika nu lamulwa wakwe ni nzila yakwe shayipenzeka. 34 Nyenye naumilengile insula ang'wa Tata? Ang'wi nyenye naiwimusija? 35 Ang'wi nyanyu naumupee ikintu ung'wanso nung'wensu ukulipwa hangi? 36 Kunsoko maintu ihi apumie kitalakwe ikoli kua uhumi wakwe, hangi ukusuka kitalakwe, ukulu ukuli kitalakwe ikali na kali. Amina. (aiōn g165)

12 Kululo kumulompa anyandugu kua ukende wakwe Tunda, pumi imiili anyu itule isongeelyo ni panga, niza niligombekile kung'wi Tunda. Ili lili ukuilyo lanyu nilikite insoko. 2 Hangi leki kulyatiili na munkumbigulu uwu, ingi mupiulwe nukutula miapya ni masigo anyu. Itumi uu muhume kulinga ulowa wang'wi Tunda nuziza, nakumuloilya nuukondanili. (aiōn g165) 3 Kululo kulunga, kunsoko aukende naimpewe kina muntu wihi nukoli mung'witu, shunonee kusiga nakoli

13 Muntu wihi atule ni kulyo kuutemi nuukoli migulya akwe, nuutemi wihi upumie kung'wi Tunda. Nuutemi wihi uikilwe ni Tunda. 2 Uyu nukugilya uutemi nuanso, ingi ukugilya utemi wang'a Itunda, nao niugilya akukusingiilya ulumulwa wao ienso. 3 kunsoko iatemi singa ikangilyo kuantu niituma nimaza, ingi kuituma mabe. Uloilwe kuluta kugopa ne uutemi? Itume nimaza ukulumbiiligwa. 4 Ingi mitumi wang'wi Tunda kitalako kunsoko amaza, ang'wi ukituma aya nimabe. Ogope, kunsoko shukukenka upanga nitile insonko. Ingi mitumi wang'wi Tunda. Nuipumya utaki

kuantu niituma uube. 5 Inonee kutula nikulyo, singa hangi, kina atule Tata wa aihi kuashi nawa niapanga. kunsoko autaki, ingi kunsoko nayo nakoli munkolo 10 Kululo gwa niki nukumutwala muulamulwa umuluna ako. 6 kukiila iyi ukulipa impia, kunsoko iakola wako? Hangi niki nukumudalahha umuluna wako? Ingi uhumi ufumi ang'wi Tunda awa nia longolekile kituma use kihii kuzizimika pantongeela ni tuntu la ulamulwa ulukani ulu. 7 Mulipi wihi yuu numudaye, ang'wi kung'wa Tunda. 11 Kunsoko yandikilwe, anga ninikie, mpia mumupe impia, ang'wi ahoela mpia ahoele, "Uuliye utata," kitalane malu ihi azetugama, ninema nuakogopwa, ogopwe, nuikulyo apegwe ikulyo. 8 yihi izepumya ulukumo kung'wi Tunda." 12 Kululo Leki kudaigwa kitu kihii numuntu, ingi milowe unyenye muntu wihi uzepumya ialo lakwe kung'wi Tunda. kua nyenye. Kunsoko yuu nizumuloiwe umunyakisali 13 Kululo kuleke kulongoleka kikensha ulamulwa wake wamikondanilyi imiko. 9 Kunsoko, shukugoolya, ntongeela akwe temanula iti, kutile nukuika igiiliga ni shukubulaga, shukia, shukulowa, ang'wi likoli ilago miutego kumuluna wakwe. 14 Ningile hangi nagomba nilulya likaminkanigwe nili, ukumulowa umunya kisali kung'wa Tata u Yesu. Kina kutile ikintu nikibi ikenso, waka anga uewe nuiilowa. 10 Uulowa shamaaalya ingi kung'wa yuu nusigile kina kihii kibi, kunsoko umunya kisali nua muntu kululu ulowa ingi wuwo kitalakwe kibi. 15 Ang'wi kunsoko andya umuluna ukondanili wa miko. 11 kunsonko iyi iti mulingile wako ukisusumya, shuku genda hangi muulowa. Ieka kina apika imatungo nakuhega, mutulo, kunsoko. kumagazanja nandya yako umuntu nai nsoko ang'wa Uuguniki witu wa hugeela nangulu kukila imatungo Kilisto aukule. 16 Kululo gwa uuza wanyu uzeleka ayo naikuhuie ung'wandyo. 17 Utiku walongoleka kuligitigwa kua ubi. 17 Kunsoko uutemi wang'wi Tunda nu ng'ung'we wahugeela, kuike kumpelo intendo singa kukiila ndya ni ng'wegwa, ingi kukiila tai, upolo, nia kiti, hangi kutugale ishigi ya welu. 18 Kung'wa Kulongoleke muuza, kuzekukoli mu welu, singa uyu nuimitumila Ukilisto kua iti ugombekile kung'wi muulumbili nauabi ang'wi ugala magai. Hangi kuleke Kulongoleka muugooli a ng'wi nsula nisinga ihumile kutyate inkani nia upolo ninizi niyi muzenga umuntu kugiligwa, hangi singa muwisisongeeli nu muwilu. 19 Kung'wa Ingi kumutugale u Kristo hangi kuleke kuika ilyoma nimungiza. 20 Uleke kugazanja umulimo wang'wi Tunda kunsoko andya, kutai maintu ihi iza maziza, kunsoko amuili, kunsula yakwe.

14 Musingili wihi nakili kukoma ikiuhuili, muleke kupumya ulamulwa nuamasigo akwe. 2 Umuntu nukite uhuili ukulya kihii, yuu numungiza nakili kukoma ukulya inyenye du. 3 Umuntu nuiiliza kila ikintu, aleke kumudalaha uyu nishawiliza kila ikintu, nuyu nishawiliza aya ihi aleke kumupa ulamulwa uyu nuiiliza imaintu ihi. Kunsoko Itunda wakondya kusingiilya. 4 Uewe winyenyu, nukumupa uulamulwa uyu niza mitumi wa mutungwa wa muntu mungiza? Ungi pantongeela amukulu wakwe kina wimika ang'wi wigwiza, kululo ukuukigwa kunsoko utata uhumble kumisha. 5 Umuntu wilukulya uluhiku lung'wi kukila ukulya, numungiza wukulya imahiku ihi kina impyan, ingi kila umuntu ikagule ung'wenso mumahala akwe. 6 Uyu nizuambile uluhiku, uzuambile kunsoko ang'wa Tata, kunsoko wimipeeza masongeelyo Itunda, uyu nishawiliza wigilya kulya kunsoko ang'wa Tata, nung'wenso wipumya isongeelyo kung'wi Tunda. 7 Ingi kutile nuikie kua nkolo akwe, hangi kutile nuikuza kunsoko akwe ung'wenso. 8 Ang'wi kukete uppanga, kiapanga kunsoko ang'wa Tata, ang'wi kuusha, kuusha kunsoko ang'wa Tata, kululo ang'wi kutula kiapanga ang'wi kuushakinsao yang'wa Tata. 9 Kunsoko iyi Ukilisto aukule hangi nukutula mupanga

hangi, kina atule Tata wa aihi kuashi nawa niapanga. 10 Kululo gwa niki nukumutwala muulamulwa umuluna wako? Hangi niki nukumudalahha umuluna wako? Ingi uhumi ufumi ang'wi Tunda awa nia longolekile kituma use kihii kuzizimika pantongeela ni tuntu la ulamulwa ulukani ulu. 11 Kunsoko yandikilwe, anga ninikie, mpia mumupe impia, ang'wi ahoela mpia ahoele, "Uuliye utata," kitalane malu ihi azetugama, ninema nuakogopwa, ogopwe, nuikulyo apegwe ikulyo. 12 Kululo Leki kudaigwa kitu kihii numuntu, ingi milowe unyenye muntu wihi uzepumya ialo lakwe kung'wi Tunda. kua nyenye. Kina kutile ikintu nikibi ikenso, waka anga uewe nuiilowa. 13 Kululo kuleke kulongoleka kikensha ulamulwa wake wamikondanilyi imiko. 14 Ningile hangi nagomba nilulya likaminkanigwe nili, ukumulowa umunya kisali kung'wa Tata u Yesu. Kina kutile ikintu nikibi ikenso, waka anga uewe nuiilowa. 15 Ang'wi kunsoko andya umuluna ukondanili wa miko. 16 Kululo gwa uuza wanyu uzeleka ayo naikuhuie ung'wandyo. 17 Utiku walongoleka kuligitigwa kua ubi. 18 Kung'wa Kulongoleke muuza, kuzekukoli mu welu, singa uyu nuimitumila Ukilisto kua iti ugombekile kung'wi muulumbili nauabi ang'wi ugala magai. Hangi kuleke Kulongoleka muugooli a ng'wi nsula nisinga ihumile kutyate inkani nia upolo ninizi niyi muzenga umuntu kugiligwa, hangi singa muwisisongeeli nu muwilu. 19 Kung'wa Ingi kumutugale u Kristo hangi kuleke kuika ilyoma nimungiza. 20 Uleke kugazanja umulimo wang'wi Tunda kunsoko andya, kutai maintu ihi iza maziza, ingi iza ibi kumuntu uyo nuiiliza ikamusababisha kugaza. 21 Iza kuleka kulya inyama, ang'wi kung'wi intuli, ang'wi kihii nikihumile kumutasha umuluna wako. 22 Uhuili uwu nuutite, ieke kitalako nukungwi Tunda. Wakembetwa umuntu uyu nishanga ukikesha uulamulwa wakwe ung'wenso kua iko nukigombie. 23 Uyu nukete uwoa wapegwa uulamulwa aga alule ukulya. Kunsoko shi pumie muuhuili. Hangi kitu nishakipumie muuhuili ingi mulandi.

15 Usese nikukete ingulu inonee kukenka imilandu iyo naanyamilandu hangi singa inonee kielya kung'witu. 2 Kihi mung'witu amuloelya umunya kisali akwe, ingi ikutula lukani luza nulakumzenga. 3 Ingi Ukilisto singa aukielya ng'wenso, intongeela akwe ikatula anga naiyandikilwe. Ituki izo naiakulukie yampantika nene. 4 Kihi naikitongee kandikwa, aikandikilwe kunsoko akuumanyisa, ingi gwa kukiila ulindili ni kukiila kupegewa ngulu ni maandiko aikuzetula kimihi. 5 I Tundu nuaulindili hangi nuaupumbuli ampe imasigo nimaza na mpyani ang'wa Kilisto. 6 Ingi kua nkolo ing'wi nu mulomo ung'wi muhume kumukulya Itunda, Tata witu Yesu Kilisto. 7 Kululo misiingiilye nyenye kwa nyenye, anga u Yesu Kilisto naukusingiilye. Kunsoko Itunda ahume kulkuligwa. 8 Kululo kulunga kina Ukilisto waikilwe

lutula mitumi wa miko kukiila lai ang'wi Tunda. ntile nukondanili nua ukembetwa wa Kilisto. **30** Aluna Aiwitumile ite ahume kuona imalago aya naiapumigwe ane, numulompile kukiila Tata wetu Yesu Kilisto, nukua nia tata itu, **9** niantu kumukulya Itunda kua ukende wakwe, anga niyandikilwe, "Kupumya lukumo mumahi nang'wi, nukimba kulina lako." **10** Hangi iliye lowi Tunda. **31** Lompi nihume kugunika kupuma kua unye antu amumahai palung'wi niantu akwe. **11** Ni antu ao niagila ikulyo ku Yudea, nuitumi wane ku hangi mulumbiili utata unye mahi ihi; leka iantu amihi amukulye ng'wenso." **12** Hangi u Isaya uliiye, "Lizetula likoli itina la ng'wa Yeso, hangi ung'wi uezekigwa Tunda, kulume kusupa palung'wi nunye. **33** Ni Tunda kutula mutemi wihi Niantu azetula nuuhuili kukiila ng'wenso." **13** Ingi gwa Itunda wa uhuili amizule ulumbi wihi nuupolo kua kuhuila, muhume kutula nuuhuili, kukiila ngulu yang'wa ng'waung'welu. **14** Aluna ane, nkaminkigwe unene mukola ku nkani nianyu nia kina unyenye nu nyenye mizue ukende, mizuigwe ulingi wihi, hangi mahumaa kihugula. **15** Kululo kumandikila inkani izi kua kukomangija kitalanyu muhume kukimbuka ukende naimpewe ni Tunda. **16** Ukende uwu aimpewe nlume kutula nimitumi wang'wa Yesu Kilisto naulagiigwe kuantu. Naiwipumilye anga mudimi wa lukani lang'wi Tunda. Ainihumile kituma iti, kipumya kung'wane itule ngombilwe itule yogigwa ni Tunda kukiila nzila ang'wang'welu. **17** Kulolo ilumbi lane likoli kung'wa Yesu Kristo ni pa ntongee ang'wi Tunda. **18** Singa kugema kuta ulukani nishawitumile Kilisto ku kazi ane, iantu ahume kutula nikulyo kunkani ukuntendo. **19** Kungulu ya ilingasiliyo ni makuuiliwa, nukuangulu yang'wa ng'waung'welu. Iyi ingi ai kupuma Kuyerusalem, nukupilimiila ku Iliriko, nihume kuhola kunzi ukondanili ulukani lang'wa Yesu Kilisto. **20** Kunzila iyi unene singa ninzutanantya ulukani uko nu Kilisto watongee kutanantigwa nsoko ndeka kuzenga inkani nia muntu mungiza. **21** Kululo anga naiyandikilwe, "Kukiila ngwenso agila anga lukumo lakwe auzila kuaona, nao nisingaaiamigule akumulinga. **22** Kululo gwa aingieigwe mara du kuza kitalanyu. **23** Ingi gwa itungili nimugila ilyoma hangi mihi iyi, hangi miaka idu iza ndoilwe kitalanyu. **24** Mahiku ihi ninendo ku Hispania nihuila kuaona ninkile nukutwalwa kunzila yane nunye, anga natula nalumbiilya palung'wi nunye kumatungo nanso. **25** Itungili nauka ku Yerusalem kua ailya ahuiili. **26** Nsoko ainonee iantu Makedonia nawa nia Akaya kuahanguilya iahimbi awa niahuike kung'wanso ku Yerusalem. **27** Ingi aitulikile kua ulowa wao, hangi tai, atula adaigwa ao. Ang'wi awa nisha ahuike atula palung'wi nienso munkani nia munkolo nienso adaigwa kuaailya imaintu nialoilwe kupata. **28** Kululo imatungo anga nakondyo iti nukutula nukondanili wa ndya izi kitalao. Unene kukuila nunyenye kulongola ku Hispania. **29** Ningile kina imatungo ninzile kitalanyu, ntille nukondanili nua ukembetwa wa Kilisto.

16 Namuika kitalanyu ng'waitu u Fibi adada witu, niza mitumi kitekeelo nilikoli Kenkrea, 2 muhume kumusingiilya kukiila tata. Itumi uu kua nulanso nula uza nua ahuili hangi mimike palung'wi nung'wenso kua lukani lihi nukutula uloilwe kupata kunsoko waina mitumi waantu idu nukunsoko ane hangi mitumi. **3** Mulamushe u Priska nu Akila, itumi amilimo palung'wi nune kung'wa Kilisto Yesu. **4** Kua upanga wane ikagazanja upanga wao, kupumya isongeelyo kitalao. Hangi singa unene du nukumatekeelo ihi namihi, **5** Lilamushe itekeelo nilikoli kitakeo. Mulamushe Epanieto mulowa wane, numulelwa wang'wandyo kung'wa Kilisto ku Asia. **6** Mulamushe u Mariamu naukagupile kituma imilimo kunsoko anyu. **7** Mulamushe Androniko nu Yunia anyandugu ane, naiatungilwe palung'wi nunene, nawa naiahuiwe mitumi hangi naiatongee kumulinga Ukilisto asese kazekukili kumulinga. **8** Mulamshe Ampliato, mulowa wane kung'wa Tata. **9** Mulamushe Urbano, mituma milimo palung'wi nune kung'wa Kilisto, nu Stakisi mulowa wane. **10** Mulamushe Apele, nugombilwe kung'wa kung'wa Kilisto. Alamushe ihi ao naiakoli mito lang'wa Aristobulo. **11** Namushi Herodioni, ahumba iane, namushi antu niamito ang'wa Narkiso niakoli kung'wa Tata. **12** Namushi Trifaina nu Trifosa, niakagupile kituma imilimo ang'wa Tata. Mulamushe u Persisi mulowa, nuitumile imilimo nidu kung'wa Tata. **13** Mulamushe u Rufo, naiwimikigwe nu Tata nu ia wakwe palung'wi nuia ane. **14** Mulamushe Asinkrito, Flegoni, Herme, Patroba, Herma nia aluna ihi niakoli nienso. **15** Mulamushe Filologo nu Yulia, Nerea nu muluna wakwe nu Olimpa nia huili ihi niakoli palung'wi nienso. **16** Alamushe ung'wiung'wi kua kualungila kuaza. Matekeelo ihi nang'wa Kilisto amulamusha. **17** Itungile aluna ane kutuna kusige kiisa iantu akutemanuka, akutemela ni nkani nimbi. Enda atemanuka nayo naikumanyisigwe. Piluki muhege kitalao. **18** Kunsoko iantu anga awashanga imitumila Ukilisto tata itumila inda yao. Kua nkani ninza, nia uteele akuikonga inkolo ni ngila imagazo. **19**

Kumpyani ni kulyo lanyu mapika mihi kululo nalowa kitalanyu, itungili nalowa kitalanyu mutule nimahala ni maza, muuleke kutula nimagazo pantongeela aubi. **20** Itunda singa ukutinya kumulimansiilya umulugu kumpambatilyo yanyu. Uukende wang'wa Tata Yesu Kilisto utule palung'wi nurnye. **21** Timoteo, mitumi palung'wi nune amulamusha nu Lukio, Yasoni nu Sospeter ahumba iane. **22** Nene Tertio, ainandikile ibada ili, numulamukilye kulina lang'wa Tata. **23** Gayo, naunoneeye nukitekeelo lihi numulamukilye Erasto, muiki wa mpia wa muki sali, amulamushe, palung'wi nu Kwarto nai muluna. **25** Itungili kitalakwe yuyu nukete uhumi nuakuimisha mulukani numuma manyiso nang'wa Yesu Kilisto, nukunukuilwa nuaunkunku uo naupihiluwe kumatungo malipu. (aiōnios g166) **26** Kulilo itungili yakondigwa kukunukulwa nukumanyika nukandikwa nianyakidagu aya namalagiiyo ang'wi Tunda nua mahiku ihi, nukua ikulyo la uhuili mumah ihi? (aiōnios g166) **27** Itunda wingwena nuama hala akwe. Ukulu utite ng'wenso kukilla Yesu Kristo ikali na kali Amina. (aiōn g165)

1 Korintho

1 U Paulo, naewilangilwe nu Yesu Kilisto kutula mutume kuulowa wang'wi Tunda, nu Sosthene muluwa witu. **2** Kitekeelo nilang'wi Tunda nilikole kukorintho, kuawa niaikilwe wakfu mung'wa yesu Kilisto, neitangilwe kutula antu neatakatifu. Kuuaandekila ga nawa ehi neelitanga elina lamukkulu witu u Yesu Kilisto mukianza kehi, Mukulu nua nuyu nuulu. **3** Ukende nuupolo utule kung'waanyu kupuma kung'wi Tunda utata witu nu Mukulu witu u Yesu Kilisto. **4** Mahiku ehi nimusongeeye Itunda nuane kunsoko anyu, kunsoko aukende wang'wi Tunda nu Yesu Kilisto awapee. **5** Watendile kutula agole kukila nzila, muutambu mpalung'wi nimahala ehi. **6** Watendile agole, anga uwikengwi kukiila kung'wa Kilisto kina ugombilwe kutai mumo mitalanyu. **7** Kuite gwa shamukuhielwa uupegwe yakenkolo, anga nimukete insula nakulindilla ukunukuilwe nua Mukulu witu u Yesu Kilisto. **8** Ukumukomisa unye gwa, sunga impelo nsoko muleke kumelwa muluhiku nula Mukulu witu u Yesu Kilisto. **9** Itunda shawikalika naumitangile unye muupalung'wi nuang'wakwe, u Yesu Mkulu witu. **10** Itungeli kumupepeelya akaka niadada ane, kukiila elina nila Mukulu witu u Yesu Kilisto, kina ehi agombe, hange kina itule kutile uwikomi mung'waanyu. Kumupepeleya kina mihanguile palung'wi kisigo ling'wi nuupikeeli ung'wi. **11** Inge iantu amito nilawa Klowe ambila kina ukole wikan nulongolekile mitalanyu. **12** Nkete ndogoilyo siye: Kela ung'wi wanyu wilunga, unene niang'wa Paulo," ang'wi, "unene niang'wa Apolo," ang'wi niang'wa Kefa" ang'wi "unene niang'wa Kilisto." **13** Itee, Ukilisto utemanukilene? Itee, Upaulo aewagigwe kunsoko anyune? Itea, aemubadisigwe kulina lang'wa Paulone? **14** Nimusongeeye Itunda kina singa aembadisilya wehi inge Ukilisto du nu Gayo. **15** lye naeyezetula kina kutile wehi nauzelunga mbadisigwe kulina lane. **16** (Aeniabidisilye ga nawaniamilo nilang'wa Stephania. Kukila pang'wanso, singanengile ang'wi aenamubadisa muntu numungiza wehi). **17** Kunsoko u Kilisto shanga aintumile kubadisa inge aekutanaty inkani ninziza. Shanga aintumile kutanantya inkani niikulyo lakuuntu, nsoko kina engulu nikota lampaga nilang'wa Kilisto ilekekuhegigwa. **18** Kunsoko ulukani likota lampaga upungu huawa niakusha kuite kuawa ni Tunda ukuaguna, ngulu ang'wi Tunda. **19** Kunsoko iandekile, "Kubipy aikulyo lao awa niakete kubipy ularingi wao nuamahala. **20** Ukolipe umuntu nukete aikulyo? Ukolipe nukete umanyisi? Ukolipe umutambuli

umupepeli nuamuunkumbigulu uwu? Itee, Itunda shamaaupiunene ikulyo nilamuunkumbigulu uwu kutula upugu? (aiōn g165) **21** Kupuma uunkumbigulu nikulyo lakwe shaeumulengile Itunda, aeyemunonee tunda kuupungu wao nuautananti nsoko waagune awa niakuhuela. **22** layahudi ekolya ilengasiilyo niamakula nkuayunani eduma ikulyo. **23** Kuite kuumutanantya u Kilisto naeupagekilwe, naekimeli kuayahudi muupungu kuayunani. **24** Kuite awanaeitangilwe ni Tunda, layahudi nia Yunani, kuu mutanantya u Kilisto anga ngulu nikulyo lang'wi Tunda. **25** Kunsoko u upungu nuang'wa Itunda, ukete upolo ikila nua ana adamu, nu unyeku nuang'wa Itunda ukete ngulu ikilo nua ana adamu. **26** Gozi uwitangi nuang'wi Tunda kung'waanyu, akaka niadada ane. Singa aemiedu tai naemukete ingulu. Singamiedu tai nemutugilwe muukulu. **27** Kuite Itunda ausague imaintu niimapungu namih nsoko akuhumye iminyala aya nakete ikulyo. Itunda ausague aya nimanegetu nikamihe kukihumya iminyala nikikete ingulu. **28** Itunda ausague iki nikikole pihe nikinikimeilwe munumuhe. Ausague nimaintu nisinga aiaagwe kina maintu nukimatenda singa kintu imaintu nakete insailo. **29** Autendile ite nsoko itule kutile wehi nukete insoko akihumbula ntongeela akwe. **30** Kunsoko aeki Itunda nukitendile, itungo ile mukole mukati ang'wa Yesu Kilisto, nutendekile ikulyo kunsoko itu kupuma kung'wi Tunda. Naetai itu, utakatifu nukomolwi. **31** Anga wigeeli, anga ulukani nululungile, "nukikulya, wikulye Mumukulu."

2 Naenkole kitalanyu akaka niadada ane, singaaenzile kunkani niakupepeelya nukukulya anga naentantanilye itai naeipikile nang'wi Tunda. **2** Aenamue kutula singamine kehi naenkole palung'wi nunyeinge u Yesu Kilisto udu nung'wenso aewagigwe. **3** Hangi aenipalung'wi nunyenye muunegetu, nemuwua, nukukagata kukila. **4** Nulukani lane nukutanantya kung'waane singa anga aenkanai yakupepeelya nukukulya. Kulekaite, aeyukumigelya ung'wang'welu nengulu, **5** nsoko kina uhueli wanyu uleke kulula ikulyo laantu, inge mungulu niang'wi Tunda. **6** Itungo ile kuulitambula ikulyo muantu niakulu, kuite singa ikulyo nikumihe eye, ang'wi niilaatemi niamatungo aya, niakukila. (aiōn g165) **7** Kuleke ite gwa, kuuletambula ikulyo lang'wi Tunda mutai nipihile, ikulyo nelipihile Itunda naulisague naeakili apike imatungo naukulu witu. (aiōn g165) **8** Kutele wehi nuautemi kumatungo aye nuleine ikulyo ele, anga aieze alengile kumatungo nanso, singa aieze maja Umukulu nuaukulu. (aiōn g165) **9** Kuite anga uu niandekilwe, "imakani nikutile eliho nilimaine, kutile

ukutwi numigulye, imasigo shangaasegile, makani ni Tunda umanoneeye kunsoko aawa niamuloilwe nuango. 10 Aya makani ni Tunda umakunkue weduma kela ikintu, ga nemakani amukati ang'wi Tunda. 11 Kunsoko nyenyu nulengile imasigo amuntu, inge inkolo amuntu mukati akwe? Uu gwa, kutile nuine imakani amukati ang'wi Tunda, 12 Kuite shanga aekusingiye inkolo namihe, kuite nkolo naepumile kung'wi Tunda, nsoko inkani yakinkolo kikulyo nilakinkolo. 13 Kuulunga imakani aya kunkani, nikulyo lamuntu shaalehumile kumanyisa, kuite inge nung'wa ung'welu nuemanyisa. Ung'waung'welu wipambanula inkani waleke kukongela ung'wenso, ang'wi wehi mitalanyu nesinga wakenkolo singaukusingiilya imakani na nkolo "mupungu," uu ukutula nikulyo. (aiōn g165) 14 Kunsoko ang'wi Tunda, kunsono nanso upungu kung'waakwe. 15 Kunsono iandekilwe, "Neaambisa niakete ikulyo kuhila Kuuyu nuakinkolo wilamula imakani ehi. Kuite yao. 16 Nyanyu nukumile mabi." 17 Ang'wi kina inkolo ang'wi Tunda ikie mukati anyu? 18 Umuntu umuntu ukumebipyia inyumba ang'wi Tunda, Itunda Tunda. 19 Kunsoko unyumba kumalenga imasigo a Makulu, nuhunule kumumanyise ang'wi Tunda ntakatifu, mutule uu. 20 Nehangi "Umukulu uine imasigo ao nikuligwa wilamulwa nawa niangiza. 21 Kuite umuntu aleke kisania antu! Kunsoko imaintu ehi anyu. 22 Ang'wi Paulo, ang'wi Apolo, ang'wi Kefa, ang'wi ihe, ang'wi likalo, ang'wi nsha, ang'wi maintu nakole, ang'wi niikatula amo, 23 ehi anyu nunyenye miang'wa Kilisto, nu Kilisto wang'wi Tunda.

3 Nunene, kaka niadada ane, singa aentambue nunyenye anga miantu akinkolo, kuite anga miantu amuili. Anga niang'nye nianii mung'wa Kilisto.

2 Aenumung'wensilyo maele hange singa nyama, kunsoko aemuhitile kulya inyama. Sunga nitungu gaa muhitile. 3 Kunsoko unye keli miamuili. Kunsoko uwelu nukilolya keli yukigeeleka mitalanyu. Itee, shamukikie anga muili, Hange itee? Shamukugenda anga antuune? 4 Kunsoko ung'wi wilunga, "Numutyatile Paulo" Numuya wilunga, "NUMulyatile Apolo, Shamikie anga antu nee? 5 U Apolo nyenyu? nu Paulo nyenyu? inge itumi ang'wa yuyu nemumukuie, kukela uyu nu Mukulu aumpee umulemo. 6 Unene aentemee, u Apolo wikihila imazi, kuile Itunda ukukulisa. 7 Kuite, singa nutemee ang'wi nuehie imazi ukete kehi. Kuite Itunda ukukulisa. 8 Itungo ile nutemee nuyu nuehie imazi ehi epalung'wi, hange kela ung'wi ukusingiilya ikinyamulimo kakwe anga muitumie umulimo wakwe. 9 Kunsoko usese keitura mulimo wang'wi Tunda, unye mukililo kang'wi Tunda, minyumba ang'wi Tunda. 10 Kunsoko aukende nuang'wi Tunda naempegilwe ange muzengi numukulu, aembikile ikitako, numungiza wikazenga migulya lakwe. Kuite umuntu watula wikesa nukuzenga migulya lakwe. 11 Kunsoko kutile numungiza nukumile kuzenga ikitako nikingiza kukila nikizengilwe, nuango Yesu Kilisto. 12 Itungo ile, ang'wi ung'wi wanyu ukuzenga migulya lakwe kuzahabu,

mpia, magwe nansailo, ikota, mafa, ang'wi matutu, 13 umulemu wakwe ukukunukulwa, kuwetu nua mung'wi kitaitu kukiila ng'waung'welu, kunsoko ung'waung'welu ukugema uuza nua mulemo nuakela ung'wi nuitumile. 14 Anga kehi umuntu nuzengile kekusaga, nuango Kuite ang'wi umulemo 15 Kuite ang'wi umulemo 16 Shamuine kina unye menyumba ang'wi Tunda ni kina inkolo ang'wi Tunda ikie mukati anyu? 17 Ang'wi kuhume kulenga kuwidesi imakani naekupewe ni umuntu ukumebipyia inyumba ang'wi Tunda, Itunda Tunda. 18 Umuntu ukumubipyia umuntu nuango. Kunsoko unyumba lamantu shaalehumile kumanyisa, kuite inge nung'wa ang'wi Tunda ntakatifu, mutule uu. 19 Kunsoko waleke kukongela ung'wenso, ang'wi wehi mitalanyu iandekilwe, "Neaambisa niakete ikulyo kuhila Kuuyu nuakinkolo wilamula imakani ehi. Kuite yao. 20 Nehangi "Umukulu uine imasigo ao nikuligwa wilamulwa nawa niangiza. 21 Kuite umuntu aleke kisania antu! Kunsoko imaintu ehi anyu. 22 Ang'wi Paulo, ang'wi Apolo, ang'wi Kefa, ang'wi ihe, ang'wi likalo, ang'wi nsha, ang'wi maintu nakole, ang'wi niikatula amo, 23 ehi anyu nunyenye miang'wa Kilisto, nu Kilisto wang'wi Tunda.

4 Ite uu umuntu wakualye use, anga keitumi ang'wi Kilisto neilhiwa niaunkunku wa tai ang'wi Tunda. 2 Mueli ite, nilitakewe muilihwa inge kina atule akuhuelwa. 3 Kuite kung'waane unene inge kintu kiniino kukila, kutula kulamulwa nunyenye angwi ulamulwi nuakiuntu. Kunsoko singa kilamuiilya nunene gaa. 4 Singakilamuiilya uneneeudu, ite kutile anga ndogoilyo kina unene nkite tai. Itunda winamuiilya. 5 Kuite gwa, muleke kutambula lehi kulamula imatungo angeze akili kupika, nuakile kiza Umukulu. Ukumaleta tuyelu imakani nipihiile muhili nukukunukula uulimeili nuamunkolo. Uu kukila ung'wi ukusengilya lukumo lakwe kupuma kung'wi Tunda. 6 Itungo ile, akaka niadada ane, unene lukulu nu Apolo nkiiteye inzila iye kunsoko anyu. Inge kina kupuma kitaitu mukusaga kumanya indogoilyo antambu, "Uleke kenda kukila anga nikandekilwe." Iki inge kina kutile anga nung'wi wanyu nukihumbula kumuya. 7 Indoogoilyo nyenyu nuine kuhita kimpana kung'wanyu numuya? Ukete ntuni nusinga usingiye nekanda? Ang'wi wasingilya nekanda, kuniki mukihumbula anga shanga mutendile itee? 8 Akonda kulula mukete ehi aya nemutakile! Yakonda kulula miagole! Manza utemi nukikie lukulu kukila usese! Tai, numutakie utemi uza inge kina kutemye palung'we nunye. 9 Kuite

nsegile Itunda ukuekile usese anga keitumi kualagiila ikaramu singa kuigae niakale, ingae niatendo nimbe impelo nalukilili nuakandamana hange ang'wi iantu nuushapu. Kuleke ite, kkiloelye namkate nesinga nae alamuewe kubulagwa. Katula anga kilumbi ugahiye nuaupolo nitai. 9 Aemandekile mubalua muunkumbigulu, kuamalaika niantu. 10 Use kiapungu ane kina muleka kihanguila niagoolya. 10 Nimugila kunsoko ang'wa Kilisto, kuite unye mukete ikulye anga ndogoilyo nagooli amunu mihe eye, ang'wi mung'wa Kilisto. Kiakia, kuile unye mukete ingulu. 11 Inge nitungo aadudu kikie kuli nao, inga ayeze anonela muhege ele kukete nzala ni nyota, kiagila iang'wenda, kukete mihi eyi. 11 Kuite itungu ile kumuandikila muleke mapigo, nikange kiagila anga wikalo. 12 Kuituma kihangula nuwihi nukitang'wa kaka ang'wi dada imilemo kungulu, kumekono itu usese. Nekumeilwe, mung'wa Kilisto, kuite ukikie muugoolya, ang'wi kukakembeta. Imatungo nikuagigwa, hakigigimeilya. 13 Nekuutukilwa, kikasusha kuupolo. Kakula, hange ang'wi witukilana, ang'wi wigalaa. Hange muleke kukile kuaigwe kulula anga kuhitilwe nuunkumbigulu kulya nuyo umuntu nuehangga ngaa ite. 12 Kuite gwa, nemumakan ehi. 14 Singa nimaandekile imakan kikuilya uli kulamula niakole kunzi niekeelo? Kuleka aya kumuhumya munyalu unye, kuite kumusukila ite, unye shamualamue niakole mukati nitekeelo? unyenye anga mianino ana nenemoloilwe. 15 Hatize 13 Kuite Itunda ukualamula niakole kunzi. "Muheji anga mukete amanyisi makumi anzugu mung'wa Kilisto, miagila iatata nudu. Kunsoko natula nitata wanyu mung'wa Yesu Kilisto kukiila utananti. 16 Ite kumupepeelya mumbige unene. 17 Iyi yeiyi nsoko akumtuma u Timoteo, mulowa nuane hange mung'endya numuhueli Mumukulu. UKumukembusha inzila yane mung'wa Kilisto, anga ninimanyisa kukela ikianza hange kela itekeelo. 18 Itungu ile ang'wi anyu akihumbula, akutenda anga singa nzile kung'waanyu. 19 Kiute nzila kitalanyu pakupe, anga Umukulu walowe. Ulu niikiza nkani yaoudu neendi humbula, Kuite kumiona engulu ao. 20 Kunsoko utemi wang'wi Tunda wikitile munkani inge mungulu. 21 Mutakile ntunii? Neze numulanga nee kitalanyu ang'wi kuuluwa nikunkolo naupolo.

5 Kigulye mpola kina ukole ukosi mitalanyu, iaina naukosi wikitile ata kuanyakilungu. Kukete uupolo kina ung'wi wanyu ukulala numusungu nuang'wa tata wakwe. 2 Nunyenye mukikulya! Kuleka mutule miakia? Uyu nutendile ite inonee wahegigwe mitalanyu. 3 Ingawaje niketile palung'wi nunye kimuili kuite nkole nunyenye ikinkolo, namulamula nuanso nutendile ite, anga azankole. 4 Nimukutankana palung'wi muliwa la Mukulu u Yesu Kilisto, ninkolo ane ikole papo anga kungulu ya Mukulu witu u Yesu, namulamuila umuntu nuanso. 5 Namuika umuntu uyu kumulugu inge kina umuili wakwe ubepigwe, nsoko inkolo akwe ehume kugunwa kuluhiku nula Mukulu. 6 Kihumbula kung'waanyu singa kentu kiza. Shamuinene igae nisheenyu yebipywa ekintu kehii? 7 Mielye unyenyenigae nikale, inge kina mutule idonge nipy, inge kina mutule memukate nesinga ugaheigwe, kunsoko, Ukiilsto, ung'wankolo witu nua pasaka wakondile kusenzwa. 8 Kuite kiloelye

ikaramu singa kuigae niakale, ingae niatendo nimbe impelo nalukilili nuakandamana hange ang'wi iantu nuushapu. Kuleke ite, kkiloelye namkate nesinga nae alamuewe kubulagwa. Katula anga kilumbi ugahiye nuaupolo nitai. 9 Aemandekile mubalua muunkumbigulu, kuamalaika niantu. 10 Use kiapungu ane kina muleka kihanguila niagoolya. 10 Nimugila kunsoko ang'wa Kilisto, kuite unye mukete ikulye anga ndogoilyo nagooli amunu mihe eye, ang'wi mung'wa Kilisto. Kiakia, kuile unye mukete ingulu. 11 Inge nitungo aadudu kikie kuli nao, inga ayeze anonela muhege ele kukete nzala ni nyota, kiagila iang'wenda, kukete mihi eyi. 11 Kuite itungu ile kumuandikila muleke mapigo, nikange kiagila anga wikalo. 12 Kuituma kihangula nuwihi nukitang'wa kaka ang'wi dada imilemo kungulu, kumekono itu usese. Nekumeilwe, mung'wa Kilisto, kuite ukikie muugoolya, ang'wi kukakembeta. Imatungo nikuagigwa, hakigigimeilya. 13 Nekuutukilwa, kikasusha kuupolo. Kakula, hange ang'wi witukilana, ang'wi wigalaa. Hange muleke kukile kuaigwe kulula anga kuhitilwe nuunkumbigulu kulya nuyo umuntu nuehangga ngaa ite. 12 Kuite gwa, nemumakan ehi. 14 Singa nimaandekile imakan kikuilya uli kulamula niakole kunzi niekeelo? Kuleka aya kumuhumya munyalu unye, kuite kumusukila ite, unye shamualamue niakole mukati nitekeelo? unyenye anga mianino ana nenemoloilwe. 15 Hatize 13 Kuite Itunda ukualamula niakole kunzi. "Muheji umuntu numushapu mitalanyu."

6 Ung'wi wanyu nukete kemeli numuya, nukenda kuulamuli nuaantu nesinga ahueli kukila ntongeela nahueli? 2 Shamulengilene kina iahueli akuulamula unkumbigulu? Ang'wi mukulamula uunkumbigulu, shamuhumile kulamula imakan nimaninoo? 3 Shamulengile kina kualamula iamalaeka? Kuugemeeli kee nuakukila, kuhumile kulamula imakan nalikaloo uluu? 4 Ang'wi kuhumile kulamula imakan nalikaloo ulu, kuneki nemusema nukutwala ntongeela kuawa nishaemika mitekeelo? 5 Kutambula aya kuminyala anyu. Kutilene nukete imahaha muung'waanyu nukondile kuika imakan aya kisa kumuntu numuluwa? 6 Kuite anga uu niele itungu ile, muhueli ung, wi wenda kuulamuli nsoko amuhueli myua, nuusemi nuanso wiikwa ntongeela amulamuli numugila anga uhueli. 7 Itai inge kina kikole kimeli muahueli nakondya kuleta uusumbuli kung'waanyu. Kuneki muhite kaga nayanimabi? Kuneki mugombile kukongelwa? 8 Kuite matenda ubi nukuakongela niangiza, nao nianso gaa akaka niadada anyu! 9 Shamulengile kina awa nisha atai shanga akusala utemi nuakilunde? Lekikuhueli uuteele, uukosi, akulya adudu, agoolya, niafiraji, nialawiti, 10 iii, abi, agala ntule, akembi, atukelani, kutile munu nukusalala utemi nuakitunde. 11 Nawa ae ang'wi ao aenyenye. Kuite makonda keligwa kuite makona kogigwa, kuite makonda kubagulwa mualuna kuite mutumile tai ntongeela ang'wi Tunda kulna nila Mukulu u Yesu Kilisto nung'waung'welu nuang'wi Tunda witu. 12 Maintu ehi magila anga ubi kung'waane, "Kuite singa kila ekentu kiza. Imantu ehi magila anga ubi kung'waane" Kuite singakikuntanya anga niking'wi kao. 13 Indya eze kunsoko anda, ninda kunsoko andyo, kuite Itunda ukuuheja yehi. Umuile

singa umbilwe nsoko audosi kuleka ite, umuile inge ugombile kikie nuyo waleke kumuleka. 14 Kumugoha kunsoko a Mukulu, nu Mukulu ukuitumila umuile. nushuhuie ukogigwa nsoko auhueli nuamusungu. 14 Itunda amuiukilye u Mukulu nuseso palung'wi Numusungu nushuhuie ukogigwa nsoko amugoha ukui usha kungulu yakwe. 15 Shamuinene kina imilli nuhuie. Ang'wi shauu iana anyu akutula shaaza anyu unganeshilye nu Kilisto? Muhumilene kuipumya kuite kutai ogigwe. 15 Kuite umiako nuushuhuie iungo niang'wa Kilisto nukende kuikinyinkani nuukosi? anga wahege nuende. Kundogoliyo eye ukaka ang'wi Shangaihumikile. 16 Shamuine kina nukinyinkanile dada shuukutungwa niilapo yao. Itunda ukitangile nuukosi waina muile ung'wi nuyo? Anga ulukani kikie nuupolo. 16 Ulengi ule kang'wi umusungu, nululungile, "Abili akulule muile ung'wi. 17 Kuite ang'wi ukumuguna umugoha? Ang'wi ulengile ule nukukinyinkana nu Mukulu ukulula nkolo ing'wi kang'wi umugoha, ang'wi ukumuguna umusungu? palung'wi nuyo. 18 Umanke uugoolya! "Kela umulandu 17 Kukela ung'wi udu wikie mulikalo anga nuMukulu newiutenda umuntu inge eze kunzi amuili wakwe. nuapee, kila ung'wi anga niTunda uitangile nianso. Kuite uugoli, umuntu witenda umulandu uwu mumuili wakwe ung'wenso. 19 Shamuinene kina imiile anyu inge itekeelo kung'wa ung'welu, nuikie mukati anyu, nautawe kidamu wikitangwa muuhueli? Aleke kugema kuheja ikilengasiilyo nekakidamu kakwe. Ukole uyu naemupewe kupuma kung'wi Tunda? 20 Kina wehine nuitangilwe muuhueli shawendile kukidamu? aemuguiwe kunsoko. Kuite mumukulye Itunda kumiili Shainonee wende kukidamu. 19 Kuile ang'wi wendile anyu.

7 Kumakan naemunandekie: Aekole matungo neiza umugoha waleke kulale numusungu wakwe. 2 Kuite kunsoko amagenywa duu naugoolya kelemugoha atule numusungu nuakwe, hange umusungu watule numugoha kwe. 3 Umugo yemununee wamupe umusungu etai akwe namundoa, anga uu numusungu kumugoha kwe. 4 Singa musungu nukete uhumi kumuele nuakwe ingemugoha. Hange uulukulu mumugoha nuyo mugila uhumi kumuili wakwe inge musungu ukele. 5 Muzeleka kiima nimulae palung'wi, inge migombilye kumatungu nimaza. Tendi uu nsoko mulije imatungo nakulompa. Hange muhumile kisukiila hange palung'wi, nsoko kina umulugu aleke kumugema kunsoko akuulya ikatecate. 6 Kulunga ite aya imakani kuulowa hange singa ilago. 7 Nkete inaula kele ung'wi atule anga unene nenile. Kuite kela ung'wi ukete ikiepewa kakwe kupuma kung'wi Tunda. Uyu ukete ikiepewa ike, nuyo ukete ikiepewa eko. 8 Kuawa nishaatenilwe niajane kulunga kina, iza kung'waa asage aleke kutinwa, anga uu nineli unene. 9 Kuite kang'wi akuleng'wa kigilya, yianonee atenwe. Kunso nianso bahu kutenwa kukila insula kupapatika. 10 Itungo ile kuawa niatenilwe kuapa ilago, singanere, inge Mukulu. "Umusungu aleke kileka numugoha kwe. 11 Kuite ang'wi ukileka kupima kumugoha asage uu aleke kutenwa ang'wi isushe numugoha kwee hange umugoha waleke kumupa umusungu nuakwe italaka. 12 Kuite kuawa neasagile, kulunga - unene, singa Mukulu, kina ang'wi muluna wihi ukete musungu nushuhuie ugombile kikie nuyo, shainonee amuleke. 13 Ang'wi umusungu ukete mugoha nushuhuie, ang'wi

ugombile kikie nuyo waleke kumuleka. 14 Kumugoha kunsoko a Mukulu, nu Mukulu ukuitumila umuile. nushuhuie ukogigwa nsoko auhueli nuamusungu. 14 Itunda amuiukilye u Mukulu nuseso palung'wi Numusungu nushuhuie ukogigwa nsoko amugoha ukui usha kungulu yakwe. 15 Shamuinene kina imilli nuhuie. Ang'wi shauu iana anyu akutula shaaza anyu unganeshilye nu Kilisto? Muhumilene kuipumya kuite kutai ogigwe. 15 Kuite umiako nuushuhuie iungo niang'wa Kilisto nukende kuikinyinkani nuukosi? anga wahege nuende. Kundogoliyo eye ukaka ang'wi Shangaihumikile. 16 Shamuine kina nukinyinkanile dada shuukutungwa niilapo yao. Itunda ukitangile nuukosi waina muile ung'wi nuyo? Anga ulukani kikie nuupolo. 16 Ulengi ule kang'wi umusungu, nululungile, "Abili akulule muile ung'wi. 17 Kukela ung'wi udu wikie mulikalo anga nuMukulu newiutenda umuntu inge eze kunzi amuili wakwe. nuapee, kila ung'wi anga niTunda uitangile nianso. Kuite uugoli, umuntu witenda umulandu uwu mumuili wakwe ung'wenso. 19 Shamuinene kina imiile anyu inge itekeelo kung'wa ung'welu, nuikie mukati anyu, nautawe kidamu wikitangwa muuhueli? Aleke kugema kuheja ikilengasiilyo nekakidamu kakwe. Ukole uyu naemupewe kupuma kung'wi Tunda? 20 Kina wehine nuitangilwe muuhueli shawendile kukidamu? Shainonee wende kukidamu. 19 Kuile ang'wi wendile kukidamu ang'wi wakile wende kuhidamu kutile anga Iwago. Nelikete ulwago kugomba imalago ang'wi Tunda. 20 Kela ung'wi wasage muwitangwi naewitangilwe. niTunda kuhuela. 21 Aewimutugwane itungo niTunda naukitangile? Leka kusiga kunilanso. Kuite kang'wi ukuhuma kutula widesile, tenda uu. 22 Kung'wi nuitangilwe nu Mukulu anga mutugwa inge mutu midesi mu Mukulu. Anga uu, ung'wi nukole midesi naewitangilwe kuhuela inge mutumi wang'wa Kilisto. 23 Makondile kugulwa kunsailo, kuite muleke kutula nua tungwa aantu. 24 Akaka niadada ane, mulikalo lehi kukila ung'wi witu naekitangilwe kukuela, kusage anga uu. 25 Itungu ile, awa ehi niakile kutina kwee, nemugila ilago kupuma kumukulu. Kuite kumupa masigo ane anga ninile. Kukaisa kamukulu, niihuelekile. 26 Kuite, nsegile ite kunsoko akunonywa, inonee umugoha wasage anga uu nueli. 27 utungilwe numusungu kukilapo nikawilene? Uleke kulowa uwidesi kunelanso. Ukete widesi kupuma kumusungu ang'wi ukile kulinwane? Leka kuduma umusungu. 28 Kuite anga utine, shawitumile anga mutandu. Hange ang'wi umusungu shanga utenilwe anga watinwe shanga witumile anga mulandu. Akile awaneetenile akete winyomu nuakela iaina. Nunene ndoilwe numuheje kuanya. 29 Kuite kulunga ite, akaka niadada ane, imatungo makupe. Kupumiila ino nukulongoleka, awa niakete iasungu ikie anga agila. 30 Ehi niakete ukia akite anga agila anga ukia, nawa nialoilwe atule anga shanga aloilwe, hange ehi niakugula kentu kehi atule anga shanga asaile kintu kehi. 31 Hange ehi neituma naunkumbigulu, atule anga shaitumile niyo. Kunsoko imalumbe amihe akete impelo akwe. 32 Ndoilwe mugoha nimidesi kuwinyomi wehi. Umugoha nuakili kutina witumi

imulimo namukulu, namna nakumuloelya nuanso. indya mitekelelo laadudu. Isigo lakwe umuntu uyu 33 Kuite umugoha nutenile wituma imakani amihe, shayukulengeka sunga ung'wenso nuyo kulya iiintu namna akumuloelya umusungu, 34 utemanukile. niipumigwe isongeelyo kuadudu? 11 Kuite kunsoko UmuSungu nushuutenilwe ang'wi bikila wipalung'wi aulengi nuako nuatai kuupuma nuadudu, ukaka nimaintu naMukulu, namna nakitemanula numwiili ang'wi udada nuako numunegetu, nung'we gaa hange nikinkolo. Kuite umusungu nutenilwe wituma imelimo namihe, namuna akimuloelya umugoha kwe. 35 Kulunga ite kunsailo anyu unyenye, hange singa kumugema unye. Kulunga ite kunsoko tai, inge kina muhumile kieka ukondi kumukulu eka kutile kigilya kehi. 36 Kuite ang'wi umuntu usigile shuhumile kumitumila kikulyo uunanso wakwe, kunsoko masigo akwe angulu kukila, leka itene nuyo anga nuloilwe. Singa mulandu. 37 Kuite ang'wi ulamue shuukutena, hange kutile anga lisinjo, hange ang'wi uhumble kunigilya insula akwe, ukitura iza ang'wi shukumutena. 38 Ite, nukumutena umunanso wakwe witumile iza hange wehi nukusagula kuhita kulina ukitura iza kukila. 39 UmuSungu utungilwe numugoha imatungo nukole mupanga. Kuite anga umugoha washe, ukole widesi kutenwa numuntu wehi nukumulowa, kuite Mumukulu udu. 40 Ikile kulamula une, ukuluma uloilwe kukila anga wikie anga nueli. Hange nsigile kina gwa nkete unkolo ang'wi Tunda.

8 Itungo ile kukiila ndya nupumigwe isongeelyo kuadudu: kulengile kina "use kehi kukete usigi. Usegi weleta ntogo, inge ulowe wezenga. 2 Angeze mutnu wehi usigile kina ulengile ikani fulani, umuntu uyu wakile kulenga anga neyemununee walenge. 3 Kuite angeze ung'wiwao anga wamulowa Itunda, umuntu uyu wigeelekile kung'waakwe. 4 Inge kuhusu nukulya indya nupumigwe isongeelyo kuadudu kulengile kina "ududu singa kintu munu mihe eye." 5 Kundogoilyo akole edu neitangwa adudu angeze kilunde ang'wi mihe, anga uu neile "adudu niakulu edu." 6 "Ateze kitaitu ukole Itunda ung'wi udu nung'wenso Tata, intu yehi ipumile kung'waakwe, nuseso kikie kung'waakwe nu Mukulu ung'wi Yesu Kilisto, nuanso kitaitu maintu ehi akole, hange kung'wenso nuseso kukole." 7 Ata uu, ulugu uyu weketile kukela mutnu. Kuleka ite, neangiza aeipalung'wi nikulyo laadudu apo pakali, nitungo gaa akulyaindy zizi anga kentu kepumigwe isongeelyo kuadudu. Isigo nelao apeuwe kunsoko aunegetu. 8 Kuite indya shanga yukuigeelya usese kung'wi Tunda. Usese singa kiabi kukila anga kukite kulya, ang'wi ukukende kukila ang'wi kuulya. 9 Kuite mutule nuahuguku kina uwidesi wanyu uleke kutula nsoko akumela uyu numunegetu muuhueli. 10 Embu siga kina umuntu ukuine uewe nukete uukugu, ukulya indya mitekelelo laadudu. Isigo lakwe umuntu uyu 33 Kuite umugoha nutenile wituma imakani amihe, shayukulengeka sunga ung'wenso nuyo kulya iiintu namna akumuloelya umusungu, 34 utemanukile. niipumigwe isongeelyo kuadudu? 11 Kuite kunsoko UmuSungu nushuutenilwe ang'wi bikila wipalung'wi aulengi nuako nuatai kuupuma nuadudu, ukaka nimaintu naMukulu, namna nakitemanula numwiili ang'wi udada nuako numunegetu, nung'we gaa hange nikinkolo. Kuite umusungu nutenilwe wituma imelimo namihe, namuna akimuloelya umugoha kwe. 35 Kulunga ite kunsailo anyu unyenye, hange singa kumugema unye. Kulunga ite kunsoko tai, inge kina muhumile kieka ukondi kumukulu eka kutile kigilya kehi. 36 Kuite ang'wi umuntu usigile shuhumile kumitumila kikulyo uunanso wakwe, kunsoko masigo akwe angulu kukila, leka itene nuyo anga nuloilwe. Singa mulandu. 37 Kuite ang'wi ulamue shuukutena, hange kutile anga lisinjo, hange ang'wi uhumble kunigilya insula akwe, ukitura iza ang'wi shukumutena. 38 Ite, nukumutena umunanso wakwe witumile iza hange wehi nukusagula kuhita kulina ukitura iza kukila. 39 UmuSungu utungilwe numugoha imatungo nukole mupanga. Kuite anga umugoha washe, ukole widesi kutenwa numuntu wehi nukumulowa, kuite Mumukulu udu. 40 Ikile kulamula une, ukuluma uloilwe kukila anga wikie anga nueli. Hange nsigile kina gwa nkete unkolo ang'wi Tunda.

9 Unene singa nidesilene? Unene singa himuluung'wane? Unene singaaenemuinene u Yesu Mukulu witu? Unye singa nkali niamulimo wanene Mumukulu? 2 Angeze unene singa nemutuung'wa kuangiza bahu gwa nemuluung'wa wanyu unyenye. Kundogoilyo unyenye meigeeli niautuu wane Mumukulu. 3 Uwu inge ukueli wane kuawa nearkendegee unene. 4 Kukolya itee? Kiagilane itai nakulya nukung'wa? 5 Kiagila itai nakuhola umusungu nuhuie anganetenda iatung'wa niangiza, nialuna a Mukulu, nu Kefa? 6 Ang'wi unene ning'wenedu nu Barnaba naeyumunonee kituma umulimo? 7 Nyenyu nuituma umulimo anga mulindi kunsoko yakwe ung'wenso? Nyenyu nuetemele umuzabibu waleke kulya inkali yakwe? Ang'wi nyenyu nuedima iumbe waleke kung'wa imaele akwe? 8 Itee kulunga aya kuuhumi nuakiuntu? Ilago nelyenso shangalitambue naya? 9 Kunsoko iandikilwe milago lang'wa Musa, "Ieka kumemumya ing'ombe umulomo nikilya indya." Itai kina apa Itunda umikee ng'ombene? 10 Ang'wi itee shutambuene aya kunsoko ituu? iandekile kunsoko ilu, kunsoko uyu nuelima enafaka yemunonee kulema, kuuhueli nuyu nueagola yemunonee waogole kumasigo napalung'wi nemaogola. 11 Angeze aekutemee intu yakenkolo mung'waanyu, Itee! Lukani lukulu kitaitu kuogola imaintu amuili kupuma kitalanyu? 12 Ang'wi niangiza aaeligilye itai eye kupuma kitalanyu, Itee! Use singa kukilane? Ata uu, shanga aekumidaiye etai eye. Kuleka ite, aekigigimieye imakan ehi kuleka kumelwa munkani niziza niang'wa Kilisto. 13 Shamuinene kina ehi neituma imilimo nitekeelo elija inelya yao kupuma nutekeelo? Shamuinene kina ehi neituma umulimo pakizindaalo elija kinino aeki nikipumigwe pakizindaalo? 14 Kunsoko yiyojiyo, umukulu aulagiye kina ehi niakutanantya inkani ninziza kusinja alije kikie kunsoko azizo inkani ninza. 15 Kuite singa numudaiye etai eye ehi. Hange singakuandeka

aya nsoko ikani lehi letuleke kunsoko ane. Baku hange ikauka kiginsa kunsula yaukosi. 8 Kuleke unene nshe kukila umuntu wehi kuka elika kunu kituma ukosi anga niidu ao naetumile. Ikasasha luhiku nukikumbula kung'waane. 16 Ndogoilyo angeze lung'wi antu makumi ambili nuu tata elfu kunsoko yiyo. kutanantya inkani ninza, nimugila insoko nakikulya, 9 Hange kuleke kumugema Uki listo, anga niidu ao kunsoko kusinja nitume uu. Hange ukia wane naeitumile ikabepigwa ninzoka. 10 Hange gwa muleke angandeke kutanantya inkani nianza. 17 Kundogoilyo kisusumya, anga niidu ao naeisusumilye nukubepigwa anganitume ite kuulowa wane, nkete ikinyamulimo. numalaeka waashi. 11 Inge imakani aya aeatendekile Kuite ang'wi singakuulowa, nkile nkete mulimo anga ilengasiiylo yitu. Akaandekwa nsoko akuenela nempewe kina numilihwa. 18 Inge ikinyamulimo, kane usese - nkupikewa nempelo nakali. (aiōn g165) 12 ntuni? Kina nekutanantya, kupumya utananti ezekutile Kuite kela nukiona wemekile nuatule nukilangaila ingalama hange ezakutile anga ulimeeli nuatai ane waleke kugwa. 13 Kutile geng'wa nelemupatile ninkete munkani ninziza. 19 Kundogoilyo ateze unye nesinga kawaeda aantu. Inge Itunda watai. nkole muwidesi kuaehi, aenumutugwa waehi, nsoko Singa ukumuleka mugeng'we kukila muukumi wanyu. kina nihume hualija needu kukala. 20 Kuayahudi Palung'wi nigeng'wa nuanso ukumupa mumulango aenkolle anga tuyahudi, nsoko nialije iayahudi. nuakupumile nsoko muhume kudula. 14 Kuite Kuawa niakole pihe nilago, aeanga ung'wi wao gwa, alowa ane, lemanki ikulyo nelaadudu. 15 nukole pihe ilago nsoko nialije awa niakole pihe Kutambula nuryenyne anga antu neakete imahala, nilago. Aenitumile ite ateze unene udu aenekilile pihe nsoko mulamule kuaya nekumatambula. 16 Ikekombe nilago. 21 Kuawa neakole kunzi nilago, aenkolle anga nikakukembeta nikukikembetile, singa upalung'wi ung'wi wao nukole kunzi nilago, ateze unene udu nuasakami ang'wa Kilsto? Umukate uo nekuuega, aenekitile kunzi nilago lang'wi Tunda, inge pihe nilago singa upalung'wi nuamuili wang'wa Kilsto? 17 lang'wa Kilsto. Aentendile ite nsoko nealije awa Kunsoko umukate ung'wi, usese nikiidu kiamuili niakole kunzi nilago. 22 Kuawa niaukia aenumukia, ung'wi. Usese kehi kuusingiilya umukate ung'wi nsoko nealije awa niakia. Nkole muaya ehi kuantu kupalung'wi. 18 Agozi iantu akuisilaeli. Itee awa ehi ehi, nsoko kunzila yehi nihume kuaguna ang'wiao. neeliza izabihu singa ipalung'wine pakizindaalo? 19 23 Nunee kituma imakani ehi nsoko akani ninziza, Kulunga ulegwa? Kina uduku kentunee? Ang'wi kina nsoko nihuma kutula palung'wi muukembetile. 24 uludya nulupumigwe isongeelyo kududu kentune? 20 Shamuinene kina muntambo ehi neikilya imanka, Kuite kutunga kumaintu nanso niapumilye isongeelyo kuite nusingilya ikinyamulimo ung'wi? Ite manki iantu anyakilungu niamihe, kina akupumya imaintu nsoko mulije ikinyamulimo. 25 Umiginsi wigilya kuehi aya kuahing'wi hange singa kung'wi Tunda. Nunee nukule mugemeli. Nianso etenda ite nsoko alije ingala singantakile unyenye kutula mepalung'wi niaking'wi! 21 nikibipa, kuite usese kuumanka nsoko kulije ingala Shanga mukung'wela ikekombe ka Mukulu nikelkombe nesingeikibipa. 26 Kuite une singakumanka insoko kaahing'wi. Shanga mukutula palung'wi mumeza ezetile, ang'wi kukua nkundi anga kukua ng'wega. 27 a Mukulu nemeza nahung'wi. 22 Ang'wi kuumupa Kuite kuaja umuili wane nukutenda anga mutugwa, Umukulu wetu? Kukete ngulune kukilanuanso? 23 nsoko kina anganaatanantilya niangiza, unene udu ndeke kukitwa.

10 Ndoilwe unye mulenge akak niadada ane, kina iatata itu aeakole pihe ilunde hange ehi aeakiee mubahali. 2 Ehi ekabadisigwa kutula ang'wa Musa mulunda mukati numukati mubahali, 3 hange ehi ikalya indya zizo zizoo niakinkolo. 4 Ehi ekang'wa ekeng'wi kiko kikoo nikakinkolo. Ndogoilyo aeang'ee kupuma migwe lakinkolo naeliatyatile, nigwe nianso aeKilsto. 5 Kuite Itunda singaaeuloeigwe kukila nawa niang'wao nemeimbaao ikasapatiligwa mumbuga. 6 Inge imakani aya ehi aekilengasiiylo kitu, nsoko usese kuleke kutula antu ansula niembi anga nianso naeitu. 7 Muleke kukulya iadudu, anga niang'wi ao naeile. Eye anga niandekile, "lantu aeakiee pihe akalya nukung'wa,

Imaintu ehi anonee, "kuite singa ehe agombigwe. Maintu ehi anonee" kuite singa ehi neeakulya eantu. 24 Kutile anga nung'wi nukuduma nimaza nakweudu. kuleke gwa ite, kukela ung'wiao azuzeeduma nimaza namiakwe. 25 Muhumile kulya kela kintu nekikuguligwa kinsoko muleke kukolyakolya kunsoko amasigo. 26 Ndogoilyo, Uunkumbigulu nsao a Mukulu, hange ehi nuuizue. 27 Numuntu nushuhue anga wanutanga kulya hange malowa kulongola, mulye kehi nukumupe muleke kukolya imakolyo namasigo. 28 Kuite umuntu anga wamuile, "Uludya ulu lupumigwe isongeelyo nianyakilungu," leki kulya. Eye kunsoko akwe numuiya, hange kunsoko amasigo. 29 Nunee singa nimaie anga masigo anyu, inge masigo amungiza. Kundogoilyo kunki uwidesi wane ulamuulwe nimasigo amuntu mungiza? 30 Angeze unene kutumela indya kilumbi,

kuneke tukilwe kukentu nensongeeye kуkenso? 31 mitekeelo, ukole utemanuki mung'waanyu, hange inino Kuite gwa kehi nemukulya ang'wi mukung'wa, ang'wi kuhuela. 19 Kundogoilyo kusinja ukole uwisumbuli kehi nemukituma, itumi ehi kunsoko aukulu wang'wi mung'waanyu nsoko kina awa niagombigwe igelelekele Tunda. 32 Leki kuakoseshi layahudi ang'wi layunani, kitalanyu. 20 Kundogoilyo nemukutankana, nemukulya ang'wi Itekeelo lang'wi Tunda. 33 Gemi anga unene singa ludya la Mukulu. 21 Nemukulya kela ung'wi nenegema kualoelya iantu ehi kumakani ehi. Shanga wilya uludya lakwe ung'wenso iauye ezeakile kulya, kuduma anga nsailo ane unene, inge naangiza. atayuyu ukete nzala, nuyu ugaile. 22 Itee kutilene imato nakulila nukung'wela? Itee mulimeilene itekeelo lang'wi Tunda nukusokoolya niagila ikintu? Ntambue ule kitalanyu? Numukulyene? Singa kumukulya kueleite. 23 Ndogoilyo aesingiye kupuma kumukulu iki naenuupee unyenye kina Mukulu u Yesu, uitiku wuwo naeamuhitile, aeuhiole umukate. 24 Pangakasongeela, wikaubuna nukulunga, "Uwu wuwu muli wane, ukole kunsoko anyu. Tendi uu kunkimbula unene. 25 Hange uu wukakola ikekcombe panga wikalya, nukulunga, "ikkombe iki ilago lane nipyा kusakami ane. Tendi uu nkue yedu numukung'we, kunkimbuke unene. 26 Kukela itungo nemukulya umukate uwo nuku king'ela ikekcombe, mukumitanantya nsha a Mukulu sunga nuzizizila. 27 Kuite gwa, kukila nukulya umukate, ang'wi kukig'wa ikkombe nikanso nika Mukulu neshainonea ukutula walija igazo kumuili nisakami a Mukulu. 28 Umuntu wikolye ung'wenso hanza, uu wazenakulya umukate, nukung'wa ikekcombe. 29 Ndogoilyo nukulya nukung'wa singa ezewihoiye hanza, wiliza nukung'wa ulamuli wakwe ang'wenso. 30 Eye yeye nsoko aantu edu mung'waanyu alvae nawaa nianegetu, hange ang'wiao mung'waanyu akule. 31 Kuite angakigoza usese shakulamulwa. 32 inge gwa nekulamulwa nu Mukulu, kuusukilwa, nsoko kuleka kulamulwa palung'wi nuunkumbigulu. 33 Kuite gwa, akaka neadada ane, nemutankanile muhume kulya, ulindeeli. 34 Umuntu angeze ukete nzala, nualye kulolakwe, nsoko kina nimutankanile palung'wi ileke kutula ulamuli. Nukumakani nimangeza nemuandekile nzeemulagiila anganaza.

11 Ntyati unene, anga unene nenemotyatile ukilisto.
2 Itungo ite kumukulya kunsoko munkimbukile mumakani ehi. Kumukulya nsoko mamaambile imapoke anga uu naenimaletile kitalanyu. 3 Inge ndoilwe mulenge kina Ukilisto itwe lakale umugoha nung'wenso umugoha itwe lemusungu, hangekina Itunda itwe lang'wa Kilisto. 4 Kukela umugoha nukulompa ang'wi nukupumya ikidagu wezeukunekie itwe ukulehumya minyala itwe lakwe. 5 Kuite kela umusungu nukulompa ang'wi kupumya kidagu itwe lakwe singa ukunekie ukulekunya munyala itwe lakwe. Kundogoilyo impyani nukuzulwa. 6 Angeze anga umusungu shukukunekila itwe lakwe, nuazule isingi lakwe letule ikupi. Ndogoilyo angeze minyala umusungu kuzula isingi lakwe, inge wakunekile itwe lakwe. 7 Inge shainene umugoha kukunekila itwe lakwe, kunsoko nuanso mpyani aukulu wang'wi Tunda. Kuite umusungu ukulu wamugoha. 8 Ndogoilyo umugoha shanga aupumie anga kumusungu. Inge musungu aupumie kumugoha. 9 Hange umugoha shanga aeimbilwe nsoko amusungu. Inge umusungu aeumbilwe kunsoko amugoha. 10 Iye iyie nsoko umusungu yemunonee kina kutula nekilingasiilyo kauhumi kitwe lakwe, kunsoko ang'wa malaeka. 11 Ataa uu, mu Mukulu, umusungu wekelile nuinyenye sunga numugoha, ang'wi migoha umusungu wezewikutile. 12 Ndogoilyo anga uu umusungu aupumile kumugoha, kuuu uu umugoha aupumile kumusungu. Nemaintu ehi epuma kung'wi Tunda. 13 Lamuli unyenye. Itee inoneene umusungu amulompe Itunda itwe lakwe ezeliwazi? 14 Itee akupumo udu wenso shaumumanyisilye kina umugoha angeze ukete imasingi malepu minyala kung'waakwe? 15 Itee upumo shaumumanyisilye kina umusungu angeze ukete imasingi malepu ikulyo kung'waakwe ndogoilyo upegilwe imasingi nanso nimalipu anga ketambala kakwe. 16 Kuite angeze umuntu wehi uloilwe kikunguma kuile, use kiagila anga uepuli nuungiza, singa imatekeelo nang'wi Tunda. 17 Kumalagiilyo nalongolekile, unene singa kumukulya ndogoilyo nemukilingiila, singa kulija inge nukuukulya. 18 Ndogoilyo ang'wandyo, kija kina nimutankanile

12 Ipegwa niakinkolo nnulakiwe, akaka niadada ane singa ndoilwe muhite kulenga. 2 Muleengile kina naemianyakilungu aemumanyisigwe kuatyata iadudu nisingaeligitya, kunzila yehi aemumanyisigwe kunyenso. 3 Kuite gwa, ndoilwe mulenge kina kutile wehi nukutambula kunkolo ang'wi Tunda wikalunga, "U Yesu uzumilwe." Kutile wehi nukutambula, U Yesu Mukulu" inge kung'waung'welu udu. 4 Inge upegwa ilekanukile, inkolo gwa yeyo yiyo udu. 5 I milemo nunyenso nemyenso ilekamukile, Umukulu inge yuyoyuyoo udu. 6 I milemo nenyenso edu, kuite Itunda yuyo ng'wenso nuituma imilemo ehi kuehi. 7 Inge kela ung'wi wipegwe uluguilwa nuankolo kuaailya

ehi. 8 Kondogoilyo umuntu wapegwé inkolo lukani kehi kiamanyisine? Itee use kehi ketenda imatendo lakukulya, numuya lukani la mahala kunkolo yiyo amakulene? 9 Itee use kehi kupegilwe kuponia ne? yiyo udu. 9 Kumuya ukumupa uhueli unkolo nyenso Use kehi keligitya kundenene? Use kehi kuimanyilene yiyo, nukumuya kipegwa kakuponia kunkolo ing'wi. intambuu? 10 Numi kukila ipegwa niikulu. Nunene 10 Kumuya ntendo niangulu, numuya kinyakedagu. kumulagiila inzila nenza kukila.

Nukumuya ukumi nuakulenga inkolo, umuye aina yedu niantambu, nukumuya kumanya intambu. 11 Kuite inkolo yiyo yiyo nikitura imillimo ehi eye, kumupakela umuntu ekipegwa anaganusague nuango ng'wenso. 12 Kundogoilyo anga uu umuili nuung'wi, nuwenso ukete iungo duu, niungo yehi inge yamuili wuwo wuwo udu, uu lukulu nu Kilisto. 13 Kundogoilyo kunkolo eng'wi usese keehi aekubadisigwe kutula mueli ung'wi, kina kiayahudine ang'wi keayunani, kina kiatugwane ang'wi keidesi, hange kehi aekung'wee inkolo eng'wi. 14 Kundogoilyo umuili singa keungo king'wi, inge yedu. 15 Angeze umugulu ukulunga, "kunsoko une singanemokono, une singa nipalung'wi numuili," ite singa yeunonee umuili kuhita kutula palung'wi. 16 Hange ang'wi ukutye ukulinga, "kunsoko unene singa neliho, unene singanipalung'wi numuili," ite shayelinonee umuili kukila kutula palung'wi. 17 Ang'wi umuili wehi ukutula liku, ae - ezeikolepi kijaa? Ang'wi umuili wehi ae - eze kutye, ae - ezeikulipe kunyishwa? 18 Kuite Itunda ae uekile kela ekeungo kamuili pang'wa akwe anga naupangile ung'wenso. 19 Hange anga yehi aeeze keungo king'wi, umuili ae - eze ukulepi? 20 Kuite itungo ele iiungo yedu, kuite umuili ung'wi du. 21 Iliho shalehumila kuuila umukono, "nimugila anga ukeli nuewe, nitye shalehumuile kuuila umugulu, "nemugila uukeli nunyenye. 22 Kuite iiungo niamuili neyigee kutula ngila anga kusanigwa kesa, inge isanigwe kukila. 23 Niiungo niamuili nikulungile isanigwe ininoo kuipee kusanigwa kukila, niiungo yitu nimbimbimbi ikete uuza kukila. 24 Nitungo ele iiungo yitu niiza ngila anga ukeli nuakupegwa ikulyo, kunso yakonda kutula nikulyo. Kuite Itunda uikinyinkaniye iiungo yehi palung'wi, hange uipee ukulyo kukila izi nesingaikuijwe. 25 Autendile ite nsoko itule tile uwikomi nuamuili, inge iiungo yehi yikele kuulowa nua palung'wi. 26 Nitungo ekeungo keng'wi anga kilemaale, iungo yehi yilemaala palung'wi. Ang'wi itungo ekeungo keng'wi anga kekuligwe, iungo yehi yellowe palungwi. 27 Itungo ile unye memuili wang'wa Kilisto, nakeungo kele ung'wi duu kumuya. 28 Hange Itunda uekile mitekeelo ng'wandyo amitume, kabiili anyakidagu, akatatu amanyisi, hange nawa ehi neetendo intendo ninkulu, hange ipegwe yakuponia, nawa niiailya nawa neituma umulemo nuakutongeela, hange ehi neakete iaina niedu niantambu. 29 Itee use kehi kemetumene? Use kehi keanyakidagune? Use

13 Kulunge kina kunene kuntambu akeuntu niye naamalaika. Kuile ang'wi numugila uulowa, anga ishaba nilila ang'wi uupatu nujika. 2 Hange kulunge kina nkete kipegwa kakinyakidagu nuulengi nuatai neyipihile nimahala, nikina nkete uhueli nuakuhamya imalugulu. Kuite ang'wi nemugila uulowa, unene singa kentu. 3 Hange kulunga kina kupumya insao yane yehi nukuaesa iaula, nehange kupumya umuili wane upye umoto. Kuite ang'wi numugila uulowa, shayukunzailya anga kentu. 4 Uulowa wigigimiilya nukupumya. Uulowa singa wikkula ang'wi kilolya. Ugila ulogoha, 5 ang'wi uulei. Shawiduma imakani akwe, shawikaya kuona uuwai, ang'wi kualya nimabii. 6 Shawilowa ubbi. Kuleka ite, wilowa mutai. 7 Ulowa wigigimiilya mumakani ehi, wiuhuela imakani ehi, ukete ugimya mumakani ehi, nukikie mumakani ehi. 8 Ulowa shawihila. Angeze kikole kidagu, ukukila wehi. Angeze ukole uneni ukuhila. Angeze akole mahala akukila. 9 Kunsoko kulengile inino nukutenda ikidagu ininoo. 10 Kuite iye nekondile, iye neshangekondile ikikila. 11 Nae nemung'enya, aenamue anga numung'enya. Penanekatula nemuntu mukulu, nikaika kuli imakani aking'enya. 12 Kunsoko itungo ele kuuone anga mukioo, anga esula mukiti kuite imatungo nanso kuuona usu nu usu. Itungo ele nengile ininoo, kuite kumatungo nanso kulenga kukila anga nunene nenengkile kukila. 13 Kuite itungo ele imakani aya nataatu akusaga: kuhuela, uhueli nuupembilye, nululowa. Kuile lekole nikulu kukila aya inge ulowa.

14 Utyati uulowa ninsula nakukila kipegwa niakenkolo, kukila lukulu mulije kupumya ikidagu. 2 Ndogoilyo nuanso nuenena kuntambu shawiligiya neantu inge wiligilya ni Tunda. Ndogoilyo kutile nuelenga kunsoko ukuligilya makani nipikile munkolo. 3 Kuite uyu nuepumya ikenyakidagu, witambula neantu nukuazenga, nukuapa umoyo, nukudua iza. 4 Nuanso nukunene kuutambu wizenga ung'wenso kuite nuanso nuepumya ekenyakidagu welezenga itekeelo. 5 Itungo ite nkete nsula kina unye mehi munene kuntambu. Kuite kukila aya, insula ane kina mupumye ikinyakidagu. Nuanso nuepumya ekenyakidagu inge mukulu kukela uyu nuenena kuntambu (kuala angeze ukole numanyile), nsoko kina itekeelo lehume kuzengwa. 6 Itungo ele ite akaka neadada ane niza kitalanyu nukunena kuntambu, kumualiyia

ntoni? Sikukondya, inge kutambula nunyenye kunzila anee? Nemukutankana palung'wi, kela ung'wi ukete aukunukuiwa, ang'wi kunzila amahale, ang'wi zabuli, umanyisi, uukunukuli, ntambu, ang'wi kutafisili. kinyakidagu, ang'wi kunzila akumanyisa. 7 Angeze Itumi kela ekentu mulezenge itekeelo. 27 Ang'wi imaintu nemagila uupanga anga pilembe ang'wi kenubi wehi ukunene kuntambu, ezeakole abili ang'wi neshayepumya utuli nutulekanukile, yukulengeka atatu, hange kela muntu muzamu. Numuntu kusinja ule keseme ke nekekiginswa? 8 Kundogoilyo watafisiri nikikutambulwa. 28 Kuite ang'wi kutile angeze ebalagumu ekupumya ululi neshalugenekile, umuntu nuakutafisili, inge ehi ikie akilaje mukati umuntu ukulenga ule kena matungo akihamba kubi nitekeelo. Inge hela ung'wi wao waligilye ung'wenso kumbita. 9 Uu nunyenye. Anga mupumye kululeme udu ni Tunda. 29 Hange anyakidagu abiili ang'wi ataatu ulukani neshalatai, umuntu ukutenga mukuligitya anene, niangiza ategeelye nukumanya nekiligilige. ntuni? Ikaamkuligilya, kutile nukumulenga. 10 Kutile 30 Kuite nuikie anga wakunukilwe ikani muwitu, angakuailiya kina ikole ntambu yedu mihe, hange uyu nazaukunena wakilage. 31 Kunsoko kela ung'wi kutile anga nengwi nengila indogoilyo. 11 Kuite wanyu uhumble kupumya ikidagu uung'wi hanza angeze singamine indogoilyo antambu, ikanumezeela numuya hange insoko kina kela uung'wi akume kung'wa uyu nukunena, nuyu nukunena ikamizeela kumanya hange ehi ahume kutiwa umoyo. 32 Kunsoko kung'waane. 12 Uu nunyenye. Kunsoko mukete inkolo yaanyakidagu ikole pihe augozi nuanyakidagu. nsula kukila kuona uwigeeli nuankolo, mulowе kina 33 Kunsoko Itunda singa Itunda nuaubili, inge waupolo kukila lukulu kulezenga itekeelo. 13 Uuu, nuanso anga uu nieli mumatekeelo naahueli. 34 Yeaounee nukunena kuutambu nualompe wapegwa kulinja. 14 Kundogoilyo anganompe kuntambu, inkolo ane 35 Ang'wi kukole kehi akulija insula kumanya, ilompa, kuite imahala ane magila inkali. 15 Ntende uli? 36 Itee ulukani lang'wi Tunda inge akolye iagohoo kito. Kunsoko minyala umusungu Kulompa kunkolo ane, kuite gwa hulompa nukumahala kuligitya mitekeelo. 37 Ang'wi umuntu ukiona munyakidagu, ane. Kimba kunkolo ane, hange kemba nukumahala aelupumile kitalanyune? Itee lemupikie unyenye ane gaa. 16 Ang'wi shanga uu, umukulye Itunda udune? 38 Kuite numungiza shanga ukuzengwa. 18 Numusongeeye 39 Kuite mitekeelo bahu nene nkani itaano kuulengi Unuu inge akaka neadada ane, lowi kukila kupumya Itunda kunsoko kunena kuntambu kukila unye meeji. 19 Kuite mitekeelo bahu nene nkani itaano kuulengi ekenyakidagu, hange muleke kumuigilya wehi kunena kumanya hange ehi akulija insula kumanya, ilompa, kuite imahala ane magila inkali. 20 Akaka nia dada ane nkani ikumi elfu kuntambu. 21 landekilwe milago, "kuantu antambu nengeza nukumilomo nungiza kutambula neantu wawa. Atezeuu shanga akunija," ukulunga u Mukulu. 22 Uuu, une nekelengasiiyo, singa kuawa niahui, inge kuawa neshaahuie. Kuite kupumya ikenya kidagu inge kilengasiiyo, singa kuawa nesheahuie, inge nsoko ao niahui. 23 Ee, angeze itekeelo lehi lilingie palung'wi hange ehi anene kuntambu, neauya nishaakuie ingie, itee shamuhumile kulungan3e kina mukete alungu? 24 Kuite angeze iantu akupumya ikinyakidagu nuyu nushuhue ang'wi mizeela wingila ukupeligiwa naya ehi numigulye. Ukulamulwa nayo nakutambulwa. 25 Unkunku wakwe nuamunkolo aeyeze lugulwa. Wigeeli wakwe, auzengwa keeundala nukumukulya Itunda. Auzekili kina Itunda ukule pakati itu anyu. 26 Ntyatile ntuni gwa, akaka nuadada

15 Itungo ile kumukembusha, unye akaka nunye adada kunsoko ankani ninziza naenumui, naemuisingiye nukimika nizo. 2 Inge munkani zizi mukagunwe, ang'wi amuluambile kisa ulukani naenumui unye, inge gwa aemuhue nikanda. 3 Anga en'wandyo naenemisingiye kusania nikaleta kitalanyu anga uu: kina kupumiila mamaandeko, Kilisto aukule kunsoko amilandu itu. 4 Kupuma mamaandeko wikaekwe, nihange kina wikaiuka luhiku nulakataatu. 5 Nikina aumupumie u Kefa, hange kuawa nikumi nuibili. 6 Hange auapumie kitungo leng'wi iakaka niadada kukila imagana ataano. Uduao kile akole apanga, kiute ang'wi ao alae tulo. 7 Hange aumupumie u Yakobo, hange kuamutume ehi. 8 Empelo ehi, wikampumila uneno, anga umung'enya nutugilwe kumatungo nesinga apikile. 9 Kunsoko unene nemunino muamatume. Shainonee kitangwa mutume, kunsoko aenelagilye itekeelo lang'wi Tunda. 10 Kunsoko aukende nuang'wi nkole anga uu ninile,

nuukende wakwe kung'waane shanga aenakanda. Leki kulongoleki kutenda imilandu. Kunso ang'wi anyu Kuleka ite, aenitumile kenyangulu kukila ehi. Kuite agila imahala nang'wi Tunda. Kulunga ite kuminyala shanga aenene inge ukende nuang'wi Tunda nuukole anyu. 35 Kuite umuntu numungiza ukulunga, "lashi mukati ane. 11 Kuite anga eze nene ang'wi enso, eiuka ule? Nieno izeziza numuili nuule? 36 Uewe ketanantya uu nukuhuila uu. 12 Itungo ite Kilisto umupungu kukilal! Ike nukeleme shakihumile kanza autanantigwe anga uiukile kuashi, ituleule ang'wi anyu kukula sunga keshe hanza. 37 Nikenukutemela singa mulunge kutile uuiuki nuashi? 13 Kuite ang'wi kutile muili niukakula, inge mbeu nepuneliile. Ihumile kutula uuiuki nuashi, inge gwa nu Kilisto gwa shaauilukile. ngano, ang'wi kentu kingiza. 38 Kuite Itunda ukumipa 14 Hange ang'wi u Kilisto shaauilukile, ite utananti umuili anga nuloilwe, hange kela embeu numuili witu wanekanda, nuuhueli witu wanekanda. 15 Hange wakwe ung'wenso. 39 Miili ehi singi mpyani. Inge, ukole kuigeleka kina keilengasiilya yauteele kung'wi Tunda, muili ung'wiwaamuntu, numuili uuya wakikale, numuili kunsoko aekumihengile Itunda kuuteele, kutunga uuye wa nyunyi, numuili uuya kunsoko ansamaki. 40 amuiue u Kilisto, kunu shumuiue. 16 Ang'wi angeze Hange gwa ikole miili akilunde nimiile amihe. Kuite eashi shaieiulwa, nu Yesu gwa shaauwi. 17 Hange uukulu nua muili nua kulunde inge aine ung; wi nuukulu ang'wi u Kilisto shaauiuwe, uhueli witu wanekanda nuamihe ungiza. 41 Ukole ukulu ung'wi walyoa, hange mukile mukole mumilandu anyu. 18 Ite ga nuukulu ung'wi wang'weli, nuukulu ung'wi wanzota. nawa niakule mung'wa Kilisto gwa alimela. 19 Angeze Kunsoko enzota ing'wi ikete utemanuki nenzota mulikalo luluudu kiagimya kumatungo nazile mukati nengiza muukulu. 42 Ite uu yeli gwa uuiuki nuashi. ang'wa Kilisto, antu ehi, use kialamulwi kukila antu Neketemee kikupipa hange nikiliite shangakikubipa. ehi. 20 Kuite itungo ile u Kilisto uiukile kupuma kuashi, 43 Kitemewe kumatumizi akawaeda, kekiliisigwe nkali yang'wandyo kuawa naeakule. 21 Kunsoko kuukulu. 44 Kitemewe kuunegetu, kikuliisigwa kungulu. ensha aezile kukiila muntu, kukiila muntu, gwa uiuki Kitemewe kuupumo nuamuile, kekuliisigwa kumuili waashi. 22 Kunsoko ang'wa Adamu ehi akusha, uu nuankolo. Ang'wi ukole muili nuakuupumo, ukole gwa mung'wa Kilisto ehi akutula apanga. 23 Kuite kela umuili nua kinkolo gwa. 45 Ite gwa iandikile, "Umuntu ung'wi muulowa wakwe: Kilisto, nkali yang'wandyo, wang'wandyo Adamu autendekile nkolo nekokie." U ne hange awa neang'wa Kilisto akutendwa apanga Adamu nua mpelo autendekile nkolo nekepumya kumatungo akeza kung'waakwe. 24 Uuu yukutula uupanga. 46 Kuite nuankolo shaauzile hanza inge mpelo, pang'wanso Ukilisto angawaeuka utemi nuakuupumo, nehange nuankolo. 47 Umuntu nua kung'wi Tunda Utata. Uwu inge nuekamala utemi ng'wandyo wamihe, auzipigwe kukinkundi. Umuntu wehi nuuhumi wehi nungulu. 25 Kunsoko kusinja nua kabiili upumile kilunde. 48 Anga uu uyu nuzepigwe ukutemya sunga nuika aika iakigu akwe ehi pihe kulunkundi, uu gwa awaneazepigwa kulunkundi. ampambatilyo yakwe. 26 Umulugu nukumaila Anga uu umuntu nua kilunde nueli, uu gwa awa nee kubepigwa inge sha. 27 Kunsoko "uekile kela kintu kilunde. 49 Anga uu nekukenkile ikilingasiilyo neka pihe ampambatilyo yakwe" kuite niyukulunga "uekile muntu nualunkundi, kuukenka gwa nekilingasiilyo hela kintu, inge ng'wa lya kina eye singa-anga- neka muntu nua kilunde. 50 Itungo ile kumuila, akaka anga awa neaekile kela kintu pihe nakwe nuanso. nae dada ane, kina umuili nusakami shanga yukusala 28 Itungo imaintu ehi aekilwe pihe akwe, hange utemi nuang'wi Tunda. Ang'wi nuakubipa kusale Ung'wana ung'wenso ukuikwe pihe akwe nuanso uwu neshanga ukubipa. 51 Goza! Kumuila unyenye nae umaekile emaintu pihe akwe. Ite yiikapumela kenkunku katai: shakulale kehi, inge kehi kuukaelika. nsoko kina Itunda. Utata watule ehi mumaintu ehi. 29 52 Kuukaeleka numatungo, kututya nukupitya kuliho, Ang'wi gwa akutendaule awa naibadisigwe kunsoko kumpembe nakumaila. Kunsoko impembe ikilila, aashi? Ang'wi eashi shakuilwa lukulu, kunei hange niashi akuiulwa kumiili ao neshanga ikibipa hange akubadisigwa kunsoko ao? 30 Hange kunei kukole kuukailwa. 53 Kuite uwu nuukubipa kusinja utugale muubi kela itungoo? 31 Akaka nia dada ane, kukeela uwu neshawakubipa, nuwu nuakusha kusinja utugale kikulya kunywaane kunsoko anyu, nenkite mung'wa uwu neshangawakusha. 54 Kusinja imatungo aya Yesu Kilisto Mkulu witu, ukutanantya ite: nekezesha nuakubipa anga utugale uwu neshanga wakubipa, kela uluhiku. 32 Yukunzailya ntuni muiloeli nuakiuntu, nuwu nuakusha utugale uwu neshawakusha, uu ezile anga aenikuile niitaki uko ku Efeso, ang'wi iashi entambu neandikilwe, "Insha amilwa nukuhung'wa." shaakuilwa? Leka gwa kulye nukung'wa, kunsoko 55 Isha, uu duli wako umolepi? Isha ukolepi uwai mudau kuusha. 33 Lekikukongelwi: "Imaumbe nimabi wako? (Hadès g86) 56 Uwai nua nsha milandu, ebipyia intendo ninza." 34 Mutule nikisa mikie mutai! nengulu amulandu ilago. 57 Kuite ilumbi kung'wi

Tunda, nuekupeza uuduli usese kukiila Mukulu witu Ang'wi wehi shumuloiwe u Mukulu, inge ikizumi ketule u Yesu Kilisto! **58** Kuite gwa, alowa akaka nea kung'waakwe. Mukulu witu, nzuu! **23** Ukende nua dada ane, tulimiakomu muleke kuhingieka. Miku ehi Mukulu utule nunye. **24** Uulowa wane utule palung'wi itumi umulimo nua Mukulu, kunsoko mulengile kina nunye mung'wa Yesu Kilisto. umulemo wanyu ku Mukulu singa nekanda.

16 Itungo ile uhangueli nuutakewa miahueli, anga nemulagiwe mumatekeelo aa Galatia, uu uuu mutakiwe kituma. **2** Muluhiku nulang'wandyo nula wiki, kela ung'wi wanyu waike kentu kehi kuleka kusaja, anga nemuhumile. Tendi uu nsoko kina ileke kutula nuuhangueli imatungo nenzile. **3** Hange nekupika, wehi nemukumsagula, kumuntuma palung'wi nebalua kupumya isongeelyo lanyu uko ku Yelusalemu. **4** Hange ang'wi inonee unene kenda gwa, akulongole palung'wi nunene. **5** Kuite nzile kitalanyu, imatungo nekukila ku Makedonia. Kunsoko kukiila ku Makedonia. **6** Ang'wi nahume kikie nunyee ang'wi ukuma imatungo nampepo, nsoko kina muhume kunzaiilya mumuhinzo nuane, pehi nenomile. **7** Kunsoko singa nsegile kumuona kumatungo makupe. Inge nihuie kikie nunyee kumatungo udu, ang'wi u Mukulu ukungombya. **8** Kuite kikie ku Efeso sunga ipendekoste. **9** Kunsoko ukiilo ugale utuguwe kunsoko ane, hange akule alugu eedu niakungilya. **10** Inge itungo u Timoteo nuzile, muoni kinaukole nunyenye muleke kogopa, ukitura umulimo nua Mukulu, anga nekituma. **11** Muntu wehi waleke kumela. Mumu ailye munzila yakwe muupolo, nsoko kina wahume keza kungwaane. Kunsoko nsegile waze palung'wi nialunda. **12** Itungo ile kutakelwa numuluna witu u Apolo. Aenumutiile umoyo kukila kuagendeela unye palungwi nialuna. Kuite wikalamula waleke keza itungo ile. Atauu, uzile imatungo anga walija ilyoma. **13** Mutule miho, imeki kisa, mitume anga miagoka, mutule ningulu. **14** Inge ehi nemukumatenda mumatende muulowa. **15** Mulelingile ito nilang'wa Stephano. Mulegile kina aeahueli ang'wandyo uko kuakaya, hange kina aeiekile ienso muwitumi nua uhueli. Nitungo ile kumupeepeelya akaka nea dada ane, **16** tuli nuupolo kuantu anga ao, nukukela muntu nkuailiya imilimo neituma milimo palung'wi nuse. **17** Hange ndoilwe kiza kung'wa Stephano, Fotunato nu Akiko. Imekile pakianza naza unyenye yemunonee kutula pang'wanso. **18** Kunsoko ameloelya inkolo ane niyi nanyu. Kuite itungo ile, alingi iantu anga awa. **19** Imatekeelo a Asia atumile milamu kung'waanyu. Akila nu Priska amulamukilye mu Mukulu, palung; wi nitekeelo nelekole mito lao. **20** Akaka nia dada anaehi amulamukilye. llamushi kuulungeli nuutakatifu. **21** Unene, Paulo, kuandika ite kumukono wane. **22**

2 Korintho

1 Paulo, mutuung'wa nuang'wa Yesu Kilisto kualowe ang'wi Tunda nu Timoteo muluna witu, kitekeelo lang'wi Tunda nelikole Kukorinto, nukuahueli ehi mu neakoe mumukoa wehi nua Akaya. **2** Ukende utule ukole kitalanyu nuupolo kupume kung'wi Tunda Tata witu nuMukulu u Yesu Kilisto. **3** Nuakuligwe Itunda nu Tata nua Mukulu u Yesu Kilisto. Nuanso Tata waikende ni Tunda nua ulowe wehi. **4** Itunda wekuanji usese munzago yitu yehi, nsoko kina kuhume kuafaliji awe neakoli mulwago, kuuafaliji neangize kufalaja yeoyeyo ni Tunda aukilie kuufaliji usese. **5** Kunso anga uu ulwago lang'wa Kilisto longeeleka kunsokoi tuu uuu nefalaja itu ongeelete kukiila Kilisto. **6** Kuite ang'wi kuagigwa, kunsoko afalaja anyu nuugunwe wanyu. Ang'wi kuafalijiawе hange, kunsoko afalaja anyu. Efalaja anyu ekituma milimo kuulimeeli nemukutula palung'wi mulwago kiugigimeeli anga usese gwa nekuagigwe. **7** Nuugimya witu kung'waanyu ukole. Kulengile kinaanga uu nemupalung'wi nulwago, kuu uuu mipalung'wi nefalaja. **8** Kunsoko shakutakile unye mutule miapungu, aluna, kukila lwago naekukete uko ku Asia. Aekuonewe kukila nekuhumile kukenka, anga kina kiagila anga uhueli nua kikie hange. **9** Tai, aekukete ulamuli wansha mitaitu. Kuite nianso aeyukutenda usese kulekekuika uhueli pigulya litu usese, kuleke ite kuike uhueli witu kung'wi Tunda, nueiula iashi. **10** Aekugunile usese kupuma mungwanso muushi, nukuuguna hange. kuekile ugimya witu kung'wiakwe kina ukuuguna hange. **11** Ukitenda uu anga uu unyenye gwa nemukuailya kumalompi anyu. Iteedu akupumya ilumbi kukiila sesa kunsoko akukuiwa nuukende, naekupewe usese kukila malompi naantu edu. **12** Kuulingela lele: Uwhengi wisigolitu, kunsoko inge kisigo niza, nuza wang'wi Tunda kina aekendile usese mihe. Kutendile ile lukulu nunyenye, hange singa kikulyo launkumbigulu kuleka gwa ile inge nuukende wang'wi Tunda. **13** Shakimuandekila kehi neshamuhumile kukisoma ang'wi kulkilenga. Nkete ugimya. **14** Kina makulenga iniino. Hange nkete ugimya kina muluhiku lomukulu u Yesu kuukila nsoko anyu kunsoko alogoha lanyu, anga uu nemukulula kitaitu. **15** Kunsoko aenkete uugimya kunsoko aile, aendoilwe kulenga kitalanyu hanze nsoko kina muhume kusingiilya nsailo nakugendeelwe nkue akabii. **16** Aekusiga kuagendeela itungo nenongoe ku Makedonia. Hange aentakile kumugendeela imatungo nensukile kumakedonia, nehange unye kuntuma

unene imatungo nenomile kuu Uyahudi. **17** Naekusiga inamna eye, itee aekuailya? Itee? Kupanga imakani kuliganeelya niwilekanuli nuakiuntu, nsoko kina nunge "Eee, eee," hange Aah, aah" Kitungo ling'wi? **18** Kuite anga uu Itunda nuili mutai, shakelunga yehi "Eee" ne "Aaa." **19** Kunsoko ung'wi ilina, u Yesu Kilisto, nae Silvano, Timoteo nunene aekumambilye mitalanyu, agwe, "Eee" ne "Aah" Kuleke ite nuanso matungo ehi inge "Eee" **20** Kunsoko ulang'wi wehi nuang'wi Tunda eze "Eee" mung'waakwe Uuu gwa kukiila ng'wenso kuulunga "Huueli" kuukulu wang'wi Tunda. **21** Itungo ile Itunda nukeuka usese palung'wi nunye mung'wa Kilisto, hange aukutumile usese. **22** Aeuekile ugomola mitaitu hange aukupee ngwaaung'welu munkolo yitu anga uhkueli aeki nikuupegwa panyambele. **23** Kuleke ite, kamupepeelya Itunda kunihenga unene kina nsoko naefanyilye ndeke kiza kukorinto inge kinandeke kumulemeelya unyenye. **24** Iye singa nsoko akugema kigeelya uuuhueli wanyu nuunanee kutula. kuleka ite, kuituma palung'wi nunye kunsoko aulowa wanyu, anga nemimekile muhueli wanyu.

2 Kute aenamue inino mung'waane unene kina singaae nzile hange kitalanyukuuwait. **2** Anga naemumusakeye unyenye uuwai, nyenyu naeuzendoelya unene, kuite yuyu naeulemeigwa nunene? **3** Aemandikile anga neenitumile nsoko kina itungo nenzile kitalanyu ndeke kuaaligwa nawa naeantendile ndoeligwe. Nketa ugimya kunsoko anyu meehi kina ulowi wane inge ulowi wuwowuwo nemukete unyenye miehi. **4** Kunsoko aenumuandekie unye nsoko alwago lukulu, nulwagola nkolo, nukuliholi ledu. Singa aentakile kumusakilya unye uuwai. Kuleka ite, aendoilwe mulenge uulowa nuamuhati nenukete kunsoko anyu. **5** Ang'wi ukole wehi nusakilye uuwai, singa usakilye kung'wane du, kuite upikeeli unino - singa kueka utaki kukila - kitalanyu unye mehi. **6** Uwu ulamuli wamuntu uyu kuawa needu ukondile. **7** Kuite itungo ile kuleka uulamuli, inonee kumusamilia nukumupa inkani ninza. Itumi uu nsoko kena waleke kuleng'wa nuukia nuedu. **8** Kuite ukumutia moyo higeelya uulowa wanyu muegusi kunsoko anyu. **9** Eye yiylis kina nakuandeka, nsoko kina nihume kumugema nukulenga kina ang'wi mukugomba kela ikentu. **10** Ange mumusamile wehi, nunene gwa kumusamilia umuntu uyo. Ike nekikole kisamile - ang'wi samie keki - kesamiwe kunsailo anyu kuukole nuang'we Kilisto. **11** Iyi kena umulugu waleke kutendela uteele. Kunsoko usese singakiapungu. Kumupango wakwe. **12** Umulango aeuluguwe kung'wane nu mukulu naenzile kukesali ka Troa kutanantya inkani ninza

niang'wa Kilisto pang'wanso. 13 Ata uu, aenemugila lulu utaji wuwuwuwu heli usagile kuusomi nuilago uupolo nuankolo, kunsoko singa aenumuhongile lakale. Shanaiekilwe ng'walye, kunsoko inge kung'wa umuluna wane u Tito pang'wanso. Uu nekaaleka Kilisto udu ekuhegigwa kule. 15 Kuite ata elelo, nukusuka ku Makedonia. 14 Kuite walumbwe Itunda kumatungo eki u Musa nuesong'wa, uutaji wikie nai mung'we Kilisto nkua yehi wekutongeela usese munkolo yao. 16 Kuite umuntu nuemupelukila u muuduli. Kukiila sese kesa paliliya unyunki nuuza nua mahala akwe kunkika yehi. 15 Kunsoko usese kung'wi Tunda, inge keunyuki uza nuang'wa Kilisto, ehi muawe neagunilwe nemuawe neakulimeligwa. 16 Kuantu neakulimeligwa, inge unyunki kupuma nsha sunga insha. Kuawa neakuguneka, inge unyunki nuuza kupuma upana sunga upanga. Nyenyu nukimeka mumaintu aya? 17 Kunsoko usese singa anga antu neangiza neegulya ulukani lang'wi Tunda kunsailo. Kuleke ite, kuuza nisigo, kuutambula mung'wa Kilisto anga uu nekutumilwe kupuma kung'wi Tunda, ntongeela ang'wi Tunda.

3 Itee manza kikulya unyenye hange?

Shangakulolwe ibada lakiela kung'waanyu, ang'wi kupume kung'waanyu, ang'wi anyu, itee kusingigwene? 2 Uhyenye lukulu nibada litu nelabaguwe, neandekilwe munkolo yilu, nelengekile nukusong'wa neantu ehi. 3 Hange mukigela kena unye mibada kupuma kung'wa Kilisto, nepumigwe nusese neandekilwe singa kuwino ingekunkolo ang'wi Tunda nukole mupango. Shanga iandikilwe migulwa laibada niamagwe, inge muibada ya nkolo yaantu. 4 Nuwu inge ugimya nekukete kung'wi Tunda kukiila Kilisto. 5 Shakikuie usese kudaya kehi kupuma kitailu. Kuleka gwaite, kihuela use kupumile kung'wi Tunda. Inge Itunda naukutendile kuhume kutula kiatungwa ilago nipy. 6 Itago ele singa libada inge lankolo. Kunsoko ibada lebulaga, kuile inkolo epumya uppanga. 7 Itungo ele umulemo nuansha naeusesilwe kuuandeki migulya amagwe aezile kuukulu kena iantu akuisilaeli shanga aiagozile ung'wi ung'wi muusu nuang'wa Musa. Kunsoko eye uukulu nue usu wakwe, ukulu naeukulimansiila. 8 Itee, umulimo nuang'waung'welu shanga ukutula nuuukulu kukilane? 9 Kunsoko anga uwitumi nuaulamuli aeukete ukulu, nkuangia lukulu uwitumi nuatai wehile lukulu muukulu! 10 Inge tai kena, eke naekelendile ukulu hauza kigila uukulu hange kukuligwe ite, kunsoko aukulu nuukelinkie. 11 Kunsoko anga keke naekekeile aekakele uukulu, kuugeelike kueke nekikole kekulula nuukulu. 12 Kunsoko hihiue uu, kukete ugimya kulela. 13 Kuhetile anga Musa, nauekee ugole muusu wakwe, nsoko kina iantu akuisilaeli aleke kulumensiila lukulu kumpelo naukulu naeweze hegeka. 14 Kuite ulengi miao aeuambilwe. Sunge uluhiku

lulu utaji wuwuwuwu heli usagile kuusomi nuilago uupolo nuankolo, Nekole inkolo a mukulu, ukole widesi. 18 Itungo ele usese keehi, palung'wi nuusu nesinga iekiwe uitaji, yeuona ukulu nua Makulu. Kepeulwa mukali awigeeli wuwuwu nuaukulu kupuma muwihengi ung'wi nua ukulu kulongola kungiza, anga niele kupuma kumukulu nenkolo.

4 Kuitegwa, kunsoko kukete witumi uwa, hange anga uu nikusingiyye uukende, shanga kuusuke ekenyuma. 2 Kuleka ite, kuihilile inzila yehi niaminyala nizi neyipihile. Singakiek kuwelu, hange singa kulitumela niibe ulukani lang'wi Tunda. 3 Kuile angwi utananti witu wipihile, wipihile kuawa nialimie udu. 4 Kuusaguli wao nuao, itunda nuaukumbigulu uwu apokuyue uulengi wao neshaukuie. Uwigeeli wakwe, shanga akuone uwelu wautananti nua ukulu wang'wa Kilisto, nekilingasiilyo kang'wi Tunda. (aión g165) 5 Kunsoko singa kiutanantya use, inge Kilisto Yesu anga Mukulu, nusese anga keitumi anyu kunsoko ang'wa Yesu. 6 Kunsoko Itunda ng'wenso nae ulungile, "Uwetu ukumileka kupuma mukili." Wamileka munkolo yitu, kupuma muwelu nuamahala naukulu nuang'wi Tunda kuumole nuang'we Yesu Kilisto. 7 Kuite kukete wiekeli suu muiseme yaulolo, nsoko kena ilengike kena engulu nenkulu kukela inge nang'wi Tunda hange singa itu. 8 Kuaga mukala ehi, kuite shakulemigwa. Kuona uaeli kuite shakizuze nukumala insula. 9 Kuagigwa kuite shakulekilwe. Kuugung'wa pihe kuite shanga akulimansiilya. 10 Mahiku ehi kunkenile mumuile witu ensha ang'wa Yesu, nsoko kena uppanga wang'wa Yesu wigelegwa mumeili itu. 11 Usese nekiapanga mahiku ehi kupumigwe kusha kunsoko ang'wa Yesu, nsoko kina uppanga wang'wa Yesu wigele mumeile itu nakeuntu. 12 Kunsoko eye, ensha ekituma umulemo nutaitu, inge upanga ukituma umulemo mitalanyu. 13 Kuite kukete inkolo yeoyeyeo nauhueli anga kiki nekiandekilwe. Aenikui, kuite nekalunga. "Nusese gwa kukwie nukuite gwa kuulunga. 14 Kulengile hena yuu naumuiue uMukulu u Yesu ukuiulagwa usese palung'wi nunyee kuukole wakwe. 15 Kela kentu nsoko anyu nsoko kena, kuukende nuulongolekile kigela kuantu needuu, isongeelyo longeeleke kuukulu nuang'wi Tunda. 16 Ite shanga kuusuke ekenyuma. Ataeze kunzi kuubepa, mukali kuutendwa upya luhihi

sunga uluhiku. 17 Kuugeng'wi uwu nuukupe, ulwago ulu lupepee lukuunoneelya usese kunsoko aukale nuulito nuankulu nuukeile ugemeeli wehi. (aiōnios g166) 18 Kunsoko shakugozile imaintu nigeet, inge kunsoko amaintu neshangaigee. Imaintu nekuhumile kumaone itungo udu, inge imaintu neshangaigee. Imaintu nekuhumile kumaona itungo udu, inge imaintu neshanga igee akale. (aiōnios g166)

5 Kulengile kene anga umuula nuaukumbigulu nekkie mung'wanso wibipa, kukete ito kupuma kung'wi Tunda. Inge ito neshalenonigwe kumekono akiuntu, inge ito lakale, umonulinde. (aiōnios g166) 2 Kunsoko mito ele kilwale, kezaa kukete nsula kuimbwa nulikalo litu kilunde. 3 Kezaa kukete nsula kunsoko kuele kunsoko akutugala singa kuigela kutula kekefue. 4 Kutai lukulu itungo nekukole mito ele, kealwae kulemeigwa. Shakutakile kulugulwe. Kuleka gwa ite kuloilwe kutugalwa, nsoko kena eke nekekule kehume kumilwa nuupanga. 5 Uyu naeukunoneeye usese kukentu eke inge Itunda, naeukupee usese inkolo anga kilingasiilyo haikinejipembilye. 6 Kuite gwa mutule nuugimya mahiku ehi. Mutule miho (mogoze) kena imatungo nekukole mito ekemuili, kukole kuli nu Mukulu. 7 Kunsoko kuugendei keuhueli, singa kuakuona. Kuite kukete ugimya. 8 Inge iza kutule kuli kumuili mito palung'wi nu Mukulu. 9 Kuite kuituma kutula isego litu, anga ezekukole kito angwi kuli, kumuloelye nuanso. 10 Kunsoko kusija keehi kuuona ntongeela itunda la ulamuli nelang'wa Kilisto, nsoko kena kela ung'we wao wahume kusengilya eki nekegombekile kumakan nazatendekile kumulli, angeze kuuza ang'wi kuubi. 11 Kuite, kuulenga uwoa nua Mukulu, kuaaluta eantu, uu nekile, yegeelekile ng'walyi ni Tunda. Nihuie kena malengagwa mumasigo anyu. 12 Shakugema kumupepeelya unye hange kuugoza usese angwi kiatai. Kuleka gwa ite, kuumupa unyenye nsoko akitogola kunsoko ilu, nsoko kena kuhume kutula nukususha kuawa neakilogola kukiila wigeeli kuite singa ike nekekole munkolo mukali. 13 Kunsoko angeze kapulwa numahala, inge kunsoko ang'wi Tunda. Hange anga kupuma mumahala itu napikiie, kunsoko anyu. 14 Kunsoko ulowa nuang'wa Kilisto ukuulula, kunsoko kuhueela: kena muntu ung'wi aukule kunsoko aantu ehi, nukuu ehi akule. 15 Nu Kilisto aeukule kunsoko aantu ehi, nsoko kenaawa nekkie aleke kikie hange kunsoko aoenso. Kuleka ite kusinja ikie kunsoko akwe huuyu naukule hange wikaiulwa. 16 Kunso eye, kanziilya itungo leli nukulongoleka shakunilamula umuntu anga uugeeli wakwe nua keuntu, alezeapo pang'wandyo

aekumugozile u Kilisto kuugozi wuwu. Kuite itungo ele shakumulamila wehi kundogoilyo eye hange. 17 Kuite angeze muntu wehi ukole mukati ang'wa Kilisto, nuanso keumbe kepya. Imakani nakali akeile. Goza aina mapya. 18 Imaintu aya ehi apumile kung'wi Tunda. Aeukuhungila usese kung'waakwe ung'wenso kukeela uKilisto, hange wakupeza witumi nuakuhunga. 19 Ite ukulunga, mung'wa Kilisto, Itunda ukuuhunga uunkumbigulu wakwe ung'wenso, singa kualya ulutumo lao mung'waa. Uhumile kitaitu ulukani lautungi. 20 Kuite kusaguwe anga keemeli ang'wa Kilisto, anga kina Itunda aukituma ulongoleki kukiila sese. Kumupepeelya unyenye kunsoko ang'wa Kilisto: mulanulwe kung'wi Tunda! 21 Aeuitendile u Kilisto kutula isongeelyo lamilandu itu. Nuanso ng'wenso shaae witumile imilandu. Aewitunule ite nsoko kukume kutula tai ang'wi Tunda kukeela ng'wenso.

6 Nukuite kitume milimo palung'wi, kumupepeelya unye muleke kusingililya ukende nuang'we Itunda nekanda. 2 Kunsoko ulungile, imatungo nagombekile aenekusa kung'waanyu, nukuluhiku lakugunwa nenumu aenumuaeye. "Goza, epaino inge matungo nagombekile. Goza itungo eleluhiku lakugunwa. 3 Shakueka igwe lakugilya ntongeela amuntu wehi kunsoko shakuutakie uwilumi witu wize kulukumo nulubi. 4 Kuleka gwa ite, kuigoza usese kuntendo yitu yehi, kena keitumi ang'wi Tunda. Keitumi akwe kuudu nuakugomba kagigwa, nzago, ukaku nualikalo, 5 kukuwa, itungo, ubulugwi, kituma imelemo kukinyangulu, kuulya utulo uitiku, nemunzala, 6 numuwelu, upolo, ukende, nukugwa ung'welu, nemulowe nua tai. 7 Keituma akwe mulukani latai, kungulu ang'wi Tunda. Kukete milahilo atai kunsoko amukono nuakigoha nuwu nuankigi. 8 Kuituma umulemo kuukuligwa nukumelwa, kugiligwa nukupewga lukumo. Kusemewe kena keetele kunu kea tai. 9 Kuituma umulemo anga shanga kutengikile hange kulengekile iza tai. Kuituma umulemo anga kiakunsha hange, Goza! kukeli kuikie. Kuituma umilemo anga kuulamulwa kunsoko antendo yitu kuite singa anga nialamuewe kunsa. Kuituma umulemo anga kukete ukia, kuite mahiku ehi kukete ulowa. 10 Kuituma umulemo anga heaula, kuite kuugolipyne angiza. Kuituma umulemo anga kenashakuulija anga kentu inge kumbi kela kentu kitu. 11 Kuligitilye etai ehi kitalanyu, lakorintho, ninkolo yanyu ilugukile kuugale. 12 Inkolo yanyu singa igiigwe nusesi, inge nugiigwe nuusegi wanyu unyenye. 13 Itungoole kikila kutai kuligitya anga kuang'enya - kiguli inkolo yanyu kuugale. 14 Muleke kutula palung'wi nawa nesinga

akuie. Kunsoko ukole upalung'wi kee kuawa nea tai unyenye, singa aenumuandekie nsoko alutomo, nawa neashapu? Hange ukole upalung'wi kee kuwelu hange singa kumuntu nuagigwe nuudobu, mandikile nekiti? 15 Wigombi kee Ukilisto nuhumile kutula nsoko kena etai, anko lo yanyu kunsoko anyu itu nuwenso nu Beliaro? Ang'wi nuanso nuhuee ukete ehuma kulengika kitalanyu ntongeela amiho ang'wi nekiule nekeniino palung'wi ninyu nushuuhiue. 16 Tunda. 13 Kunsoko eye kena huelwe iza. Muwongeeli Hange ukole wigombi kee nuukole mutekeelo lang'wi nuakuelwa uza witu usese kuloilwe gwa, ata kukila Tunda niadudu? Kunsoko use kitekeelo lang'wi ulowa nuang'wa Tito, kunsoko enkolo akwe aeiloeigwe Tunda numupanga, anga uu ltunda nautambue. Kikie nunyenye meeji. 14 Kunsoko ang'wi aembogoe mung'waa nukugenda nienso. Kutula ni Tunda wao, kung'waakwe kukeela nyenye, aenemugila anga nienso akutula antu awe. 17 Kuite, pumi mung'waa, minyala. Kensemgelima kakwe, ang'wi udu kela lukani hangi mulemanuke nienso ulungle umukulu. Muleke naekululigiliye kitalanyuelatai, uwihumbuli wanyu kuambe nikibi, hange kumusingiilya unyenye. 18 wilu kukeela nyenye kung'wa Tito neigeeye kena tai. Kutula neTata wanyu, nunyenye mukutula meanaane 15 Ulowa wakwe kunsoko anyu ukulu kukila anga niakigoha naa niakilima," Ulungle u Mukulu nuakale. uuunkembukile ugombi wanyu wihi, naimumusingeeye nuanso kuwoa nukukagata. 16 Ndoilwe kunsoko nkete ugimya nuukondile mukati anyu.

7 Alowa ane, kusoko kukele ulagwi uwa, alikielye usese kikani nilekumile kuushapula imiili niuinikolo.

Hange kuudume uwelu kuuwoa nuang'wi Tunda. 2 Leki 8 Kuloilwe unyenye mulenge, akaka nia ikyoma kunsoko anyu! Kukeli kumutumuile mutu wihi. Shakumulemaaye mutu wihi. Shakigolepiye kunsao dada kuukende wang'wi Tunda nuupumilye amuntu wihi. 3 Akulunga ele singa kuni susumilya. Kunsoko nalungekena mukole mitaitu, kitaitu usese mumatekeelo a Makedonia. 2 Matungo nigeng'wa nikulu nelalwago, udu nuaulowa wao nuongeeleki kuusha palung'wi nukikie palung'wi. 4 Nkete ugimya Ung'waa kihenga kina aeapumilye anga naiahumble, ukulu mung'waane, hange kitogola kunsoko anyu. hange ala nukukila naiahumble. 4 Nkuulowi nuao Nizuwe nuulowa sunga mulwago litu lehi. 5 Aekizile ienso kuupepeelya kuudu, aekulompile kunsoko Kumakedonia, imiili itu aemegila anga usupi. Kuleka aupalung'wi muitumi uwu kuahueli. 5 ite singa yigee ite, aekagile kunkika yehi kukuwa embita kunkika anga naikusegile, kuleka ite, ng'wandyo aeipumilye akunzi nu woa kunkika namunyumba. 6 Kuite Itunda, ienso ku Mukulu. Hange akipumya ienso kitaitu nuekuila inkani ninza kuawa neamaile insula aeukuije kuulowa wang'wi Tunda. 6 Ita aekumupepeeye u Tito, ita kung'wa Tito. 7 Singa aekiza kungwaakwe udu naeukondile kanziilya umulimo uwu, kuleta muukondi kena Itunda aukue iza aetiule gwa uuza oo uiito ukende uwu mung'waanyu. 7 Kuite unyenye mukete nausingiye kupuma kitalanyu. Nuanso aukue ulowa maintu edu - muuhueli, muntambu, mumahala, nuukulu nemukete ukia wanyu, hange naza mukete kenyangulu, nukuulowa wanyu kunsoko anyu. Ita uuaeli kunsoko ane. Uu natula nuulowa kukila. 8 Ateze kendegeeli unye kena mukete ukende du mutendo ibada lane aelemusakeeye kusega, unene singa eye. 8 Kulunge ile singa ilago. Kuleka ite, kukinga kukuila engali, kuite kukuela engali itungo naenune ile nsoko akugemeelya lukulu nua ulowa wanyu ibada nelanso aelemutendile unyenye mekatula kuugemeelya munsula aantu needu. 9 Kundogoilyo nuukie kuite aemukete ukia matungo makupi. 9 mulengile ukende nua Mukulu witu u Yesu Kilisto. Itungo ele ndoilwe, singa kunsoko amulide Iwago, Ateze aemugole, kunsoko anyu muhimbe nsoko kena kuite nsoko aukia wanyu wikamuhugeelya kuungama. kukiila uhimbe wakwe muhume kutula miagole. 10 Aemuligwe nuukia wang'wi Tunda, uu aemagigwe Mikani ele kumupa usigi nukumailya. Ng'waka ung'wi singa nekanda kunsoko ilu. 10 Kunsoko uukia wang'wi nuukeile, shanga aemanzilye udu kituma ikani. Kuite Tunda wileta kuungama wipikeelya uguni eze kulile aensumbeleye kulituma. 11 Itungo ele lipikeeli. Anga uu anga ngali. Uukia wamihe, ata uu wileta nsha. 11 udu naekusumbeleye nisego laktuma, hange, itee, Ugozi uukia wang'wi Tunda aeutugisilye upikeli kee aemuhumble gwa kuleleta mumaeli mugeeli nua uhumi nuukulu mungwaanyu. Aeule uupikeeli naeukulu wanyu. 12 Kunsoko mukete nsula akituma entendo mung'waanyu kigeela kena aemiagila anga igazo. eye, inge ikani iza hange legombekile. Kusinja lemeke Aeuli uwai wanyu naeukulu, woa wanyu, ensula migulya aile nukete umuntu, singa migulya laeki anyu, kinyangulu kanyu, ne nsula anyu kugoza kena numugila umuntu. 13 Kunsoko umulemo uwu singa itai inonee igele! Kukela ikani migeelya unyenye kunsoko kina neang'wi ahume kulija ubaha nu nyenye kutula miagila anga igazo. 12 Ateze aemuaandikie muhume kulemeeligwa. Kuleka ite, itule sawasawa.

14 Udu wanyu imatungo nitungeli ukuaelya kueke gwa, hange wehi nuetemela kisigo lakukembelwa nulakile. Ite uu gwa nsoko kena udu nuao ahume wiogole kukembetwa gwa. 7 Inge hange kela ung'wi kuailya uula wanyu hange kena atule sawasawa. apumye anga uu nusigile munkolo akwe. Inge 15 Ite inge anga niandekilwe "Nuanso nukete nedu nung'wenso alekekupumya kuukia ang'wi kusingigwa. mugila anga kentu kehi nekesagile nung'wenso Kunsoko Itunda wimulowa yu nuepumya kuulowa. 8 nukete keniino mugila anga uula wehi. 16 Kuite Ni Tunda uhumile hongeelya uukembetwi kunsoko walumbwe Itunda, nauekie mukati anko ang'wa Tito anyu, kunsoko kena, kukela itungo, mumakan ehi, inkolo yeyo yeyoo nakinya ngulu kakukela ninkete muhume kongeela kela entendo ninza. 9 Anga uu kunsoko anyu. 17 Kunsoko singa anga udu ausingiye niandekile: "Wauhola ugole wake nukuapa iahimbe. imalompi itu, ingegwa aukete kinyangulu palung'wi Itai akwe isaga ikale." (aiōn g165) 10 Nung'wenso nemalompi nanso auzile kitalanyu kuugombi wakwe nuepumya embeu kumutemeli numukale kunsoko ung'wenso. 18 Kumutumile palung'wi nyuo umuluma andya, ukupumya gwa nukongeelya embeu anyu nukukuligwa mumatekeelo kunsoko amulemo wakwe kunsoko akulowa. Nuanso ukongeelya imaogola nuakutanantya inkani ninzinza. 19 Singa uu udu, atai anyu. 11 Mukugolepa kukila nsoko kena kuite gwa ausaguwe nematekeelo kulongola nusese muhume kutula meakende. Ite yukuleta ilumbi kulekenka muianza yedu ikani ele nelaukende. Ite kung'wi Tunda kukiila sese. 12 Kituma uwitumi inge kuukulu nua Mukulu ung'wenso kunsula itu uwu singa anga yukutomolya udu uula nuahueli. nuakaelya. 20 Kuinega itule kena inonee kisusumya Wongeelya intendo yedu gwa neyilumbi kung'wi kukeela sese nukukeela ukende uwu nekuukenkile. Tunda. 13 Kunsoko kugemeeliga kung'waanyu 21 Kuuhola ukendegeeli kituma nekekukuligwa, nukigeela kuwitumi uwu mukumukulya Itunda gwa singanga ntongeela a Mukulu udu, kuite gwa kugomba nukutambula kung'waanyu inkani ninziza ntongeela aantu. 22 Hange kumutuma umuluna nian'wa Kilisto. Mukumukulya Itunda gwa kuukende nemungiza palung'wi nienso. Kamugemela nkua naupegwu wanyu kitolao hange kela ung'wi. 14 yedu, hange kamuona ukete nsula nsoko amilemo Amuketee nsula, hange akulompa kunsoko anyu. du. Ata itungo lele ukete kinyangulu kukila kunsoko Augimya nuukulu nukete mukali anyu. 23 Kumpola Akutenda ite nsoko aukende ukulu nuang'wi Tunda nuukole mung'waanyu. 15 llumbi letule kung'wi Tunda niang'wa Tito, nuanso wipalung'wi nunene hange kukepegwa kakwe nesinga keligilyika!

9 Kukeila muwitumi kunsoko ahueli, inone lukulu kena, itungu nenkole palung'wi nunye, shangakutula kung'waane kunuandekila. 2 Nengile munsula nuugimya itungo nekuagilya awa neasegile kena anyu, nai nilogoe kuantu nia kumakedonia. kikie kemuile. 3 Kunsoko ataeze anga kuugenda Aeneaiye kene u Akaya ugombile kupumiila kimuili, shanga kikua embita kimuili. 4 Kunsoko ung'waka naeukeile. Insula anyu aatia moyo eduaokiyeye nekutumela kikuila singa yamuili, kuleka ite kituma. 3 Itungo ele, natuma ialuna nsoko kena ikete ngulu ung'wi Tunda kubipyu ukulu. Yukuheja uwilogoli wilu kukeela nyenye uleke kulula nekanda, lukulu udui nuakubepya. 5 Inge kuubepya kehi nensoko kena azamezee konda, aemezeetula anga nekikete uuhumi nekikulya ntongeela ang'wi Tunda. naenungle. 4 Ang'wi shanga uu, ang'wi mutu Kuuletenda mateka kukela uhumi nukumugombwa wihi nuakumakedonia angawize palung'wi nunene Ukiilsto. 6 Hange kuulija ugombinuakulamula kela nukumuhanga shamugombile, aekeze hung'wa intendo nimbe, nkua udu ugombi wanyu nuukutula nunyal - sunga kulunga lehi kunsoko anyu - kunsoko wakonda. 7 Goza eki nekikole ng'walye ntongeela nemugimya kukila mungwaanyu. 5 Ite aenune kina anyu ang'wi wili ukupepeleka kena nuanso wang'wa nsanilye kuapepeelya aluna kiza kitalanyu nukituma Kilisto, nukembushe nuanso ung'wenso kena anga unoneeli nuakukaya kunsoko azawadi naemuiwe. Ite uu udu nuile wang'wa Kilisto, ite uu nusese kile gwa. 8 inge uu nsoko kena itule ikondile anga ukembetwi, Kunsoko atanitogole inino udu kukeela uhumi witu, nu hange singa anga kentu nekilajilwe. 6 Isego inge sile, Mukulu aupumilye kunsoko ilu kumuzenga unyenye umuntu nuetemele usheenyi wiogola usheenyi gwa, singa kumubipy, singa kuona imenyala. 9 Singa hange wehi nuetemela usheenyi wiogola usheenyi ndoilwe ele ligele kena kumutumbaunye kumabada

ane. 10 Kuite antu ang'wi elunga, "Ibada yakwe itaki naeazile kupuma kumakedonia. Mukela kentu nigiiye hange ikete ngulu, kuite nuanso munegetu ekumuii unene kuleka kutula nemuligo kunywaanyu, hange Inkani yakwe singa inonee kutegelegiwa." 11 Embu iantu anga awa nealengile kena lehi nekutambula neli mukali ane, kunu kikulya kung'waane shanga kibada itungo nekukole kuli, inge anga uu ite nekika singa yukukilegigwa munu muakaya. 12 Kunekee? Kunsoko tende itungo nekukole pang'wanso. 13 Shakinzu nkuli singa numuloiwene? Itunda uine numuloiwene. 12 Kuute du anga kilingeile usese ang'wi kigemela usese nawa ehe nekituma, kitumagwa kituma nsoko kene nihume neikulya ienso. Kuite neigemeelya ienso kukela ung'wi kugilya lyoma a awa neahete insula iyoma kena anga wao, agila anga mahala. 13 Usese, ata uu, singa nekile mukeko kikoo neakiloelya. 13 Kunsoko iantu ao kuitogola kukeela membi. Kuteka ite, kutenda uu udu inge atuung'wa auteele hange itunu neakulongopa. mumembi izi ni Tunda ukupimie usese, membi niigile Akiipiula ienso ang'wa Kilisto. 14 Neli singa ikuelwa, kuli anga nianyu niele. 14 Kunsoko usese shanga kunsoko ata umulugu wipiule ung'wenso anga malaika aekiongeeye naekumizee unyenye. Ae kiang'wendyo nua welu. 15 lye kutile anga ikuelwa nikulu anga itumi kupika kuukuli anga nuanyu kunsoko ang'wa Kilisto. 15 Shanga kilioye kukeela membi kumilemo aangiza. 16 Kuhuie uhueli wanyu uukuli wakwe kena yuktutula anga intendo yao nieli. 16 Kutunga hange: Kuleke ite, kuhuie uhueli wanyu uukuli wakwe kena Inge waleke kutula muntu wehi nukusiga unene ikianza kitu nehamalemu kekugalempigwa lukulu nemupungu. Kuite anga mutende, nsingilye unene hange keli mumimbi lukulu. 16 Kuhuie kuile, nsoko anga nemupungu nsoko nihume kikulya inino. 17 Iki kena kuhume kutanantya ulukani ata mumekoaa kukila nanyu. Shanga kuutogola kukeila milimo nekitung'wa nekulunga kunu kihuela kuwikumbuli nuakemuile nuku mukulu. Kuite kuligitya anga nemupungu. 18 Kunsoko muianza nungeza. 17 "Kuite wehi nuitogole, nuitogola iantu edu itogola ike muili, kitogole gwa. 19 Kunsoko Mumukulu." 18 Kundogoilyo singa uwo nuigeela aemuhoilwe nuulowa kuupungu, unyenye lukulu ung'wenso ukigela. Inge uyu nu Mukulu wimigelya. mukete mahala! 20 Kunsoko mukukolwa numuntu anga wauike mututung'wa, anga musashe wisapateli mung'waanyu, anga wamutumele unye kunsailo akwe, anga wieke migulya, angwanga wamukue muusu. 21 Kulunga kuminyala itu kena usese kiaitula heanegetu lukulu kituma ite. Ikle hange wehi anga wabunange - kuligitya anga nemupungu - nunene goa kitogola. 22 Itee, neanso Ayahudi ne? Nunene inge uu. Itee, neanso Aislaeli ne? Nunene inge uu. Itee, Neanso utuungwa wang'wa Ibulahimu ne? Nunene inge uu. 23 Itee, neanso itumi ang'wa Kilisto ne? (Kutambula anga mpulilwe ne mahala) Unene inge kukela. Nkule ata mumelemu nemikaku lukulu, kule kukile niitungo, kukuwa nekutile anga ngele, nukuluta pakupe nensha. 24 Kupuma kuayahudi nsingeye nkua itaano, "mapigo makumi anne kuheja ling'wi." Nkua itaatu aenkuilwe milanga. 25 Nkue eng'we aenkuilwe magwe. Nkue itatu mponee inino kusha mumeli. Ntumie utiku nu mung'wi mubahali neng'walye. 26 Nekatula nemilinzo apakupi pakupi, kuponela ininoo mumiongo, kuponela iniiino mualugu, kuponela iniiino muantu ane ienso, kuponela iniiino kuant amakikupuma kuponela iniiino muisale, kuponela iniiino kupuma mualuna nealeele. 27 Aenkule mumulemo ukaku hange mulikalo nulukaku, muuliku widu shanga aenelala, munzala ne nyota, kua yedu kufunga, mumpopo nekipwi. 28 Kuleke naye nemangiza, ukole usukung'wi nuakela luhiku kunsoko ane imasigo ake kunsoko amatekeelo. 29 Nyenyu numunegetu, nunene

11 Kupepelya kene munindeele unene muupungu.

Kuite kutai mukunindeila unene. 2 Kunsoko nukete uwelu kung'waanyu. Nkete welu kung'wi Tunda kunsoko anyu kupuma naenemue muwilene nuamusungu ung'wi. Aenumuie kumuleta unyenye kung'wa Kilisto anga munanso numuza. 3 Kuite nogopile kena kuuli, anga enzoka naeimukongee u Eva kuuteele wakwe imasigo anyu ahumile kupeulwa kule kupuma mikulyo lukulu niza kung'wa Kilisto. 4 Kunsoko kukelengasiilyo kena muntu wekiza nukutanaty u Yesu mungiza singa anga uyu nekumitanilye. Ang'wi kukelengasiilyo kena musengeelye utananti ungiza shanga - uwu nae musingeeye. Mulindeile imakani nanso iza ikondile. 5 Kunsoko kusaga kene unene singa nepalung'wi muawe nea pihe kuawa neakitangwa aluong'wa neaza. 6 Kuite ateze unene singa manyisigwa kupumya ulusimu, kutile ite mumahala. Kukela lehi kumakanii ehi kutendile ite kulengika kung'waanyu. 7 Itee, aenitumile mulandune kisimya unene nsoko unyenye muhume kuhumbulwa? Kunsoko aetanannty kuwidesi inkani ninziza niang'wi Tunda kung'wa anyu. 8 Aeneahegeeye imatekeelo nemangiza kusingeilya uaeligwa kupuma kitalao nsoko kene aenihumile kumitumila unyenye. 9 Imatungo nae nkole nuyenyenye aencole muula, singa aenumuhumieye wihi. Kunsoko uula wane aeukondigwe nea luwa

singe nemunegetune? Nyenyu nusakilye numungiza singa ndoilwe, nekanyu. Numutakile unye. Kunsoko kung'wa mumilandu, nunene shanilwalane mukati? iang'nya kuika usagi kunsoko aleli. Kuleka ite ialeli 30 Ang'wi kusinja nitogole, kitogole kukeela ehe yianonee kuike usagi kunsoko ang'nya. 15 Kulowa nekulagiila unegetu wane. 31 Itunda nu Tata nu Yesu lukulu kutumila nukutumilwa kunsoko amoma anyu. nu Mukulu nuanso nuekuligwa ikale, ulengile hene Ang'wi nealoilwe kukela, inonee mundowe uninoo? 16 unene singa kukongela (kulongopa). (aiōn g165) 32 Uko Kuite ang'wi uu, singe kumuhumiilya muligo unyenye kudameski, mukulu nua mukoa pihe amutemi Areta kunsoko kena unene nemuhugu kukela, unene yuyu aekuunga ikesale nekakudameski nsoko akumamba. 33 Kuite nekaikwa munkapu, kukiila kidilisha kukeila nae umuambile unye yatula anga ae nemuligilye mikiligo, nekaponela inino kuhega mume kono akwe. kuuteele. 17 Itee, ae niohole kitumela nsailo kuwehi nae numutumile kitalanyu? 18 Ae numupepee ye u Tito heza kitalanyu, hange nekatuma numuntu umuya palung'wi nyuo. Itee, u Tito ae umitumie nsao yedune? Itee singa ae kugendile inzila yiyoziyo ne? Itee, singa ae kugendile impambatiyo zizo zizo ne? 19 Musigile kena imatungo aya ehi ae kuinenia usese udu kungwaanyu? Ntongeela ang'wi Tunda nukung'wa Kilisto, aekenda tambula kela ekintu nsoko akumuzenga unyenye. 20 Kunsoko nogopile kena nene ikiza nikumile numuulye unye anga uu insula ane. Nogopile kena muhumile muleke kundija unene anga nemukete insula. Nogopile kena muhumile kutula nuudui, wetu, wigeli nuautaki, nsula au winyene, witegeli, logoha, nuwilei. 21 Nogopile kena nekusuka hange. Itunda wane uhumble kumpa upolo ntongeela anyu. Nogopile kena nikumile kulija ukia widu kuawa nei tumile imilandu kuleka itungo ile nawe nesinga ae aungamile uube, muukosi nemakani ansula neematenda.

12 Kusinja nitogole, kuite kutile nekekongeeli ligwa helo nelanso. Inge kulongoleka mamaono nema nuukunkuilwa kupuma kumukulu. 2 Numulengile umuntu ung'we mung'wa Kilisto mumyaka ikumi leng'wi numunane nekiile - nemuile, ang'wi kunzi amuili, unene singamine, Itunda uiue - ausapuwe migulya milunde lakataatu. 3 Hange nengile kena umuntu uyu - angeze kumuili, ang'wa kunzi a muili, unene singa mine Itunda uiue - 4 aeuhoilwo migulye sunga kuperadiso nukija imakani awelu kulkila kumuntu wehi kuletambula. 5 Kunsoko amuntu anga uyu kitogola, kuite kunsoko ane unene singa kitogola, kuleka unegetu wane. 6 Anga ndowe kutogola, singe aenamupungu, kunsoko ae kuligilya etai. Kuite kuleka kitogola, nsoko kena waule nua kusinga lukulu nanso kukela nekekigeela mung'waane, ang'wi kija kupuma kung'waane. 7 Singa kitogola gwa kunsoko aukunkuilwa nua ukuilwe kuile singa kutula nelogoha, elija ae leikilwe mumueli wane, muluung'wa nua mulugu kumbuluga unene, singa ae nzetula nuwiuhumbuli. 8 Nkua itaatu ae numupepee ye umukulu kunsoko aeli nsoko nuanso waheje kupuma kung'waane. 9 Nung'wenso wikkambile, "Ukende wane ukondile kunsoko ane. Kunsoko engulu igela muunegetu. Uuu, azanze sumbiilya lukulu kitogola lukulu muonegetu wane, nsoko kena uuhumi nuang'wa Kilisto uhumi wikie mung'waane. 10 Kuite nkondile nsoko ang'wa Kilisto, muonegetu, mutukelwi, mulwago, mukagigwa, mumasigo. Kunsoko itungu nenkole muonegetu, hange nkete ngulu. 11 Unene naina nemupungune! unyenye aemunsingilye kueke, kunsoko angeze ae munkuiye umenunyenye. Kunsoko singa ae numuula lukulu kuatuungwa - aza ateze une singa kintu. 12 llengasiilyo yatai ni niyaatuung'wa ae itendekile katekate anyu kuigigimeeli, llengasiilyo niakuilwa nintendo nu nkulu. 13 Kuule nae mutuile miasanigwa nea pihe kukela imatekeelo nasagile, singa ae nemuligo kitalanyu? Munsamile kigazo ile. 14 Goza unene nkondile kiza kitalanyu nkua itaatu. Singa ana kutula nemuligo kitalanyu, kunsoko

13 lye nkua aka taatu keza kitalanyu "Kela usemelani kusinja uzengwe nuwigeeli nua kueli abiili ang'wi ataatu. 2 Nakondya kulunga kuawa nei tumile imilandu nukuangiza ehi imatungo nae nkole kungwanso nkue akabiili, kulunga hange: Nenekiza hange sunga kumigigimiilya. 3 Kumuila unye ele kunsoko muhuduma uhueli kena Kilisto ukutambula kukeela nene. Nuanso singa muonegetu kitalanyu, kuleka ite, nuanso ukete ngulu mukati anyu. 4 Kunsoko ae upagekilwe kuunegetu, kuite ukole mupanga kungulu yang'wi Tunda. Kunsoko usese gwa keanegetu mukati akwe, kuite kuita kuikie nyuo kungulu yang'wi Tunda muuang'wi anyu. 5 Igoze uewe uone ang'wi wimukono muhueli. Igemeelye uewe. Shamukulengana kena u Yesu Kilisto ukole mukati anyu? Nuanso ukole, ang'wi shanga uu mukile higeeligwa. 6 Hange nkete ugimya kena unye mukulenga kena usese shanga ae kuhitilwe. 7 Itungo ile kulompa kung'wi Tunda kena muleke kuhuma keki nekibi. Singa kulompa kena kuleke kuhuma kigeela kukeile migeng'wa, kuleka ite kuigela anga kulengilwe igemo. 8 Kunsoko usese singa kuituma

keki hensengelima katai, kuite nsoko atai udu. **9**
Kunsoko kuloilwe imatungo nekukole keanegetu
nunye mukete ingulu. Kuulompa gwa kena muhume
kutendwa mupikeeli. **10** Kumaandeka imakani aya
imatungu nenkole kule nunyenye, kunsoko kena
imatungo nenkole palung'wi nunye singa ndoilwe
kigeelya uitaki kung'waanyu. Singa ndoilwe kigeelya
uhumi nua mukulu nae umpee unene nemuzenge
hange siga nemubipyé pihe. **11** Ite gwa, aluna nea
goha nawe nia sungu, lowi itumi imelemo nsoko
akususha mupegwe umoyo, migombye unyenye kua
nyenye, nukie mupolo, hange ni Tunda nua ulowa
niupolo ukulula nunyenye palung'wi. **12** Ilamushi
kela ung'wi kulungeli nua welu. **13** Ahueli ehi atumile
nulamu, amulamukilye. **14** Ukenda nua Mukulu u
Yesu Kilisto, ulowa wang'wi Tunda, nuu palung'wi
nuang'weug'welu utule palung'wi nunye mehi.

Galatia

1 Unene ni Paulo mutuung'waa. Unene shanga nimutuung'waa kupuma ku ana adamu ang'wi kukiila ku ana adamu, kuiti kukiila kung'wa Yesu Kristo ni Itunda Tata nai umiukilye kupuma kuashi. **2** Palung'wi ni aluna ihi nu nene, kumakilisilya imatekeelo a ku Galatia. **3** Ukende utule kilanyu nu ulyuu ku nu upembeeye kung'wa Itunda Tata witu nu Mukulu uYesu Kristo. **4** Nai wipumilye mukola kunsoko a milandu itu iti kina akugune ni matungo aya na ubii. Kupuumila nu ulowa nuuang'wa Itunda witu hangi Tata. (aiōn g165) **5** Kitalakwe itule ikulyo i kali na kali. (aiōn g165) **6** Ni kenda kuilwa kina mukenda kaya kupilukila mu nkani ninza ingiiza, nienda kuilwa kina mukupilukila kuli kupuma kung'waakwe ng'wenso nai umitangileku ukende nu ang'wa Kristo. **7** Kutili nkani ninza ni ingiiza, kuiti akoli antu ang'wi ni akumusasha unyenye ulwago nu kulowa kukaila nkani ninza ni ang'wa Kristo. **8** Kuite ga anga ize usese ang'wi amalaika kupuma kilunde wikanannty kitalanyu nkani ninza isa nu ulo nai kutananilye kitalanyu, nu a zung'we. **9** Anga nai kaligitya un'gwandyo, ni itungili kuligitya hangi, "Anga ize ukoli muntu nulikatanantya kitalanyu inkani ninza isa nizi naza musingilye, nu azung'we". **10** Ku uu itungili kuuduma ukamikilyi nu a antu ang'wi Itunda? Anga ize nongolekile kugema kualoeelya ana adamu unene shanga ni munyamilimo wang'wa Kristo. **11** Muluna, ndoilwe unye mulinge kina nkani ninza naza niitanantilye shanga ipumiie ku ana adamu. **12** Shanga ai ni nusingiyye kupuma ku muntu, ang'wi shanga manyisigwe, Badala akwe, ai ituile inge ku ukunukulwa nu ang'wa Yesu Kristo kitalane. **13** Makonda kija migulya u likalo lane nu la kunyuma mu ikumbiko ni la ki Yahudi, iti nai natullee kulaja ku utaki ilekeelo lang'wi Itunda kukilinkila uugemeeliga nu kulisimilya. **14** Ai natulaa nongolekile mi ikumbiko ni la Kiyahudi kukiili a luna ane idu Ayahudi. Ai natulaa ni kinyangulu lukulu mu logo nu la aTata ane. **15** Ku ite Itunda ai uloeeigwe nu kumbagula unene kupuma mu nda ang'wa ia. Ai unintangile unene kukiila ukende nu akwe. **16** Kumukaminkiiya ng'wana nu akwe mukati ane ili kina numutanantye ung'wenso mukati a antu nia mahi. Hangi shanga ai ndumile anga usigigwa nu a muili ni sakami. **17** Hangi shanga ai nankie kulongola ku Yerusalem ku awa nai atulaa atung'wa ze ikili une. Badala akwe nikalongola ku Uarabuni ni panyambele kusuka ku Damesiki. **18** Uugwa kukila i miaka itaatu ai nankie kulongola ku Yerusalem kumiumba umbila u Kefa, ni kikie nu

ng'wenso mahiku ikumi na ataano. **19** Kuiti shanga nihihenga i atung'waa ni auya kwaala Yakobo, muluna nu a Mukulu. **20** Goza, ntongeela ang'wa Itunda, shanga kukongela ku iko ni kukikilisa kitalanyu. **21** Uugwa nikalongola ku mikoa a Shamu ni Kilikia. **22** Shanga ai ntule manyikile ku miho ku matekeelo a ku Uyahudi ayo nai atulaa mu ng'wa Kristo. **23** Ku iti ai atulaa akigiilya udu, "Nuanso nai watulaa ukuaja itungili ukutanantya uhuili nai watulaa ukuugazanja". **24** Ai atulaa akumulumbiilya Itunda kunsoko ane.

2 Ze akila imyaka ikumi na inne nika longola hangi ku yerusalem palung'wi nu Barnaba. Nikamuhola ga nu Tito palung'wi nu nene. **2** Ai nongoe ku nsoko Itunda ai wikaminkiiye kitalane kina ai ntakiwe kulongola. Ai mbikile ntongeela ao nkani ni nza naza niitanantilye ku antu a mahi (kuiti ai ntambue ku kimpinyimpinyi ku nai atambulikile kina atongeelia a kusanigwa) ai nitumile izi iti kukomanilya kina ai natulaa shanga mankile, ang'wi ai mankile nankanda. **3** Ku iti ga uTito, nai watulaa palung'wi nu nene, ai watuile mu Yunai, Usingigwe kutalwa kiganda. **4** Ikanili ai lipumiie ku nsoko a aluna ni a uteele nai azile ku kimpinyimpinyi kudumiila uulyuku na katulaa nu wenso mung'wa Kristo Yesu. Ai akete nsula kuuzipyu usese kutula atung'waa ilagiilyo. **5** Shanga ai kipumilye kuakulya ga nu ku saa ing'wi, iti kina nkani ninza ni ya tai isage shanga ize ikailikile kitalanyu. **6** Ku iti awo nai atambue kina ai atulaa shanga ai ahanguie kihii kitalane. Kihii nai atulaa akukituma shanga ai kituile ni ndogoelyo kitalane Itunda shanga ugombile ukuili nu ana adamu. **7** Badala akwe, ai unihengile kina nihuiwe kutanantya inkani ni nza ku awo naza shanga atawe kiganda. Ai ituile anga uPetro watanantye nkani ninza nia tai ku nai atawe kiganda. **8** Ku ndogoelyo Itunda nai witumile u milimo mukati ang'wa Petro kunsoko utuuungwaa ku awo nai atawe kiganda ai witumile ga umilimo mu kati ane ku antu ni a mahi. **9** Itungo uYakobo, Kefa nu Yohananai akumukile kina ai azengillekeelo, ai alingile u ukende nai ninkiingwe unene, ai akusingiyye mu uhanguili unene, nu Barnaba. Ai itumile izi iti kina kulongole ku antu ni a mahi, hangi iti kina ahume kulongola ku awa ni atawe kiganda. **10** Ai akuloiwe ga nu sese kuakimbuka i aula. Unene ga ai natulaa nkete insula kituma ikani ili. **11** Matungo uKefa nai wakiza ku Antiochia ai numugiyye ikihenga ku nsoko ai watulaa walimangiila. **12** Ze ikili i antu kitunga kupembya kupuma kung'wa Yakobo, u Kefa ai watulaa ukulya ni antu ni a mahi. Ku iti iantu awa nai akiza, ai ulekile nu kuhega kupuma ku antu ni a mahi. Ai watulaa

witumbile i antu nai atakile i kidamu. **13** Lulo luulo i ninza ai itanantigwe hanza kung'wa Abrahamu; "Ku Ayahudi auya ai aambinkanile nu udosi uwu palng'wi ewe mahi ihi akukendetwa". **9** Iti panyambele awo nu Kefa. Wigeeli nu akwe ai otuile ga nu Barnaba naza akete uhuili akembetwe palung'wi nu Abrahamu, ai uholwe nu udosi nu ao. **14** Ku iti nai nihengile naza watulaa nu uhuili. **10** Awo naza asumbiye kina ai atulaa shanga atyatille nkani ninza ni a tai, intendo ni ya malagiilyo akoli pihia uzung'wa, ku ai numutambuie u Kefa ntongeela ao ihi, "Anga ize kina ikilisilwe, "Uzumilwe kila muntu niiza shanga unyenye inge mi Ayahudi ku iti mikiae ntendo ni a uambinkanile ni makani ihi na kililigwe mu mbugulu antu a mahi badala a ntendo ni a Yahudi, Ku niki ama lagiiyo kituma ihi". **11** Itungili inge ikihenga kina mukuasinja i antu ni amahi kikie anga Ayahudi?". **15** Itunda shanga ukumualya tai akwe ga nung'wi ku Usese naza ki Ayahudi kia kutugwa hangi shanga malagiilyo, ku nsoko, "Munya tai ane ukukie ku uhuili". "antu a mahi nianya milandu". **16** linga kina kutili nui **12** Ilagiilyo shanga lipumiie mu uhuili ku iti badala ailihwa i tai ku ntendo ni a ilagiilyo. Badala akwe i akwe, "Niiza witumaa imakanaya ku malagiilyo, ailihwa tai ane ku uhuili mukati ang'wa Yesu Kristo. Ai kuzile ku uhuili mukate ang'wa Kristo Yesu iti kupuma ku uzung'wa nui ilagiilyo itungo nai wizepilye kina kialigwa tai ane ku uhuili mukate ang'wa Kristo kizug'wa akunsoko itu. Kunsoko ikilisigwe "Uzumilwe hangi shanga ku ntendo ni a malagiilyo. Ku ntendo kila muntu nuikakong, wa migulya ikota". **14** Isigo ai ni a malagiilyo kutili umuuli nu ika aligwa tai ane. **17** lituile kina ukende naza watulaa kung'wa Ibrahimuza Kuiti anga ni kuumuduma Itunda ku kualya itai ane uzee tula ku antu a mahi kung'wa Kristo Yesu, Iti kina mukati ang'wa Kristo, keenda ihanga akola ga kina kuhume kusingiilyu wigombya nua ng'wau ng'welu anya milandu, itii uKristo ai uzipigwe mutung'waa nu kukiila uhuili. **15** Muluna, kutambula ku mpyani a milandu? shanga iti! **18** Ndogoelyo anga nzenge aki binaadamu, ga ni itungo naza wigombyaa nu isumbiilyo ni lane migulya a kuika ilagiilyo, isumbiilyo wakinadamu wakondile kuikwa ukomu kutile nuhumile naza nakondaa kuliheja, kilagiila u mukola kina kuleka uu ang'we kongeelya. **16** Itungili i malago ai kubunanga ilagiilyo. **19** Kukiila ilagiilyo ai nkule ki aligitigwe kung'wa Ibrahimu nu ku ulelwa nu akwe. ilagiilyi Kululo ntakiwe kikie kunsoko ang'wa Itunda. shanga ai iligitigwe anga "ku utugi" kusigiiya idu, ila **20** Nagigwe palung'wi nu Kristo, shanga nene hangi ni badala akwe ku ung'wi wing'wene, "ku utugi nu ako" nikie, ila Kristo nuikie mukati ane. Likalo ni nikie mu ni iza inge Kristo. **17** Itungili kiligitya iti, ilagiilyo naza mulii nikie ku uhuili mukate ang'wa ng'wana wang'wa lizile myaka 430 panyambele, Shanga lihejaa ilagiilyo Itunda, nai iza umuloilwe nu kipumya kunsoko ane. ni la kunyuma nai likilwe niltunda. **18** Ku nsoko anga **21** Shanga nu uhitile u ukende nu ang'wa Itunda, ize uusali ai ize uzile ku nzila a malagiilyo, shniga ai uzee tula hangi uzile ku nzila a wigombya. Ku u Kristo ai uezetula ukule na nkanda.

3 Unye Agalatia ni miagila imahala, iti gwa nyenye nai umulogile, unyenye naza u Yesu Kristo ai uikilwe kihenga ntongeela a miho anyu. Kina wagigwe? **2** Unene ndoilwe kulinga ikani ling'wi kupuma kitalanyu, Iti gwa ai mumusingiye Ungg'wau ng'welu ku ntendo ni a malagiilyo, ang'wi kuhuuila iki nai mukigule? **3** Itii gwa unyenye inge miapungu ngele iy? iti gwa unyenye inge miapungu ngele iy? Iti gwa ai mandilaye mu ng'wa ng'welu iti mumale mumiilli? **4** Iti gwa ai magile ku makani idu na nkanda, anga tai ai atulaa a nankanda? **5** Iti nuanso mupumyaung'wau h'wgeli kitalanyu nu kituma i ntendo ni angulu kati anyu witumaa ku ntendo ni a malagiilyo ang'wi ku kigiiyla palung'wi nu uhuili? **6** Abrahamu, "Ai umuhuile Itunda aka aligwa kina munya tai". **7** Ku ndogoelyo yiyo yiyo lingi kina, awo naza ahuiie inge ana ang'wa Abrahamu. **8** Uukilisigwe ai ultile kina Itunda aza uezai aiiyla tai ane antu a mahi ku nzila a uhuili, nkani

iti Itunda ai uupumilye nankanda kung'wa Ibrahimu ku nzila a wigombya. **19** Ku niki itungili ilagiilyo ai lipumgwe? Ai longeegiwge kunsoko a milandu, kupikiila mulewa nu ang'wa Ibrahimu waze ku awo naza kitalao ai ai watulaa ulagiilwe. Ilagiilyo ai likilwe kuukinyila kukiila u malaika ku mukono nua mulamuli. **20** Itungili u mulamuli usigiiku ku kilinkila a muntu ung'wi, Ila Itunda inge ung'we wing'wene du. **21** Ku lulo iti gwa ilagiilyo likoli nsuta ni ilagiilyo ni la ng'wi Itunda? A! kunsoko anga ize ilagiilyo nai atulaa ipumugwe ai atulaa nu uhumi nu akuleta u upanga, tai ane ai iziigela ki ilagiilyo. **22** Ku iti badala akwe, Uukilisigwe ulugae makani ihi pihia a milandu. Itunda ai uzepliyelizi iti kina wigombya nu akwe nua kuuguna usese mu uhuili mung'wa Kristo Yesu uhume kigeeleka ku awo ni akuhuilla. **23** Ku iti ze ikili nu uhuili kung'wa Kristo kuza, ai katulaa katung'waa nu kutula pihia ilagiilyo kupikiila uez uukunkulwa nu auhuili. **24** Ku lulo ilagiilyo ai lizepligwe mutongeeli witu kupikiila Kristo nai akiza, iti kina kualigwe tai ane ku uhuili.

25 Itungili kunsoko uhuilin wazilee kutili hangi pihia matungo ni nize nkoli palung'wi nu nyenye. **19** Ana mugozeeli. **26** Kunsoko unyenye mihi inge mi ana ane aniiino, kulwala uwai kunsoko anyu hangi kupikiila ang'wi Itunda kukiila uhuilli mung'wa Kristo Yesu. **27** Ihi Kristo wiiumbe mukati anyu. **20** Aza nzee lowa aza naza mogigwe mu ng'wa Kristo, Mumutugae Krusto. **28** Ize nkoli pang'wanso palung'wi nu nyenye itungili nu Kitiili Muyahudi ang'wi mu Yunami, mutuung'wa kupiula ululu nulane. Kunsoko nkete witumbi migulya ang'wi mulyuku, mugoha ang'wi musungu, kunsoko anyu. **21** Ntambulli unyenye naza mukete isula kutula unyenye mihi inge ung'wi mung'wa Kristo Yesu. Anga pihili ilagiilyo, shanga migulye ilagiilyo nili ligitilye? **22** Ize unyenye inge mi ang'wa Kristo Yesu. **29** Uu inge Kunsoko ikilisigwe kina Abrahamu ai ukete ana akigoha abiili, ung'wi ku musungu uyo nu mutugwaa nu maya nu musungu ni mulyuuku. **23** Ga ni iti, uyo nua mutugwa ai utugilwe ku muili udu, ila uyo nua musungu nu mulyuuku ku wigombya. **24** Makani aya ahumile kuganulwa kutumila mpyani, kunsoko asungu awa impyani ni malago abiili, Ung'wi ao kupuma kulugulu nula Sinai. Witugaa ana ni atugwa. Uyu inge Hajiri. **25** Itungili u Hajiri inge lugulu nu la Sinai ukoli ku Arabuni. Wimpuanigwa ni Yerusalemu ni itungili, kunsoko inge mutugwa palung'wi ni ana akwe. **26** Ila Yerusalemu niiza ikoli migulya inge ndyuuku, hangi iyiyiyo nyinya nu itu. **27** Kunsoko ikilisigwe, "Lowa uewe musungu niili wimugumba, uewe ni shanga witugaa. Nyansula ululi hangi ukue iyogo ku ulowa uewe niiza wimugila u wizeeli nua kutuga kundogoelyo idu inge ana ang'wa nu aileemugumba, kukulinkila ni awo ni ang'wa uyo niiza ukete mugoha". **28** Itungili aluna, anga u Isaka, unyenye inge ana a wigombya. **29** Ku itungili nilanso naza u muntu naiza ai atugilwe ku ngulu nia muili ai umagilye uyo nai utugilwe ku ngulu nia ng'wau ng'welu, ku itungili inge lulo luuloo. **30** Ukilisigwa wiligitya uli, "Muheje umusungu mutugwa palung'wi nu ng'wana nu akwe nua kigoha, kunsoko ung'wana nu a musungu nu mutugwa shanga ukusala palung'wi nu ng'wana nua musungu nu mulyuuku". **31** Ku lulo, aluna, Usese shanga ana nua musungu nu mutugwa, ila inge nua musungu nu mulyuuku.

4 Kuligitya kina kunsoko umusalini inge ng'wana, mugila ikilo nu mutugwa, anga itule ga nu mukola hiu nua nsao yihi. **2** Badala akwe, ukoli pihia a mugozeli nu mukuiili kupikiila itungo nai liikilwe n Tata nu akwe. **3** Ga ni iti ga nu sese, nai katulaa kiang'inya, ai kuambiwi mu utung'wa nua malagiilyo na ng'wandyo na unkumbigulu. **4** Kuiti itungo ni lizipie nai lipikile, Itunda ai umutumile ung'wana akwe, mutugwa nu a musungu, mutugwa pihili ilagiilyo. **5** Ai witumile izi iti kuaguna awo nai akoli pihili ilagiilyo, iti kina kusingiilya i hali akutula anga ana. **6** Kunsoko unyenye inge mi ana, Itunda ai umulagiyye ung'wau ng'welu nua ng'wana nu akwe mukati a nkolo yitu. Ng'wau ng'welu nuitangaa, "Abba, Baba". **7** Kunsoko iiyiyi uewe shanga wi mutugwa hangi ila ng'wana. Anga ize inge ng'wana, uu gwa uewe inge wi musali kkiila Itunda. **8** Ze ikili ga, itungo shanga ai mumulingile Itunda, ai mutuile mi atungwa ku awo niiza ku upuumoo shanga alungu nangaluu. **9** Ku iti ingili kina mumulingile Itunda, ang'wi kina mulingikile ni Itunda, kuniki mukusuka hangi mumalaagiilyo ni manementaalu ni ng'wandyo ni magila anga kinya uwai? Iti muloilwe kutula atung'wa hangi? **10** Muambile ku ukendeggeeli lihiku ni meno lukulu, upumili nua mieli, matungo, ni miaka. Nikenda itumba kunsoko anyu. **11** Nikenda itumba kina ku kinya kituunga ni agilye nankanda. **12** Kumupepeelya, aluna, mutule anga ni nili, kunsoko ga natuilee anga ni mili. Shanga ai muntumui. **13** Ila mulingile kina, ai itulikile inge kunsoko a ulwae nua muili kina ai ntanantilye nkani ninza kitalanyu ku nkua a ng'wandyo. **14** Ga ni iti i hali ake a muili ai imukile mu ugeng'wa, Shanga ai mumeile ng'wi kuni hita. Badala akwe ai munsingiyye anga u malaiaka nunang'wi Itunda, anga ai matulaa Kristo Yesu mukola. **15** Ku lulo, ukoli pii itungili uulowa nu anyu? Kunsoko kukiila kitalanyu kina, anga ihumikile, ai muzee komola imiho anyu nu kumpa umene. **16** Iti itungili, itii natulaa ni mulugu wanyu kunsoko kumuila itai? **17** Akuduma ku nsula, inge shanga ku ukende, aloilwe kumutemanula unyenye nu nene iti muatyate. **18** Inge iziza ikali kutula ni nsula kunsoko ni yili nziza, hangi shanga udu

5 Inge kunsoko u Kristo ai ukinkiiye u lyuuku iti kutule ki alyuuku, Uugwa, imiki ikomu muleke kuambigwa hangi mu mumumpeto nua utugwa. **2** Goza, unene Paulo, kumuila kina anga itule mikatalwa kiganda, u Kristo shanga ukumua illya ku nzila ihi nanso. **3** Hangi, kumuila kila mugoha nu endile kiganda kina utakiwe kipumya nangulu ku malagiilyo ihi. **4** Mabaguwe kuli nu Kristo, awo ihi, "Numukualigwa tai ane" ku malagiilyo. Mugwie kuli nu ukende. **5** Ndogoelyo, ku nzila a ng'wau ng'welu, ku uhuilli kulinde u ugimya nua tai ane. **6** Mu ng'wa Kristo Yesu kutalwa kiganda ang'wi kuhita kutalwa kiganda kutili ndogoelyo ihi. **7** Inge uhuilli wing'wene nuitumaa umulimo kukiila ulowa uugwa wisiigiila kintu. **8** Ai matulaa mi mankaa ntambo iziza. Nyenye akamugilya

kumikulya itai? U upeng'wi nua kituma nianso shanga kikulya, shanga kiniganiilya u mukola nu muntu wihi. upumile kitalakwe ng'wenso nui mitanga u nyenye. 9 5 Ndogoelyo kila u muntu ukuhola u miligo nuakwe Igai ishenyyu igazanja ipuli lihi. 10 Nkete usumbiilya mukola. 6 Muntu nai umanyisigwe u lukani kusinja nu nyenye ku Mukulu kina shanga mukusiga ku nzila amuhanguile i maziza ihi u ng'walimu nu akwe. 7 ingiiza ihi. Wihi nuanso nuikamulimilya ukuchenka Leki kukongelwi; Itunda shanga we senswaa, kila uulamulwa nu akwe ng'wenso mukola, Wihi nuanso. nuku kitemela u muntu kiko ukukioigola ga. 8 Kila nui 11 Aluna, anga ize nongolekile kutanantya ikidamu, ku temelaa imbeu mu upumuumo nuakwe nua milandu, niki nkili kagigwa? ku ikolyo ili, iko niiza inge ikito nila wikagola u ubepigwa ku iti nuanso nuitemela imbeu ikota ni la mpaga kihumile kubepigwa. 12 Inge ulowa ku ng'wau ng'welu, wikaogola upanga nua kali na nu ane kutula awo ni akumutongeela ibii aki hoola kali kupuma kung'wa ng'wau ng'welu. (aiōnios g166) 9 i kola. 13 Itunda umitangile, aluna, mu ulyuuku, iti Kuleke kukatala kituma imaza, ndogoelyo ku matungo muleke kuutumila u ulyuuku nu anyu anga lyoma ku akwe kuuogola anga itule shanga kuuhung'wa u muili, Badala akwe ku ulowa muzii aiilya unyenye ukata. 10 Iti gwa, matungo ni kikatula ni lyoma, kitume ku nyenye. 14 Kunsoko ilagiilyo lihi likondaniie ku ni maziza ku kila ung'wi. Kitume ni maziza ku kilinkila ilago ling'wi; ni nyenso inge, "Inge kusinja umulowe lukulu ku niamoli mukati a uhuiili. 11 Gozeeli u ukulu umunyakisali nu ako anga uewe mukola". 15 Kuiti mumabada nakilisilwe ku mukono nu ane mukola. anga muze itakuna nu kilya, igozeeli kina muleke 12 Awo ni aloiwe kituma uziza ku isigo ni la muili kibipyia unyenye ku nyenye. 16 Kukligitya, gendi ku wawoanya kusingigwa atalwe kiganda. akituma iti nkolo, ni ang'wi shanga mukuikondaniilya insula nia kunsoko aleke kingila mu lyago nu likota ni la mpaga muiili. 17 Kunsoko u muili ukete nsula nkulu kung'wa ni lang'wa Kristo. 13 Ndogoelye ga nao ni atawé ki ng'wau ung'welu, nu ng'wau ng'welu ukete nsula nkulu ganda akola shanga aambile ilagiilyo. Badala akwe kikilya nu muili. Izi yuki kunyuma kila ing'wi nu maya, aloiwe unyenye mutualwe kiganda iti ahume kilolya ku mapumilo i nge kina shanga mukituma iintu ni mukete miili anyu. 14 Ileke kupumiila nilolye kwala kikota ni insula ku ituma. 18 Ku iti anga u ng'wau ng'welu la mpaga ni la Mukulu nu itu uYesu Kristo. Inge ku umutongee unyenye, mikutili pihii ilagiilyo. 19 Itungili ng'wenso u unkumbigulu ai wagigwe ku ng'waane nu intendo nia muili yigeelekile. Ni yenso inge, usambo, nene ku unkumbigulu. 15 Kunsoko shanga ikeewe ushaphu, wii. 20 Ipolya ni la adudu, ulogi, ulugu, wilea, kutalwa ki ganda ang'wi kuhita kutalwa kiganda kutula nsula, kuhung'wa iko, wikingumi, utemanuki, nua inge kintu. Badala akwe ulelwa nu upya inge wa matekeelo, 21 Wilu ulaku ugala ntuli ni makani maya ngulu. 16 Ku ihi anya kikie ku ilagiilyo ili, atule nu anga aya. Nu mu huguuye unyenye, anga nai nu ulyuuku nu ukende utule migulya ao ihi, ni mugulya muhuguuye un'wandyo, kin awo ni akituma imakaniiya a Israeliang'wa Itunda. 17 Puma itungili muntu wihi anga nanso shanga akusalua uutemi ua ang'wi Itunda. waleke kunyoma, ndogoelyo nkenkile logo nulang'wa 22 Ku iti inkali ang'wau ng'welu inge ulowa, ulyuuku, Yesu mu muili nu ane. 18 Ukende nua Mukulu witu ugimya, uza nua nkolo, untu nu uziza, uhuiili. 23 Yesu Kristo utule ni nkolo ni anyu, Aluna. Amina. Upolo, hangi ngele; kutili anga ilagiilyo kikilya ni makani anga ayo. 24 Awo ni ang'wa Kristo Yesu au wagilye umuili palung'wi nu umila mati ni nsula ni ao ni mbii. 25 Anga ize kuikie kung'wau ng'welu hangi kugende ku ng'wau ng'welu. 26 Kuleke kutula kia kidaya, kuleke kidumiilya kila ung'wi ku miakwe, Ang'wi kuleke ki onela u wilu.

6 Aluna anga itule u muntu uambilwe mu ubii, unyenye ni mia ng'wau ng'welu, mulagiigwe kumususha u muluna nuanso ku nkolo a ulyuuku. Munu muze mukendegee akola muleke kugeg'wa. 2 Mikenkelye i miligo, nu kululo muku likondaniilya ilagiilyo ni lang'wa Kristo. 3 Anga itule u muntu wihi ukihenga ingi wi bahu kunu shanga kintu, ukikongela u mukola. 4 Kila ung'wi naugemeelye u mulimo nu akwe, Uugwa ukutula ni kintu mukola wing'wene ni ka

Efeso

1 Paulo, mutugwa wa ng'wa Kristo Yesu ku ulowa nu wang'wi Itunda. Ku awo nai abaguwe kunsoko ang'wa Itunda ni akoli ku Efeso hangi niiza inge ahuili kung'wa Kristo Yesu. **2** Ukende utule kitalanyu nu ulyuuku nu upembeeeye kung'wi Itunda Tata nu utunu mukulu u Yesu Kristo. **3** Itunda hangi Tata nu a mukulu nu itu Yesu Kristo nu apegwe ikulyo. Hangi ng'wenso nai ukukendepile kukiila ukende nua ki ng'wau ng'welu, mu kianza ka kilunde mukati ang'wa Kristo. **4** Ze ikili kuumbwa uunkumbigulu, Itunda ai ukuholaniye usese niiza kuhuiie mung'wa Kristo. Ai ukuholaniye usese iti kuhume kutula elu ni shanga kitukwaa ntongela akwe. **5** Ku ulowa Itunda ai uholaniye u ng'wandyo ku uholo anga ana akweku nzila ang'wa Yesu Kristo. Ai witumile izi kunsoko ai uloeegwe kituma iko nai ukete i nsula. **6** Mapumiilo akwe inge kina Itunda ukukuligwa ku ukende nua ikulyo ni lakwe. Iki kiko nai ukinkiye nankanda ku nzila a mulowa nu akwe. **7** Ku nsoko mu mulowa nu akwe, kukete ligunwa kukiila sakami ni akwe. ulekelwa nua milandu. kulikete ili kunsoko a ugoli nua ukende nu akwe. **8** Ai wutumile ukende uwu kutula widu kunsoko itu mu upolo nu umanyi. **9** Itunda ai witumile ikumuke kitaitu iyo itai nai ipihile na masigo, kupumiila ni nsula nai igeelekilemukati ang'wa Kristo. **10** Itungo imatungo akondanii ku ukondanili nua masigo akwe. Itunda ukuiika palung'wi kila i kintu ni ka kilunde niki nika migulya ihi mukati ang'wa Kristo. **11** Mung'wa Kristo ai katulaa kaholaniwgwa nu kusigilwa ze ikili imatungo. Iyi ai ituile inge kupumiila ni masigo ang'wa nu itumaa i intu yihi ku isigo nila ulowa wakwe. **12** Itunda ai witumile nianso iti kina kuhume kutula kukoli ku ilumbi nila ikulyo ni lakwe. Ai katulaa kiang'wandyo kutula nu ugimya mukati ang'wa Kristo. **13** Ai ituile ku nzila ang'wa Kristo kina ai migule lukani nula tai, nkani ninza nia ugunwa nu anyu ku nzila ang'wa Kristo. Ai ituile ku ng'wenso ga kina mahuiie nu kuikilwa u logo nua ng'wau ng'welu nai wigombigwe. **14** Ung'wau ng'welu yuyo ukuiili nua usali witu kupikiila uhuiili nu ikigeeleka. Iyi ai ituile inge ku ilumbi nu ukulyo ni lakwe. **15** Kunsoko iyi, Puma itungo nai nigule lukani kutula uhuiili nu anyu mukati ang'wa Mukulu Yesu nu kutula ulowa nu anyu ku awo ihi naza abaguwe kunsoko akwe. **16** Nkili kuleka kumulumbiilya Itunda anyu nu ku ata mumalompi ane. **17** Kulompa kina Itunda nua Mukulu nu itu Yesu Kristo. Tata nu ikulyo, wika minkiilya nkolo a upolo, ukunukulwa nua umanyi nu akwe. **18**

Kulompa kina miho anyu na munkolo aikilwe welu ku nyenye kulinga inge nu u uli uuigimya nua kitngwa kitalanyu. Kulompa mulinge kina u ugimya nuikulyo nila usali nu akwe mukati nua awo nai abaguwe kunsoko akwe. **19** Kulompa kina ulinge u ukulu nu ukiiliniiye nua ngulu ni akwe mukati itu niiza kuhuiie. Uwu ukulu inge kupumiila nu kituma milimo mu ngulu ni akwe. **20** Iyi inge ngulu nai itumile milimo mukati ang'wa Kristo matungo Itunda nai umuukilya kupuma ku ashi nuku mikalinsha mu mukono nu akwe nua kigoha mu kianza ka kilunde. Ai umikalinsilye u Kristo migulya kuli nu utemi, ngulu, uhumi, ukulu ni kila lina nilitegwaa. **21** Ai umikalinsilye Yesu shanga kintu ku itungo ili ku iti ku itungo nilipembilye ga. (aiōn g165) **22** Itunda uikilagilye i intu yihi pihia mugulu ang'wa Kristo. Umuzepilye ng'wenso itwe migulya a intu yihi mi Itkeelo. **23** Inge itekeelo kina lilo muili nu akwe ukondanili nu akwe niiza wizuligwa i intu yihi mu nzila yihi.

2 Anga uu nai matulaa mukule mu utumuli ni milandu anyu. **2** Ai ituile mu aya kina hanza ai mulongolekile kuniganila ni matungo na unkumbigulu uwu, ai matulaa mukugendeela ku kuuyata u utemi nua ngulu nia migulya. Iyi yiyo nkolo akwe nuitumaa umulimo mu ana nia kupihika. (aiōn g165) **3** Usese kihia apo ung'wandyo ai katulaa mukati ao mu awa ni shanga ahuiie. Ai katulaa kuituma ku mpyani a nsula mbibii nia miili itu. Ai katulaa kuituma ulowa nua muili nu umanyi nu itu. Ai katulaa ku upumoo ana nia ikuo anga i auya. **4** Kuiti Itunda inge nua ukende widu kunsoko a ulowa nu akwe ukulu nai ukuloiwe usese. **5** Matungo nai katulaa ki ashi mu utumuli nu itu, ai ukuletile palung'wi mu likalo nu luza mukati ang'wa Kristo. Inge ku ukende kina mugunilwe. **6** Itunda ai ukiukilye palung'wi nu kuu zipyia kikie palung'wi mu kianza ni ka kilunde mukati ang'wa Kristo Yesu. **7** Ai ukuzipilye iyi iti mu matungo nazile ahume ku ulagiila u ugoli ukulu nua ukende nuakwe. Wikulagiila usese iyi ku nzila a ukende nu akwe mukati ang'wa Kristo Yesu. (aiōn g165) **8** Ku ukende mugunilwe ku nzila a ulyuuku. Hangi iyi shanga ipumile kitalanyu. Inge isongeelyo ni lang'wi Itunda. **9** Shanga ipembeeeye ni ntendo, Mapumiilo akwe, aleke kutula ukoli ung'wi ao nua kikulya. **10** Kunsoko usese ku mulimo nu ang'wi Itunda, kuumbilwe mung'wa Kristo Yesu kituma ntendo nkende, Inge ntendo iyi naza Itunda ai uzupiye puma imatungo a kali ku nzila itu iti kugende mu nanso. **11** Ku lulo kimbukiilyi kina apo ikali ai matulaa antu a mahi ku kinyamuili. Mitang'wa, "Miagila ikidamu" ku iko nikitangwaa kidamu nika muili ni kitung'waa

ku mukono nu ang'wa bina adamu. **12** Ku itungo ni lango ai matulaa mubaguwe nu Kristo. Ai matulaa mu aziila ku antu a Israeli. Ai matulaa aziila ku ilago ni la wigombya. Ai matulaa miagila ikulu ku uhiu Ku itungo ni li zile. Ai matulaa bila Itunda mu unkumbigulu. **13** Ku iti itungili kung'wa Kristo Yesu unyenye naza apo ng'wandyo matulaa kahelu ni Itunda maletwaa pakupi ni Itunda ku sakami ang'wa Kristo. **14** Kunsoko ng'wenso yuyo ulyuuku nu itu ai witumile abiili kutula ling'wi, ku muili nu akwe ai uugazangilye ikiligo ni la utemanulwa naza latulaa likutemanue, nuanso u ulugu. **15** Kina ai uligeeye papo ilagiiloy ni li lago ni la nzila iti kina waumbe muntu ung'wi mupya mukati akwe. Akazipya ulyuuku. **16** Ai witumile izi iti kumalamula madale abiili na antu kutula muili ung'wi kung'wi Itunda kukiila ikota la mpaga. Ku nzila i kota ni la mpaga ai uubulagile u ulugu. **17** U Yesu ai uzile nu kutanantya u ulyuuku kitalanyu unyenye nai matulaa kuli nu ulyuuku ku enso awo nai atulaa pakupi. **18** Ku ndogoelyo ku nzila ang'wa Yesu usese kii abiili kukete i lyoma kung'wa ng'wau ng'welu ung'wi kingila kung'wa Tata. **19** Iti gwa, unyenye antu a mahi shangaanya mihinzo ni aziila hangi. Ila inge akola ihi palung'wi ni awo nai abaguwe ku nsoko ang'wi Itunda hangi atuung'wa mi ito ni lang'wi Itunda. **20** Muzengilwe migulya a musiingi nua atuung'waa ni anya kidagu. Kristo Yesu mukola ai watulaa ai watulaa igwe ikulu ni la ku mpelo. **21** Mu ng'wenso i jengo lihi litunganigwe palung'wi nu ku kula anga itekeelo mu kati a Mukulu. **22** Inge mukati akwe unye nu nyenye mukuzengwa palung'wi anga kianza ni ka kikie kung'wa Itunda mu ng'wau ng'welu.

3 Ku nsoko a iki unene, Paulo, inge ni mutugwaa wang'wa Yesu Kristo kunsoko anyu, Mahi. **2** Hangi nihuile nia kina migulyee migulya a milimo nua ukende nua ng'wi Itunda nai uninkiiye ku nzila anyu. **3** Ku mukilisilya kupumiila ni mpyani a ukunukulwa naza ukunukuwe kitalane. Uwu inge itai nai wipihile naza nu ukilisilye ku ukupimi ibada i lulya. **4** Nu kusoma kutula aya, ukuhuma kulijya u upolo nu ane mu utai uwu nu i pihile kutula u Kristo. **5** Ku ulelwa nu ungiiza u tai uwu shanga ai witumilwe umanyike ku ana a antu, iti ku itungili waikilwe kihenga ku ng'wau ng'welu ku atungwaa nai abaguwe nu unyakidagu. **6** Uu tai uwu nu ipihile inge i antu nia mahi ni anya muhangu i itu ni atungwaa i itu nia muili. Inge anya muhangu palung'wi nu wigombya nu ang'wa ki Kristo Yesu kukiila nkani ninza. **7** Hangi ku ili nazipigwe munyamilimo ku isongeelyo ni la ukende nua ang'wi Itunda nai upumigwe kitalane ku kiila witumi nua

ngulu akwe. **8** Itunda ai upumilye isongeelyo ili kitalane, ga ni ni kutula unene inge muntu muniino nua ihi ku awo nai abaguwe kunsoko ang'wa Itunda. Isongeelyo ili inge uatakiwe kutanantilya imahi nkani ninza ni ikete u ugoli ni shanga wipekulwa nu ang'wa Kristo. **9** Utakiwe kutanantilya antu ihi migulya a ntuni inge isigo la ng'wi Itunda nua kimpinyimpinyi. Uwu ige isigo naza latulaa lipihilwe ku miaka idu na kile, hangi Itunda niiza uiumbile i intu yahi. (aiōn g165) **10** Ila ai latulaa kina, kukiila itekeelo, I atemi ni ngulu mu nkika ni yi ilunde alije kulinga nkika idu ni a upuumoo nua upolo nu ang'wi Itunda. **11** Aya aza azepumila kukiila isigo ni la kali na kali naza likondaniyi mukati ang'wa Kristo Yesu mukulu nu itu. (aiōn g165) **12** Kunsoko mung'wa Kristo kukete ugimya nu uhumi nua kingila ku ugimya kunsoko a uhuili witu kung'wa akwe. **13** Ku lulo kumulompa muleke kuhung'wa u ukata kunsoko anyu. Aya inge ikulyo ni lanyu. **14** Kunsoko iyi kutugama kung'wa Tata. **15** Ni iza ku ng'wenso kilandugu kilunde nu migulya ihi Itangilwe lina. **16** Kulompa kina walije kumukendepya, kupumiila nu ugoli ni ikulyo ni lakwe amuzipye ukomu ku ngulu kukiila ng'wau ng'welu nu akwe, na iza ukoli mukati anyu. **17** Kulompa kina u Kristo wikie mukati a nkolo ni anyu kukiila uhuili. **18** Kulompa kina mutule ni itina nu musingi nua ulowa nu akwe. Mutule mu ulowa nu akwe iti muhume kulinga palung'wi ni ihi nia huiie ni ulingi. Mitume aya iti mizuligwe nu ukondaniili wihi nu ang'wi Itunda. **19** Hangi itungili kung'wakwe ng'wenso nu uhumble kituma kila ikani kukilinkila ni ihi ni kuumulompa ang'wi ni ku umasigila, kukiila ngulu nakwe ni ituma milimo mukati itu. **20** Kung'waakwe ng'wenso itule ikulyo mukati i itekeelo nu mung'wa Kristo Yesu ku ulelwa wihi nua kali ni kali. Amina (aiōn g165)

4 Ku lulo, anga mutungwa kunsoko a Mukulu, kumusinja mugende kuniganiila nu witangwi naza Itunda umitangila. **2** Mikie ku kutuna pihii nu ukulu nu upolo nu ugimya. Muzi hooeela mu ulowa. **3** Itumi ku kinyangulu kuuika u ng'wi nua ng'wau ng'welu mu kitungo nika ulyuuku. **4** Ukoli muili ung'wi nu ng'wau ng'welu ung'wi, anga nai iza matuilee ga mitangilwe nu kulukuulu na upoeelya ling'wi ni la witangwi nu anyu. **5** Hangi ukoli mukulu ung'wi, uhuili ung'wi wogigwa ung'wi. **6** Hangi Itunda ung'wi hangi Tata nua ihi. Umg'wenso ukoli migulya a ihi. umg'wenso ukoli migulya a ihi, nai mukati a ihi. **7** Ku kila ung'wi

nu itu winkii igwe u uhumi u uhumi kuniganiila ni mikono akwe, iti kina ahume kumuailiya u muntu nu ngele a uhumi nu ang'wa Kristo. 8 Inge anga u kete u lwinzo. 9 Ntambu ni mbii ileke kupuma mu ukilisigwa nu uligitilye: "Nai ulumile migulya nangulu, malangu anyu. Badala akwe, imakan kusinja apume ai uatongee i a holwa mu utungwaa, akapumya u mu malangu na nonee ku lwinzo. Kuinkiilya nsailo uhumi ku antu". 9 Inge ntuni indogoelyo a "Ai ulumile" awo niagegeeye. 10 Hangi leki kumuhumy i kinya Kwa ala kinga ai usimile ga ni nkika nia pihi nia ih? uwai u ng'wau ng'welu nu ang'wi Itunda. Inge ku 10 Nuanso nai iza ai usimile inge muntu yuyo yuyoo ng'wenso kina maikiigwe ugomola ku nsoko a mahiku niiza ga ai ulumile migulya a ilunde lihi. ai witumile izi na ugunwa. 11 U Kristo ai ikuo, wilea, ituki, palung'wi ni kila mpyanyi nia ubii, Tuli upumilye u uhumi anga itii: atung'waa, anyakidagu, miakende unyenye ku nyenye. 12 Mutule nu iaisa. ainjilisti, adimi ni a ng'walimu. 12 Ai witumile izi kua Milekele unyenye ku nyenye, anga liilo Itunda mu aillya i ahuiili kunsoko a milimo ni a uailliya, kunsoko ng'wa kristo nai umulekee unyenye.

a kuuzenga muili nu ang'wa Kristo. 13 Ukituma izi kupikila u sese kihi ku pikile u ug'wi nua uhuilli nu uhungu nua ng'wana wang'wa Itunda. Ukituma izi kuhume kung'adila anga awo ni apikiie u unyansuku nu ukondanii nu angwa Kristo. 14 Iki inge iti kina kuleke kutula hangi anga ang'yinya, kuleke kiputigwa kunu nuko, Iti kina kina kuleke kuholwa ni kila mpyanyi a ng'wega nua umanyisigwa, ku ulugu nua antu mu uhugu nua ukongelwa nu ulimie. 15 Badala akwe, kutambule i tai mu ulowa nu kukila kukilinkila mu nzila yihi mukati akwe niiza yuyo itwe, u Kristo. 16 Kristo ukaminkaniilye, ku palung'wi, muili wihi nua uhuilli, ukaminkanigwe palung'wi ni kila nungo iti kina muili wihi ukule nu kizenga u wenso mu ulowa. 17 Ku lulo kuligitya ili, hangi kumusinja mu Mukulu muleke kugenda hangi anga antu a mahi ni akugenda mu shanga ilu nua mahala ao. 18 Akitiwe kiti mu masigo ao. Azunsigwe kupuma mu upanga nu ang'wi Itunda ku upungu nu ukkoli mukati ao kunsoko a ukaku nua nkolo ni ao. 19 Shanga ijaa i minyala. Ilekee akola ku ulaku mu ntendo ni nshapu, mu kila mpyanyi nia ubii nua nkolo. 20 Ku iti, lzi shanga ai mumanyisilye kutula u kristo. 21 Nsigile kina migulye kutula ng'wenso. Nsigile kina matuilee mukumanyisigwa mu ng'wenso, anga udu i tai ni koli mukati ang'wa Kristo. 22 Kusinja mutugule imakan ihi na kigendi nu lugendo ni lanyu nu la kali, inge untu nua kali, nu i olaa kunsoko a nsila nia ukongelwa. 23 Tuguli u untu nuanyu nua kali iti kina muzipigwe apya mu nkolo ni mahala anyu. 24 Itumi izi iti muhume kutugala untu upya, nu itongile ni Itunda, Uumbilwe mu tai ane nu welu nua tai. 25 Kululo, uikie kuli u ukongelwa, "Ligityi itai, kila ung'wi nu munyakisali nu akwe" kunsoko udu ki anyamuhangu ku kila ung'wi ku miakwe. 26 Mutule ni ikuo, ku iti muleke kituma umulandu" i lyoa lileke kuhaiila ize mukoli mimkuo ni lanyu. 27 Leki kuminkiilyi u mulugu i lyoma. 28 Wihi nuaa kusinja nualeke kia hangi. Badala akwe inge kusinja witume mulimo. Witume i milimo ni kete i nsailo ku

5 Ku lulo mutule antu a kumutyata Itunda, anga ang'yinya akwe nua loilwe. 2 Mugende mu ulowa, uu uuu anga u Kristo nai ukuloiwlw uses, ai wipumilye mukola ku nsoko itu. Ng'wenso ai watulaa isongeelyo ni ipolya, kutula unyukiilo nu uzaa nua kumuloeelya Itunda. 3 Ugoolya ang'wi u ubii wihi ni nsula mbibii kusinja ileke kutambulwa mukati anyu, anga niitakiwe ku ahuilli. 4 Ang'wi u bipilwa uteke kutambulwa, ntambu nia kipungu, ang'wi myete na kuhumya minyala, niiza Ibahu badala akwe utule ukoli u ulumbiilyi. 5 Muhumile kutula ni kulu kuuluu ni kina ukoli ugoolya, ubii ang'wi ni nsula, nuanso wikumbikila ia dudu, mugila isalo lihi mu utemi nu ang'wa Kristo ni Itunda. 6 Muntu wihi nualeke kuukongela ku nkani ntile, kunsoko a makani aya ikuo ni lang'wi Itunda lipembilye migulya ni la ana ni shanga ikilajaa. 7 Uugwa uleke kihanguila palung'wi niens. 8 Kunsoko unyenye ung'wandyo ai matulaa kiti, ku iti itungili matulaa alyuuku ku Mukulu. Uugwa gendi anga ang'yinya nia lyuuku. 9 Kunsoko i nkani nia welu ihangue uuzaa wihi, tai ane ni tai. 10 Duma iko ni kikuloeelya ku Mukulu. 11 Uleke kutula ukoli umuhangu mu milimo a kiti ni migila anga nkali, badala akwe miike ng'walyi. 12 Kunsoko imakan makitung'w ni enso mu kiti inge minyala ikulu ga nu kumaganula. 13 Makani ihi, na kupihuulwa nu welu, itulaa ng'walyi. 14 Kunsoko kila ikintu ni kipihuuiwe kutulaa mu welu, uugwa wiligitya izi, "Uka, uewe nu lae, hangi humbuka kupuma mu ashi nu Kristo ukelya migulya ako". 15 Uugwa tuli nu uhugu iti ni mukugenda, shanga anga antu niagila u ulingi. 16 Liguni itungo kunsoko imahiku inge. 17 Muleke kutula apunga, badala akwe lingi ntuni u ulowa nua Mukulu. 18 Leki kugali ku magai, witongeela mu ugazanja, badala akwe mizuligwe nu ng'wau ng'welu. 19 Itambulyi nu kila ung'wi nu anyu ku malumbiilyo, ni ikulyo' ni mimbo nia mu nkolo. Imbi nu kikulya ku nkolo ku Mukulu. 20 Mahiku ga pumya ilumbi ku makani ihi mu lina ni lang'wa Kristo yesu

Mukulu nu itu kung'wi Itunda Tata. 21 Ipumyi akola lze mulingile kina kutili u ukuli nua uteele mukati kila ung'wi ku maya ku ikulyo ni lang'wa Kristo. 22 akwe. 10 Panyambele, Tuli ni ngulu mu mukulu nu Asungu, ipumyi ku agoha ni anyu, anga ku Mukulu. 23 Kunsoko umugoha inge itwe ku musungu, anga u Kristo nuilli itwe ku itekeelo. Inge muguni nua muili. 24 Kuiti anga itekeelo ni lili pih ang'wa Kristo. uu u uu iasungu kusinja itume uugwa ku agoha ni ao mu kila ikani. 25 Agoha, alowi iasungu anyu anga uu uKristo nai uliloilwe itekeelo hangi akipumya u mukola kunsoko akwe. 26 Ai witumile nianso iti itule tyelu. nai uleilye ku kuloja ku mazi mu lukani. 27 Ai witumile izi iti kina wahume ki inkilya umukola itekeelo lyelu, matungaa umushipi mu tai ni tai ane mu kikua. 15 aya, badala akwe inge lyelu ni igila nu milandu. 28 Ku nzila yiyo yiyoo, agoha atakive kualowa i asungu anyu nua kutanantya nkani ninza nia ulyuuku. 16 ao anga i miili ao. Nuanso nu muloilwe u musungu Mu kila hali ize muhoile inguta nia ulyuuku, niiza nuakwe wiloilwe u mukola. 29 Kutili ga nung'wi niiza u ubipiwe u muili nu akwe. Badala akwe wiuzipyu nu kuuhumya kumilimisa i miyi na uyo umubii. 17 Tugali kuulowa anga u Kristo ga nai uliloilwe itekeelo. 30 kunsoko usese inge kianya muhangu nia muili nu i nkompila nia ugunwa nia panga nia ng'wau ng'welui. 18 Palung'wi akwe. 31 "Kunsoko iyi umugoha ukumuleka u tata iiza inge lukani nu lang'wi Itunda. 19 Lompi kila ni alingase nu akwe nu nyinya nua akwe nu ki tunginkana nu i nkompiwa i ikuuhumya i miyi na uyo umubii. 20 Inge musungu nu akwe, hangi nianso ni abiili akutula muili i nkompila nia ugunwa nia panga nia ng'wau ng'welui. 21 Kuti unyenye ga mulinge ung'wi". 32 Uwu ai itule wipihile. Kuiti kuligitya kutula i ugimya wihi ni malompi kunsoko a ahuiili ihi. 19 Lompi ku nsoko ane, iti ni nkiilgwe u utungwaa ni u Kristo ni Itekeelo. 33 Kuiti kila ung'wi nuanyu kusinja i ugimya i tui ni pihiile kutula nkani ninza. 20 Inge nua mulowe umusungu nuakwe anga u mukola, nu kunsoko a nkani ninza unene ni balozi nai ntungilwe musungu kusinja amukulye u mugoha nuakwe. i minyororo, iti kina mukati ao ndigitye ku ugimya

6 Ang'inya simi pih ku aleli ni anyu mu Mukulu, ku ndogoelyo iyi inge tai ane. 2 "Mukulye u Tata nu ako nu ia nu ako (ndogoelyo iyi lulo ilagiilyo ni la ng'wandyo ni ukete wigombya). 3 "Iti itule bahu kitalanyu hangi muhume kikie likalo luliiupu migulya ihi". 4 Nu nyenye a Tata, muleke kuahumya ikuo iang'inya nu kuasakilya ikuo, badala akwe, Aleli mu uhuguligwa ni malagiilyo a Mukulu. 5 Nye atungwa tuli nu Iwijo ku akulu ni anyu nia apa mihi ku ikulyo ikulu nu ukagati ku woa nu upumiie mu nkolo ni anyu. Mutule nu Iwijo kitalao anga lulo ni mu mukuiye u Kristo. 6 Ikulyo ni lanyu lileke udu pang'wanso i akulu ni anyu ni akumugoza iti kualoeelya. Badala akwe, tuli nu Iwijo anga atungwa ang'wa Kristo. Itumi u ulowa nua ng'wi Itunda kupuma mu nkolo ni anyu. 7 Atumikili ku nkolo nianyu yahi, kunsoko mukumutumikila Mukulu hangi ang'wi shanga bina adamu, 8 Mutakiwe kulinga kina mu kila ntendo ninza u muntu nu kituma, ukisingiilya isongeelyo kupuma ku Mukulu, Anga itule inge mutungwa ang'wi muntu mulyuuku. 9 Nu nyenye akulu itumi zizo ziizoo ku atungwa anyu, leki kuatumbi ize mulingile kina nuanso nuailee mukulu nua ihi inge yuyo nu koli kilunde.

Wafilipi

1 Paulo nu Timoteo itumi ang'wa Kilisto u Yesu, awaniabaguwe mung'wa Kilisto niakie ku Filipi palung'wi neemili, agozi. **2** Ukende utule nunyenye nuupolo nuupumile kung'wi Tunda Tata naitu nu Bwana witu u Yesu Kilisto. **3** Numusongeye Itunda nuane anga numukimbuke unye mehi. **4** Kila ilompi lane ayi kunsoko anyu mehi kila nukulompa, ingi nilowa nukulom pela. **5** Nkite masongelyo iduu kunsoko apalung'wi wanyu munkani ninza kupumiila luhiku la ng'wandyo sunga nilelo. **6** Nkete ikulukulu kina nuanso naiwanzilye umulimo nuuza mukatii anyu ukulongolya kuumala sunga uluhiku nulang'wa Bwana u Yesu Kilisto. **7** Inge uu kung'waane kija ite kung'waanyu mehi kunsoko numuikile munkolo ane. Kuite unye matula meeane muukende mukitungo kane ukueeli nuulagile nuane munkoni ninza. **8** Itunda mukueli wane, ite nkite insula kunsoko anyu mihi ulowa nuawamukati ang'wa Kilisto u Yesu. **9** Haki kulompa kina: ulowa wanyu wongeeleke kukiila mahala nuulingi wehi. **10** Kulompa kunsoko ite mutule nuuhumi nuakugemeelya nukusagula imakanibahu kukila kuite kumulompeela gwa ite mutule miaza shangaeze mukete kimeli kehi muluhiku iang'wa Kilisto. **11** Kuitegwa mizuligwe ninkali niyatayi niyigeela mung'wa Yesu Kilisto, kuukulu nikoloy lang'wi Tunda. **12** Itungle aluna ane, ndoilwe mulinge kina, imakanibahu kung'wane naitumile nkani ninza ilongoleka ikulu. **13** Yiyo ndogoilyo itungo yane mung'wa Kilisto, ulengekile kualindi niakulu ehi nukukila ung'wa muntu gwa. **14** Nialuna iidu mung'wa mukulu, kunsoko atungo yane, ikapeng'wa nukugema nukugema kutanantya kaze agila uwoa. **15** Iauyao amutanantya itai ukilisto kuumeli nuwilei, niitewa niangeza kisego niza. **16** Awa neemutanatya ukilisto kuulowa alingile kina mbikilwe apa kunsoko akukuita utanantyi. **17** Ingi iidu akumutanatya ukilistokuing'wene kumasego nimabeisiga kina akuletekelya Iwago iane mumunyololo ane. **18** Kululoo? Shangankee, ang'wi inzila ikatula ulugu ang'we tai, ukilisto ukutanantigwa kuite ndoeigwa hangi ndoilwe. **19** Kunsoko ningile kina ite ikaleta kuluguilwa kung'wane, ikani ile likapumila kunsoko amalompi anyu nakualiya nung'waung'welu Yesu Kilisto. **20** Kimpyana niusumbyeli wane nuakulukulu nitai nikina shangakutula niminyala ang'wi ugimya wakwe wehi, anganaiza mahiku nitungele, nsumbiyi kina Ukilisto ukunansulwa mumueli wane, agaitule numupanga ang'wi numushi. **21** Kundogoilyo kung'wane unene kikie inge Kilisto

nukusha inge nsailo. **22** Kuite anganikie mumuieli yetuga nkali mumulimo wane, kululo shangaimine nileule nilakosagula. **23** Ndogoilo nisukung'wa ikulu nimasego aya na mweeli. Nkete nsula akuleka umweli nukutula palung'we nu Kilisto kintu nikiza inge kansailo ikulukulu. **24** Ganiite kuaga mumiile uwu inge lukani lamuhimu ikulukulu kunsoko anyu. **25** Kunsoko nkete ikulukulu migulya aile, ningile ninikasaga nukulongoleka kutula palung'wi nunyenye mihe kunsoko aunoneli nuwahueli wanyu. **26** Nilikaleta uulowa wanyu nuukulu mung'wa Kilisto u Yesu kunsoko ane ikigeeleka, aukulu wane palung'wi nunyenye. **27** Mutakiwe kikie ulikalolanyu mulugendo nuluza nulutakiwe munkani ninza niang'wa Kilisto, nije kina mimekile ikomu kunkolo ing; wi, muzikilya uhueli nuankani ninza kupalung'wi. **28** Hangi muleke kutumbwa nikintu kihe nulukutendwa nianya ulugu anyu ila kitalanyu ingi kilingasiilyo kaugunwa kupuma kung'wa Itunda. **29** Kundogoilyo unyenye mikeigwe kunsoko ang'wa Kilisto, shangakumuhuela du, ila ganukigigwa ganung'wenso. **30** Kundogilyo mukete winyomi wuwowuwwoo anga numuihangile kitalane hangi migule nukete ga milelo.

2 Angeze ikole mung'wa Kilisto. Angeze wiloeli muulowa wakwe. Angize ukole upalung'wi nuang'waung'welu. Angeze ukole ukende nuuasiiselya. **2** Ucaminsili uulowa wane kutula palung'wi, nukila ulowa ung'wi mutule anga ung'wi munkolo, nukutula nisigo ling'wi. **3** Muleke kituma kung'wi nukikolya. Kuala musimie niangeza ibahu kukila unye. **4** Kila ung'weanyu waleke kugoza uula wakwe wing'wene, ingegwa wagoze nuula wauya. **5** Mutule nimasigo inga nukete u Yesu Kilisto. **6** Ingi nuanso Itunda udu. Kuitegwa shukee kutula Itunda nikintu kuambikana nikenso. **7** Badalakwe, wikisonya ung'wenso. Auhoile iue lamitumi. Wikigeela kupyani aauuntu. Akgela muntu. **8** Nuanso aiwisimilye nukugomba sungainsha, insha nikota la mpaga. **9** Ingi ite gwa Itunda wakamusunga kukila. Akamupalina nikulu kukila mina ihi. **10** Awitumile ite utule anga mulina lang'wa Yesu kila ilu litune. Imalu aawa niakole kilunde nawu niakole pihe ehi. **11** Hangi awitumile itekunsoko kila ululume lulunge kina u Yesu Kilisto mukulu udu, ukulu wang'wi Tunda utata. **12** Kuitegwa alowaane anganemegomba mahiku ehi, singanganinkolodu, kuite itungle nukukela ikulu hataize nukutile une mitume muugunwa wanyu unyenye niakuogopa nukukagata. **13** Kunsoko ingi Itunda ukituma mulimo wang'waanyu, kunsoko akumuailya masigo, nukituma makani namunonee

nuanso. 14 Itumi imakani ehi muleke kilalamikila nung'waung'welu. Nikilingeela mung'wa Kilisto Yesu, nukubisha. 15 Itumi uu kunsoko muleke kumelwa hangi naza kuagila ugimya mumiile. 4 Ata uu, angeze nukutula miana ang'wi Tunda niahueli niagila anga ukole muntu nukwie umuile uu unene mbezilye utukwi, itumi uu kunsoko mutule lumule la mihe, kituma uu lukulu. 5 Ingi aintawé kiganda luhiku kuutungwa nualeki nuube. 16 Luambi lukulu ulukani la nane, aintungilwe mundugu a Isilaeli. Niandugu laupanga itegwa ntule ninsoko akukulya luhiku ang'wa Benameni. Nuueblania. Kumipikilya itai ni lang'wa Kilisto. Inge kulinga kina singaemankile lago lang'wa Musa, ai nifalisayo. 6 Kungulu yane imilugu nekanda hangi singainagile nikanda. 17 Kuite ainilagilya itekeo. Kugomba itai nilago, ainumugila hatize kukegenwa angi songelyo pigulya pakiandaloo anga lawama kilago. 7 Inge mumakani ehi nainumaine muitumi nuauhuveli wanyu, kuulowa, hangi nuulowa kina ansailo kung'wane ainumaaiye anga mpaala palung'wi nunyenye mihi. 18 Anga uu nunyenyeaga kunsoko akumulinga u Kilisto. 8 Kutai numaiye muloilwe, hangi muloilwe palung'wi nunene. 19 imakani ehi kina magila anga nsailo kunsoko auza Kuite uhueli mumukulu u Yesu kumutuma u Timoteo wakumulinga uKilisto Yesu Mukulu wane. Kunsoko kitolanyu uupakupedaa, muhume kupegwaa ngulu akwe nimalekile imakani ehi, nimaaiye anga impaala namunkolo panga nalinga imakani anyu. 20 Kunsoko inge numupate uKilisto. 9 Hangi niigelekile mukate numugila numungiza nukete uloielo anga nuakwe, akwe. Nimugila itai nane anga nene kupumila milago, nukete imasigo atai kunsoko anyu. 21 Neangiza inge nkete itai iyi nigeela muhueli wang'wa Kilisto, ehi nazanze atuma kitalanyu akuduma imakani nuupile kung'wi Tunda, nikite umusingi muhueli. 10 aodu, hangi singa nkani niang'wa Yesu Kilisto. Itungeele ntakile kumulinga nuanso ningulu yauioki 22 Kuite mulengile insailo akwe, kunsoko anga wakwe palung'we nulwago lakwe. Ntakile nkailwe nu umung'nya nukumitumila utata akwe, uu aiwitumile Kilisto mupyani ansha akwe. 11 Bahu nihume kutula palung'we nunene. 23 Kuite nihuie kumutuma muuhueli muiuki waashi. 12 Singa tai kina nakondya akaye, anganinge udu ntuninikupumila kung'wane. kija imakani aya nakondanila mung'wanso, inge 24 Kuite nkete itai mumukulu unene lukulu nzile kilekulompa nihume kulija ehi nazigeeleka kung'wa pakupidaa. 25 Kuite nsigile nukumusania mumulele Yesu. 13 Aluna ane, singansigile kina nalija imakani kung'wanyu, u Epafuladito. Nuanso mulunaane aya. Inge kituma ikani ling'we. Kewa nakunyuma hangi mituma milimo ane hangi mulindi miane, nimagozeele nakuntongeela. 14 Kigigimilya kupikila mutungwa hangi mitumi wanyu kunsoko amalompi isego sunga ndije nsailo nakitangwa ni Tunda mung'wa ane. 26 Kunsoko aiwogopile hangi ausumbiye Kilisto u Yesu. 15 Kehi nikukue uuguni, inonee kusiga kutula palung'wi palung'wi nunyenye mehi kunsoko ite. Hangi angize niang'wi akusega masego nsoko aimigule kinamulwae. 27 Kundogoilyo itai ainumulwae amakani ehi Itunda ukukukumukila kung'wanyu. 16 lukulu pakupi insha kuite Itunda aumuaisiye, hangi Hata uu muunali upikiele kulongoleka wuwo. 17 Aluna ukende nuanso singa aiukole, kung'wakwe du, ane, mumbige une. Agozi kesa awa naoolongola inge gwa aukole uholi nukung'wane gaa, kunsoko kumpyani anga nitu. 18 Lidu nekie wawa ninimuila ndeke kutula nuukia migolya aukia. 28 Itegwa kua yedu, nitungili kumuila kuliholi, iido akikie anga kumususha ung'wenso kumanyika kulekela kukaya, alugu wang'wa Kilisto. 19 Impelo aoubé. Kunsoko inge anga mamuona hangi mulowe palung'wi nunene Itunda ao inda, nulugoha lao lukulu muminyala ao. ikanahegeligwa kuiliya. 29 Musengeelyi u Epafuladito Akusega imakani amihe. 20 Inge uwizeeli witu ukole mumukulu kuulowa wehi. Muakulye iantu anga milunde, u Yesu Kilisto kumulindie muguri witu u ung'wenso. 30 Kunsoko aukole kunsoko amulimo Yesu. 21 Ukukaila imeeli tu nimigila uhumi kutula wang'wa Kilisto kina aiwahugeela kunsha. Auponee anga umwili wakwe nua ukulu kuhumi wuwowuwo inino mulikalo lakwe kunsoko akuguna unene hangi nuemuhumya kukania maintu ehi.

akituma iki naulagiigwe kituma nukunitumila une
 kumukono nuuhueli nunene.

3 Apagwa alunaane mulowe mumukulu. Singakuona alowa. 2 kuupepelya uewe Eudia, kupepelya ga nue kumuandikila hangi inkani zizozizo imaka aya Sintike, musushe ukupi nuaupolo wanyu. Kunsoko akumupa usungwi. 2 Huguki pambwa. Huguki unyenye e miihi miabiili aimiungile mumukulu. 3 Kutai, niituma milimo nimibe. Huguki nawa neisanilye mumupepelye gwa ung'wenso ituma milimo iane, kumiile ao. 3 Kunsoko usese kugombile iganda. muaiyle iasungi awa kunsoko aitumi palung'wi nunene Usese kugombile kumukulya Itunda kuailigwa muutamani inkani ninza niyamukulu kezekukoli nu

4 Kuite alowa ane, naize numusumbiye, naiulowa ningala ane. Imeki kisa mumukulu, unye ahumba

Kelementi palung'we niitumi niangiza niamukulu, imani nao nainandikiwe mumbugulu naupanga. 4 Mumukulu mahiku ehi. Hangi kulunga, mulowe. 5 Upolo wanyu ulengekile kuantu ehi. Umukulu wahugeela. 6 Muleke kisumbula kulukani leji. Itumi imakani anyu ehi kunzila naulukuluku, kulompa nikusongelya. Nimaitaji anyu dengeke kung'wi Tunda. 7 Upolo nuamukulugwa ninkulu kukila ulengi wehi, ikasunga ikulu nimasego anyu kuualigwa wang'wa Yesu Kilisto. 8 Impelo, aluna ane. Masigi lukulu imakani ehi nakete ita ukuligwi, ikulu welu, ulowa, naya nakete upikiligwi nuuza upolo, palung'wi naya natakewe kukuligwa. 9 Muitumile inkani izi numumanyisigwi, nimusingilye nije naya naua nimumaine kung'wane nukung'wa Tata witu nua upolo ukutula nunyenye. 10 Nkete ulowa ukolo du kung'waanyu mumukulu, kunsoko unye migeela hangi isigo lakutula kung'wanyu nsoko aulompi wane hatize singamupatile ilyoma lakunzailya. 11 Singa kulunga ite inge mpate kintu kunsoko auula wane kunsoko auuta wanyu. Kunsoko nalenga kugomba muhali yehi. 12 Ningile ulikalo lakuhielwa nulikalo lakutula nimaintu ga mumazingila ehi aya unenifunzile kinkunku kukulya imahikutungilwe hangi nukulya imahiku naanzala, yaani nedu nukutula nuula. 13 Nihumile kutuma aya kuaaligwa nung'wenso nuemupeza ingulu. 14 Ata uu ainitumile iza kunzailya une munzago yane. 15 Unye Afilipi mulinge kina ung'wandyo wankani ninza nainihegile ku Makedonia, kulite anglekeelo nailintindikie mumakani natakewe kupumya nukusingelya inge unyenye udu. 16 Ganapaga nainkule Kutesalonike, unye aimuntumie umusaada singa kang'we kunsoko auula wane. 17 Muleke kugela kina kulompa musaada. Inge kulunga gwa mulije inkali nikete nsailo kung'wanyu. 18 Nasinigilya maintu ehi, nitungele nizuigwe nimaintu idu, nsengeye imaintu anyu kupumiilla kung'wa Epafuladito. Inge maintu maza akunyunkilla ihanganga imanukato. Nago mbekile nanso ehi isongeelyo namuloeye Itunda. 19 Kunsoko nanso, Itunda wane ukumizulya uula wanyu kutula ugole nua ukulu wakwe mung'wa Yesu Kilisto. 20 Ilungile kung'wi Tunda nu Tata witu ukule ukulu wakale na kale hueli. (aiōn g165) 21 Imelamu ane imupikile kila muhueli mung'wa Kilisto u Yesu. Alowa ninkoli nienso apa amupee milamu amulamukilye. 22 Ga niahueli ehi apa akumulamusha, palung'wi nawa niamunyumba ang'wa Kaisali. 23 Nitungele ukende wamukulu witu u Yesu Kilisto utule ukole munkolo yangu.

Kolosai

1 uPaulo, Mutung'waa wang'wa Yesu Kristo ku ulowa nuang'wa Itunda, nu Timotheo muluna naitu, 2 ku a huiili ni aluna ni ahuilli munng'wa Kristo niakoli ku Kolosai. Ukende utule kitalanyu, nu ulyuuku kupuma kung'wa Itunda Tata naitu. 3 Kuupumya ulumbi kung'wa Itunda, Tata nua Mukulu itu uYesu Kristo, nu kumulompeela nkua ku nkua. 4 Kigulye u uhuilli nuanyu mung'wa Yesu Kristo nu ulowa ni muukete ku awo ihi nai abaguwe kunsoko ang'wa Itunda. 5 Mukete u ulowa uwu kunsoko a isumbiilyo nila tai ni liikilwe kilunde kunsoko itu. Ai mijaa kutula isumbiilyo nilanso nila tai ze ikili mu lukani nula tai, Nkani ninza, 6 naiza luzile kitalanyu. Nkani ninza izi itugaa nkali hangi yenelaa mu unkumbigulu wihi. Yatulaa kituma iti ga mukati anyu puma luhiku nai migulye nu kimanyisa kutula ukende nuang'wa Itunda mu tai. 7 Izi zizo nkani ni nziza nai mimanyisilye kupuma kung'wa Epafra, mulowa naitu munyamlimo miitu, naiza munyamlimo nu muhiuilli nuang'wa Kristo ku badala itu. 8 Epafra ai witumile ukumuke kitaitu u ulowa nuanyu mu Ng'wau Ng'welu. 9 Ku nsoko a ulowa uwu, puma uluhiku nai kigulye iti, kukili leka kumulompeela. Katuile kulompa kina mikizuligwa nu uhugu nua ulowa nuakwe mu upolo wihi nu ulingi nua nkolo. 10 Katuile kilompaa kina mikagenda mu ugimya nua Mukulu mu nzila ni izipie. Katuile kilompaa kina mikapaa nkali mu kila ntendo ninza ni kina mikatula mu uhugu nuang'wa Itunda. 11 Ku umulompa muhumu kuikilwa i ngulu mu kila uhumi kuniganiiла ni ngulu ni ikulyo nilakwe mu ugimya nu ugigimiliya wihi. 12 Ku ulompa kina, ki iloelya, mukupumya ilumbi kung'wa Tata, nai umitumile unyenye muhumu kutula ni ipatyu mu usali nua ahuilli mu welu. 13 Wakugunilee kupuma mu uhumi nua kiti nu ku uhamilia mu utemi nua ng'wana nuakwe mulowa. 14 Mu ng'wana nuakwe kukete u uguniki, ulekelwa nua milandu. 15 uNg'wana ingi mpyani ang'wa Itunda ni shanga wigelaa. Ingi mulelwa nua ng'wandyo nua u umbwaa wihi. 16 Ku nsoko ku ng'waakwe intu yihi ai iumbilwe, izo ni ikoli kilunde nizo ni ikoli mihi, intu ni yigeeleka nizo ni shanga yigeeleka, anga itule ingi ya ukulu ang'wi ngulu ang'wi uhumi ang'wi anya ngulu, intu yihi ai iumbilwe nu ng'wenso ku nsoko akwe. 17 uNg'wenso izaa ukoli ze ikili i intu yihi, nu mu ng'waakwe intu yihi iambinkanile palung'wi. 18 Nu ng'wenso yuyo itwe nila muili ingi itekeelo, nuanso ingi ng'wandyo hangi mulelwa nua ng'wandyo kupuma mukati a ashi, iti, ukete lyoma nila ng'wandyo mukati a intu yihi. 19 Ku

nsoko Itunda ai uloeeigwe kina ukaminkiili nuakwe wihi wikie mukati akwe, 20 nu kulamula i intu yihi kung'waakwe ku nzila a ng'wana nuakwe. Itunda ai witumile u ulyuuku kukiila sakami a ikota nila mpaga ni lakwe. Itunda ai ulamue i intu yihi kitalakwe mukola, anga itule ingi intu nia mihi ang'wi intu nia kilunde. 21 Nu nyenye ga, ku itungo ling'wi aimatuile aziila kung'wa Itunda hangi ai matulaa mialugu akwe mu mahala ni ntendo nia ubii. 22 Kuiti itungili wamulamue unyenye ku muili nuakwe kukiila nsha. Ai witumile iti kumuleta unyenye ni mielu, ni agila u usokigwa nangi bila kimala ntogeela akwe, 23 anga mulongoleke mu u huilli, nai makomigwaa nu kutula miakomo, kutili kuhegigwa kuli kupuma mi isumbiilyo nila ugimya nila nkani ninza nai muigulye. Izi zizo nkani ninza nai itanantigwe ku kila muntu nai u umbilwe pihi i ilunde. Izi zizo nkani ninza naiza ku nanso unene, Paulo, natuile ni munyamlimo. 24 Itungili niloeye u lwago nu lane ku nsoko anyu. Nu nene nakondeelya mu muil nuane ni kikepile ku ntendo niang'wa Kristo ku nsoko a muili nuakwe. naza ingi itekeelo. 25 Unene ingi munyamlimo nua itekeelo ili, kuniganiiла nu witumi nai ninkiigwe kupuma kung'wa Itunda ku nsoko anyu, kulizulya u lukani nu lang'wa Itunda. 26 Uwu ingi tainua ki nkunku nai watulaa upihilwe ku myaka idu nu ku ulelwa. Kuiti itungili wakunukulwa ku ihi ni ahuiae mu ng'waakwe' (aiōn g165) 27 Ingi ku awo naza Itunda uloilwe ku kunukula kuyili u ugoli nua ikulyo ila ki nkunku nila tai iyi mukati a Anyaingu. Ingi kina uKristo umoli mukati anyu, ugimya nua ikulyo nilizile 28 Uyu yuyo ni ku umutanantya. Ku umukania kila muntu, nu kumumanya kila muntu ku upolo wihi, iti kina kumulete kila muntu ukondaniiе kung'wa Kristo. 29 Kunsoko iyi, Unene nkamatikile nu kukazana kuniganiiла ni ngulu niakwe ni itumaa mulimo mukati ane mu uhumi

2 Ku nsoko ndoilwe mulinge iti niiza ntuile nu lwago lidu ku nsoko anyu, ku ihi niakoli ku Laodikia nu ku ihi naza akili kihenga u usu nuane mu muili. 2 Kituma u mulimo iti kina nkolo niao ihume kupoligwa ku kuletwa palung'wi mu ulowa nu ku ugoli wihi nua widu nua kulu kuulu nikondile nua uhuguku, ku kuilinga i kinkunku nika tai ang'wa Itunda, naiza ingi uKristo. 3 Mu ng'wenso matulyo ihi na upolo nu uhuguku upihilwe. 4 Kuligitya izi iti kina wihi waleke kumutendeela isue ku utananty nu ukete upembeseelyi. 5 Ni anga ize nimutili palung'wi nu nyenye mu muili, kuiti nkoli palung'wi nu nyenye mu nkolo. Ni loile kihenga i nzila nianyu ni nziza ni ngulu nia u huilli nuanyu mung'wa Kristo. 6 Anga nai mu musingiyye uKristo Mukulu,

gendi mu ng'wenso. 7 Mukomigwe mu ng'wenso, palung'wi nu Kristo kung'wa Itunda. 4 Matungo muzengwe mu ng'wenso, mukomigwe mu uhuilli anga uKristo nuikigeeleka, naiza ingi likalo nu lanyu, Papo udu nai mumanyisigwe, nu kutungwa mi imbiilyo lidu. nunyenye ga mukigeeleka nu ng'wenso mu ikulyo. 8 Gozeeli nia kina muntu wihi aleke kumuambya 5 Kululo mapihi i makani namoli mihi ingi, ugoolya, ku ulingi ni nkani ntili nia ukongeli kuniganiila nu ushapu, nsula ni mbi bii, masigo ni ma bi bii, ni nsula, usingiliya nua kibina adamu, kuniganiila ni ntendo nia naiza ingi ikumbiko nila adudu. 6 Ingi kunsoko a kinya ingu, shanga kuniganiila nu Kristo. 9 Kunsoko makani aya ikuo nilang'wa Itunda lipembilye migulya mu ng'wenso ukondaniili wihi nuang'wa Itunda wikiie a ana niagila u Iwijo. 7 Igi kunsoko a makani aya mu muili. 10 Nu nyenye mizuigwe mu ng'wenso, ga nu unyenye ai mugendee ku nanso nai mikie uNg'wenso ingi itwe nila kila uhumi nu unyangulu. mukati ao. 8 Kuiti itungili ingi kusinja mamaheje i 11 Mu ng'wenso ga ai mutwawe kidamu ni shanga makani aya ihi. Ingi, ikuo, utaki, nsula ni mbi bii, kitung'wa nu bina adamu mu kuhegeligwa muili nua ituki, ni makani ni mashapu ni pumiila mu malango nyama, kuiti ingi mu kidamu nikang'wa Kristo. 12 Ai anyu. 9 Leki kikongeli nyenye ku nyenye, ku nsoko muikilwe palung'wi nu ng'wenso mu wogigwa. Nu mautugulaa u untu nuanyu nua kali ni ntendo niakwe. kunzila a uhuilli mu ng'wenso ai miukigwe ku uhumi 10 Matugalaa untu ugeni, naza witung'waa ugeni mu nuang'wa Itunda, Nai umiukilye kupuma muashi. 13 uhugu kupembelye ni mpyani a uyo naiza mu umbi. Hangi nai matulaa makuza mu utumuli nuanyu nu 11 Mu uhugu uwu, kutili uMuyunani nu Muyahudi, kuhita kutalwa i kidamu mu miili anyu, ai umitumile kutalwa kidamu nu kuhita kutalwa i kidamu, mumanyi apanga palung'wi nu ng'wenso nu ku ulekela i milandu ni shanga mumanyi, mutung'waa, ni shanga mu itu ihi. 14 Ai uputile u ukimbukiilye nua udaigwa nai tung'waa, kuiti badala akwe uKristo ingi makani ihi. 12 ukilisigwe, ni nzila nai yatulaa nsuta nu sese. Ai Anga mi aholanigwa ang'wa Itunda, Elu hangi alowa, uihegilye yihi nu kuikononteela mi ikota ila mpaga. tugalii u untu nu ukende, uzaa nkolo, ultiiki, upolo nu 15 Ai uihegilye i ngulu nu ukulu. Ai umaikile kihenga ugimya. 13 Iho eeli nyenye ku nyenye. I a isiilyi kila nu kituma kutula ilumbi nula ukilyi ku nzila a ikota muntu nu maya. Anga ize u muntu ukete isosho ku nila mpaga nilakwe. 16 Ku lulo, muntu wihi waleke maya, amulekele kunsoko yiyo yiyoo naiza uMukulu kumulamula unyenye kulya ang'wi kung'wa, ang'wi nai umulekee unyenye. 14 Ikilo nila makani aya ihi, kutula luhiku nula siku kuu ang'wi ng'weli ugeni, Mutule nu ulowa, naza kiko kinsaasha ka ukondaniili. ang'wi luhiku nula kusupya. 17 Iz i ingi miluli a makani 15 Ulyuuku nuang'wa Kristo umutongeelle mu nkolo napembilye, kuiti nikamukati ingi Kristo. 18 Muntu nianyu. Ai ituile ingi kunsoko a ulyuuku uwu kina ai nu tuile wihi aleke kuhegeligwa ilumbi nilakwe ku mitangiwe mu muili ung'wi. Tuli ni ilumbiilyo. 16 Nu kuhung'wa nsula a uliuki nu kipoelya u malaika. Muntu lukani nulang'wa Kristo likie mukati anyu ku ugoli. Ku nua kinya iti wingilaa mu makani naza umihengile upolo wihi, imanyisi nu kisia u nyenye ku nyenye ku nu kupembeseeligwa ni masigo akwe na muili. 19 malumbiilyo, mimbo, ni mimbo a munkolo. Imbi ku uNg'wenso shanga wiliambiila itwe. Ingi kupuma mu ulumbi i nkolo nianyu kung'wa Itunda. 17 Hangi kihni itwe kina u muili wihi kukiila nungo niakwe ni makupa mukituma, mu makani ang'wi, mu ntendo, itumi ihi ikinyinkanigwa nu kuambinkanigwa ku palung'wi; nu ku lina nila Mukulu uYesu. Mi nkiiyi i lumbi Itunda kukula ku ukuli nuiumpumigwaa nu Itunda. 20 Anga Tata kukiilla uNg'wenso. 18 Akima, liuki ku itunja itule ai ku kule palung'wi nu Kristo ku ntendo nia anyu, anga ni izipiee ku Mukulu. 19 Nu nyenye itunja, mihi, mbona mu kikie anga mukitumigwa ku ihi; 21 a lowi i a kima anyu, hangi muleke kutula miataki ki "Leki kuambi, ang'wi kululya, ang'wi ku kumpya" 22 italao. 20 Ang'yinya, akulyi i aleli anyu mu makani Aya ihi alagiigwe ku nsoko a ubipyaa nu upembilye ihi, ndogoelyo uu ni imuloeelya uMukulu. 21 a Tata nu utumili, Kupumiila nu ulagiilwa nu umanyisigwa leki kuasakulyi i ana anyu, iti kina aleke kuambwa nu nua ana adamu. 23 Malagiilyo aya akete upolo nua makumbiko nazipigwe ku ing'wene nu uliuki nu Iwago nula muili. Kuiti ngila anga nsailo ku nsula nia muili.

3 Anga itule hangi Itunda umiukilye palung'wi nu Kristo, madumi imakani na akgulya kuiza uKristo wikiie ku mukono nua kigoha nuang'wa Itunda. 2 Sigilli kutula imakani a kigulya, shanga kutula makani a mihi. 3 Kunsoko makulee, nu likalo nu lanyu lapihilwe

ulamuli ku ntendo ni shanga taiane naza witumile,
hangi kutili uguniilige.

4 Akulu, pumi ku atugwa i makani ni taiane nu ulingi. Mulingile kina mukete ga nu Mukulu kilunde.
2 Longoleki kutula akomo mu malompi. Ikii miho mu nilanso ku ilumbiilyo. **3** Lompi palung'wi ku nsoko itu ga, iti kina Itunda alugule i mimpita kunsoko a lukani, kitunta i kinkunku nika tai ang'wa Kristo. Kunsoko a ili natungilwe minyororo. **4** Hangi lompi kina nihume kuliika kihenga anga ni isingigwe kuligitigwa.
5 Longola ku upolo ku awo ni akoli kunzi, hangi muligunie itungo. **6** Makani anyu atule nu ukende matungo ihi, nu kulungila u munyu matungo ohi, iti kina muhume kulinga iti ni imutakile kumusukiilya kila u muntu. **7** Ku makani na antuile unene, uTikiko ukituma akumuke kitalanyu. uNg'wenso ingi muluna mulowa, munyamilimo nu muhuilli, hangi mutugwa mi itu ku Mukulu. **8** Kumulagiilya kitalanyu kunsoko a ili, kina muhume kulinga i makani kutula u sese ga ni kina ahume kumukinyila. **9** Kumulagiilya palung'wi nu Onesmo, muluna itu mulowa nu muhuilli, hangi ung'wi anyu. Akumutambula kila i kintu nai kipumie apa. **10** Aristarko, mutungwa miane, ukumulamusha, ga nu Marko tuyala nuang'wa Barnaba nai musingiye u ulingasi kupuma kitalakwe, "Anga waza kitalanyu, musingiilyi" **11** Nu Yesu ga nuitangwaa Yusto. Awa ing'wene du nianya kidamu ingi ituma milimo iane ku nsoko a utemi nuang'wa Itunda. Atuile ipoeelya kitalane. **12** Epafra ukumulamusha, uNg'wenso ingi ung'wi anyu hangi mutugwa wang'wa Kristo Yesu. uNg'wenso witumila ngulu mu malompi kunsoko iti kina muhume kimika ku ukomo nu kigeleka ikaminkanu mu ulowa wihi nuang'wa Itunda. **13** Kunsoko kumukuilla, kina witumaa milimo ku ngulu kunsoko anyu, ku awo niakoli ku Laodekia, nu ku awo niakoli ku Hierapolis. **14** uLuka uyo u mukiliki mulowa, nu Dema akumulamusha. **15** Alamushe i aluna ane niakoli ku Laodekia, nuku Mimfa, ni itekeelo ilo ni likoli mi ito kitalakwe. **16** Ibada ili ni likatula likusong'wa mukati anyu, lisong'we ga nu kitekeelo nila a Laodekia, nu nyenye ga mu komaniilye mukulisoma ibada kupuma ku Laodekia. **17** Ligitya kung'wa Arkipo, "Gozza uwu u uaiilya naiza u usingiilye mu Mukulu, kina utakiwe ku utimilya." **18** uMulamo uwu ingi ku mukono nuane mukola - Paulo. Kimbukiilyi i minyororo ane. Ukende nu utule nu yenye.

1 Thesalonike

1 uPaulo, Silwano nu Timatheo ku ltekeelo nila ku Thesaloniki mung'wa Itunda Tata nua Mukulu uYesu Kristo. Ukende nu ulyuuut utule nu nyenye. **2** Ki ipumya ilumbi kung'wa Itunda kila nkua ku nsoko anyu mihi, matungo ni kuumuta mu malompi itu. **3** Kimikimbuiilya shanga kukondya ntongeela ang'wa Itunda Tata i ilimo anyu nu uhuiili, kinya ngulu nika ulowa, nu ugimya nu ukete i kinyangulu kunsoko a panyambele mu Mukulu uYesu Kristo. **4** Anyandugu ni muloilwe ni Itunda, kulingile u witangwi nua nyu. **5** Ni kinya inkani ninza ni itu nai izile kitalanyu shanga ku nkani duu, ila ga nu ku ngulu, mu Ng'wau Ng'waelu, nu mu kulu kuulu. Ku mpyani yiyo, mulingile ga nu sese ai katulaa antu a mpyani kii mukati anyu kunsoko anyu. **6** Ai matulaa antu a kuigiilya usese ku Mukulu, anga nai musingiye u lukani mu Iwago ki iloeelya ni lipembeeye kung'wa Ng'wau Ng'welu. **7** Ni mapumilo akwe, mikatula mpyani ku ihi mu Mekadonia ni Akaiya naza ahuiie. **8** Ku nsoko kupuma kitalanyuu lukani nulang'wa Itunda lekondaniile pih. nu sese ku Mekadonia ni Akaiya ing'wene du. Badala akwe, ku kila kianza u uhuiili nua nyu kung'wa Itunda lukondaniile pih. Ni mapumilo akwe, shanga kukete nsula kuligitya kih. **9** Kunsoko enso akola akupindula u upembyi naitu ai watulaa wa mpyani kii kati anyu. Akuganula nai mu mupilukie Itunda niiza mupanga hangi nua tai. **10** Ai apumilye i nkani kina mu mulindie u Ng'wana nuakwe kupuma kilunde, nai wiukigwe kupuma ku ashi. Nu uyu ingi Yesu, nui kuika ilyuuukupuma mu ikuo nilipembilye.

2 Ku nsoko unyenye akola mulingile, aluna ku upembyi naitu kitalanyu shanga ai wanankanda. **2** Mulingile kina u ng'wandyo ai akagilye hangi ai akitendele ku minyala uko ku Filipi, anga ni mulingile. Ai katulaa nu ukamatiku mung'wa Itunda kitunta inkani ninza niang'wa Itunda ga nuku Iwago lidu. **3** Ku ndogoelyo u ulangi naitu shanga upembeeye nu ubi, ang'wi mu ushapu, ang'wi mi isue. **4** Badala akwe, anga iti nai kugombekile ni Itunda nu ku huilwa inkani ninza, uu ni kuitunta. Kuitunta, shanga ku aloeelya antu. kuiti kumuloeelya Itunda. Ng'wenso wing'wene yuyo wipukaa inkolo ni itu **5** Ku ndogoelyo shanga ai kutumie i makani a kisenkeneelya matungo ihi, anga ni mulingile, ang'wi kutumila makani anga kisingiilya ku nsula, Itunda ingi mukuiili naitu. **6** Ang'wi shanga ai kudumile ikulyo ku antu, ang'wi kupuma kitalanyu ang'wi ku angiiza. Ai kuhumile kudaya kuguniilgwaa anga itumi ang'wa Kristo **7**

Badala akwe ai kutuile kiapolo kati anyu anga nyinya nuiapolya i ana akwe mukola. **8** Ku nzila iyi ai katulaa nu ulowa kitalanyu. Ai katulaa alyuuukumuhanguila shanga udu inkani ni nziza niang'wa Itunda ila ga nu likalo nu litu akola. Ku nsoko ai matulaa mi alowa itu. **9** Kunsoko a luna, mukimbukile u mulimo nu Iwago nulitu. Utiku nu mung'wi ai katulaa kuituma u mulimo kuleke kumulemeelya wihi. Matungo nanso, ai kuatanantiye inkani ninza niang'wa Itunda. **10** Unyenye miakuu, ni Itunda ga, ingi ku ikulyo nila mpyani kii, ni bila usokogwa nai kugendile akola ntongeela anyu ni muhuiie. **11** Iti uu, mulingile ingi ku ndogoelyo kii ku kila ung'wi anyu, anga uTata nului ku ana akwe nai kumukomangije nu kumuhumya insula. ai ku kuiie **12** kina itakiwe kulongoleka anga nului u witangwi nuanyu kung'wa Itunda, nai umitangile mu utermi ni ikulyo nilakwe. **13** Ku nsoko nanso kumu lumbiile Itunda ga kila matungo. Ku nsoko itungo nai musingiye kupuma kitaitu u lukani nulang'wa Itunda nai muligulye, ai musingiye shanga anga lukani nula ana adamu. Badala akwe, ai musingiye anga itai nili, lukani lang'wa Itunda. Ingi lukani ulu niiza litumaa mulimo mukati anyu ni muhuiie. **14** Ku iti unyenye, aluna, mutule antu a kutyatisha i matekeelo ang'wa Itunda nakoli ku Uyahudi mung'wa Kristo Yesu. Ku nsoko nu nyenye ga ai magigwe ku makani yayo yaayo kupuma ku antu anyu, anga nai yatulaa kina kupuma ku Ayahudi. **15** ai atulaa ingi Ayahudi wavo nai amubulagile uMukulu uYesu palung'wi ni anyakidagu. Ingi Ayahudi naza akuzunsiye kupume kunzi. Shanga amuloeeye Itunda hangi ingi alugu ku antu ihi. **16** Ai akugiiye kuleke kuligitya ni anyaingu iti alije kugunwa. Mapumilo akwe ingi kina alongolekile ni milandu ao. Mpelo ikuo nilang'wa Itunda lazilee migulya ao. **17** uSese, aluna, ai katulaa kibagula nu nyenye ku itungo ikupi, kinya muili, shanga mu nkolo. Ai kitumile ku uhumi naitu nu ku nsula nkulu kihenga u usu nuanyu. **18** Kunsoko ai kalowa kupembya kitalanyu, nene Paulo, ku nkua ang'wandyo ni nkua inzuya, kuiti u mulugu ai ukugiiye. **19** Ku kihuila kitaitu ingi ntuni ku panyambele, angwi iloeelya, ang'wi ngala akioloelya ntongeela a Mukulu itu uYesu itungo nila kupembya kitalakwe? Itii shanga nyenye ikilo anga ni ili iauya? **20** Kunsoko u nyenye ingi ikulyo ni iloeelya ni litu.

3 Ku lulo, nai katulaa shanga kuhumile kugimya ikilo, ai kusigile kina ai ituile iziza kusaga kuko ku Athene king'wene duu. **2** Kikamulagiilya uTimotheo, muluna itu hangi munya milimo nuang'wa Itunda mu nkani ninza niang'wa Kristo, kumuika ikaku nu

kumupoeelya kukaminkana nu uhuili nuanyu. 3 Ai ila wimuhitaa Itunda, nuiminkilya uNg'wau Ng'welu kitumile aya iti kisigo aleke kutula umoli wihi nua ku nuakwe. 9 Kutula ulowa nua aluna, Kutili i nsula a nkankuka kupumiila nu Iwago ulu, kunsoko akola muntu wihi ku ukilisilya, kunsoko mumanyisigwe nu mulingile kina kakondya sagulwa ku nsoko a ili. 4 Ku Itunda kilowa nyenye ku nyenye. 10 Kulu kuulu, ai tai, itungo nai kukoli palung'wi nu nyenye, ai katongela itumile aya ihi ku aluna niamoli ku Makedonia ihi, kuiti kumuganuila nia kina ai katulaa pakupi kulija u Iwago, ku umusinja, aluna, mitume ga ni ikilo. 11 Ku umusinja nayo ai apumie anga nai mulingile. 5 Ku nsoko ili, nai muhung'we nsula kikie likalo nula utigi, kukela i milimo natulaa nemilwe kugimya hangi, ai ndagiye iti kusiga anyu, nu kituma i mulimo ku mikono anyu, anga nai ndije kulinga migulya a uhuili nuanyu. Anga itye u kumusingilye. 12 Itume aya iti uhume kugendeela mugemi ai watulaa bahu wamugemaa, nu mulimo iziza nu ku upolo ku awo niamoli kunzi a u huiili, iti nuitu utule nankanda. 6 Kuiti uTimoteo ai uzile kitaitu uleke kukepelwa nu winzi wihi. 13 Shanga kuloilwe kupembelya kitalanyu nu ku uletela inkani ni nkende unyenye mulinge nishanga tai, unye aluna, migulya a migulya a uhuili nu ulowa nuitu. Ai ukutambuie ni awo ni alae, iti muleke kisusumya anga angiiza ni yakina mukete u ukimbukiilyi nu uziza migulya itu, agila anga kulu kuulu kutula itungo ni lipembilye. 14 ni kina mukete nsula kuihenga anga niiza usese Anga itule ku uhuili kina uYesu aikule nu kiuuka kihung'waa nsula kumihenga unyenye. 7 Ku nsoko a hangi, iti uu Itunda ukualeta palung'wi nu Yesu awo ili, aluna ai kipoelya nangaluu nu nyenye ku nsoko a nialae insha mu ng'waakwe. 15 Ku nsoko a ayo ku uhuili nuanyu, mu Iwago nu wagigwa nuitu wihi. 8 Ku umutambuila nu nyenye ku lukani nula Mukulu, kina itungili kikie, anga mi mike ikomo ku Mukulu, 9 Ku iti usese ni kukoli kiapanga, ni kikatula kukoli itungo nila ingi ilumbi ni niuli kuminkiilya Itunda ku nsoko anyu, ku kupembelya kitalakwe uMukulu, kulu kuulu shanga kika iloeelya lihi ni kukete ntongeela ang'wa Itunda migulya atongeela awo nialae mu nsha. 16 Ku nsoko uMukulu anyu? 10 Kulompile nangaluu utiku nu mung'wi iti mukola ukusima puma mu malunde. Ukpembelya nu kuhume kihenga u usu nuanyu nu kumongeelya ni luli lukulu, palung'wi nu luli nulang'wa malaika nu kikepile mu uhuili nuanyu. 11 Itunda itu hangi Tata mukulu, palung'wi ni kinembu kang'wa Itunda, ni enso mukola, nu Mukulu itu uYesu wakutongeеле i nzila yitu nai atulaa akuza mung'wa Kristo aki uka hanza. 17 kupike kitalanyu. 12 Nu Mukulu amurike mongeelleke Uugwa usese ni kiapanga, ni kusagile, ki kihanguila nu kukila mu ulowa, muze miloilwe nu kualowa i antu mu malunde palung'wi ni enso kumusingilya uMukulu ihi, anga ni kimutendeeela unyenye. 13 Nu itume izi iti migulya. Ku nzila iyii ku utula nu Mukulu mahiku ihi. kuikomya inkolo nianyu itule shanga nu utukwi mu 18 Ku lulo, mi poeelye nyenye ku nyenye ku mukani welu ntongeela ang'a Itunda nuitu hangi Tata nuitu aya.

mu upembyi nua Mukulu uYesu palung'wi ni elu akwe
ihu.

5 Itungili, ku makani a itungo ni matungo, aluna, kutili i nsula kina kintu kihii kiliisigwe kitalanyu.

4 Panyambele, aluna, ku umukinyila nu kumusinja 2 Ku nsoko u nyenye akola mulingile ku tai tai ni kung'wa Yesu Kristo. Anga nai musingiye u yakina luhiku nula Mukulu lupembilye anga u mii ulingasiliyi puma ki taitu mpyani ni mutakiwe nujipembaya utiku. 3 Apo ni itambula ikilo, "Ulyuu kugendeela nu kumuloeelya Itunda. Ku nzila yiyo ga nu upanga", papo ubipigwa wiazila ki mpumpugili. mugendeele nu kituma ikilo. 2 Ku nsoko mulingile Ingii anga u utugi nui muhangaa unyinya ni mulito. ingi ulingasi kii nai kuminkiyye kukiila Mukulu uYesu. Shanga ikahuga ku nzila ihi. 4 Kuiti unyenye, aluna 3 Kunsoko nanso yayo ulowa nuang'wa Itunda: u mikutili mu kiti ga nu luhiku ulo lu muziile anga mii. 5 weligwa nuanyu - kina mu uhuge u ugoolya, 4 Kina kila Ku ndogoelyo unyenye mihi ingi mi ana a welu hangi ung'wi anyu walinge i mpyani a ku ungatila u musungu ana a mung'wi. uSese shanga ki ana a utiku ang'wi nuakwe mukola mu welu nu upolo. 5 Leka kutula nu mukiti. 6 Iti gwa, kuleke kulala anga auya ni ilala. musungu kunsoko a nsula a mulili (anga anyaingu ni Ila kelye nu kutula kiahugu. 7 Ku nsoko ni ilala, ilala shanga amulingile Itunda). 6 Waleke kutula umoli u utiku ni enso ni igala, igala utiku. 8 Ku nsoko usese mutu wihi nuika puta i mimbi nu kumusasha u muluna ingi ana a mung'wi, kutule ahugu. Kutugale i ngula nuakwe ku nsoko a lukani ulu. Kunsoko uMukulu a uhuili nu ulowa, ni nkompila a shuma, niiza kuku yuyo mukola kususha ikuo ku makani ihi aya, anga kuuulu nua ugurwa nu itungo nili pembilye. 9 Ku nai katulaa katongelaa kuakania nu kua kuiila. 7 Ku nsoko Itungo shanga ai ukuholaniye u ng'wandyo ku nsoko uMukulu shanga ai ukitangile ku ushapu, ila ku nsoko a ikuo, ila ku kulije ugurwa kunzila a Mukulu welu. 8 Ku lulo nuilihitaa ili shanga wiahitaa i antu, uYesu Kristo. 10 uNg'wenso yuyo nai ukushiee iti kina,

anga kutulle miho ang'wi kulae, kuikie palung'wi nu ng'wenso. 11 Ku lulo, ipoeelyi nu kizenga nyenye ku nyenye, anga niiza yakondile mitumaa. 12 Aluna, ku umulompa mualinge awo ni itumilwa mukati anyu ni awo niamoli migulya anyu ku Mukulu ni awo ni imusija. 13 Ku umulompa mualinge ga nu kuinkiiya u ukulu ku ulowa ku nsoko a mulimo nuao. Mutule nu ulyuuku mu katì anyu unyenye akola. 14 Ku umusinja, aluna: muahugule nishanga alongoe mu lugendo, akinyili nia humilwe u ukata. A ailyi ni anyeku, hangi mutule agimya ku ihi 15 Gozeeli waleke kutula umoli wihi nui susha u ubi ku ubi ku muntu wihi. Badala akwe, itumi nimakende ku kila ung'wi anyu nu ku antu ihi. 16 Iloeelyi mahiku ihi. 17 Lompi shanga kupikila impelo. 18 Mulumbiili Itunda ku kila ikani, kunsoko uwo wuwo ulowa nuang'wa Itunda kitalanyu mung'wa Yesu Kristo. 19 Leki kumuhumyi uwai u Ng'wau Ng'welu. 20 Leki ku umeli u unyakidagu. 21 Magemi i makani ihi. miliambe ni ikende. 22 Ihuji ni kila wigeeleki nua ubi. 23 Itunda nua ulyuuku amukondaniilye mu welu. Nkolo, umi nua muili i ikwe kutili utumuli mu upembyi nuake uMukulu nittu uYesu Kristo. 24 uNg'wenso nai umitangile ingi ng'welu, nu ng'wenso yuyo munya kituma. 25 Anyandugu, kulompeeli. 26 Alamushi i aluna ihi ku ulungili nu welu. 27 Kumusinja mu Mukulu kina ibada ili lisong'we ku aluna ihi. 28 Ukende nua Mukulu itu uYesu Kristo utule palung'wi nu nyenye.

2 Thesalonike

1 uPaulo, Silwano, nu Timotheo, ku matekeelo a Athesalonike mung'wa Itunda Tata naitu nu Mukulu uYesu Kristo. 2 Ukende nu utule kitalanyu nu ulyuuku niupumaa kung'wa Itunda Tata naitu nu ku Mukulu uYesu Kristo 3 Ikatakile usese kumulumba Itunda mahiku ihi ku nsoko anyu, aluna, Ndogoelyo izi zizo ni ikutakile, ku nsoko u uhuiili nuanyu uku kula lukulu, nu ulowa nuanyu ku kila umuntu wongeeleke ku widu. 4 Iti usese akola ku uligitya ku unyangulu migulya lanyu m matekeelo ang'wa Itunda. ku utambula inkani nia isumbilo nilanyu nu uhuiili ni mukete mu lwago lihi. Ku utambula ku nkani nia lwago ni mugimiilye. 5 Iki kiko kilingasiilyo niaka ulamulwa nua tai ane ang'wa Itunda. Mapumilo a aya ingi kutula u nyenye mualigwe kutula mianya kingila mu utemi nuang'wa Itunda naza kunsoko akwe mukagigwa. 6 Ku nsoko ingi tai ane kung'wa Itunda kuasukiilya ulwago awo ni imajaa unyenye, 7 nu kuinkiilya u ulowa unyenye ni magigwa palung'wi nu sese. Ukituma iti itungo nila ku kunukulwa kitalakwe u Mukulu uYesu kupuma kilunde palung'wi nu malaika nua uhumi nuakwe. 8 Mu lulimi nuala moto ukualipya ubibi awo nishanga amulingile Itunda ni ao ni agila u Iwijo mu nkani ninza nia Mukulu witu uYesu 9 Akagisha ku ulimiligungwa nua kali na kali aze attuale abaguwe nu ukoli nua Mukulu ni ikulyo nila ngulu niakwe. (aiōnios g166) 10 Ukituma itungo nuikapembyaa iti ku kuligwa ni antu akwe nu ku akuila ihi nai ahuiie. Ku nsoko u ukuiili naitu kitalanyu ai uhuiili kitalanyu. 11 Ku nsoko iyi ku umulompa unyenye mahiku ihi. Kilompaa kina Itunda naitu amualye kutula ai musigiwe kitangwa. Ku ulompa kina wahume kupikiilya kila i nsula a ukende nua kila mulimo nua uhuiili ku ngulu. 12 Ku ulompa imakani aya mulije kulikulya i lina nila Mukulu Yesu. Ku ulompa kina mulije ku kuligwa nu ng'wenso, kunsoko a ukende nuang'wa Itunda nuwu nua Mukulu uYesu Kristo

2 Itungili kutula kupembya ku Mukulu itu uYesu Kristo nu kuilingiila palung'wi nung'wenso; ku umulompa unyenye aluna itu, 2 kina muleke kunyong'wa ang'wi kagigwa ku upepeelee, ku nkolo, ang'wi ku lukani ang'wi ku ibada ni ligeelekile kutula lipumile kitaitu, ize liligitilye nia kutula luhiku nula Mukulu yakondya lapikaa. 3 uMuntu nua leke kumukongela ku mpyani ihi. Kunsoko shanga lizile kupikiila uwo u ugwi niukapumila hanza nu muntu nua ugumaniilyi wakunkulwe, uyo ung'wana nua ubipy. 4 Uyu yuyo niukingila, nung'wenso winyansulaa umukola aze

mukingila Itunda ni kihni kipoeligwa. Ni mapumilo akwe, wikiie mu itekeelo nilang'wa Itunda nu iklagila ng'wenso kutula anga Itunda 5 Iti, shanga mukimbukile kutula nai nkoli nu nyenye ai numutambuie migulya a makani aya? 6 Itungili mulingile iko ni kimukingila, Iti kina wahume ku kunukulwa ku matungo nu maziza nuikapikiila. 7 Kunsoko i kinkunku ni kang'wa uyo u mutu munya kupiluka ukituma mulimo kupikiila itungili, iti udu ukoli nuimukingila itungili kupikiila nuika pumigwa munzila 8 Uugwa uyo u munya kupiluka nuikakunukulwa, naiza uMukulu uYesu wikamubulaga ku mihupo a ilangu nilakwe. Mukulu wikamuika shanga kintu kihni ku ukunukulwa nua upembyi nuakwe. 9 Upembyi nuang'wa uyo munya kupiluka wifikatula nsoko a mulimo nua mulugu ku ngulu yihi, ilingasiilyo nia ukuilwa nua uteele, 10 nu uteele wihi nu ukete u wii. iMakani aya aze amoli ku awo niakulimila, ku nsoko shanga ai ausingiilye u ulowa nua tai ku nsoko a kugunwa kitalao. 11 Ku nsoko nanso Itunda ukuatumila mulimo nu ukete u ubi iti ahuiile u utele. 12 Mapumilo akwe ingi kina ihi akulamulwa, awo naza shanga ahuiile i tai ila nianso iloeelya mu wii. 13 Kuiti kutakiwe kumulumba Itunda kila nkua kunsoko anyu aluna ni muloilwe nu Mukulu. Kunsoko uMukulu ai umuholaniye unyenye anga lugano nula ugunwa ku welu nua Ng'wau Ng'welu nu uhuiili ku iyo itai. 14 Iki kiko nai umitengie unyenye, kina kukiila nkani ninza muhume kuli iija ikulyo nila Mukulu naitu uYesu Kristo. 15 Ku lulo, aluna, imiki ikaku, Ulingi uwo ulogo nai mumanyisigwe, ku lukani ang'wi ku mabada itu. 16 Itungili, uMukulu naitu uYesu Kristo mukola, nu Itunda Tata naitu nai ukuloilwe nu kuinkiilya ipooleyila nila kali na kali nu ugimya nu ukende ku nsoko a likalo nu lupembilye kukiila ukende, (aiōnios g166) 17 a mu poelye nu kuiika ikomu i nkolo nianyu mu kila lukani nu mulimo nu uza.

3 Ni itungili, aluna, kulompeeli, kina u lukani nula Mukulu luhume kenela nu ku kuligwa, anga ni yili ga nu kitalanyu. 2 Lompi kina kuhume kugunwa kupuma mu ubi nua antu ni apiluki, ku nsoko shanga ihi akete u uhuiili. 3 Kuiti uMukulu ingi muhuilli, naiza ukumukomisiilya unyenye nu kumusunja kupuma kung'wa uyo u mubii. 4 Kukete ugimya mu Mukulu kunsoko anyu, kina mukituma hangi mikalongoleka kituma imakani naiza ku umulagiilya. 5 uMukulu wahume kutongeela inkolo nianyu mu ulowa nu ku ugimya nuang'wa Kristo. 6 Itungili ku umulagiilya, aluna, ku lina nila Mukulu uYesu Kristo, kina muhuge kila aluna niiza wikie likalo nila ukata ni shanga kupembelya ni ntendo naiza muisingsiilye kupuma

kitaitu. **7** Ku nsoko unyenye akola mulingile ingi ibahu kitalanyu ku utyatisha usese. Shanga ai kikie mukati anyu anga awo naza agila u lwijo. **8** Hangi shanga ai kulie indya nia muntu wihi bila kulipila. Badala akwe, ai kitumile i milimo utiku nu mung'wi ku milimo ni mikaku hangi ku lwago, iti kuleke kutula muligo ku muntu wihi kitalanyu. **9** Ai kitumile iti shanga ku nsoko kiagila u uhumi. Badala akwe, ai kitumile izi iti kutule mpyani kitalanyu, iti kina muhumu ku utyatisha usese. **10** Matungo nai katulaa palung'wi nu nyenye ai kumulagiye, "Anga itule ung'wi anyu shanga uloilwe kituma u mulimo, nua leke kulya." **11** Kunsoko kuija kina ang'wi akulongoleka kutula akata mukati anyu. Shanga akituma i milimo kuiti badala akwe ingi antu niagila i masigo. **12** Itungili awo nienso ku ulagiilya nu kua langa mu Mukulu uYesu Kristo, kina kusinja itume i milimo ku upolo nu kulya indya niao i akola. **13** Kuiti unyenye, anyandugu, Muleke kusha i kisha mu kanka ka nkolo mu kituma niiza tai tai. **14** Anga itule muntu wihi shanga uloilwe kukulya u lukani nu litu mu mbugulu iyi, mutule ahugu nu ng'wenso hangi muleke kutula nu muhangu palung'wi nu ng'wenso, iti kina ahume kuhung'wa minyala. **15** Leki kumuhoeli anga mulugu, kuiti muhuguli anga munyandugu. **16** uMukulu nua ulyuuku mukola waminkiiye u ulyuuku itungo lihi mu nzila yihi. uMukulu watule nu nyenye mihi. **17** Uwu ingi mulamu nuane, Paulo, ku mukono nuane mukola, naiza ingi logo mu kila ibada. Iti uu nikilisa. **18** Ukende nua Mukulu nuitu uYesu Kristo uhume kutula nu nyenye mihi.

1 Timoteo

1 Paulo, Mitumi nuang'wa Yesu Kilisto, kendenkania mlago lang'wi Tunda numuguni witu Yesu Kilisto numugimya witu, **2** kung'wa Timoteo ung'wanane nuatai muuhueli: Nekanda, ukende nuupolo nuupumile kung'wi Tunda Tata nukung'wa Yesu Kilisto Mukulu witu. **3** Anga naenukupepeeye naenihegile nikenda kumakedonia, usage kuefeso inge kina uhume kuahama iantu angwi alekekumanyisa umanyisi nuungiza. **4** Hange alekekulegeelya imakumo nuupangi nuaulangi nimagila impelo. Aya isasha kikunguma kukila kuaaelya kulongolesha umupango nuang'wi Tunda nuauhueli. **5** Inge gwa isigo nelilago ile ulowa nuupumile munkolo ninja, muusigi nuuza numuhueli nuatai. **6** Ang'wi aantu aliuige isigo ikaleka uumanyisiga uwu nukupilukila uligituekebungu. **7** Aloilwe kutula amanyisi amalago, kuile shaaine niakulutambula ang'ei niakulukazela. **8** Kuite kuine kina ilago iza angwi umuntu ukulitumila mutaitaii. **9** Kulengile kina, ilago singaaileikilwe kunsoko amuntu nukele etai, inge kunsoko aunangi ilago niapiluki, antu nesinga akueli hange niakete imilandu agila Itunda hange ashapu (Adobu). likilwe kunsoko ao nibulaga Atata niaia ao, kunsoko aabulagi. **10** Kunsoko akosi, kunsoko aantu niigoolya, kunsoko aawa niiteka iantu nukutenda atugwa, kunsoko aateele, kunsoko aihengi auteele hangi wihi nukule kensengele nyuma nuulagili nuauhueli. **11** Ulagiili uwu utakanile niinkani ninziza niaukulu wang'wi Tunda nuekembetwa naza kung'wao ehuiwe. **12** Numulumbeye u Yesu Kilisto Mkulu witu. Aeumpree ngulu, kunsoko aeumbaiye unene kulula numuhueli, hange wikkambika muwitumi. **13** Aeni mutu numumeli, maji hange mutu numulei. Kuite nikapegwa ukende kunsoko aitendile kuipungu singaainikuie. **14** Kuite ukende nuang'wi Tunda witu wizue uuuhueli nuulowa nuukole mung'wa Kilisto u Yesu. **15** Uutung'wa uwu wauhueli hange unonee usingilige niantu ehi, kunsoko u Yesu Kilisto auzile muhe kuguna niamilandu. Une numubii kukila ehi. **16** Kuite kunsoko eye une aepegilwe ukende nuukati ane unene, kanziilya ehi, u Yesu Kilisto wigeelye ugimya wehi. Autendile ite anga kilingasiilyo kuehi neikamuhuela nuanso kunsoko aupanga nuakale. (aiōnios g166) **17** Nitungeli kumutemi numugila empelo, nisingaukusha nisingukigela, Itunda ung'wenso, itule ikulyo nuukulu nuakale nakale. Hueli. (aiōn g165) **18** Kuleika ilagiilyo ile ntongela ako Timoteo, ng'waane. Kutenda ite kuning'aniiyala nuunyakidagu naeupumigwe apo pang'wandyo kunsoko ako. Inge

utule mumbita ninja. **19** Tenda uu inge utule nuuhueli ni sigo niza. Ang'wiao niantu amahitile aya ikaulimilya uuhueli. **20** Anga ite Himenayo nu Alekizanda ninamupeza umulugu amanyisigwe alekekumumela.

2 Kuite gwa ung'wandyo nuaaya ehi, inonee malompi nedua, nemaombezi, nilumbi atendeke kunsoko aantu ehi, **2** kunsoko atemi nawa ehi niakete uuhumi, kina kuhumekikie mulikalo nulaupolo nuukilagi muuhueli wihi nikulyo. **3** Ile iza hange legombekili ntongeela ang'wi Tunda muguni witu. **4** Insula akwe nuanso iantu eki aguneke hange alinge itai. **5** Kunsoko ukole Itunda ungwi, hange ukole muhungi ung'we nung'wi Tunda nukuantu inge u Yesu Kilisto. **6** Aewipumiyile ung'wenso anga mukomoli kuaehi, anga muheng'wa kumatungo napikile. **7** Kunsoko eye, une unene aentendilwe numutuungwa nuankani ninziza hange numitumi, kutambula itai. Singakutambula iuiteele. Une nimumanyisi waantu nianyakilungu muuhueli nuatai. **8** Inge gwa, ntakile iagoha kela kianza alompe nukuhumbula imikono ezekutile anga ikuo nukailiya. **9** Uu uu, ntakile iasungu ikunekile eang'wenda negombekile, kikulyo nukigilya. Ezeagila imasingi nasukile, ang'wi zahabu, ang'wi lutu, ang'wi angwenda niansailo nkulu. **10** Hange nakile atugale iang'wenda niakuakumbaisungu niitambule uuchaji kukeila intendo niza. **11** Umusungu nuamanye mukianza kaukulu hange nukugomba ehi. **12** Singa numugombilye umusungu kumanyisa, ang'wi kutula nuuhumi kumogohekwe inge wikie nukianza kaukilaji. **13** Kunsoko uadamu aeumbilwe ng'wandyo, ueva wikimalinkilya. **14** Uadamu singaaukongewe, kuite umusungu aukongewe lukulu nukupiluka. **15** Ata uu, ukugunwa kukiela kutuga eana, ang'wi akulongoleka muuhueli nuulowa hange numuogigwi nimahala nimaza.

3 Intambo eye auhueli: angeze mutu ukete nsula akulula memeili, ukete nsula nziza. **2** Kuite gwa umemeeeli aleke kulula wakumelwa. Inge kusinja wattule mugoha nuamusungu ung'wi. Inge kusinja watule nuakatekati, upolo, nuualatalibu, mulende; Inge kusinja watulenuuhumi nuakumanyisa. **3** Wezeleka kutumila imagae (ntule), inge numuliuku nukete uupolo. Kusinja waleke kulowa impia. **4** Inonee kuimiila iza iantu amunyumbakwe ung'wenso, nianaakwe yianonee kumugombwa kumakulyo ehi. **5** Indogoilyo angeze umuntu shuulingile kuemiila iantu amunyumbakwe ung'wenso, ukulilela uli itekeelo lang'wi Tunda? **6** Aleke kutula muuhueli numupya, kunsoko kina waleke kikumbula nukugwa muulamuli anga umulugu. **7** Kusinja hange atule nulukumo

nuluza kuehi niakole kunzi, nsoko walekekugwa utule wiakuegwa niantu ehi niahueli, kuntambu, muminyala numulego nuamulugu. 8 Mashemasi, mulugendo, muulowa, muuhueli, nuwelu. 13 Singa uu nieenso yeanonee kutula agombilwe kukuligwa, niniikiza, saga muusomi, nemuuolangi, nukumanyisa. alekekutula nintambu ibiile. Aleke kutumela imagae 14 Uleke kukimela ikipegwa nikikole mukati ako, (ntule) kukila ikatekati ang'wi kutula ninsula. 9 nauipegilwe kukiile kidagu, kuekiiligea imekono Wahuma kukengeela kisigo niza etai iyo nauhueli nianyampala. 15 Umakele imakani aya. Wikale naekumbuwe. 10 Hange atule agombilwe hanza, mumo kukula kung'waako itule wigele kuantu ehi. ekiuye ahume kituma kunsoko agila anga kumelwa. Amba kukila mulugendo lako nukumanyisa. 16 Saga 11 Niasungu uu lukulu atule akete ikulyo. Aleke mumakanaya. Indogoilo akituma ite ukiguna uewe kutula akueli. Ezeakole katekati hange akueli kunkani yehi. 12 lashemasi kusinja ezeagoha niamusungu ung'wiung'wi kusinja ahume kuemila iza iana ao nawe ni amunyumba yao. 13 Kunsoko awa niakutumeka iza upata wimeki niuza nuugimya nuukulu muuhueli nukole mung'wa Yesu Kilisto. 14 Kumaandeka imakani aya kung'waako, hange nikuie kiza kung'waako pakupi tai. 15 Kuite angeze kutinia, kuandeka nsoko uhume kulenga ezeuli kenda munyumba ang'wi Tunda, inge mitekeelo nilang'wi Tunda numupanga, kimbandwa nuaeligwa nuatai. 16 Hange shayukukingileka kina tai aii Tunda nuukunuwe ukulu: "Aewigeleekile mumueli wikagombwa nung'wang'welu, wikigel nukung'wa malaeka, wikatanantigwa mung'waso muanyakilungu, wikakegenwa munkumbigulu, hange wikaholwa migulya muukulu.

4 Itungele ung'wang'welu ukulambula ng'walye ng'walyee kina imatungo napembilye iantu ang'wi akuleka uuhueli nukutula ekisa kutegeelya inkolo niekongelana nuumanyisi nuakehing'wi 2 nushuhui. 9 Inge gwa umusungu waandekwe muauya neikamayisigwa kuuteele. Nuumeli. Imasigo ao anga mushilwa wezeukete myaka nisingaekipungua akukailwa. 3 Akumugiya kutena nukusingilya indya ni makumi mutandatu, hange musungu nua mugoha Tunda auumbile itumilwe mung'wao kilumbi niahuee ung'wi. 10 Wezelengikile kuntendo ninza, watule nawamelengile itai. 4 Kunsoko kila ikintu Itunda wezuakee iana, ang'wi wakuile mukende kuageni, nukumbile kiza. Kulile iki nehuusingilya kilumbi ang'wi wogilye imigulu ahueli, ang'wi auaaiye kegombilwe kuhitwa. 5 Kunsoko kikogigwa kukiila naeagigwa, ang'wi aewipumilye kumilemo ehi namiza. lukani lang'wi Tunda nukunzila amalompi. 6 Ang'wi 11 Kuite kuashilwa niahumba, ukite kuchanguela ukumaika imakani aya ntongeela aalune, ukutula muashilwa auya. Kunsoko angaingele munsula wemitumi numuza nuang'wa Yesu Kilisto. Kunsoko amuile mung'wa Kilisto, akulowa kutinwa. 12 Kunzila uginile kulukani lauhueli nukumanyisigwa nuuza eye ingila migazo kunsoko ebumanga kipumya nuutyatile. 7 Kuite mahite imahuumo namilie aya kung'wao anga pang'wandyo. 13 Hange gwa ingila niamaloilwa iasungu niakombi. Kuleka ite, wimanyise mutumi nuaunegetu. Neanso epilima ito nito. Singa uewe nuuhueli. 8 Kundogoilo uwigemi nuamuile udu kina anegetu, inge emelana, hange ingeila unonee inino, inge uuhueli unonee kukila imakani ehi. imakani auya. Nianso itambula imakani nishayanonee lkendegeela ilago kulikalo litugo ile nulikalo nuluzile. kumatambula. 14 Kuite gwa unene ndoilwe iananso 9 Ulukani ulu lakuhuelwa hange lulu lugombwe ekulu. atinwe, atuge iana, imiile imalo ao, nsoko aleke 10 Kunsoko eye kuaga nukituma mulimo kugulu kumupa umulugu ilyoma nilakusemela kutuma nukukila. Kunsoko kukete ugimya kung'wi Tunda umulandu. 15 Kunsoko ang'wiao amupilkie umulugu. numuupanga numuguni waantu ehi, kuite kuahueli. 11 16 Ang'wi ukole musungu wehi ukete ashilwa, Umatambule nukumamanyisa imakani aya. 12 Umuntu inga waailye, nsoko itekeelo lilekekuhumiligwe, wehi waleke kuumela uhumbe wako, Badalakwe, nsoko lihume kuaailya awa niashilwa taitaai. 17

Inge ianyampala awa niisinga iza aaligwe kina seye kina aupumilye uwihengi ntongeela aakueli anonee kukuligwa nkua yehi, lukulu kuawa neituma udu kuiiki nekiza. (aiōnios g166) 13 Kuupa ilago kumanyisa ulukani lang'wi Tunda. 18 Kunsoko ele ntongeela ang'wi Tunda nuezusokilye imaintu imaandeko atungile, "Uleke kumemunya umulomo ehi ikie, hange ntongeela ang'wa Yesu Kilisto, ing'ombe nikilya inolya." hange "Umitumi unonee nauligitilye itai kung'wa Pontio Pilato. 14 Kendegeela kipegwa kakwe. 19 Leka kusingiliya uusemelwa ilago kuutimeeli, wezewimugila kuaiilya, singa ukia kuanyampala inge itule akole akueli abiili ang'wi kumukulu witu u Yesu Kilisto. 15 Itunda ukigeelya atatu. 20 Akenele iatumuli ntongeela aantu ehi nsoko uezi wakwe kumatungo yayo - Itunda, ukembetilwe, niang'wi niasagile kang'wi akogopa. 21 Nukulagiye ngulu zizodu, Mtemi muamukulu, Mkulu nukuligilya. kungulu ntongeela ang'wi Tunda, nintongeela ang'wa 16 Ung'wenso du ukikie nikale hange nuikie muwelu Yesu Kilisto, niamalaika niatunulwe, kina ulangaile nishawihugelwe. Kutile umuntu nuhumilekumuona imalagoaya uleke anga ubaguli, nikina uleke kutuma hange nuhumile kumugoza. Kung'waakwe itule ikulyo ikanilehi kwakubagula. 22 Uleke kukaya kunuekilya nuuhumi nuakale. Huela. (aiōnios g166) 17 Aile iagole umuntu imikono. Uleke kutuma umulandu nua mutu niamunkumbigulu uwu alekekikumbula, hange aheje numungiza. Yukunonee kigoza uewe utule wimiza. 23 Shainonee kung'wa imazi du. Inge gwa, ung'we uuhueli muugole, nesinga watai. Kuleka nianso, imagae mashenyi kunsoko anda nuulvae ukole yeanonee kue kumuhuela Itunda. Nuikupeza uugole nuakila itungo. 24 Imlandu naantu ang'wi igeleka wihi nuatai nsoko kulowe. (aiōn g165) 18 Aile iatenda kwe, nukuatongeela kuulamuli. Kuite imelandu eng'wi maza, agolipe mumilimo nimiza, atule akende ilyala kunyuma. 25 Kuu uwu, imelimo ing'wi nimiza nukugomba kupumya. 19 Kunzila eye aiekikilya kitako ilingika kwe, kuite nemingiza shekepikika.

6 Awa ehi niakole pihe nijoki anga atugwa ahoele iakulu ao anga niakete ikulyo lehi, yeanonee itume uu nsoko elina lang'wi Tunda nuumanyisiga 2 latugwa niakete iakulu niahuijaleke kuamela kunsoko nianso aluna. Kuleke nianso manyisa nukutanantya imakani aya. 3 Ang'wi mutu fulani ukumanyisa kuuubi hange shuusingiye imalengaso itu aya nakuelekile, nae nkani nia mukulu u Yesu Kilisto, ang'wi shanga akugomba imanyiso niletongeela muuhueli. 4 Umuntu uyu ukikumbula hange shuine lehi. kuleka gwa, ukete 5 hange kiogo nikama ulti nuwikungumi munkani. Inkani izi yetuga welu, tungotungo muantu imahala ao abepile. Amelekile wilei, wisensi, usuki nuubi, 6 Itungeli uhueli nukugomba nsailo nkulu. 7 Kundogoilyo singaeukuzile nikentu munu mihe. Hange shakuohola kentu kehi kupuma munu mihe. 8 Kuleka nianso, kukoneleke nindya niang'wenda. 9 Itungeli awa niakulula akete insao igwiza mumagenywe, kukiila ukutegwa. Igwiza kuupungu nuedu ninsula mbi, hange mumaintu ehi neiatenda iantu apike muulimeli nuubi. 10 Kunsoko kulowa impia inge ng'wandyo nuakila ubi. lantu niakete insula nanso, alimeigwe kule nuukueli hange isonsile ienso kuukia nuedu. 11 Kuite uewe mutu nuang'wi Tunda, mamanke imakani nanso. Mityate ekulu, utaua, uhueli, ulowa, wigigimeeli, nuupolo. 12 Ikue embita nenza nauhueli. Ambiela upanga nuakale nuilangiwe. Inge aensoko

seye kina aupumilye uwihengi ntongeela aakueli udu kuiiki nekiza. (aiōnios g166) 13 Kuupa ilago kumanyisa ulukani lang'wi Tunda, nintongeela ang'wa Yesu Kilisto, 14 Kendegeela kipegwa kakwe. 15 Itunda ukigeelya ngulu zizodu, Mtemi muamukulu, Mkulu nukuligilya. 16 Ung'wenso du ukikie nikale hange nuikie muwelu nishawihugelwe. Kutile umuntu nuhumilekumuona hange nuhumile kumugoza. Kung'waakwe itule ikulyo nuuhumi nuakale. Huela. (aiōnios g166) 17 Aile iagole niamunkumbigulu uwu alekekikumbula, hange aheje uuhueli muugole, nesinga watai. Kuleka nianso, yeanonee kue kumuhuela Itunda. Nuikupeza uugole wihi nuatai nsoko kulowe. (aiōn g165) 18 Aile iatenda maza, agolipe mumilimo nimiza, atule akende, nukugomba kupumya. 19 Kunzila eye aiekikilya kitako likalo ulyenso 20 Timoteo, kisunge iki nupegilwe iheje nuudui nuakipungu nuwikungumi nuakigilya nueze wauteele wiheja uhugu. 21 lantu ang'wi itanantya imakani aya, neite aulya uuhueli Uukende ulule ukole palung'wi nue.

2 Timoteo

1 Paulo muutung'wa nuang'wa Yesu Kilisto anga Itunda nuloilwe, uulukulu anga ilago nilaupanga nuukole mukati ang'wa Yesu Kilisto. **2** Kung'wa Timoteo ung'wana numuloiwe: Nekanda, nuukende nuupolo kupuma kung'wi Tunda Tata nu Yesu Kilisto Mkulu witu. **3** Numusongeeye Itunda, uyu nikumitumela kisigo niza anga uu naeatendile iatata ane, ange nkimbuke ninkole mumalompi ane. Utiku nu **4** mung'wi nkete nsula akuuona, inge gwa wizule uulowa. Nulukimbukile uliholi lako. **5** Aenekeze kimbushigwa uuhueli wako nueli, apo naeng'wandyo aikie kung'wa nyukulu nuako u Loisi nuia nuako u Yunisi. Hange ngila itai kina uhueli nuanso wiekie mukati ako gwa. **6** lye inge nsoko nakukimbusha kukiusha ekipegwa kang'wi Tunda nikikole mukati ako kunzila akuekiiilgwa imekono nane. **7** Kunsoko Itunda singukupee inkolo nawoa, inge angulu nuulowa nikulyo. **8** Kuite ulekekuronela iminyala nua Mlukulu witu, sunga ganuwu nuane unene Paulo mutungwa nuakwe. Inge utule palung'wi mulwago kunsoko autananti uu lukulu angauhumi wang'wi Tunda. **9** Inge Itunda aukugunile nukuitanga uitangi nuutakatifu. Shanga aewitumile itensoko amelimo itu inge angaukende nuunonelya wakwe nuanso. Akupee imakani aya mung'wa Kilisto Yesu aeakili imatungo kanza. (aiōnios g166) **10** Kuite itungo ele uguni nuang'wi Tunda wakunukulwe kiza kumuguni witu u Yesu Kilisto. Ukilisto wikamipelwe insha nukuleta uppanga nisiga ukupela kuwelu nuankani niza. **11** Kunsoko yiyyi nikabagulwa kulula nimutananti, mutumi hange nemumanyisi. **12** Kunsoko yiyyi kaga gwa, kuite singa minyala soko numulengile ninamukuela. Nkete itai kina nuanso ukumile kukigoza iki nenakiika kung'waakwe sunga uluhiku lulo. **13** Ukimbuке umufano nualukani nulauhueli naewigule kupuma kung'waane, palung'wi nuuhueli nuulowa nuukole mukati ang'wa Yesu Kilisto. **14** Magoze imakani nimaza naeukupee Itunda kukiila ung'waung'welu nuikie mukali itu. **15** Ulengile kina, neikie mu Asia aeanalekile' Mumbi ele akole ia Figelo nia Hemogene. **16** Umukulu walismile ito lang'wa Onesiforo kunsoko nkua yedu aundoeye hangi shangaunionee iminyala ekitungo kane. **17** Kuleka gwa iti, naukole ku Roma aundumile kungulu hange wikandija. **18** Itunda nuamujalie kumupa ukende kupuma kung'waakwe uluhiku nutanso. Anga naunzaiye naenkole ku Efeso uwe ulengile iza.

2 Kuite uewe ng'waane, upegwe ngulu muukende nuukole mung'wa Yesu Kilisto. **2** Nimakani naewigulye kung'waane muihengi naeiidu, umaike kuantu niahueli niahumble kumanyisa niauyagaa. **3** Tula palung'wi nunene mulwago, anga mulindi numuza nuang'wa Yesu Kilisto. **4** Kutile umulindi nuituma imatungo yayoo wezeukete nimilimo nimiriza nalikalo nulemumu inge kina wamuloleye umukulu wakwe. **5** Hange ang'wi muntu ukishinda liaza, singa ukupegwa ingala anga waleke kutyata ulengaso. **6** Kusamilye kina umukulima nukete ebidi watule wang'wandyo kugauilwa imazao akwe. **7** Tapazali nikinikukilinga, kundogoilyo Umukulu ukupa kulenga mumakan ehi. **8** Mukimbuke u Yesu Kilisto, kupuma ukiugwa nuang'wa Daudi, naeuiukile kupuma muashi. Ite anga ulukani lane nukutananti inkani ninza, **9** inge kunsoko nanso kagigwa sunga ukutungwa iminyololo anga nimugazi. Kuite ulukani lang'wi Tunda kuminyololo. **10** Kuite gwa, nigigimieye imakani ehi kunsoko aawa ni Tunda auasague, ingegwa nienso gaa alije uuguni nuukole mung'wa Yesu Kilisto palung'wi nuukulu nuakali. (aiōnios g166) **11** Intambu iye akuhuelika: Angeze aekukule palung'wi nung'wenso, kuikie nung'wenso goa. **12** Anga kigigimilye, kuutemya palung'wi nung'wenso gaa anga kumuhile nuanso, nung'wenso gaa ukuhita usese. **13** Ang'wi singa kuutula kiahueli, nuanso ukusaga kutula muhueli, indogoelyo shuhumile nuanso kihita." **14** Longoleka kuakimbisha imakani aya. Alange ntongeela ang'wi Tunda aleke kikunguma minkani. Kunsoko kutile anga nsailo mukani ele. Kigeela kueli ukole ubepi kuawa niakutegeelya. **15** Tula nikinyangulu kigeeleka kina ugombigwe kuang'wi Tunda anga mituma mulimo numugila insoko nakumelwa. Litumele ulukani latai mukulukuulu. **16** Iheje mumwanzo nakiukumbigulu, nanso ongeelya nukukila uubi. **17** Imyanzo ao ikisapalila anga inkomele shanga ipola niakole mung'wanso inge Himenayo nu Fileto. **18** Awa antu niauiye itai. Ilunga kina uiuki wakonda kigela. Akupiula uhueli nuaantu ang'wi. **19** Ata uu, ikitako nikikumu nikang'wi Tunda kilungile, nuukete uandeki uwu, Umukulu ualengile awa niakwe, hange kila nueleteza ulina lamukulu waleke uubi." **20** Mito nilakigole, singa kina ikole useme niazahabu neshaba udu. Inge gwa ikole niiseme niamatoka nipihe. Niing'wi yao kunsoko akitumila mikulyo hangr ung'wi yao singa yitumilwa mumakulyo. **21** Angeze umuntu ukioja ung'wenso kupuma maitumelwi nesinga wikulyo, nuanso keseme nekikete ikulyo. Uekilwe ikulu, ukete nsailo kumukulu, hange unoneigwa kukila mulemo nuuza. **22** Imanke insula niauhumba. Umetyate itai uhueli ulowa nuupolo

palung'wi nawa niimitanga Umukulu kumoyo nuuza. wezeupegilwe uhumi wehi kunsoko akituma kela

23 Kuite uhite uupungu nimakolyo ao naupuuzi. umulemo nuuza

Kuite ulengile kina ituga witei. **24** Umitumi tua Mukulu shayemunonee kilea, kuleka aya yemunonee kulula mupolo kuantu ehi, numanyile kumanyisa, nukigimiiya. **25** Inge wasinje waamanyise kuupolo awaniimugilya. Itai Itunda wahume kuapa kuungama anga amilinga itai. **26** Ahume kulija uuengi hange nukiheja mumuntengo nuamulugu, nae akule amateka nung'wenso kunsoko aulowe wakwe.

3 Kuite ulenge ele: Mumahiku nampelo yukutula matungo makaku. **2** Kunsoko iantu akutula iloilwe ienso, alowa mpia, neikulya neakete uwiloli, neakete uwing'eng'i, shanaakuiye ialeli ao niagila anga ikumbi hange ashapu. **3** Niagila ulowa nuaupuumo, nesaataakile kikie nuupolo niauya, akinyeli, asongeeli, neshahumile kigilya, neakete epujo, nesaataakile nimaza. **4** Ikatula nukuhitana, elogoha, neiloilwe ienso hange alowa usambo kukila kumulowa Itunda. **5** Kukunzi akutula anga ang'wi Tunda, kuite akumihiita engulu akwe. Iheje muantu nianso. **6** Kunsoko ang'wi ao inge agoha neingila mumato naantu nukupepeelya asungu niapungu. Awa asungu neizuwe niilandu hange niitongelwa ninsula niakela kela iaina. **7** Lasungu awaite imanyisa imahiku ehi, kuite kwee shaakupikiila uuengi nuatai. **8** Anga uu tua Yane nu Yambre aeemikile kumuhita u Musa. Kunsoko eye amanyisi awa nianteeli imika kumuhita itai. Antu niabipole mumasigo ao, shagombekile kutula nuuhueli. **9** Kuite shaakulongoleka nikuli. Kunsoko uupungu wao ukuikwa muweguse kuantu ehi, anga naewile nuaantu ao. **10** Kuite uewe uutyatile uumanyisa wane, mulugendo lane, isigo lane, uhueli wane, wigigimeeli wane, ulowa wane nuuhumi wane, **11** Iwago, uuwai naeumpaafile uko ku Antiokia, Ikonia nuku Listra. Aenigigimiiye ulwago. Umukulu aungunile mung'wanso nanso ehi. **12** Ehi nialoilwe kikie mulikalo lakumukulya Itunda mung'wa Yesu Kilisto akagigwa. **13** Iantu niabi neikongelana akutula abi kukila. Akuakongela iauya. Nieno goa akongewe. **14** Kuite uewe, saga munkani naewimanyisilye nukuikuela mutai. Kunsoko ulengile wiimanyisilye kung'wa nyenyu. **15** Ulengile kina kupuma uung'anya wako aulengile umaandeko nimatakatifu. Aya akumile kuukulya kunsoko auguni kunsoko auhueli mung'wa Yesu Kilisto. **16** Kela iandeko liekiwi mekupo nang'wi Tunda. Lenonee kumanyisa umanyisi nuansailo, kupepeelya, kuzipiiliya ulutumo, hange nukumanyisilya mutai. **17** Iye kina umuntu nuang'wi watule ukondile,

4 Kuupa ilago ile nilikete ulto ntongeela ang'wi Tunda nu Yesu Kilisto, nuezize alamula niapanga nawe niakule, hange kunsoko akukunukulwa kung'wake nuutemi wakwe. **2** Tanantya ulukani. Utule ukole muukondi kumatungo e nanonee nayanisinga anonee. Aile iantu imilandu ao, kenela, kazila, kuugimya wehi nukumanyisa. **3** Kundogoilyo imatungo iantu niika hita umanyisigwa nuatai. Kuleka ite, ekidumilya amanyisi niakumanyisa anga ensula ao. Kunzila eye iakutwi ao akutule asukasukilwe. **4** Akuleka kutegeleya umanyisigwa nuatai, nukupilukila imahumo.

5 Kuite uewe uttle umuhueli mumakanaya ehi, igigimielye mumakaku, itume umulemo nuautananti, uigeelye uitumi nuako. **6** Kundogoilyo unene nakonda kukegenewa. Imatungo nakuhega kung'waane ahugeela. **7** Nahumane etai, ulugendo nalumala, uhueli nuulindile. **8** Ingala natai eikilwe kunsoko ane, numukulu, nuilamule itai, uize mpa uluhiku nulanso. Hange singaunene du. Inge ehi nialindie kunsula kigela kung'waakwe. **9** Witahidi ukaje kiza kung'waane. **10** Kunsoko u Dema wandeka, uuloilwe uunkumbigulu nuilugele hange wendile ku Thesalonike, u Kreseni wikenda ku Galatia, nu Tito wikenda ku Dalmatia. **(aiōn g165)** **11** U Luka du nukole palung'wi nunene. Umukole u Maliko wize kung'waane kunsoko nuanso wamihumi kung'waane muvitumi. **12** Namulagiilya u Tikiko ku Efeso. **13** Izoha ilo naelilekile Troa ku Karpo, nuzile ulelete, palung'wi nimbugu iza kukila izinia ndeli. **14** U Alekizanda muzipyä yuma autendee nimabi edu. Umukulu wiikamupa ikinyamulimo anga intendo yakwe. **15** Nuewe gaa uhuguke nung'wenso, inge auigi kukila inkani yitu. **16** Muukueli wane nua ng'wandyo, kutile anga muntu wehi naewimikile palung'wi nunee, kuleka ite kila umuntu wikandeka. Itunda waleke kumuailya igazo. **17** Kuite Umukulu wikimeke palung'wi nunene, wikampangulu nsoko kina kukiela kung'waane, lukani lutambulwe kuutimeeli nianyakilungu apegwe kija. Aengunilwe mumilomo nuuhimba. **18** Umukulu ukuniheja muntendo yehi numbi nukunguna kunsoko autemi wakwe nuakilunde. Ukulu ulule ukole kung'waakwe ikale nikale Huela. **(aiōn g165)** **19** Mulamushe u Priska, Akila mito lang'wa Onesiforo. **20** U Erasto ausagile uko Kukorinto, kuite u Trifimo ainumulekile ku Miletio akeze muilwae. **21** Kaya wize kabla nitungo ku mepo, u Eubulo ukuulamushe, ga nu Pude, Lino, Claudia nialina ehi.

22 Ukende utule nuewe. Ituma watule nenkolo ako.

Tito

1 Paulo mitumi wang'wa Itunda hangi mutung'wa wang'wa Yesu Kilisto, kuuhue li wasagulwa ang'wi Tunda nuuhugu wa tai niuleta utaua. **2** Akole muuhue li wa upanga wa kale nakale sunga Itunda nisingawiligitia uteele aulagile kuupuma ikale. (aiōnios g166) **3** Kumatungo yayo aulapimilye ulukani lakwe mu mbugulu aumpee une kutanatya. Aizepee kitumo ite kwilago lag'wi Itunda muguni witu. **4** Kung'wa Tito ng'wana watai muuhueli witu. Ukende nuuasilya, nuupolo kuupuma kung'wi Tunda tata nuukung'wa Yesu Kilisto muguni witu. **5** Konsoko eyii ite nikakuleka ku Krete, ingi umazipilye imakani ehi naakele kukonda nukuika ianyampala, akanisa kwa kila kisale anga nainukulagiye. **6** Munyampala nuuitekelo walekeketula wimelwa, mugoha wa musungu ung'wi, nukete eana ahueli neshanga itegwa kumakanii nimabe hangi alekekutula agila anga adabu. **7** Ingi muhimu kumugozeli, mu nyumba ang'wi Tunda, alekekutula nikimilwi. Azesinga muntu wiogo ang'wi singawigiilya. Singa wikaya kutaka walekekutula mugala ntule, aleke kutula muntu nuweta wilea, aleketula nsula. **8** Apagwaiinge: watule muntu musingeeli, mulowa numuzalazima atule muntu nuketi imahala nakondanei, nukete itai muuhueli wang'wi Tunda, nuuiimla ung'wenso. **9** Nuhumile kemiila umanyisigwatai namanyisigwe, wahume kuapa nsula na munkolo kumanyisigwe, wahume kuapa nsula na munkolo kumanyisigwa nuuza, hange wakume kuanonelya ehi niakumugilya. **10** Kunsoko akule endu asukile nyuma, hangi awo niabadisigwe. Hangi nkani yaupungu. Niaputalya nakuatongela aintu muulimili. **11** Inonee kuagilya iantu anga niansom. Akumanyisa ayo nishanonee kunsailo aminyala, nukubipya eantu ao ehi. **12** Ung'wi ao muntu nukete mahala, wikalunga, Wakrete akote uteele nuugila mpelo, abi hangi ikale niitaki, akatahangi alaku. **13** Ingi inkazi yatai, ite gwa uagilye kungulu, ahume kutambula itai muuhueli. **14** Uewe ulekekihangwila mumahumo nisingaatai, akiyahudi ang'wi malago aantu, niisusha ikenyuma itai. **15** Kuawa ehi niaza, maintu ehi ni maza. Kuawa ehi niabe nawaga niagila uuhueli kutile nikiza. Kunsoko imasego ao nusinganilye wao wabipile. **16** Akulunga amumanyile Itunda, lakini kuntendo yao amuhitile. Niansom anyamilandu nishanga agomble. Nishangaahoiwe kuluka ni lehi nuluza.

2 Lakini uewe utambule aya nihugie nintambu ako nauhue li. **2** lanyampala atule nuukepyi, heshima, busara uhueli nuuza muulowa nuugimya. **3** Uu

uu niasungu nianyampala ikie muigeleki nuupolo anga antu nialangaie singa ategetani. Aleke kutula atugwa antule. **4** Inonee kumanyisa nimaza, kunsoko akuzepelya iananso kumahala nukualowa iagoha ao palong'we neana ao. **5** Inonee kuamanyisa kutula nimahala, ezeelo alangaile niaza mumato ao, hangi atule nulijo kuagoha ao, ienso. Inonee kituma imakani aya kunsoko ulukani lang'wi Tunda lulekeketukilwa. **6** Kunkani zizozizo muaalye iahumba niagoha atule nimahala. **7** Kunzela yanyu yehi mieke unyenye kutula meingwi mumilimo nemeza, nukumanyisa, lagilye kugomba nukukulya. **8** Mudue mumbugulu nekete ugenu ningila idoa, kunsoko ehi niakugilya ahung'we minyala kunsoko mugila nulube nulukutambulwa kung'wanyu. **9** Aatung'wa aite eakulu ao kukilakintu. Inonee kualoolya singa kilutania nienso. **10** Shagainonee kia, apagwa inonee kigeelya uhueli wihi nuuza, kuuite kenda inzela yao yehi anonelye umanyisigwa witu kukeela Itunda muguni witu. **11** Kunsoko u ukende nuang'wa Itunda wigelekile ku antu ihi. **12** Ikuhanyisa kuhita imakani nisinga ang'wi Tunda ninsula aukumbigulu. Ikuhanyisa kikie muupolo, mutai nimunzila ang'wi Tunda mumatungo aya. (aiōn g165) **13** Itungo nikusigiiye kusengilya uhueli witu nilekete uukende, uwigeeli wa ukulu wang'wi Tunda witu mukulu hangi muguni witu u Yesu Kilisto. **14** U Yesu aiwipumilye ung'wenso kunsoko itu, kunsoko akuleepilye kupuma mumilandu, nuukutenda kielu kunsoko akwe, antu niagombigwe niakete insula akituma milimo nimiza. **15** Matambule nukumasingilya imakani aya, akenela kunguluyehi. Uleke kugomba muntu uuihi wakumele.

3 Uakimbushe kusima kuatongeeli, uhumi kugomba, nukutula tayali kumulimo wihi nuuza. **2** Uakimbushe alekekumutendela muntu wihi nimabi inege nukibisha, aape elyoma iantu niangiza kitu uulamuli kulagilya kusima kuantu ehi. **3** Kuite nuseso aikukite masigo mabi hangi aikilugoha. Aikukole muulimeli, aekatendile kiatungwa kunsula yioli niyawidesi. Aikikae muwilu nuubi aikabepilye nukibepelwa. **4** Kunsoko amatungo akuaisiligwa ni Tunda muguni witu nuulowa wakwe kuantu wikigeela, **5** singae kuntendo yitu niyatasi niaikitumile, inge aukugunile kuukende wakwe. Aukugunile kwakuoja kwakutuga hangi nukutenda hangi keapya kung'wang'welu. **6** Itunda wamulagile ung'waung'welu kuudu kunsoko itu kukiila Yesu Kilisto muguni witu. **7** Aie witumile eti kunsoko, kuaiilige tai, kuukende wakwe, kutule palungwi muupanga wa tai nuwakalenakale. (aiōnios g166) **8** Ulu inge lukani la uhueli. Nimutakile mumatambule kwa ngulu wihi inkani

izi, kunsoko awa niamuhuiee Itunda atule nimasego, nsoko amilemo nimiza naumiikile tongela ao. Makani aya maza hange akete nsailo kuantuehi. 9 Inge minege nuudui nuupungu, nanasoba wikungumi, nimigongano, nimalago. Makani nanso magila anga ndogoelyo sunga insailo. 10 Muhitit wihi nukumuletekelyo wisapatiyi mung'wanywu. Baada akuahugula ung'we kang'wi abiile, 11 mulinge inge iantu niihanganga ite, amilekile itai hangi mutuma milandu ikinyamilimo ung'wenso. 12 Niinikamutuma kung'wako Alitemi ang'wi Tikiko, kawize kunu kung'waane. Nikopoli inge nagomba kikie mumatungo ampepo. 13 Kaya umutume Zena mutaalamu kumalago no Apolo, kuhita kuhiilwa nikintu. 14 lantu itu inonee amanye kidumilya mumilimo mumilimo nimiza nukukimbusha muula alekekutula alekekutula akuite gwa alekekutula shanga ituga inkali. 15 Ehi mahole palung'wi nunene akulamusha. Alamushe niakuloilwe muhuili.

Filimoni

uu nukituma uMaliko, Alistalko, Dema, Luka, ituma milimo palung'wi nunene. 25 Ukkende wang'wa Bwana u Yesu Kilisto utule palung'we ni nkolo aka. Huila.

1 Paulo mutungwa wang'wa Yesu Klisto, hangi indugu nu Timoteo kung'wa Filimoni, molowa muhumba miitu hangi mitumi mulimu palung'we nusese, 2 nukung'wa Afia dada witu nu kung'wa Arkapas meitu nukiteekelo nilukutukilwa mito lako. 3 Uukende utule nunyee nuupolo nuupumile kung'witunda tata witu nukung'wa mukulu u Yesu Klisto. 4 Matungo ihi numusongeye idunda nuukuta mumalompiane. 5 Nigulye uulowa nuuhueli nutite kung'wa mukulu u Yesu kunsoko auhuli ehi. 6 Kulompa itee wihangueli nuuhueli wanyu, utule uza kumanye kela lukani nuluzepie pa ng'wanyu nukung'wa Kilisto. 7 Ingi nainandoilwe nuupolo, kunsoko aulowa wako, kunsoko inkolo yaahueli yakendakilagigwa nuewe mulana. 8 Kuite gwa nkete uugimya wihi mung'wa Kilisto, kuuila uwe witume kehi nuuhumile kituma. 9 Ingi gwa kunsoko aulowa, kuleka gwa ite kuupepelya nene, nene numunyampala, nitungelega ntungilwe nsoko ang'wa Kilisto u Yesu. 10 Kuupepelya nsoko ang'waane Onesmo, nene numutunglele mutugwa wane. 11 Kunsoko pang'wandyo shanga akuloeye, ingi itungile uukuloeye uewe nunene. 12 Namulagilya ung'wenso nukete inkolo anga nane lukulu kusuka kung'wako. 13 Azansigile azuzasaga palung'we nunene, ili wanintumile badalako, matungo nukole mukitungo nsoko ainjili. 14 Ingegwa singa azaneloilwa kitume lukani lehi bila kugombiigwa nueewe. Nitumile ite kunsoko lukani nuluza, lulekekitung'wa kunsoko akumiiliga, kunsoko auloiilwe uewe kituma. 15 Ang'we nsoko aubague nueewe kumatungo aitule ite nsoko utule palong'we nong'wenso matungo ehi. (aiōnios g166) 16 Nsoko itee alekekutula mutungwa hangi, inge bahu lukulu amutungwa, anga muluna muulowa, hasa kung'wane kukila kung'wako, mumwele nukung'wa mukulu. 17 Ne itegwa kang'wi unihoe unene anga nipalung'wi, anga nazuze nsigilya unee. 18 Kuite angeze umukosee lukani lehi, kang'we uzumudaiye kentu kehi, kedai nekanso kitalane. 19 Nene Paulo nuukuandika kumukono wane unene une kuulipa. Singa kulunga kung'wako ingi nukudaiye mulikalo lako itai. 20 Hange muluna, lekampate uulowa wa mukulu kupuma kitalako niloeye munkolo ane kong'wa Kilisto. 21 Nkete uhuili kutula ni ikulyo nilako, nukuukilisilya nize ningile kina ukitura ga ikilo nianso ni nukulagilye. 22 Matungo yayoyayo zepelya shumba kaageni konsoko ane inge itegwa nihuie kuukeila malompi aka, kuugendelela matungo makupe. 23 Epafila mutungwa miane mung'wa Kilisto Yesu akuulamusha, 24 anga

Ebrania

1 Matungo nakiile Itunda ai witambulya ni isekulu itu kukiila anyakidagu nkua idu nu kunzila idu. **2** Kuiti mu mahiku aya nikukete, Itunda witambuuye nu sese kukiila Ng'wana, naiiza ai umuikile kutula musali nua intu yihi, hangi naiiza kukiila ng'wenso ai umbile ga nu unkumbigulu. (aiōn g165) **3** Ng'wana nuakwe ingi welu nua ikulyo nilakwe, ntendo ing'wene na upumoo nuakwe, hangi nuinoneelya i intu yihi ku lukani nula ngulu niakwe. Ze yakilaa kukondaniiliga u weligwa nua milandu, ai wike pihi mukono nua kigoha nua ukulu uko migulya. **4** Watuile bahu kukila i a malaika, anga iti i lina nai ulisaile nili bahu ikilo kukila i lina nilao. **5** Ku ndogoelyo ingi kung'wa malaika kii nai wakaiye kuligitya, "Uewe wi ng'wana nuane, lelo natulaa ni tata nuako?" Ni hangi, "Nikatula ni tata kitalakwe, nu ng'wenso ukutula ng'wana kitalane?" **6** Hangi, itungo Itunda nai umuletile mutugwa nua ng'wandyo mu unkumbigulu, wiligitya, "Amalaika ihi ang'wa Itunda kusinja amukulye." **7** Kutula a malaika uligitye, "Nuanso naiza wizipyia ia malaika akwe kutula ng'wau ng'welu, ni anyamilimo akwe kutula nimi nia moto?" **8** Kuiti kutula Ng'wana wiligitya, "Ituntu nilako nila ukulu, Itunda, ingi la kali na kali. Mulanga nua utemi nuako ingi mulanga nua tai ane. (aiōn g165) **9** Wamilowaa i tai ane nu kubipilwa u ubunangwi nua malagiilyo, ku lulo Itunda, Itunda nuako, wakupuguhila i makuta a iloeelya kukila i iako." **10** Pang'wando u ng'wandyo, uMukulu, ai uikile i kitako ni kih. Ilunde ingi mulimo nua mikono ako. **11** Ikulimila, kuiti uewe ukulongoleka. Yihi yukukakila anga u ng'wenda. **12** Ukuipunyangiila anga u mujulungu, ni nyenso yukukailika anga u ng'wenda. Kuiti uewe ingi yuyo yuuyo, ni myaka aco shanga ikuleka." **13** Kuiti kung'wa malaika nu uli Itunda ai uligitye matungo ihi, "Ikie mukono nuane nua kigoha kupikiila ni nikaazipyia i alugu aco kutula ituntu nila migulu aco?" **14** Itii, a malaika ihi shanga nkolo nai ilagiigwe kua ailiya nu kuaika awo ni ikausala u uginiiliga.

2 Ku lulo ingi kusinja kuike i ntongeeli ikilo ku ayo nai kigulye, iti kina kuleke kubagulwa kuli ni menso. **2** Ku ndogoelyo anga itule utung'waa nai uligitye nu malaika ingi tai ane, ni kila mulandu nu upiluki wisingiilya u upisiiliga udu, **3** ku ulija uli kuhuga anga kuhute kukela u ugunwa uwu nu ukulu? Uguniki naza ng'wandyo ait utanantigwe nu Mukulu nu kukaminkiiliga kitaitu ni awo nai auigulye. **4** Ga ni Itunda ai ukaminkiye ku ilingsasiilyo, ukuilwa, ni ku ntendo nkulu kuli kuli, nu ku ipegwa nia Ng'wau

Ng'welu nai uigalanilye kuniganiila nu ulowa nuakwe wing'wene. **5** Itunda shanga ai uiikile u unkumbigulu nu upembilye, naza kuuligitilya i nkani niakwe, pihi a amalaika. **6** Badala akwe, antu a kituunga akiuiie ku kianza nika kituunga azeligitya, "Muntu ingi ntuni, uhume ga nu kumukimbukilya? Angwi ng'wana nua muntu, ga nu kumukulya? **7** muntu kutula muniino kukiila i a malaika; umutguae ngala a ikulyo nu ukuligwa. **8** Uikile. kila i kintu pihi a mikono aco "Kululo Itunda uikile kila i kintu pihi a muntu. Shanga ai ulekile kintu kihia naiza kikutili pihi akwe. Kuiti itungili iti shanga kukili kihenga kila i kintu kize kikoli pihi akwe. **9** Ga ni iti, kuihenga naiza watuile uazipilye ku itungo, pihi kukila u malaika - Yesu, naiza, kunsoko a Iwago nu lakwe ni nsha akwe, utugawe i ngala ikulyo nu ukulu. Iti gwa itungili ku ukende nuang'wa Itunda, uYesu uluiye i nsha kunsoko a kila muntu. **10** Ai ituile izipie kina Itunda, kunsoko kila i kintu kikoli ku nsoko akwe ni kukiila ng'wenso, ai utakiwe kualeta ang'inya idu mi ikulyo, ni kina ai utakiwe kumuzipya ukulongo mu uguniki nuao kutula ukondanii kukiila Iwago nu lakwe. **11** Ku ndogoelyo ihi a biili uyo nui ikila ikulyo ni awo naza aikiwe ikulyo, ihi apembeeye mu upumoo ung'wi, Itunda. Kunsoko iyi uyo nuaikila ikulyo kung'wa Itunda shanga wihung'waa i minyala kuitanga aluna. **12** Ukuligitya, "Nikatanantya i lina nilako ku aluna ane, nikimba kutula u ewe kupuma mu kati a milundo." **13** Hangi ukuligitya, "Nikahuila mu ng'wenso." Ni hangi, "Goza, apa nkoli ni ana ang'wa Itunda umpee" **14** Ku lulo, ku nsoko ana ang'wi Itunda ihii i hanguila u muili nu sakami, ga ni iti uYesu ai uhangue intu zizo ziizo, iti kina kukiila nsha walije kumunyesha uyo naiza ukete u uhumi migulya a muimba, naiza ingi Mulugu. **15** Iki aikatulaa iti waike iyuuku awo ihi naza kukiila woa nua nsha ai ikie likalo nulao lihi mu utuung'wa. **16** Ku kulu kuulu shanga a Malaika ni wia ailiya. Badala akwe, wia ailiya utuugwa wang'wa Abrahamu. **17** Ku lulo, ai ituile kusinja u ng'wenso watule anga anyandugu akwe mu nzila yihi, iti wahume kutula kuhani nu mukulu munya uwai hangi muhuilli ku intu yang'wa Itunda, ni iti kina watule nu uhumi nua kupuma u ulekelwa ku milandu a antu. **18** Ku nsoko uYesu mukola wagile, nu kugeng'wa, ukete uhumi ku a ailiya awo niakugeng'wa.

3 Ku lulo,anya ndugu eligwa,anya muhangu nia witangwi nua kilunde, musigile uYesu, Mutuung'wa hangi Kuhani nu Mukulu nua ulapi nuiti. **2** Ai watulaa muhuilli kung'wa Itunda nai umusague, anga uMusa nai watuile muhuilli ga nu mito lihi nilang'wa Itunda. **3** Ku nsoko uYesu wa aigwe kutula ni ikulyo ikulu

kukila nai ukete uMusa, ku nsoko uyo nuizengaa ito u lukani nulanso shanga ai lua aiiye awo naza nuialigwa kutula ni ikulyo ikulu kukila ito ikola. 4 Ku aligulye ze tile kuambinkanigwa u uhuiili nu lwenso. 3 nsoko kila ito lizengwa nu muntu nua kituunga, kuiti Ku usese, naza kakondyaa huiila-usese ki mukati uyo nuizengaa kila kintu ingi Itunda. 5 Kulu kuulu ni ku ingila mu usupyo uwo, Anga niukuligitigwa, uMusa ai watulaa muhuilli anga munya mulimo mi “Anga nai ndapile ki kuo nilane, Shanga akingila mu ito lihi nilang'wa Itunda, wazepumya ukuili kutula usupyo nuane.” Ai uligitiye ili, ga ni iti milimo ihi nai makani nu ikatambulwa itungo nilipembilye. 6 Kuiti umizipilye ize atula akondeeleka puma u ng'wandyo uKristo ingi ng'wana mu wimiili nu ito nilang'wa Itunda. nua unkumbigulu. 4 Ku iti wakondyaa kuligitya nkika Usese ingi ito nilakwe anga kukaye kuambiila mu ki a kituunga kutula luhiku nula mupungati, “Itunda ai huiila ni nzagamba a kihuiila. 7 Ku lulo, ingi anga u usupilye luhiku nula mupungati mu ihi nai witumile.” 5 Ng'wau Ng'welu nuiligitayaa, “Lelo, anga wijaa u luli Hangi wakondyaa ligitya, “Shanga akingila mu usupyo nulakwe. 8 Leka kuzipyia i nkolo ako kutula nkaku nuane.” 6 Ku nsoko nanso, puma usupyo nuang'wa anga i Aisraeli nai azipilye mu upiluki, mu matungo Itunda ikili ingi itulyo ku nsoko a ang'wi kingila, hangi a ugeng'wa mu wii. 9 Ili ai latulaa itungo naza i puma i Aisraeli idu naza ai igulye nkani ninza kutula a tata itu ai amplifikile ku kungema, hangi itungo, usupyo nuakwe shanga ai ingie nsoko a ugila lwijo. 7 ku myaka makumi anne, ai ihengile i ntendo niane. Itunda ai uikile hangi luhiku la kituunga, litangwaa, 10 Ku lulo shanga ai ndooeigwe nu ulelwa nuanso. “Lelo.” Nuanso ai ulongeeye u luhiku ulu nai uligitiye Nikaligitya, “Akulimila kila nkua mu nkolo niao, hangi nu Daudi, naiza ai uligitiye ku itungo ilipu ze yakila shanga alingile i nzila niane. 11 Ingi anga iti nai nai aligitigwe u ng'wandyo, “Lelo anga mijie u luli nu ndapile mi ikuo nilane; shanga akingila mi iloeelya lakwe, muleke kuitenda i nkolo nianyu kutula nkaku.” nilane.” 12 Mutule miakendegeeli, anyandugu, iti kina 8 Ku iti anga uYoshua nai uinkkiye u usupyo, Itunda ileke kutula ikoli ikolo nimbi na kuhita kuhuiila ku shanga ai uezeligitya migulya a luhiku lungiiza. 9 ung'wi nuanyu, nkolo naza ikulongola kuli ni Itunda ni Ku lulo ikili ukoli wikali nula usupyo nai lutantanigwe mupanga. 13 Badala akwe, Misambiiyle kila luhiku ku nsoko a antu ang'wa Itunda. 10 Ku iti nu ingila kila ung'wi nu myua, iti kila nitangilwe lelo muhung'we mu usupyo nuang'wa Itunda ga nu ng'wenso mukola nsula, iti kina ung'wi mukati anyu waleke kutendwa wasupya kupembelya mu ntendo niakwe, anga kutula mukaku ku ukongelwa nua milandu. 14 Ku Itunda nai witumile mu nuanso. 11 Ku lulo kutule ni ndogoelyo katuile kianya muhangu ang'wa Kristo nsula a kingila mu usupyo uwo, iti kina waleke kutula anga itule kuuambinkana nu ukamatiku nuitka ku ukoli nuikagwa mu mpyani a upiluki nai itumile. 12 Ku ngulu mu ng'wenso kupuma u ng'wandyo kupikiila ndogoelyo u lukani nulang'wa Itunda lupanga hangi i mpelo. 15 Kutula ili yakondyaa kuligitigwa, “Lelo lukete ngulu hangi lukete wingi kukila i mpanga ihi anga mulutegeelye u luli nu lakwe, muleke kuzipyia i nikete u wigi ku biili. Hangi likinyaa ga nu kupikiila nkolo nianyu kutula nkaku, anga iAisraeli nai aizipilye kugalanula u ung'eniy nua nNgwau ng'welu, ni nungo ku itungo nila upiluki.” 16 Ingi a nyenyo awo nai mu ongwe. Hangi nuluhumile kulinga i masigo a nkolo amigulye Itunda nu kupiluka? Shanga ai atuile awo i nsula akwe. 13 Kutili nai kiumbilwe ni kipihile mu ihi naza uMusa ai watulaa waatongeela kupuma ku usu nuang'wa Itunda. Badala akwe, kila i kintu ingi Misri? 17 Hangi a nyenyo naza Itunda ai uatakiie ku kulu kuulu hangi ng'walyi ku miho a ung'wi naiza myaka makumi anne? Shanga palung'wi ni awo nai ingi kusinja kupumye u ualigwa. 14 Ze yakila kutula itumile i milandu, naza i mili ao naikule ai ilae mi nu kuhanu nu mukulu nai wingie mi ilunde, uYesu ikungulu? 18 Hangi a nyenyo nai ualapie Itunda kina Ng'wana wang'wa Itunda, ku ukamatiku kuambiila u shanga akingila mi iloeelya nilakwe, anga ize shanga uhuili nuitka. 15 Ku nsoko ki agila u kuhanu nu mukulu wawo naza shanga amigulye nuanso? 19 Kuihenga naiza shanga uhumile kuhung'wa i aisa ku nsoko a kina shanga ai ahumile kingila mi iloeelya nilakwe ku unyeku nuitka, kuiti nuanso naiza ku nzila yihi watulaa ukugeng'wa anga usese, kwaala nuanso naiza mugila u mulandu. 16 Ni kupembye ku ukamatiku mi ituntu nila ukulu nua ukende, iti kina kusingiilye ukende nu kulija u ukende nua ku uailey matungo na kusiga.

4 Ku lulo, kutakiwe kutula akendegeeli iti kina kati anyu waleke kutula ukoli ga nung'wi nuikigeeleka kulemigwa kupikiila ilago ni ilongoleku nila kingila mu usupyo nuang'wa Itunda. 2 Kuiti katulaa ni nkani nziza kutula usupyo nuang'wa Itunda naza utanantigwe kitaitu anga i Aisraeli nai atulaa nu lwenso, kuiti

5 Kuiti kila u kuhanu nu mukulu, nuholanigwe kupuma mukati a antu, uholanigwe kimika badala ao mu intu ni yikigendi ni Itunda, iti wahume kupumya ku

palung'wi isongelyo ni ipolya ku nsoko a milandu. ihumikile kuasusha hangi mu wila itunu. Iki ingi ku 2 Uhumble kipusha ku upolo ni apungu ni ikungumi nsoko amagilye u Ng'wana nuang'wa Itunda nkua ku nsoko ga nu ng'wenso mukola upilimikiigwe nu ibilli ku ung'yenyi nuao, azemutenda kutula kiseme unyeku. 3 Ku nsoko a ili, ukete mulimo nua kupumya nika kimeli mi igagalalo. 7 Ku nsoko i halu ni lisingiye isongelyo ku nsoko a milandu akwe anga n uitumaa i mbula ni ikuaa nkua ku nkua migulya akwe, hangi ku milandu a antu. 4 Hangi kutili u muntu nuiholaa likapumya nkali nia kusanigwa ku awo nai itumile u ikulyo ili ku nsoko akwe mukola, kuiti badala akwe, mulimo mi ihalu, lisingiilya ukende kupuma kung'wa kusinja witangwe ni Itunda, anga nai utuue uHaruni. 5 Itunda. 8 Kuiti anga itule lipezaa mijia ni mahaka, igila Ga nu Kristo shanga ai wippee ikulyo u ng'wenso ku hangi insailo hangi likoli mu lwago nula kuzung'wa. kitendisa mukola kutula kuhani nu mukulu. Badala Mpelo akwe ingi kulumiligwa. 9 Anga itule ku utambula akwe, Itunda ai uligitilye kitalakwe, "Uewe wi ng'wana iti, ahumba i itu alowa, ku upeng'wa ni makani maziza nuane, lelo natulaa ni Tata nuako." 6 Ingi anga natulikile unyenye ni makani natuile ugunwa. 10 Ku nulilityaa ga nu kipatyyo ingjiiza, "Uewe ingi wi kuhani nsoko Itunda shanga mii wiwee ga nu mulimo nuanyu kali na kali ze yakila i pyani ang'wa Melkizedeki. nu ku ulowa nai malagiila ku nsoko a lina nilakwe, ku (aiōn g165) 7 Matungo ni itungo nilakwe mu muili, ai ili ali mua aiiye i ahuiili hangi mukili mukoli mukuaa iya ulompile nu kulompeela, ai umulopile Itunda ku liholi, 11 Hangi kuhumilwe nsula lukulu kina kila ung'wi anyu ku nuanso nuhumile kumuguna kupuma mu nsha. Ku wahume kulagiila unyangulu wuwo wuuwo kupikiila nsoko a utuna pihi nuakwe kung'wa Itunda, ai wigigwe. i mpelo ku kulu kuulu nua ukamatiku. 12 Shanga 8 Anga itule ai watulaa ng'wana, ai wimanyisilye kija kuloilwe mutule miakata, kuiti mutule atyatili a awo ku makani nai amagilye. 9 Ai ukondaniigwe nu ku ni isalaa ilago ku nsoko a uhuiili nu ugimya. 13 Ku nzila iyi ai utendekile ku kila u muntu nu muhuiiye ndogoelyo Itunda nai uminkiiye uAbrahamu ilago, ai ku nsoko a uguniki nua kali na kali. (aiōnios g166) 10 ulapile ku ung'yenyi nuakwe, ku nsoko shanga ai ku kubagulwa ni Itunda anga Kuhani nu Mukulu ze yakila u ludimo nulang'wa Melkizedeki. 11 Ku kete idu usanigwa nua muntu kumumanyisa umanyisigwa nua nakaligitya kutula uYesu, kuiti ingi ikaku kumuganuila ku nsoko unyenye ingi miakata akija. 12 Aga itule ku itungo ili aza mutakiwe kutula ang'walimu, ikili ukoli usanigwa nua muntu kumumanyisa umanyisigwa nua ng'wandyo nua ntendo nia lukani nulang'wa Itunda. 13 Kunsoko wihi nuing'wezaa i maele duu mugila mung'yinya. 14 Ku ipande i lulya, ludya nu lukaku ingi ku antu niakulu, avo naza kunsoko a wizeeli nuao kutemanula i tai ane nu ubii amanyisigwe ku ulinga u uza nu ubi.

6 Ku lulo, anga kuleke nai kimanyisa u ng'wandyo kutula u lukani nulang'wa Kristo, kutakiwe kutula nu ukamatiku kutunga ku ukomu, kuleke kuika hangi i kitako nika kila itunu kupuma mu milimo ni migila u upanga nu uhuiili kung'wa Itunda, 2 ang'wi i kitako nika umanyisigwa nua wogigwa, nu kuaikiliya i mikono, u ukigwa mu ashi, nu ulamulwa nua kali na kali. (aiōnios g166) 3 Hangi ki kituma iti anga itule Itunda ukulekela. 4 Ku nsoko shanga ihumikile ku awo naza ai aulijaa u welu u ng'wandyo, naza alulyaa i kipegwa nika kilunde, nu kuzipigwa kutulaanya muhangu a Ng'wau Ng'welu, 5 hangi naza alulyaa u uziza nua lukani nulang'wa Itunda nu ku ngulu niyi tungo nilipembilye, (aiōn g165) 6 ni uugwa akagwa-shanga

ngulu isigo ni li ikilwe ntongeela itu. 19 Ku kete ugimya uwu anga lukingi nu lukomo hangi nula kusanigwa ni nkolo ni itu, ukamatiku naza ukingila nkika a mukati kitili ki ipazia. 20 uYesu ai wingie nkika iyo anga mutongeeli nuitu, nai wakondya kutulika kuhani nu mukulu ga i kali na kali ze yakila i ntendo nuang'wa Melkizedeki. (aiōn g165)

7 Ai itulikile iti uMelkizedeki, mutemi nua Salemu, Kuhani nu ang'wa Itunda nukoli migulya, nai utankanile nu Abrahamu waze usukile kupuma kuabulaga i atemi nu kumukendepa. 2 uAbrahamu ai uminkiiye king'wi ni ki kumi nika kila kintu nai watulaa wakihola. Lina nilakwe Melkizedeki" ndogoelyo akwe "mutemi nua tai ane" ga ni hangi "mutemi nua Salemu" naiza ingi "mutemi nua ulyuuku." 3 Mugila u tata,

mugila nyinya, mugila aleli, mugila ng'wandyo nua luhiku ang'wi mpelo a likalo nulakwe. Badala akwe, ukusaga kuhani nua kali na kali, anga ng'wana wang'wa Itunda. 4 Itungili siga kinya iti muntu uyu nai watula mukulu. Muleli witu uAbrahamu ai uminkiiye king'wi ni ki ikumi nikau intu ni iziza nai uhoile mu wikui.

5 Ni kulu kuulu, i ndugu ang'wa Lawi nai asingiiye i ofisi nia ki kuhani ai atuile ni lagiiyo kupuma mu malagiilyo kuhangulya king'wi mi ikumi kupuma ku antu, naiza ingi, kupuma ku alsraeli auya, palung'wi ni kina i enso, ga, ingi ndugu kupuma kung'wa Abrahamu. 6 Kuiti uMelkizedeki, naiza shanga ai wa ndugu kupuma kung'wa Lawi, ai usingiiye king'wi ni kikumi kupuma kung'wa Abrahamu, nu kumukendepa, nuanso nai ukete ilago. 7 Pang'wando shanga ihitilwe kina u muntu nu muniino wikendepwa nu Mukulu.

8 Ku ikani ili u muntu nusingiihya king'wi ni ki kumi ukusha luhiku lung'wi, kuiti ku ikani lingiiza ung'wi nai usingiiye king'wi ni ki kumi kung'wa Abrahamu ikaganulwa anga nuikiie. 9 Nu ku mpyani a kutambula, uLawi ai usingiiye king'wi ni ki kumi, ai usukiyye ga ni king'wi ni kikumi kung'wa Abrahamu, 10 ku nsoko uLawi ai ukoli mu itundulu niang'wa Tata nuakwe uAbrahamu itungo uMelkizedeki nai uguganile nu Abrahamu. 11 Itungili anga ukondaniili ai uhunikile kukiila mu ukuhansi nuang'wa Lawi, (itigwa phi akwe antu isingiiya ilagiiyo), ai ikoli nsula ki ikilo kung'wa kuhani mungiiza kunyansuka ze yakila i ntendo ang'wa Melkizedeki, hangi shanga kitangwa ze yakila uzipiilgwa nuang'wa Haruni? 12 Ku lulo u ukuhansi anga ukailike, kutili i nsoko ilagiiyo ni lyenso kukailika. 13 Kung'wa ung'wi naiza i makani aya ai atambuwé kutula ndugu ingiiza, kupuma kitalakwe kutili nai witumie pa kizindaalo. 14 Itungili ingi ng'walyi kina uMukulu naitu ai upumiie mu uYuda, ndugu naiza uMusa shanga ai utee kutula ukuhansi. 15 Hangi aya ni kuuligitya ingi kihenga lukulu anga itule u kuhani mungiiza wikapumila ku mpyani ang'wa Melkizedeki. 16 Ukuhansi uyu nu mupya shanga ug'wi naiza watulaa kuhani migulya a kitako ni ka magiilyo na akigendi nu utuugwa nua antu, kuiti mu kitako nika ngulu nia likalo ni shanga luhumikile kugazika. 17 Iti gwa ukilisigwa uku kuiila kutula nuanso; "Uewe ingi wi kuhani kali na kali ze yakila i ntendo ang'wa Melkizedeki." (aiōn g165) 18 Ku nsoko ilagiiyo nai litongee ai liikilwe ku mpelo ku nsoko ai latulaa imentaalau hangi shanga lizipie. 19 Iti gwa ilagiiyo shanga ai kintu ki kondaniie, Kwaala, ai ukoli ukamatiku uziza ku nuanso kuu muhumbeela Itunda. 20 Nu ukamatiku uwu nu uziza shanga ukupumila ze tile kuliigitya ilapo, ku ili i ukuhansi ni angiiza shanga ai ahoile ilapo lihi. 21 Kuiti

Itunda ai uhoile ilapo itungo nai uligitlye kutula uYesu, "Mukulu ulapile hangi shanga ukukaila i masigo akwe," u ewe ingi wi kuhani i kali na kali." (aiōn g165) 22 Ku ili ga nu Yesu uzile kutula wilihwa nu ilagiilyo nili bahu. 23 Ku kulu kuulu, i nsha igilya i akuhansi kualiyaa i kali na kali. Iyi ingi ku nsoko ai akoli i Akuhansi idu, ung'wi ze kukila u muya. 24 Kuiti ku nsoko uYesu wikkii i kali na kali, u kuhani nuakwe shanga wikailika. (aiōn g165) 25 Ku lulo ga nu ng'wenso uhumikile kutula ukondaniili ku kondaniilya kuaguniilya nia kumuhumbeela Itunda kukiila kitalakwe, ku nsoko nuanso wikiie itungo lihi wazelompa ku nsoko ao. 26 Ku lulo ukuhansi nu mukulu nua mpyani iyi utakiwe kitaitu. Ni mugila u kikumi kupuma kung'wa Abrahamu, mulandu, igazo, ng'welu, nubaguwe kupuma kuanya milandu, hangi watulaa migulya kukila ilunde. 27 Nuanso ai mugila anga nsula, mpyani a akuhansi ni akulu, kupumya ipolya kila luhiku, hanza ku mulandu nuakwe mukola, ni panyambele ku milandu a antu. Ai witumile iti nkua ing'wi ku ihi, nai wipumilye u ng'wenso mukola. 28 Ku ilagiiyo wiaholahaa antu nia nementaalau kutula ukuhansi ni akulu, kuiti lukani nua i lapo, nai luzile ze yakila ilagiiyo, ai umuhoile ung'wana, nai umuikile kutula mukaminkiiu i kali na kali. (aiōn g165)

8 Itungili ikani naiza kuulitambula ingi ili; kukete u kuhani nu mukulu nai wikkii pih mu mukono nua kigoha nu ituntu ni la ngulu ki Ilunde. 2 Nuanso ingi munyamulimo mu kianza ki kelu, kitala nika tai naiza uMukulu ukiikile, shanga muntu wihi nuakusha. 3 Ku ndogoelyo kila ukuhansi nu mukulu wiikwa kupumya isongelyo ni ipolya; ku lulo ingi kusinja kutula ni kintu nika kupumya. 4 Itungili anga uKristo ai watulaa migulya ihi, nuanso shanga ai uezetula kuhani ikilo pang'wando. Ku nsoko ai atula akondyaa awo nai apumyaa i ipewga kuniganiila ni ilagiiyo. 5 Ai aaiiye kintu naiza katulaa mbugulu hangi mululi nua intu nia kilunde, kuniganiila uMusa nai uhuguigwe ni Itunda matungo hai utakile kuzenga i kitala. "lhenge" Itunda wakaligitya, "kina zipya kila i kintu kuniganiila ni mpyani naza ulagiilye migulya mulugulu." 6 Kuiti itungili uKristo usingiiye u uaiilya bahu ikilo ku nsoko nuanso ga ingi muhungi nu i ilagiiyo ni ziza, naiza lakondyaa kukaminkiiigwa ku ilagiiyo niza. 7 Iti gwa anga ilagiiyo nila ng'wandyo ai lihite kutula ni gazo, uugwa shanga ai izeetula ni nsula kuduma ilagiiyo nila ka biili. 8 Ku nsoko itungo Itunda nai ulingile i magazo ku antu ai uligitlye, "Goza, mahiku apembilye, 'uligitlye Mukulu, itungo ni nikazipya ilagiiyo nipyapalung'wi ni ito nila Israeli, ni ito nilang'wa Yuda. 9 Shanga likatula anga ilagiiyo nainzipilye ni a

tata ao mahiku naiza niahoile ku mukono kuatonga kupua mihi a Misri. Ku nsoko shanga ai alongolekile milagiilyo nilane, nu nene shanga ai niakee hangi,' wiligitya Mukulu. **10** Ku nsoko ili lilo ilago nikazipy a ku ito nilang'wa Israeli ze akila i mahiku nanso,' uligitilye uMukulu. 'nikaika ilagiilyo nilane mu masigo ao, hangi nika makilisa mu nkolo niao. Nikatula ni Itunda wao, ni enso akutula antu ane. **11** Shanga ikimanyisa kila ung'wi nu munyakisali nuakwe, hangi kila ung'wi nu munyandugu, nuakwe, wazelingitya, "Mumanye uMukulu," itigwa ihi akumanya unene, kupuma muniino kupikiila nu mukulu ao. **12** Uugwa nikalagiila u ukende ku ntendo niao ni ngila i tai ane, hangi shanga nika kimbuikilya i milandu ao hangi." **13** Ku ligitya "Ngeni," ulizipilye ilagiilyo nila ng'wandyo kutula ikulu kulu. Hangi nilanso naiza ultanantilye kutula ikulu kulu likoli likondaniile kulimila.

9 Itungili ga ni lagilyo nila ng'wandyo ai likete ipatyo

mi ikumbiko apa mihi ni ntendo ni yi ipolya. **2** Kuiti mu kitala ai kikoli i shumba kizipiigwe, shumba nika kunzi, ai kitangilwe kianza ni pelu. Mu lyoma ili ai kikoli ni shangato nika lumuli, meza ni mikate ni akambya. **3** Nu ku kituli ni ki pazia ni la kabili ai kikoli ni shumba kiuya, ai kitangilwe kelu ikilo. Ai limoli ni itekeelo ni lipolya kutunkiilya u uvumba. **4** Ai likoli ga ni isandiko nili ilago, naiza latulaa lizepingwe ku zahabu ntili. Mukati akwe ai likoli ni bakuli nila zahabu likete i mana, mulanga nuang'wa Haruni nai wategetaa i matutu, nayo i mabada na magwe na amalagiilyo. **5** Migulya isandiko ni lilago maluli a maserafi nia welu akunkie i manana ao ntongeela i intu nila ulamulwa, naiiza ku itungili shanga kuhumile kuganula mu kati. **6** Ze yakilaa i intu izi iti kutula yakondyyaa kuzipiiliigwa, I Akuhanu ku ntendo ingilaa ku shumba nika kunzi ni ka kitala kupumya u uaiilya nuao. **7** Kuiti u kuhani nu mukulu wingilaa i shumba iko nika ka biili wing'wene nkua ing'wi kila ng'waka, hangi shanga kuleka kupumya ipolya ku nsoko a ung'yenyi, ni milandu a antu naza itumile ize shanga asigie. **8** Ng'wau Ng'welu wi kuiila kina, inzila na kianza ni kelu ikilo ikili ku kunukulwa ku iti i kitala iko nika ng'wandyo kikili kimikile. **9** Iki ingi kilingasiilyo ni ki tungo ili ni litungili. Yahi isongelyo ni ipolya naiiza ipumigwa itungili shanga ihumile kukondaniilya i nsula a munyakipolya. **10** Ingi ndya ni ing'wegwa ying'wene ihanguive mu mpyani a ntendo ni yikumbiko nila kioja. Yahi izi ai yatulaa ntendo nia muili nai yatulaa izipeigwe kupikiila lipike ilagiilyo ni iziila nilikaikwe pa kianza ni kakwe. **11** uKristo ai uzile anga kuhani nu mukulu nua makani ni maziza naiza azilee. kukiila ukulu nu

ukondaniili nua kitala kikulu naiza shanga kizipigwe ku mikono a antu, naiza shanga nua unkumbigulu uwu nai u umbilwe. **12** Ai yatulaa shanga ku sakami a mbuli nu mudama, ila ku sakami akwe mukola kina uKristo ai wingie nkika ni nzelu ikilo nkua ing'wi ku kila ungwi nu ku kuiila u uguriki ntitu nua kali na kali. (aiōnios g166) **13** Anga ize ku sakami a mbuli ni amu zagamba nu kuminzilwa ku mau a mudama mu awo ni shanga elu nai abaguwe kung'wa Itunda nu kuzipy i miili ao melu, **14** itii shanga ikilo itungili isakami naiza kukiila Ng'wau Ng'welu nua kali na kali ai wipumile u mukola bila kinkwaatya kung'wa Itunda, ku oja i masigo itu kupuma mu ntendo ni yikule kumuailiya Itunda ni mupanga? (aiōnios g166) **15** Ku nsoko yiyo, uKristo ingi mutuung'wa nui ilagiilyo ni iziila. Iyi yiyo nsoko i nsha a alekee ilyuuku ihi ni aile i ilago nila ng'wandyo kupuma mu utumuli nua milandu ao, iti kina ihi nazaitangilwe ni Itunda ahume kusingiilya ilago nila usali nuao nua kali na kali. (aiōnios g166) **16** Anga ize likoli ilago ni likiee, ingi kusinja kumakminiliigwa ku nsha a muntu uyo nai ulizipilye. **17** Ku iti ilago litulaa ni ngulu kianza ni kikupumila u ubulagwi, ku nsoko kutili ingulu itungo munya kulizipy a anga watule ukikie. **18** Ga ni iti gwa shanga lilo ilago nila ng'wandyo ai latulaa laikwa ze tili isakami. **19** Matungo uMusa nai watulaa wapumyaa kila ilagiilyo nila malagiilyo ku antu ihi, ai uhoile isakami a ng'ombe ni mbuli, palungwi ni mazi, mukako nu ukauku, ni hisopo, nu kuaminzila i gombo ikola i antu ihi. **20** Uugwa ai uligitilye, "Iyi ingi sakami ilago naiza Itunda uminkiiye ilagiilyo kitalanyu." **21** Ku mpyani yiyo yiyo, ai umiminzie i sakami migulya a kitala ni iseme yahi nai itumiwe ku u aiilya nua ukuhani. **22** Hangi kuniganiila ni malagiilyo, pakupi kila ikintu kikeligwa ku sakami. shanga kuhunula isakami kutili ulekelwa. **23** Ku lulo ai itiule kusinja kina u miluli nua intu nia kilunde kusinja yeligwe ku ili ipolya nila ikali. Ga ni iti, i intu nia kilunde ikola itakiwe keligwa ku ipolya nila bahu ikilo. **24** Ku iti uKristo shanga ai wingie mu kianza ni kelu lukulu nai kizipigwe ni mikono, naiza ingi mululi nua intu kulu kuulu. Badala akwe ai wingie kilunde ikola, kianza naiiza itungili ukoli ntongeela a usu nuang'wa Itunda ku nsoko itu. **25** Shanga ai wingie uko ku nsoko akwe nkua ku nkua, anga ntitumaa u kuhani nu mukulu, naiiza wingilaa i kianza ni kelu ikilo ng'waka ze yakilaa ng'waka palung'wi ni sakami a muya, **26** anga ize iyo ai tai, uugwa aza izeetula kusinja kitalakwe kagigwa nkua idu ikilo puma u ng'wandyo nua unkumbigulu. Kuiti itungili ingi nkua ingwi kupikiila i mpelo a myaka nai wikunukue kuuheja u mulandu ku ipolya ni lakwe mukula. (aiōnios

g165] 27 Anga ni yili ku kila muntu kusha nkua ing'wi, gwa ai uligitilye, "Shanga ikamikimbukiilya hangi i hangi ze yakilaa nianso wipembyaa ulamulwa, **28** milandu ni ntendo niao ni ikule." **18** Itungili i kianza uugwa iti uKristo nu ng'wenso naiiza ai upumigwe nkua ing'wi kumiheja i milandu a idu, ukupumila nkua aka bilii, shanga ku isigo nila kagila i milandu, ila ku ugurwa ku awo ni amusumbiiye ku nsula.

10 Ku iti malagiilyo ingi mululi nua makani ni maziza napembilye, shanga ayo naile kulu kuulu.

Malagiilyo nangaluu shanga ihumile kua kondaniilya awo naza akumuhumbeela Itunda ku nzila i ipolya liilo liilo naza i akuhani nai alongolekile kupumya ng'waka ze yakilaa ng'waka. **2** Ang'wi shanga uu mapolya nanso shanga ai azeet huma kukilaga kupumigwa? Ku ki nsaasha ni kango ni ipolyaa, anga atule eligwaa nkua ing'wi, shanga ai azeetula nu ulingi ikilo nua milandu. **3** Ila mi ipolya nilanso ukoli ukimbukiilya nua milandu nai itumilwe ng'waka ze yakilaa ng'waka. **4** Ku nsoko shanga ihumikile ku sakami a amuzagamba ni mbuli kumiheja i milandu. **5** Itungo uKristo nai uzile mihi, ai uligitilye, "Shanga ai muhumilwe nsula a masongelyo ang'wi mapolya, badala akwe, ai muzipiyye u muili ku nsoko ane. **6** Shanga ai mutuile ni nsailo mu masongelyo ihi na kulimiligwa ang'wi ipolya ku nsoko a milandu. **7** Hangi ai ndigitilye, "Ihenge, apa kituma ulowa nuako, Itunda, anga nai ikilisigwe kuntula unene mu mbugulu." **8** Ai uligitilye anga nai iligitigwe apo pigulya; "Shanga ai muhumilwe nsula ipolya, masongelyo, ang'wi ipolya nila kulimiligwa ku nsoko a milandu, ang'wi shanga ai wihengile iloeelya mu kati akwe" Ipolya naiza lipumigwe kuniganiila ni malagiilyo. **9** Uu gwa ai uligitilye, Ihenge, nkoli papa kituma ulowa nuako." Uikile ku mpelo i ntendo niyatulaa ya ng'wandyo iti kukaminkiiya izo nia kabiili. **10** Mu ntendo nia kabiili, kakondyaa bagulwa kung'wa Itunda ku ulowa nuakwe kukiila kipumya ku muili nuang'wa Yesu Kristo nkua ing'wi ku matungo ihi. **11** Ingi tai, kila kuhani wimikaa kuailya luhiku ku luhiku, wazepumya ipolya liilo liilo, naiiza, ku yihi, nangaluu shanga ai izeehuma kumiheja i milandu. **12** Kuiti ze yakilaa u Kristo kupumya i ipolya nkua ing'wi ku milandu kali ihi, ai wikie mukono nua kigoha nuang'wa Itunda, **13** wazeulindie kupikiila i alugu akwe aikwe pihi nu kuzipigwa ituntu ku nsoko a migulu akwe. **14** Ku nsoko ku nzila a upumigwa ung'wi wa akondaniilya ikali na kali awo naza abagulwa ni Itunda. **15** Nu Ng'wau Ng'welu ga wikuilaan kitait. Ku nsoko wiligitya hanza, **16** "Ili ingi ilago ni inkazipya palung'wi ni enso ze yakilaa i mahiku nanso; wiligityaa u Mukulu; nikaika i malagiilyo ane mukati a nkolo niao, hangi nikamakilisa mu mahala ao." **17** Uu

nu ukoli u ulekelwa ku awa, kutili hangi ipolya lihi ku nsoko a milandu. **19** Ku lulo, anyandugu, kukete ukamatiku nua kingila i kianza ni kelu ikilo ku sakami ang'wa Yesu. **20** Nanso ingi nzila naiza umilugue ku nsoko itu ku nzila a muili nuakwe, mpya hangi mpanga nikiie mu pazia. **21** Nu ku nsoko kukete ukuhani nu mukulu migulya ito ni lang'wa Itunda, **22** nu kumuhumblee ni nkolo a tai mu ukondaniili nua kulu kuulu nua uhuilli kize kukete ni nkolo ni iminziwe uwelu kupuma ugazanja nua masigo nu kutula ni miili itu nogigwe ku mazi ni melu. **23** Uu gwa kuambiile ku ukomu mu wila itunu nua ukamatiku nua usumbiilya nuitu, shanga kupiltuka, ku nsoko Itunda nulagile ingi muhuilli. **24** Ni kukili nkiile kusiganiilya kinya uli kuumusamiilya kila ung'wi kulowa ni ku ntendo ni nziza. **25** Ni kuleke kilundiila palung'wi, anga ni itumaa niangiiza' Badala akwe, kisamiilya kila ung'wi ikilo ni kilo, anga nimukihenga u luhiku luhumbleela. **26** Anga kituma masue kulongoleka kituma i milandu ze yakilaa kutula kasingiilya u umanyi nua ntai, Ipolya i lulya nila milandu shanga likusigiila hangi. **27** Badala akwe, likoli isumbiilyo ling'wene nila ulamulwa nua witumbi, nu utaki nua moto naza ukualimilya i alugu ni ang'wa Itunda. **28** Wihi naiza umahitile i malagiilyo ang'wa Musa wikuzaa bila ukende ntongeela a ukuili nua akuiili a biili ang'wi a taatu. **29** Negele kii ikilo naupisiilrigwa usigile kimutuile kila ung'wi naiza umumeile u ng'wana wang'wa Itunda, wihi numitendee i sakami i lango anga kintu ni shanga kelu, sakami naza ku nyenso ai umiikile ukuligwa kung'wa Itunda - wihi naiza umutukie u ng'wau ng'welu nua kende? **30** Ku nsoko kulingile naiza uligitilye, "Ikuo ingi lane, nikasukiilya." Ni hangi, "Mukulu ukualamula i antu akwe." **31** Ingi ikani nila kutumba muntu kugwila mu mikono ang'wa Itunda ni mupanga! **32** Kuiti kimbukiilya i mahiku nakilaa, ze yakilaa kuikilwa mu welu, ingi kinya uli ai muhumile kugimya uwai nu utaki. **33** Ai matulaa maikwa kihenga mu usenswi nua ituki nu lwago, hangi ai matulaaanya muhangu ni awo niakie i lwago anga nulanso. **34** Ku nsoko ai matulaa ni nkolo a iaisa ku awo nai atulaa atungwa, hangi ai musingiilye ku ulowa u upisiilrigwa nu isalo nilanyu, muze mulingle kina unyenye akola ai matulaa nu usali wibahu hangi nua kikie kali na kali. **35** Ku lulo leki ku ugumi u ukamatiku nuanyu, nu ukete isongelyo ikulu. **36** Ku nsoko muloilwe ugimya, iti kina mulije kusingiilya naiiza Itunda ukilagile, ze yakilaa kutula makondyaa kituma u ulowa nuakwe. **37** Ku nsoko ze yakilaa itungo iniino, ung'wi upembilye, uzile

i ikulu kuulu hangi shanga ukutinia. **38** "Munya tai ane shanga asingiye ilago, Kwaala, aze atulaa ihenga nu nuane ukikie ku uhuilli. Anga ize ukusuka kinyuma, shanga kuloeligwa nu ng'wenso." **39** Kuiti usese shanga anga awo ni isukaa kinyuma ku kulimila. Badala akwe, usese ingi ang'wi a awo ni kukete u uhuilli nua kuisunja i nkolo itu.

11 Itungili u uhuilli ingi kulu kuulu nukete u muntu itungo nu sumbiiye i kintu ka kituunga ku ukamatiku. Ingi kulu kuulu a kintu naiza ikili kigeeleka. **2** Ku nsoko iyi i isekulu itu ai akaminkie ku uhuilli nuao. **3** Ku uhuilli kulingile kina u unkumbigulu ai u umbilwe ku ilagiilyo nilang'wa Itunda, iti kina iko ni ki kigela shanga ai kizipigwe kupumiila ni intu naiza ai yatulaa yukigeeleka. (aiōn g165) **4** Ai ituile ku nsoko a uhuilli kina uHabili ai umupumiyye Itunda ipolya nila kuzipila kukila nai witumile uKaini. Ai ituile ku nsoko iyi kina ai ulumbiigwe kutula maya tai ane. Itunda ai umulumbiyye ku nsoko a masongelyo nai umaletie. Ku nsoko nanso, uHabili wakili witambuua, anga ize wakulee. **5** Ai ituile ku uhuilli kina uEnoko ai uholiwe migulya hangi shanga aiwihengile insha. "Shanga ai wigeelekile, ku nsoko Itunda ai umuhole" Ku nianso ai iganuwe migulya akwe kina ai umuloeeye Itunda ze yakilaah kuholwa migulya. **6** Anga ize kutili u uhuilli shanga ihumikile kumulooeelya Itunda, ku nsoko nupembilye kung'wa Itunda kusinja wahuiile kina Itunda wikiie ni kina wi inkiliya isongelyo awo ni imudumaa. **7** Ai ituile ingi ku uhuilli kina uNuhu, waze uhuguwe ni Itunda kutulinkana ni makani naiza shanga ai atuile igeelekile, ku ikulyo nila kinya Itunda ai uzipilye i safina ku nsoko a kulguna i to nilakwe. Ku kituma iti, ai uulamue u unkumbigulu nu kutula musali nua tai ane naiza ipembyaa kukiila uhuilli. **8** Ai ituile ingi ku uhuilli kina ulbrahim, nai witangilwe ai wigulye nu kulongola kai utakiwe kusingiilya aga usali. Ai upumile shanga waze ulingile kianza kii nai watuua ulongoe. **9** Ai ituile ku uhuilli kina ai wikie mihi ilago anga muzilla. Ai wikie mu nsalamida palung'wi nu Isaka nu Yakobo, asali auya ni ilago lilo lilo. **10** Iki ingi ku nsoko ai usumbiyye ku kilija i kisali naza u munya ku kisiga nu muzengi nuakwe ai uzeetula Itunda. **11** Ai ituile ingi ku uhuilli kina ulbrahim, nu Sara mukola, ai asingiye i ngulu nia kuusha i miligo anga itule ai atulaa anyampala lukulu, ku nsoko ai amuine Itunda kina muhuilli, nai iza ualagile ng'wana nua kigoha. **12** Ku lulo ga nu kupuma ku muntu yuu nu ng'wi nai iza watuile uhumbee kusha akatugwa ana ni shanga akualigwa. Ai atuile idu anga i nzota nia kilunde hangi idu anga i nkuku nia mahalu mu nshemba a luzi. **13** Awa ihi ai akule mu uhuilli ze

shanga asingiye ilago, Kwaala, aze atulaa ihenga nu hangi ahumi migulya ihi. **14** Ku awo ni iligitya i makani anga aya i ikaa kihenga kina idumaa ihi ao agozo. **15** Ku tai, anga ai atule akusigiila ihi nai iza apembeeye, ai azeetula ni lyoma nila ku sukinkania. **16** Kuiti anga nai yili, amihumiwe nsula ihi ni ibahu, nai iza, ingi a kinyilunde. Ku lulo Itunda shanga wihung'waa i minyala kitangwaa Itunda nuao, ku nsoko uzipiyye kisali ku nsoko ao. **17** Ai ituile ingi ku uhuilli kina ulbrahim ze yakilaah kugeng'wa, ai umupumilye ulsaka, Uugwa, ingi ng'wenso nai iza ai usingiye ku ulowa ilago, ai umupumilye u ng'wana nuakwe nuing'wene, **18** nai iza migulya akwe itambuwe, "Kupuma kung'wa Isaka utuugwa nuako uitangwa." **19** ulbrahim ai ulingile kina Itunda ai ukete u uhumi nua kumuusha ulsaka kupuma ku ashi, hangi ku kutambula ku ntambu a maluli, ai umusingiye. **20** Ai ituile ingi ku uhuilli kina ulsaka ai umukendepile uYakobo nu Esau kutulika makani napembilye. **21** Ai ituile ingi ku uhuilli kina uYakobo nai wakatula mu hali a kusha, ai uakendepile kila ung'wi nua ana ang'wa Yusufu. uYakobo akipolya, waze wipantamiyye migulya a mulanga nuakwe. **22** Ai ituile ingi ku uhuilli kina uYusufu itungo nilakwe nila mpelo nai lihumbii, ai utambue migulya a kupuma ku ana a Israeli ku Misri nu kualagiilya kuhola palung'wi ni enso i makupa akwe. **23** Ai ituile ingi ku uhuilli kina uMusa, nai wakatugwa, ai upihilwe ku myeli itaatu ni aleli akwe ku nsoko ai amihengile kina ng'wana mudabu nai watula muziza, hangi shanga ai atumbilwe ni ilagiilyo nila mutemi. **24** Ai ituile ingi ku uhuilli kina uMusa, nai wakatula muntu mitunja, ai uhitile kitangwaa ng'wana nuang'wa munaanso wang'wa Farao. **25** Badala akwe, ai usague kihanguila mu Iwago palung'wi ni antu ang'wa Itunda badala a kiloa u usambo nua milandu ki itungo. **26** Ai usigile i minyala a kumutiyata uKristo kutula ingi ukamatiku ukulu kukila i matulyo a ku Misri kunsono ai ukunkuie i miho akwe mi isongelyo ni litungo nilakwe nilipembilye. **27** Ai ituile ingi ku uhuilli kina uMusa ai upumile ku Misri. Shanga ai witumbile ku ikuo nila mutemi, ku nsoko ai ugimilye kugoza kung'wa ni shanga wigelaa. **28** Ai ituile ingi ku uhuilli kina ai umiambile i pasaka nu kuminzila i sakami, iti kina u muganzanja nua mutuugwa nua ng'wandyo waleke kuhuma kuakumpya i atuugwa ang'wandyo nia kigoha nia Israeli. **29** Ai ituile ingi ku uhuilli kina ai akiile mu lizi nula shamu anga mihi ni nyumu. Matungo i Misri nai agemile kukila, ai amiilwe. **30** Ai ituile ingi ku uhuilli kina ikiligo nila Yeriko ai ligwie pihi, ze yakilaah kulipilima ku mahiku mupungati. **31** Ai ituile

ingi ku uhuilli kina uRahabu uyo u musambo shanga nyenye anga ntitumilwaa ni ana, ndogoelyo ingi ai ulimie palung'wi nawo naza shanga ai atuile a lwijo, ng'wana nu uli nai iza u tata nuakwe shanga uhumile ku nsoko ai watulaa waasingiilya i apuka nkani nu kumususha? 8 Kuiti anga ize kutili kusukigwa, kai kuaika iziza. 32 Hangi ndigithe ntuni ikilo? Ndogoelyo iza usese kihii kuhanguie, iti gwa unyenye ingi mia i tungo shanga likondaniie kuganula nang'wa Gigeoni, kibudu hangi shanga ana akwe. 9 Ikilo nila yihi, Baraka, Samsoni, Yeftha, Daudi, Samweli, hangi ai kukete i a tata itu nia kinyihi nai aki ususha, nia anyakidagu, 33 naza kukiila uhuilli ai ai kiiye i hangi ai kuakuiye. Itii shanga ikutakile ga ni ikilo ntemi, ai itumile i tai ane, hangi akalisingiilya ilago. kumukulya uTata nua kinkolo nu kikie? 10 Ku kulu Ai amagiye i malangu a mahimba, 34 ai alimisilye i kuulu atata itu ai akupisiyye ku myaka misheenyu ngulu nia moto, ai ahugile i nsonge nia mpanga, ai anga nai yigeelekile iziza kitalao, kuiti Itunda shanga agunilwe kupuma mu ndwala, ai atulaa akomoli mu wikipisiilya ku nsailo itu iti kihanguile u welu nuakwe. Wikui, hangi ai asakilye i madale a aziila kumanka. 35 11 Kutili upisiliigwa nu uloeeye ku itungo nilanso. iAsungu ai asingiyyi i ashi ao ku nzila a u ukigwa. Witulaa nu uwai. Ga ni iti, panyambele witugaa nkali Auya ai agigwe, shanga akugomba kulekwa ilyuuku nia ulyuuku nua elu a nkolo ku awo nai amanyisigwe iti kina ahume kulijia u wiziili nua u ukigwa nui bahu ni meno. 12 Ku lulo nyansuli i mikono anyu ni itoile ikilo. 36 Auya ai agigwe ku usenswi nu kukuwa, nu kutenda i malu anyu ni imbyoto kutula akete ingulu ee, ga nu ku utungwa nu kuikwa mu kadulumu. 37 hangi; 13 gooli u ukiilo nua upambatilyo nuanyu, Ai atulangilwe magwe. Ai adumuwe ku ipande nia iti kina wihi nuaile mulema shanga ukutongwa mu misumeno. Ai abulagilwe ku mpanga. Ai alongoe ku ulimili kuiti walije kugunika. 14 Dumiili u ulyuuku ni ipalatu nia nkolo ni ipalatu nia mbuli ai atulaa inzi, aze antu ihi, ga nu welu nai anga ize shanga wuwo kutili alongolekile mu uwai hangi aze tendeelwa i mabi. nuikamihenga uMukulu. 15 Mutule miakendegeeli iti 38 (nai iza u unkumbigulu shanga ai utakiwe kutula kina waleke kutula ukoli nuikabagulwa kuli nu ukende nu wenso), azyeyunguya mihaka, mu malugulu, mu nuang'wa Itunda, ni kina lileke kupembya itina ila makulungu, mu makombo a mu mahalu. 39 Anga itule antu ihi awa ai agombilwe nu Itunda ku nsoko idu. 16 Ihengi kina kutili u ugoolya ang'wi muntu a uhuilli nuao, shanga ai asingiyye nai ukilagile. 40 nishanga ng'welu anga u Esau, nai iza ku nsoko a Itunda ai utongee kuinkiilya i kintu ni kibahu, iti kina shanga sese nai kuzechuma kukondeeliga.

12 Ku lulo, ku nsoko kupilimikiigwe ni ilunde ikulu nila ahuiili, ni kugume kila ikintu ni nikuhumiye palung'wi ni milandu nai iza ikugilinkiiye ku upepee. Kukue i ntambo ku usumbiilyo mu wikiliy nai uikilwe ntongeela itu. 2 Kumaturje i miho itu kung'wa Yesu, ni mandiilyi hangi munya kukondeelya u uhuilli ntitu, na iza ku nsoko a ulowa nu uikilwe ntongeela akwe ai uugimiyye ikonta nila mpaga, waze umeile i minyala akwe, hangi wakikie pihi a mukono nua kigoha nua ituntu ni likulyo nilang'wa Itunda. 3 Ndogoelyo musigilli nuanso nai ugimiliye i makani i ikuo kupuma kuanya milandu, kungwaakwe mukola iti kina muleke kukatala ang'wi kusha kisha mukanka inkolo nianyu. 4 Mukili kunyomeka ang'wi kagisha muzikilya nu mulandu ngele a kuuilwa i sakami. 5 Hangi miilwe uko kukinyilwa i nkolo naiza imutungiliye anga ana a kigoha; "Ng'waane, leka kumahola ku upepee i masukiiilo a Mukulu, ang'wi muleke kuhung'wa ukata ni mukuhuguligwa nu ng'wenso." 6 Ku nsoko uMukulu wimusushaa wihi nai iza umuloiwe, nu kumupisiilya kila u ng'wana nai iza wimusingiilya. 7 Gigimiilya i mageng'wa anga kusukilwa. Itunda witumilwa nu

nsula a kusala u ukende, ai uhililwe, ku nsoko shanga ai uligilye i lyoma nila kila itunu palung'wi nu tata nuakwe, ga ni iti ai udumila nangaluu ku liholi. 18 Ku nsoko shanga ai muzile mu lugulu naza uhumile ku kumpigwa, Lugulu nu wakie u moto, kiti, kihumya ukata nu kimpupu. 19 Shanga ai mupembilye ku nduli nia akinembu, ang'wi ku makani napembeeeye mu nduli nai iza isakilye kila niigulye aleke kulompa kihii kuligitigwa ni enso kitalao. 20 Ku nsoko shanga ai ahumile kugimya iko nai kilamuwe; "Anga itule ga ni kikali ni kikumpya u lugulu kikuwe ku magwe!" 21 Nika kitumba ikilo nai wihengile uMusa ai uligitye, "Nitumbaa nangaluu ngele a kukagata." 22 Badala akwe, muzile mulugulu nula Sayuni nu mu kisali ni kang'wi Itunda ni mupanga, Yerusalem na kilunde, nu ku a malaika magana a nzogu ikumi nia kuina. 23 Muzile mu milundo nua atugwaa ang'wandyo ihi nai asagiie kilunde, kung'wa Itunda ni mulamuli nua ihi, nu ku nkolo nia elu naza akondaniilgwa. 24 Muzile kung'wa Yesu ni muhungi nu ilago niziila, nu kusakami nai iminzilwe nai iza iganulwa iziza ikilo kukila i sakami ang'wa Habilii. 25 Goza kina uleke kumuhiita ung'wi nai iza wiligitya. Ku nsoko anga ize shanga

ahugile nai amuhugile ung'wi nai uahugue mi ihi, ku kulu kuulu shanga ku uhuga anga itule kupiluka kuli kupuma kung'wa uyo nui kuhugula kupuma kilunde. Ku itungo nilanso u luli nulakwe ai ligigwe mihi. Kuiti itungili ulagile nu kutambula, "Ikili nkua ingiiza nai iza iumbilwe, iti kina intu izo nishanga i kagatigwa isagiile. 28 Ku lulo, kusingiilye u utemi naiza shanga wifikatigwa, kiloelye mu hali a kumukulya Itunda kumugomba palung'wi nu kutuna pih mu ikulyo. 29 Ku ndogoelyo Itunda nuitu ingi moto nuliliza.

13 Uugwa ulowa nua kinyandugu nu ulongoleke.

2 Muleke kiwa kuasingiilya ia zilla, ndogoelyo ku kituma iti, ang'wi a asingiyye i amalaika ize shanga alingile. 3 Kimbukiilya ihi niamoli mu kadulumu, anga kina ai mukoli nienso kuko palung'wi ni enso, hangi anga ize i miili anyu ai itendilwe anga enso. 4 Uugwa witeni nu ukuligwe ni ihi nu ulli nua witini nu uzipigwe kutula uziza, ku ndogoelyo Itunda ukualamula i asambo ni agoolya. 5 Uugwa inzila nianyu nia wikalo itule ndyuuku mu ulowa nua mpia, Mutule meikuti mu intu ni muikete, kuiti Itunda mukola ai uligitilye, "Shanga kumuleka unyenye nangaluu, ang'wi kumugumaniiya unyenye." 6 Uugwa kikute iti kuligitye ku ukamatiku, "uMukulu ingi muaiilya nuane; Shanga kitumba, uNg'wana Adamu uhumile kuntendeela ntuni?" 7 Asigilli awo nai amutongile, awo nai aligitilye u lukani nulang'wa Itunda kitalanyu, hangi kimbukiilyi i mapumilo a ngendo niao; Tyatishi u uhuilli nuao. 8 uYesu Kristo ingi ng'wenso igulo, lelo, hangi ga ni kali na kali. (aiōn g165) 9 Uleke kutongeelwa nu umanyisigwa nui kuli kuli nua kiziila kuiti ingi iziza kina inkolo izengwe ku ukende, hangi shanga ku malagiiylo kutula ndya nanso shanga aka a aiilya awo ni ikie ku nanso. 10 Ku kete i matekeelo nai iza awo ni iaiilya mukati a kizindaalo agila i tai ane a kulya. 11 Ku nsoko i sakami a ikali, napumigwe ipolya ku nsoko a milandu, ai iletilwe nu kuhani nu mukulu mukati a kipango ni kelu, kuiti i miili ao ai isonsilwe kunzi a nkango. 12 Ku lulo uYesu nu ng'wenso ai wagile kunzi a mumpita nua kisali, iti kina kuika wakfu antu kung'wa Itunda kukiila sakama akwe. 13 Ni ku lulo kweni kitalakwe kunzi a nkango, kuze kukenkile i kimeli ni kakwe. 14 Kuiti kiagila u likalo nulikiie mu kisali iki. Badala akwe kudume i kisali naza kipembilye. 15 Ku kila uYesu mutakiwe nkua ku nkua kipumya isongelyo nila kumukulya Itunda, kumulumba kina nkali a milomo itu lilape i lina nilakwe. 16 Hangi

uleke kiwa kituma ni maziza nu kiaiilya nyenye ku nyenye, Ku nsoko ingi ku isongelyo anga ize nanso alukolongo anyu, kuiti alongolekile kumusunja ku kula ikekile. 17 Iji nu kisimya ku ulowa, ni shanga ku kinya uwai, nai iza shanga nsoko a ung'yenyi nuanyu, anga awo ni ikapumya u aligwa. Iji iti kina i a lukolongo anyu ahume kumusunja ka ikekile. 18 Kukete isigo iziza, kukete i nsula a kikie likalo nula ukulu mu makani ihi. 19 Hangi yihi nikamukinyila ikilo mitume izi, iti kina nihume kusuka kitalanyu itungo nila pakupi. 20 Itungili Itunda nua ulyuuku, nai iza umuletile hangi kupuma mu ashu u mudimi nu mukulu nua nkolo, Mukulu nuitu uYesu, ku sakami a ilago nila kali na kali. (aiōnios g166) 21 Ukuminkiiya u uhumi ku kila ikani niza kituma u ulowa nuakwe, wazituma i milimo mukati itu nikoli miziza ni iloeeye mu miho akwe, kukiila uYesu Kristo, kitalakwe itule ikulyo i kali na kali. Amina. (aiōn g165) 22 Itungili niaka kusamiilya, munyandugu, kihoeela nu lukani nula kusamiilya nai iza ku ukupi ai nulukilisilye kitalanyu. 23 Linga kina u munyandugu nuitu uTimotheo walekelwaa ilyuuku, nai iza palung'wi nu ng'wenso nikamihenga anga ize uzile apa ikupi. 24 Lamusha i a lukolongo aka ihi ni ahuili ihi. Awo niapembeeye ku Italia akulamukilye. 25 Nu ukende utule nu nyenye mihi.

Yakobo

1 Yakobo mutugwa wang'wi Tunda nu mukolo u Yesu Kilisto, kundugu makumi abiile nasapatiye milamu.

2 Muale kutula ulowa nuwidu, aluna ane, nimukuiila munzago niyakununikunu. **3** Meze mulingile kugeng'wa kuuhueli wanyu mepegwaujimya. **4** Uleki, ugimya ukondye imilimo akwe, kina mulume kunonelya kisa, singa muuleke kuhielwa lehi. **5** Kang'we ukole mutu ntogeela anyu utakile upolo, walompe kupuma kung'wi Tunda, nuepumya kuukende hangi singa wikenela kuehi niimulompa hangi wiapeza upolo. **6** Ingi lompa kuuhueli, uleke kuaialya, kunsoko nuaialya, wipyanigwe nimaingu nenyanza wiholwa nung'wega nukugung'wa kunu nukunu. **7** Kutai umuntu angayau waleke kusegeela kina ilompi lakwe lukusingeliga nu mukulu. **8** Muntu uyu ukete masigo abiili, singa ukandanie munzila yakwe yehi. **9** Muluna numuluna inonee kikulya kunsoko akimekakung'wakwe migulia, **10** matungo yayoyayo muluna numugole kukiila kisimia kung'wakwe, kunsoko wikahega anga umpumbulu nuamung'wapo mumugunda nukeile. **11** Ilyoa litoloka nuupiu wikasonsa nukumisa mimea niampumbulu igweza nuuza wakwe wikuza. **12** Uu uu niantu niagoli izizebipa mumilimo. **13** Ukebetilwe umuntu numugimia mumageng'wa kunsoko anga wadula ingegwa wikasingilia ngala naupanga, nauagle kung'wi Tunda. Kunsoko Itunda shanga wigeng'wa nimabe, ni Tunda ung'wenso shawimugema wihi. **14** Kila minu wihi shainonee kutambula nukole migeng'wa, ingegwa ile lipumile nukumuluta kupumila kuli. **15** Papo anga insula amilandu ikenke iimbi, umulandu wituga sunga anga umulandu anga wakonda lukukulu wihiela muusha. **16** Aluna ane alowa lekikikongi. **17** Kela ilago lihe. **18** Itunda ausague kuupa use upanga kulukani la tai, kuhume kutula anga kiang'wandyo kuutugwa iki kule impaalaa yamilandu nuubi wehinuucole kila upande lusingilyi kwa kusima ulukani nulutemewe waleke kukaya kuligitia nukutaka. **19** Mulengile ite aluna ane alowa. **20** Kunsoko utaki waantu shangaukituma itai ang'wi Tunda. **21** Kuitegwa iku kule impaalaa yamilandu nuubi wehinuucole kila upande lusingilyi kwa kusima ulukani nulutemewe waleke kukaya kuligitia nukutaka. **22** Kunsoko utaki waantu shangaukituma itai ang'wi Tunda. **23** Kuitegwa iku kule impaalaa yamilandu nuubi wehinuucole kila upande lusingilyi kwa kusima ulukani nulutemewe waleke kukaya kuligitia nukutaka. **24** Kuitegwa iku kule impaalaa yamilandu nuubi wehinuucole kila upande lusingilyi kwa kusima ulukani nulutemewe waleke kukaya kuligitia nukutaka. **25** Inge umuntu uyu nuigoza kikendegeela milago nilikami nseigwe, ilago lawidesi, nukulongoleka kugomba, singa kunsoka noanso mijii newua, umuntu nuanso ukukembetwa nukituma. **26** Anga umuntu wihi wakusige ung'wenso kuite mutu wikumbiko. Hangi shuzepeeye ululime lakwe wilongela inkolo akwe nikumbeko lakwe nikanda. **27** Ikumbiko niza nigila uubee ntongela ang'wi Tunda witu nu Tata ingi sile. Kuailala ialekwa nao niashewe niagoha ao mulwago lao, nukisunga ienso nuube wihi.

kulitumila umilimo wihanganga umuntu nuwigoza uusu wakwe uwenso mukioo. **24** Wegema uusu wakwe, wekalongola matungo makupe wakiwa neimpyani. **25** Inge umuntu uyu nuigoza kikendegeela milago nilikami nseigwe, ilago lawidesi, nukulongoleka kugomba, singa kunsoka noanso mijii newua, umuntu nuanso ukukembetwa nukituma. **26** Anga umuntu wihi wakusige ung'wenso kuite mutu wikumbiko. Hangi shuzepeeye ululime lakwe wilongela inkolo akwe nikumbeko lakwe nikanda. **27** Ikumbiko niza nigila uubee ntongela ang'wi Tunda witu nu Tata ingi sile. Kuailala ialekwa nao niashewe niagoha ao mulwago lao, nukisunga ienso nuube wihi.

2 Aluna ane mulekekutyata uhueli wang'wa Bwana u Yesu Kilisto, Bwana a ukulu, kuakuila antu antu. **2** Anga mutu wingile mumilondo wanyu utugae litendele

lidini ningala ninza, hangi wingila numuula nukete ingala nishapu, **3** nukigeelya kumukela kukela kuuyu nukete ingala ninza nukulunga, itunu uewe ukile sapa niiza inge nukumulaumula uewe imeke apa ang'we ikie pihe pa migulu ane. **4** Ite, shangamukisemelane unyenye, nukutula mialamuli unyenye mumasego nemaba? **5** Sitegeeli aluna ane alowa, ikolyo agoline nimijaa unye, hangi singa ensone niimulutanga muulamulan? **7** Ikolyo singangaagoline niilitukila ilina agoli muuhueli nuusalil wa utemi naulagiye awa niamuloilwe? **6** Inge muamile iaula! Ikolyo singa ingega naulagiye awa niamuloilwe? **8** Atize uu, ang'wi mugobile ilago lakitemi anga nilandekile munkilile, ukumulowa umunyakisale anga uewe, mukituma nizala, mulina nilanso nuitangiwe? **9** Angeze mukuiala antu antu mukituma niamuloilwe? **10** Amilando ikenke iimbi, umulandu wituga sunga Kunsoko wihi nugobile ilago lehi, wasuka wakumpa anga umulandu anga wakonda lukukulu wihiela mulugendo lakwe mino udu, watule nigazo lakubunga, muusha. **11** Kela ilago lihe. **12** Kela ilago lihe. **13** Kunsoko Itunda aulongile, lekakugoolya, izawadi niiza hange kela izawadi nikondanie kupuma yuyo hangi inge naulungile, ulekekubulaga. Kan'wi kilunde, isima pehi kupuma kung'wa kung'wa Tata shukugoolya muubulagi umole, wakondya kubananga nuawelu, kwee shawikailika anga umulule nupeloka. **14** Kela ung'wao yemunonee watule mupepeleyi kija, **15** Kunsoko ikinyamulimo kizaa, singakuaisiilya kwa awaniagila ikiasiilya, ukende wilukyla muulamuli. **16** Kela ung'wao yemunonee watule mupepeleyi kija, **17** Kela ilago lihe. **18** Kunsoko ikinyamulimo kizaa, singakuaisiilya kwa awaniagila ikiasiilya, ukende wilukyla muulamuli. **19** Kela ung'wao yemunonee watule mupepeleyi kija, **20** Kunsoko utaki ukete uhueli kunu mugila intendo? Ikolyo, uhueli waantu shangaukituma itai ang'wi Tunda. **21** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **22** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **23** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **24** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **25** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **26** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **27** Kuitegwa nuwanso ukumugunane?

28 Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **29** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **30** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **31** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **32** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **33** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **34** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **35** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **36** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **37** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **38** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **39** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **40** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **41** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **42** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **43** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **44** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **45** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **46** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **47** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **48** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **49** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **50** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **51** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **52** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **53** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **54** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **55** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **56** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **57** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **58** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **59** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **60** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **61** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **62** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **63** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **64** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **65** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **66** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **67** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **68** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **69** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **70** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **71** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **72** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **73** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **74** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **75** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **76** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **77** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **78** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **79** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **80** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **81** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **82** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **83** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **84** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **85** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **86** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **87** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **88** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **89** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **90** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **91** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **92** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **93** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **94** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **95** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **96** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **97** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **98** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **99** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **100** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **101** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **102** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **103** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **104** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **105** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **106** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **107** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **108** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **109** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **110** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **111** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **112** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **113** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **114** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **115** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **116** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **117** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **118** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **119** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **120** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **121** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **122** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **123** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **124** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **125** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **126** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **127** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **128** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **129** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **130** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **131** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **132** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **133** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **134** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **135** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **136** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **137** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **138** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **139** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **140** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **141** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **142** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **143** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **144** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **145** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **146** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **147** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **148** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **149** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **150** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **151** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **152** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **153** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **154** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **155** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **156** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **157** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **158** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **159** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **160** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **161** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **162** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **163** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **164** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **165** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **166** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **167** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **168** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **169** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **170** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **171** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **172** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **173** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **174** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **175** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **176** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **177** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **178** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **179** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **180** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **181** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **182** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **183** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **184** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **185** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **186** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **187** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **188** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **189** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **190** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **191** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **192** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **193** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **194** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **195** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **196** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **197** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **198** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **199** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **200** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **201** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **202** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **203** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **204** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **205** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **206** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **207** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **208** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **209** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **210** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **211** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **212** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **213** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **214** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **215** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **216** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **217** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **218** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **219** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **220** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **221** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **222** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **223** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **224** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **225** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **226** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **227** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **228** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **229** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **230** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **231** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **232** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **233** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **234** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **235** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **236** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **237** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **238** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **239** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **240** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **241** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **242** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **243** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **244** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **245** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **246** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **247** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **248** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **249** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **250** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **251** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **252** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **253** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **254** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **255** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **256** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **257** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **258** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **259** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **260** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **261** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **262** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **263** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **264** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **265** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **266** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **267** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **268** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **269** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **270** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **271** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **272** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **273** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **274** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **275** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **276** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **277** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **278** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **279** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **280** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **281** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **282** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **283** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **284** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **285** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **286** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **287** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **288** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **289** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **290** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **291** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **292** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **293** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **294** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **295** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **296** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **297** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **298** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **299** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **300** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **301** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **302** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **303** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **304** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **305** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **306** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **307** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **308** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **309** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **310** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **311** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **312** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **313** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **314** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **315** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **316** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **317** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **318** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **319** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **320** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **321** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **322** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **323** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **324** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **325** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **326** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **327** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **328** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **329** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **330** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **331** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **332** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **333** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **334** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **335** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **336** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **337** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **338** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **339** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **340** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **341** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **342** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **343** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **344** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **345** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **346** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **347** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **348** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **349** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **350** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **351** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **352** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **353** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **354** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **355** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **356** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **357** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **358** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **359** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **360** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **361** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **362** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **363** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **364** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **365** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **366** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **367** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **368** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **369** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **370** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **371** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **372** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **373** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **374** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **375** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **376** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **377** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **378** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **379** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **380** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **381** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **382** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **383** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **384** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **385** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **386** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **387** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **388** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **389** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **390** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **391** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **392** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **393** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **394** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **395** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **396** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **397** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **398** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **399** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **400** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **401** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **402** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **403** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **404** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **405** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **406** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **407** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **408** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **409** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **410** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **411** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **412** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **413** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **414** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **415** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **416** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **417** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **418** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **419** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **420** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **421** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **422** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **423** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **424** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **425** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **426** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **427** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **428** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **429** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **430** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **431** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **432** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **433** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **434** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **435** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **436** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **437** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **438** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **439** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **440** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **441** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **442** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **443** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **444** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **445** Kuitegwa nuwanso ukumugunane? **446** Kuitegwa nuwanso ukumugunane?

18 Ukole umuntu uhumile kulunga, ukete uhueli, uupolo nuumanyi? Ebu umuntu uyu walagiile ulikalo nunene nkite ntendo, ndagiili uhueli nuugili intendo, nuluza mumilimo akwe nuupololuupumie mumahala. nunene kuulagila uhueli wane ni ntendo yane. **19** **14** Angize mukete wilu nuutaki mumasigo yawinyene Uhuie kina Itunda ung'wi, ukoli iza, ni ahing'wigaa munkola yanyu, muleke kuhumbula kuligitya uuteeli ahuee uu nukugopa. **20** Ikolyo uuloilwwe uwe mutu nukuligitya itai. **15** Uwu singa upolo nuupumile numupungu kuite nukule muuhueli nuugilaintendo kigulya, inge upumile muunkumbigulu, singa akinkolo, nishangaunonee? **21** Ikolyo singa tata wanyune akiheng'wi. **16** Kunsoko paukole uwetu niwitengi u Ibrahimu auaigwe tai, kuntendo naumupumilye ukole, ukole wibulugi ni ntendo nimbe. **17** Upolo ung'wakwe u Isaka pigulya kizindaalo. **22** Mulenge nuupumile kigulya, kwanza uza, hangi wilowa upolo, kina uhueli wakwe witumile pilago palung'wi ni ntendo uupoelu nimahala, nizue ukende nuuhuili nuu yakwe, numuntendo yakwe, uhueli wakwe apikie singawi kuila anga antu antu ni tai. **18** Ni nkali yatai isogo lakwe. **23** Inkani yigeeka niilungle, u Ibrahimu yetemelwa muupolo kuawa niituma inkani ya upolo. aumuuhue Itunda hangi wiwa aligwa kutula ukete itai.

Kuitegwa u Ibrahimu wikitangwa muhumba maya wang'wi Tunda. **24** Ung'wao kina kuntendo umuntu wialigwa itai, snga uhueli du. **25** Anga uu lukulu, ikolyo singgangae Rahabu ne numudosis naugwee mutai kuntendo, itumi nukuatawala kunzila ngizaa? **26** Kunsoko anga umuueli angaualye inkolo wikuza, uu lukulu nuuhueli nugilaintendo ukule.

3 Aluna ane, singa inonee mihi kutula miamanyisi, mulinge kina mizize singelya kinyamilimo kikulu kukila. **2** Kunsoko kehi kitumila kunzila yeetu. Ange wehi shanga wikumpya munkani yakwe, nuanso mutu nakondile. uhumble kulaagila kumwili wakwe wihi. **3** Itegwa kang'wi kuuika ilijamu afarasi mumilomo ao akugombile, hangi kuhueli kuipiula imilomo ehi. **4** Hangi mulinge kina iimeli, ingawa nkulu kusukung'wa nung'we ga nuukulu, hangi kuhumile kupeula imiile ao ihi. **5** Kuu uu anga kelume, kintu kiniino mumwili, wisumbula pakulu du. Sigozi kote kehaka nikikulu kihumile kusonswa ninzae nino niyamoto! **6** Ululime nulwensogaa moto, ukumbigulu wa ulugu, uikilwe mumo muingo ya miile itu, inge wikanza umwiili wihi hangi wiikwa migulya mumoto munzila yaalikalo, nuwenso wikkansoswa numoto nuwakuulungu. (*Geenna g1067*) **7** Kila ikikali kamihaka, nyunyi, niikugenda pehi nekekali kamuluze iza ikaiwe ni antu. **8** Inge kutile umuntu anga nung'wi, nuhumile kululagila ululime, ingi ubi nisinga wikilaga, nuwizoe kizume nuubulagi. **9** Kululimi kimukulya umukulu nu Tata witu, hangi kululeme lulo keazuma iantu niaumbilwe, kupyan ang'wi Tunda. **10** Kumulomo wuwo wuwo witambula nkani yakukembetwa nukuzung'wa. Aluna ane emakanai aya singanganonee. **11** Ikolyo, ulizi lung'wi lahuma kupumyane imaze nimaza nayanimalulu? **12** Aluna ane ikolyo ikota la mutini lahume kutuga inkali yamuzeituni, ang'wi umuzabibu ukutugane inkali niamutini? Anga injilyo namazi nimalulu shikipumya imazi nisinga malulu. **13** Nyenyu mung'wanyu nukete

4 Wilei nuhutani mung'wanyu upumile pee? Shangauukie munsula yanyunee nimbe nuukuleta imbita muihangwili wanyu? **2** Mukite insula ike nimiagila. Mukubulaga nukiduma ikenimiagila uhumi kutula nikenso. Mukikua nukilea, hangi mukile mupate kunsoko shangamunulompile Itunda. **3** Mukulompa shanga mukupewga kunsoko mukulompa mupegwe mitumile munkani nimbe, inge muhume kitumila munsula yanyu nimbe. **4** Unye asambo! Shamulingilene kina ishumbashuya nuunku mbigulu kina ulugu kung'wi Tunda. **5** Ang'wi mulingle inkilele inge ngila anga ndogoelyo niilungle kina ung'waung'welu nukule mukate itu ukete wilu ukulu kunsoko itu. **6** Ingi Itunda wipumya ukende kukila, yeo ndogoilyo inkeeile ilungle, Itunda wimugilya nulugoha, inge wemupeza ukende uyu nusima. **7** Iti ipumyi kung'wi Tunda, mugilyi umulugu nung'wenso ukumanka ukuhega kung'wanyu. **8** Humbeeli pakupe ni Tunda, nung'wenso ukumuhumbila pakupenunyenye. Kalali imikono anyu, unye nimiamilando, hangi melye inkolo yanyu, unye nimeailya. **9** Tuli nuukia muhongelye, hangi mulile! Peuli imaheko anyu atule ukea nuulowa wanyu utule uhongelya. **10** Misimye unyenye ntongeela ang'wa Bwana, uzizamuhumbila migolya. **11** Muleke kitambula nyenye kwa nyenye, muluna, umuntu nukutambula nimabe kumuluna ang'we akumusemela milagolang'wi Tunda. Angamulisemele ilago, shangamugombile ilago inge mulisemee. **12** Inge ung'wedu numupumya ilago nitai, Itunda, ng'wenso ukete uhumi nuokuguna nukulimilya uwe wenyenye nukumulamuila umunyakesai? **13** Sitegelyi, unye nimilunga, Leloang'we mudau kinzu mukisale ike, nukikie ung'waka uwu, nukuduma nukutugisa nsao. **14** Nyenyu nulingile kina ntuninikapumila mudau, nulikalo lanyu ntuni gwaa? Kunsoko mimyani nikuu niugeela matungo makupi sunga wikalimila. **15** Angaaza mulunge, angeze ulowa wang'wa Bwana,

kuikie nokituma ike neko. 16 Inge itungiile mekaaona akumileka itai, inge numuya wamususha. 20 Ingi mumasego anyu. Uwioni wihi uujuinge ube. 17 nualinge kinaitee wihi nuimulingasa umunyamilandu Kuitegwa uyu numanyile kituma nimaza sunga kuhega munzila yakwe niyamagazo ukumiponya shaikituma kung'wakwe nuanso mulandu. inkolo akwe kupuma muushi nukuukunikila udu wa milandu.

5 Nzii inoino, unye nimeagole, leli luli la migulya kunsoko alwago nulupembilye kung'wanyu. 2

Ugole wanyu wakananza ningala yanyu alumagwa niaminkebele niikanza. 3 Imadini anyu nimpia yanyu yaulya indogoilyo, nuube wakwe ukikenga mung'wanyu nukulimilya imiili anyu onga umoto. Miekeye ugole wangu mumahiku ampelo. 4 Upemi waanyamilimo awaniogola mumigunda anyu akulila! Nikikole kaawa niogola mazao anyu kupikiila muakulwi an'wa Bwana numikui. 5 Mikie mukilolya mihe nukiloilya unyenye udu mukiginisa munkolo yanyu kuluhiku lakusinzwa. 6 Mumulamuie nukumubulaga uyu nutai waleke kumukua. 7 Kuite inge igimyeli, muluna sunga ukiza uu Bwana, anyayuyu. Nuielima wilindila maogola akwe nemaza, mumugunda, wilindiila akizewigigimieye kunsoko akwe, sunga imbulu ang'wandyo niye na mpelo ikue. 8 Nunyenye migigimielye, itungi inkolo yanyu, kunsoko kiza kung'wa Bwana yahugeela. 9 Muluna lekikisusumieli, unyenye kwa nyenye, kunsoko muleke kusemelwa. Goza umulamuli wimikile paukiilo. 10 Kumpani, muluna, mugoze mulwago niigigimieli nuanyakida dagu nautambue kulina lang'wa Bwana. 11 Goza kuitanga eигигимиeli, banu. Migule uигигимиeli wang'wa Ayubu hangi nulingile indogoilyo ang'wa Bwana, kung'wa Ayubu kuite u Bwana wizue kioisa nuukende. 12 Kukila ehi aluna ane muleke kulapa, ang'wi milunde ang'we pihe ang'wi ilapo ningeza. Inge ite kwe iee anyu itule ee ni aa anyu itule aa itule itee muleke kugwila muulamulwi. 13 Ukole muntune mung'wanyu nuketeulwangoo? Inoneeuolompe, ikolyo mutu wihi eze muhugukunee. Nuwaambi ikulyo. 14 Ukolya ukole wihine mung'waanyu numulwaee? Nuwaitange ianyampala niitekelo alompe kunsoko akwe, amupuguwhile imakuta kulina lang'wa Bwana. 15 Nimalompi auhueli akumukomya umulwae, numukulu ukumuusha. Ni hangi angiza witumile mulondu, Itunda ukusamila. 16 Kuitegwa muungame imilandu anyu unyenye kwa nyenye, nukulompela kila ung'weao numiakwe kunsoko muhume kukomya imalompi namunyatai. Ituga ugeeli ukulu. 17 U Eliya aiemuntu nuwamasigo anga nitu, aulompile kungulu kina imbulu ileke kukua, ikadela kukua mihe kumatungo amiaka itatu ni myeli sita. 18 Nu Eliya wikalompa hangi, nigulu likahunula imbulu migulya ihe nihe ikapumya imaogola. 19 Aluna ane, kang'wi wihi mung'wanso mung'wanyu

1 Petelo

1 Petelo, Mitumi wang'wa Yesu Kilisto, kua kila nzila nia usambailo, kua iholanigwa, naiakoli ku Ponto ihii, Kugalatia, Kapadokia, Asia ni Bithinia. **2** Kunsoko auhugu wang'wi Tunda. Tata, kua kogigwa nung'waung'welu, kikulyo lang'wa Yesu Kilisto, nuku sansangilwa Isakami akwe, Ukende utule kitalanyu, nupolo wanyu wongeeleke. **3** Itunda Tata wa Mukulu witu Yesu Kilisto akembetwe Mukulu nuaupegwa wakwe nuanakanda, au kupee kutugwa upya, kuugimya nuusali kukiila uuki wang'wa Yesu Kilisto kuhega muashi, **4** usali nishaukulmansila, shaukulula nikisoita hangi shaukukepa uikilwe kilunde kunsoko anyu. **5** Kuuhumi wang'wi Tunda mukusungigwa kukiila uhuili nuuguniki uo nunoneigwe kukunukulwa numatungo ampelo. **6** Lumbili kua ili, atizemulita kinyauwai itungili. Kitalanyu mumageng'wa aya. **7** Iyi ngi kunsoko uhuili wanyu uhume kugeng'wa, uhuili uo nukite insao kukila idhahabu iyo niliimila mumoto nigema uhuili witu. Iyi ipumila kunsoko uhuili witu uhumi kutuga intendo ninza, ukulu nikulyo nila muuki nuang'wa Yesu Kilisto. **8** Shamumuine kunu mumuloiwe, shamumuine itungili kunu muhuije kutalakue hangi mukite ulumbi nukilinkie, nukua ulumbi nuizuig'we nuukulu nuakigulu. **9** Itungili mukusingiilya impelo au huili wanyu, uguniki wa nkolo yanyu. **10** lanyakidagu akuduma, nukukolya uulya nua uguniki uwu, kuukende nauzetula kitalanyu. **11** Akaduma kulinga izezewiule uuguniki uu nauziziza. Akaduma hangi kulinga matungo ki ung'waung'welu wang'wa Kilisto nukoli mitalao aukuligitya ntuninienso. Ili ailupumila matungo naizawazeaila ung'wandyo kina uagigwi wang'wa Kilisto nuukulu nuuze mutyata. **12** Ikakunkulwa kuanyakidagu kuza aitumila munkani zizi, hangi singa kunsoko itu, ao mahumo na nkani izi kukiila ao naiateatile ulukani lang'wa Kilisto kitalanyu kunzila ang'wa ng'waung'welu nautumilwe kupuma kigulu, inkani izi ingi ataiamalaika akulowa kukunukulwa kitalakwe. **13** Kululo tungi ilino niamahala anyu, mutule miapolo mumasigo anyu, mutula nuugimya nuukendo uo nauletilwa kitalanyu imatungo nakukunkukilwa u Yesu Kilisto. **14** Anga iang'enya niakete ikilyo, muleke kutungwa ni nsula izo nai mutyatiale imatungo naimukili miagila imahala. **15** Kululo anga naimilangilwe nuyu numuza, nunye, mutule miaza, ni ntendo yanyu yihi muikali. **16** Kunsoko yandikilwe, mutule miaza, kunsoko unene ni muza. **17** Ang'wi mukitanga "Tata" uyu nulamula itai kuitumi wa kila umuntu, itumile imatungo na muhinzo

ako muuza. **18** Mulingile kina singa ai mpia ang'wi dhahabu, maintu nigazika ayo nimugunilwe kupuma muntenedo yanyu nia upugu, izo naimimanyisilye kupuma kua tata anyu. **19** Kululo mugunilwe nasakami iyi ni kulyo lang'wa Kilisto, anga na nkolo ningila uwili ni bado. **20** Ukilisto aukoli ka nu ng'wandyo wa unkuloigulu aukili, ingi gwa itungili imahiku aya nampelo wakunukulwa kitalanyu. **21** Mumuhuie Itunda kukiila ng'wenso, ni Tunda aumutyatille kupuma kuashi hangi naumupee ukulu kina uhuili wanyu nugimya wanyu utule kung'wi Tunda. **22** Mitumile inkolo yanyu kutula nzelu kua ugombi nua tai iyo, kunsoko au lowi nuakinyandugu nuugoloki, kululo ilowi kungulu kupuma munkolo yanyu. **23** Malelwa kulukangala laka biili, singa kumbeu nigazika, ingi kupuma kumbeu nisinga igazika, kukiila upanga nulukani lang'wi Tunda nulusagiie. (aiōn g165) **24** Kunsoko, imiili ihi anga imatutu nuukulu wakwe anga iua niti tutu. Itutu linyala iua ligwiza. **25** Kululo ulukani la mukulu lisiga ikalinakali ulu ailukani nailutanantigwe kitalanyu. (aiōn g165)

2 Kululo iki kuli ubi wihi, wielu, wilu, nu kihukilwa. **2** Anga iang'anya niadabu, mlowe imaele nimaza nakinkolo, ingi gwa muhume kukula muuguniki. **3** Ang'wi malulya kina umukulu muza. **4** Nzi kitalakwe nizi gwe nipanga nilikie nili hitilwe niantu, nilanso liholanigwe ni Tunda hangi iza kitalakwe. **5** Unye ingi milianga imagwe nakete upanga nizengwa migulya anyumba na kinkolo, kunsoko audimi nuuza niipumya imasengeelyo na kinkolo nagoombigwe kung'wi Tunda kukiila Yesu Kilisto. **6** I andiko illiye iti "Goza, mbikile mu Sayuni igwe nila kumpelo nikulu naili holanigwe hangi niza, hangi wihi nuhuie kukiila ng'wenso shkuona iminyala". **7** Kululo ikulyo ingi lanyu kitalanyu unye nimuhuiie. Ingi gwa igwe naelihitilwe niazengi, ili latula igwe nikulu nilakumpelo. **8** Igwe lakukumpa, ni talagwe lakukumpa nianso ikumpa, niiluhita ulukani, kua ilo naiahalanigwe kitalao. **9** Ingi unye miukoo naiuholongigwe udimi nuakitemi, ihi ninza naavitu niautemi wang'wi Tunda, kunsoko muhume kutanantya intendo yaikuilwa niang'wa uyu naumuhegilie mukiti, nukuzu muwelu wakwe nuikilwa. **10** Unye ung'wandyo shaimiantu, kululo itungili miantu ang'wi Tunda. Unye shaimusingiye ukende, itungili masingiilya ukende. **11** Alowa numitangila, anga akila nzila niasuuli kiima kupuma munsula nia milandu, izo nikendi kua ninkolo yanyu. **12** Inonee kutula ni ntendo ninza kuanya kilungu, anga atula akumutambulila kina mitumile nkani nimbi, akuamba imilimo anyu nimiza nukumukulya Itunda kulu hiku nulakiza kitalakwe. **13**

Tula ni kulyo kuantu nikuligwa nianaantu. Kunsoko 8 Sunga unye mutule nimasigo apalung'wi, nialite amukulu, ingi umutemi anga umukulu. 14 Ang'wi ikinya uwai, ulowa anga muluna, niakite ikulyo, iakulu aiatumilwe kuakua nukuapisiilya iituma mabi, nawia niapolo. 9 Leki kulipi ubi kua ubi, kituki kwa nukualumbiilya ao neituma nimaza. 15 Kunsoko kituki, ingi gwa mulongoleke kukembeta, kunsoko ulowa wang'wi Tunda, kua kituma nimaza mukuukilaja iyi amitangilwe uuhuma kusala ukombetwa. 10 Uyu uligitya nuanakanda kuantu niapungu. 16 Anga antu nukuulowa umahiku ihi, nukuona luhiku luza. Iketula nimukite ulekelwa, leki kitumila ulekelwa wanyu anga iza alauilye ululimi lakwe kumabi ni milomo akuwe mufuniko kumabi, ingi mtule anga miitumi ang'wi kuligitya uukinyili. 11 Hangi apiluke nukuleka nimabi, Tunda. 17 Tuli ni kulyo kuantu ihi, alowi ianyandugu. nukituma aya nimaza. Adume upolo nukutatya. 12 Mogopi Itunda mumupe ikolyo umutemi. 18 Atugwa Imiho ang'wa Tata imuona umunyatai, niakutui akwe api ikulyo iakulu anyu, kuaikolyo lihi, singa iakulu ijaa imalompi akwe, ingi gwa usu wang'wa Tata singa ao niazza udu, nao niapolo hangi nao niabi. 19 wiagoza ao niituma ubi. 13 Nyenyo nukumualya anga Kunsoko lukumo luza ku wihi uyu nukugimya uwai mulule mukituma nimaza? 14 Anga mutule mukaga kumatungo nukagigwa panakutili itai kunso augombi kunsoko atai. Makembetwa. Leki kogopi kuayo nianso wakwe kung'wi Tunda. 20 Ntuni nikoli kutula ukoli niza amogapile leki kutula nu woa. 15 Ntongeela muitumi nuamilandu kuna uze weendelee kukuwa? akwe, mnueke Kilisto munkolo yanyu anga muntu Kululo ang'wi mitumile ni maza kunu muzagigwa numuza. Mahiku ihi muzamihambile kumusikiilya kuaulamulwa, ulu lukumo luza kung'wi Tunda. 21 umuntu nukumukolya unyenye kuniki muhue kung'wi Kua ili aimitangilwe, kunsoko Ukilisto nung'wenso Tunda. Itumi uu kuropolo ni kulyo. 16 Mutule nuhuili aiwagigwe kunsoko anyu wamulekela mpyani kunsoko nuuza, sunga iantu awa niutukila upanga wanyu anyu kutyata mpambatilyo yakwe. 22 Nuanso kung'wa Kilisto ahume kuhung'waiminyla kunsoko shaiwitumile imilandu, hangi amugila anga ukonganai akuligitya uteele kina aimituma mabi. 17 Iziza wihi mumulomo wakwe. 23 Naukutukilwa shanga nangulu, ang'wi Tunda uloilwe, kina mikenda ga akasukiilya, singa aiwogopile kagigwa aiwipumilye kunsoko akituma nimaza kukila kituma nimabi 18 ing'wenso apegwe ulumalwa nuatai. 24 Ingj ngwenso Ukilisto aiwagile kang'wi kunsoko amilandu. Nuanso au kenkile imilandu itu mumuili wako mikola la mpanga, aimunya tai, aiwagigwe kunsoko itu, naikiagila itai, sunga kuhege mumilandu, hangi kikie kunsoko atai. kina akulete kung'wi Tunda. Aukupe kimuili. Kululo Kua kukuwa kung'wakwe unye magunika. 25 Mihi aiwitumile upanga munkolo. 19 Ku kiila ng'waungwelu, naiza mazepa magila anga nkolo nilimie ingi itungili akalongola kuitanantilya inkolo izo nikoli kukitungo. 20 masuka kumudimi numimiili nuankolo yanyu Aiagila ukilyoimahungo na ng'wandyo ugimya wang'wi

3 Kumila iyi, unye nimiasungu, inonee kipumya
kuagoha anyu unyenye, ataeza niang'wi
shaaugombile ulukani, kukiila ntendo ya sungu ao
ahumile kulutwa ata ize kutili ulukani. 2 Kunsoko
nianso azezeaiona intendo yanyu ninza palung'wi
nikulyo. 3 Iyi itung'wi singa kinonelya kua kunzi
kusogota masingi, maintu nimaza ang'wi nguo nia
mampilu. 4 Kululo ntongeela akuwe itume kua uza nua
munkolo, nukulinkila ikulyo nuupolo wa munkolo,
uwu nuuza paulungeela ang'wi Tunda. 5 ia sungu
niazza ainoneeye ienso kunzila iye. Aiatite uhuili
kung'wi Tunda hangi aiapee ikulyo iakoha ao. 6
Kuanzila iyi u Sara autite ukulyo kung'wa Ibrahim, uyu shukulongoleka hangi kikie munsula ya muili,
nukumitanga ng'wenso. Mukulu wakwe. Ni tungili ingi kuulowa wang'wi Tunda, kuwikali wakwe
unyenye mianaakuwe, ang'wi mukituma ayo nimaza, nuusagiie. 3 Kunsoko imalungo ayo nakeile
hangi shamogopile nimabi. 7 Kunzila yiyyo unye
itunja inonee kikie niasungu anyu kunu muze mulingile
kina iasungu anyu agila anga ngulu, iga mualinge
kina nianso anga asingilya eitu niamasongeelyo au
panga. Itumi uu imatompi anyu aleke kugieligwa.

ng'wenso. 4 Kululo gwa, Ukilisto aiwagile kukiila muili wakwe,
tugali ishigi ni nsula yiyyo unyo nuanso aiwagile
kukiila muili walekanukile nimilando. 2 Umuntu
kukiila muili walekanukile nimilando. 3 Kunsoko imalungo ayo nianya kilungu aloilwe
akondile kituma imakanay ayo nianya kilungu aloilwe
kituma, kulya imaintu aantu, nsula nimbi, ugala
ntuli, ulaku, ulumbiili wakinyakilungu, nimakulyo
aanyakilungu nakumutasha Itunda. 4 Iona ikuilwa
nisingamukihanguila kituma inkani palung'wi nienso,

ingi iitula muligitya inkani ni mbi kitalanyu. 5 nikaukulu nishakilimilya uza wakwe. 5 Uu nunyie Aziza pumya ialo kitalakwe kung'wa uyu nuilamula ahumba nimianino tulinikulyo kuakulu anyu, nunyie awa niapanga nawa niakule. 6 Kunsoko iyi injili mihi tugali ikulyo nukialiya nyenye kuanyie, ingi Itunda aitanantigwe ku ao niakule, ata eize aiapewe wiagilya niilugoha, kululo wiapeza uukende niakote uulamulwa nua miili ao anga antu, ingi ahume ikulyo. 6 Kululo tuli nikulyo mumukono wang'wi kikie ni Tunda nung'waung'welu. 7 Impelo ankanji Tunda nuukite ingulu, ahume kumumbula kumatungo yihii ipambilye, kululo mutule nuuhugu nua tai, akwe. 7 Leti imiligo ihi namlilandu kitalakwe ingi hangi mutule ninzila ninza kunsoko amalompi anyu. nuanso ukuukele nukusupitya. 8 Tuli nima hala 8 Ntongeela ankanji yihi, kagupi kutula nuulowa hangi muhule miho, umulugu anyu uyo umubi, anga kuantu ihi, kunsoko uulowa shawiduma kukunukula ihmiba nikukoloma izeduma imuambe umuntu. 9 imilandu aangiza. 9 Ilowi unyenye kwa nyenye Pugamuki kitalakwe, tuli ningulu muuhuili wanyu. hangi mze miakende muleke kibipilwa. 10 Anga Mulinge kina ianyandugu anyu niakoli muunkumbiguli unyenye naimusungiilye iipegwa, itumili kiaiilya, anga akukiiita wagigwi anga wuwo. 10 Ni Tunda nuaukende miimili niazza niaipegwa niidu niipumigwa nakanda nitunda. 11 Ang'wi umuntu ukuligitya itule anga nkani yang'wi Tunda, ang'wi umuntu ikituma, itule anga uhumi nupewe ni Tunda, ingi gwa kwa nkani yehi ahume kukuligwa kukiila Yesu Kilisto. Ukulu nuuhumi utule nungwenso ikali na kali. Amina. (aiōn g165) 11 Ututemti utule nung'wenso kitalakwe mahiku ihi. Amina. (aiōn g165) 12 Numuhuie Silwano anga muluna ane numuza, hangi namukisila ibada unyekua ukupi kukiila kitalakwe, kumusisikiilya hangi kumuila kina iko kintu kipy, ata ize kumugema anga kintu kipy ninikiandikile ingi ukende watai nuang'wi Tunda, miki aikizigela kitalanyu. 13 Kululo nimulongolekile kiziila kitalakwe. 13 Ahuili niakoli kubabeli nai aholanigwe muuaqig'wi wang'wa Kilisto, lumbili hangi mulumbe palung'wi munye, amulamukilye nu Maliko ng'waane palung'wi nukulumbiilya muukunukuilwa nua ukulu umulamukilye. 14 Ilamushi kua ilungilo nila ulowa. wakwe. 14 Ang'wi mutukiwe kunsoko alina lang'wa Uolo utule kitalanyu nimukoli mung'wa Kilisto. Amina. Kilisto. Makembetwa, kunsoko ang'wang'waung'welu nua ukulu, nung'waung'welu nuang'wi Tunda ukikie kitalanyu. 15 Kululo aleko kigela uyu nukagigwa anga mubulagi, mii, mitumo mabi, ang'wi uyu nuituma inkani niauya. 16 Kululo ang'wi umuntu ukagigwa anga muuhuili, aleki kuhung'wa iminyala, amukulyie Itunda kulina lilo. 17 Kunsoko imalungo apika na ulamulwa kandiilya munyumba ang'wi Tunda. Ang'wi ikandiilya kitaitu, ikutula ule kuantu nisingaiza alu huie ulukani lang'wi Tunda? 18 Ang'wi umunya tai wigunwa kukiila makaku, ikutula ule umuntu numugila itai nu munya milandu? 19 Kululo ihi niakaga kunsoko au lowa wang'wi Tunda, aieke inkolo yao kumuumbi ahume kituma nimaza.

5 Nialompile ianyampala niakoli kitalanyu, Mianyu hangi mikengi wa wagigwi nuang'wa Kilisto hangi muhuui nuakulu nuuzakunukulwa. 2 Kululo kumusambiilya unye anyampala, lidimi idale lang'wi Tunda nilikoli kitalanyu. Ligozi singa kunsoko munonee kululika ili, kunsoko muloilwe uu, anga Itunda nuloilwe, ugozi singa kunsoko akulowa mpia nia minyala, ingi kua kulowa. 3 Muleke kuhumbula kuantu awa nienda muimie kitalanyu, nimenda adima, mitume nimaza ahume kumutiyata. 4 Pang'waso umudimi numukulu nuzimikigwa muzepegwa ikinyamulimo

2 Petelo

1 Simioni Petro, Mutung'waa wang'wa Yesu kilisto, Ku awo nai asingiye u uhuiili wuwo wuwoo nua nsailo anga nai kuusingiye usese, uhuiili nu ukoli mukati a tai ane niang'wa Itunda nu muguni witu uYesu Kilisto. **2** Ukende utule kitalanyu; Ulyuu wongeeligwe kukiila uhugu nuang'wa Itunda nu Mukulu witu Yesu. **3** Kukiila uhugu nuang'wa Itunda kalijaa imakani akwe ihi kunsoko a ipolya nua wikali, Puma kung'wa Itunda nai ukitangile kusoko a uziza nui ikulyo ni lakwe. **4** Ku nzila iyi ai ukuhumilye nsula a ilago ikulu ni la nsailo. Ai witumile ili iti kuunonia ki asali a upumoo nuang'wa Itunda, ku iti ni kulongolekile kuuleka u ubii nua ihi iyi. **5** Kunsoko iyi, kagupi kituma kongeelya u uziza ku nzila a uhuiili nuanyu, kunsoko a uziza, uhugu. **6** Kukiila uhugu, ngele ni kukiila ngele usupy, ni kukiila usupy, welu. **7** Kukiila welu ulowa nua muluna nu kukiila ulowa nua muluna, ulowa. **8** Anga ize imakani aya amoli mukati anyu, aze alongolekile kukula mukati anyu, iti gwa unyenye shanga mukutula miagumba ang'wi antu nishanga itugaa inkali mu uhugu nuang'wa Mukulu witu uYesu Kilisto. **9** Kuiti wihi ni mugila i makani aya, wihengaa makani a pakupi uduu; nuanso ingi mupoku, wiwaa uweligwa nua milandu akwe na akali. **10** Ku lulo, aluna ane, kagupi kituma iti kilingasiilya nu usagulwa nua witangwi ku nzila anyu. anga ize mukitura aya, shaga mukikwatya. **11** Iti gwa mukiligiilya widu nua mulango nua kingiila mu utemi nua kali na kali nua Mukulu witu hangi muguni uYesu kilisto. (aiōnios g166) **12** Kululo unene nikatula nkondile kumukimbusha i makani aya itungo, anga ize mulingile, ni tungili matulaa miakomu mu tai. **13** Nsigile kutula nkoli iziza kumuusha nu kumukimbukiilya migulya a makani aya, ze ntuile moli mu kitala iki. **14** Ku ndogoelyo iyi ningile kutula shanga itungo ilipu nikakiheja ikitala ni kane, anga uMukulu uYesu kilisto nai undagiie. **15** Nikakagupa kutula nu ukagupi kunsoko anyu iti mukimbukiilye imakani aya ze yakilaa unene kuhega. **16** Kunsoko usese shanga ai kutyatile u uganulwa nai wingiigwe ku logo pang'wanso naikumuganuie migulya a ngulu nu kikumuula ku Mukulu witu uYesu kilisto, ila usese ai katulaa akiuili ni ikulyo ni lakwe. **17** Nuanso ai usingiye ikulyo nu ukulu puma kung'wa Itunda Tata pang'wanso ululi nai ligiigwe kupuma mi ikulyo ikulu luzelimitya. "Uyu ng'wenso ng'wana nu ane, mulowa wane niiza ndoeigwe nu ng'wenso" **18** Ai kuligulye ulu lupuumie kilunde pang'wanso naikukoli nu ng'wenso mu lugulu ulo nu lwelu. **19** Kukete ikani

ili nila unyakidagu nai likamiinkii, niiza ku lyenso mitumaa iza kulitumikila. anga lumuli nu lelye mu kiti kupikiila kelya ni nzota nia dau ni yigeeleka mu nkolo nianyu. **20** Lingi aya kina, kutili unyakidagu nukilisigwa kunsoko a kiloelya ku munyakidagu mukola. **21** Kunsoko kutili unyakidagu nuiuzile ku ulowa nua ng'wana adamu, Kwaala ng'wana adamu ai upewe ngulu nu Ng'wau ng'welu nai utambue puma kung'wa Itunda.

2 Anyakidagu nia uteele ai igelekile ku a Israeli, ni a ng'walimu ni uteele akupembya ga nu kitalanyu. Ku kimpinyi mpinyi akuleta umanyisa nua uteele ni enso akamuhita uMukulu nai uaguile. Akiletela u ugazanja nua kukaya migulya ao akola. **2** Idu akutyata nzila ni ao nia minyala kukiila enso akamisensa inzila a tai. **3** Ku ubi nua nkolo akuanuna i antu aze tumila makani a uteele. Ulamulwa nuao shanga ukutinua, ugazanja ukuatyata. **4** Ndogoelyo Itunda shanga ai ualekile ia malaika nai apilukile. Ila ai uagumile ku ulungu iti atungwe i minyororo kupikiila ulamulwa nui ika ahangiilya. (Tartaroō g5020) **5** Uugwa Itunda shanga ai uugimiye unkumbigulu nua kali. Ila, uNuhu, mukola witagwi nua tai ane, palung'wi ni auya mupungati, itungo nai ulekee ukimpupu migulya a unkumbigulu nu upilukile. **6** Itunda ai uilamue i isali nia Sodoma ni Gomora ngele a kutula mau nu ubipigwa iti itule mpyani a kunsoko a abii mu mahiku na tyatiie. **7** Kuiti nai witumile ni lanso, ai umugunile uLutu muntu nua tai ane, nai utuile uhumigwe kinya uwai ni ntendo ni mbii ni nshanga ityataa i malagiilyo nang'wa Itunda. **8** Kunsoko umuntu uyu nua tai ane, nai wike niensio mahiku ku mahiku azemaja inkolo akwe kunsoko a ayo nai umigulye nu kumihenga. **9** Ku lulo Mukulu ulingile kinya kuaguna antu akwe itungo nila wagigwa ni kinya kuagimiliya i abii kunsoko a ulamulwa mu mahiku a mpelo. **10** Ku kulu kuulu iyi yiyl tai ku awo nia longolekile kikie mu nsula ni muili uwu nu ku umela u kulu. Antu nia iti akete ugimya mu masigo ao. Shanga itumbaa kuasensa ielu. **11** Anga itule a malaika akete uhumi ni ngulu kukila i ana adamu, Kuiti shanga ahumile kuleta ulamulwa ki italao ku Mukulu. **12** Kuiti izi ikali ni igila imahala izepigwe ku upumoo nua kuambwa nu kulimiligwa. **13** Akuualigwa ku kinyamulio niika ubi nu ao. Mung'wi wihi ikiee ku usambo. Izue u ushaphu nu ubii. Iloeelya u usambo nu ukongelwa ni akiloeelya nu ewe. **14** Miho ao akumbasiwe nu ugoolya; shanga enela kituma u milandu. lapembaa nu kuagwisa iahuili nia dabu mu milandu. Akete nkolo ni yizue nsula, ingi ang'yinya nia zumilwe. **15** Amilekilee inzila a tai, Alimiie nu kutyata

nzila ang'wa Balaamu ng'wana nuang'wa Beori, Kunsoko i intuihi yukulimiligwa ku nzila yi. Itii ukutula naiuloiwe kulija ulipwa nua wii. **16** Kuiti ai upatigwe muntu nua mpyani kii? Wikie ki elu nu likalo nu ki kunsoko a utumuli nuakwe. Ndogwe nai atuile kimumi itunda. **17** Ikuloeigwe kulinga nu kumanya upepeeli ikuligitya mu luli nula bina adamu, ai ugiye ikihali ni ka u upembyi nua luhiku nualang'wa Itunda. Luhiku unya kidagu. **18** Ku antu awa ingi anga i ndiilyo ningila nulanso ilunde likalimiligwa ku moto. Ni intu yuku anga mazi. Ingi anga malunde nakulimiligwa nu huluganigwa mu upyu utaki. **19** Kuiti kupembelya ng'wega. Ilunde ilito liikilwe kunsoko ao. (questioned) **20** Nu ilago ni lakwe, kulindiie ilunde igeni ni ihi ngeni iligitya ku liketo utili. lagwisa iantu ku nsula a muili. naiza anya tai ane akkie. **21** Uugwa alowa kunsoko lapembaa i antu niakugema kuamanka awo ni ikiee kusumbiyye intu izi, kagupa kutula wimukendegeeli nu mu utumuli. **22** la lagaa antu ulyuuku matungo enso kuhita kusokigwa nu kutula nu ulyuuku palung'wi nu a kola igi atuuung'waa nia milandu a wii. Ndogoelyo ng'wenso. **23** Hangi komaniilya u ugimya nua Mukulu ung'waana adamu witendwaa kutula mutuung'waa witu mu ugunwa, anga mulowa heu itu uPaulo, nai nua iko nikimuhumi. **24** Nuando nui hujaa nu umukilisiyye unyenye, kupembelya nu ukulu niiza ai ushunu nua unkumbigulu ku kutumila uhugu nua winkeegwe. **25** uPaulo ukuganula aya ihi mu ma Mukulu hangi muguni uYesu Kilisto, ni hangi wisukilaabada akwe, akoli maintu nize makaku kumalinga, u ushunu nuando hangi, hali akwe itulaa mbibe Antu niagila nu upolo nu ukomu aibipilye i intu nianso kukila iyo nai ang'wandyo. **26** Aza izipiie antu nianso Ni anga niakituma ku ukilisigwa, kutunga ulimiligwa aza ahite kumilinga inzila a tai ane kukila kumilinga nuao. **27** Iti gwa, alowa kunsoko mulingile nanso. ni uugwa hangi kumaleka imalagiilyo ni melu nai Isunji akola iti kina muleke kulimiligwa nu ukongelwa inkiilgwe. **28** Ihalityo ili titulaa ni tai kitalao. "i mbwa nua uteele nu kulimilya uuhuili. **29** Kuiti mukule mu imasukila imaluki akwe. Ni ngulima nogigwe isukaa hangi mu malolo."

3 Itungili, kuukilisilya uwe, mulowa ili ibada nila kabilii iti ku ukimbukiilya mu mahala, **2** iti kina uhume kukimbukiilya makani nai aligitigwe ze ikili ni anya kidagu ni kutula ilagiilyo nila Mukulu witu hangi muguni ku kutumila i itumi. **3** Ulinge iti ng'wandyo, kina ia hugi aiziiza mu mahiku a mpelo; kumuhuga unyenye, aze alongolekile iniganiie nu ulowa nu ao. **4** Hangi azeligitya, "Likoli pii ilago ni la kusuka? aTata itu ai akule, kuiti intu yihai ai ituile uu puma ng'wandyo nua u umbwaa. **5** Akitendisa kiwa kina ihi ni ilunde aiyandilye kupumiila ni mazi ikali nia kali, ku ikani ni lang'wa Itunda, **6** ni kina kukiila lukani ni mazi akatula unkumbigulu ku mahiku nanso, lze ituile izue mazi ai ibepigwe. **7** Kuiti itungili ilunde ni ihi i ekilwe ku lukani lulo luulo kunsoko a moto. Ilekilwe kunsoko a luhiku nula ulamulwa nu ulimiligwa nua antu ni shanga ang'wa Itunda. **8** Iki shanga kihumile kuhuga utung'waa nuako, alowa, kina luhuku lung'wi ku mukulu ingi anga i miaka magana anzogu ling'wi, Ni miaka magana a nzogu ling'wi ingi anga luhiku lung'wi. **9** Shanga kina Mukulu witumaa ku uembeelu kupikiilya ilagiilyo, anga ni isigiwe kutula. Kuiti nuando ingi mugimya kunsoko anyu, nuando u, mugila nsula ga nung'wi walimile, Kuiti ukete nsula kupumya itungo iti ihi aliye kila itunu. **10** Anga itule, luhiku nula Mukulu lukupembaya anga umii, ilunde likakila ku kukuta ung'wano. lintu yukulimiligwa ku moto. Ihi ni intu ni imoli ikukunukulwa ng'walyi. **11**

1 Yohana

1 Iko nai kimoli puma u ng'wandyo -kiko nai kukigulye, kiko nai kukihengile ku miho itu, kiko nai kukigozile, ni mikono itu ikiambile - kutula Lukani nula upanga, **2** Nu uwo u upanga ai witumilwe kukumuka ng'walye, hangi kuihengile, nu ku uloeeela, nu kuatanantilya u upanga nua kali na kali, naza ukoli kung'wa Tata hangi ai uzepigwe kukumuka kitaitu. (aiōnios g166) **3** Iko nai kukihengile nu kigiliya kuikitantananya kitalanyu ga. iti kina muhume ki hanguila palung'wi nu sese, nu muhangu nu itu palung'wi nu Tata nu Ng'wana nuakwe u Yesu Kilisto. **4** Hangi kumukilisilye i makani aya unyenye iti kina iloeelya ni litu litule likondile. **5** UWU wuwo ulagiilwigwa nai kuigulye kupuma kitalakwe nu kumutanantilya; Itunda ingi welu nu mukati akwe kutili i kiti ga ni kiniino. **6** Anga kuligithe kina kukete muhangu nu ng'wenso hangi kigendaa mu kiti, kuukongela hangi shanga kuituma itai. **7** Kuiti kuzegenda mu welu anga nu ili mu welu, kihanguie sese ku sese, ni sakami ang'wa Yesu Kilisto. ng'wana nuakwe ikelyaa kupuma milandu ihi. **8** Anga kuligithe kiagila milandu, Kuikongela i akola, ni tai imutili mukati itu. **9** Kuiti anga kile itunu ku milandu itu. Nuanso ingi muhuiili ni tai ane kuulekela i milandu itu nu kuelya nu ubii wihi. **10** Anga kuligithe kina kukili kituma imilandu, kuumutendya nuanso kutula muiteele, nu lukani nu lakwe lukutile mukati itu.

2 Ana ane alowa, kumukilisilya i makani aya kitalanyu iti muleke kituma i milandu, kukete mukuili nuili palung'wi nu Tata, uYesu Kilisto niiza ingi munya tai ane. **2** Nuanso mukinyinkang'ni witu ku mulandu itu, hangi shanga ku milandu itu ing'wene, kuiti ga ku unkumbigulu wihi, **3** Ku ili kalingaa kina kumulingile nuanso, anga kusunje i malagiilyo akwe. **4** Nuanso nuilicityaa, "Numulingile Itunda." kuiti shanga uamble i malagiilyo akwe, ige muiteele, ni tai imutile mukati akwe. **5** Kuiti wihi nuiambaa u lukani nulakwe, itai mu muntu nuanso u ulowa nuang'wa Itunda ukondeeigwe, Mu ili kulingile kina kukoli mu kati akwe. **6** Ng'wenso nuilicityaa wikiee mukati ang'wa Itunda utakiwe mukola kulongoleka anga iti uYesu Kilisto nai ulongolekile. **7** Alowa, shanga numukilisiyye unyenye ilagiilyo igeni, ila ilagiilyo nila kali naiza makondilye kutula ni lyenso puma ng'wandyo, llagiilyo nila kali ingi ikani niiza nai muligulye, **8** Ga ni iti kumukilisilya unyenye ilagiilyo igeni, niiza inge tai mung'wa Kilisto nu kitalanyu, kunsoko i kiti kikukila nu welu nua tai ukoli ukondile ukelya. **9** Nuanso nuilicityaa ukoli mu welu hangi umubipiwe u muluna nuakwe ukoli

mu kiti ga nitungili. **10** Nuanso numuloilwe u muluna nuakwe wikiee mu welu hangi kutili ikani lihi nilihumile kumutasha. **11** Kuiti nuanso numubipiwe u muluna nuakwe ukoli mu kiti; nuanso shanga ulingile pi ulongoe, kunsoko ikiti kimapokuuye imiho akwe **12** Kumukilisilya unyenye, ana alowa, Kunsoko mulekewe i milandu anyu kunsoko a lina nilakwe. **13** Kumukilisilya unyenye a tata, kunsoko mumulingile nuanso nuailee puma ung'wandyo, kumukilisilya unyenye, ahumba, kunsoko mamuhumilee uyo u mulugu. Kumukilisilya unyenye, ang'yinya ni aniino, kunsoko mumulingile uTata. **14** Kumukilisilya unyenye, ia tata, kunsoko mumulingile nuanso nuailee puma u ng'wandyo. Kumukilisilya unyenye, ahumba, kunsoko mukoli ikomu, nu lukani nulang'wa Itunda likiee mukati anyu, hangi mamuhumaa uyo u mulugu. **15** Leki kumilowi ihi ang'wi makani akwe niiza ili mi ihi. Ga ni iti uyo nukumilowa ihi, ulowa nua kumulowa uTata uutili mukati akwe. **16** Iti gwa kila kintu ni kimoli mi ihi - i nsula a muili, nsula a miho, nu lugoha nu la upanga-shanga ipuminkanilye nu Tata kuiti ipembeeye mi ihi. **17** Ihi ni nsula niakwe ikilaa, Ila nuanso n uitumaa u ulowa nuang'wa Itunda nuanso nikie ikali na kali. (aiōnios g165) **18** Ang'yinya ni aniino, ingi matungo a mpelo niiza migulye kina u mukingila Kilisto upembilye, ga nitungili ia kingila Kilisto azilee, ku hali iyi kulingile kina inge matungo a mpelo. **19** Ai endile yao kupuma kitaitu, iti gwa shanga aizaa a kitaitu. Anga iti ai atule a kitaitu ai azeel longoleka kutula palung'wi nu sese. Kuiti matungo nai alongoe yao, nikanso ai kilagiie shanga ai izaa a kitaitu **20** Kuiti muikiwe i makuta nu uyo ni ng'welu, nu nyenye mihi mumilingile itai. **21** Shanga ai numukilisiyye unyenye kunsoko shanga mumilingile itai, ila kunsoko mumilingile hangi kutili u uteele nua tai iyo. **22** Nyenye ni muiteele, ila ingi mg'wenso nuikingila kina uYesu ingi Kilisto? U muntu uyu ingi mukingila Kilisto, pang'wanso nuku mukingila uTata nu Ng'wana. **23** Kutili nui mukingila uNg'wana watule nu Tata. Wihi nui mulapila u Ng'wana ukete uTata ga. **24** Anga ize kunsoko anyu, iko nai mukigulye puma ng'andyo leka kilongoleke kutula mukati anyu. Anga ize iko nai mukigule puma ng'wandyo kiki kie mukati anyu, ga, mukikie mukati a Ng'wana nu Tata. **25** Ni ili ingi ilago nai ukinkiye usese; Upanga nua kali na kali. (aiōnios g166) **26** Numukilisiyye aya unyenye kutula awo naza azeemutongeela unyenye mu ulimili. **27** Hangi kunsoko anyu, imakuta ayo nai mumasingiyye kupuma kung'waakwe ikiee mukati anyu, hangi shanga mukusiga muntu wihi kumumanisa. ila anga i makuta akwe akumumanisa kutula makani ihi ni ingi tai ni shanga uteele, hangi

ga ni anga makondyaa kumanyisiga, ikii mukati akwe. **28** Ni itungili, ang'yinya alowa ikii mukati akwe, iti itungo nuikapumila, kuhume kutula nu ugimya hangi shanga kihumya minyala ntongeela akwe mu upembyi nuakwe. **29** Anga ize mulingile kina nuanso ingi tai ane, mulingile kina kila ung'wi nuitumaa itai ane utugilwe nu ng'wenso

mubulagi. (aīōnios g166) **16** Ku ili kuulingile u ulowa, kunsoku uKristo ai u upumulye u upanga nuakwe kunsoku itu. Nu sese ikutakile kulupumya u likalo nu litu ku nsoko a aluna. **17** Kuiti wihi nukete i intu, hangi ukumihenga u muluna nuakwe. muula, kuiti wi migilya i nkolo akwe ni akinya uwai kunsoku akwe; Itii, u ulowa nuang'wa Itunda wikiii uli mukati akwe?

3 lhengi ingi ulowa kii ukinkiiye uTata, kina kuitangwa ana ang'wa Itunda, ni iti uu nikili, Ku nsoko iyi u unkumbigulu shanga ukulingile ku nsoko shanga ai umulingile nuanso. **2** Alowa usese itungili ingi ki ana ang'wa Itunda, hangi ikili kukaminkiiilgwa kinya uli kikatulika. Kulingile kina uKristo nuikigeeleka, kikimpyana nu ng'wenso, kuiti kikamihenga anga nuili. **3** Ni kila ung'wi niiza ukete u ugimya uwu kutula matungo napembilye nai utugigwe kitolakwe, wielyaa mukola anga ung'wenso nuili ng'welu. **4** Kila muntu nulongolekile kituma i milandu wibunanga malagiilyo, Kunsoko i milandu ingi kubunanga malagiilyo. **5** Mulingile uKristo ai wigeeigwe iti kumiheja i milandu lukulu, Nu mukati akwe kutili imilandu. **6** Kutili ga nu ug'wi nuikie mukati akwe nu kulongoleka kituma i milandu. Kutili umuntu ga nu ngwi nuikie mu milandu aze watulaa wamihenga ang'wi kumulinga ung'wenso. **7** Ang'yinya alowa, leki kugombi kulumiligwa nu muntu wihi. Nuitumaa i tai ane ingi munya tai ane, anga iti uKristo nu ng'wenso nuili munya taiane. **8** Nuitumaa i milandu ingi wa mulugu, ku nsoko u mulugu ingi mituma milandu puma ung'wandy. Kunsoko ili u Ng'wana nu ang'wa Itunda ai wigeeigwe iti wahume kubipyi i milimo a mulugu. **9** Wihi nai utugilwe nu Itunda shanga witumaa i milandu, kunsoko i mbeu niang'wa Itunda ipezaa mukati akwe. Shanga uhumble kulongoleka kituma i milandu ku nsoko utugilwe nu Itunda. **10** Mu ili ana ang'wa Itunda ni ana a mulugu alingikile. Wihi ni shanga witumaa ni kili ka tai ane. Shanga wang'wa Itunda, ang'wi nuanso niiza shanga uhumble kumulowa u muluna nuakwe. **11** Ku iti ulu lulo lukani nai muligule kupuma ung'wandy, kina kutakiwe kilowa sese ku sese, **12** shanga anga uKaini naiza watuile mubii nu kumubulaga u muluna nuakwe. Hangi ku niki ai umubulagile? kunsoko intendo niakwe ai yatulaa mbibi, hangi izo nai ya muluna nuakwe ai yatulaa nia tai ane **13** Aluna ane, leki ku kuilwi, kakondilyee puma mu nsha nu kingila mu upanga, ku nsoko kualoilwe i aluna. Wihi niiza mugila u ulowa wikie mu nsha. **15** Muntu wihi niiza umubipiwe u muluna nuakwe ingi mubulagi. Hangi mulingile kina u upanga nua kali na kali shanga wikie mukati a

mihenge anga ize ipemberkanilye ni Itunda, ku nsoko anya kidagu idu nia uteele apembeeye mu ingu. **2** Ku ili muku mulinga uNg'wau Ng'welu nuang'wa Itunda - kila Nkolo ni ikalapa kina uYesu Kristo uzile mu muili ingi ang'wa Itunda, **3** hangi kila nkolo ni shanga ilapaa kung'wa Yesu shanga ang'wa Itunda. Iyi ingi nkolo a mukingila Kristo, naiiza mumigulye kina ipembilye, ni itungili yakondaa kutula ikoli mi ihi. **4** Unyenye ingi miang'wa Itunda, ana alowa, hangi makondyaa kuakilya kunsoku ung'wenso nukoli mukati anyu ingi mukulu kukila ung'wenso nukoli mu unkumbigulu. **5** Ni anso ingi a unkumbigulu, ku lulo niakukiligitia ingi ka unkumbigulu, nu unkumbigulu kilingaa i nkolo a tai ni nkolo a uteele. **6** Usese ingi kiang'wa Itunda, uNg'wenso numuligile Itunda wikutegeelya usese, uNg'wenso ni shanga wang'wa Itunda shanga wikutegeelya. Mu ili sese ku sese, ku iti u ulowa ingi wang'wa Itunda, ni kila ung'wi nuilowaa utugilwe ni Itunda nu kumulinga angaitule u unkumbigulu ukumubipilwa. **14** Kulingile Itunda. **8** uNg'wenso nishanga wilowaa shanga umulingile Itunda, kunsoko Itunda ingi Ulowa. **9** Mu ili ulowa nuang'wa Itundaa ukunuwe mukati itu, kina Itunda ai umulagiitie ung'wana nuakwe nuing'wene mu unkumbigulu iti kikie kukiila Ng'wenso. **10** Mu ulowa uwu, shanga kina ai kumuloiwe Itunda, kuiti ng'wenso

ai ukuloilwe, nu kumulagiilya u ng'wana nuakwe ukete u ukuili nui kigendi nu Ng'wana nuakwe. 10 watule usukiilya nua milandu itu. 11 Alowa, anga ize uNg'wenso nu muhuiie uNg'wana nuang'wa Itunda Itunda ai ukuloilwe usese, ku u kutakiwe kilowa sese ukete u ukuili mukati akwe mukola. Hangi wihi ni ku sese. 12 Kutili ga nung'wi nai umihengile Itunda, shanga umuhuiie Itunda umuzipilye kutula muteele, Anga kilowe sese ku sese, Itunda wikiie mukati itu nu ku nsoko shanga uhuiie u ukuili naza Itunda u uletile ulowa nuakwe wakondaniiliigwa mukati itu. 13 Mu ili kutula Ng'wana nuakwe. 11 Nu ukuili ingi wuwu - kulingile kina kikiie mukati akwe nu ng'wenso mukati kina Itunda ai ukinkiiye upanga nua kali na kali, nu itu, kunsoko ukinkiiye uNg'wau Ng'welu nuakwe. 14 Hangi kihengaa nu kukuila kina uTata umulagiiye upanga uwu umoli mukati a Ng'wana nuakwe. (aiōnios uNg'wana kutula muguni nua unkumbigulu. 15 Kila g166) 12 Numukete u ng'wana ukete u upanga. Nu nulapaa kina uYesu ingi ng'wana wang'wa Itunda, mugila ung'wana nuang'wa Itunda mugila u upanga. 13 Nu mukilisiyiye aya muhume kulingile kina mukete Itunda wikiie mukati akwe nu ng'wenso mukati ang'wa upanga nua kali na kali - nu nyenye ni muhuiie mu Itunda. 16 Hangi kulingile nu ku uhuilia u ulowa nu lina ni la Ng'wana nuang'wa Itunda. (aiōnios g166) 14 ukete Itunda mukati itu. Itunda ingi ulowa, nu ng'wenso Hangi uwu wuwo ugimya ni ku ukete ntongeela akwe, wikiie mukati a ulowa nu kikiie mukati ang'wa Itunda, kina anga kulompe kintu kihi kuniganiila nu ulowa nu Itunda wikiie mukati akwe. 17 Mu ulowa uwu nuakwe, wikijaa. 15 Hangi anga ize kulingile kina wakondaniiliigwa mu kati itu, iti kutule nu ugimya Wikijaa - kihi ni kimulopaa kulingile kina kukete iko ni luhiku nula ulamulwa, kunsoko anga ung'wenso nului, kumulompile. 16 Anga u muntu nuimihengaa u muluna nu sese uu kili mu unkumbigulu uwu. 18 Kutili u woa nuakwe uituma u mulandu ni shanga witwalinkiiyla mukati a ulowa. Kuiti u ulowa nu ukondile wiuguma insha, imutakiwe kulompa nu Itunda ukumi nkiiyia u uwoa kunzi, ku nsoko u woa wigendii nu ulamulwa. upanga. Kuligitya ku awo naza umulandu nuao ingi Kuiti ung'wenso nuitumbaa shanga ukondaniigwe mu uwo nishanga wiletekeelya insha - ukoli u mulandu ulowa. 19 Kilowa kunsoko Itunda ai ukuloilwe hanza. nui twali nkiiyia insha - shanga kuligitya kina utakiwe 20 Anga ize ung'wi wikaligitya, "Numuloiwe Itunda" kulompa kunsoko a mulandu nuanso. 17 Upiluki kuiti umubipiwe u muluna nuakwe, ingi muteele. wihi ingi mulandu - kuiti ukoli u mulandu ni shanga Kunsoko ni shanga umuloiwe u muluna nuakwe, nuimihengaa, shanga ujumile kumulowa Itunda ni shanga witwalinkiiyla insha. 18 Kulingile kina nutugilwe nu shanga wimihenga. 21 Hangi ili ilo ilagiilyo ni kulikete Itunda shanga witumaa i milandu. Ila nutugilwe nu kupuma kitalakwe: Wihi muimulowa Itunda, utakiwe Itunda wi ikwaa nung'wesno iziza ikali, nu uyo u kumulowa ga nu muluna nuakwe. mubii shanga uhumile kumulemaalya. 19 Kulingile

5 Wihi nu huiie kina uYesu ingi Kristo utugilwe nu Itunda. Hangi wihi numuloiwe ung'wenso naiza upumile kung'wa Tata wialowaa ga ni ana akwe. 2 Ku ili kalingaa kina kualoilwe i ana ang'wa Itunda - ni kimulowaa Itunda nu kituma imalagiilyo akwe. 3 Iti uu ni kimulowa Itunda kina kiambaa i malagiilyo akwe. ni malagiilyo akwe ingi mapepee. 4 Ku nsoko kila nai utugilwe nu Itunda wiukilyaa u unkumbigulu. Hangi uwu wuwo ukilyi nua ku ukilya u unkumbigulu, U huiili naitu. 5 Ingi nyenye nai uukiiye u unkmbigulu? Ingi uyo nu huiie kina uYesu ingi Ng'wana wang'wa Itunda. 6 Uyu yuyo nai uzile ku mazi nu ku sakami- uYesu Kristo. Shanga ai uzile udu ku mazi ila ku mazi ni sakami. 7 Ku nsoko akoli ataatu ni ikuilia: 8 Ng'wau Ng'welu, mazi ni sakami. Awa ni ataatu igombyaa. (Komaniilya; Imakanii aya, "Tata, Lukani, nu Ng'wau Ng'welu" shanga igelelekle mu mbugulu ni nziza nia kale.) 9 Anga ize kiusingiilya u ukuili nua ana adamu, u ukuili nuang'wa Itunda ingi ukulu kukila nuanso. Kunsoko u ukuili nuang'wa Itunda ingi uwu- kina

2 Yohana

1 Kupuma ku munyampala kulongela ku musungu ni muholwa ni ana akwe, naza nialoilwe mu tai ni shanga unene duu, ila ni ihi awo nia milingile itai, **2** kunsoko a tai ni moli mukati itu hangi ni ikikie palung'wi nu sese i kali na kali. (aiōn g165) **3** Ukende, upolo, ulyuuku ikutula nu sese kupuma kung'wa Itunda Tata nu kupuma kung'wa Yesu Kilisto, ng'wana nua Tata katikatai nu ulowa. **4** Ndoilwe nangaluu kina nai ningile ang'wi a ana alongoe mu tai, anga uu udu nai kusingiiye ilagiilyo kupuma kung'wa Tata. **5** Ni itungili kuusinja uewe, musungu, shanga kina kuuandikila ilagiilyo igeni, ila lilo iti ila nai kukoli ni lyenso pumiila ung'wandyo, kina kutakiwe kilowa usese ku sese. nu uwu wuwo ulowa, kutakiwe kulongoleka, kuniganiila ni ilagiilyo ni lakwe. **6** Ili lilo ilagiilyo, anga naimigulye pumiila u ng'wandyo, kina mutakiwe kulongoleka mu lilo. **7** Kunsoko ia kongili idu asapatie mu unkumbigulu, hangi shanga ikulya kina uYesu kilisto ai uzile mu muili, Uyu yuyo mukongili hangi mugilya kilisto. **8** Ikendegeeli akola kina shanga milimilya imakani ayo naika kondya kitumila mulimo, kuiti iti kina muhume kusingiilya kipegwa ni kikondile. **9** Wihi nui longolekaa ntoneela nu kikie mu umanyisigwa nuang'wa kilisto, mugila Itunda. Nuanso nuikiie mu umanyisigwa ukete uTata nu Ng'wana ga. **10** Anga umuntu upembilye kitalanyu hangi shanga wiletaa imanyisigwa ili, Leki kumusingiilyi mi ito ni lanyu hangi leki kumulamushi. **11** Kunsoko nuimulamushaa wihanguiila mu ntendo niakwe ni mbibe. **12** Nkete makani idu ni a kumukilisilya, hangi shanga ndoilwe kumakilisa mitutu nu ung'ole. Kuiti nsigiie kupembya kitalanyu nu kutambula usu ku usu, kina iloeelya ni litu lihume kuzipigwa likondile. **13** Ana a muluna nu anyu musagulwa akumulamusha.

3 Yohana

1 Munyampala, u-Gayo Mulowa, ninumuloilwe mutai.
2 Mulowa, kuulompeela ulije ihi ni maza nukutula
nu-upanga nu-uzza, anga iikolo aka nilijaa. 3 Ku-itigwa
ainumbiiye itai matungo naimbiwi niiane naiazile
pumia wihengi mutai ako, anga uu nukugenda mutai. 4
Nimugila ilumbi nikulu kukila ili, kija iiianaane akugenda
mutai. 5 Mulunaane ukoli mu-uhuili kuapa iiane
niaziila, 6 niiapumilye uwihengi wa ulowaako ntongeela
itekeelo, ukunonia iza kuatindikiilya mumihizo-ao
kunsokonanso imuloile Itunda. 7 Ku-itegwa, kunsoko
alina, ikalongola sha-ikahola kintu kihii kupuma
kuanya-kilungu. 8 Ku-itegwa, kuasingiilya iantu anga
awa, sunga kutule keituma milimo nienso kunsoko
atai. 9 Ai niliandikie iumbi inkani, kunsoko u-Diotrofe
uloilwe kutula wang'wandyo muauya, kunu wikutile
palung'wi nuseso. 10 Ku-itegwa anganize niisiganiilye
intendo yakwe nukuitenda, nukuiligitya inkani nimbe
singanguse, sha wigombilye ninkani izi, ung'wenso
sha wiassingiilya iauya, sunga ukuagilya niangiiza
niakete insula kusingiilya i auyaao nukuaunsa
ahege piumble. 11 Mulowa, leka kimpyania ni kibii,
ingigwa impanie nikiza, uyu n uitumaa nimaza wang'wi-
Itunda. 12 Demotrio, wihengilwe ni-ihii nitai inyenso,
nu-sese palung'wi ki-ihengi, uine uwihengi witu
watai. 13 Nkite makani idu nakuuandikila, kuitegwa,
siindoilwe kuuandikila kunzila akalamu nu wino. 14
Nsigile kuuona matungo makupi kuligitye. Upolo
utule palung'wi nueewe. Ahumbaiako akulamukilye,
alamushe iahumbaetu kila muntu ung'wiao kulina
lakwe.

Yuda

1 Yuda, mutuung'wa wang'wa Yesu kilisto, nu muluna nuakwe uYakobo, ku awo naza itangilwe, ni alowa mung'wa Itunda Tata, ni nai aikilwe ang'wa Yesu kilisto; **2** ukede nu ulyuuku nu ulowa yongeeligwe kitalanyu. **3** Alowa, itungo naza ntulaa kituma ukamatiku kumukulisilya unyenye kutula ugurwa witu kihii, ai insingiliye kumukulisilya ku nsoko kumusija iti kikilya ku uhuiili u uhuiili niiza aiwatulaa winkiigwenkua ing'wi duu ku ahuiili. **4** Kunsoko antu a kituunga i ingjiye ku kimpinyi mpinyi mukati anyu - antu naza aikiwe logo kunsok a ulamulwa - antu ni shanga eligwa naza ikailaa u ukende nu ang'wa Itunda witu kuu wii, nu kumuhita uMukulu witu wing'wene nu Mukulu uYesu kilisto. **5** Itungili ndoilwe kumukimbukiilya unyenye anga ize likoli itungo ai mulingile ku ukondanilli kina uMukulu ai uagunile i antu kupuma ku Misri, kuiti panyambele kualimilya awo nai shanga amuhuue. **6** Nu malaika naza shanga asungiliye u ukulu nuao akola kuiti akaleka u likalo nu lao Itunda waaikele mu minyololo a kali na kali, mukati a kiti, kunsoko a ulamulwa nua luhiku ulo nu lukulu. (aïdios g126) **7** Anga iti iSodoma ni Gomora ni isoli ni yiipilimikiye, naiza yiingiye inkola mu usambo nu kutyata nsula ni shanga nia upuumo. Ai alagjiwe anga mpyani a awo naza agisha mu ulamulwa nua moto nua kali na kali. (aïonios g166) **8** Ga ni iti, ku nzila yiyo yiiyo alota ndoti awa ishapulaa ga ni miili ao, nu kuhita u unyangulu, hangi ni ituntaa u uteele kung'wa mukuligwa. **9** Kuiti ga nu Mikaeli malaika nu mukulu, itungo nai watulaa ukikilya nu mulugu nu kikolenkeelya nu ng'wenso kunsoko a muili nuang'wa Musa, kuiti badala akwe ai uligitilye, **10** "Mukulu wakupatyé" Kuiti antu awa iletaa uteele ku kinya kihii nishanga akilingile. Ni iko nishanga akilingile - iko naiza i ikali ni igila imahala ilingaa ku kupepwa aya yayo ai aagazangilye. **11** Ukiia nu ao ku nsoko agendile mu nzila ang'wa Kaini, nu kuutyata uutumuli nuang'wa Balaamu. Alimiilie mu upiluki nuang'wa Kora. **12** Awa inge matalagwe mu ilooelya nuanyu nu a ulowa, akilooelya tili ni minyala, akilisa udu ienso. Ingi malunde ni magila imazi, nikenkwaa nu ng'wega, ingi makota nalagae ni magila inkali ni ikule nkua akabili, ni ipilwe i mili. **13** Ingi maingu a luzi akete iyogo azepumya i minyala ao akola, Ingi nzota ni yikupilimikiilya niiza u wilwaalu nua kiti uikilwe kunsoko ao ikali na kali (aïon g165) **14** Enoko, nua mupungati mu ulelwa nuan'wa Adamu, ai ulotile kutula enso, wazeligitya "Gozza; uMukulu upembilye ni magana ku magana a eligwa niakwe,

15 iti witume ulamulwa migulya a kila muntu, nu kingilya utumuli ni shanga imukulya Itunda migulya a ntendo ni ao yihi nai akondyaa kituma mu nzila ni shanga ya weligwaa, nu ku makani ihi na utaki niiza ni shanga eligwa nu kumakani ihi nishanga a utaki niiza ni shanga eligwa amalgitilye ku ng'waakwe" **16** Awa ingi wawo niisusumya, ni itushaa niiza ityataa nsula ni ao niya ubii, ni iketaa nangaluu, naza ku nsailo ao ikongelaa iauya. **17** Kuiti unyeye, alowa, kumbukiilyi i makani naiza aligitigwe ikali ni alagiiliga ang'wa Mukulu uYesu kilisto. **18** Ai aligiilye kitalanyu, "Mu matungo a mpelo yikutula ni antu ni isensa naza ityataa nsula ni yao ni shanga ya weligwa." **19** Antu awa ingi atemanuli, ahumeigwe ni nsula ni ya upumoo, hangi agila u ng"wau ng"welu. **20** Kuiti unyenye, alowa, anga ni mizengaa mu uhuiili nu anyu ni welu nangaluu, ni anga nimilompa mu ng'wau ng'welu, **21** ikendegeeli mu ulowa nuang'wa Itunda nu kulinidilia u ukende nua Mukulu itu uYesu kilisto niiza wi wikupeza u upanga nua kali na kali. (aïonios g166) **22** Lagiili u upolo ku awo niakete u wisinsili. **23** **23** Aguni auya ku kuasapula kupuma mu moto. ku auya lagiili kinya uwai ku woa muze mubipiwe ga nu ng'wenda nuikiwe idoa nu muili. **24** Itugili ku ng'waakwe nuhumule kumusunja muleke ki kwatya, nu kumusasha mimike ntongeela a ikulyo ni lakwe, tili ubii nu kutula nu ulowa ukulu, **25** kung'waakwe Itunda wing'wene muguni kukiila uYesu kilisto Mukulu nu itu, ikulyo litule kung'waakwe, ukulu, uhumi, ni ngulu ze ikili i mtungo ihi, ni itungili ga i kali na kali. Amina. (aïon g165)

Ufunuo

1 Uwu ukunukuli wang'wa Yesu Kilisto ni Tunda, amupee kualagila itumi akwe imakani nai ibidili apumile, kupipeika. Amu matendile alingike kumutuma umalaika wakwe kumitumi wakwe u Yohana. **2** U Yohana aupumilye uwihengi nuakila kintu nauine niihusile nulukani lang'wi Tunda nuwihengi naupimigwe kutakilwa nu Yesu Kilisto. **3** Ukembetilwe wihi nukusoma nukukili nawaehi niakija inkani nuakinyakidagu uu nukukulya aya naandekilwe munu, kunsoko imatungo ahugeela. **4** Yohana, kumateekelo mupungate nakole kuasia: ukende utule ukole nunyenye nuupolo nupimile kung'wakwe nukoli, naiezukile, hangi nuuziza, hangi kupumila munkolo mupungati niaholi ongeela ni tuntu lakwe ni la utemi. **5** Hangi kupuma kung'wa Yesu Kilisto nuanso nuuhueli, numuhueli, kutugwa ng'wenso tangi kuawa niakule, hangi mukulu nua mutemi nua mihe eye. kung'waakwe nuanso nuizukuloiwe hangi ukuikile kidesa kupuma mumilandu itu kusakami akwe. **6** Wakutendile kutula kiutemi imiele ang'wi Tunda hangi nu tataakwe - kung'waakwe kutula ukulu ni ngulu niakale na kale. Huela. (aiōn g165) **7** Goza napembya nimalunde; kila ililo likumuona, palung'wi nawa ehi naiamuhomile ni ndogu yehi niyamihe izezee hongelya kung'wakwe ee huela. **8** Une ni "Alfa hangi Omega," ulungile umukulu Itunda nuanso nukole hangi niaizukoli, hangi nupembilye, nukete ingulu. **9** Une, Yohana - muluna ane, hangi niittuma palung'we nunyenye munzago hangi muutemi wigigimyeli nuatai nuukole mung'wa Yesu, ainkole mukisiwa kang'wapatimo kunsoko alukani lang'wi Tunda nuwihengi nuutakiwe kung'wa Yesu. **10** Ainkole kinkolo muluhiku nulamukulu. Ainiugle kunyuma nane luli lamigulya anga la talumbeta, **11** ikalunga, "maandike mumbugulu aya nukumaona hangi umatwale mumatekeelo mupungate, kenda kuaefeso, kenda kuasmilna, kenda kophiladelphia, hangi nukulaudikia. **12** Nikapiluka nije luli lang'wa nyenyu naukuligitya nunene naimplukile nikaona kenara kazahabu kantala mupungate. **13** Pakatikati akinala kantala aiukoli ung'wi wihangangaa ung'wana nuang'wa Adamu, utugae ngala ndepu aipikile pihe kumigulu akwe, numusipi nua zahabu aiupilimile ikikua. **14** Itwe lakwe nimasingi akwe ainzelu anga sufu nzelu anga seluji, ni miho akwe aihangangaa ikilimi nula moto. **15** Impambatilyo yakwe aiyehangangaa ishaba niisile kukila, anga ishaba nakonda kukiilighwa mumoto, nuluhi lakwe ailihangangaa ululi nula mazi

nudu nukuluma kwa kukaya. **16** Aiupambie nzota mupungati mumukono wakwe nuakigoha, nukupumila mumulomo wakwe aukole upanga utaki aikite utaki ubeeli. Uuso wakwe aiukikiliginta anga impasu nintaki. **17** Nainumuine nikagwa pamigulu akwe anga umuntu nukule. Akaikila umukono wakwe nuwakulila migulya lane nukulunga, "Lekakogopa! Unene nitangi hangi nikwangi. **18** Hangi nimikie. Ainkulie inge goza, kikie nikali! hangi nkete ifungu niansha nuupanga. (aiōn g165, Hadēs g86) **19** Kuite, maandike numaine, nokole ilungle, naya niikapumila anga aya akila. **20** Kundogoilyo niphile munzota mupungati niitakiwe naiuiine mumukono wane nuwakigoha, nikinala kazahabu nikantala mupungate amaileka nimatekeelo mupungate, nikinala nikantala mupungate inge yayo imatekeelo mupungate.

2 Kung'wa malaika nuitekeelo la kuefeso uandike. Izi inge nkani yang'wa uyu nuambie inzota izo nimupungate munkono wakwe nuwakigoha. Nuanso nuigenda muinala ya zahabu niyantala mupungate ukulungaite. **2** Ningile nukitendile nikinyangulu kakoni milimo nuigigimeli nuako nuatai kina singaukitendya nao niabe, hangi waagmile ehi niitanga kina atuugwa kumbe singa enso, igeelekile kina ateele. **3** Ningile kina ulindeie sunga nuigigimeli. Hangi wakieela eedu kunsoko alina lane, hangi kukatala ukile. **4** Kuite ile lele nilekete kunsoko ako wauleka ulowa wako nuwang'wandyo. **5** Kuite gwa kimbuma paaugwiegendo uungame hangi nukutenda intendo naiwitenda kupumila ung'wandyo. Angauhite kuungama, nzile kung'wako hangi kukiheja ikindakako kehege pakianza kakwe. **6** Kuite uewe ukikete ike, umabapewe aya nazaanikolai niomitumile, ga nune numabipiwe. **7** Anga uze ukete ukutwe, tegeelya aya nung'waung'welu naza akumaila imatekeelo. Hangi kung'wenso nukumahuma niikamupa ikibali kakulya pikota nilaupanga nuukulu muparadiso nang'wi Tunda. **8** Kung'wa malaika ukole kitekeelo nilakusmirna uandike izi inge nkani yang'wa uyu nitangi hangi kwangu naukule nukutula mupanga hange. **9** Ningile ulwago lako hangi nuula wako (ingi ue umugole) nuutele wao niitanga ayahudi (inge singa enso) kumbe isinagogi lang'wa Shetani. **10** Uleke kogopa ulwago nelekakupata. Goza! Uibilisi uloilwe kumuguma iaoya anyu migeleza nsoko muhime kugeng'wa, hangi mukagjiga mahiku ikumi. Tuli nuuhueli sunga ensha, nii kapuma ingala naupanga. **11** Ang'wi ukete ukutwe tegeelya ung'waung'welu nukumaila imatekeelo. Nuanso nuwkahuma shangaukupata uube wansha nakabeli. **12** Kung'wa malaika nuitekeelo la Pargamo

andike: Aya yaya nutambue uyu nukete ishenge 3 Kung'wa malaika witekeelo lakusardi, yang'wa nikitaki, nukete uwegi ubeele. 13 Mine ekeanza nuiikie yuyu nuambie inkolo izo nimupungate niyang'wi ikaanza nikikole ituntu la utemi nilamulu. Ga niuu Tunda ni nzota mpungate. Nungile ike nuitumile ukete uewe uliambile du ilina lane, hangi shangawaukana lukumo kina umupanga, kuite ukule. 2 Uka uzipilye uhueli wako nuukule kung'wane, ga nimahiku ayo nasagie, kuite akole pakupi kusha kunsoko singaniine nang'wa Antipasi mihengi wane, muhueli wane, intendo yako ikondanii pamihio nang'wi Tunda wane. naubulagilwe mung'wanyu, pang'wanso papo umulugu 3 Kuite, kembuka, naumasigiye nukija magombe nukila wikie. 14 Kuite nkete makani mashenyu kunsokoako, ituma. Ite anguhite kuuka, nzile anga umuhimbi, hangi ukete kuang'wanso antu niaambile umanyisigwa shanga ukulinga itungo nileule ninikiza kung'waako. nuang'wa Balaamu, nuango naumumanyisilye Balaki 4 Kuite akole mina mashenyi naantu musardi kuika inkigo ntongeela amaisilaeli, uhumile kulya niang'wi shangaashapue inguo yao. Akugenda indya niipumigwe isongeelyo kuahing'we nukulungu. palung'wi nunene, atugae inguo nzelu, kunsoko 15 Mukianza kikokiko, ganue ukete niauyaao niaambile agombilwe. 5 Nuango niakuhuma wikakumbwa umanyisigwa nua Nikolai. 16 Ungamagwa! Hangi ngala ni nzelu, hangikwee, shangakuliheja ilina anguhite kituma ite, kukaya kiza, hangi kuusha lakwe kupuma mumbugulu naupanga, hangi kulta mbita kung'wao uwege ukupila mumulomo wane. elina lakwe ntongeela ang'wa Tata wane hange 17 Angize ukete ukutwe, tegeelya ung'waung'welu ntongeela amalaika. 6 Angeze ukete ukutwe, tegeelya nukulitembula itekeelo. Nuango nuakadula, niikamupa ung'waung'welu nukung'wa malaika nuitekeelo. 7 ga ingwe niyelu niliandikilwe lina nipyia migulya ligwe. Kung'wa malaika nuitekeelo, kung'wa philadelph Lina nishalimanyilwe ila yuyu nukulisingilya udu. 18 andeke. Nkani naiya mtakatifu nitai - nkete ifunguo Kumalaika nuitekeelo lang'wa Thiatira andike. Izi yang'wa Daudi, wilugula hangi kutile nukulugaila, zizi nkani niyang'wi Tunda, nuango nukete amina wilugaila hangi kutile nuhumile kulugula. 8 Ningile akwe anga lulime lamonto, nimpambatilyo anga ike nuikitumile. Goza nukuikiye ntongeela ako ishamba nikuluhusive kukila. 19 Ningile ite ikinuitumile mumulango nulugue inge kutile nuhumile kuulugula. ulowa wako nuhueli hangi nukuaelya nuigigimieli Ningile ukete ngulu nshenyi, ite ugombile ulukanu nuakowigee, hangi kina ike nuikitumile kuupikela lane hangi shawakana ilina lane. 9 Goza! Ehi niakole inge kukela ike naukitumile pang'wandyo. 20 Kuite misinagogi nilamulu, awa niilunga ayahudi kumbe nkete ite ile kunsoko ako umigigimieye umusungu, singa enso, kumbe ekongelana. Niikaatenda aze uyezebeli nuango nukuitanga munyakidagu nu akusujudu ntongeela amigulu ako, hangi ekalinga musungu, kuumanyisi wakwe, ukuakongelaeitumi kina ainukuloilwe. 10 Kunsoko utunzile ilago lane ane kugoolya. Nukulya indya niipumigwe isongeelyo ikizewigigimieye kutai, kusunga ganimatungo ako kuwa dudu. 21 Ainumupee imatungo nuukuungama, nakugeng'wa ayo napembilye muunkumbigulu wihi, kuite shangugombile kuungama uube wakwe. 22 kuagema awa ehi niakée mihe. 11 Kukaya kiza. Goza! Nikaungama mukitanda kandwala nawananituma Ambeela kukila eke inge watule kutile umuntu uusambo nung'wenso mulwago nulutaki, angize nukuhegelya ingala ako. 12 Niikamatenda uyu shanga uu aungame kuiki naukitumile. 23 Kuakua nukuma kutula kimpanwa mitekeelo lang'wi Tunda ianaao Ashe hangi imatekeelo ehi akulinga kina wane, lina lakisale kang'wi Tunda wane (Yerusalem unene nilangaila imasigo ninsula kumupa kila ung'wi ipya, nukusima pihe kupumiila kilunde kung'wa wanyu anga intendo yakwe. 24 Kuite ung'wi anyu kilunde kung'wi Tunda wane), nelina lane ipya. numusague mu Thiatira, kuawa ehi nishaambile 13 Uyu nukete ukutwi, nuije ehi nung'waung'welu umanyisigwa uwu, hangi nishaamumanyile iki niang'wi nukulunga kumatekeelo. 14 "Kung'wa malaika itanga umanyisigwa amulugu, kulunga kitalanyu, nuitekeelo nilakulaudikia andike: Kunkani yakwe singa kuika muligo wihi migulya lanyu. 25 Kikani lehi, nuango numuhueli, nuakutegemelwa hangi mukueli yemupasile mutule muakomu sunga ninikasuka. 26 numuhueli, mutemi nuaukumbigulu nawang'wi Wehi niukadula nukituma ike nainitumile kupikiila Tunda. 15 Mine kihii nukitumile, hangi singa uewe sunga impeelo, kung'waako nuango uhumi mundugu. singawiampeepuang'wi singa wimupuyu, nsumbiye 27 Ukumutawaala, kumulanga nuashuma, anga kina wizatula wiampopo ang'wi wimupuyu. 16 Ite, mabakulialole wikanubunanga ininoinino. 28 Nu kunsoko uewe umupyupu singa umupyupu ang'wi nene nikaminkiilya inzota iyo na ki daudau. 29 wiampopo, kuluuka upume mukilakala kane. 17 Angeze ukite ukutwi legeelya eke nung'waung'welu Kunsoko ukulinga, "Une ninungile, nukutula ninsao nukumatambuila imatekeelo yedu hangi singandoilwe kehi." Kuite shangaulingile

kina uewe umuuula kukele, umukia, umuhembi mupokwu nuikwepwa. **18** Tegeelya nukusegye une: nukulunga. (aiōn g165) **11** Uewe ustahile muukulu witu ni Tunda witu kusingilya ululu nikulyo ningulu. Gula kung'wane ezahabu nogigwe numoto ite ulije ugole niang'wenda nielo niakumilagenta. Ite wikumbe ulekekigeleya iminyala akipwi kako, nimakula naiwipaka muilomo ako uhume kuona. **19** Wehi ninumuloilwe, nimulagila nukumumanyisa ninonee kikie kuite gwa, tula wiatai nukuungama. **20** Goza nimekile pamulango nukuupendola. Wihe nukija ululi lane nukumulugwila umulango, kupembya nukingila munyumbakwe, nukulya indya nung'wenso, nung'wenso palung'wi nunene. **21** Nuanso nuakahuma, kumupa itai kikie pihe palung'wi nunene pigulya lituntu nilautemi, anga unene nainihumile nikikie pihe palung'wi nutata wane pigulya lintuntu nilautemi. **22** Uyu nukete ukutwi, nuwije eke nung'waung'welu ukumaila imatekeelo.

4 Naiakee imakan aya nikagoza, nikaona kina umulango auluguwe kilunde. Ulo uloli lang'wandyo, ikaze ligitya nunene anga itarumbeta, ikalunga nzi kunu, kuulagila aya niikapumila angakela imakan aya. **2** Nku eng'wi ainkale ikinkolo, aimine aikole ni tuntu lautemi leikilwe kilunde, numuntu ulikaie. **3** Ung'wi naulikae aiwigee anga igwe nila yasipi niakiki. Aiukole nuuta nuambula aiupilimiye ituntu nilautemi. Uuta nua mbula awigee anga zumaridi. **4** Kulipilimikilya ituntu la utemi aiakole imatuntu autemi nimangiza ishilini nanne, hangi aikie matuntu autemi aikie ianyampala ishilini nanne, akumbilwe ang'wenda elu ni ngala sahabu mumatwe ao. **5** Kupumila mituntu lautemi aipumile nzahe nialopito, numugugumo nulupeto ntala mupungate aiyakiee ntonge ela ituntu la utemi, ntala ainkulu mupungate yang'wi Tunda. **6** Hangi ntongeela ituntu lautemi aikole mpola, aigee anga ikioo. Ehi kupumila ituntu lautemi aikole niakete upanga anne, naiizoe imiho kuntongeela nukunyumba. **7** Keamble nikang'wandyo ukete upanga welu anga ung'wang'ombe, kumbe nuakatatu ukete upanga akete uusu anga umuntu, nuyu nukete upanga nuaka ne aiihanganga inde nilumile. **8** Lumbe ine niikete upanga kila ung'wiao aukete manana mutandatu, izue imiho migulya nipihe akwe. Utiku numung'wi shaikilaga kulunga, ukulu, ukulu, numukulu Itunda mutemi nuaintu yehi, naizukole nuyu naukole hangi nuyu nuzizea. **9** Kila imatungo iumbe nikete upanga aipumile ukulu, ikulyo nuulumbi ntongeela ang'wa uyu naiwikie mituntu nilautemi, nuanso nukie kalinikali. (aiōn g165) **10** lanyampala makumi abeeli, aiaminamie ienso ntongeela ang'wa akwe naulikae ituntu la utemi. Aiatunile pihe pang'wakwe nuikie ikale nikale

nukulunga. (aiōn g165) **11** Uewe ustahile muukulu witu ni Tunda witu kusingilya ululu nikulyo ningulu. Kunsoko auiumbile iintu yehi hangi anga nulooilwe uewe, aiakole hangi aiaumbilwe.

5 Hangi nikaona mukono wakwe nuakulila nuang'wa uyu naiwikie mituntu la utemi, gomba naileandekilwe kuntongela nukunyuma, hangi ailekete ugomola mupungati. **2** Ainumuine malaika aukete ingulu akizetanantya kukila nalukulu, nyanyu nuyumunonee kulugula igombo nukubunanga uugomola wakwe. **3** Kutile anga muntu kilunde ang'we muunkumbigulu ang'we kuulungu nauuhumile kulugula igombo ang'we kusoma. **4** Aindeile kuawa kunsoko, singaaiwigee wehi naiyemunonee kulugula ang'we kulesoma. **5** Kuite ung'we waa anyampala wikambilila "Leka kulila. Goza! ihmiba naendogu ang'wa Yuda, itina lang'wa Daudi, udoile, hangi uhumble kulelugula igombo nuugomola wakwe numupungati." **6** Kate naituntu la utemi nawani pangana anne niang'we anyampala, aimine ng'wankolo akizewimikile, akizewigee anga ubunangilwe. Aukete mpembe mupungate ni miho mupungate izi inge nkolo mupungate niyang'wi Tunda niitumilwe muunkumbigulu wehi. **7** Wikalongola wakahola igombo kupumila mumukono wakwe nuakigoha nuang'wa uyu naiwikie mituntu lautemi. **8** Pina wikahola igombo, nilaupanga warne nianyampala, makumi abiile nuune ikatuna pihe ntongeela ang'wa nkolo. Kila ung'waa akete nikanubi nibakuli la zabibu nilizue uuvumba nanso malompi auhueli. **9** Aekemba wembo upya. Unonee kuhola igombo nukulugula ugomola wakwe. Kunsoko ausenzilw nukusakami wakwe akamugulya Itunda eantu akila ndogu, ntambu niashenyi mihe. **10** Wikaatenda atemi hangi atongeeli akumitumila Itunda itu, akulema migulya lehi. **11** Hangi nikagoza nukija nduli yamalaeka edu kupilimikilya ituntu lautemi eidadi ao ai 200,000,000 nawa niapanga nianyampala. **12** Ikalunga kululi, "Unonee ung'wankolo nausenzilw kusengelya uhumi, ugole, upolo, ngulu, ikulyo, ukulu, nukukuligwa. **13** Nikakija kehi naikumbilwe naikikole kilunde numu unkimbigulu numukate niihe numigulya na bahali, kela ikintu kikazelunga, "Kung'waakwe nuanso nuikie mituntu lautemi nukung'wankolo, kutula lukumo, ikulyo, ukulu ni ngulu niakulema ikali na kali." (aiōn g165) **14** Niaupanga anne ikalunga, "Huela! "nianyampala ikatuma pihe nukukulya.

6 Nikagoza imatungo ung'wankolo naulugue ung'wi nuaugomola eyi nemupungate, nikija ung'we ao niapanga anne akazelunga, kululi nulipyani nulupito,

"Nzuu!" 2 Nikagoza aikoli falasi nzelu! Naumunankie mihe, migulya mubahali ang'wi mikota lehi. 2 Nikaona aukete ibakuli hangi wikapegwa ngala. Aeupumie anga numalaika umuya akeza kupuma kilya, naukete umuduli nuduli nsoko wadule. 3 Imatungo ang'wankolo ugomola wang'wi Tunda numupanga. Akalila kulili nautugue ugomola wakabeele nikija nuapanga lukulu kuamalaika anne naeagombigwe kubepya nuakabeeli wikalunga nzuu! 4 Hangi efalasi ninzuya ehinibahali. 3 "Muleke kubepya ehi, bahali ang'wi akigela nkauku anga umoto nauninkae augombigwe makota sunga panga kueka uugomola muusu kuheja upolo muunkumbigulu, kina iantu isinze. Uyu mumatwe aitumi ang'wi Tunda witu." 4 Nikija utimili wa naumunankie aupewe shege nikitaki. 5 Imatungo awa naiaikilwe ugomola, 144,000 naiaikilwe ugomola ang'wankolo nautugue uugomola uo nuuakatatu kupuma kila ndugu naantu aislaeli. 5 12,000 kupuma nikija nuwaupanga nuakatatu wikalunga, "Nzuu!" mundugu aya Yuda niaeakilwe ugomola, 12,000 Nekaona falasi nzelu, hangi nauminankie aukete kupuma mundugu ang'wa Rubeni, 12,000 kupuma ngele mumukono wakwe. 6 Nikija ululi nailigelekile mundugu ang'wa Gadi. 6 12,000 kupuma mundugu kung'we wao niakete upanga wikalunga, "kebabang'wa Asheli, 12,000 kupuma mundugu ang'wa kangano nidinali ing'wi. Kuite uleke kumakanza Naftali, 12,000 kupuma mundugu ang'wa Manase. 7 imakuta na divai." 7 Imatungo ung'wankolo naulugue 12,000 kupuma mundugu ang'wa Simioni, 12,000 uugomola wakane, nikija ululi la awa nianne ikalunga, kupuma mundugu ang'wa Lawi, 12,000 kupuma "Nzuu!" 8 Hangi nikaona efalasi akijju. Nauminankie mundugu ang'wa Isakari. 8 12,000 kupuma mundugu aukitangwa elina lakwe nsha, nukuulungu aimutuyatie ang'wa Zabuloni, 12,000 kupuma mundugu ang'wa Yusufu hangi 12,000 kupuma mundugu ang'wa Benjamini naukuilwe uugomola. 9 Anga kila imakani niamihe. (Hadēs g86) 9 Imatungo ang'wa nkolo nautugue aya, nikagoza, aikole iiumble ikulu kutile umuntu ugomola wakataano, aimine pihe pakizindalo inkolo nuhumile kuillya kupuma kilaihe, ndogu nejamaa yao awa naiabulagilwe, kunsoko alukani lang'wi nintambu - imekile ntongeela ituntu la utemi hangi Tunda hangi kulinga uwihengi naiauambilke kutai. ntongeela ang'wa nkolo. Aiatugae amujulungu elu 10 Ikalela kululi nulukulu, "kupuma nale, mutemi hangi aikete nimamatbe amitende mumikono ao. 10 waintu yehi, mtakatifu ni tai wikaalamula nekie Hangi aikaitanga kululi lamigulya: "Uuguni wang'wi migulya ehi nukumikomolya isakami itu? 11 Hangi kila Tunda nuikie mituntu lautemi, nukung'wankolo. 11 ung'we ao aupewe mujolungu ng'welu hangi wikalwa lamalaika ehi aiemekile kupilima ituntu lautemi hangi kina inonee kulindila inino sunga nuekakondanila kuapilima eanyampala ao palung'wi nao niaupanga 12 Imatungo ung'wankolo itunda. 12 Ikalunga "Huela, Kulya, upolo, ilumbi, naulugue ugomola wamutandatu njagoza hangi ikulyo, uhumi ni ngulu yang'wi Tunda witu ikale ailikole itetemeko ikulu. Ilyoa likatula ilwalu pii nikale. Huela." (aiōn g165) 13 Hangi ung'wi wao anga igonila la singa, nung'welihangitutu wikitula anga nuanyampala wikkakankolya, "awa anyenyu niatugae isakami. 13 Inzota yakilunde yekagwa pihe, anga eamijolungu nielu, hange apumile pe? 14 Wikambela, ikota nilelagalya inkali yakwe matungo ampepo "Bwana mukulu, ulengile uewe," wikkambila hangi, awa nuehingisigwa nukimpupu. 14 Anga likahega anga wawa niapumile mulwango nulukulu ile iamejolongo igombo nilipingilitigwe. Kila umulima ni siwa aihiegigwe ao nukuitenda nzelu kusakami ang'wankolo. 15 mahali pakwe. 15 Hangi iatemi ehi niantu alukumo Kunsoko eye, akole ntongeela ituntu lautemi nilang'wi ni ajemedari, agole, nianulu, hangi kila ung'wiao Tunda hangi akumukulya ung'wenso utiko numung'we naimutungwa nuwidesele u akipiha mumakulungu mitekeelo lakwe. 16 Shangaakuona inzala hangi, nimumagwe numumagulu. 16 Ikamaila imalugulu sunga ni nyota hangi. Ilyoa shangalikuansonsa, nimagwe, "Kulugweeli! Kupihi pa usowakwe uyu sunga upyu nuakusonsa. 17 Kunsoko ung'wankolo nuiwikie pituntu lautemi nukupima muulaki. 17 Kunsoko nukole pakatekate nituntu lautemi mudemi wao, eye nuluhiku nulukulu nulaulaki wao wahugilla, hangi hangi wiakaatongeela munjilyo ya maze, ni Tunda inge nyanyu nuhumile kimeka.

7 Kukila udu aya nikaona malaika anne imekile munindo inne niyehi, aiagiye eahing'wi anne niamih kungulu kunsoko inge ang'wega itule kutile

8 Imatungo ang'wankolo naulugue uugomola nuwamupunge, yekatula ihetwe kilunde pakupe enusu saa. 2 Hange nikaona iamalaika mupungate

imekile ntongela ang'wi Tunda, ekapegwa tarumbeta wehi nuutotu ang'wi ikota, inge eantu du nishanga mupungate. 3 Wekiza numuya umalaika, uambie akuilwe uugomola wang'wi Tunda muntongeela ibakuli la zahabu lekete uvumba, wimikile pakizindaalo. ausu wao. 5 Shangaiagombigwe kuabulaga iantu Wekapergwa uuuvumba nuuya kunsoko ite apumie nianso, kuaja udu kuneeli eataano. Uwai wao palung'wi nimalompi auhueli ehi pakizindaalo ai anga wuwu nuwakulung'wa inkume niimuluma nikazambalau ntongela intuntu lautemi. 4 umuntu. 6 Mumahiku nanso eantu akumiduma ensha, Ulyoki nulauvumba, palung'we nimalompi auhueli, inge shang akumelija. Akulija ensula nakusha, inge lukanonenkela migulya ntongela ang'wi Tunda ensha ekumanka. 7 Ingaga aiyempyani nefalasi kupuma mumukono wang'wa malaeka. 5 Umalaeka neinonee igwe kumbita mumatwe aikete kintu anga nilauvumba ibakuli nilauvumba weki zezulya umoto. ngala nazahabu nukuusu ai hanga iantu. 8 Aia kte umoto kupuma pakizindaalo. Hangi wikalegoma pihe imasingi anga iazungu nimino ao aiehanganga migulya nihe, hangi yekapumila induli niampeto, nihimba. 9 Aia kete ikua angaikua yayuma ni ndoli nzahi niyampito nimatetemo nihe. 6 Awo eamalaika niyamaba ao aiehanganga. Ululi nulamagale nidu nimupungate niakete impembe mupungate ekatula akondile kuikua. 7 Umalaika nuang'wandyo wi kamikua impembe akwe, ikapumila mbula amagwe numoto nuhalinkanile nusakami. Ika gung'wa pihe muunkumbigulu inge niang'we apyee, imakota ang'we nimafu nimatotu ikarya. 8 Umalaika nuakubeele akakua impembe akwe, nekentuang umulima nuukulu naukupyua numumoto ukagung'wa mubahali. anga ile lakela uzile hangi ukia wakabeele. 13 Ipande nilabahali lekatula sakami. 9 iintu ing'wi Umalaika nuamatandatu wikakua impembe akwe, niipanga niyamubahali yekasha, nimeli inzuya nikija ululi lupumie panindo akizindaalo nikole yekabipa. 10 Umalaika nuwakatatu wikakua impembe ntongeela ang'wi Tunda. 14 Ululi lukamuila umalaika akwe, ninzota nkulu ekagwa kupuma kilunde, nuamatandatu naukete impembe, "Alekele iamalaika ikazeemelekile angaitoshi migulya amumyongo ing'wi anne niatungilwe mumongo mumongo nuukulu nua ao ninjilyo niyamaze. 11 Elina nilanzota aipakanga. afrai. 15 lamalaika anne aiaikilwe kumatungo yayo Imaze nang'we ekatula pakanga, neantu edu ekasha ikulu, uluhiku nulanso, nung'weli nuanso, nung'waka kunsoko amaze naimalulu. 12 Umalaika nuakane nuanso, ailekewe aabulage iaoya ao niantu. 16 wikakua impembe akwe, ipande la lyoa lekakuwa, Utimili nuaikui aiamole migulya afalasi aiakole palung'wi palung'wi nipande lang'weli ni nzota ing'wi 200,000,000. Nikija utimeli nuao. 17 Eti inge uu yao gaa. Kuite ipande laintu izi yapiluka kutula kitihangi ipande, theluthi amung'we nitheluthi autiku aekutile anga welu. 13 Aingozile, hangi nikija inde nailumile umo migulya, akizitanga kululu lukulu, "Ukia, ukia, uke a kuawa neikie mihe, kunsoko akutumbwa nimpembe niisagie inge ahugeela kukuwa numalaika wakatatu.

9 Hangi umalaika wakatano wakakua empembe akwe. Nikaona nzota kupuma kilunde naigwie munu mihe inzota ika pegwa uluguli wikombo nililongoe mikombo nigila anga mpelo. (Abyssos g12) 2 Wikalugula ikombo nigila anga mpelo, nulyoki likanankela migulya lakazelipangile kupuma mukate nikombo anga elyoki nulupimile mitanulu nikulu. Ilyoa nugulya yekakaeleka yekatula kitihangi kunsoko alyoki naelukupuma mikombo. (Abyssos g12) 3 Mukate mikombo ingaga yekapuma keza migulya namihe niensu aiapewe ingulu anga zizi niyankume niamigulya ehi. 4 Aeaiwe aleke kubipya emafa, na mihe ang'wi umumea

nambita nifalasi niyukumanka kulongola kumbita. 10 Aia kete imekila nikeluma anga enkume mumekila ao aiekole ingulu niakubepya eantu kumyeli ataano. 11 Aeakole nung'wenso anga mutemi migulya ao malaika nuwamikombo nigila empelo. Elina lakwe ikieblania inge Abadoni, ekeyunani ukete lina Apolioni. (Abyssos g12) 12 Ukia nuang'wandyo wakila. Goza! 13 Elina nilanzota aipakanga. afrai. 15 lamalaika anne aiaikilwe kumatungo yayo Imaze nang'we ekatula pakanga, neantu edu ekasha ikulu, uluhiku nulanso, nung'weli nuanso, nung'waka kunsoko amaze naimalulu. 16 Umalaika nuakane nuanso, ailekewe aabulage iaoya ao niantu. 17 Eti inge uu yao gaa. Kuite ipande laintu izi yapiluka kutula kitihangi ipande, theluthi amung'we nitheluthi autiku aekutile anga welu. 18 Antu ang'wi ekabulagwa ni mapigo aya natatu, moto, nisalfa naipumile mumilomo ao. 19 Kunsoko ingulu afalasi aikole mumilomo ao murimikela ao - kunsoko imekela ao aiehanganga inzoka, hangi aia kete imatwe naiamitumie kuika inkomele muantu. 20 Eantu niasagile, awa nisinga aiabulagilwe nimapigo aya, shaikaungama kuntendo yao naitumile, hangeshaikaleka kukulya iahing'wi niadudu nia zahabu, hela, shaba, magwe nimakota - maintu nishamuhumile kumaona, kija kang'wi kugenda. 21 Hangi shaikaungama ubulagi wao, ulogi wao, nuukosi wao ang'wi ninzila yao niyawii.

10 Hangi nikaona malaika numuya numukulu akizesima pihe kupuma kilunde. Aeutungilwe milunde hangi aiukole utaa nuambula mitwe lakwe.

Usuu wakwe aiwihanganga iyoa, ni migulu akwe ehi nialoilwe. **7** Imatungo angapike amale uwihengi aie ihanganga ikepandwa moto. **2** Aiambie igombo nuao, ekekale kehi kekupuma mikombo nigila empelo ninino mumukono niailelague, ung'we aauikile akituma embita nianso akuahuma nukuabulaga. umugulu wakwe nuwakuliela migulya amubahali (*Abyssos g12*) **8** Emeeli ao ekulala mumutaa nuwakesale numugulu wakwe nuwankege migulya lihe ninyumu. nekekulu kumpani ukitangwa Sodoma ni Misili, **3** Hangi wikitunta ululi lamigolya anga ihimba pangwanso umukulu nuao autumbekiwe. **9** Kumahiku nimatungo naiwituntile kululi mpito mupungate atatu nenusu ang'wi ekapuma muanluu ntambu, yekakuamika. **4** Imatungo impito mupungate kabilo hange kila itaifa akugoza emelee ao hange naikwanukile, ainahugeela kuandika, kuite nikija shakupumya kuekwa mukebeela. **10** Awa neakie ululi kupumila kilunde likezelunga, "Sunga itule mihe akulowa kunsoko ao nukulumbeelya, sunga kinkunku ehi nimpito mupungate. Usiandike." **5** Hangi umaleika nainumuine wimikile migulya amubahali akipa nizawadi kunsoko anyakidagu neabeele aagilye awa naeakole mihe. **11** Kuite anga yakela nsiku numihe ni nyumu, auhumbue umokono wakwemigulya itatu ninusu imehupo naupanga kupuma kung'wi milunde **6** nukulapa kung'wa uyu nuikie ikale na kale nauumbile ilunde naya ehi nakole, unkumbigolo naya ehi, hange bahali naya ehi nakole: "Ikakutile hange. (*aiōn g165*) **7** Kuite kuluhiku nulanso, imatungo aamalaika mupungate nuamalaika nuekahugeela kukua impembe akwe, kuite uakunku wang'wi lekambela hangi longola, hola igombo nininao nailigeeigwe nilekole mumukono wang'wa malaeka naiwimekile migulya abahali mumihe ninyumu. **9** Hangi nikalongola kung'wa malaika nukumuela wampe igombo nininoo. Wikambela, "Hola igombo ulye lekamitenda enda etule nuwai, kuite mumulomo nuako lekatula lemulyo anga uuke." **10** Nikahola igombo inino kupuma mumulomo nuane, kuite anga nalya enda nane ekatula auwai. **11** Hangi induli ing'we yekambela, "Yekunonee utabili hange kuant needu, mahe, ndogu niatem!"

11 Aimpegilwe nawanzi nukutula anga mulanga nuakugemeelya. Aembewe. "Itega hangi genda ugemelye itekeelo lang'wi Tunda nekezindalo. nawaniakukulya mung'wanso. **2** Kuite uleke kugemeelya ekeanda kakunzi nekitekeelo kunsonko apegilwe antu niyankelungu, ekalita ekesale nikitakatifu kumatungo ang'eli makumi anne nuubeee. **3** Nikaapa ahueli anne abeele uhumi nuakutabili kumatungo amahiku 1260, ekaatugae emagunila. **4** Lahueli awa inge makota abeele namenteini nemenala ebeeble nimekile ntongeela amukulu nuaunkumbigulu. **5** Anga mutu wehi ukulamula kuazulu, umoto wepume ela mumilomo ao nukuazulu ialugu ao. Wehi nukulowa kuazulu ukusinja kubulagwa kunzila ye. **6** Eahueli awa akete uhumi nuakulugaila ilunde ingeembula eleke kukua imatungo niakutabili. Akete ingulu niakukailwa imaze, atule sakami nukumikua ihe kukila imampilu nipigo imatungo

ehi nialoilwe. **7** Imatungo angapike amale uwihengi aie ihanganga ikepandwa moto. **2** Aiambie igombo nuao, ekekale kehi kekupuma mikombo nigila empelo ninino mumukono niailelague, ung'we aauikile akituma embita nianso akuahuma nukuabulaga. umugulu wakwe nuwakuliela migulya amubahali (*Abyssos g12*) **8** Emeeli ao ekulala mumutaa nuwakesale numugulu wakwe nuwankege migulya lihe ninyumu. nekekulu kumpani ukitangwa Sodoma ni Misili, **3** Hangi wikitunta ululi lamigolya anga ihimba pangwanso umukulu nuao autumbekiwe. **9** Kumahiku nimatungo naiwituntile kululi mpito mupungate atatu nenusu ang'wi ekapuma muanluu ntambu, yekakuamika. **4** Imatungo impito mupungate kabilo hange kila itaifa akugoza emelee ao hange naikwanukile, ainahugeela kuandika, kuite nikija shakupumya kuekwa mukebeela. **10** Awa neakie ululi kupumila kilunde likezelunga, "Sunga itule mihe akulowa kunsoko ao nukulumbeelya, sunga kinkunku ehi nimpito mupungate. Usiandike." **5** Hangi umaleika nainumuine wimikile migulya amubahali akipa nizawadi kunsoko anyakidagu neabeele aagilye awa naeakole mihe. **11** Kuite anga yakela nsiku numihe ni nyumu, auhumbue umokono wakwemigulya itatu ninusu imehupo naupanga kupuma kung'wi milunde **6** nukulapa kung'wa uyu nuikie ikale na kale nauumbile ilunde naya ehi nakole, unkumbigolo naya ehi, hange bahali naya ehi nakole: "Ikakutile hange. (*aiōn g165*) **7** Kuite kuluhiku nulanso, imatungo aamalaika mupungate nuamalaika nuekahugeela kukua impembe akwe, kuite uakunku wang'wi lekambela hangi longola, hola igombo nininao nailigeeigwe nilekole mumukono wang'wa malaeka naiwimekile migulya abahali mumihe ninyumu. **9** Hangi nikalongola kung'wa malaika nukumuela wampe igombo nininoo. Wikambela, "Hola igombo ulye lekamitenda enda etule nuwai, kuite mumulomo nuako lekatula lemulyo anga uuke." **10** Nikahola igombo inino kupuma mumulomo nuane, kuite anga nalya enda nane ekatula auwai. **11** Hangi induli ing'we yekambela, "Yekunonee utabili hange kuant needu, mahe, ndogu niatem!"

12 Kelingasiilyo kekulu kekigela kung'wanso kilunde musungu nauambilwe ni iyoa, akezeukete nung'weli pihe pamigulu akwe, nengala nanzota ikumi, ing'wi nuubele migulya mitwe lakwe. **2** Aukete uube hange ukeze lela kunsoko auai wakutuga muupu wakitnguiela. **3** Nikiuya kilingasiilyo kekigela kung'wanso kilunde, Goza! Yikatula ikole nzoka kauku nkulu

ekete matwe mupungate ni mpembe ikumi, hange nimatwe mupungate. Mumpembe yqkwe aikole aikole ngala mupungate mumatwe ao. 4 Umukela ngala izoka numitwe lakwe aekole nkani. 2 Eke wakwe aiulutie ipande la nzota kilunde nukuijoma ikakale nainukiine inge anga ihue. Emegulu akwe pihe muunkumbigulu. Inzoka akimeka ntongeela anga edubu, numulomo wakwe anga ihmiba izoka amasungu naiwahugeela kutuga, inge anga imatungo ile lekamupa ingulu, numituntu lakwe nilautemi akutuga, emumele ung'wakwe ao. 5 Aulungile nuhami nuangulu kukela nukutema. 3 Itwe lakekale ng'wana, mung'enya wakigoha, nuakatema imaha ehi king'wi kao iekigeeleka kutula ninkomele nkulu kumulanga nuashuma umung'enya wakwe wekapulwa naizesasha inshakwe. Kuite inkomele akwe akapola, migulya kung'wi Tunda hange kituntu lakwe nilautemi. nihe ehi ikakuelwa nukukityata ikekale. 4 Hangi 6 Numusungu wikamanka mumbuga, ekianza nekanso ikalikulya izoka ndogoelyo kekapewga uhumi ekekale Itunda aiwanonelya pang'wanso kunsoko akwe, inge eke. Ikakekulya ekekale kwe, hange ekalongoleka wahume kualigwa mahiku 1,260. 7 Itungo yekatula kulunga; nyenyu anga kekale? hange nyenyu nukukua nembita kilunde. Mikaeli niamalaeka akwe, ekikua neko? 5 Ikekale kekapewga melomo ketambule nenzoka pihe niamalaeka akwe akikua nuyo. 8 inkani yakikulya nukutukila. Aeugombigwe kutula Kuite inzoka aigila anga ngulu yakukondya kudula nuuhumi kumyeli makumianne nuubeele. 6 Kuite inge gwa yekatula kutile iyoma hange kilunde ikekule kikamaha umulomo wakwe nukuligitya ituki kunsoko akwe niamalaeka akwe. 9 Izoka nikulu kumutukila itunda, akaletukila elina lakwe, pang'wanso enzoka iyo nakale nitangwe ibilisi ang'wi Shetani naewikie nawa nekie kilunde. 7 Ekekale kekapewga nuekongela - ihe wikagung'wa pihe mihe niamalaika lyoma kituma mbita neahueli nukuahuma, hange akwe ekagung'wa pihe palung'wi nuyo. 10 Hangi wekapewga uhumi kikila ekabila, antu, ntambu, nihe. nekija luli lukulu kupuma kilunde: "Itungeele ugunwa 8 Eehi nekie muunkumbigulu akumukulya nuanso wazaa, ngulu, nuutemi wang'wi Tunda witu nuuhumi kukela ung'weao elina lakwe nesingalandekilwe, wang'wa Kilisto nuakwe. Kunsoko umusemi nualuna kupuma ihe nauumbewe, mumbugulu naupanga, ehi wagung'wa pihe - naeusaseme ntongeela ang'wi inge nekang'wankolo, nausensilwe. 9 Angeze Tunda witu utiko numung'we. 11 Aeamusemee ukole wehi nukete ukutwe uategeelye. 10 Angeze kusakami ang'wankolo nukulukani lawihengi nuao, ung'weao uhoiwe utugwa, nukutugwa winzu. kundogoelyo shangaealoiwe ulikalo laosunga ensha. angeze ung'weao ukubulaga kushege, kushege 12 Kuite lumbeeli, unye kilunde, hange ehi nekie kiko ukubulagwa, uwu witangwi nuaupolo hange nekie mukate akwe. Kuite ukia wehi nibahali wigigimyeeli kuawa niatakati. 11 Hange nikaona kunsoko umulugu wasima kung'waanyu. Wizue kekale nekiuya kepembilye kupuma mihe. Aekete ikuo nitaki, kunsoko ulengile kina ukete matungo mpembe ibeeli anga enkolo hange kekaligitya anga mashenyidaa. 13 Imatungo izoka, naeleine kina izoka. 12 Wikalageela uhumi wehi kukekale eke lagung'wa pihe wikamutyata umusungu naiwitugile nekang'wandyo nuukole wakwe, nukituma mehi ung'wana numugoha. 14 Kuite umusungu wekapewga nawa nekie mung'wanso, kukulya ekekale nekanso manana ande abeeli makulu, kuitiegwa ahume nikang'wandyo, uyu nenkomelakwa aipoile. 13 kuluma nukupika pang'wanso nainoneigwe kunsoko Wikituma makula du, sunga wikautenda umoto akwe kuko kumbuga, keanza nekanso kecumile wikasima pihe kupuma kilunde wikigela ntongeela kumusunga, kumatungo, matungo nanusu matungo, aantu. 14 Kilengaseelyo augombigwe kituma, kianza nishalehumile kupika izoka nelango. 15 I nzoka wikaakongela awanekie mihe, akazeaela azipyre ikahunula emaze kupuma mumulomo wakwe anga eadudu kikulyo lakikale naekelemaigwe kuwege, kuite umoto, inge alete ekarika nakukapilya. 16 Kuite ihe kekili kukikie. 15 Aiugombigwe kupumya emihupo ekamuaelya umusongu, ekamaha umulomo wakwe kung'wa dudu kekali kehume kutambula nukusasha nukuumila umongo ulewe nizoka kupumila kumulomo awa ehi niahitile kukulya ekekale abulagwe. 16 Hange wakwe. 17 Hangi izoka likamatukila umusungu nuyo wikasinja kukila ung'we ao, numugila ensailo, nuyu wikahenga nukituma embita kuutugwa wakwe wehi - nuangulu, mugole numuhimbe, nuidesile numutugwa kuawa niagomble imalago ang'wi Tunda nukuambela kusengeelya ugomola kumokono wakigoha ang'wi wihengi nuang'wa Yesu.

13 Izoka lekimeka hange migulya amehanganga muluguo la bahali. Hange nekaona kekale kekapuma mubahali. Aiekete mpembe ikumi

muntu kugulya ang'wi kugula, inge kusinja wezeukete ugomola nuanso hangi nelina lakekale nikanso ang'wi ulimeeli nualina lakwe. 18 Pang'wanso papo ukole uupolo. Nuanso nuukete eemahala, nuaelye utimeli

nuakekale eke, ndogoelyo naewitumile nuakiuntu. Nuutimeli wakwe inge namba 666.

14 Nikagoza hange nikaona ng'wankolo winaekile ntongeela ane migulya mulugulu nula sayuni. Paalung'wi nung'wenso ai 144,000 naeakete elina lakwe nelina lakwe utata akwe ailiandekilwe kuntongeela nuusu nuao. 2 Nikija ululi kupuma kilunde aiekijika anga mululomo nua mazi nedu nululi lukulu nulalupeto. Ululi naenigule inge anga iekua impembe yao. 3 Ikanzembwa wimbo upya ntongeela nituntu lautemi hange ntongeela ao awa niakete upanga neanne nianyampala. Kutile anga nuauhumu nuakumanya uwimbo nuanso inge wawadu 144,000 niakomowe kupumila mihe. 4 Awa wawa nisingangaa ikanzile ienso kuasungu, kundogoilyo aisungile ienso kuntendo yausambo, Inge wawa naiamutytile ung'wankolo pehi naekeze nkali yang'wandyo kung'wi Tunda hange nukung'wankolo. 5 Kutile anga utele naeutambuwe mumilomo ao shangaiemeilwe. 6 Nikamuona malaeka numuya akazewimekile mumalunde, naukete impola niyakilunde kunkani ninza kuatanatelya neikie mihe kukela ihe, ndugu, nambu niantu. (aiōn g166) 7 Wikaitanga kululi nulukulu, "mugopi Itunda hangi mupi uukulu. Kundogoilyo ematungo auamuli ahugela. Mukuli ung'wenso, nuanso niijeelyo yamaziwa. 8 Malaeka numungeza - malaeka wakabiile - wikatyata wikalunga, "Ugwie - ugwie Babeli nuukulu, nuang'wensilye ianyakilungu imagae naukosi, megaenanso ikaleta utaki kung'waakwe. 9 Malaeka numungeza - malaeka wakatatu wekaatyata wikalunga kululi, "Nulukulu wihi nuekakulya ekekale nekanso nududu wakwe, nukusingilya ugomola kuntongeela ausu wakwe kang'wi kumukono. 10 Nung'wenso ga ukung'wa imagae nautaki wang'wi Tunda imagai nanso aeazipegwa nukukunulwa singaeahalinkanigwe nikikombe kautaki wakwe. Umtunuekang'wa ukagigwa numoto hange numoto nuakebiliti ntongela amalaeka akwe niakuigwe hange btongeela ang'wankolo. 11 Nulyuki nulaube wao ukalongola ikale nekale hange agila anga kusupya mong'we ang'wi utiku awa neekolya iekale nudubu wakwe, hange kila umuntu nuusingeye ugomola nualina lakwe. (aiōn g165) 12 Uu witangwi wakulindela nukigigimelya kuakueli awa neze amagombile imalago ang'wi Tunda nuuhueli wang'wa Yesu. 13 Aigule ululi kupuma milunde ekalunga, "Andekeaya; Bahu eashi neashie kung'wa Bwana, "Ee" alungile ung'waung'welu, "wahume kusupya kupumela mumikomo ao, indogoilyo intendo yao nukuatyata." 14 Aingozile nikaona ailekole ilunde

lyelu, hange naewikie milunde aiung'wi aewipyani nung'wana witu. Aukete engala azahabu mitwe lakwe numuundu utaki mumukono wakwe. 15 Malaeka mungeza wakeza hange kupuma mitekeelo hange wikitanga kululi lukenda kung'wa uyu naiwikie milunde: Hola umuundu wako wandye kuogola. Kunsoko imatungo akuogola apika, ndogoilyo imaogola apika namihé akonda. 16 Hange uyu naukole milunde auekeye umuundu wakwe mihe, nung'wenso aukete muundu utaki. 17 Umalaeka numuya wakiza kupuma mitekeelo nila kilunde, nung'wenso aukete umuundu utaki. 18 Hange akele numalaeka numuya wekiza kupuma pakizindaalo, numalaeka naukete uhumi kumoto. Akamitanga kululi lukulu umalaeka naukete umuundu nuutaki, "Hola umuundu nuutaki hange wilingele imatambe amizabibu kupuma mumuzabibu nuihe, kunsoko azabibu yitungele yaelya. 19 Umalaeka wakatwala umuundu wakwe munu mihe hange wikilingela imaogola azabibu yamihe hange wikkaptya mipipa nikulu nilamagae ikuo lang'wi Tunda. 20 Ipununtelo lamagae aeletulangile kunzi akesale nusakami wikhununa kupuma mung'wanso mukimo kahatamu afalasi kustadia 1,600.

15 Hangi nikaona nikiuya ekelengasiilyo kilunde, kikulu nikekete ikuilwa. Aekole amalaeka mupungate, neakete mapigo mupungate, aemapigo ampelo kunsoko ayayo utaki wang'winda Tunda aiwapika. 2 Aemine eke naekepumie kumpola yabilauli eye nihalenkanigwe numoto, ekimeka kumpelo nabahali pang'wanso awa naeadoile kukekale nsoko alina lakwe. Aeaambie inubu naeapewe ni Tunda. 3 Aeakemba wembo wang'wa Musa, mitumi wang'wi Tunda, nuwembo wang'wankolo. Emelemo ako mekolu hange aukoelwa, Mukulu Itunda nuezaudemile yehi. mukueli ninzila yakwe yatai, mutemi nuamahe. 4 Nyenyu nukuleng'wa kuogopa uewe numukulu nukulekulya elina lako? Kunsoko uewe du numutakatifu. Mahe ehi akupembwa nukukulya ntongeela ako kunsoko uewe umuza nintendo yako ilengekile. 5 Anga kila imakani aya aengozile, hange pang'wanso itakatifu kukila, pangwanso aeukole usupwo nuawihengi, naiutuguiwe kilunde. 6 Kupuma pang'wanso pautakatifu kukila akiza amalaeka mupungate naeakete mapigo mupungate, atugae nguo nza, kitani naekimetu numusipi nuazahabu kupilima muikua yao. 7 Ung'we wao kuawa niapanga anne wikkapumilya kuamalaeka mupungate mabakuli mupungate nazahabu naeizue ikuo lang'wi Tunda nuikie ekale na kale. (aiōn g165) 8 Pang'wanso itakatifu kukila ulyoki aeluzue kupuma

muukulu wang'wi Tunda hange kupuma muuhumi wakwe. Kutile anga nung'we nauhumile kingela sunga mapigo mupungate niamaaka mupungate naeakaapikeela.

16 Nikija luli lukulu lukitanga kupuma pang'anso naeitakatifu hange ikalunga kuamalaaka nemupungate, longola uhunule mihe mabakuli mupungate nikuo lang'wi Tunda. 2 Umalaeka wang'wandyo aiwendile nukuhunula ibakuli lakwe mihe, enkomele nembee nekete uwai nuutaki akeza kuantu neakete ugomola wakikale, kuawa naeakuuye eadudu akwe. 3 Umalaeka wakabiile wikahunula ibakuli lakwe mubahali, ikatula anga usakami nuamuntu nukule, hange kila ekeumbe nkipanga nikamubahali kekasha. 4 Umalaeka wakatatu wekahunula ibakuli lakwe mumongo numunjiiyo ya maze, yekatula sakami. Umalaeka wakatatu wekahunula ibakuli lakwe mumongo numunjiiyo ya maze, yekatula sakami. 5 Nekija umalaeka nuamaze wekalunga, "Uewe umuhueli - kang'we ukole hange aukole, mtakatifu kunsoko uletile ulamuli uwu. 6 Kunsoko aeahunue usakami nuahueli nianyakidagu, wikaapa ienso kung'wa usakami, kiko keanonee." 7 Nekija ekezindalo kikasusha, "Ee! Umukulu Itunda nutemile muintu yehi, ulamuli wako watai ninkulu. 8 Umalaeka wakane wakahunula kupuma mibakuli lakwe mulyoa, hange lekapewga uhumi nuakuasonsa iantu kumoto. 9 Ekapesigwa nuupyu nuakogopwa, hange ekalumela ulukani lang'wi Tunda, nukete ingulu kumapigo ehi. Ikahila kuungama nukumupa nuanso uukulu. 10 Umalaeka wakatano wikahunula kupuma mibakuli lakwe mituntu lautemi nilakekale, nekiti kekakunekela utemi wakwe. Aeasiile emino kuwai nuutaki. 11 Ikamatukila Itunda nuakilunde kunsoko awai wao ninkomele yao, hange akele alongolekile kuhita kuungama kumahiku naeitumile. 12 Umalaeka nuamutandatu wikahunula kupuma mibakuli lakwe mumongo nuukulu, nuafati, nimaze akahila kwee kunsoko kunsoko ahume kuzipelya inzila naatemi niapembilye kupuma kilya. 13 Nikaona nkolo itatu mbee naiyigee anga ntundu niakupuma kunzi umulomo nuizoka ile, ikekale eke, numunyakidagu wauteele. 14 Inge nkolo yaheng'wi neyeika ilengasiliyo nimakula. Aeenda kuatemi amihe ehi ahume kuilingiila palung'wi kumbita kuluhiku nulukulu lang'wi Tunda nutemile imaintu ehi. 15 (" Goza! Nzile anga umuhemb! Bahu uyu nukole mumukesha, nuelangaela eang'wenda akwe nsoko waleke kenda kunzi wikipwe nukugoza emenyala akwe.") 16 Ikaaleta palung'wi pang'wanso neitangwa

ekeebrania amagedoni 17 Umalaeka nuamupungate wakahunula kupuma mibakuli lakwe umo migulya. Hange luli lukulu lekijeka kupuma patakatifu nukupuma pituntu lautemi iekeze lunga, "Yahila!" 18 Aeikole nzahi ya welu nulupito, mululumo, nkindo yalupeto, nitetemeko lakutumba - tetemeko ikulu lihe neezekili kupumilamu mihe kupuma iantu naazie kupuma mihe, ite inge itetemeko ikulu kukila. 19 Kesale kekolo kekate manuka mpande itatu, neisale niamahe yekagwa. Hange Itunda wikamukembusha ubabeli numukulu, wikakipa ikesale nikanso ekikombe nekizue imagai kupuma mikuo lakwe nitaki. 20 Kila ung'wa ihe ikasengeelya imalugulu shanga akgela kwee. 21 Imbulu nkulu amagwe, aekete ulto watalanta, kupuma kilunde ikasima muantu, ekamuzuma Itunda kumapigo ambula amagwe kunsoko ipigo ilo aeibe kukila.

17 Ung'wiao nuamalaeka mupungate auzile nuukumiila. Nzuu, kulagila ulamuli nuamukosi numukulu nuikie mumaze nedu, 2 neatemi ihe ituma makani augoolya nung'wenso hangi nimagai naugoolya wakwe nekie mihe agaigwe. 3 Umalaeka wikanihola kinkolo sunga wikkampisha kumbuga hange nekamuona musungu wilie migulya mukikale kikaku naekizue imina aituki. Kikale aikikete matwe mupungate nimbe ikumi. 4 Umuusungu aeuksamibilwe ng'wenda wazambalau niyenenkaku imatumbe akwe azahabu magwe ansailo, nelulu mumukono wakwe aeuambie kekombe kazahabu naekizue maintu nakotosha naushapu waugoolya wakwe. 5 Migula ausu wakwe liandikilwe lina la sili BABELI NUUKULU, IA WAGOOLYA NUYU NUAMINTU NAUBE WEHI. 6 Nikaona umusungu uyu augaile sakami auhueli nisakami waawa naeakule kunsoko ang'wa Yesu. Imatungo nae numuiine, nekaambwa ukuelwa ukulu. 7 Kuite umalaeka wika mbela, "Kuneki ukuewe? Kuutambuela endogoelyo amusungu nekkile nikikumuholo, ikekale nekansu nikikete imatwe mupungate nimpembe ikumi. 8 Ikekale naukiine aekikole, wikitile nitungo nele, kuite ukole ukondile kumankila kupuma mikombo nigila impelo. Hangi ukulongoleka nuushapu. Kuawa naeakie mihe, neminao shangaeandikilwe mumbugulu aupanga kupuma ukuilwa igwe iaunkumbigulu akukoilwa neekakiona ikekalen aeki hoile, kina kikete nitungo, kuite kekole pakupe kiza. (Abyssos g12) 9 Uwitangwi uwu kunsoko amahala nakete upolo. Imatwe mupungate inge malugulu mupungate papo umusungu aewikae mumo. 10 Naylo nanso gaa atemi mupungate. Atemi ataano ang'wi, ung'wi ukole, numuya wakile keza,

imatungo nuekiza, ukikie matungo maninodaa. 11 wakwe azekengaukia, ukia wakisale nikikulu, Babeli, Ikekale naekikole, kuite itungele wikitile, nung'wenso kesale nekete ingulu! Kusaa eng'wi ulamuli wako mutemi wamunana, kuite ung'wi wao nuatemti wazaa. 11 Asuluja amie ehi nukuhongelya kunsoko mupungati, hange ulongoe muube. 12 Impembe akwe, kunso kutile nung'wi nukugula insao yakwe niiumi naeuiine inge atemi ikumi neakele kusengelya hange. 12 Insao yazahabu, mpia magwe ansailo, uutemi, kuite akusengilya uuhumi anga atemi kusaa lulu, kitani ninza, zambalao, halili, nkauku, aina yehi ing'wiing'wi nekekale. 13 Awa akete wisiji ung'wi, niyamakota nauwinki nuuza, kila keseme nikampembe hangi akumupa ingulu nuuhumi ikekale eki. 14 andovu, kila kiseme nikeze pigwe kikota niza, Ekituma embita nung'wankolo; kuite ung'wankolo shaba, shuma, igwe. 13 Mdalasini, iungo, uvumba, ukuadula kunsoko mukulu waakulu hange mutemi manemane, ubani, mvinyo, makuta, utu nuuza, ngano, waatemi - hangekukila ng'wenso kukturangwa, ahueli." ng'ombe ninkolo, farasi nimagale, niatungwa, ninkolo 15 Umalaeka wikambela, "Imazi ayo naeumaine, yaantu. 14 Inkani naukete insula kungulu yako ahega pang'wando naewikie umukosi uyo inge intu, utiku kupuma kuwang'wako. Usambo wako wehi nuukengo mahe nentambu. 16 Impembe nikumi naeuiine wahega, shangaukigela kwe. 15 Lasuluja amaintu - nukukiila kenso kikale akumubepelwa umukosi aya aealigilye uugole naauloilwe nuanso ukimeka uyu. Nienso ekatenda kutula mukia hange wikipwe kule kupuma kung'waakwe kunsoko awoa wauwai akumulya umwile wakwe, hange akulimansilya. 17 wakwe, akulela kululi lakuhongelya. 16 Akulunga, Indogoilyo Itunda uaekile ienso kukenka utimeli "Ukia, ukia uo nuukulu nuukumbilwe kitani ninza, wakwe kuigombyi nuakukipa ikikale engulu kumutema zambalao, niye ninkaku, nukulembwa kuzahabu, sunga inkani yang'wi Tunda tuyukundanilya. nukumaintu nansao nilulu." 17 Musaa ing'wi ugole wehi 18 Umusungu uyu naumuine inge kesale nekikulu nuutemile muatemi amihe.

18 Naakeile imaintu aya nikamuona malaika

numuya ukusima pihe kupuma kilunde. Nuunso aukete uhumi ukulu, nuhe aiemelikilwe nuukulu wakwe. 2 Wikalela kululi nulukulu, wikalunga, "Wagwiza, kagwiza, ikesale iko nekikulu Ibabeli! Aina kianza kakikie iahing'wi, hange pang'wando kila enkolo nimbe ikie, nipang'wando yaina kila ushunu ninyuni niyeleta uube. 3 Kunsoko emahe ehi ang'weza imagai nansula aukosi wakwe nuemuletelu ikuo. Eatemi ehi agoolya nung'wenso. 4 Hange nikija ululi langeza kupuma milunde ikalunga, hegii kug'wando antu ane, insoko muleke kihangwela mumilandu akwe, ninsoko mulekusingiliya emapigo akwe ehi. 5 Imelandu akwe ilundie migulya anga kilunde, ni Tunda wakimbuka imelandu akwe nemebe. 6 Mulepi anga naulepile niang'wi, hange mumulepe kabeele anga naewitumile, mukekombé naukihalekanilye, kuhalinkanya hange kabeele kunsoko akwe. 7 Anga naiwikuiye nuanso ung'wenso hange aiwikaе muusambo, mupi inzago niyendu niukia kunsoko witunga munkolo akwe. Nikie anga umalaeka hange singamushelwa, hange singakuona uhongelya. 8 Kuite gwa muluhiku lung'wi imapigo akwe akumulemelya, ninzala. Ukulimansiligwa kumoto, kunsoko amukulu Itunda ukete ingulu, hange mulamuli wakwe. 9 Eatemi amihe naeagooye nukihangwila palung'wi nuyo akulila nukuhongelya niikuona ulyoki lakuzigila kung'wakwe. 10 Akimeka kule nuyo, kuwoa wauwai

hange ehi niamumaze, hange ehi neituma milimo mubahali. 18 Aealeile naeaine ulyoki nulakuzigilya kungkwakwe, ezelunga, "Kisaleki nikipyi nikisale eki nekikulu?" 19 Ikguma ulunkunde mumatwe ao, hangi ekalila "ekahung'wa nuliholi nukuhongelya," Ukia, ukia kisale kikulu kianza kehi, aeakete meli mubahali aeagole nsoko ameli akwe. Kusaa ing'wi ekalimansiligwa. 20 Lowi migulya akwe, ilunde, unye ahueli itumineanyakidagu, kundogoelyo Itunda waleta ulamuli wanyu migulya akwe. 21 Umalaeka nuangulu auhumbue igwe anga igwe nikulu nilakusela auligumile mubahali, wikalunga, "kunzila eye, Babeli uyu numukulu, ukugung'wa pihe kulgoha hangi shangaukigela kwee. 22 Luli lainanda, niakui, iginsi apeleme, nitalumbeta shaa kusiga hangi kitalanyu. Ang'wi umumanyi wehi shangaukigela kitalanyu. Ang'wi ululi lutule shangalukijeka hange kitalanyu. 23 Uwelu wa ntala shaukumileka mukate akwe. Loli lang'wa Bwana numugoha bibi numusungu niawinga shayukigigwa hangi mukole nako, indogoelyo asuluja ako aeakulu ihe, hange amaha, akongewe kuulogi. 24 Mukate akwe sakami waanyakidagu niakueli aigee nusakami nuahe naeabulagilwe migulya nihe.

19 Pamekakila nanso nikija lulu anga mulilo ukulu

niumbe nikulu laantu kilunde ekalunga ilumbi, Uuguni ukulu, ningulu inge yang'wi Tunda witu. 2 Ulamuli wakwe watai lukulu, kunsoko wamulamula umukosi numukulu numubipiye ihe kugooli wakwe. Witumile kilipo kusakami aitumi akwe, naeumihunue

ung'wenso. 3 Kunkua akabiile, ikalunga "Ilumbi! Ulyoki lepuma kung'wake ikale na kale." (aiōn g165) 4 lanyampala ao makumi abiile nuunne nimaintu anne nuupanga ikaluma nukukulya Itunda nuikie mituntunlautemi. Aekulunga, Hueli, Ilumbi! 5 Papo ululi likapuma mituntu lautemi, ikalunga "Mukulye Itunda witu unye itumi akwe mihe, unye nimuze mekuia, ihe niagila umuhimu naaniagila ingulu." 6 Papo nikija ululi anga luli liumbe nikulu nilaantu, anga lolii lamugugumo nuamaze nedu, hangi anga mugugumo walupito ikalunga, "Ilumbi!" Mkulu Itunda witu, mutemi waawa ehi, nuezutemile. 7 Nukulumbiye nukuolowa nukumupa ukulu kunsoko awinga nuuli wang'wankolo wazaa, nubibi wawinga ukondile. 8 Wikagombigwa kutugalwa kitani nikiza nkekumetameta kitani nikiza igebege ntendo niyatii lukulu niyauhueli. 9 Umalaika wiktambula unene, "Maandiye aya: Akembetilwe nianilwe kuwenga wang'wa nkolo." Kuu uwu wiktambila, "Izi nkani yatai nang'wi Tunda. 10 Aentunile ntongeela amigulu akwe nikakulya. Kuite wiktambila, "Uleke kutenda ite! Une numitumi miako nualuna ako nuambile uwihengi nuang'wa Yesu mukulye Itunda, kunsoko uwihengi nuang'wa Yesu nkolo akinyakidagu." 11 Hangi nikaona ilunde lakaluguka, hange goza yekatula ukoli farasi nzelu! Nuyu nai umunankie aeukitangwa muhueli hange watai. Lamula itai nukitura embita. 12 Imaho akwe anga ululeme lamoto, numigulya itwe lakwe ukete ngala yedu. Ukete lina nilaandekilwe migulya akwe nusholimanyile muntu wehi inge ung'wenso duu. 13 Utugae ng'wenda numimkilwe musakami nilina lakwe aaikitangwa lukani lang'wi Tunda. 14 Imajeshi akilunde ae amutyatiye migulya afarasi ninzelu, aeatugawe kitani ninza, nzelu hange nza. 15 Mumulomo wakwe kepuma shege nikitaki nikelima nsilya imahe, nung'wenso wiktambula kumulanga, kekuo nitaki kung'wi Tunda, wizutemile migulya nihe. 16 Nung'wenso uandekilwe migulya lang'wenda wakwe numukinama kakwe lina. MUTEMI WA ATEMI HANGI MUKULU WAAKULU. 17 Aemine malaeka akeze wimekile mulyoa. Auitangile kululi nulukulu inyonyi yehi niyeluma migulya, "Nzii ilingeeli mehi palung'we paludya nulukulu nulang'wi Tunda. 18 Nzii muliye inyama amutemi, nyama ajemedali, nyama aantu niakulu, nyama afalasi nianankila falasi hange nyama aantu ehi, neidesile niatugwa, niagila umuhimu nawaniagila ingulu." 19 Ainekeine ikekale niatem ihe palungwi nimajeshi ao. Aeinangile kunsoko ambita hange ung'wi naunankie eefalasi njeshi lakwe. 20 Ikekale kekaambwa numunya kidagu wakwe nuuanteeli naiwigeeye ilingasiliyo muugole wakwe

kuilingasiliya auakongee awa niasigeeeye ugomola wakikali nawa naiakuiye ududu wakwe. Ehi muubiile akagung'wa akizeapanga milule la moto nuakiigwe nikibiliti. (Limnē Pyr g3041 g4442) 21 Awa naeasigile akabulagwa neshege naikipumile kumulomo wang'wa ung'wi wao naunankie migulya la falasi. Inyuni yehi aiilie imeimba namiile ao.

20 Hange nikaona makika akusima kupuma milunde akeze akete nifunguo yikombo nigila anga mpelo numunyololo ukulu kumuko wakwe. (Abyssos g12) 2 Aeuliambile izoka ilo, nzoka nikale, ilibisi ang'wi Shetani, nukumukulya myaka elfu. 3

Aemugumile mikombo nigila anga mpelo, akalitunga nukuliikila ugomola migulya lakwe. Iye aeitule insoko kina alekekumakongela imahe hange kupikela myaka elfu nuekikie. Anga yakila pangwanso, ukolekelwa widesi kumatungo mashenyi. (Abyssos g12) 4 Hange aimine matantu autemi. Naeamikae ingi wawa naeapewe uhumi nuakulamula. Uu lukulu amine ifalasi niawa naeatemilwe imatwe kunsoko awihengi wang'wa Yesu nukulukani lang'wi Tunda. Nesinga aiaikuiye ekekale ang'wi udubu wakwe, hange aeahitile kusengeelya ugomola nuusu wao ang'wi mumukono. Ikapembya muupanga, hangi ikapembya palung'wi nuuKilisto kumyaka elfu. 5 Eashi nuesigile shaakiza kuupanga sunga myaka elfu ikahila. Uyu inge uiuki wang'wandyo. 6 Mupegwe nuutakatifu inge muntu wehi nukumuhola enafsi muantu anga awa. Yukulula niakuhan ang'wi Tunda nuKilisto nukutemya nuyo myaka elfu. 7 imatungo myaka elfu niikatimela, umulugu wekaluguelwa kupuma mukitungo kakwe. 8 Ukipuma nukuakongola. Iamataifa munindo inne niyamihe - Gogu nemagogu - kualeta palungwe kunsoko ambita. Akulula idu anga umuhanganga wamubahali. 9 Aeindile migulya mutambalale nihe ikamipilimilya enkambe naahueli kosale kaulowa. Kuite umotowekiza kupuma kilunde nukulagiilya. 10 Mulugu ushetani nae u kongee, augumilwe mkiati a moto nilakeigwe nikibiliti, mungwanso kikali numunyakidagu nuwautele aeaagumilwe. Akagigwa mung'wi nuutiku ikale nakale. (aiōn g165, Limnē Pyr g3041 g4442) 11 Hange nikaona ituntu lautemi kikulu kelu nuyu naewikie mung'wanso. Ihe ni lunde yekamanka kuli kuhega kuukulu wakwe, kuite aeagila angalyoma nianso kulongola. 12 Aenuaine niakule - angulu nawa nisingo amuhimu imekile pituntu lautemi, nimbigulu yikalungulwa. Hange ekalugulwa - imbugulu aupanga, iashi ekalamula kukela eki naekandekilwe mumbugulu, ikinyamulimo kao iki naeitumile. 13 Ebahali ekaapumya eashi naeakole mukate akwe.

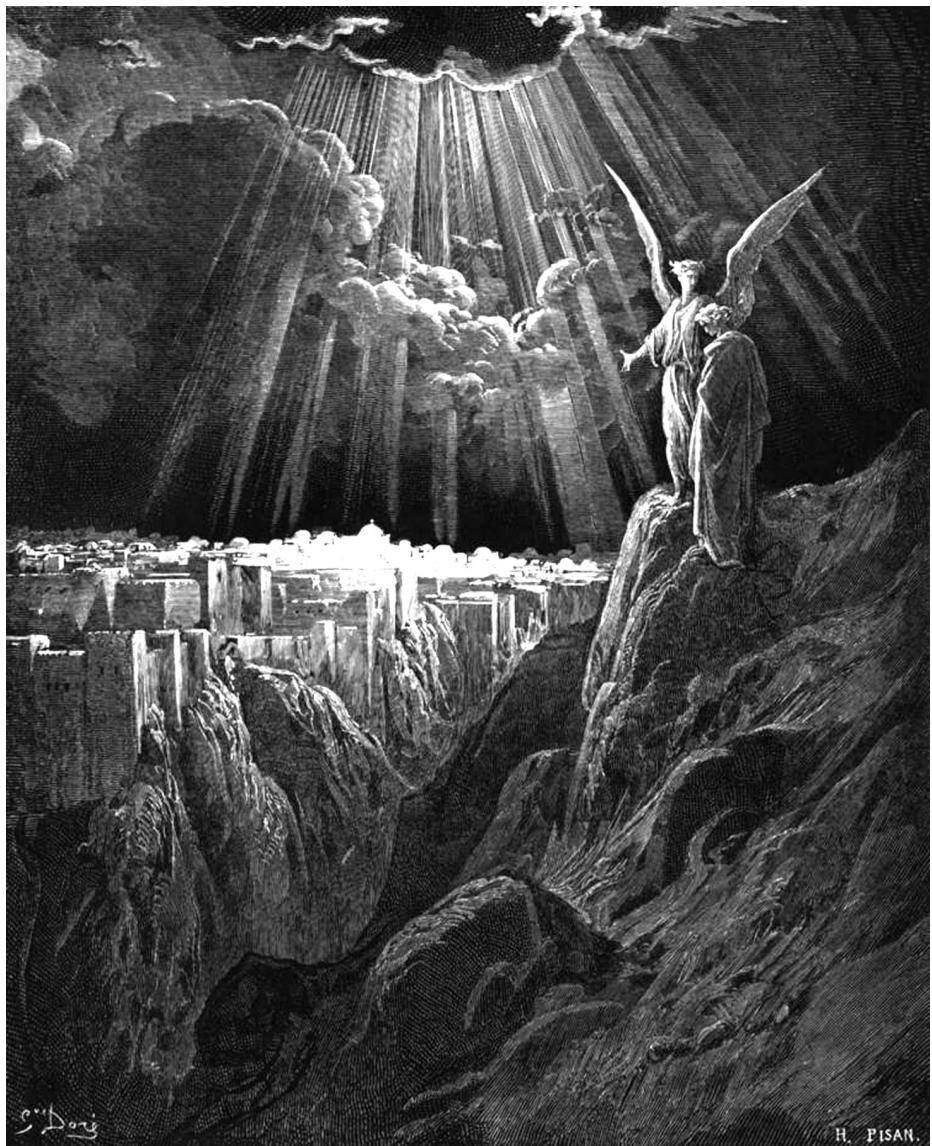
Nshnialungu aeapumilye iashi naeakole mukati akwe hange iashi ikalamulwa anga uu naiitenda. (**Hadēs g86**) 14 Insha nuulungu yekagung'wa mukate niule la moto. Iyi insha akabiili - ilule la moto. (**Hadēs g86, Limnē Pyr g3041 g4442**) 15 Ang'wi ilina lawihi shangaligee mumbugulu aupanga, augumilwe milule la moto. (**Limnē Pyr g3041 g4442**)

21 Hange nikaona ilunde ipya nihe mpya, kunsoko ilunde lang'wandyo nihe nang'wandyo yakeile, nibahali ekutile hange. 2 Nikakiona kisale kitakatifu Yerusalemu nempya, naeisimile pihe kupuma kilunde kung'wi Tunda, nuuzipigwe anga ubibi alusi nunoneigwe kunsoko amugoha. 3 Aenigule luli lukulu kupuma mituntu lautemi ikalunga Goza! Ulikalo lang'wi Tunda lukole niantu, nung'wenso ukikie palung'we nuseso. Akutula antu akwe, nung'wenso Itunda akutula nienso hange ukutula Itunda wao. 4 Ukuapyagula uliholi lehi kupuma mumihio ao, ikakutile angansha hange, ang'wi kuhongelya, ang'wi kukila, ang'wi uwai, imakanai akale akeile. 5 Nuanso naewikie migulya mituntu lautemi wikalunga, "Goz! Kumatenda imakanai mehi kutula mapya." Aulieye, Andeke ile kunsoko inkani izi yakulukulu nitai." 6 Aumbie, "Imakanai ayaite aiakeile! Une ni Alfa hange ne Omega nitangi hange nikwangu. Kuwihe nukuhung'wa inyota kumupa wang'we bila uguli kupuma munjiilyo yamaze naupanga. 7 Nuanso nuekadula ukumasala aya ehi, hange kutula ni Tunda wakwe, nung'wenso ukutula ng'waane. 8 Kuite anga uu niyele kuawa niao, nisha ahuij abepilani, abulagi, agoolyi, alogi, akulya adudu, hange niateeli ehi, ikianza kao kikutula milule la moto nuakibiliit nuseso. Nanso yeo nsha akabiile. (**Limnē Pyr g3041 g4442**) 9 Ung'we nuamalaeka mupungate wikeza kung'wane ung'wi naukete mabakuli mupungate naiizue mapigo mupungate nampelo nukulunga, "Nzuu apa. Kulagila ubibi alusi, musungu nung'wankolo. 10 Hange wikanihola kule ikinkolo kulugulu lukulu hange lulipu hange wikandagiila kisale nikitatifu, Yerusalemu, ukusima pihe kupuma kilunde kung'wi Tunda. 11 Yerusalemu aeukete nuukulu nuang'wi Tunda, hange uzaa wakwe aeanga kito niansom, anga igwe nilakeeo nikiza nikayapisi. 12 Aeukete ikiligo ikulu, ulepu aukete milango kumi na mbiili palung'wi niamaelaeka kumi na mbeeli mumilango itaatu, inkika nakutakama milango itaatu, ninkika nakung'weli milango itaatu. 13 Inkika nakilya milango itaatu, inkika nahukuma milango itaatu, ninkika nakutakama milango itaatu, ninkika nakung'weli milango itaatu. 14 Imakiligo nakisale aeakite emisingi ikumi na mbiili numigulya lakwe

aeakole mina kumi na mbiile naalungwa kumi na mbiili nang'wankolo. 15 Ung'wi ao nauligitilye nune aukete ugemeeli wamilanga aezipigwe kuzahabu kunsoko akugemeelya kisale, imelango akwe nimakiligo akwe. 16 Ikesale aekeikilwe mukate amilaba; ulepu wakwe aewipyani nuugale wakwe. Augemeeye ikesale kuigemelyi nuamilanga, stadia 12,000 kuulepu ulepu wakwe, ugale, nekimo aiyimpyani. 17 Uu uuu augemeeye nikiligo lakwe, ukomu wakwe ae dhira 144 kuugeeli nuakiuntu (nuo nuanso gaa ugemeeli nuamalaeka). 18 Ikiligo aelezengilwe kuyapisi nikisale nekekete zahabu nenza, anga ekioo nekiza. 19 Imesingi nikiligo aepambilwe kela eaina nigwe lansailo. Nelang'wandyo aeyapisi nelakabiili aeyakuti samawi, nilakataatu ae kalkedon, nilakanne zumaridi. 20 Nilaakataano sardoniki, nilamutandatu akili, nilamupungate krisolintho, nilamunana zabarajadi nilakenda yakuti namanjanano nilikumi krisoprosro, nilikumineng'wi hiakintho, nela kumi nambiili amethisto. 21 Imelango kumi na mbiili ailulu kuminambii, kila umulango aeuzezigwe kupuma mululu ing'wi. Isale niinino niakisole aezahabu ninza, nigee anga kioo nikiza. 22 Singa aemine itekeelo lehi mukati nakisale, kunsoko Itunda numukulu, nutemil iintu yehi nung'wankolo inge itekeelo lakwe. 23 Ikesale shangaaekeloilwe anga lyoa ang'wi ng'weli kunsoko akumileka migulya lakwe kunsoko ukulu wang'wi Tunda aeumelikile migulya lakwe nito lakwe ng'wankolo. 24 Imahe akugenda kuwelu wakisale kiko. Iatemi amunkumbulu akuleta ukuulu wao mukati akwe. 25 Imilango akwe singa ikilugailwa, imelango namung'wi ikatile anga utiku pang'wanso. 26 Akuleta ukulu nilikulyo lamahe mukati akwe, 27 hange kutile nikishapu nikingila mukate akwe ang'wi wehi nuanso nukituma ikani lamenyala ang'wi uteele singa ukingila, inge wawadu neminaa andekilwe mumbugulu aupanga nikang'wankolo.

22 Hange umalaeka wikandiseela mongo nuamazi naupanga, mazi naeakumelegenta anga nuabilauri. Ae akuhuma kupuma pituntu lautemi nilang'wi Tunda nile nilang'wankolo. 2 Kukeela pakatekate akisale nikenino, pakesale. Kukela ninde amongo aelikole ikota laupanga, nuukutuga aina kumi nambiile niyankali, hange letuga kila ung'weli. Imatutu ni kota kunsoko akumigwa eanyakelungu. 3 Hange ikakutile anga kezume kwee. Ituntu lautemi nilang'wi Tunda nelenilang'wankolo. Ikalekole mukate akisale, neitumi akwe akumitumila. 4 Akumuona uaso wakwe nelina lakwe lekutula migulya ausu wao. 5 Ikkakutie anga utiku kwee, hange ikakutile anga

uula nuawelu nuantala ang'wi lyoa kunsoko Itunda mukulu ukuamilekela migulya lao. Neenso ikidesa ikale na kale. (aión g165) 6 Umalaeka wikambela, "Inkani izi yakuhielwa hange tai. Itunda numukulu nuankolo yanyakidagu aeumutumile umalaika wakwe kualaqiila itumi akwe nekekapumila ite pakupe. 7 Goza! nekakaya keza! Ukembetilwe uyu nuekaikulya inkani yakidagu nikambugulu eye!" 8 Une, Yohana, nene ainigule nukuona emakani aya. Naenigule nukuona, aengwie pihe unene ntongeela amigulu ang'wamalaeka kumukulya, umalaeka naundagie imakani aya. 9 Wikambila, "Uleke kutenda ite! Une numitumi miako, palung'wi Nealuna ako anyakedagu, palung'wi nawaniekulya inkani yambugulu eye. Mukulye Itunda!" 10 Wikambila, "Ulekekuekila ugomola inkani yakidagu nikambugulu eye, endogoelyo imatungo apika. 11 Numugila etai ukulongoleka kutula mugila angatai. Numushapu mumanyisigwa, nualongoleke kutula mushapu keumanyisigwa. Nukete etai, nualongoleke kutula ukete itai. Numutakatifu, nualongoleka kutula mtakatifu. 12 Goza! Kukaya kiza. Ikinyamulimo kane kikole palung'wi nunyenye, kumupa kila ung'wi ao anga keko naiwirumile. 13 Une ni Alfa hange ni Omega, Tangi hange Kwangu, ng'wandyo nimpelo. 14 Akembetilwe awaite ni ojaa iang'wenda ao insoko kina apegwe ekulu nakulya kupuma pikota laupanga nukingila mukisale kukiila pamulango. 15 Kunzi ikole mbwa, alogi, agoolya, abulagi, akulya adudu nuyu nuloilwe kihenga uwihengi nuauteele 16 Une, neYesu, namutuma umalaeka wane kuatambuela imakani aya mumatekeelo. Une nimulinuautugwa wang'wa Daudi. Nzota nakidaudau nemelegenta. 17 Nkolo nubibi nuwinga watunga. Nzuu! Nuyu migule walunga, "Nzuu! Wihi nukete inyota, nuaze, hange wihi nukete enzula, naapate imazi aupanga nikanda. 18 Kumuila kila umuntu nukija inkani niakidagu niyambugulu eye. Ang'wi wihe nukungeelya imapigo naandikilwe mumbugulu eye. 19 Ang'wi muntu wihi nukuiheja inkani mumbugulu eyenakidagu, Itunda ukuheja ikeanza kakwe mikota laupanga hange mukisale nikitatifu, impola yakwe niiandekilwe mukati ambugulu eye. 20 Nuanso nuihengile inkani izi ukulunga, "Ee! Kukaya kiza." Huela! Nzuu, uYesu mukulu. 21 Ukende ukulu nuang'wa Yesu utule kukila muntu. Huela.

*Nikakiona kisale kitakatifu Yerusalemu nempya, naeisimile pihe kupuma kilunde kung'wi Tunda,
nuuziipigwe anga ubibi alusi nunoneigwe kunsoko amugoha. Aenigule luli lukulu kupuma
mituntu lautemi ikalunga Goza! Ulikalo lang'wi Tunda lukole niantu, nung'wenso ukikie palung'we
nusese. Akutula antu akwe, nung'wenso Itunda akutula nienso hange ukutula Itunda wao.*

Ufunuo 21:2-3

Reader's Guide

Kiisanzu at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, "*As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him.*" Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, "*And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned.*" So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, "*Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth.*" 2 Timothy 2:15. "*God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,*" 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Kiisanzu at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aīdios g126

Greek: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular

Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32

Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possibility, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067

Greek: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hades g86

Greek: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Meaning:

Synonomous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442

Greek: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585

Hebrew: proper noun, place

Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020

Greek: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Isanzu---Isanzu-Bible/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luka 8:31
Warumi 10:7
Ufunuo 9:1
Ufunuo 9:2
Ufunuo 9:11
Ufunuo 11:7
Ufunuo 17:8
Ufunuo 20:1
Ufunuo 20:3

Ntendo nia itumi 3:21
Ntendo nia itumi 15:18
Warumi 1:25
Warumi 9:5
Warumi 11:36
Warumi 12:2
Warumi 16:27
1 Korintho 1:20
1 Korintho 2:6
1 Korintho 2:7
1 Korintho 2:8
1 Korintho 3:18
1 Korintho 8:13
1 Korintho 10:11
2 Korintho 4:4
2 Korintho 9:9
2 Korintho 11:31
Galatia 1:4
Galatia 1:5
Efeso 1:21
Efeso 2:2
Efeso 2:7
Efeso 3:9
Efeso 3:11
Efeso 3:21
Efeso 6:12
Wafilipi 4:20
Kolosai 1:26
1 Timoteo 1:17
1 Timoteo 6:17
2 Timoteo 4:10
2 Timoteo 4:18
Tito 2:12
Ebrania 1:2
Ebrania 1:8
Ebrania 5:6
Ebrania 6:5
Ebrania 6:20
Ebrania 7:17
Ebrania 7:21
Ebrania 7:24
Ebrania 7:28
Ebrania 9:26
Ebrania 11:3
Ebrania 13:8
Ebrania 13:21
1 Petelo 1:23

1 Petelo 1:25
1 Petelo 4:11
1 Petelo 5:11
2 Petelo 3:18
1 Yohana 2:17
2 Yohana 1:2
Yuda 1:13
Yuda 1:25
Ufunuo 1:6
Ufunuo 1:18
Ufunuo 4:9
Ufunuo 4:10
Ufunuo 5:13
Ufunuo 7:12
Ufunuo 10:6
Ufunuo 11:15
Ufunuo 14:11
Ufunuo 15:7
Ufunuo 19:3
Ufunuo 20:10
Ufunuo 22:5

aïdios

Warumi 1:20
Yuda 1:6

1 Korintho 8:13
1 Korintho 10:11
2 Korintho 4:4
2 Korintho 9:9
2 Korintho 11:31
Galatia 1:4
Galatia 1:5
Efeso 1:21
Efeso 2:2
Efeso 2:7
Efeso 3:9
Efeso 3:11
Efeso 3:21
Efeso 6:12
Wafilipi 4:20
Kolosai 1:26
1 Timoteo 1:17
1 Timoteo 6:17
2 Timoteo 4:10
2 Timoteo 4:18
Tito 2:12
Ebrania 1:2
Ebrania 1:8
Ebrania 5:6
Ebrania 6:5
Ebrania 6:20
Ebrania 7:17
Ebrania 7:21
Ebrania 7:24
Ebrania 7:28
Ebrania 9:26
Ebrania 11:3
Ebrania 13:8
Ebrania 13:21
1 Petelo 1:23

aiōnios

Matayo 12:32
Matayo 13:22
Matayo 13:39
Matayo 13:40
Matayo 13:49
Matayo 21:19
Matayo 24:3
Matayo 28:20
uMarko 3:29
uMarko 4:19
uMarko 10:30
uMarko 11:14
Luka 1:33
Luka 1:55
Luka 1:70
Luka 16:8
Luka 18:30
Luka 20:34
Luka 20:35
uYohana 4:14
uYohana 6:51
uYohana 6:58
uYohana 8:35
uYohana 8:51
uYohana 8:52
uYohana 9:32
uYohana 10:28
uYohana 11:26
uYohana 12:34
uYohana 13:8
uYohana 14:16

Matayo 18:8
Matayo 19:16
Matayo 19:29
Matayo 25:41
Matayo 25:46
uMarko 3:29
uMarko 10:17
uMarko 10:30
Luka 10:25
Luka 16:9
Luka 18:18
Luka 18:30
uYohana 3:15
uYohana 3:16
uYohana 3:36
uYohana 4:14
uYohana 4:36
uYohana 5:24
uYohana 5:39
uYohana 6:27
uYohana 6:40
uYohana 6:47
uYohana 6:54
uYohana 6:68

uYohana 10:28
uYohana 12:25
uYohana 12:50
uYohana 17:2
uYohana 17:3
Ntendo nia itumi 13:46
Ntendo nia itumi 13:48
Warumi 2:7
Warumi 5:21
Warumi 6:22
Warumi 6:23
Warumi 16:25
Warumi 16:26
2 Korintho 4:17
2 Korintho 4:18
2 Korintho 5:1
Galatia 6:8
2 Thesalonike 1:9
2 Thesalonike 2:16
1 Timoteo 1:16
1 Timoteo 6:12
1 Timoteo 6:16
2 Timoteo 1:9
2 Timoteo 2:10
Tito 1:2
Tito 3:7
Filimoni 1:15
Ebrania 5:9
Ebrania 6:2
Ebrania 9:12
Ebrania 9:14
Ebrania 9:15
Ebrania 13:20
1 Petelo 5:10
2 Petelo 1:11
1 Yohana 1:2
1 Yohana 2:25
1 Yohana 3:15
1 Yohana 5:11
1 Yohana 5:13
1 Yohana 5:20
Yuda 1:7
Yuda 1:21
Ufunuo 14:6

eleēsē

Warumi 11:32

Geenna

Matayo 5:22
Matayo 5:29
Matayo 5:30
Matayo 10:28
Matayo 18:9
Matayo 23:15
Matayo 23:33
uMarko 9:43

uMarko 9:45
uMarko 9:47
Luka 12:5
Yakobo 3:6
Hadēs
Matayo 11:23
Matayo 16:18
Luka 10:15
Luka 16:23
Ntendo nia itumi 2:27
Ntendo nia itumi 2:31
1 Korintho 15:55
Ufunuo 1:18
Ufunuo 6:8
Ufunuo 20:13
Ufunuo 20:14

Limnē Pyr

Ufunuo 19:20
Ufunuo 20:10
Ufunuo 20:14
Ufunuo 20:15
Ufunuo 21:8
Sheol
Genesis 37:35
Genesis 42:38
Genesis 44:29
Genesis 44:31
Numbers 16:30
Numbers 16:33
Deuteronomy 32:22
1 Samuel 2:6
2 Samuel 22:6
1 Kings 2:6
1 Kings 2:9
Job 7:9
Job 11:8
Job 14:13
Job 17:13
Job 17:16
Job 21:13
Job 24:19
Job 26:6

Psalms 6:5
Psalms 9:17
Psalms 16:10
Psalms 18:5
Psalms 30:3
Psalms 31:17
Psalms 49:14
Psalms 49:15
Psalms 55:15
Psalms 86:13
Psalms 88:3
Psalms 89:48

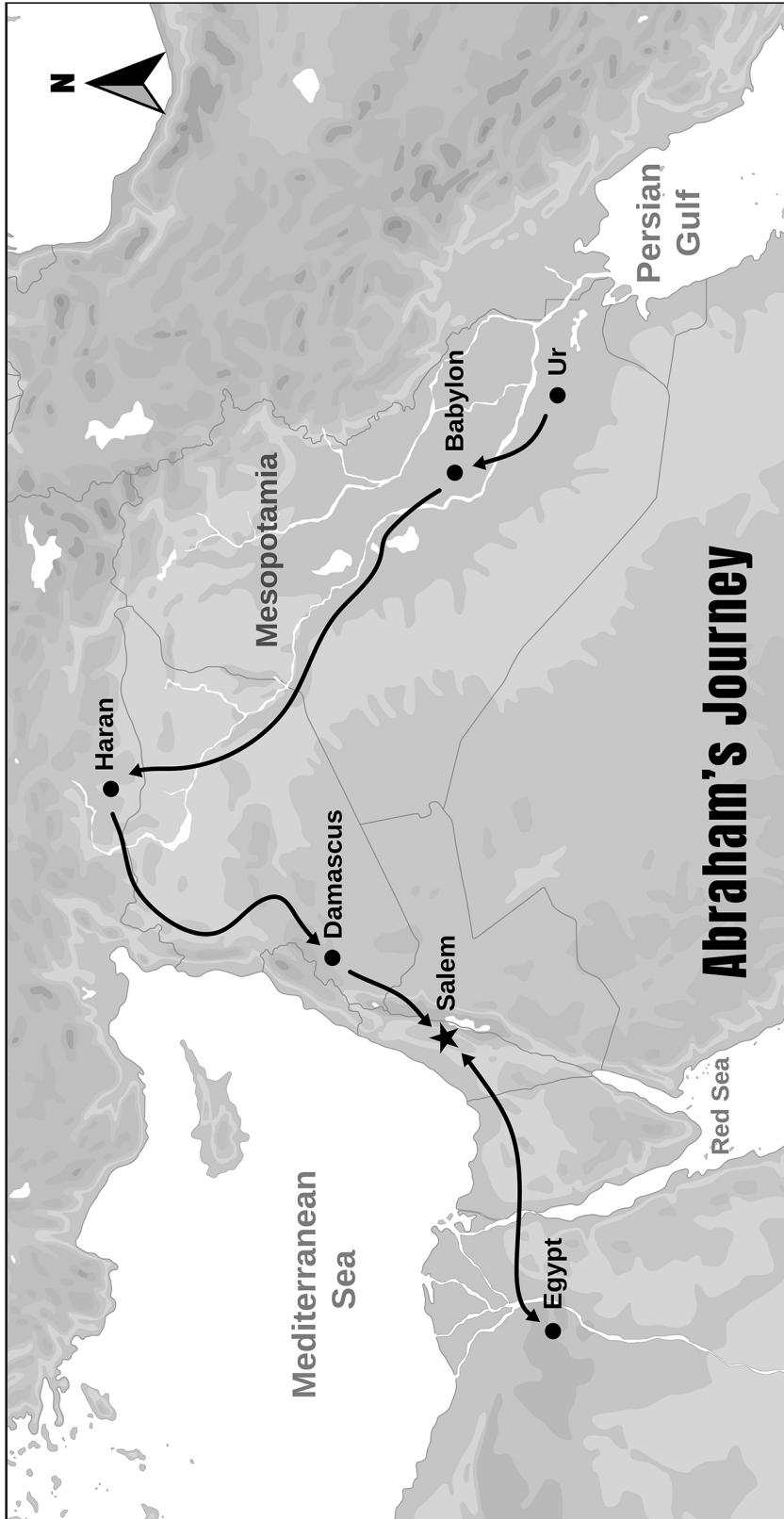
Psalms 116:3
Psalms 139:8
Psalms 141:7
Proverbs 1:12
Proverbs 5:5
Proverbs 7:27
Proverbs 9:18
Proverbs 15:11
Proverbs 15:24
Proverbs 23:14
Proverbs 27:20
Proverbs 30:16
Ecclesiastes 9:10
Song of Solomon 8:6
Isaiah 5:14
Isaiah 7:11
Isaiah 14:9
Isaiah 14:11
Isaiah 14:15
Isaiah 28:15
Isaiah 28:18
Isaiah 38:10
Isaiah 38:18
Isaiah 57:9
Ezekiel 31:15
Ezekiel 31:16
Ezekiel 31:17
Ezekiel 32:21
Ezekiel 32:27
Hosea 13:14
Amos 9:2
Jonah 2:2
Habakkuk 2:5

Tartaroō

2 Petelo 2:4

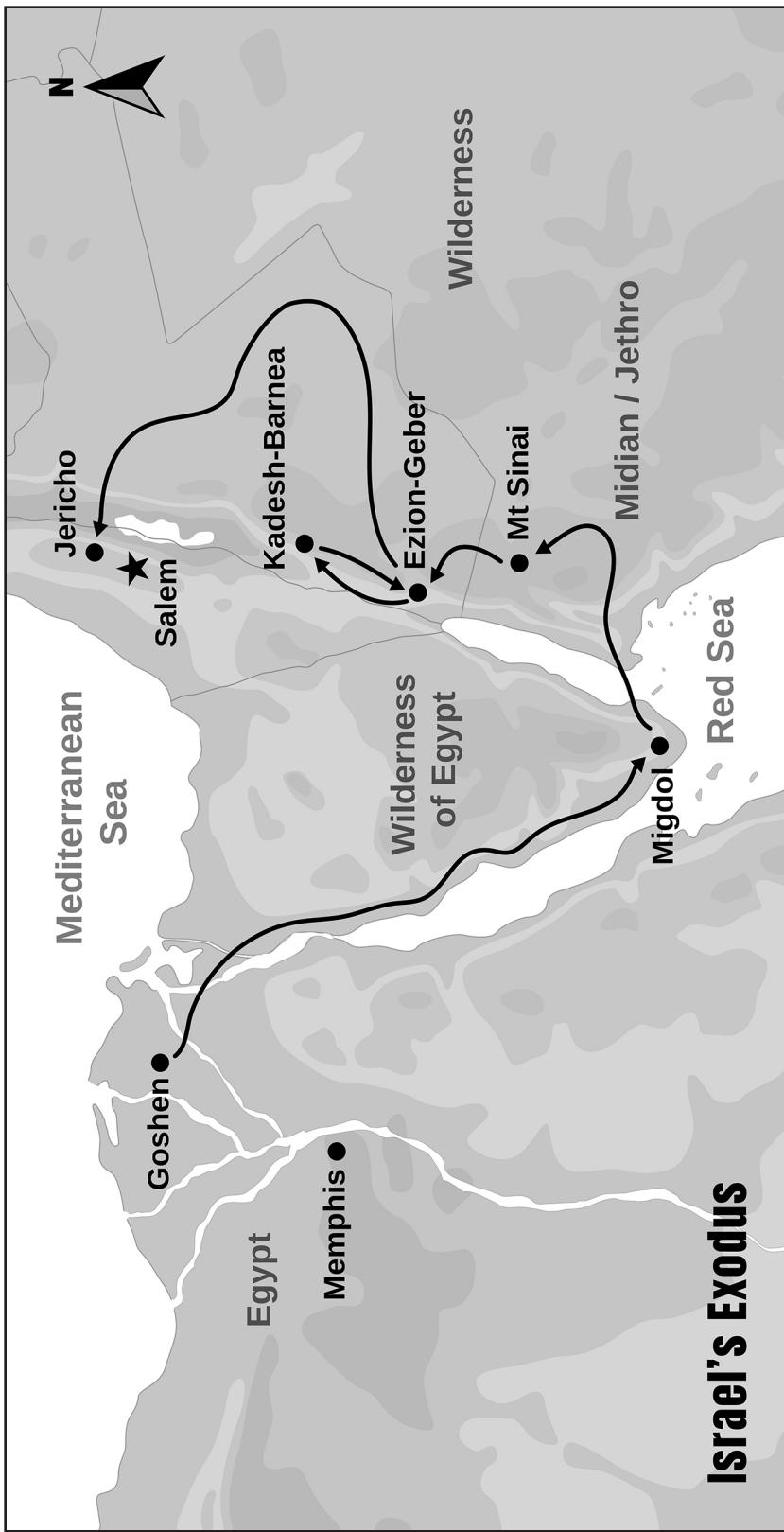
Questioned

2 Petelo 2:17

Ai itule inji ku u urhiijin kima ulbrahimu, nai witangiwe ai wigiyiwe nu kulorgola kai utalikive kusingiiya agra usali. Ai upumile shanga waze ulrigile kianza kii nai watuaa ulongoe.

- Ebriana 11:8

"When Pharaoh had let the people go, God didn't lead them by the way of the land of the Philistines, although that was near; for God said, 'Lest perhaps the people change their minds when they see war, and they return to Egypt'" Exodus 13:17

Mediterranean
Sea

Sidon
Tyre
Caesarea-
Philippi

Galilee
Capernaum
Bethsaida

Cana
Nazareth

Sychar

Samaria

Ephraim

Jerusalem ★

Bethany

Bethlehem

Judea

► Egypt

Decapolis

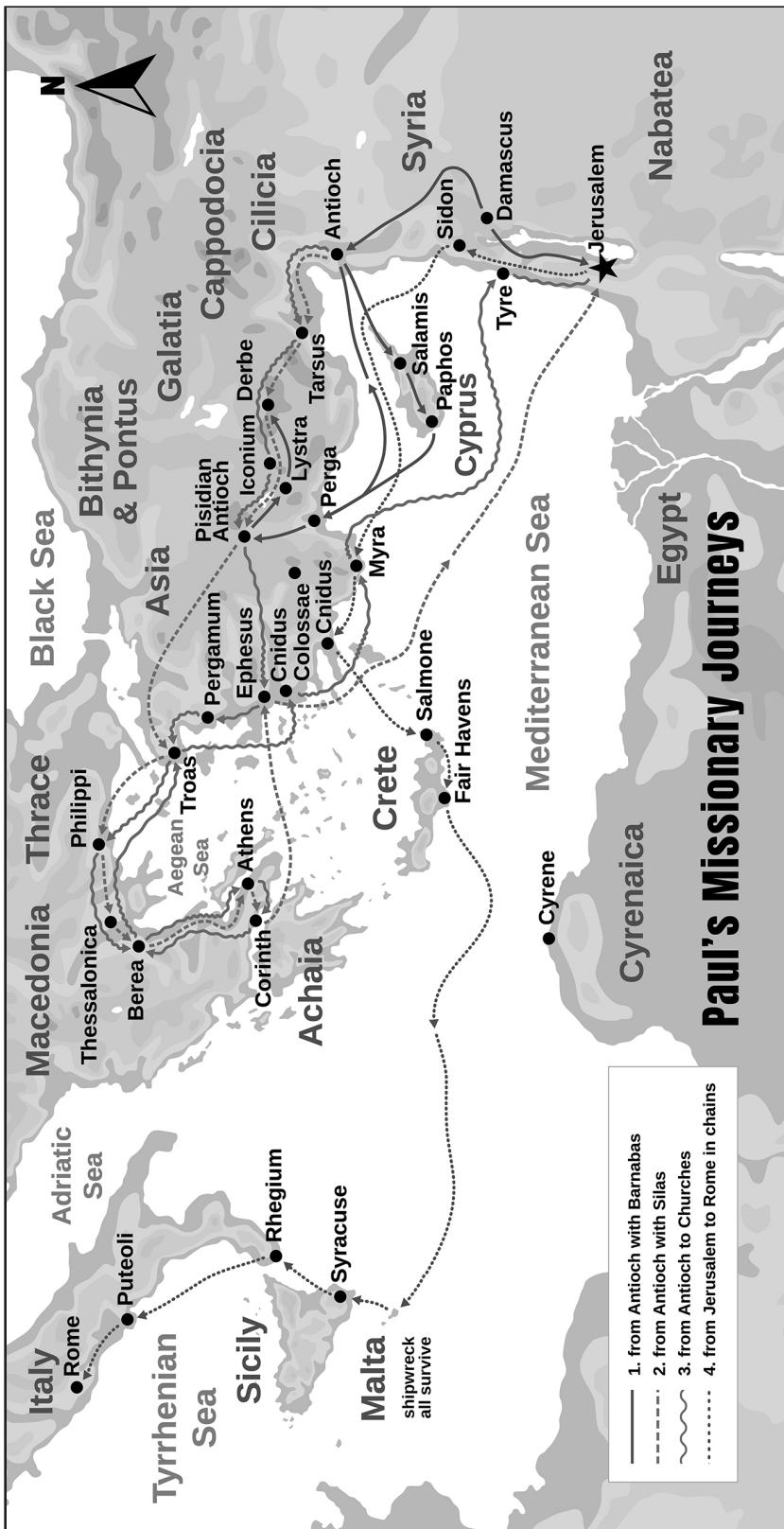
Peraea

Jericho

Jesus' Journeys

Ku nsoko uNg'wana nuang'wa Adamu shanga aza uzile kuailigwa ila kuailiya, nu kulupumya u likalo nulakwe kutula usukilya ku idu. - uMarko 10:45

Paul's Missionary Journeys

Paulo, mitumi wang'wa Yesu Kilisto naivitangiliwe kutula mituma milimo, nukimikigwa kunsoko ainjili ang'wi Tunda. - Warumi 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophesies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Usher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

- Christ returns for his people
- 1956 Jim Elliot martyred in Ecuador
- 1830 John Williams reaches Polynesia
- 1731 Zinzendorf leads Moravian mission
- 1614 Japanese kill 40,000 Christians
- 1572 Jesuits reach Mexico
- 1517 Martin Luther leads Reformation
- 1455 Gutenberg prints first Bible
- 1323 Franciscans reach Sumatra
- 1276 Ramon Llull trains missionaries
- 1100 Crusades tarnish the church
- 1054 The Great Schism
- 997 Adalbert martyred in Prussia
- 864 Bulgarian Prince Boris converts
- 716 Boniface reaches Germany
- 635 Alopen reaches China
- 569 Longinus reaches Alodia / Sudan
- 432 Saint Patrick reaches Ireland
- 397 Carthage ratifies Bible Canon
- 341 Ulfilas reaches Goth / Romania
- 325 Niceae proclaims God is Trinity
- 250 Denis reaches Paris, France
- 197 Tertullian writes Christian literature
- 70 Titus destroys the Jewish Temple
- 61 Paul imprisoned in Rome, Italy
- 52 Thomas reaches Malabar, India
- 39 Peter reaches Gentile Cornelius
- 33 Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we? ►			Genesis 1:26 - 2:3	
How are we sinful? ►			Romans 5:12-19	
Where are we?			Innocence	
			Eternity Past	Creation 4004 B.C.
► Who are we?	God	Father	John 10:30 God's perfect fellowship	Genesis 1:31 God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden
		Son		
		Holy Spirit		
	Mankind	Living	Genesis 1:1 No Creation No people	Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels
		Deceased believing		
		Deceased unbelieving		
	Angels	Holy		
		Imprisoned		
		Fugitive		
		First Beast		
		False Prophet		
		Satan		
Why are we? ►			Romans 11:25-36, Ephesian 2:7	

Mankind is created in God's image, male and female He created us

Sin entered the world through Adam and then death through sin

When are we?

Fallen				Glory				
Fall to sin No Law	Moses' Law 1500 B.C.	Christ 33 A.D.	Church Age Kingdom Age	New Heavens and Earth				
1 Timothy 6:16 Living in unapproachable light				Acts 3:21 Philippians 2:11 Revelation 20:3				
John 8:58 Pre-incarnate		John 1:14 Incarnate	Luke 23:43 Paradise	God's perfectly restored fellowship with all Mankind praising Christ as Lord in the Holy City				
Psalm 139:7 Everywhere		John 14:17 Living in believers						
Ephesians 2:1-5 Serving the Savior or Satan on Earth								
Luke 16:22 Blessed in Paradise								
Luke 16:23, Revelation 20:5,13 Punished in Hades until the final judgment				Matthew 25:41 Revelation 20:10				
Hebrews 1:14 Serving mankind at God's command								
2 Peter 2:4, Jude 6 Imprisoned in Tartarus								
1 Peter 5:8, Revelation 12:10 Rebelling against Christ Accusing mankind				Revelation 20:13 Thalaasa				
				Revelation 19:20 Lake of Fire				
				Revelation 20:2 Abyss				

For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all

Destiny

Kiisanzu at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, "*the gates of Hades will not prevail*," Matthew 16:18. Paul asks, "*Hades where is your victory?*" 1 Corinthians 15:55. John wrote, "*Hades gives up*," Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, "*Do not be afraid*," because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our Good News sounds like a warning to "*be afraid*" because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, "*out of the frying pan, into the fire?*" Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, "*Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'*" Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. "*If the first fruit is holy, so is the lump*," Romans 11:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

Disciple All Nations

Kuite longoli muiaifanye indigu yehi itule amanyisigwa ane. Abadisi Kulina langwa Tata. nele nela ng'wana nu ng'wana ungv'welu. - Matayo 28:19

